IOANNIS

GERSONIS

CANCELLARII PARI-
siensis, Doctorísque cele-
berrimi,

DE IMITATIONE CHRISTI,
déque mundi vanitatum contemptu,

LIBRI IIII.

Quibus ad Christiani hominis vitam perfectè absolutéque formandam D. DIONYSII CARTHUS. de perfecto Mundi contemptu opusculum adiecimus.

LVGDVNI,

Apud hæredes Iacobi Iunctæ.
1564.

Sr. Dn. Juan de Vidal

Canonigo del Salvador

8

Sevilla

CAPITVLA

Libri primi.

LIBRI II.

LIBRI III.

Quòd

De

Libri

LIBRI IIII.

FINIS.

IOANNIS GERSONIS, CANCELLARII PArisienſis, Doctoriſque moraliſſimi,

LIBER PRIMVS.

De imitatione Chriſti: déque omnium mundi vanitatum contemptu.

CAPVT. I.

QVi ſequitur me, non ambulat in tenebris, ſed habebit lumen vitæ: dicit Dominus. Hæc ſunt verba Chriſti: quibus admonemur, quatenus vitam eius, & mores imitemur, ſi velimus veraciter illuminari, & ab omni cæcitate cordis liberari. Summũ igitur ſtudium noſtrum ſit, in vita Ieſu Chriſti meditari. Doctrina Chriſti, omnes doctrinas ſanctorum præcellit: & qui ſpiritum haberet abſconditum, ibi manna inueniret. Sed contingit, quod multi ex frequenti auditu Euangelij paruum deſiderium ſentiunt: quia ſpiritum Chriſti non habent. Qui autem vult plenè, & ſapidè Chriſti

verba

ctius vixeris. Noli ergo extolli de vlla dote, vel ſcientia: ſed potius time de data tibi notitia. Si tibi videtur, quod multa ſcis, & ſatis bene intelligis: ſcito tamen, quia ſunt multo plura, quæ neſcis. Noli altum ſapere: ſed ignorantiam tuam magis fatere. Quid vis te alicui præferre, cùm plures doctiores te inueniantur, & magis in lege periti? Si vis vtiliter aliquid ſcire, & diſcere, ama neſciri, & pro nihilo reputari. Hæc eſt altiſſima, & vtiliſſima ſcientia & lectio, ſuiipſius vera cognitio, & deſpectio. De ſeipſo nihil tenere, & de aliis ſemper bene & altè ſentire, magna ſapientia eſt, & perfectio. Si videris aliquem aperte peccare, vel aliqua grauia perpetrare, non debes tamen meliorem te æſtimare, quia neſcis quandiu poſſis in bono ſtare. Omnes fragiles ſumus: ſed tu neminem fragiliorem te ipſo tenebis.

De doctrina veritatis.

CAPVT III.

FElix, quem veritas per ſe docet non per figuras, & voces tranſeuntes: ſed ſicuti ſe habet. Noſtra opinio, & noſter ſenſus ſæpe nos fallit, & modicum videt. Quid prodeſt magna cauillatio de occultis, & obſcuris rebus, de quibus nec arguemur

in

in iudicio, quia ignorauimus? Grandis inſipientia, quòd neglectis vtilibus & neceſſariis, vltro intendimus curioſis, & dãnoſis. Oculos habentes, non videmus. Et quid curæ nobis, pro generibus, & ſpeciebus? Cui æternum verbum loquitur, à multis opinionibus expeditur. Ex vno verbo omnia, & vnum loquuntur omnia, hoc eſt principium, quod & loquitur nobis. Nemo ſine illo intelligit, aut rectè iudicat. Cui omnia vnum ſunt, & qui omnia ad vnum trahit, & omnia in vno videt, poteſt ſtabilis corde eſſe, & in Deo pacificus permanere. O`veritas, Deus, fac me vnum tecum in charitate perpetua. Tædet me ſæpe multa legere, & audire. In te eſt totum, quod volo, & deſidero. Taceãt omnes Doctores, ſileant vniuerſæ creaturæ in conſpectu tuo. Tu mihi loquere ſolus, quantò aliquis magis vnitus ſibi, & interius ſimplificatus fuerit, tantò plura & altiora ſine labore intelligit: quia deſuper lumen intelligentiæ accipit. Purus, ſimplex, & ſtabilis ſpiritus, in multis operibus non diſſipatur: quia omnia ad Dei honorem operatur: & in ſe otioſus ab omni propria exquiſitione eſſe nititur. Quis te magis impedit, & moleſtat, quàm tui immortificata affectio cordis?

Sed perfecti viri non facilè credunt omni enarranti: quia sciunt infirmitatem humanam ad malum procliuẽ, & in verbis satis labilem. Magna sapientia est, non esse pręcipitem in agẽdis, nec pertinaciter in ꝓpriis sensibus stare. Ad hanc etiam pertinet, non quibuslibet hoĩm verbis credere, nec audita vel credita mox ad aliorum aures effundere. Cum sapiente & conscientioso viro consilium habe: & quære potius à meliore instrui, quàm tuas adinuẽtiones sequi. Bona vita facit hominem sapientẽ, secundum Deum, & expertum in multis. Quãtò quis in se humilior fuerit, & Deo subiectior, tãto in omnibus erit sapientior & pacatior.

De lectione sanctarum scripturarum.

CAPVT V.

Veritas est in sanctis quęrenda, non eloquentia. Omnis scriptura sacra, eo spiritu debet legi, quo facta est. Quærere potius debemus vtilitatem in scripturis, quàm subtilitatem sermonis. Ita libenter deuotos, & simplices libros legere debemus, sicut altos & profundos. Non offendat authoritas scribentis, vtrum paruæ vel magnæ literaturæ fuerit: sed amor puræ veritatis te trahat ad legenda. Non quæras quis hoc dixerit: sed quid dicatur, attende.

Homi

Homines transeunt: sed veritas Domini manet in æternum. Sine personarum acceptione variis modis loquitur nobis Deus. Curiositas nostra sæpe nos impedit in lectione scripturarum: cùm volumus intelligere & discutere, vbi simpliciter esset trãseundum. Si vis profectũ haurire, lege humiliter, simpliciter, & fideliter: nec vnquàm velis habere nomen scientiæ. Interroga libenter, & audi tacẽs verba sanctorum: nec displiceant tibi parabolæ seniorum: sine causa enim non proferuntur.

De inordinatis affectionibus.

CAPVT VI.

QVãdocunq; homo aliquid inordinatè appetit, statim in se inquietus fit. Superbus, & auarus nunquàm quiescit. Pauper, & humilis spiritu, in multitudine pacis cõuersatur. Homo, q necdũ perfectè in se mortuus est, cito tẽtatur, & vincĩ in paruis, & in vilibus reb⁹. Infirmus spiritu, & quodammodo adhuc carnalis, & ad sensibilia inclinatus, difficulter se potest à terrenis desideriis ex toto abstrahere. Et ideò sæpe habet tristitiam, cùm se subtrahit, leuiter etiam indignatur, siquis ei resistit. Si autem consecutus fuerit quod concupiscit, statim ex reatu conscientiæ

grauatur: quia secutus est passionem suam: quæ nihil iuuat ad pacem, quam quæsiuit. Resistendo igitur passionibus, inuenitur vera pax cordis, non autem seruiendo eis. Non est ergo pax in corde hominis carnalis, non est in homine exterioribus dedito: sed in feruido spiritali.

De vana spe, & elatione fugienda.

CAPVT VII.

VAnus est, qui spē suam ponit in hominibus, aut in creaturis. Non te pudeat aliis seruire, amore Iesu Christi & pauperem in hoc seculo videri. Non stes super teipsum: sed in Deo spem tuam constitue. Fac quod in te est: & Deus aderit bonæ voluntati tuæ. Nō confidas in tua scientia, vel cuiusquam astutia viuentis, sed magis in Dei gratia, qui adiuuat humiles, & de se præsumentes humiliat. Ne glorieris in diuitiis, si adsunt: nec in amicis, quia potentes sunt: sed in Deo qui om̄ia præstat, & seipsum super omnia dare desiderat. Non te extollas de magnitudine, vel pulchritudine corporis, quæ modica infirmitate corrūpitur, & fœdatur. Nō placeas tibi ipsi de habilitate aut ingenio tuo, ne displiceas Deo: cuius est totū, quicq̃d boni naturaliter habueris. Non te reputes aliis

melio

meliorem, ne fortè coram Deo deterior habearis: qui scit, quid est in homine. Non superbias de operibus bonis: quia aliter sunt iudicia Dei, quàm hominum: cui sæpe displicet, quod hominibus placet. Si aliquid boni habueris, crede de aliis meliora, vt humilitatẽ conserues. Nõ nocet si omnibus te supponas. nocet autem plurimùm, si vel vni te præponas. Iugis pax cum humili: in corde autem superbi, zelus, & indignatio frequens.

De cauenda nimia familiaritate.

CAPVT VIII.

NOn omni homini reueles cor tuum, sed cum sapiente, & timente Deum age causam tuam, cum iuuenibus, & extraneis rarus esto. Diuitibus noli blandiri, & coram magnatibus non libenter appareas. Cum humilibus, & simplicibus, cũ deuotis, & morigeratis socia te: & quæ ædificationis erunt pertracta. Non sis familiaris alicui mulieri: sed in cõmuni, omnes bonas mulieres Deo commenda. Soli Deo, & angelis eius opta familiaris esse: & hominũ notitiam deuita. Charitas habẽda est ad oẽs: sed familiaritas nõ expedit. Quandoque accidit, vt persona ignota ex bona familia lucescat: cuius tamen præsen

tia oculos intuentium obfuſcat. Putamus aliquando aliis placere ex cõiunctione noſtra, & incipimus magis diſplicere ex morum improbitate in nobis conſiderata.

De obedientia & ſubiectione.

CAPVT IX.

VAlde magnũ eſt in obedientia ſtare: ſub prælato viuere, & ſui iuris non eſſe. Multò tutius eſt ſtare in ſubiectione, quàm in prælatura. Multi ſunt ſub obedientia magis ex neceſſitate, quàm ex charitate: & illi pœnam habent, & leuiter murmurant: nec libertatem mẽtis acquirent, niſi ex toto corde, propter Deum ſe ſubiiciant. Curre huc, vel illuc, non inuenies quietem, niſi humili ſubiectione ſub prælati regimine. Imaginatio locorum, & mutatio, multos fefellit. Verum eſt, quòd vnuſquiſque libẽter agit pro ſenſu ſuo, & inclinatur ad eos magis, qui ſecum ſentiunt. Sed ſi Deus eſt inter nos, neceſſe eſt, vt relinquamus etiam quãdoque noſtrum ſentire, propter bonum pacis. Quis eſt ita ſapiẽs qui omnia plene ſcire poteſt? Ergo noli nimis in ſenſu tuo confidere, ſed velis etiam libẽter aliorum ſenſum audire. Si bonum eſt tuum ſentire, & hoc ipſum propter Deum dimittis, & aliũ ſequeris, magis

exinde

exinde ꝓficies. Audiui enim, sępe securius esse audire, & accipere consilium, quàm dare. Potest enim contingere, vt bonum sit vniuscuiusque sentire: sed nolle aliis acquiescere, cùm id ratio aut causa postulat, signum est superbiæ & pertinaciæ.

De cauenda superfluitate verborum.

CAPVT X.

CAueas tumultum hominum, quantum potes: multū enim impedit tractatus secularium gestorū, etiamsi simplici intentione proferantur. Citò enim inquinamur vanitate, & captiuamur. Vellem me pluries tacuisse, & inter homines non fuisse. Sed quare tam libenter loquimur, & inuicē fabulamur: cùm tamen raro sine læsione cō scientiæ ad silentium redimus? Ideò tam libenter loquimur: quia per multas locutiones ab inuicem consolari quærimus, & cor diuersis cogitationibus fatigatū optamus releuare, & multum libenter de his quæ multum diligimus, vel cupimus, vel quæ nobis contraria sentimus, libet loqui, & cogitare. Sed (prô dolor) sæpe inaniter, & frustra. Nam hæc exterior consolatio, interioris & diuinæ consolationis non modicum detrimentum est. Ideò vigilandū est & orandum, ne tempus otiosè transeat.

Si loqui licet & expedit quæ ædificabilia sunt, loquere. Malus vsus, & negligentia profectus nostri, multùm facit ad incustodiam oris nostri: iuuat tamen non parum ad profectum spiritalẽ, deuota spiritualium rerum collatio, maximè vbi pares animo, & spiritu in Deo sibi sociantur.

De pace acquirenda, & zelo proficiendi.

CAPVT XI.

MVltam possemus pacem habere, si non vellemus nos cum aliorum dictis & factis, quæ ad nostram curam non spectant, occupare. Quomodo potest ille diu in pace manere, qui alienis curis se intermiscet, qui occasiones forinsecus quærit, qui parum vel rarò se intrinsecus colligit? Beati simplices, quoniam multã pacem habebunt. Quare quidam sanctorum tam perfecti, & contemplatiui fuerunt? Quia omnino seipsos mortificare omnibus terrenis desideriis studuerunt: & ideò totis medullis cordis Deo inhærere, atque liberè sibi vacare potuerunt. Nos quidem nimium occupamur propriis passionibus, & de transitoriis nimium solicitamur. Raro etiam vnum vitium perfectè vincimus, & ad quotidianum profectum non accendimur, ideò frigidi, & tepidi

tepidi remanemus. Si eſſemus nobiſipſis perfectè mortui, & minimè implicati, tunc poſſemus etiam diuina ſapere, & de cœleſti contemplatione aliquid experiri. Totū & maximum impedimentū eſt: quia non ſumus à paſſionibus, & concupiſcentiis liberi, nec perfectam ſanctorum viam conamur ingredi. Quando etiam modicum aduerſitatis occurit, nimis citò deiicimur, & ad humanas conſolationes conuertimur. Si niteremur, ſicut viri fortes, ſtare in prælio, profectò auxilium Domini videremus ſuper nos de cœlo. Ipſe enim certantes, & de gratia ſua ſperantes paratus eſt adiuuare: qui nobis certandi occaſiones procurat, vt vincamus. Si tantum in iſtis exterioribus obſeruantiis profectum religionis ponimus, citò finem habebit deuotio noſtra. Sed ad radicem ſecurim ponamus, vt purgati à paſſionibus, pacificam mentem poſſideamus. Si omni anno vnum vitiū extirparemus, citò viri perfecti efficeremur. Sed modo contrario ſæpe ſentimus, vt meliores & puriores in initio conuerſionis nos fuiſſe inueniamur, quàm poſt multos annos profeſſionis. Feruor, & profectus noſter quotidie deberet creſcere, ſed nunc pro magno videtur, ſi quis primi feruoris partem poſſit

retinere. Si modicam violentiam facere-
mus in principio: tunc postea cuncta pos-
mus facere cum leuitate, & gaudio. Gra-
ue est assueta dimittere, sed grauius est
contra propriam volũtatem ire. Sed si non
vincis parua & leuia, quomodo supera-
bis difficiliora? Resiste in principio incli-
nationi tuæ, & malam desere consuetudi-
nem, ne forte paulatim ad maiorem te du-
cat difficultatem. O si aduerteres, quan-
tam tibi pacem, & aliis lætitiam faceres, te
ipsum bene habendo: puto quòd solicitior
esses ad spiritalem profectum.

De Vtilitate aduersitatis.

CAPVT XII.

Bonum est nobis, quòd aliquando ha-
bemus aliquas grauitates & contrarie-
tates: quia sæpe hominem ad cor reuocant
quatenus se in exilio esse cognoscat, nec
spem suam in aliqua re mundi ponat. Bonũ
est quòd patiamur quandoque cõtradicto-
res, & quòd malè & imperfectè de nobis
sentiatur, etiam si bene agimus, & inten-
dimus. Ista sæpe iuuant ad humilitatem, &
à vana gloria nos defendunt. Tunc enim
melius interiorem testem Deum quæri-
mus, quando foris vilipendimur ab homi-
nibus, & non bene de nobis creditur. Ideò
debe

deberet se homo in Deo totaliter firmare, vt non esset ei necesse multas cōsolationes quærere. Quando homo bonæ voluntatis tribulatur, vel tentatur, aut malis cogitationibus affligitur, tunc Deum sibi magis necessarium intelligit, sine quo nihil boni se posse deprehendit. Tunc etiā tristatur, gemit, & orat pro miseriis, quas patitur: tunc tædet eum diutius viuere, mortem optat inuenire, vt possit dissolui, & cum Christo esse. Tunc etiā bene aduertit perfectam securitatem, & plenam pacem in mundo non posse constare.

De tentationibus sustinendis.

CAPVT XIII.

QVandiu in mūdo viuimus, sine tribulatione & tētatione esse non possumus. Vnde in Iob scriptum est: Tentatio est vita hoīs super terram. Ideò vnusquisque solicitus esse deberet circa tētationes suas, & vigilare in orationibus, ne diabolus locum inueniret decipiendi: qui nunquam dormitat, sed circuit, quærēs quem deuoret. Nemo tam perfectus est & sanctus, qui non habeat aliquando tēta tiones, & plane eis carere non possumus. Sunt tamen tentationes homini sæpe valde vtiles, licet molestæ sint, & graues: quia

in illis

in illis homo humiliatur, purgatur, & erudditur. Oēs sancti per multas tribulationes & tentationes transierunt & profecerunt: & qui bene tentationes sustinere nequiuerunt, reprobi facti sunt, & defecerūt. Non est aliquis ordo tam sanctus, nec locus tam secretus, vbi nō sint tentationes, vel aduersitates. Non est homo securus à tentationibus totaliter quandiu vixerit: quia in nob est vnde tētamur, ex quo in concupiscētia nati sumus. Vna tentatione seu tribulatione recedente, alia superuenit, & semp aliquid ad patiendum habebimus. Nā bonum felicitatis nostræ perdidimus. Multi quærunt tentationes fugere, & grauius incidūt in eas. Per solam fugam nō possumus vincere: sed per patientiam, & veram humilitatem, omnibus hostibus efficimur fortiores. Qui tantummodo exterius declinat nec radicem euellit, parum proficiet: imò citius ad eum tentationes redibūt, & peius sentiet paulatim, & per patientiam, cū longanimitate, Deo iuuante, melius superabis quàm cum duritia, & importunitate ꝓpria. Sæpius accipe cōsilium in tentatione: & cum tentato noli duriter agere, sed consolationem ingere sicut tibi optares fieri. Initium omnium malarum tentationū, inconstantia animi, & parua ad Deum confiden

dentia: quia ſicut nauis ſine gubernatione a fluctibus impellitur: ita homo remiſſus, & ſuum propoſitũ deſerens, variè tentatur. Ignis probat ferrũ, & tentatio hominem iuſtum. Neſcimus ſæpe quid poſſumus: ſed tentatio aperit, quid ſumus. Vigilandum eſt tamen, præcipuè circa initium tentationis: quia tunc facilius hoſtis vincitur, ſi oſtium mentis nullatenus intrare ſinitur, ſed extra limen ſtatim, vt pulſauerit, illi obuiatur. Vnde quidam dixit,

Principiis obſta: ſerò medicina paratur,
Cùm mala per longas conualuere moras.

Nam primò occurrit menti ſimplex cogitatio, deinde fortis imaginatio: poſteà delectatio, & motus prauus, & aſſenſio, ſicq; paulatim ingreditur hoſtis malignus ex toto, dum illi non reſiſtitur in principio: & quantò diutius quis ad reſiſtendum torpuerit, tantò in ſe quotidie debilior fit, & hoſtis contra eum potentior. Quidam in principio conuerſionis ſuæ grauiores tentationes patiuntur: quidam autem in fine: quidam verò quaſi per totam vitam ſuam malè habent. Nonnulli ſatis leuiter tentantur, ſecundum diuinæ ordinationis ſapientiam & æquitatem, qui ſtatum & merita hominum penſat, & cuncta ad electorum ſuorum ſalutem præordinat. Ideò

non debemus deſperare, cùm tentam
ſed eò ſeruentiùs Deum exorare, quaten
nos in omni tribulatione dignetur adi
uare, qui vtique ſecundũ dictum Pauli, t
dem faciet cum tentatione prouentum,
poſſimus ſuſtinere. Humiliemus ergo an
mas noſtras ſub manu Dei in omni tent
tione & tribulatione: quia humiles ſpi
tu ſaluabit, & exaltabit. In tentationibu
& tribulationibus probatur homo, quan
tum profecit, & ibi maius meritum exiſti
& virtus melius pateſcit. Nec magnu
eſt, ſi homo deuotus ſit, & feruidus, cùm
grauitatem non ſentit. Sed ſi tempore ad
uerſitatis patienter ſuſtinet, ſpes magn
profectus erit. Quidam à magnis tent
tionibus cuſtodiuntur, & in paruis quo
tidianis ſæpe vincuntur: vt humiliati, nun
quàm de ſeipſis in magnis confidant, qu
in tam modicis infirmantur.

De temerario iudicio vitando.

CAPVT XIIII.

AD teipſum oculos reflecte, & aliorum facta caueas iudicare. In iudicando alios homo fruſtra laborat, ſæpius errat, & leuiter peccat: ſeipſum verò iudicando, & diſcutiendo, ſemper fructuosè laborat. Sicut nobis res cordi eſt, ſic de ea frequen

frequenter iudicamus. Nam verum iudicium propter priuatum amorem, faciliter perdimus. Si Deus esset semper pura intentio nostri desiderij, non tam faciliter turbaremur pro resistentia sensus nostri. Sed sæpe aliquid intra latet, vel etiam ab extra concurrit, quod nos etiam pariter trahit. Multi occultè seipsos quærunt in rebus, quas agunt, & nesciunt. Videntur etiam in bona pace stare, quando res pro eorum velle fiunt, & sentire. Si autem aliter fit, quàm cupiant, citò mouentur, & tristes fiunt. Propter diuersitatem sensuum, & opinionum satis frequenter oriũtur dissensiones inter amicos & ciues, inter religiosos & deuotos. Antiqua consuetudo difficulter relinquitur, & vltra proprium videre, nemo libenter ducitur. Si rationi tuæ magis inniteris vel industriæ, quàm virtuti subiectiuæ IESV Christi, rarò & tardè eris homo illuminatus: quia Deus vult nos sibi perfectè subiici, & omnem rationẽ per inflammatum amorem transcendere.

De operibus ex charitate factis.

CAPVT XV.

PRo nulla re mundi, & pro nullius hominis dilectione, aliquod malum est facien

faciendum: sed pro vtilitate tamē indige
tis, opus bonum aliquando intermittē du
est, aut etiam pro meliori mutandum: h
enim facto, opus bonum non deseritur, s
in melius cōmutatur. Sine charitate op
externum nihil prodest. Quicquid aute
ex charitate agitur, quantuncunque etia
paruum sit & despectum, totum efficit
fructuosum. Magis siquidem Deus pen
ex quanto quis agit, quàm quantū quis f
cit: multum facit, qui multum diligit: m
tum facit, qui rem bene facit. Bene fac
qui magis communitati quàm suæ volu
tati seruit. Sæpe videtur esse charitas, & e
magis carnalitas: quia carnalis inclin
tio, propria volūtas, spes retributionis, af
ctus, commoditas, raró abesse volunt. Q
veram & perfectam charitatem habet,
nulla re seipsum quærit: sed Dei solum m
do gloriam in omnibus fieri desiderat. N
li etiam inuidet: quia nullū priuatum gau
dium amat. Nec in seipso vult gaudere: s
in Deo super omnia bona optat beatifica
ri. Nemini aliquid boni attribuit, sed to
taliter ad Deum refert, a quo fontaliter om
nia procedunt: in quo omnes sancti fru
biliter quiescunt. O qui scintillam habe
ret veræ charitatis, profecto omnia ter
rena sentiret plena esse vanitatis.

De

De defectuum aliorum tolerantia.

CAPVT XVI.

QVæ homo in ſe vel aliis emendare non valet, debet patienter ſuſtinere, donec Deus aliter ordinet. Cogita, quia fortè ſic melius eſt pro tua probatione, & patientia: ſine qua non ſunt multùm ponderanda merita noſtra. Debes tamen pro talibus impedimentis ſupplicare, vt Deus tibi dignetur ſubuenire, vt poſsis benignè portare. Si quis ſemel aut bis admonitus, nõ acquieſcit, noli cũ eo cõtẽdere: ſed totũ Deo cõmitte, vt fiat voluntas eius, & honor in omnibus ſeruis ſuis, qui ſcit mala in bonum conuertere. Stude patiens eſſe in tolerando aliorum defectus, & qualeſcũq; infirmitates: quia & tu multa habes, quæ ab aliis oportet tolerari. Si non potes te talem facere, qualem vis, quomodo poteris alium habere ad tuum beneplacitũ? Libenter volumus alios perfectos: & tamen proprios non emẽdamus defectus. Volumus, quòd alij ſtrictè corrigantur: & ipſi corrigi nolumus. Diſplicet larga aliorũ licẽtia: & tamen nobis nolumus negari, quod petimus. Alios reſtringi per ſtatuta volumus: & ipſi nullatenus patimur amplius cohiberi. Sic ergo patet,

quàm raró proximum ſit vt noſipſos pe
ſemus. Si eſſemus omnes perfecti, qu
tũc haberem⁹ ab aliis pro Deo pati? Nũ
autem Deus ſic ordinauit, vt diſcamus a
ter alterius onera portare: quia nemo ſi
defectu, nemo ſine onere: nemo ſibi ſu
ficiens: nemo ſibi ſatis ſapiens: ſed opo
tet nos inuicem portare, inuicem conſo
ri, pariter adiuuare, inſtruere & admon
re. Quãtæ autem virtutis quiſque fuer
melius patet occaſione aduerſitatis: occ
ſiones nanque hominem fragilem no
faciunt, ſed qualis ſit oſtendunt.

De monaſtica vita.

CAPVT XVII.

Oportet, vt diſcas teipſum in mul
frangere, ſi vis pacẽ & concordiã
aliis tenere. Non eſt paruum in monaſt
riis, vel in congregatione habitare, & i
ſine querela conuerſari, & vſque ad mor
fidelis perſeuerare. Beatus quidem, qui i
bene vixit, & feliciter conſũmauit. Si v
debitè ſtare, & proficere, teneas te ta
quàm exulem & peregrinum ſuper terr
Opotet te ſtultum fieri, propter Chr
ſtum, ſi vis religioſam ducere vitã. Hab
tus, & tonſura modicũ conferunt: ſed m
tatio morũ, & integra mortificatio pa
[illegible] ſionu

fionũ vetũ faciunt religioſum. Qui aliud quærit, quàm purè Deũ, & animæ ſuæ ſalutem: nõ inueniet niſi tribulationem, & dolorẽ. Non poteſt etiam diu ſtare pacificus, qui nõ nititur eſſe minimus & omnibus ſubiectus. Ad ſeruiendum veniſti, nõ ad regendum. Ad patiendum, & laborandum ſcias te vocatum, non ad otiandum: vel fabulandum. Hîc ergo probãtur homines, ſicut aurum in fornace. Hîc nemo poteſt ſtare, niſi ex toto corde ſe voluerit propter Deum humiliare.

De exemplis ſanctorum patrum.

CAPVT XVIII.

INtuere ſanctorũ patrum feruida exempla, in quibus vera perfectio refulſit & religio: & videbis, quàm modicũ ſit & penè nihil, quod nos agimus. Heu, quid eſt vita noſtra, ſi illis fuerit cõparata? Sancti & amici Chriſti Domino ſeruierũt in fame, & ſiti, in frigore, & nuditate, in labore, & fatigatione, in vigiliis & ieiuniis, in orationibus, & ſanctis meditatiõibus, in perſecutionibus, & opprobriis multis. O quàm multas & graues tribulatiões paſſi ſunt apoſtoli, martyres, confeſſores, virgines, & reliqui omnes qui Chriſti veſtigia voluerunt ſequi! Nam animas ſuas in

hoc mundo oderunt , vt in æternã vitam
eas possiderẽt. O quàm strictam, & abdi-
catã vitam sancti Patres in eremo duxe-
runt! quàm longas, & graues tentationes
pertulerunt! quàm frequenter ab inimicis
vexati sunt! quàm crebras , & feruidas o-
rationes Deo obtulerunt! quàm rigidas
abstinentias peregerunt! quàm magnũ ze-
lum, & feruorem ad spiritalem profectum
habuerũt! quàm forte bellum ad edoma-
tionem vitiorum gesserunt! quàm puram
& rectam intentionem ad Deum tenue-
runt! Per diem laborabant: & noctibus
orationi diuinæ vacabant: quãquàm labo-
rando, ab oratione mentali minimè cessa-
rent. Omne tempus vtiliter expẽdebant:
omnis hora ad vacandum Deo breuis vi-
debatur: & præ magna dulcedine contem-
plationis, etiam obliuioni tradebatur ne-
cessitas corporalis refectionis. Omnibus
diuitiis, dignitatibus, honoribus, amicis
& cognatis renuntiabant: nil de mũdo ha-
bere cupiebant: vix necessaria vitæ sume-
bant, corpori seruire etiam in necessitate
dolebant. Pauperes igitur erãt in rebus ter-
renis: sed diuites valde in gratia, & vir-
tutibus: foris egebant: sed intus gratia, &
consolatione diuina reficiebantur. Mun-
do erant alieni: sed Deo proximi ac fami-

liares amici. Sibiipsis videbantur tanquã nihil & mundo despecti. Sed erant in oculis Dei pretiosi & electi: in vera humilitate stabant: in simplici obedientia viuebant: in charitate & patientia ambulabant: & ideò quotidie in spiritu proficiebant, & magnam apud Deum gratiã obtinebant. Dati sunt in exemplum omnibus religiosis, & plus prouocare nos debẽt ad bene proficiendũ, quàm tepidorum numerus, ad relaxandum. O quantus feruor omnium religiosorũ in principio suæ sanctę institutionis fuit! O quanta deuotio orationis, quãta æmulatio virtutis, quàm magna disciplina viguit! Quanta reuerentia, & obedientia sub regula magistri in omnibus floruit! Testantur adhuc vestigia derelicta, quòd verè viri sancti & perfecti fuerunt, qui tam strenuè militantes, mundum suppeditauerunt. Iam magnus putatur, si quis transgressor non fuerit: si quis quod accepit, cùm patientia tolerare potuerit. Hoc est temporis, & negligentiæ status nostri, quòd tam citò declinamus, à pristino feruore: & iam tædet viuere præ lassitudine & tepore. Vtinam in te penitus non dormitet profectus virtutum qui multa sæpius exempla vidisti deuotorum.

De exercitiis boni religiosi.

CAPVT XIX.

VIta boni religiosi omnibus virtu-
bus pollere debet: vt sit talis int-
rius, qualis videtur hoībus exterius. E
meritò multò plus debet esse intus, quà
quod cernitur foris: quia inspector nost
est Deus: quē summo opere revereri de-
mus, vbicunq; fuerimus, & tanquam a
geli in conspectu eius mundi incede:
Omni die renouare debemus propositu
nostrū, & ad feruorem nos excitare: qu
hodie primùm ad cōuersionem venis
mus, atque dicere: Adiuua me Dñe D
meus in bono ꝓposito, & sancto seruit
tuo: & da mihi hodie perfectè incipe
quia nihil est, quod hactenus feci. Sec
dum propositum nostrum, cursus pro
ctus nostri. Sed multa diligentia opus
bene proficere volenti. Quòd si forti
ꝓponens, sæpe deficit, quid ille, qui ra
aut minus fixè aliquid proponit? Va
tamen modis cōtingit desertio propo
nostri: & leuis obmissio exercitiorum,
sine aliquo dispendio trāsit. Iustorū p
positū, in gratia Dei potius, quàm in p
pria sapientia pendet: in quo & semp
confidunt, quicquid arripiant. Nam h

mo proponit, sed Deus disponit: nec est in homine via eius. Si pietatis causa aut fraternæ vtilitatis proposito, quandoque consuetum obmittitur exercitium, facilè posteà poterit recuperari. Si autem tędio animi, aut negligentia faciliter relinquitur, satis culpabile est, & nociuum sentietur. Conemur, quantum possumus: adhuc leuiter deficiemus in multis. Sẽper tamẽ aliquid certi proponendum est, cõtra illa præcipuè, quæ amplius nos impediunt. Exteriora nostra, & interiora pariter nobis scrutãda sunt, & ordinãda: quia vtraq; expediunt ad profectum. Si nõ continuè te vales colligere, saltem interdum, & ad min⁹ semel in die, manè videlicet, aut vespere. Manè propone, vespere discute mores tuos: qualis hodie fuisti in verbo, opere & cogitatione: quia in his sæpius forsitan Deum offendisti, & proximũ. Accinge te, sicut vir cõtra diabolicas nequitias. fræna gulam, & omnẽ carnis inclinationem facilius frænabis. Nunquã sis ex toto otiosus: sed aut legẽs, aut scribens, aut orans, aut meditans aut aliquid vtilitatis pro communi laborãs. Corporalia exercitia discrete sunt agenda: nec omnibus æqualiter assumenda, quæ communia non sunt, non sunt foris ostendenda: nam in

ſecreto tutius exercentur priuata. Ca
dum tamẽ, ne piger ſis ad communia, n
ad ſingularia promptior: ſed expletis in o
grè & fideliter debitis, & iniunctis, ſi i
vltrà vocat, redde te tibi: prout deuo
tua deſiderat. Non poſſunt omnes hab
vnum exercitium: ſed aliud iſti, aliud
magis deſeruit. Etiam pro temporum c
gruentia, diuerſa placent exercitia: q
alia in feſtis, alia in feriatis magis ſapiu
diebus: aliis indigemus tempore ten
tionis, & aliis tempore pacis, & quiet
alia cùm triſtamur, libet cogitare: & ali
cùm lęti in Domino fuerimus. Circa pr
cipalia feſta, renouanda ſunt bona exe
tia: & ſanctorũ ſuffragia feruentius im
ploranda. De feſto in feſtum propone
debemus, quaſi tunc de hoc ſeculo mig
turi ſimus, & ad æternum feſtum perue
turi. Ideóque ſolicitè præparare nos deb
mus deuotis temporibus, & deuotius co
uerſari, atque omnẽ obſeruantiã ſtricti
cuſtodire, tanquam in breui præmium la
boris noſtri à Deo percepturi. Et ſi dila
tũ fuerit, credamus nos min⁹ bene præp
ratos, atque indignos tantę adhuc glorię
quæ reuelabitur in nobis tempore præfi
nito: & ſtudeamus nos melius ad exitum
præparare. Beatus ſeruus (ait euangeliſta
Lucas)

lucas, quã cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantem. Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum.

De amore solitudinis & silentij.

CAPVT XX.

QVære aptum tempus vacandi tibi: & de beneficiis Dei frequenter cogita. Relinque curiosa. Tales perlege materias, quę compunctionem magis præstant, quàm occupationem. Si te subtraxeris à superfluis locutionibus, & otiosis circuitionibus, necnõ à nouitatibus, & rumoribus audiendis, inuenies tempus sufficiens & aptũ ad bonis meditationibus insistendum. Maximi sanctorum, humana consortia, vbi poterant, vitabãt, & Deo in secreto viuere eligebant. Dixit quidã: Quoties inter homines fui, minor homo redij. Hoc quippe sæpius experimur, quando diu confabulamur. Facilius est omnino tacere, quã verbo non excedere. Facilius est domi latere, quàm foris se posse sufficienter custodire. Qui igitur intẽdit ad interiora & spiritalia peruenire, oportet eũ cum Iesu abba declinare. Nemo securè apparet, nisi qui libẽter latet. Nemo secure præest, nisi qui libenter subest. Nemo securè præcipit, nisi qui libenter obedire di

dicit. Nemo securè gaudet, nisi qui bonæ conscientiæ testimoniũ habet. Nemo securè loquitur, nisi qui libẽter tacet. Semper tamen sanctorũ securitas plena timoris dei extitit. Nec eò min⁹ soliciti, & humiles in se fuerunt: quia magnis virtutibus & gratia micuerũt. Prauorum autem securitas ex superbia & præsumptione oritur, & in fine in deceptionẽ sui vertitur. Nunquàm promittas tibi securitatem in hac vita, quãuis bonus videaris cœnobita, aut deuotus eremita. Sæpe meliores in æstimatione hominum, grauius periclitati sunt, propter suã nimiam cõfidentiam. Vnde multis vtilius est, vt non penitus tentationibus careant, sed sæpius impugnentur, ne nimiũ securi sint: ne forte in superbiã eleuentur: ne etiã ad exteriores cõsolationes licentius declinent. O qui nunquàm transitoriã lætitiam quæreret, qui nunquàm cum mundo se occuparet, quàm bonã cõscientiam seruaret! O qui omnẽ vanã solicitudinẽ amputaret, & duntaxat salutaria ac diuina cogitaret, & totam spem suã in Deo constitueret, quàm magnam pacẽ, & quietem possideret! Nemo dignus est cœlesti consolatione, nisi diligenter se exercuerit in sancta compunctione. Si vis corde tenus compungi, intra

Intrá cubile tuum, & exclude tumultus
mūdi: ſicut ſcriptū eſt: In cubilibꝰ veſtris
cōpungimini. In cella inuenies, quod de-
foris ſæpius amittes. Cella cōtinuata dul-
ceſcit, & malè cuſtodita, tædiū generat.
Si in principio cōuerſionis tuæ bene eam
incolueris & cuſtodieris, erit tibi poſteà
dilecta amica, & gratiſſimū ſolatium. In
ſilentio & quiete ꝓficit anima deuota, &
diſcit abſcondita ſcripturarū, ibi inuenit
fluenta lacrymarū: quibus ſingulis nocti-
bus ſe lauet, & mūdet: vt cōditori ſuo tan
tò familiarior fiat, quātò lōgius ab omni
ſeculari tumultu degit. Qui ergo ſe ab-
ſtrahit à notis & amicis, appropinquabit
illi Deus cū angelis ſanctis. Melius eſt la-
tère, & ſui curā agere, quàm ſe neglecto,
ſigna facere. Laudabile eſt homini reli-
gioſo, rarò foras ire, fugere videri, nolle
etiā hoīes videre. Cur vis videre quod non
licet habere? Trāſit mūdus, & cōcupiſcen
tia eius. Trahūt deſideria ſenſualitatis ad
ſpatiādum: ſed cùm hora tranſierit, quid
niſi grauitatē cōſciētiæ, & cordis diſper-
ſionem importas? Lætus exitus, triſtē ſæ-
pe reditum parit, & læta vigilia ſerotina,
triſte mane facit. Sic omne carnale gau-
dium blandè intrat: ſed in fine mordet &
perimit. Quid potes alibi videre, quod

lationes omnino abiicim'. Cognosce indignum diuina cõsolatione: sed ma dignum multa tribulatione. Quando h mo perfectè est compunctus, tũc graui amarus est ei totus mundus. Bonus h mo, sufficiẽtem inuenit materiam dole di & flendi. Siue enim se considerat, si de proximo pẽsat. scit, quia nemo sine bulatione hic viuit: & quantò strictius se considerat, tantò amplius dolet. Ma riæ iusti doloris. & internæ compuncti nis, sunt peccata, & vitia nostra: quib ita inuoluti iacemus, vt rarò cœlestia tẽplari valeamus. Si frequentius de mor tua, quàm de longitudine vitæ tuæ co tares, non dubiũ, quin feruentius te em dares. Si etiam futuras inferni siue pur torij pœnas cordialiter perpenderes, c do, quòd libenter laborem & dolorem stineres: & nihil rigoris formidares: quia ad cor ista non transeunt, & bla mẽta adhuc amamus, ideò frigidi & v de pigri remanemus. Sæpe est inopia sp ritus: vnde tam leuiter conqueritur mi rum corpus. Ora igitur humiliter ad Do minum, vt det tibi compunctionis spiri tum, & dic cum propheta: Ciba me Do mine pane lachrymarum: & potum da mihi in lachrymis in mensura.

De consideratione humanæ naturæ.

CAP. XXII.

MIser es, vbicunque fueris, & quocunque te verteris, nisi ad Deum te conuertas. Quid turbaris, quia nō succedit tibi, sicut vis & desideras? Quis est qui habet omnia secundū suam voluntatem? Nec ego, nec tu, nec aliquis hominū super terrā. Nemo est in mundo sine aliqua tribulatione, vel angustia: quāuis rex sit, vel papa. Quis est qui melius habet? vtiq; qui pro Deo aliquid pati vellet. Dicunt multi imbecilles & infirmi: Ecce, quàm bonam vitam homo habet diues, quàm potens, quàm excelsus, quàm magnus, & quàm pulcher! Sed attende ad cœlestia bona: & videbis, quòd omnia ista temporalia nulla sunt, sed valde incerta, & magis grauantia: quia nūquam sine solicitudine & timore possidētur. Nō est hominis felicitas habere tēporalia ad abundantiam: sed sufficit ei mediocritas. Verè miseria est, viuere super terram. Quantò homo voluerit esse spiritalior, tantò præsens vita fit ei amarior: quia sentit melius, & videt clarius humanæ corruptionis defectus: nam comedere, bibere, vigilare, dormire, quiescere, laborare, & cæteris necessitati-

bus naturæ subiacere, verè magna miseria est, & afflictio homini deuoto, qui libenter vellet esse absolutus, & liber ab omni defectu. Valde enim grauatur homo interior necessitatibus corporalibus in hoc mundo: vnde Propheta deuotè rogat, quatenus liber ab istis esse valeat, dicens: De necessitatib⁹ meis erue me, Dñe. Sed væ nō cognoscētibus suā miseriā: & amplius væ illis, qui diligūt hanc miseriam, & corruptibilem vitam. nam intantum quidam hanc amplectuntur: licet etiam vix necessaria laborando, aut mendicando habeāt, vt si hic possent semper viuere, de regno Dei nihil curarent. O insani, & infideles corde! qui tam profunde in terris iacēt, vt nil nisi carnalia sapiant! sed miseri adhuc in fine grauiter sentiēt, quàm vile & nihilum erat, quod amauerūt. Sācti autē Dei, & omnes deuoti amici Christi, non attenderunt quæ carni placuerūt, nec quæ hoc tēpore floruerunt: sed tota spes eorum, & intentio, ad æterna bona anhelabat, ferebatur totum desiderium eorū ad immensa, & inuisibilia: ne amore visibilium traherētur ad infima. Noli, frater, amittere confidentiam proficiendi ad spiritalia: adhuc habes tempus, & horam. Quare vis procrastinare propositum tuum? Surge, &

in

in istanti incipe dicere: nunc tempus est faciendi: nunc tempus est pugnãdi: nunc tempus aptum est me emendandi. Quando male habes, & tribularis, tunc tempus est promerendi. Oportet te transire per ignem & aquam, antè quàm venias in refrigerium. Nisi tibi vim feceris, vitium non superabis. Quandiu istud fragile corpus gerimus, sine peccato esse non possumus: nec sine tædio & dolore viuere. Libenter haberemus ab omni miseria quietem: seu quia per peccatũ perdidimus innocentiam, amisimus etiam verã beatitudinẽ, ideò oportet nos tenere patiẽtiam, & Dei expectare misericordiam, donec transeat iniquitas, & hæc mortalitas adsorbeatur à vita. O quanta fragilitas humana: quæ semper prona est ad vitia, Hodie confiteris peccata tua, cras iterum perpetras cõfessa. Nũc proponis cauere, & post horam agis, quasi nihil proposuisses. Meritò ergo nosipsos humiliare possumus, nec vnquàm aliquid magni de nobis sentire: quia tam fragiles & instabiles sumus. Citò etiam potest perdi per negligentiam, quod multo labore vix tandẽ acquisitum est per gratiam. Quid fiet de nobis adhuc in fine, qui tepescimus tam mane? Væ nobis, si sic volumus declinare ad

quietē: quasi iā pax sit, & securitas, cū necdum appareat vestigium veræ sanctatis in nostra conuersatione. Bene opus esset, quòd iterum institueremur tanquàm boni nouitii ad mores optimos, fortè spes esset de aliqua futura emendatione, & maiori spirituali profectu.

De meditatione mortis. CAP. XXIII.

VAlde citò erit tecū hoc factū, vide taliter, quomodo te habeas. hodie homo est, & cras nō cōparet. Cùm aūt sublatus fuerit ab oculis, citò etiā transit à mēte. O hebetudo & duritia cordis humani, quę solùm pręsentia meditatur, & futura nō magis prævidet! Si te in omni facto & cogitatu deberes tenere, quasi statim esses moriturus! Si bonā cōsciētiā haberes, nō multùm mortē timeres. Melius esset pctā cauere, quàm mortē fugere. Si hodie nō es paratus, quomodo cras eris? Cras est dies incerta: & quī scis si crastinū habebis? Quid pdest diu viuere, quādo tā parū emendamur? At lōga vita non semp emendat: sed sæpe culpā magis auget. Vtinā per vnā diē bene essemus conuersati in hoc mundo. Multi annos cōputant cōuersionis: sed sæpe paruus est fructus emēdatiōis. Si formidolosum est mo-

ri, forsitan periculosius est diutius viuere. Btũs, qui horã mortis suę semp ante oculos habet: & ad moriẽdũ quotidie se dispo nit. Si vidisti aliquãdo hominẽ mori, cogita, quia & tu p eandẽ viã trãsibis. Cùm manè fuerit, puta te ad vesperũ nõ peruẽturũ, vespere aũt facto manè non audeas tibi polliceri. Sẽper ergo paratus esto, & taliter viue, vt nunquàm te imparatum mors inueniat. Multi subitò & improuisè moriũtur: nã hora, qua nõ putatur, filius hoĩs venturus est. Quãdo illa extrema hora veniet, multum aliter sentire incipies de tota vita tua prętcrita, & valde dolebis, quòd tã negligẽs & remissus fuisti. Quàm felix & prudẽs, qui talis nũc nititur esse in vita, qualis optat inueniri in morte. Habet nãq; magnã cõfidentiã feliciter moriẽdi, perfectus cõtẽptus mũdi, feruens desideriũ in virtutibus proficiendi, amor disciplinę, labor pœnitẽtię, prõptitudo obedientiæ, abnegatio sui, & tolerãtia cuiuslibet aduersitatis pro amore Christi. Multa bona potes operari dũ sanus es, sed infirmatus, nescio quid poteris. Pauci ex infirmitate emendantur: sic & qui multum peregrinantur, rarò sanctificantur. Noli cõfidere super amicos & proximos, nec in futuris salutẽ tuã

differas: quia citius obliuiscentur tui hmines, quàm existimas. Melius est nu tēpestiuè prouidere, & aliquid boni pmittere, quàm super aliorum auxilio srare. Si non es pro teipso solicitus mod quis erit pro te solicitus in futurū? Nu tempus est valde pretiosum. Sed prò d lor, quàm hoc inutilius expendis, in qu promereri vales vnde æternaliter viua Veniet, quādo vnum diē seu horam p emendatione desiderabis, & nescio, a impetrabis. Eia charissime, à quāto pe culo te poteris liberare, & quàm magn timore eripere, si semp timoratus fueri & de morte suspectus! Stude nūc taliter v uere, vt in hora mortis valeas potius ga dere, quàm timere. Disce nūc mori mun do, vt tunc incipias viuere Christo. Disc nūc omnia cōtēnere, vt tunc possis libe ad Christū pergere. Castiga nunc corpu tuum per pœnitentiā, vt tunc valeas certam habere cōfidētiā. Ah stulte, quid cogitas te diu victurum cùm nullum diem habeas hîc securū? Quàm multi sunt decepti, & insperatè de corpore extracti? Quoties audisti à dicentibus: quia ille gladio cecidit, ille submersus est, ille ab alto ruens, ceruicem fregit, ille māducando obriguit, ille ludendo finē fecit? Alius

igne, alius ferro, alius peste, & alius latrocinio perit: & sic omnium finis mors est: & vita hominum, tanquàm vmbra subitò pertrãsit. Quis memorabitur tui post mortẽ: & quis orabit pro te? Age, age, nũc charissime, quicquid agere potes: quia nescis quando morièris: nescis quid tibi post mortem sequetur. Dum tempus habes, congrega tibi diuitias immortales. Præter salutẽ tuam nihil cogites. Solùm quæ Dei sunt, cures. Fac nũc tibi amicos venerando Dei sanctos, & eorũ actus imitando: vt cùm defeceris in hac vita, illi te recipiant in æterna tabernacula. Serua tã quam peregrinum, & hospitem super terram, ad quem nihil spectat de mundi negotiis. Serua cor liberum, & ad Deum sursum erectum: quia non habes híc manentem ciuitatem. Illuc preces & gemitus quotidianos cum lachrymis dirige, vt spiritus tuus mereatur post mortem ad Dominum feliciter transire. Amen.

De iudicio & pœnis peccatorum.

CAPVT XXIIII.

IN omnibus rebus respice finẽ: & qualiter ante districtum iudicem stabis: cui nihil est occultũ: qui muneribus nõ placatur, nec excusationes recipit: sed quod iu-

ſtum eſt, iudicabit. O miſerrime, & in
piēs peccator, q̄d reſpōdebis Deo oīa m
la ſcienti, qui interdū formidas vultu
hominis irati? Vt quid nō ꝓuides tibi i
diē iudicij, quando nemo poterit per al
excuſari, vel defendi: ſed vnuſquiq; ſuffi-
ciens onus erit ſibiipſi? Nunc labor tuu
eſt fructuoſus, fiet⁹ acceptabilis, gemitu
exaudibilis, dolor ſatisfactori⁹ & purga-
tiuus. Habet magnū & ſalubre purgato
riū, patiens homo: qui ſuſcipiens iniuria
plus dolet de alterius malitia, quā de ſu
iniuria: qui pro cōtrariantibus ſibi liben-
ter orat: & ex corde culpas indulget, qui
veniam ab aliis petere nō tardat: qui faci-
lius miſeretur, quàm iraſcitur: qui ſibiipſi
violentiam frequenter facit: & carnē ſuā
omnino ſpiritui ſubiugare conat̄. Melius
eſt modò purgare pctā, & vitia reſecare,
quàm in futurū purgāda reſeruare. Verè
noſipſos decipimus per inordinatū amo-
rē, quē ad carnē habemus. Quid aliud il-
le ignis deuorabit, niſi peccata tua? Quā-
to amplius tibiipſi nūc parcis, & carnē ſe
queris: tātò durius poſteà pœnas lues, &
maiorem materiā cōburēdi reſeruas, in
quib⁹ homo peccauit: ex illis grauius pu
nietur, ibi acedioſi ardētibus ſtimulis pur
gabūtur: & guloſi ingēti fame, ac ſiti cru

ciabun

ciabũtur. Ibi luxuriosi, & voluptatũ amatores, ardẽti pice, & fœtido sulphure perfundent̃ & sicut furiosi canes præ dolore inudi vlulabũt. Nullũ vitium erit, quod suum propriũ cruciatum non habeat. Ibi superbi omni confusione replebuntur: & auari miserrima egestate arctabuntur. Ibi erit vna hora grauiori in pœna, quàm hîc centum anni in amarissima pœnitentia. Ibi nulla requies est, & nulla consolatio damnatis Hîc tamẽ interdum cessatur à laboribus, atq; amicorum fruimur solatiis. Esto modò solicitus, & dolens pro peccatis tuis: vt in die iudicij sis securus cum beatis. Tunc eñ iusti stabunt in magna cõstantia aduersus eos, qui se angustiauerunt, & depresserũt. Tũc stabit ad iudicandũ, qui modò se subiicit humiliter iudiciis hominũ. Tũc magnã fiduciã habebit pauper, & humilis: & pauebit vndiq; superbus. Tunc videbitur sapiens in hoc mundo fuisse, qui pro Christo didicit stultus, & despectus esse. Tũc placebit omnis tribulatio patiẽter perpesia, & omnis iniquitas oppilabit os suũ. Tũc gaudebit omnis deuotus, & mœrebit omnis irreligiosus. Tunc plus exultabit caro afflicta, quàm si in delitiis fuisset semp̃ nutrita. Tunc splẽdebit habitus vilis, & ob-

ſecuritatẽ capere non oportet, ne torpe
aut elatus fias. Cùm enim quidã anxi
inter metũ, & ſpem frequẽter fluctuar
& quadã vice mœrore cõfectus, in eccl
ſia ante quoddã altare ſe in oratione pr
ſtrauiſſet, hæc inter ſe reuoluit, dicẽs,
ſi ſcirẽ, quòd adhuc ꝑſeueraturus eſſe
ſtatim audiuit intus diuinum reſpõſu
Quid ſi hoc ſcires, facere velles? Fac nũ
quod tunc facere velles, & bene ſecur
eris. Móxq; cõſolatus & confortatus, d
uinæ ſe cõmiſit voluntati: & ceſſauit a
xia fluctuatio, noluítq; curiosè inueſt
gare, vt ſciret quæ ſibi eſſent futura: ſe
magis ſtuduit inquirere, quæ eſſet volu
tas Dei, bene placẽs, & perfecta ad om
opus bonũ inchoãdum & perficiendu
Spera in Dño, & fac bonitatẽ (ait Prop
ta) & inhabita terrã, & paſcêris indi
tiis eius. Vnũ eſt, quod multos à ꝓfec
& feruenti emẽdatione retrahit: horro
difficultatis, ſeu labor certaminis. Enim
uerò illi maximè præ aliis in vitutibu
proficiunt, qui ea, quæ ſibi magis grau
& contraria ſunt, pro viribus víncere nit
tur. Nam ibi homo plus proficit, & gra-
tiam meretur ampliorem, vbi magis ſe-
ipſum vincit, & ſpiritũ mortificat. Sed nõ
omnes habẽt æquè animũ ad vincendũ,

&

pe moriendū. Diligens tamen æmulator, valentior erit ad proficiendum, etiam si plures habeat passiōes, quàm alius bene-morigeratus, minus tamē feruens ad virtutes. Duo tamen specialiter ad magnam emendationē iuuāt: videlicet, subtrahere se violenter, ad quod natura vitiosè inclinatur: & feruenter instare ꝓ bono, quo amplius qs indiget. Illa etiā studeas magis cauere & vincere, quæ tibi frequētius in aliis displicent. Vbi profectū tuum capias: vt si bona exēpla videas, vel audias, ad imitandum accēdaris. Si quid autē reprehensibile cōsideraueris, caue, ne idem facias: aut, si aliquando fecisti, citius emēdare studeas. Sicut oculus tuus alios cōsiderat: sic iterū ab aliis notaris. Quàm iucūdum & dulce est, videre feruidos & deuotos fratres, bene morigeratos, & disciplinatos! Quàm triste est, & graue videre inordinatè ambulātes, qui ea, ad quæ vocati sunt, nō exercent! Quàm nociuum est, negligere vocationis suę propositum, & ad illicita sensum inclinare! Memor esto arrepti propositi, & imaginem tibi propone crucifixi. Bene verecundari potes, inspecta vita Iesu Christi: quia necdū magis illi te conformare studuisti, licet diu in via Dei fueris religiosus, qui se

inten

intentè, & deuotè in sanctissima vita, & passione Domini exercet, omnia vtilia, & necessaria sibi abũdanter ibi inueniet nec opus est, vt extra Iesum aliquid melius quærat. O si Iesus crucifixus in cor nostrum veniret, quàm citò & sufficienter docti essemus! Religiosus feruidus omnia bene portat, & capit quę illi iubẽtur. Religiosus negligẽs, & tepidus, habet tribulationẽ super tribulationẽ: & ex omni parte patitur angustiã: quia interiori consolatione caret: & exteriorẽ quærere prohibetur. Religiosus extra disciplinã viuens, graui ruinæ patet. Qui laxiora quærit, & remissiora, semper in angustiis erit: quia aut vnũ aut reliquũ sibi displicebit. Quo modo faciũt tam multi alij religiosi, qui satis arctati sunt sub disciplina claustrali, raro exeunt, abstractè viuũt, pauperrimè comedũt, grossè vestiuntur, multũ laborant, parũ loquuntur, diu vigilant, maturê surgunt, orationes prolongant, frequẽter legunt, & se in omni disciplina custodiunt! Attende Carde, Carthusienses, Cistercienses, & diuersæ religionis monachos, ac moniales: qualiter omni nocte ad psallendũ Domino assurgunt. Et ideo turpe est, vt tu deberes in tam sancto opere pigritare, vbi tanta multitudo religiosorum

totum incipit Deo iubilare. O si nihil aliud faciendũ incumberet, nisi dominum Deum nostrũ toto corde & ore laudare! O si nunquam indigeres comedere, nec bibere, nec dormire: sed semper posses Deũ laudare, & solũmodo spiritalibus studiis vacare, tũc multò felicior esses quàm modò, cùm carni ex qualicunq; necessitate seruis. Vtinam non essent istę necessitates sed solũmodo spiritales animæ refectiones, quas (heu) satis raro degustamus, quãdo homo ad hoc peruenit, vt de nulla creatura consolationẽ suam quærat: tunc ei Deus primò perfectè sapere incipit, tũc etiã bene cõtentus de omni euẽtu rerum erit, tũc nec pro magno lætabitur, nec pro modico cõtristabitur: sed ponet se integrè & fiducialiter in Deo, qui est ei omnia in omnibus: cui nihil vtiq; perit, nec moritur: sed omnia ei viuũt, & ad nutũ incunctanter deseruiũt. Memẽto semper finis, & quia perditum nõ redit tẽpus. Sine sollicitudine, & diligentia nũquàm acquires virtutes. Si incipis tepescere, incipies malè habere. Si autẽ dederis te ad feruorẽ, inuenies magnam pacẽ: & senties leuiorẽ laborẽ propter Dei gratiã, & virtutis amorem. Homo feruidus & diligẽs, ad omnia est parat⁹. Maior labor est, resistere vitiis & passi

& passionibus, quàm corporalibus insu-
dare laboribus. Qui paruos nō vitat de-
fectus, labitur ad maiores. Gaudebis sem-
per vespere, si diem expendis fructuo-
Vigila super teipsum, excita teipsum, a-
mone teipsum: & quicquid de aliis sit, n-
negligas teipsum. Tātum proficies, qua-
tam tibiipsi vim intuleris.

LIBER II.

De interna conuersatione.

CAPVT I.

Regnum Dei, intra vos est, dicit Dominus. Conuerte-re ex toto corde tuo ad Do-minum, & relinque hunc miserum mundum: & inue-niet anima tua requiem. Disce exterio-contemnere & ad interiora te dare: & vi-debis regnum Dei in te venire. Est enim regnum Dei, pax, & gaudium in spiritu sancto, quod non datur impiis. Veniet ad te Christus, ostendens tibi consolatio-suam, si dignam illi ab intus paraueris mansionem. Omnis gloria eius, & decor ab intra est: & ibi cōplacet sibi. Frequens illi visitatio cum homine interno dulcis sermocinatio, grata consolatio, multa

pax

pax, familiaritas stupēda nimis. Eia anima fidelis, præpara huic spōso cor tuum, quatenus ad te venire, & in te habitare dignetur. Sic enim dicit: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit: & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mãsionē apud eum faciemus. Da ergo Christo locum: & cæteris omnibus nega introitum. Cùm Christum habueris, diues es: & sufficit tibi. Ipse erit prouisor tuus, & fidelis procurator in omnibus: vt non sit opus tibi in hominibus sperare. Homines enim citò mutantur, & deficiunt velociter. Christus autem manet in æternum, & restat vsque in finem firmiter. Non est magna fiducia ponenda in homine fragili, & mortali, etiam si vtilis sit, & dilectus: neque tristitia multa capienda ex hoc, si interdum aduersetur, & contradicat. Qui hodie tecum sunt, cras contrariari possunt: & econuersò, sæpe vt aura vertuntur. Pone totam fiduciam tuam in domino, & sit ipse timor tuus, & amor tuus. Ipse pro te respondebit, & faciet bene, sicut melius fuerit. Non habes hîc manentem ciuitatem: & vbicunque fueris, extraneus es & peregrinus: nec requiem aliquando habebis, nisi Christo intimè fueris vnitus.

tus. Quid hîc circunſpicis: cùm iſte nõ
locus tuæ requietionis? in cœleſtibus de-
bet eſſe habitatio tua & ſicut in tranſit
cuncta terrena ſunt aſpicienda. Tranſeunt
omnia & tu cũ eis pariter. Vide vt nõ in-
hæreas, ne capiaris, & pereas. Apud Altiſſi-
mũ ſit cogitatio tua: & deprecatio tua
Chriſtũ ſine intermiſſiõe dirigatur. Si ne-
ſcis alta ſpeculari & cœleſtia, requieſce
in paſſione Chriſti, & in ſacris vulneri-
bus eius libenter habita. Si enim ad vul-
ra, & pretioſa ſtigmata Ieſu deuotè cõfu-
gies, magnã in tribulatione confortatio-
nem ſenties: nec multum curabis homi-
deſpectiones, faciliterq; verba detrahen-
tium perferes. Chriſtus fuit etiã in mun-
do ab hominib' deſpectus: & in maxi-
neceſſitate à notis & amicis inter oppro-
bria derelictus. Chriſtus pati voluit,
deſpici: & tu audes de aliquo conque-
Chriſtus habuit aduerſarios, & oblocu-
res: tu vis omnes habere amicos & bene-
ctores? Vnde coronabitur patientia tua
nihil aduerſitatis occurrerit? Si nihil cõ-
trarium vis pati, quomodo eris amicu
Chriſti? Suſtine cũ Chriſto, & pro Chri-
ſto, ſi vis regnare cum Chriſto. Si ſem-
perfectè introiſſes in interiora Ieſu, & m-
dicum de ardẽti eius amore ſapuiſſes,

proſ

proprio modo vel incõmodo nihil curares: sed magis de opprobrio illato gauderes: quia amor Iesu, facit hominẽ seipsum cõtemnere. Amator Iesu & verus internus, & liber ab affectionibus inordinatis, potest se ad Deũ liberè cõuertere, & leuare supra se seipsum in spiritu: ac fruitiuè quiescere. Cui sapiunt omnia prout sunt, nõ vt dicuntur aut æstimantur: hic verè sapiens est & doctus magis à Deo, quàm ab hominibus. Qui ab intra scit ambulare & modicum res ab extra põderare, nõ requirit loca, nec tẽpora expectat ad habenda deuota exercitia. Homo internus citò se colligit: quia nunquàm se totũ ad exteriora effundit. Nõ illi obest labor exterior, aut occupatio ad tempus necessaria: sed sicut res eueniunt, sic se illis accõmodat. Qui intus bene dispositus est, & ordinatus, nõ curat mutabiles & peruersos hominum gestus. Tãtum homo impeditur, & distrahitur, quantum sibi res attrahit. Si rectè tibi esset, & bene purgatus esses, omnia tibi in bonum cederent, & profectum. Ideò multa tibi displicent, & sæpe te conturbant: quia adhuc non es tibiipsi perfectè mortuus, nec segregatus ab omnibus terrenis. Nihil sic maculat & implicat cor hominis, sicut im-

purus amor in creaturis. Si non renu consolari exterius, poteris speculari cælestia, & frequenter interius iubilare.

De humili submissione sub prælati regimine.

CAP. II.

NOn magni pēdas, quis pro te, v cōtra te sit: sed hoc age & cura, Deꝰ tecū sit in omni re, quā fa: Habeas cōscientiā bonam: & Deus be te defensabit. Quem enim adiuuare v luerit, huic nullius peruersitas nocere p terit. Si tu scis tacere, & pati, videbis pro cul dubio Domini auxilium. Ipse nou tempus, & modum liberandi te: & id debes te illi resignare. Dei est adiuua & ab omni confusione liberare. Sæpe de prodest ad maiorem humilitatem c seruandam, quòd defectus nostros scíunt, & redarguunt. Quādo homo p defectibus suis se humiliat, tunc facili alios placat, & leuiter satisfacit sibi ir scentibus. Humilem Deus protegit, liberat, humilem diligit, & consolatu humili homini se inclinat: humili larg tur gratiam magnam, & post suam de pressionem leuat ad gloriam: humili se secreta reuelat, & ad se dulciter trahit,

inui

inuitat. Humilis, accepta contumelia & cõfusione, satis bene est in pace: quia stat in Deo, & non in mundo. Non reputes te aliquid profecisse, nisi omnibus inferiorem te esse sentias.

De bono & pacifico homine.

CAP. III.

POne te primò in pace: & tunc alios poteris pacificare. Homo pacificus, plus prodest, quàm benedoctus. Homo passionatus etiam bonũ in malũ trahit: & faciliter malũ credit. Bonus & pacificus homo omnia ad bonum cóuertit. Qui bene in pace est, de nullo suspicatur: qui autem malè contentus est, & commotus, variis suspicionibus agitatur, nec ipse quiescit: nec alios quiescere permittit. Dicit sæpe, quòd non dicere deberet: & obmittit, quod sæpe sibi magis facere expediret. Considerat, quod alij facere tenentur, & negligit, quod ipse facere tenetur. Habe ergo primùm zelum super temetipsum: tunc zelare poteris etiam iustè proximum tuum. Tu facta tua bene scis excusare, & colorare, & aliorum non vis recipere excusationes. Iustius esset, vt te accusares. Si portari vis, porta & tu alium. Vide quàm longè es adhuc à vera charitate & humilitate: quæ

nulli nouit indignari, vel irasci, nisi tan tùm sibiipsi. Non est magnum cum bon & mansuetis conuersari: hoc enim om nibus naturaliter placet: & vnusquisqu libenter pacem habet: & secum sentien tes magis diligit: sed cum duris, au peruersis & indisciplinatis, aut nobis cō trariantibus, pacificè posse viuere, ma gna gratia est, & laudabile nimis, v riléque factum. Sed sunt, qui seipsos i pace tenent: & cum aliis etiam pacem habent. Et sunt, qui nec pacem habent nec alios in pace dimittunt, aliis sun graues: sed sibi sunt semper grauiores Et sunt, qui seipsos in pace retinent, & a pacem alios reducere student. Et tamen tota pax nostra in hac misera vita, potiu in humili patientia ponenda est, quàm in non sentiendo contraria. Qui meliu scit pati, pacem tenebit maiorem. Ill est victor sui, & dominus mūdi, amicu Christi, & hæres cœli.

De pura mente, & simplici intentione.

CAP. IIII.

DVabus alis homo subleuatur à terre nis: simplicitate scilicet, & puritate. Simplicitas debet esse intentione: pu-

ritai

ritas, in affectione. Simplicitas intendit Deũ: puritas apprehendit, & gustat. Nulla bona actio te impediet, si liber intus ab omni inordinato affectu fueris, si nihil aliud, quàm Dei beneplacitũ, & proximi vtilitatem intendis & quæris: interna libertate frueris. Si rectum cor tuum esset, omnis tibi creatura speculum vitæ, & liber sanctę doctrinę esset. Nõ est creatura tam parua & vilis, quæ bonitatem Dei non repræsentet. Si tu esses intus bonus & purus, omnia sine impedimẽto videres & caperes bene. Cor purum penetrat cœlum, & infernũ. Qualis vnusquisque intus est, taliter iudicat exterius. Si est gaudium in mundo, hoc vtique possidet puri cordis homo. Et si est alicubi tribulatio, & angustia, hoc melius nouit mala conscientia. Sicut ferrum missum in ignem, amittit rubiginem, & totum candens efficitur: sic homo ad Deum & se integrè conuertens, à torpore exuitur, & in nouum hominem transmutatur. Quãdo homo incipit tepescere, tunc paruũ metuit laborem: & libenter externam accipit consolationem. Sed quando perfectè incipit se vincere, & viriliter in via Dei ambulare, tunc minus ea reputat, quæ sibi prius grauia esse sentiebat.

De propria consideratione.

CAP. V.

NOn possumus nobisipsis nimis cre re: quia sæpe nobis gratia deest, sensus modicum lumẽ est in nobis: & h citò p̃ negligentiã amittimus. Sæpe et nõ aduertimus, quòd tam cæci intus s mus. Sæpe malè agimus, & peius excus mus, & passione interdũ mouemur: & zelũ putamus. Parua in aliis reprehend mus: & nostra maiora pertrãsimus. Sat citò sentimus & põderam⁹, quod ab al sustinemus: sed quantũ alij à nobis sust nent, non aduertumus. Qui bene & rect sua ponderaret, nõ esset quòd de alio gr uiter iudicaret. Internus homo, suiipsi curã oĩbus curis anteponit: & qui sibiip diligenter intendit, faciliter de aliis tace Nũquàm eris internus & deuotus, nisi d alienis silueris: & ad teipsum specialit respexeris. Si tibi & deo totaliter intẽdis modicũ te mouebit, quòd foris percipis. Vbi es, quando tibiipsi præsens non es? & quando omnia percurristi, quid te negle cto profecisti? Si debes debere pacem & vnionem veram, oportet quòd totũ mun dũ postponas: & te solùm præ oculis ha beas. Multùm proinde proficies, si te feria

tum

tum ab omni temporali cura conſerues. Valde deficies, ſi aliquid temporale repu taueris. Nil altum, nil magnum, nil gratum, nil acceptum tibi ſit, niſi purè Deus, aut quod in Deo ſit. Totum vanum æſtima, quicquid conſolationis occurrit de aliqua creatura. Amans Deũ anima, ſub Deo deſpicit vniuerſa. Solus Deus æternus, & immenſus, implens omnia, ſolatium eſt animæ, & vera cordis lætitia.

De lætitia bonæ conſcientiæ.

CAP. VI.

GLoria boni hominis, teſtimoniũ bonæ cõſcientiæ eſt. Habe bonam conſcientiã, & ſemper habebis lætitiã. Bona cõſciẽtia, valde multa poteſt portare, & valde læta eſt inter aduerſa. Mala conſciẽtia, ſemper timida eſt, & inquieta. Suauiter requieſces, ſi te cor tuũ nõ reprehẽderit. Noli lætari, niſi cùm benefeceris. Mali nunquàm habẽt verã lætitiam, nec internam ſentiunt pacem: quia non eſt pax impiis: dicit Dominus. Et ſi dixerint: in pace ſumus, nõ veniẽt ſuper nos mala: & quis nocere audebit? Ne credas eis, quoniã repente exurget ira Dei: & in nihilũ redigentur actus eorum: & cogitationes eorum peribunt. Gloriari in tribulatione

nõ eſt graue amãti : ſic enim gloriari, in cruce Domini gloriari. Breuis glo quæ hominib' datur, & accipitur. m gloriam ſemper comitatur triſtitia. Bo rũ gloria, in cõſcientiis eorũ & nõ in o hominũ. Iuſtorum lætitia, de Deo, & Deo eſt : & gaudium eorum de verita Qui verã & æternã gloriam deſiderat, t poralem nõ curat. Et qui temporalẽ qu rit gloriam : aut non animo contemn minus amare conuincitur cœleſtem. Ma gnam habet cordis tranquillitatẽ, qui n laudes curat, nec vituperia. Facilè erit co tentu & placatu, cuius conſcientia mun da eſt. Non es ſanctior ſi lauderis : nec vi lior ſi vitupereris, quod es, hoc es, ne maior dici vales: quàm, Deo teſte, ſis. S attendis quid apud te ſis intus: non cura bis quid de te loquantur hoĩes foris. Ho mo videt in facie, Deus autẽ in corde. H mo cõſiderat actus, Deus pẽſat intẽtionẽ. Bene ſemper agere, & modicũ de ſe tene re, humilis animæ indicium eſt. Nolle cõ ſolari ab aliqua creatura, magnæ purita tis, & internæ fiduciæ indicium eſt. Qui nullũ extrinſecus pro ſe teſtimoniũ quæ rit, liquet quòd ſe Deo totaliter cõmitit. Non enim, qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt, ait beatus Paulus : ſed quem

Deus

Deus commendat. Ambulare cum Deo intus, nec aliqua affectione teneri foris, status est interni hominis.

De amore Iesu super omnia.

CAPVT VII.

BEatus, qui intelligit quid sit amare Iesum, & cõtẽnere seipsum, propter Iesum. Oportet dilectũ pro dilecto relinquere: quia Iesus vult solus super oĩa amari. Dilectio creaturæ, fallax & instabilis: dilectio Iesu fidelis & perseuerabilis. Qui adheret creaturæ, cadet cũ labili: qui amplectitur Iesum, firmabitur in æuum. Illũ dilige, & amicum tene, qui tibi omnibus recedentibus, te nõ derelinquet: nec patietur in fine perire. Ab oĩbus oportet te aliquãdo separari, siue velis siue nolis. Teneas te apud Iesum viuens & moriens: & illius fidelitati te committe: qui oĩbus deficientibus, solus potest te iuuare. Dilectus tuus talis est naturæ, vt alienũ nõ velit admittere: sed solus velit cor tuum habere, & tãquã rex in proprio throno sedere. Si scires te bene ab omni creatura euacuare, Iesus libenter tecũ habitaret. Penitus perditũ inuenies, quicquid extra Iesum in omnib⁹ posueris. Nõ cõfidas, nec innitaris super calamũ vẽtosum: quia oĩs

omnis caro, fœnũ: & omnis gloria ei
vt flos fœni cadet. Citò decipieris, si
externã hominum apparentiam tanti
aspexeris. Si enim tuum in aliis quæ
solatium & lucrũ, senties sępe detrime
tum. Si quæris in omnibus Iesum, inu
nies vtique Iesum. Si autem quæris te
sum, inuenies etiam teipsum: sed ad tua
perniciem. Plus enim homo nocet sibi
Iesum non quærit, quàm totus mund
& omnes sui aduersarij.

De familiari amicitia Iesu.

CAP. VIII.

QVãdo Iesus adest, totũ bonũ est
nec quicquam difficile videtur
Quãdo verò Iesus nõ adest, to
durum est. Quãdo Iesus intus non loqu
tur, cõsolatio vilis est. Si autẽ Iesus vnu
verbum loquitur tantùm, magna conso
latio sentitur. Nónne Maria Magdalen
statim surrexit de loco, in quo fleuit, qu
do Martha illi dixit: Magister adest, &
vocat te. Felix hora, quando Iesus voca
te, à lacrymis ad gaudiũ spiritus. Quàm
aridus & durus es, sine Iesu! Quàm insi-
piens & vanus, si cupis aliquid extra Ie-
sum! Nónne hoc est maius damnum,
quàm si totum perderes mundum? Quid

potest

potest mundus conferre sine Iesu? Esse sine Iesu, grauis est infernus: & esse cum Iesu, dulcis paradisus. Si fuerit tecum Iesus, nullus poterit nocere inimicus. Qui inuenit Iesum, inuenit thesaurum bonũ: imò bonum super omne bonum. Et qui perdit Iesum, perdit nimis multũ, & plus, quàm totum mundum. Pauperrimus est, qui viuit sine Iesu. Ditissimus, qui bene est cùm Iesu. Magna est ars scire conuersari cum Iesu: & scire Iesum tenere, magna prudentia. Esto humilis & pacificus, & erit tecũ Iesus. Si eris deuotus & quietus, permanebit tecum Iesus. Potes citò fugare Iesum, & gratiam eius perdere, si volueris ad exteriora declinare. Et si illum effugaueris, & perdideris, ad quem tunc fugies, & quem tunc quæres amicum? Sine amico non potes diu viuere: & si Iesus non fuerit tibi prę omnibꝰ amicus, eris nimis tristis, & desolatus. Fatuè igitur agis, si in aliquo altero confidis & lętaris. Eligendum est magis totum mundum habere contrarium, quàm Iesum offensum. Ex omnibus ergo charis, sit Iesus dilectus specialis. Diligantur omnes propter Iesum: Iesus autẽ propter seipsum. Solus Iesus Christus singulariter est amãdus, qui solus bonus & fidelis

inu

inuenitur præ omnibus amicis. prop
ipsum, & in ipso, tam amici, quàm i
mici tibi sint chari: & pro omnibus
orandus est: vt omnes ipsum cognosca
& diligant. Nunquàm cupias singula
ter laudari, & amari: quia hoc solius
Dei, qui similem sibi non habet. Nec
lis quòd aliquis in corde suo tecum oc
petur: neque tu in alicuius occupêris
more, sed sit Iesus in te, & in omni bon
homine. Esto purus, & liber abintus si
alicuius creaturæ implicamento. Opo
tet enim nudum & purum cor ad Iesu
gerere, si vis vacare, & videre, quàm su
uis est dominus. Et re vera ad hoc no
peruenies, nisi gratia eius fueris præue
tus & tractus, vt omnibus euacuatis, &
licentiatis, solus cum solo vniaris. Quan
do enim gratia Dei venit ad hominem
tunc potens fit ad omnia: & quando re
cedit, tunc pauper & infirmus erit, &
quasi tantùm ad flagella relictus. In his
non debes deiici, nec desperare: sed ad
voluntatē Dei, æquanimiter stare: & cun
cta superueniētia tibi ad laudem Chri-
sti perpeti: quia post hyemem sequitur
æstas, post noctem redit dies, &
post tempestatem sereni-
tas magna.

De carentia omnis ſolatij.

CAP. IX.

NOn eſt graue, humanum contẽnere ſolatium, cùm adeſt diuinũ. Magnũ eſt, & valde magnum, tã humano, quàm diuino poſſe carere ſolatio: & pro honore Dei libenter exilium cordis velle ſuſtinere, & in nullo ſeipſum quærere: nec ad propriũ meritum reſpicere: quid magni eſt ſi hilaris ſis, & deuotus, adueniẽte gratia? optabilis cunctis hæc hora. Satis ſuauiter equitat, quem gratia Dei portat. Et quid mirum, ſi onus nõ ſentit, qui portatur ab omnipotente, & ducitur à ſummo ductore? Libenter habemus aliquid pro ſolatio: & difficulter homo exuitur à ſeipſo. Vicit ſanctus martyr Laurẽtius ſeculũ, cũ ſuo ſacerdote: quia omne, quod in mũdo delectabile videbatur, deſpexit: & Dei ſummi ſacerdotem Sixtum, quẽ maximè diligebat, pro amore Chriſti etiã à ſe tolli æquanimiter ferebat. Amore igitur Creatoris, amorẽ homini ſuperauit: & pro humano ſolatio, diuinum beneplacitum magis elegit. Ita & tu aliquem neceſſarium & dilectum amicum pro amore Dei diſce relinquere: nec grauiter feras, cùm ab amico derelictus fueris:

quàm patiētia & abnegatio mei. in veritate Dei nūquam inueni aliquem religiosum, qui non habuerit interdum gratiæ subtractionem, aut non senserit feruoris diminutionem. Nullus sanctus fuit vnquàm tam altè raptus & illuminatus, qui prius vel postea nō fuerit tentatus. Non enim dignus est alta Dei cōtemplatione, qui pro Deo nō est exercitatus aliqua tribulatione. Solet enim sequentis consolationis tentatio præcedēs esse signū. Nam tentationibus probatis, cœlestis promittitur consolatio. Qui vicerit, inquit, dabo ei edere de ligno vitæ. Datur etiā consolatio diuina, vt homo fortior sit ad sustinendum aduersa. Sequitur etiam tentatio, ne se eleuet de bono. Non dormit diabolus, nec caro adhuc mortua est: ideo non cesses præparare te ad certamen: quia à dextris, & sinistris sunt hostes: qui nunquam quiescunt.

De gratitudine pro gratia Dei.

CAP. X.

QVid quæris quietem: cū natus sis ad laborem? Cōpone te ad patiētiā magis, quàm ad consolationē: & ad crucem portandā magis, quàm ad lætitiam. Quis enim secularium non libenter consolationem

nem, & lætitiã ſpiritalẽ acciperet, ſi ſem per obtinere poſſet? Excedunt enim ſpiri tales cõſolationes, oẽs mundi delicias, & carnis voluptates. Nã omnes deliciæ mũdanę, aut turpes ſunt, aut vanę. Spiritales verò deliciæ, ſolæ iucundę, & honeſtę, ex virtutibus progenitę, & à Deo puris infuſæ mẽtibus: ſed iſtis diuinis conſolationibus nemo ſemper pro ſuo affectu frui valet: quia tẽpus tentationis nõ diu ceſſat. Multũ cõtrariatur ſupernę viſitationi falſa libertas animi, & magna cõfidẽtia ſui. Deus bene facit, cõſolationis gratiã dando: ſed homo malè agit, nõ totũ Deo, cũ gratiarũ actione retribuẽdo. Et ideò non poſſunt in nobis dona gratiæ fluere: quia ingrati ſumus Autori: nec totum refundimus fontali origini. Sẽper enim debetur gratia dignè gratias referẽti. Auferetur ab elato, quod dari ſolet humili. Nolo conſolationẽ, quæ mihi aufert compunctionẽ: nec affecto contẽplationem, quæ ducit in elationẽ. Non enim omne altũ, ſanctũ: nec omne deſiderium, purum: nec omne dulce, bonũ: nec omne charũ, gratum Deo. Libẽter accepto gratiã, & vnde humilior, & timoratior inueniar: atq; ad relinquẽdũ me, paratior fiam. Doctus dono gratiæ, & eruditus ſubtractiõis verbe-

te, non sibi audebit quicquam boni atti
buere: sed potius se pauperem, & nudu
confitebitur. Da Deo, quicquid Dei
& tibi adscribe, quod tuũ est: hoc est, D
gratias pro gratia tribue: tibi autem
culpam, & dignam pœnam pro culpa
beri sentias. Pone te semper ad infimu
& dabitur tibi summum: nam summu
non stat sine infimo. Summi sancti ap
Deũ, minimi sunt apud se: & quãtò gl
riosiores, tantò in se humiliores pleni
ritate & gloria cœlesti, non vanæ glo
cupidi. In Deo fundati & cõfirmati, nu
modo possunt esse elati: & qui Deo to
adscribunt, quicquid boni acceperũt, g
riã abinuicẽ non quærunt: sed gloria
quæ à solo Deo est, volũt, & Deum in
& in omnibus sanctis laudari super om
nia cupiũt: & semper in eũ ipsum tẽdu
Esto igitur gratus in minimo: & eris
gnus maiora accipere: sit tibi minimu
etiam pro maximo: & magis contemp
bile, pro speciali dono. Si dignitas dat
ris inspicitur, nullũ datũ paruũ, aut mu
vile videbitur: non enim paruũ est, quo
à summo Deo donatur: etiam si pœnas
verbera donauerit, gratũ esse debet: qu
semper pro salute nostra facit, quicqui
nobis euenire permittit. Qui gratiã D
rei

retinere desiderat, sit gratus pro gratia Dei data, patiens pro sublata: oret vt redeat, cautus sit & humilis, ne amittat.

De paucitate amatorum crucis Iesu.

CAPVT XI.

HAbet Iesus nunc multos amatores regni sui cœlestis, sed paucos baiulatores suæ crucis: habet multos desideratores consolationis, sed paucos tribulationis: plures inuenit socios mensæ, sed paucos abstinentiæ. Omnes volunt cum Christo gaudere: sed pauci volunt pro ipso aliquid sustinere. Multi sequuntur Iesum vsque ad fractionem panis: sed pauci ad bibēdum calicem passionis sunt parati. Multi miracula eius venerantur: sed pauci ignominiam crucis sequuntur. Multi Iesum diligūt quādiu aduersa non contingunt, multi illum laudant, & benedicunt: quandiu consolationes aliquas ab ipso recipiunt. Si autē se Iesus absconderit, & modicum eos reliquerit, aut in querimoniam, aut in deiectionem nimiam cadunt. Qui autem Iesum propter Iesum, & non propter suam aliquam consolationem propriam diligūt, ipsum in tribulatione & in angustia cordis, sicut in summa consolatione benedi-

cunt, & si nũquam eis consolationem
re vellet, ipsum tamẽ semper laudare
& semper gratias agere vellent. O qu
tũ potest amor Iesu purus, nullo prop
commodo, vel amore permistus! Non
omnes mercenarij sunt dicendi, qui co
solationes semper quærũt? Nónne am
tores sui magis, quàm Christi proba
tur, qui sua commoda vel lucra semp
meditãtur? Vbi inuenietur talis, qui ve
Deo seruire gratis? Raró inuenietur ta
spiritalis aliquis, qui omnibus sit nuda
tus. Nam verum spiritu pauperem, & a
omni creatura nudum, quis inueniet? Pr
cul, & de vltimis finibus pretiũ eius: si de
derit homo omnem substantiam suam
adhuc nihil est: & si fecerit pœnitentiam
magnam, adhuc exiguũ est, & si appre
henderit omnem scientiam, adhuc long
est: & si habuerit virtutem magnã, & de
uotionem nimis ardentẽ, adhuc multum
sibi deest: vnũ scilicet, quod sibi summ
necessariũ est. Quid illud? Vt omnib' re
lictis, se reliquat: & à se totaliter exea
nihílq; de priuato amore retineat. Cùm
omnia fecerit quæ faciẽda nouerit, nihil
fecisse se sentiat. Non grande ponderet,
quod grãdis æstimari possit: sed in verita
te seruum inutilẽ se pronuntiet: sicut Ve-
ritas

ritas ait: Cùm feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, adhuc dicite: quia serui inutiles sumus. Tunc verò pauper & nudus spiritu esse poterit: & cum propheta dicere: quia vnicus & pauper sum ego. Nemo isto ditior, nemo tamen liberior, nemo potentior illo: qui scit sese & omnia relinquere, & ad infimum se ponere.

De regia via sanctæ crucis.

CAPVT XII.

Durus hic multis videtur sermo: abnega temetipsum: tolle crucẽ tuam & sequere Iesum. Sed multò durius erit audire illud extremũ verbum: Discedite à me maledicti, in ignẽ æternũ, qui enim modò libenter audiunt, & sequuntur verbum crucis, tunc non timebunt ab auditione mala æternæ damnationis. Hoc signũ crucis erit in cœlo, cùm Dominus ad iudicandum venerit. Tunc omnes serui crucis, qui se crucifixo conformauerunt in vita, ad Christum accedent iudicem cum magna fiducia. Quid igitur times tollere crucem, per quam itur ad regnum? In cruce salus, in cruce vita, in cruce protectio ab hostibus, in cruce infusio supernæ suauitatis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium spiritus

in cruce virtus summa, in cruce perfectio sanctitatis. Non est salus animę, nec spes æternæ vitæ, nisi in cruce. Tolle ergo crucem tuam, & sequere Iesum, & ibis in vitam æternam. Præcessit ille baiulans sibi crucem, & mortuus est pro te in cruce: vt tu etiam portes crucẽ, & mori affectes in cruce: quia si cũ illo mortuus fueris, etiam cum illo pariter viues: & si socius fueris pœnæ, socius eris & gloriæ. Ecce in cruce totum cõstat, & in moriendo totum iacet: & non est alia via ad vitam, & ad veram internã pacem, nisi via sanctæ Crucis, & quotidianæ mortificationis. Ambula quò vis, quære vbicunque volueris, & non inuenies altiorem viam suprà, nec securiorem viam infrà, nisi viam sanctæ crucis. Dispone & ordina omnia secundum tuum velle, & videre: & non inuenies, nisi semper aliquid pati debeas aut sponte, aut inuitè: & ita crucẽ semper inuenies. Aut enim in corpore dolorem senties, aut in anima spiritus tribulationem sustinebis. Interdũ à Deo relinqueris, interdum à proximo exercitaberis: & quod amplius est, sæpe tibimetipsi grauis eris nec tamen aliquo remedio, vel solatio liberari seu alleuiari poterit: sed donec Deus voluerit, oportet quòd susti-

neas

neas. Vult enim Deus, vt tribulationẽ ſine conſolatione diſcas pati, & vt illi totaliter te ſubiicias, vt humilior ex tribulatione fias. Nemo ita cordialiter ſentit paſsionẽ Chriſti, ſicut is, cui cõtigerit ſimilia pati. Crux igitur ſemper parata eſt, & vbiq; te expectat. Non potes effugere quocûnq; cucurreris: quia quocûnq; perueneris, teipſum tecum portas: & ſemper teipſum inuenies. Cõuerte te ſuprà, conuerte te infrà, cõuerte te extrà, & intrà: & in omnibus inuenies crucẽ, & neceſſe eſt te vbique tenere patientiam, ſi internam vis habere pacem, & perpetuam promereri coronam. Si libenter crucẽ portas, portabit te, & deducet te ad deſideratum finem: vbi, ſcilicet finis patiẽdi erit, quãuis hîc non erit. Si inuitè portas, onus tibi facis: & teipſum magis grauas, & tamen oportet, vt ſuſtineas. Si abiicis vnam crucem, aliam proculdubio inuenies, & forſitan grauiorem. Credis tu euadere, quod nullus mortalium potuit? quis ſanctorum in mundo ſine cruce, & tribulatione fuit? Nec enim Dominus noſter Ieſus Chriſtus, vna hora ſine dolore paſſionis fuit, quãdiu in hoc mũdo vixit. Oportebat autem Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis, & ita intrare in gloriam ſuã.

Et quomodo tu aliam viam quęris, quàm
hanc regiam viam, quæ est via sanctæ
crucis? tota vita Christi, crux fuit, & mar-
tyrium, & tu ibi quæris requiem, & gau-
dium? Erras, erras, si aliud quæris, quàm
pati tribulationes: quia tota ista vita mor-
talis plena miseriis, & circunsignata cru-
cibus, & quãtò altius quis in spiritu pro-
fecerit, tãtò grauiores cruces sæpe in-
niet: quia exilij sui pœna magis ex amo-
crescit. Sed tamen iste sic multiplici-
afflictus, non est sine leuamine conso-
tionis: quia fructum magnum sibi sen-
accrescere ex tolerantia suæ crucis. N-
dũ spõtè illi se subiicit, omne onus trib-
lationis in fiduciam diuinæ consolatio-
conuertit: & quantò magis caro per tri-
lationẽ atteritur, tãto amplius spiritus
internã cõsolationem roboratur: & n-
nunquàm intantũ confortatur ex affe-
tribulationis & aduersitatis, ob amore
& conformitatem crucis Christi: vt n-
sine dolore & tribulatione esse velit: q-
niam tantò se acceptiorem Deo redd-
quantò plura, & grauiora pro eo perfer-
potest. Non est illud virtus hominis, si-
gratia Christi, quæ tãta potest, & agit
carne fragili, vt quod naturaliter semp-
abhorret, & fugit, hoc feruore spiri-

ag-

aggrediatur, & perficiat. Non eſt ſecundum hominem, crucem portare, crucem amare, corpus caſtigare, & ſeruituti ſubiicere, & honores fugere, contumeliam libenter ſuſtinere, ſeipſum deſpicere, & deſpici optare, aduerſa quæq; cum damnis perpeti, & nihil proſperitatis in hoc mundo deſiderare. Si ad teipſum reſpicis, nihil huiuſmodi ex te poteris: ſed ſi in Domino confidis, dabitur tibi fortitudo de cœlo, ſubiicietur ditioni tuæ mundus, & caro. Sed nec inimicum diabolum timebis, ſi fueris fide armatus, & IESV cruce ſignatus. Pone ergo te ſicut fidelis, & bonus ſeruus Chriſti, ad portãdum viriliter crucẽ Domini tui, pro te ex amore cruci fixi: præpara te ad toleranda multa aduerſa & varia incommoda in hac miſera vita: quia ſic tecum erit, vbicunque fueris: & ſic reuera eũ inuenies, vbicunque latueris: oportet te ita eſſe, & non eſt aliud remedium euadendi à tribulatione malorum & dolore, quàm vt te patiaris. Calicem Domini affectanter bibe, ſi amicus eius eſſe, & partem cum eo habere deſideras. Conſolationes Deo committe: facit ipſe cum talibus, ſicut ſibi magis placuerit. Tu verò pone te ad ſuſtinendũ tribulationes, & reputa eas maxi

mas consolationes: quia non sunt con-
gnæ passiones huius temporis ad fu-
ram gloriam, quæ reuelabitur in no
promerendam: etiam si solus omnes p
ses sustinere. Quando ad hoc ven
quòd tribulatio tibi dulcis est, & sa
pro Christo, tunc bene tecum esse a
ma, quia inuenisti paradisnm in te
Quãdiu pati tibi graue est, & fugere
ris, tandiu malè habebis: & sequetur
vbique fuga tribulationis. Si ponis te
quod esse debes, videlicet ad patiendu
& moriendum, fiet citò melius, & pac
inuenies. Etiam si raptus fueris in t
tium cœlum cum Paulo, non es prop
eà securus de nullo cõtrario sustinen
Ego, inquit Iesus, ostendam illi, qu
ta oporteat eum pro nomine meo p
Pati ergo tibi remanet, si Iesum dil
re, & perpetuò illi seruire placet. Vtin
dignus esses pro nomine Iesu aliquid
ti, quàm magna gloria remaneret ti
quanta exultatio omnibus sanctis D
quanta quoque ædificatio esset prox
Nam patientiam omnes commendan
quanuis pauci pati velint. Meritò deb
res libenter modicum pati pro Christ
cùm multi grauiora patiantur pro mu
do. Scias pro certo, quia moriente te,

por

oportet ducere vitã, & quantò plus quisq; sibi moritur, tantò magis Deo viuere incipit. Nemo aptus est ad cõprehendendũ cœlestia, nisi se submiserit ad portandum pro Christo aduersa. Nihil Deo acceptius, nihil tibi salubrius in mundo isto, quam libenter pati pro Christo. Et si eligendum tibi esset, magis optare deberes pro Christo aduersa pati, quàm multis consolationibus recreari: quia Christo similior esses, & omnibus sanctis eius conformior. Non enim stat meritum nostrum, & profectus status nostri, in multis suauitatibus & consolationibus: sed potius in magnis grauitatibus & tribulationibus perferẽdis. Si quidem aliquid melius & vtilius saluti hominum, quàm pati, fuisset, Christus vtique verbo, & exemplo ostendisset. Nam & sequentes discipulos, omnésque eum sequi cupientes, manifestè ad crucem portãdam hortatur. Et dicit: Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Omnibus ergo perlectis, & seruatis, sit ista finalis conclusio, Quoniam, per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.

LIBER III.

De interna Chriſti locutione ad animam fidelem.

CAPVT I.

AVdiã quid loquatur in Dominus Deus. Beata ma, quę Dominum in ſ quẽtẽ audit, & de ore verbum conſolationis ac pit. Beatę aures, quę venas diuini ſuſu ſuſcipiũt, & de mũdi huius ſuſurratio bus nihil aduertunt. Beatæ planè au quæ non vocẽ foris ſonantem, ſed in rius auſcultant veritatẽ loquentẽ, & d centẽ. Beati oculi, qui exterioribus cl ſi, interiorib' autẽ aperti ſunt. Beati, interna penetrant, & ad capienda arc cœleſtia, magis ac magis per quotidi exercitia ſe ſtudent præparare. Beati, Deo vacare geſtiunt, & ab omni impe mento ſeculi ſe excutiunt. Animadue hæc, ô anima mea: & claude ſenſualit tuæ oſtia: vt poſsis in te audire, quid l quatur Dñs Deus in te. Hæc dicit dil tuus: Salus tua ego ſum, pax tua, & v tua. Serua te apud me, & pacem inuen dimitte omnia tranſitoria, & quære æ na. Quæ ſunt omnia tẽporalia, niſi ſe

ctor

ctoria? Et quid iuuant omnia creaturam, si fuerit à Creatore deserta? Omnibus abdicatis, Creatori tuo te redde placidam, ac fidelem: vt veram valeas apprehendere beatitudinem.

Quod Veritas intus loquitur sine strepitu Verborum.

CAPVT II.

LOquere Domine, quia audit seruus tuus. Seruus tuus, ego sum, da mihi intellectum, vt sciam testimonia tua. Inclina cor meum in verba oris tui: fluat vt ros eloquium meum. Dicebant olim filij Israël ad Mosen: Loquere nobis tu, & audiemus: nō loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur. Non sic Domine, non sic, oro: sed magis cum Samuele propheta humiliter, ac desideranter obsecro. Loquere Domine, quia audit seruus tuus: nō loquatur mihi Moses, aut aliquis ex Prophetis: sed potius tu loquere Domine Deus inspirator, & illuminator omnium prophetarum: quia tu solus sine eis potes me perfecte imbuere: illi autem sine te nihil proficient. Possunt quidē verba sonare, sed spiritum non conferunt: pulcherrimè dicunt, sed te tacente, cor non accendunt. Literas tradunt, sed tu sensum

ſum aperis. Myſteria proferunt, ſed tu reſeras intellectum ſignatorum. Mandata edicant, ſed tu iuuas ad perficiendum. Viam oſtendunt, ſed tu confortas ad ambulandum. Illi foris tantùm agunt, ſed tu corda inſtruis & illuminas. Illi exterius rigant, ſed tu fœcunditatem donas. Illi clamant verbis, ſed tu auditui intelligentiam tribuis. Nō ergo loquatur mihi Moſes: ſed tu Domine Deus meus, æterna veritas: ne fortè moriar, & ſine fructu efficiar, ſi fuero tantùm foris admonitus, & intus non accenſus: nec ſit mihi ad iudicium verbum auditum, & nō factum: cognitum, nō amatum: creditum, & nō ſeruatum. Loquere igitur Domine, quia audit ſeruus tuus. Verba enim vitæ æternæ habes. Loquere mihi, ad qualemcunque animæ meæ conſolationem, & ad totius vitæ meæ emendationem, tibi autem ad gloriam & perpetuum honorem.

Quòd verba Dei cum humilitate ſunt audienda: & quòd multi ea non ponderant.

CAPVT III.

AVdi, fili mi, verba mea, verba ſuauiſſima, omnē Philoſophorum & ſapientum huius mundi ſcientiam excedentia.

Ve-

Verba mea ſpiritus & vita ſunt, nec humano ſenſu penſanda. Non ſunt ad vanã complacentiam trahenda: ſed in ſilentio audienda, & cum omni humilitate atque affectu magno ſuſcipienda. Et dixit: Beatus eſt, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eũ, vt mitiges ei à diebus malis, & non deſoletur à terra. Ego, inquit Dominus, docui prophetas ab initio, & vſq; nunc non ceſſo omnibus loqui: ſed multi ad vocem meam ſurdi ſunt & duri. Plures mũdum libentius audiũt, quã Deum: facilius ſequuntur carnis ſuæ appetitum, quam Dei beneplacitũ. Promittit mundus temporalia, & parua: & ſeruitur ei auiditate magna. Ego promitto ſumma & æterna: & torpeſcunt mortalium corda. Quis tanta cura mihi ſeruit & obedit, ſicut mundo & dominis eius ſeruitur? Erubeſce Sidon, ait mare. Et ſi cauſam quæris, audi quare. Pro modica præbenda, longa via curritur: & pro æterna vita, vix à multis pes ſemel à terra leuatur. Vile pretiũ quæritur pro vno numiſmate, interdum turpiter litigatur, & pro vana re & parua promiſsione, die noctúq; fatigari non timetur. Sed (prô dolor) pro bono incõmutabili pro prẹmio inęſtimabili, pro ſummo honore & glo

& gloria interminabili, vel ad modicu
fatigari pigritatur. Erubesce ergo se
piger, & querule. Illi paratiores inu
niuntur ad perditionem, quàm tu ad v
tam. Gaudent amplius ad vanitatẽ, quà
tu ad veritatem. Et quidẽ spe sua nonnu
quam frustrantur: sed promissio mea n
minẽ fallit, nec confidentẽ mihi dimitt
inanẽ. Quod promisi dabo, quod dixi, im
plebo, si tamẽ vsque in finẽ fidelis in di
lectione mea quis permãserit. Ego remu
nerator sum omniũ bonorũ, & fortis pro
bator omnium deuotorum. Scribe verba
mea in corde tuo, & pertracta diligenter
Erunt enim in tempore tẽtationis vald
necessaria, quod non intelligis, cùm legis
cognosces in die visitationis. Du plicite
soleo electos meos visitare: tẽtatione sci
licet, & cõsolatione: & duas lectiones eis
quotidie lego, vnã increpando eorum vi
tia, alteram exhortãdo ad virtutũ incre
mẽta. Qui audit verba mea, & spernit ea
habet qui iudicet eum in nouissimo die

Oratio ad implorandam deuotionis gratiam.

CAP. IIII.

DOmine Deus meus, omnia bona mea
tu es. Et quis ego sum, vt audeã
te

te loqui? Ego sum pauperrimus seruulus tuus, & abiectus vermiculus multò pauperior & cōtēptibilior, quàm scio & dicere audeo. Memēto tamen Dñe quia nihil sum, nihil habeo, nihílq; valeo. Tu solus bonus & iustus, & sanctus. Tu oīa potes, omnia præstas, oīa imples: solū peccatorē inanē relinquens. Reminiscere miserationū tuarum Dñe, & imple cor meū gratia tua: quia nō vis vacua esse opera tua. Quomodo possū me tolerare in hac misera vita, nisi me cōfortauerit misericordia & gratia tua? Noli auertere faciē tuā à me: noli visitationē tuā ꝓlongare: noli cōsolationē tuā abstrahere, ne fiat anima mea, sicut terra sine aqua tibi. Dñe, doce me facere voluntatem tuā: doce me corā te dignè & humiliter cōuersari: qa sapiētia mea tu es: qui in veritate me cognoscis, & cognouisti antè quàm fieret mundus, & antè quā natus essem in mundo.

Quòd in veritate & humilitate coram Deo conuersandum est.

CAPVT V.

Fili ambula coram me in veritate, & in simplicitate cordis tui quære me semper. Qui ambulat corā me in veritate, tutabitur ab incursibus malis, & veritas li-

berabit eũ à seductoribus & detractionibus iniquorũ. Si veritas te liberauerit, verè liber eris, & non curabis vana hominum verba. Domine verũ est sicut dicis ita quæso mecum fiat. Veritas tua me doceat, ipsa me custodiat, & vsq; ad salutarẽ finem me conducat. Ipsa me liberet ab omni affectione mala, & inordinata dilectione: & ambulabo tecum in magna cordis libertate. Ego te docebo, ait Veritas, quæ recta sunt & placita corã me. Cogita peccata tua cum displicentia magna & mœrore: & nunquã reputes te aliqd esse propter opera bona: reuera peccator es, & multis passionibus obnixus & implicatus. Ex te semper ad nihil tendis, & citò laberis, citò vinceris, citò turbaris, citò dissolueris. Nõ habes qcquã vnde possis gloriari, sed multa vnde te debes vilificare: quia multò infirmior es, quã vales cõprehẽdere. Nihil ergo tibi magnũ videatur, ex omnibus quæ agis, nihil grãde, nihil pretiosum & admirabile, nihil reputatione appareat dignum nihil altũ, nihil verè laudabile & desiderabile, nisi quod æternũ est. Placeat tibi super omnia veritas: displiceat sup oĩa vilitas maxima tua. Nihil sic timeas, nihil sic vituperes & fugias, sicut vitia & peccata tua. quæ magis

displi-

diſplicere debent, quàm quælibet rerum dãna. Quidã non ſyncerè corã me ambulãt: ſed quadã curioſitate & arrogãtia ducti, volũt ſecreta mea ſcire, & alta Dei intelligere, ſe & ſuã ſalutẽ negligentes, hi ſæpe in magnas tentationes & peccata, propter ſuperbiã & curioſitatẽ eis me aduerſante, labũtur. Time iudicia Dei, expaueſce irã omnipotentis: noli autẽ diſcutere opera Altiſſimi: ſed tuas iniquitates pſcrutare, in quantis deliquiſti, & quàm multa bona neglexiſti. Quidã ſolùm portãt ſuã deuotionẽ in libris, & quidã in imaginibus, quidã autẽ in ſignis exterioribus & figuris, quidã habent me in ore, ſed modicũ in corde. Sunt & alij, qui intellectu illuminati, & affectu purgati, ad æterna ſemper anhelant, de terrenis grauiter audiunt, neceſsitatibus naturæ dolẽter inſeruiũt & hi ſentiũt, qd veritatis ſpiritus loquitur in eis: qui docet eos terrena deſpicere, & amare cœleſtia, mundũ negligere, & cœlũ tota die ac nocte deſiderare.

De mirabili affectu diuini amoris.

CAPVT VI.

BEnedico te pater cœleſtis, pater dñi mei Ieſu Chriſti: qa mei pauperis dignatus es recordari, ô pater miſericordia-

rum,& Deus totius consolationis gratias ago tibi qui me indignum omni consolatione quandoq; tua recreas consolatione. Benedico te semper & glorifico cũ vnigenito filio tuo, & spiritu sancto paracleto in secula seculorũ. Eia dñe Deus, amator sancte meus, cùm tu veneris in cor meũ, exultabũt oĩa interiora mea. Tu es gloria mea, & exultatio cordis mei: tu es spes mea, & refugium meũ in die tribulationis meæ. Sed qa adhuc debilis sum in amore & imperfectus in virtute, ideò necesse habeo à te confortari & consolari: ꝓptereà visita me sæpius & instrue disciplinis sanctis. Libera me à passionibus malis, & sana cor meũ ab oĩbus affectionibus inordinatis & vitiis: vt intus sanatꝰ & bene purgatus, aptus efficiar ad amandũ, fortis ad patiendũ, stabilis ad perseuerandum. Magna res est amor, magnũ omnino bonũ, quod solum leue facit omne onerosum: & fert æqualiter omne inæquale. Nam onus sine onere portat, & omne amarũ dulce ac sapidũ efficit. Amor Iesu nobilis, ad magna operãda impellit, & ad desideranda semp ꝑfectiora excitat. Amor vult esse sursum, nec vult infimis rebꝰ retineri. Amor vult esse liber, & ab omni mundana affectione alienus, ne internus eius impe-

diatur

diatur aſpectus: nec p aliquod cõmodũ tẽporale implicationes ſuſtineat, aut p incõmodũ ſuccũbat. Nihil dulcius eſt amore, nihil fortius, nihil altius, nihil lati⁹, nihil iucundius, nihil plenius, nihil melius in cœlo, & in terra: qa amor à Deo natus eſt: nec poteſt niſi in Deo ſup oĩa creata requieſcere. Amans volat, currit, lætatur, liber eſt, & nõ tenetur: dat oĩa pro oĩbus, & habet oĩa in oĩbus: quia in vno ſummo ſuper omnia quieſcit: ex quo omne bonũ fluit, & ꝓcedit. Non reſpicit ad dona, ſed ad donantẽ ſe cõuertit, ſup omnia bona. Amor modũ ſemp neſcit, ſed ſupra omnẽ modum ferueſcit. Amor onus non ſentit, labores non reputat, plus affectat, quàm valet de impoſſibilitate nõ cauſatur: quia cuncta ſibi poſſe, & licere arbitratur. Valet igitur ad omnia, & multa implet, & effectui mancipat, vbi non amans deficit, & iacet. Amor vigilat, & dormiens nõ dormitat. Fatigatus nõ laſſatur, arctatus non arctatur, territus non conturbatur, ſed ſicut viuax flãma, & ardens facula ſurſum erũpit, ſecuréq; pertranſit. Si quis amat, nouit quid hæc vox clamet: Magnus clamor in auribus Dei, eſt ipſe ardens affectus animæ, quæ dicit: Deus meus, amor meus, tu totus meus, & ego tuus: dilata

me in amore, vt discam interiora cordis ore degustare: quàm suaue sit amare, & in amore liquefieri & natare. Tenear amore, vadens supra me præ nimio feruore & stupore. Cantem amoris canticum, sequar te dilectum meum in altum, deficiat in laude tua anima mea, iubilans ex amore. Amẽ te, plus quàm me: nec me, nisi propter te, & oẽs in te, qui verè amant te: sic iubet lex amoris, lucens ex te. Est amor velox, syncerus, pius, iucundus, & amœnus, fortis patiẽs, & fidelis, prudens longanimis, virilis, & seipsum nunquàm quærens. Vbi enim seipsum aliquis quærit, ibi ab amore cadit. Est amor circunspectus, humilis & rectus: nõ mollis, non leuis, nec vanis intendens rebus, sobrius, castus, stabilis, quietus, & in cunctis sensibus custoditus. Est amor subiectus, & obediens prælatis: sibi vilis, & despectus Deo deuotus, & gratificus, confidens & semper sperans in eo, etiam cùm sibi non sapit Deus: quia sine dolore non viuitur in amore, qui non est paratus omnia pati, & ad voluntatem stare dilecti, non est dignus amator appellari. Oportet amantem omnia dura & amara propter dilectum libenter amplecti, nec ob cõtraria accidentia ab eo deflecti.

De

De probatione veri amatoris

CAPVT VII.

FIli, nõ es adhuc fortis, & prudẽs amator. Quare Dñe? Quia ꝓpter modicã contrarietatem deficis à cœptis: & nimis auidè cõsolatõẽ quæris. Fortis amator stat in tentationibus, nec callidis credit persuasionibus inimici. Sicut in prosperis ei placeo: ita nec in aduersis displiceo. Prudens amator non tam donũ amantis cõsiderat, quàm dantis amorem. Affectũ potius attẽdit, quàm censum, & infra dilectũ omnia data ponit Nobilis amator nõ quiescit in dono, sed in me sup omne bonum. Non est ideò totũ perditũ, si quandoq; min⁹ bene de me, vel de sanctis meis sentis, quàm velles. Affectus ille bonus & dulcis, que interdũ percipis, affectus gratiæ præsentis est, & quidã prægustus patriæ cœlestis: super quo nõ nimiũ innitendum: quia vadit, & venit. Certare aũt aduersus incidẽtes malos animi motus, suggestionémq; spernere diaboli, insigne est virtutis, & magni meriti, Nõ ergo te conturbent alienæ phãtasiæ, de quacunq; materia ingestę. Forte serua ꝓpositũ, & intentionem rectã ad deũ. Nec est illusio, quòd aliquãdo in excelsũ subitò raperis, & sta-

tim ad ineptias solitas cordis reuerteri
Illas enī inuitè magis pateris, quàm ag
& quandiu displicent, & reniteris, meri
est, & nō pditio. Scito, quòd antiquus ini
micus oīno nititur impedire desideriū
tuū in bono, & ab omni deuoto exercit
euacuare, à sanctorum scilicet cultu,
pia passionis meæ memoria, & pctōrū v
li recordatione, à ppriij cordis custodia
& à firmo pposito proficiendi in virtut
Multas malas cogitationes ingerit, vt t
dium tibi faciat, & horrorē: vt ab oratio
ne reuocet, & sacra lectiōe. Displicet sibi
humilis cōfessio: & si posset, à cōmuniōe
cessare faceret. Non credas ei, neq; cures
illū: licet sępius tibi deceptionis tetende
rit laqueos. Tibi imputa, cùm mala inge
rit, & immūda, dicito illi: Vade immunde
spūs, erubesce miser, valde immundus es
tu, qui talia infers auribus meis. Discede à
me seductor pessime: non habebis in me
partem vllā: sed Iesus mecū erit tanquàm
bellator fortis: & tu stabis confusus. Malo
potius mori, & omnē pœnā subire, quàm
tibi cōsentire. Tace & obmutesce: nō au-
diam te amplius, licet mihi plures molia-
ris molestias. Dn̄s illuminatio mea, & sa-
lus mea, quē timebo? Dominus protector
vitæ meæ, à quo trepidabo? Si consistant
aduers

aduerſum me caſtra, nõ timebit cor meũ. Dñs adiutor meus,& redẽptor meus. Certa, tãquàm miles bonus: & ſi interdum ex fragilitate corruis, reſume vires fortiores prioribus, cõfidẽs de ampliori gratia mea. Et multũ præcaue à vana cõplacentia,& ſupbia. Propter hoc multi in errorem ducũtur: & in cæcitatem penè incurabilẽ quãdoq; labuntur. Sit tibi in cautelam & perpetuam humilitatem ruina hæc ſuperborum, de ſe ſtultè præſumentium.

De occulta gratia, ſub humilitatis cuſtodia.

CAPVT VIII.

Fili, vtilius eſt tibi & ſecurius, deuotiõis gratiã abſcõdere, nec in altũ te efferre: nec multùm inde loqui, nec multum põderare: ſed magis temetipſum deſpicere,& tanquàm indigno dati timere. Non eſt huic affectioni tenaciùs inhærendum: quę citius poteſt mutari in contrariũ. Cogita in gratia, quã miſer & inops eſſe ſoles ſine gratia. Nec eſt in eo tantum ſpiritalis vitæ profectus cùm conſolationis habueris gratiã: ſed cùm humiliter & abnegatè, patientérque tuleris eius ſubtractionẽ, ita quòd tunc ab orationis ſtudio nõ torpeas, nec reliqua opa tua ex vſu facienda,

omnino dila i permit as: sed sicut melius potueris & intellexeris, libenter quod in te est, facias: nec ꝓpter ariditaté, seu anxietaté métis quam sentis, te totaliter negligas. Multi enim sunt, qui cũ non bene eis successerit, statim impatientes fiũt aut desides. Nõ enim semper est in potestate hõis via eius. sed Dei est dare, & cõsolari quando vult, & quantũ vult, & cui vult: sicut sibi placuerit, & non amplius. Quidam incauti ꝓpter deuotionis gratiã, seipsos destruxerunt: quia plus agere voluerunt, quàm potuerunt, nõ pensantes suæ prauitatis mensurã: sed magis cordis affectum sequentes, quàm rationis iudiciũ: & quia maiora præsumpserunt, quàm Deo placitum fuit: idcirco gratiã citò perdiderunt. Facti sunt inopes & viles relicti: qui in cœlũ posuerunt nidũ sibi, vt humiliati, & depauperati, discant nõ in alis suis volare, sed sub pennis meis sperare. Qui ad hæc noui sunt & imperiti in via Dñi, nisi consilio discretorum se regant, facilius decipi possunt, & eludi. Quòd si suũ sensum magis sequi, quàm aliis exercitatis credere volũt, erit eis periculosus exitus: si tamen retrahi à proprio cõceptu non voluerint. Raro sibi ipsis sapientes, ab alijs regi humiliter patiuntur. Melius est modicum sapere

pere cum humilitate & parua intelligen-
tia, quàm magnificentiarũ thesauri cum
vana cõplacentia. Melius est tibi minus
habere quàm multum vnde possis super
bire. Nõ satis discretè agit, qui se totũ læ
titiæ tradit, obliuiscẽs pristinæ inopiæ suę
& casti timoris Domini, qui timet gra-
tiam oblatam amittere. Nõ etiã satis vir-
tuosè sapit qui tẽpore aduersitatis, & cu-
iusquàm grauitatis nimis desperatè se ge
rit: & minus fidenter de me, quàm opor
tet recogitat ac sentit. Qui tẽpore pacis
nimis securus esse voluerit, sæpe tẽpore
belli nimis deiectus & formidolosus re-
perietur. Si scires semper humilis, & mo-
dicus in te permanere, necnõ spiritũ tuũ
bene moderari, ac regere, non incideres
tam citò in periculũ, & offensam. Consi-
liũ bonũ est, vt feruoris spiritu cõcepto,
mediteris, quid futurum sit, abscẽdẽte lu-
ne. Quod dum contigerit, recogita, & de
nuò lucẽ posse reuerti, quã ad cautelam
tibi, mihi autẽ ad gloriã ad tempus sub-
traxi. Vtilior est enim sæpe talis proba-
tio, quam si semper prospera pro tua ha-
beres voluntate. Nam merita non sunt
ex hoc æstimanda, si quis plures visio-
nes, aut consolationes habeat, vel si peri-
tus sit in scripturis, aut in altiori ponatur
gradu.

gradu: sed si vera fuerit humilitate fund tus, & diuina charitate repletus, si Dei h norem purè & integrè semper quærat, seipsum nihil reputet, & in veritate desp ciat, atq; ab alijs etiam despici, & humilia ri magis gaudeat, quàm honorari.

De vili æstimatiõe suiipsi⁹ ĩ oculis Dei.

CAPVT IX.

LOquar ad Dñm meũ, cùm sim pulvis, & cinis. Si me amplius reputauero, ecce stas cõtra me: & dicunt testimonium verũ iniquitates meæ, nec possum cõtradicere. Si autem me vilificauero, & ad nihilum redegero, & ab omni propria reputatione defecero, atq; sicut sum pulverizauero, erit mihi propria gratia tua, & vicina cordi meo lux tua, & omnis æstimatio quantulacunque minima, in valle humilitatis meæ submergetur, & peribit in æternũ. Ibi ostendes me mihi, quid sum, quid fui, & de quo veni: quia nihil, & nesciui. si mihi ipsi relinquor, ecce nihil & tota infirmitas: si autem subitò me respexeris, statim fortis efficior, & nouo repleor gaudio & mirum valde, quòd sic repentè subleuor & tam benignè à te cõplector, qui proprio pondere semper ad ima feror. Facit hoc amor tuus, gratis

prȩueniens me, & in tã multis prȩueniẽs necessitatib⁹ à grauibus quoq; custodiẽs me periculis & ab innumeris (vt verè dicã) eripiẽ malis. Me siquidẽ malè amando, pdidi: te solũ requirẽdo, & purè amãdo, me & te pariter inueni: atq; ex amore ꝓfundius ad nihilum me redegi. Quia tu, ò Dulcissime, facis mecum supra meritum omne, & supra id, quod audeo sperare, vel rogare. Benedictus sis Deus meus: quia licet ego oĩbus bonis sim indignus, tua tamen nobilitas, & infinita bonitas, nũquàm cessat benefacere, etiã ingratis, & lõge à te auersis. Cõuerte nos ad te, vt simus grati, humiles, & deuoti: quia salus nostra tu es: virtus, & fortitudo nostra.

Quòd omnia ad Deum sicut ad finem vltimum sunt referenda.

CAPVT X.

Fili, ego debeo esse finis tuus suprem⁹, & vltimus, si verè desideras esse beatus. Ex hac intẽtione purificabiť affectus tuus, sępius ad seipm̃ & ad creaturas malè incuruat⁹. Nã si teipsumm in aliquo q̃ris, statim in te deficis, & arescis, oĩa ergo ad me principaliter referas, quia ego sum qui oĩa dedi. Sic singula cõsidera, sicut ex summo bono manãtia; & ideò ad

me,

me,tãquã ad suã originẽ cũcta sunt re cẽda. Ex me pusillus, magnus, pauper, diues, tanquàm ex fonte viuo aquã hauriũt viuã,& q mihi spõte & liberè deseruiũt. gratiam ꝓ gratia accipiẽt. Qui aũt extra me voluerit gloriari, vel in aliquo priuato bono delectari, nõ stabilietur in gaudio neque in corde suo dilatabitur: sed multipliciter impedietur, & angustiabitur. Nihil ergo tibi de bono adscribere debes nec alicui homini virtutem attribuas sed totũ da Deo, sine quo nihil habet homo. Ego totũ dedi, ego totũ te habere volo,& cũ magna districtiõe gratiarũ actiones requiro. Hęc est veritas qua fugatur gloriæ vanitas. Et si intrauerit cœlestis gratia & vera charitas, nõ erit aliqua inuidia, nec cõtractio cordis, neq; priuatus amor occupabit. Vincit enim omnia diuina charitas: & dilatat oẽs animæ vires. Si rectè sapis, ĩ me solo gaudebis & in me solo sperabis qa nemo bonus, nisi solus deus, qui est super oĩa laudãdus,& in oĩb' benedicẽd'.

Quòd spreto mũdo, dulce ẽ seruire deo

CAPVT XI.

NVnc iterũ loquar Dñe,& nõ silebo: dicã in auribus Dei mei: Dñi mei,& regis mei, qui est in excelso, O quã magna

gna multitudo dulcedinis tuæ Dñe quã abscõdisti timẽtibus te? Sed quid ex amãtibus? quid toto corde tibi seruiẽtibus? verè ineffabilis dulcedo cõtẽplationis tuæ, quam largiris amãtibus te. In hoc maximè ostendisti dulcedinem charitatis tuæ: quia cùm non essem, fecisti me, & cũ errarẽ longe à te, reduxisti me, vt seruirem tibi: & præcepisti, vt diligam te. O fons amoris perpetui, quid dicã de te? Quomodo potero tui obliuisci, qui mei dignatus es recordari? Etiã post quã cõtabui, & perii, fecisti vltra omnẽ spem, misericordiã cum seruo tuo, & vltra omne meritũ gratiã & amicitiã exhibuisti. Quid retribuã tibi pro gratia ista? Nõ enim omnibus datũ est, vt omnibus abdicatis, seculo renũtiẽt, & monasticã vitam assumant, Nunquid magnũ est, vt tibi seruiam, cui omnis creatura seruire tenetur. Non magnum mihi videri debet seruire tibi: sed potius hoc mihi magnũ & admirandum apparet, quod tam pauperem, & indignum dignaris in seruum recipere & dilectis seruis tuis adunare. Ecce omnia tua sunt quæ habeo, & vnde tibi seruio. Verumtamen vice versa, tu magis mihi seruis quàm ego tibi. Ecce cælum & terram quæ in ministerium hominis creasti,

prȩſto ſunt,& faciunt quotidie,quȩcun
mãdaſti.Et hoc parũ eſt:quinetiam an
los in miniſteriũ hoĩs creaſti, & ordin
ſti.Trãſcẽdi autẽ hȩc oĩa:quia tu ipſe ſ
uire homini dignatus es,& teipſum ei
turum ꝓmiſiſti.Quid tibi dabo pro om
nibus iſtis mille bonis? Vtinã poſſem ti
bi ſeruire cunctis diebus vitæ meȩ.vtin
vel vno die dignũ ſeruitiũ exhibere ſuff
cerẽ.verè tu es dignus omni ſeruitio,o
mni honore & laudȩ æterna:verè Domi
nus meus es,& ego pauper ſeruus tuus
qui totis viribus teneor tibi ſeruire, nec
vnquã in laudib⁹ tuis debeo faſtidire.Sic
volo ſic deſidero:quicquid mihi deeſt,tu
digneris ſupplere. Magnus honor, ma
gna gloria,tibi ſeruire,& oĩa ꝓpter te cõ
tẽnere.Habebũt enim gratiã magnã qui
ſponte ſe ſubiecerunt tuæ ſanctiſsimæ ſe
uituti:inuenient ſuauiſsimã ſancti ſpiri
tus cõſolationẽ,qui ꝓ amore tuo carna
lem abiecerunt delectationẽ: cõſequẽtur
magnã cordis libertatẽ.qui arctã pro no
mine tuo ingredientur viã,& omnẽ mũ
danã neglexerint curã.O grata & iucũ
da Dei ſeruitus,quia homo veraciter eff
citur liber,& ſanctus! O ſacer ſtatus reli
gioſi famulatus:qui hominẽ angelis red
dit æqualẽ,Deo placabilem, dȩmonibus
terri-

terribilem & cunctis fidelibus commendabilem! O amplectendum, & semper optandum seruitium, quo summum promeretur bonum, & gaudium acquiritur sine fine mansurum!

Quòd desideria cordis examinanda sunt, & moderanda.

CAPVT XII.

Filli, oportet te adhuc multa addiscere quæ needũ bene didicisti. Quæ sunt hæc Domine? Vt desideriũ tuũ ponas totaliter secundũ beneplacitum meũ, & tui ipsius amator nõ sis, sed meę voluntatis cupid⁹, amator & æmulator. Desideria te sępe accendũt, & vehemẽter impellũt: sed considera, an propter honorem meũ, an propter tuũ cõmodum magis mouearis. Si ego sum in causa, bene contẽtus eris, quomodocunq; ordinauero. Si autem de proprio quæsitu aliqd latet ecce, hoc est quod te impedit, & grauat. Caue ergo, ne nimiũ innitaris super desiderio pręcõcepto, me nõ cõsulto: ne fortè posteà pœniteat, & displiceat, quod primò placuit, & quasi ꝓ meliore zelasti. Nõ enim omnis affectio, quæ videtur bona, statim est sequẽda, sed nec omnis contraria affectio ad primũ fugiẽda. Expedit interdũ refrę-

 natione

natione vti, etiã in bonis ſtudiis & del
riis: nec per importunitatẽ mentis di
ctionẽ incurras: ne aliis per indiſcipl
tionem ſcandalũ generes: vel etiam p
reſiſtentiã aliorũ ſubitò turberis, & c
ruas. Interdũ verò oportet violẽtia v
& viriliter appetitui ſenſitiuo contrar
nec aduertere quid velit caro, & quid n
velit, ſed hoc magis ſatagere, vt ſubie
ſit etiã nolens ſpiritui ſubeſſe donec p
rata ſit ad omnia: paucisq; contentari
ſcat, ac ſimplicibus delectari, nec cont
aliquod incoueniens murmurare.

De informatione patientiæ, & lu
ctamine aduerſus concupiſcentias.

CAPVT XIII.

DOmine Deus vt audio, patientia
mihi valde neceſſaria. Multa enim
hac vita accidunt contraria. Nã qualiter
cũq; ordinauero de pace mea, nõ potes
eſſe ſine bello, & dolore vita mea. Ita
eſt fili: nõ autẽ volo te talẽ quærere pac
quæ tẽtationibus careat, aut cõtraria n
ſentiat, ſed tunc etiã exiſtimare te pac
inueniſſe, cùm fueris variis tribulatio
bus exercitatus: & in multis cõtrarieta
bus probatus. Si dixeris te nõ multa p

re pati quomodo sustinebis ignẽ purgatorij? De duobus malis, semp minus malum est eligendum. Ergo vt æterna futura supplicia possis euadere, multa præsentia studeas pro Deo æquanimiter tolerare. An putas quòd homines seculi huius, nihil aut parum patiantur? nec hoc inuenies etiã si delicatissimos quæsieris. Sed habẽt iniqui multas delectatiões, & proprias sequũtur volũtates ideoq; parũ põderant suas tribulationes. Esto, quòd ita sit vt habeãt quicqd voluerint, sed quam diu putas durabit? Ecce quemadmodũ fumus deficient abundãtes in seculo, & nulla erit recordatio præteritorum gaudiorum. Sed & cùm adhuc ita viuũt, nõ sine amaritudine & tædio, ac timore in eis quiescuat. Ex eadẽ nãq; re, vnde delectationẽ concipiunt sibi, inde doloris pœnã frequenter recipiunt. Iustè illis fit: vt quia inordinatæ delectationes quærunt, & sequuntur, nõ sine amaritudine, & cõfusione eas expleãt. O quàm breues, quàm falsæ, quàm inordinatæ, & turpes oẽs sunt! Verumtamen præ ebrietate, & cæcitate nõ intelligunt. sed velut muta animalia propter modicum corruptibilis vitæ delectamentum, mortem animæ incurrunt. Tu ergo fili, post cõcupiscẽtias tuas non

eas, & à voluntate tua auertere. Delecta in domino, & dabit tibi petitiones cordi tui. Etenim si veraciter vis delectari, & abundantius à me consolari, ecce in contemptu omnium mundanorum, & in abscissione omnium infirmarũ delectationum, erit benedictio tua, & copiosa reddetur tibi consolatio, & quantò magis te ab omni creaturarum consolatione subtraxeris, tantò in me suauiores, & potentiores consolationes inuenies. Sed primò non sine quadam tristitia, & labore certaminis, ad has pertinges. Obsistet insolita consuetudo: sed meliori consuetudine deuincetur. Remurmurabit caro, sed feruore spiritus refrænabitur. Instigabit te & exacerbabit serpens antiquus: sed oratione fugabitur, insuper & labore vtili aditus ei magnus obstruetur.

De obediẽtia humilis subditi, ad exẽpli

CAPVT XIIII.

FIli, qui se subtrahere nititur ab obediẽtia, ipse se subtrahit à gratia. Et qui quærit habere priuata, amittit cõmunia. Qui nõ libenter & sponte suo superiori se subdit, signum est, quòd caro sua necdum perfectè sibi obedit: sed sæpe recalcitrat, & murmurat. Disce ergo celeriter superiori te tuo

te tuo ſubmittere, ſi carnẽ propriã optas ſubiugare. Citius nãq; fortè exterior vincit inimic, ſi interior homo nõ fuerit deuaſtatus. Nõ eſt moleſtior, & peior animę hoſtis, quàm tu ipſe tibi, nõ bene concordãs ſpiritui. Oportet enim verũ te aſſumere tui ipſius contemptũ: ſi vis præualere aduerſus carnẽ & ſanguinem, quia adhuc nimis inordinatè te diligis: ideò plenè te reſignare aliorum voluntati trepidas. Sed quid magnum, tu qui puluis es, & nihil: ſi propter Deum te ſubdis homini, quando ego omnipotens & altiſsimus, qui cuncta creaui ex nihilo, me homini ꝓpter te, humiliter ſubieci: factus ſum omniũ humilimus, & infimus, vt tuã ſuperbiã mea humilitate vincerem. Diſce obtẽperare, puluis, diſce te humiliare, terra, & limus, & ſub omniũ pedibus incuruarę, diſce volũtates tuas frangere, & ad omniũ ſubiectionẽ te dare. Exardeſcę contra te, nec patiaris tumorẽ in tę viuere, ſed ita ſubiectum & paruulũ te exhibe, vt oẽs ſuper te ambulare poſsint, & ſicut lutum plateai ũ cõculcare. Quid habes, homo inanis, cõquęri? Quî, ſordide peccator, potes cõtradicere exprobrãtibus tibi: qui toties Deum offendiſti, & toties infernũ meruiſti? Sed pepcit tibi oculus meus: quia pretioſa fuit

animatua in cõspectu meo: vt cognoscres dilectionẽ meã, & grat⁹ tempus beneficiis meis existeres, & ad verã subiectionem & humilitatẽ te iugiter dares, patiẽterq; proprium contemptum ferres.

De occultis Dei iudiciis cõsiderandis, ne extollamur in bonis.

CAPVT XV.

INtonas super me iudicia tua Dñe, & timore ac tremore concutis oĩa ossa mea, & expauescit anima mea valde. Sto attonitus, & cõsidero quia cœli nõ sunt mũdi in cõspectu tuo. Si in angelis reperisti prauitatem, nec tamen pepercisti, q̃ fiet de me? ceciderunt stellæ de cœlo, & ego puluis, quid præsumo? Quorũ opera videbantur laudabilia, ceciderunt ad infima: & qui comedebat panẽ Angelorũ vidi siliquis delectari porcorũ. Nulla est ergo sanctitas, si manum tuã Domine subtrahas. Nulla sapientia prodest, si gubernare desistas. Nulla iuuat fortitudo, si cõseruare desinas. Nulla secura castitas, si eam nõ protegas Nulla propria prodest custodia: si nõ adsit tua sancta vigilantia. Nã relicti mergimur, & perimus: visitati verò viuim⁹, & erigimur. Instabiles quippe sumus: sed per te confirmamur: te-

pesci-

pescimus, sed à te accendimur. O quàm humiliter, & abiectè mihi de meipso sentiendũ est, quã nihili pẽdendũ, si quid boni videor habere! O quàm profundè me submittere debeo sub abyssalibus iudiciis tuis Dñe, vbi nihil aliud me esse inuenio, quàm nihil & nihil! O pondus immensum! ô pelagus in transnatabile! vbi nihil aliud de me reperio, quàm in toto nihil. Vbi est ergo latebra gloriæ? vbi confidentia de gloria concepta? Absorpta est omnis gloria vana in profunditate iudiciorum tuorũ super me. Quid est omnis caro in conspectu tuo? Nunquid gloriabitur lutum contra formantem se? Quomodo potest erigi vaniloquio, cuius cor in veritate subiectũ est Deo? Non eũ totus mundus erigeret, quẽ sibi subiecit veritas: nec omnium laudantiũ ore mouebitur, qui totam spẽ suam in Deo firmauit. Nã & ipsi qui loquuntur, ecce omnes nihil, & deficient cum sonitu verborum: veritas autem Domini, manet in æternum.

Qualiter standum sit, ac dicendum, in omni re desiderabili.

CAPVT XVI.

FIli, sic dicas in omni re: Domine, si tibi placitum fuerit, fiat hoc ita. Dñe, si

ſit honor tuus, fiat in nomine tuo hc Domine, ſi mihi videris expedire, & vt. eſſe probaueris, tunc da mihi hoc vti: honorẽ tuum: ſed ſi mihi nociuum fo. cognoueris, nec animæ ſaluti prodeſſe: aufer à me tale deſideriũ. Non enim om ne deſiderium à ſpiritu ſancto eſt, etiam ſi homini videatur rectum, aut bonum Difficile eſt pro vero iudicare, an ſpiritus bonus, an alienus te impellat ad deſide- dum hoc, vel illud, an etiam ex proprio mouearis ſpiritu. Multi in fine ſunt dece- pti, qui primò bono ſpiritu videbãtur in- ducti. Igitur ſemper cum timore Dei, & cordis humilitate deſiderãdum eſt, & pe- tendum, quicquid deſiderabile mẽti oc- currit. maximè ꝗ cum propria reſigna- tione mihi totum cõmittendum eſt, atq; dicendum: domine, tu ſcis qualiter me- lius eſt fac hoc, vel illud, ſicut volueris. Da quod vis, & quantum vis, & quando vis. Fac mecum, ſicut ſcis, & ſicut tibi ma- gis placuerit, & maior honor tuus fue- rit. Pone me vbi vis, & liberè age mecum in omnibus, in manu tua ego ſum: gyra & verſa me per circuitum. En ego ſeruu tuus paratus ad omnia: quoniam non de ſidero mihi viuere, ſed tibi: vtinã digne & perfectè.

Orat

Oratio pro beneplacito Dei perficiẽdo.

CAPVT XVII.

CONcede mihi benignißime Ieſu gratiam tuam, vt mecũ ſit, & mecum laboret mecumq́, vſque in finem perſeueret. Da mihi ſemper deſiderare & velle, quod tibi magis acceptum, & charius placet. Tua Voluntas mea ſit: & mea volũtas tuam ſequatur ſemper, & optimè ei concordet: & ſit mihi vnum velle & nolle tecum, nec aliud poſſe, velle aut nolle, niſi quod vis & nolis. Da mihi omnib⁹ mori, quæ in mundo ſunt, & propter te amare, contẽni, & neſciri in hoc ſæculo. Da mihi ſuper omnia deſiderata, in te quieſcere, & cor meũ in te pacificare. Tu vera pax cordis, tu ſola requies extra te omnia ſunt dura, & inquieta. In hac pace in idipſum, hoc eſt, in te vno ſummo, & æterno bono dormiam & requieſcam. Amen.

Quòd verum ſolatium in ſolo Deo eſt requirendum.

CAPVT XVIII.

QVicquid deſiderare vel cogitare poſſum ad ſolatium meum, non hîc expecto, ſed in poſterum. Quòd ſi omnia ſolatia mundi ſolus haberem, & omnibus

nibus deliciis frui possem: certum est, diu durare non possent. Vnde nō potes anima mea plenè consolari, nec perfectè recreari, nisi in Deo consolatore pauperum, & susceptore humilium. Expecta modicum anima mea, expecta diuinum promissum, & habebis abundantiam omnium bonorum in cœlo. Si nimis inordinatè ista appetis præsentia, perdes æterna, & & cœlestia. Sint tēporalia in vsu æterna in desiderio, non potes aliquo bono temporali satiari: quia ad hæc fruenda non es creata Etiam si omnia bona creata haberes, non posses esse fœlix, & beata, sed in Deo, qui cuncta creauit, tua beatitudo, & tua fœlicitas consistit: non qualis videtur, & laudatur à stultis mundi amatoribus: sed qualē expectant boni Christi fideles, & prægustant interdum spirituales, ac mundi corde, quorum cōuersatio est in cœlis. Vanum est & breue, omne humanum solatium. Beatū & verum solatium, quod intus à veritate percipitur. Deuotus homo, vbiq; secum fert cōsolatorem suum Iesum, & dicit ad eum, Adesto mihi Domine Iesu in omni loco, & tempore. Hæc mihi sit consolatio, libenter velle carere omni humano solatio. Et si tua defuerit consolatio, sit mihi tua volūtas,

&

& iuſta probatio, pro ſummo ſolatio. Nō enim in perpetuum iraſcêris, neque in æternum comminabêris.

Quod omnis ſolicitudo in Deo ponēda eſt.

CAPVT XIX.

FIli, ſine me tecum agere, qđ volo. Ego ſcio, qd expediat tibi. Tu cogitas, vt homo, in multis ſentis, ſicut tibi humanus ſuadet affectus. Dñe, verū eſt, quod dicis. Maior eſt ſolicitudo tua ꝓ me, quàm omnis cura, quā ego poſſum gerere pro me. Nimis enim cauſaliter ſtat, qui nō ꝓiicit oēm ſolicitudinē ſuā in te. Dñe, dūmodò volūtas mea recta, & firma ad te permaneat, fac de me quicquid tibi placuerit. Nō enim pōt eſſe niſi bonū quicquid de me feceris. Si me vis eſſe in tenebris, ſis benedictus: & ſi me vis eſſe in luce, ſis iterum benedictus. Si me dignaris conſolari, ſis benedictus, & ſi me vis tribulari, æquè ſis ſemper benedictus. Fili, ſic oportet te ſtare, ſi mecum deſideras ambulare. Ita promptus debes eſſe ad patiendum, ſicut ad gaudendum. Ita libenter debes eſſe inops & pauper, ſicut plenus, & diues. Domine, libenter patiar pro te, quicquid volueris venire ſuper me. Indifferenter volo de manu tua bonum, & malum, dulce & amarū, lętum & triſte ſuſci-

pere, & pro omnibus mihi contingétib[us] gratias agere. Custodi me ab omni pecca to, & nõ timebo mortẽ nec infernũ: dum modo in æternũ me non proiicias, nec deleas me de libro vitæ, non mihi nocebit quicquid venerit tribulationis super me.

Quòd temporales miseriæ Christi exemplo, æquanimiter sunt ferendæ.

CAPVT XX.

FIli, ego descẽdi de cœlo pro tua salute, suscepi tuas miserias, non necessitate, sed charitate trahente: vt patientiã disceres, & tẽporales miserias non indignanter ferres. Nã ab hora ortus mei, vsq; ad exitũ in cruce, non defuit mihi tolerãtia doloris: defectũ rerum temporalium magnum habui, multas querimonias de me frequẽter audiui cõfusiones & opprobria benignè sustinui, pro beneficiis ingratitudinẽ recepi, pro miraculis blasphemias, pro doctrina reprehẽsiones. Dñe, quia fuisti patiẽs in vita tua, in hoc maximè implẽdo præceptũ patris tui, dignũ est vt ego miserrimus peccator secundũ voluntatẽ tuam patiẽter me sustineã, & donec ipse volueris, onus corruptibilis vitæ pro salute mea portẽ. Nã etsi onerosa sentitur præsens vita, facta est tamẽ iam per gratiam tuam

tuam valde meritoria, atq; exemplo tuo, & sanctorum tuorum vestigiis infirmis tolerabilior, & clarior sed multò & magis consolatoria, quàm olim in lege veteri fuerat, cum porta cœli clausa persisteret, & obscurior etiam via videbatur, quando tam pauci regnum cœlorũ quærere curabant, sed neque qui tunc iusti erant & saluandi ante passionẽ tuã, & sacræ mortis debitũ cœleste regnum poterãt introire. O quãtas tibi gratias teneor referre, quod rectã & bonam viam dignatus es mihi, & cũctis fidelibus ad æternũ regnum tuum ostendere! Nam vita tua, via nostra, & per sanctã patiẽtiã ambulamus ad te, qui es corona nostra. Nisi tu nos præcessisses, & docuisses quis sequi curaret? Heu, quot lõgè retroq; manerẽt nisi tua præclara exẽpla inspicerẽt? Ecce, adhuc tepescimus auditis tot signis tuis, & doctrinis, quid fieret, si tantum lumen ad sequendum te non haberemus?

De tollerantia iniuriarũ, & quis verus patiens probetur.

CAPVT XXI.

QVid est, quod loqueris, fili? Cessa cõqueri. Considera meam, & sanctorum passionem. Nondum vsque

vſque ad ſanguinem reſtitiſti. Parum e quod tu pateris, in cōparatione eorū, q. tam multa paſsi ſunt tam fortiter tenta tam grauiter tribulati, tam multipliciter probati, & exercitati. Oportet te igitur aliorum grauiora ad mentē reducere, vt leuius feras tua minima. Et ſi tibi minima non videntur, vide ne & hoc tua faciat impatientia. Siue tamē parua, ſiue magna ſunt, ſtude cuncta patienter ferre. Quātò melius te ad patiendum diſponis, tantò ſapientius agis, & amplius promereris, & feres leuius animo, & vſu ad hoc non ſegniter paratus. Nec dicas, non valeo hæc ab hoīe tali pati, nec huiuſcemodi mihi patiēda ſunt, graue enim intulit damnum, & improperat mihi, quæ nunquam cogitaueră: ſed ab alio libenter patiar, & ſicut patienda videro. Inſipiēs eſt talis cogitatio, quæ virtutē patientiæ non cōſiderat, nec à quo coronanda erit, ſed magis perſonas, & offenſas ſibi illatas ppēdit. Non eſt verus patiens, qui nō vult pati, niſi quātū ſibi viſum fuerit, & à quo ſibi placuerit. Verus aūt patiens nō attendit à quo homine, vtrū à prælato ſuo an ab aliquo æquali aut inferiori: vtrū à bono, & ſctō viro, an à peruerſo: & indigno exerceatur ſed indifferenter ab omni creatura, quātūcun-

que

que, & quotiescunq; ei aliquid aduersi acciderit, totum hoc gratãter de manu Dei accipit, & ingens lucrum reputat, quia nihil apud Deum, quãtumlibet parum, pro Deo tamen passum, poterit sine merito transire. Esto igitur expeditus ad pugnã, si vis habere victoriã. Sine certamine nõ poteris venire ad patientiæ coronã. Si pati nõ vis, recusas coronari: si autẽ coronari desideras, certa viriliter, sustine patienter. Sine labore non tenditur ad requiem, nec sine pugna peruenitur ad victoriam. Fac mihi Domine possibile per gratiam, quod mihi impossibile videtur per naturam. Tu scis, quòd modicũ possam pati, & quòd citò deiicior, leui exurgente aduersitate. Efficiatur mihi quælibet exercitatio tribulationis pro nomine tuo amabilis, & optabilis. Nam pati & vexari pro te, valde salubre est animæ meæ.

De confessione propriæ infirmitatis, & huius vitæ miseriis.

CAPVT XXII.

Confitebor aduersum me iniustitiam meã: confitebor tibi Dñe infirmitatem meã. Sæpe parua res est, quæ me deiicit, & cõtristat. Propono me fortiter acturum: sed cùm modica tentatio venerit, ma

gna

gna mihi sit angustia. valde vilis quand
que res est vnde grauis tētatio ꝓuenit:
dū puto me aliquantulū tutum, cum no
sentio, inuenio me nō nunquàm pene
uictū ex leui flatu. Vide ergo Dñe humi
litatē meā, & fragilitatē tibi vndiq; no
tam. Miserere mei, & eripe me de luto,
nō infigar, nō permaneā deuictus vsq
quaq;. Hoc est, quod me frequēter reue
berat, & corā te perfundit: quod tam la
lis sum, & infirmus ad resistendum passi
nibus, etsi nō omnino ad confessionē t
hit, tamē mihi etiā molesta, & grauis e
eorum insectatio, & tædet valde sic quo
tidie viuere in li e. Et hinc nota sit mi
infirmitas mea, qa multò faciliùs irruu
abominandæ semp phantasiæ, quā dis
dūt. Vtinā fortissime Deus Israel, zela
animarū fideliū respicias serui tui la
rē, & dolorē adsistasq; illi in omnibus
quæcunq; perrexerit. Robora me cœle
fortitudine, ne vetus homo, misera caro
spiritui necdum plenè subiecta, vale
dñari, aduersus quam certare oportebit
quādiu sperat in hac vita miserrima. He
qualis est hæc vita, vbi nō desunt tribula
tiões, & miseriæ, vbi plena laqueis, & h
stibus sunt oĩa! Nam vna tribulatiõe se
tentatione recedēte, alia succedit: sed ad
hu

hucpriore durante conflictu, alij plures superueniũt, & inspectati. Et quomodo potest amari vita habẽs tãtas amaritudines & tot subiecta calamitatibus, & miseriis? Quomodo etiam ducĩt vita, tot generãs mortes, & pestes? & tamẽ amatur, & delectari ea à multis quæritur. Reprehẽditur frequenter mundus, quòd fallax sit, & vanus: nec tamen facile relinquitur: quia concupiscentiæ carnis nimis dominãtur: sed alia trahunt ad amandũ, alia ad contemnendum. Trahunt ad amorem mundi, desiderium carnis, desiderium oculorum, & superbia vitæ, sed pœnæ, ac miseriæ sequẽtes, ea odium mundi pariunt, & tædium. Sed vincit (prô dolor) delectatio praua mentem mũdo deditam, & esse sub sensibus delicias reputat: quia Dei suauitatẽ, & internam virtutis amœnitatẽ nec vidit, nec gustauit. Qui autẽ mundum perfectè contemnunt, & Deo viuere sub sancta disciplina student, isti diuinã dulcedinem veris abrenũtiatoribus promissam non ignorant: & quàm grauiter mundus errat, & variè fallitur, vident.

Quòd in Deo super omnia bona, & dona requiescendum est.

CAPVT XXIII.

SVper omnia, & in omnibus requiesce anima mea in Dño semper: quia ipse est sanctorũ æterna requies. Da mihi dulcissime & amãtissime Iesu, in te sup omnẽ creaturã requiescere, super omnẽ salutem & pulchritudinẽ, super omnẽ gloriam & honorem, super omnẽ potentiã & dignitatem, super omnẽ scientiam & subtilitatem, super omnes diuitias & artes, super omnẽ lætitiã & exultationẽ, super omnẽ famam & laudẽ, super omnem suauitatem & cõsolationẽ, super omnẽ spem & promissionem, super omne meritum & desideriũ, super omnia dona & munera, quæ potes dare, & infundere: super omne gaudium & iubilationẽ, quam potest mens capere & sentire: deniq; super oẽs Angelos & Archangelos, & super oẽm exercitum cœli, super omnia visibilia & inuisibilia, & super om̃e, quod tu Deus meus, non es. quia tu Deus meus super omnia optimus es: tu solus potẽtissimus, tu solus sufficiẽtissimus, & plenissimus, tu solus suauissimus, & solatiosissimus, tu solus pulcherrimus, & amantissimus, tu solus nobilissimus, & gloriosissimus super omnia: in quo cuncta bona simul perfectè sunt, fuerunt, & erunt. Atq; ideò minus est, & insufficiens, quicqd præter te ipsum mihi dona-

donas, vel de teipso, reuelas vel pmittis, te non viso, nec plenè adepto. Quoniam quidem nó potest cor meũ veraciter requiescere, nec totaliter cõtẽtari, nisi in te requiescat, & oĩa dona, omnémq; creaturã transcendat. O mi dilectissime, spõse Iesu Christe, amator purissime, dominator vniuersæ creaturæ: quis mihi det pẽnas veræ libertatis ad volandum, & pausandũ in te? O quãdo ad plenum dabitur vacare mihi, & videre, quàm suauis es, Dñe Deus meus! Quãdo ad plenũ recolligam me in te, vt præ amore tuo non sentiam me: sed te solum super oẽm sensum & modum, in modo non omnibus noto? Nunc autem frequẽter gemo, & infelicitatem meã cum dolore porto: quia multa mala in hac valle miseriarũ occurrũt, quæ me sæpius conturbãt, contristant, & obnubilãt: sæpius impediũt, & distrahũt: alliciunt, & implicant, ne liberũ habeam accessum ad te, & ne iucũdis fruar amplexibus, qui præsto es semper beatis spiritibus. Moueat te suspirium meũ & desolatio multiplex in terra. O Iesu splẽdor æternæ gloriæ, solamẽ peregrinãtis animæ, apud te est os meũ sine voce, & silentium meũ loquitur tibi: vsquequo tardat venire Dñs meus? Veniat ad me pauperculũ

ſuum,& lætũ faciat. Mittat manũ ſuá, me miſerũ eripiat de omni anguſtia. Veni,veni:quia ſine te nulla erit quieta dies aut hora:quia tu lætitia mea,& ſine te vacua eſt menſa mea. Miſer ſum, & quodammodo incarceratus,& cõpedib' grauatus, donec luce præſẽtiæ tuæ me reficias, ac libertate dones, vultúmq; amicabilẽ demonſtres. Quærant alij à te,aliud,quodcũque libuerit,mihi aliud interim nil placet,nec placebit niſi tu Deus me',ſpes mea,ſalus æterna.Non reticebo,nec deprecari ceſſabo,donec gratia tua reuertatur, mihíque tu intus loquaris. Ecce adſum, ecce ego ad te:quia inuocaſti me: lacrymæ tuæ, & deſiderium animæ tuæ,humiliatio tua,& contritio cordis,inclinauerunt me,& adduxerũt ad te. Et dixi: Dñe,inuocaui te,& deſideraui frui te,paratus omnia reſpuere propter te. Tu enim prior excitaſti me,vt quærerẽ te. Sis ergo benedictus,Domine, qui feciſti hãc bonitatem cum ſeruo tuo, ſecundum multitudinẽ miſericordiæ tuæ. Quid habet vltrà dicere,Domine, ſeruus tuus corã te,niſi vt humiliet ſe valde ante te:memor ſemper propriæ iniquitatis & vilitatis? Non enim eſt ſimilis tui in cunctis mirabilibus cœli,& terræ ſunt opera tua bona valde, Domine: iuſtitia vera,

& prouidentia tua regũtur vniuersa. Laus ergo tibi, & gloria: ô Patris sapientia, te laudet, & benedicat os meum, anima mea, & cuncta creata simul.

De recordatione beneficiorum Dei multiplicium.

CAPVT XXIIII.

APeri Domine cor meũ: in lege tua, & in præceptis tuis doce me ambulare. Da mihi intelligere volũtatem tuã, & cũ magna reuerentia ac diligenti cõsideratione beneficia tua, tã in generali, quã in speciali memorare: vt dignè tibi ex hinc valeam gratias referre. Verũ scio, & confiteor, ne pro minimo quidem puncto me posse debitas gratiarũ laudes persoluere. Minor ego sum omnibus bonis mihi præstitis, & cùm tuam nobilitatẽ attẽdo, deficit præ magnitudine illius spiritus meus. Omnia, quę in anima habemus, & in corpore quęcũq; exterius, vel interius naturaliter possidemus, tua sunt beneficia, & te beneficũ, pium, ac bonum commendãt, à quo bona cũcta accepimus. Etsi alius plura, ali9 pauciora accipit: omnia tamẽ tua sunt, & sine te ne minimũ quidem haberi potest. Ille, qui maiora accepit, nõ potest merito suo gloriari, nec super alios extol

li:nec in minori insultare:quia ille maio & melior qui sibi minus adscribit,& in r gratiando humilior est,atq; deuotior. i qui oĩb⁹viliorē se existimat, & indignio rē se iudicat,aptior est ad ꝑcipiēdū maio ra.Qui autē pauciora accepit, contristari non debet.nec indignanter ferre, neq; di tiori inuidere: sed te potius attendere, & tuā bonitatem maximè laudare:qui tā af fluēter,tā gratis,tā libēter,sine personari acceptione,tua munera largiris. Omnia ex te,& ideò in omnib⁹es laudand⁹:tu scis q̃dē vnicuiq; donare,quod expedit,& cur iste minus,& ille amplius habeat,non no strū,sed tuū est hoc discernere : apud quē singulorū diffinita sunt merita. Vnde Dñe Deus,pro magno etiam reputo beneficio, non multa habere,vnde exterius,& secun dū homines laus,& gloria appareat: ita quis, considerata paupertate, & vilitate personæ suę,non modò grauitatē aut tri stitiā,vel deiectionem inde concipiat: se potius consolationē & hilaritatē magnā quia tu De⁹ pauperes,humiles, atq; huic mundo despectos,tibi eligisti in familia res,& domesticos. Testes sunt ipsi Apo stoli tui,quos principes super omnem te ram constituisti:fuerunt tamen sine que rela conuersati in mundo,tam humiles & simpli

ſimplices, ſine omni malitia & dolo, vt etiã pati contumelias gauderent pro noĩe tuo: & quæ mundus abhorret, ipſi amplecterentur affectu magno. Nihil ergo amatorem tuum & cognitorem beneficiorum tuorum ita lætificare debet, ſicut volũtas tua in eo, & beneplacitum æternæ diſpoſitionis tuæ: de qua tãtùm cõtentari debet, & cõſolari, vt ita libenter velit eſſe minimus, ſicut aliquis optaret eſſe maximus, & ita pacificus. & cõtentus in nouiſsimo, ſicut loco primo, atq; ita libenter deſpicabilis & abiectus, nullius quoq; nominis & famæ, ſicut cæteris honorabilior, & maior in mũdo. Nã voluntas tua, & amor honoris tui omnia excedere debet, & plus eum conſolari, magiſque placere, quàm omnia beneficia ſibi data, vel danda.

De quatuor, magnam importantibus pacem.

CAPVT XXV.

Fili, nunc docebo te viam pacis, & veræ libertatis. Fac Domine quod dicis: quia hoc mihi gratũ eſt audire. Stude fili alterius potius facere volũtatem, quàm tuam. Elige ſemper minus, quàm plus habere. Quære ſemper inferiorem locũ, & omnibus ſubeſſe. Opta ſẽper, & ora, vt volũtas

Dei integrè in te fiat. Ecce talis homo greditur fines pacis, & quietis, Dom sermo tuus iste breuis, multum in se co net perfectionis, paruus est dictu, sed p nus sensu, & vberi fructu. Nam si posse me fideliter custodiri, non deberet tam cilis in me turbatio oriri. Nam quot me impacatum sentio, & grauatum, hac doctrina me recessisse inuenio. Sed qui omnia potes, & animæ profectũ sem per diligis, adauge maiorem gratiam, possim tuum complere sermonẽ: & me perficere salutem,

Oratio contra cogitationes malas.

CAPVT XVI.

DOmine Deus me⁹, ne elõgeris à me Deus meus, in auxilium meũ respic quoniam insurrexerũt in me cogitation vanæ & timores magni, affligẽtes anim meã. Quomodo pertransibo illæsus? q modo perfringã eos? Ego, inquit, ante ibo: & gloriosos terrę humiliabo. aperiam ianuam carceris, & arcana secretorum r uelabo tibi. Fac Domine, vt loqueris: & f giãt à facie tua omnes iniquæ cogitatio nes. Hæc spes vnica consolatio mea, ad in omni tribulatione cõfugere, tibi con fidere, ex intimo inuocare, & patien consolationem tuam expectare.

Oratio

Oratio pro illuminatione mentis, deuotissima.

CAPVT XXVII.

CLarifica me bone Iesu, claritate ęterni luminis, & educ de habitaculo cordis mei tenebras vniuersas: cohibe euagationes multas, & elide vim facientes tētatiões. Pugna fortiter pro me, & expugna malas bestias, cõcupiscentias dico illecebrosas, vt fiat pax in virtute tua, & abũdatia laudis tuę resonet in aula sancta, hoc est in cõsciẽtia pura. Impera vẽtis & tẽpestatib', dic mari, qescas, dic Aquiloni, ne flaueris, & erit trãquillitas magna: emitte lucẽ tuam, & veritatẽ tuam, & luceat super terrã: quia terra sum inanis & vacua, donec illumines me. Effunde gratiã tuã desup, perfunde cor meũ gratia cœlesti, ministra deuotionis aquas ad irrigãdam faciem terræ, ad producendum fructũ bonũ, & optimũ, eleua mentẽ pressam mole peccatorũ, & ad cœlestia totũ desiderium meũ suspẽde, vt gustata suauitate supernę felicitatis, pigeat de terrenis cogitare. Rape me, & eripe me ab omni creaturarũ indurabili cõsolatiõe: quia nulla res creata appetitũ meũ plenariè valet quietare, & cõsolari. Iunge me tibi inseparabili dile-

ctionis vinculo quoniam tu solus am:
sufficis, & absq; te friuola sunt vniu

De euitatione curiosæ inquisitionis, super alterius vita.

CAPVT XXVIII.

FIli, noli esse curiosus, nec vacuas a
re solicitudines. Quid hoc, vel i.
ad te? tu me sequere. Quid enī ad te, v
ille sit talis, vel talis? aut iste sic agat,
loquat? Tu nō indiges respōdere ꝓ al
sed pro te ipso rationē reddes. Quid er
te īplicas? Ecce, ego oēs cognosco, c
quę sub sole fiūt, video & scio, qualiter
vnoquoq; fit, q̄d cogitet, quid velit, &
quē finē tendat eius intētio. Mihi igi
mittēda sunt oīa. Tu verò serua te in b
na pace, & dimitte agitantē agitare,
tum voluerit. Veniet sup eū qdquid f
rit, vel dixerit: quia me fallere nō pot
Nō tibi sit curæ de magni noīs vmbra
de multorū familiaritate, nec de priu
hominū dilectione. Ista enim generāt
stractiones, & magnas in corde obscu
tates Libēter loquerer tibi verbū me
abscōdita reuelarem, si aduētum meū
ligenter obseruares & ostiū cordis m
aperires. Esto ꝓuidus. & vigila in orat
nibus, & humilia te in omnibus.

In quibus firma pax cordis, & verus profectus consistit.

CAPVT XXIX.

Fili, ego locutus sum: Pacem relinquo vobis, pacem meã do vobis: nõ quomodo mundus dat, ego do vobis. Pacem oẽs desiderát: sed quæ ad verã pacẽ pertinent. nõ omnes curãt. Pax mea cum humilibus & mansuetis corde. Pax tua erit in multa patiẽtia. Si me audieris, & voccem meã sequutus fueris, poteris multa pace frui. Quid igitur faciã? In omni re attende tibi, quid facias, & quid dicas, & oẽm intẽtionẽ ad hoc dirige, vt mihi soli placeas. & extra me nihil cupias, vel quæras: sed & de aliorum dictis, vel factis nihil temerè judices: nec cum rebus tibi nõ commissis te implices, & poterit fieri, vt rarò turberis. Nunquam autem sentire aliquã turbationem, nec pati aliquam cordis vel corporis molestiã, non est præsentis tẽporis, sed status æternæ quietis. Non ergo existimes, te verã pacẽ inuenisse, si nullã senseris grauitatẽ, nec tũc totũ esse bonum, si neminem patiaris aduersarium: nec hoc esse perfectum, si cuncta sunt secũdũ cor tuũ: neque tũc aliquid magni te repures. aut specialiter dilectum existimes, si in

magna fueris deuotione, atq; dulcedi
quia in istis nõ cognoscitur ver⁹ ama
virtutis, nec in istis cõsistit profectus,
perfectio hominis. In quo ergo Domi
In offerẽdo te ex toto corde tuo volũt
diuinæ, non quærendo quæ tua sunt, n
in paruo, nec in magno, nec in tempo
nec in æternitate: ita vt vna & æqualifa
cie, in gratiarũ actione permaneas int
prospera, & contraria, omnia ęqua lanc
pensando. Si fueris tam fortis, & longa
nimis in spe, vt subtracta interiori con
solatione, etiam ad ampliora sustinend
cor tuum præparaueris, nec te iustifica
ris, & sanctum laudaueris: tunc in vera,
recta via pacis ambulabis, & spes indubi
tata erit, quòd rursus in iubilo facie
meam sis visurus. Quòd si ad plenum t
ipsius contemptũ perueneris, scito, quo
tunc abundantia pacis perfruêris, secun
dum possibilitatem tui incolatus.

De eminentia liberæ mentis, & quòd sup
plex oratio magis meretur, quàm lectio.

CAPVT XXX.

DOmine, hoc opus est perfecti viri
nũquã ab intẽtione cœlestiũ anim
relaxare, & inter multas curas, quasi sine
cur

tura transire: nõ more torpentis, sed prærogatiua quadã liberæ mentis, nulli craturæ inordinata affectione adhærẽdo. Obsecro te piissime Deus meus, præserua me à curis huius vitæ, ne nimis implicer multis necessitatibus corporis, ne voluptate capiar, ab vniuersis animæ obstaculis, ne molestiis fractus, deiiciar. Nõ dico ab his reb9, quas toto affectu ambit vanitas mũdana, sed ab his miseriis quæ animam serui tui communi maledicto mortalitatis pœnaliter grauant & retardãt, ne in libertatem spiritus, quoties libuerit, valeat introire. O Deus meus, dulcedo ineffabilis, verte mihi in amaritudinẽ, omnẽ consolationem carnalem, & ab æternorum amore me abstrahentem, & ad se intuitu cuiusdã boni delectabilis præsentis malè allicientem. Non me vincat, Deus meus, non vincat caro, & sanguis, non me decipiat mundus, & breuis gloria eius: nõ me supplantet diabolus, & astutia illius. Da mihi fortitudinem resistendi, patientiã tolerandi, constantiã perseuerandi, da pro omnibus mundi cõsolationibus suauissimã spiritus tui vnctionem, & pro carnali amore, tui nõis infunde amorem, ecce cibus, potus, vestis, ac cætera vtensilia, ad corporis sustentaculum pertinentia, seruent i spi

ritui

ritui ſunt oneroſa. Tribue talibꝰ fom-
tẽperatè vti, nõ deſiderio nimio imp-
ri. Abiicere oĩa non licet: quia natura
ſtentanda eſt, requirere autẽ ſuperflua
quæ magis delectant, lex ſancta ꝓhi-
nam aliâs caro aduerſus ſpiritũ inſole-
ret. Inter hęc quęſo manus tua me re-
& doceat: ne quid nimium fiat.

Quod priuatus amor à ſummo bono maximè retardat.

CAPVT XXXI.

FIli oportet te dare totũ pro toto, & ni-
hil tui ipſius eſſe ſinito: quia amor tu-
ipſius magis nocet tibi, quàm aliqua re-
mundi. Secundum amorẽ, & affectũ, q-
geris, quælibet res plus vel minus adh-
ret. Si fuerit amor tuus purus, ſimplex,
bene ordinatus, eris ſine captiuitate re-
rum. Noli cõcupiſcere, quod nõ licet ha-
bere. Noli habere, quod te poteſt imped-
re, & libertate interiori priuare. Mirũ, q
nõ ex toto fundo cordis teipſum mihi cõ-
mittis, cũ oĩbus quæ deſiderare potes, vel
habere. Quare vano mœrore cõſumeris
Cur ſuperfluis curis fatigaris? Sta ad be-
neplacitũ meũ, & nullũ patiaris detrim-
tum. Si quæris hoc, vel illud volueris eſſe
ibi, vel ibi ꝓpter cõmodum, & ꝓprium
bene

beneplacitũ magis habẽdũ, nũquàm eris in quietudine, nec liber à ſolicitudine: q̃a in omni reperieſ aliq̃s defectus, & in omni loco erit, qui aduerſetur. Iuuat igitur nõ quælibet res adepta, vel multiplicata exterius, ſed potius cõtẽpta, & euulſa ex corde radicitus. Quod nõ tantũ de cenſu æris & diuitiarũ intelligas, ſed de honoris etiã ambitu, ac vanæ laudationis deſiderio, quę omnia trãſeunt cum mundo. Munit parũ locus, ſi deeſt ſpũs feruoris. Nec diu ſtabit pax illa quęſita forinſec⁹, ſi vacat fundamẽto ſtatus cordis, hoc eſt, niſi ſteteris in me, permutare te potes, ſed nõ meliorare. Nã occaſione orta, & accepta, inuenies quod fugiſti, & amplius.

Oratio pro purgatione cordis, & cœleſti ſapientia.

CAPVT XXXII.

COnfirma me Deus per gratiã ſancti ſpiritus: da virtutem corroborari in interiori hoĩe, & cor meũ ab omni inutili ſolicitudine, & languore euacuare, nec variis deſideriis trahi cuiuſcũq; rei, vilis aut pretioſę: ſed oĩa inſpicere ſicut trãſeũtia, & me pariter cũ illis tranſiturũ: quia nihil permanẽs ſub ſole: ſed oĩa vanitas, & afflictio ſpiritus. O quã ſapiẽs, qui iſta conſi

consíderat! Da mihi domine cœlestem piétiam, vt discã te super omnia quæ[r] & inuenire: super omnia sapere & di[li]re: & cætera secundum ordinem sapie[n] tuæ, prout sunt, intelligere. Da pruden[ter] declinare blãdimentum, & patiẽter fe[rre] aduersantẽ: quia hæc magna virtus sapi[en]tiæ, non moueri omni vento verborũ, n[ec] aurem malè blandienti præbere Sire[ni] sic enim incœpta pergitur via securè.

Contra linguas obtrectatorum.

CAPVT XXXIII.

Filí, non ægrè feras, si quidã de te ma[le] senserint, & dixerint, quòd nõ libẽte[r] audias. Tu deteriora de teipso sentire debes, & neminem inferiorem te credere. Si ambulas ab intrà, nõ multùm ponderabis volantia verba. Est nõ parua prudentia si[-]lere in tempore malo, & introrsus ad me conuerti, nec humano iudicio disturbari. Non sit pax tua in ore hominũ, siue enim bene siue malè interpretati fuerint, non ideò es alter homo. Vbi est vera pax, & vera gloria? Nónne in me? Et qui non appe[-]tit hoĩbus placere, nec displicere timet multa perfruetur pace. Ex inordinato amo[-]re, & vano timore, oritur omnis inquie[-]tudo cordis, & distractio sensuum..

Qualit[er]

Qualiter instante tribulatione Deus inuocandus est, & benedicendus.

CAPVT XXXIIII.

SIt nomẽ tuũ, Domine, benedictũ in secula, qui voluisti hanc tentationem & tribulationem venire super me. Non possum eam effugere, sed necesse habeo ad te confugere: vt me adiuues, & in bonũ mihi cõuertas: Domine modò sũ in tribulatione, & non est cordi meo bene, sed multũ vexor à præsenti passione. Et nunc pater dilecte, quid dicã? deprehensus sum inter angustias: saluifica me ex hora hac: sed proptereà veni in hãc horã vt tu clarificeris, cùm fuero valde humiliatus, & per te liberatus. Cõplaceat tibi Domine, vt eruas me, nam ego pauper, quid agere possũ? & quò ibo sine te? Da patientiam Domine, etiã hac vice. Adiuua me Deus meus & nõ timebo, quantũcũque grauatus fuero. Et nunc inter hæc quid dicã? Dñe fiat volũtas tua. Ego bene merui tribulari, & grauari: oportet vtiq; vt sustineã, & vtinã patienter, donec transeat tempestas, & melius fiat. Potens est autem omnipotẽs manus tua etiam hanc tentationem à me auferre, & eius impetum mitigare, ne penitus succumbã: quemadmodum & prius

ſæpe egiſti mecum, Deus meus : miſe-cordia mea, & quantò mihi difficilius tantò tibi facilior eſt hæc mutatio dexteræ tuæ, quæ eſt Excelſi.

De diuino petendo auxilio, & confidentia recuperandæ gratiæ.

CAPVT XXXV.

Fili, ego Dominus cõfortans in die tribulatiõis. Venias ad me, cum tibi non fuerit bene. Hoc eſt, quod maximè impedit conſolationem cœleſtẽ: quia tardius côuertis te ad orationẽ. Nam antè, quàm me interroges, multa interim ſolatia quæris, & recreas te in externis: ideóq; fit, vt parum omnia proſint, nec aduertis, quia ego ſum, qui eruo ſperãtes in me: nec est extra me valens auxilium, neq; vtile conſilium, ſed neq; durabile remedium. Sed iam reſumpto ſpiritu, poſt tempeſtatem reconualeſce in luce miſerationum mearum: quia propè ſum, dicit Dominus, vt reſtaurem vniuerſa, nõ ſolũ integrè, ſed & abundanter & cumulatè. Nunquid mihi quicquam eſt difficile? aut ero ſimilis dicenti, & non facienti? Vbi eſt fides tua? ſta firmiter, & perſeueranter. Eſto longanimis, & vir fortis: veniet tibi conſolatio tempore ſuo, expecta me, expecta, veniã, &

& curabo te. Tentatio est, quæ te vexat & formido vana, quę te exterret, quid importat solicitudo de futuris contingentibus, nisi vt tristitiam super tristitiã habeas? Sufficit diei malitia sua. Vanum est & inutile de futuris cõturbari, vel gratulari, quæ fortè nunquam eueniẽt sed humanũ est huiusmodi imaginationibus illudi, & parui adhuc animi signũ, tam leuiter trahi à suggestione inimici. Ipse enĩ nõ curat, an veris an falsis illudat, & decipiat. & vtrũ præsentium amore, an futurorũ formidine ꝓsternat. Non ergo turbetur cor tuum, neq; formidet. Crede in me, & in misericordia mea habeto fiduciã. Quãdo tu te elõgatũ æstimas à me, sæpe sum ꝓpinquior: quãdo tu æstimas totum ꝑditũ, tũc sæpe magis merẽdi instat lucrũ: nõ est totũ perditũ, quãdo res accidit in cõtrarium. Nõ debes iudicare secundum præsens sentire: nec sic grauitati alicui vndecunq; venienti inhærere, & accedere, tanquàm omnis spes sit ablata emergẽdi. Noli putare te derelictũ ex toto, quamuis ad tẽpus miserim tibi aliquã tribulationem, vel etiam optatam subtraxerim consolationem: sic enim transitur ad regnum cœlorum Et hoc sine dubio magis expedit tibi, & cæteris seruis

meis, vt exercitemini aduersis, quàm cuncta ad libitum haberetis. Ego noui cogitationes absconditas, quia multùm expedit pro salute tua, vt interdũ sine sapore relinquaris, ne forte eleueris in bono successu: & tibi ipsi placere velis in eo quod non es. Quod dedi, auferre possum, & restituere cũ mihi placuerit: cùm dedero, meum est: cum subtraxero, tuũ non tuli: quia meum est omne datum bonum & omne donum perfectum. Si tibi misterim grauitatẽ, aut quãlibet contrarietatem, nõ indigneris, neq; cõcidat cor tuũ: ego citò subleuare possum, & omne onus in gaudiũ trãsmutare. Veruntamen iustus sum, & cõmendabilis multùm, cùm sic facio tecũ. Si recte sapis, & in veritate aspicis, nunquàm debes propter aduersa tam deiectè contristari: sed magis gaudere, & gratias agere: imò hoc vnicũ putare gaudium, quòd affligens te doloribus, nõ parco tibi. Sicut dilexit me pater, ego diligo vos: dixi dilectis discipulis meis: quos vtique non misi ad gaudia temporalia, sed ad magna certamina: nõ ad honores, sed despectiones: non ad otium, sed ad labores: non ad requiem, sed ad afferendum fructum multùm in patientia. Horũ memento, fili mi, verborum.

De neglectu omnis creaturæ, vt creator possit inueniri.

CAP. XXXVI.

Domine mi, adhuc bene indigeo maiori gratia, si debeã illuc ꝑuenire, vbi me nemo poterit, nec vlla creatura impedire. Nã quãdiu res aliqua me retinet, nõ possum libere ad te volare. Cupiebat liberè volare, qui dicebat: Quis dabit mihi pennas sicut colũbæ, & volabo, & requiescam? Quid simplici oculo quietius? & q̃d liberius nihil desiderante in terris? Oportet igitur oẽm pertransire creaturã, & seipsam ꝑfecte deserere, ac in excessu mẽtis stare: & videre te omniũ cõditorẽ cũ creaturis nil simile habere. Et nisi q̃s ab oĩb⁹ creaturis fuerit expeditus, non poterit libere intendere diuinis. Ideò enim pauci inueniũtur contẽplatiui, quia pauci sciũt se à perituris creaturis ad plenum sequestrari. Ad hoc magna req̃ritur gratia, quæ animã leuet, & supra seipsum rapiat: & nisi homo sit in spiritu eleuatus, & ab oĩb⁹ creaturis liberatus, ac Deo totus vnitus quicquid scit, quicquid etiã habet nõ est magni põderis. Diu paruus erit, & in terra iacebit, qui aliquid magni æstimat, nisi solum vnũ immẽsum, æternũ bonũ. Et

quicq̃d Deus nõ est, nihil est, & pro nihilo cõputari debet. Est quippe magna differẽtia sapiẽtia illuminati & deuoti viri, & sciẽtia literati & studiosi clerici. Multò nobilior est illa doctrina, quæ de sursum ex diuina influẽtia manat, quàm quæ laboriosè humano acquiritur ingenio. Plures reperiũtur contẽplationẽ desiderare: sed quæ ad eã requirũtur, nõ studẽt exercere. Est & magnũ impedimẽtũ: quia in signis & in reb⁹ sensibilibus statur, & parũ de pfecta mortificatiõe habẽt. Nescio quid est, & quo spiritu ducimur, & q̃d prętẽdimus, qui spiritales dici videmur: qui totũ laborẽ & ampliorẽ solicitudinẽ pro trãsitoriis & vilibus rebus agimus, & de interiorib⁹ nostris vix rarò plenè recollectis sensib⁹ cogitamus, prô dolor: statim post modicã recollectionẽ foras erumpimus, nec opera nostra districta examinatione trutinamus, vbi iacent affectus nostri attẽdimus, & quàm impura sint oĩa nostra, nõ deploramus. Om̃is quippe caro corruperat viã suã, & ideò secutũ est diluuiũ magnũ. Cũ ergo interior affectus noster corruptus sit, necesse est, vt actio sequẽs, index carẽtiæ interioris vigoris, corrũpatur. Ex puro corde procedũt fructus bonæ vitæ: quantũ quis fecerit quæ-

itur: sed ex quanta virtute agit, nõ tam studiosè pensatur. Si fuerit fortis, diues, pulcher, habilis, vel bonus scriptor, bonus cãtor, bonus laborator, inuestigatur: quàm pauper sit spiritu, quã patiẽs & mitis, quã deuotus & internus, à multis tacet. Natura exteriora hoĩs respicit: gratia ad interiora se cõuertit: illa frequẽter fallitur: ista in Deo sperat, vt nõ decipiatur.

De abnegatione sui, & abdicatione omnis cupiditatis.

CAP. XXXVII.

FIli, nõ putes pfectè possidere libertatẽ, nisi totaliter abneges temetipsum. Cõpediti sunt ꝓprietarij, & suiipsius amatores, cupidi, curiosi, gyrouagi, quærẽtes semp mollia, nõ quę sunt Iesu Christi sed sæpe hoc fingẽtes & cõponẽtes, quod nõ stabit: peribit enim totũ, quod non est ex Deo ortum. Tene breue & cõsummatum verbũ: dimitte omnia, & inuenies oĩa. Dimitte cupiditatẽ: & inuenies requiem. Hoc mẽte pertracta, & cum impleueris, oĩa intelliges. Dñe, hoc nõ est opus vnius diei, nec ludus paruulorũ: imò in hoc breui includitur omnis perfectio religiosorũ. Fili, nõ debes auerti, nec statim deiici, audita via perfectorum: sed magis ad

ſublimiora prouocari, & ad minus adh
ex deſiderio ſuſpirare. Vtinã ſic tecum
ſet, & ad hoc ꝑueniſſes, vt tuiipſi’ amat
non eſſes: ſed ad nutũ meũ purè ſtares, &
eius quẽ tibi ꝓpoſui patris: tũc mihi
de placeres, & tota via tua cũ gaudio &
pace tranſiret. Habes adhuc multa ad re-
linquẽdũ, quæ niſi mihi ex integro reſi
gnaueris, nõ recipies qđ poſtulas. Suadeo
tibi, à me emere aurũ ignitũ, vt locuples
fias, id eſt, ſapiẽtiã cœleſtẽ, oĩa infima cõ
culcantem: poſtpone terrenã ſapientiam,
omnẽ humanam cõplacẽtiam & propriã.
Dixi tibi, viliora emẽda pro pretioſis, &
altis in rebus humanis. Nã valde vilis &
parua, ac penè obliuioni tradita videtur
vera cœleſtis ſapientia, non ſapiens alta
de ſe, nec magnificari quærens in terra,
quàm multi ore tenus prædicant: ſed vita
longè diſſentiunt. Ipſa tamen eſt pretio-
ſa margarita, à multis abſcondita.

*De inſtabilitate cordis & de inten-
tione finali ad Deum habenda.*

CAP. XXXVIII.

FIli, noli credere affectui tuo, qui nunc
eſt: citò mutabitur in aliud. Quãdiu
enĩ vixeris, mutabilitati ſubiectus eris,
etiã nolens: vt modò lætus, modò triſtis.
modò

modò pacatus, modò turbatus nũc deuotus, nũc indeuotus, nũc studiosus, nũc acediosus, nũc grauis, nunc leuis inueniaris. Sed stat super hęc mirabilia sapiẽs & bene doctus in spiritu: nõ attẽdens quid in se sentiat, vel qua parte flet vẽtus instabilitatis: sed vt tota intẽtio mẽtis eius ad debitum & ad optimũ proficiat finẽ. Nã sic poterit vnus & idem incõcussus permanere, simplici intentionis oculo per tot varios euẽt⁹ ad me imprętermissè directo. Quãtò autẽ purior fuerit intẽtionis oculus, tanto cõstantius inter diuersas itur ad ꝓcellas. Sed in multis caligat oculus intentionis: respicit eñ cito in aliquod delectabile, quod occurrit, & raro totus liber quis inuenitur à næuo proprię exquisitionis. Sic Iudæi olim venerãt in Bethaniam ad Martham & Mariam: non propter Iesum tantum, sed vt Lazarum viderent. Mundãdus est ergo intentionis oculus, vt sit simplex & rectus: atque vltra omnia varia media ad me dirigendus.

Quod amanti sapit Deus super omnia & in omnibus.

CAP. XXXIX.

ECce Deus meus, & omnia. Quid volo amplius, & quid felicius desiderare

possunt? O sapidũ & dulce verbũ, sed an-
ti verbũ nõ mundum, nec ea, quæ in mũ-
do sunt: Deus meus, & oĩa intelligenti-
tis dictũ est, & sæpe repetere iucundũ e
amanti. Te siquidẽ præsente, iucũda sũt
oĩa: te autẽ absente, fastidiunt cuncta. Tu
facis cor trãquillum, & pacẽ magnã, læti-
tiámq; festiuã. Tu facis bene sentire de
oĩbus, & in oĩb⁹ te laudare: nec potest ali-
quid sine te diu placere: sed si debet gra-
tũ esse, & bene sapere, oportet gratiã tuã
adesse, & cõdimento tuæ sapientiæ condi-
ri. Cui tu sapis, quid ei rectè non sapiet?
& cui tu nõ sapis, quid ei ad iucunditatẽ
esse poterit? Sed deficiunt in tua sapientia
mundi sapientes & qui carnem sapiunt:
quia ibi plurima vanitas, & hîc mors in-
uenitur. Qui autẽ te per contẽptum mun-
danorũ & carnis mortificationẽ sequun-
tur, verè sapientes esse cognoscũtur: quia
de vanitate ad veritatẽ, de carne ad spiri-
tum trãsferũtur. Istis sapit Deus, & quic-
quid inuenitur in creaturis, totũ referũt
ad laudẽ sui Cõditoris. Dissimilis tamen,
& multum dissimilis sapor Creatoris, &
creaturæ est æternitatis & tẽporis, lucis
increatæ, & lucis illuminatæ. O lux per-
petua cuncta creata trãscendẽs lumina:
fulgura coruscationẽ de sublimi, penetrã-
tem

tem omnia intima cordis mei: purifica, lætifica, clarifica, & viuifica spiritũ meum cum suis potentiis ad inhærendum tibi iubilosis excessibus! O quando veniet hæc beata & desiderabilis hora, vt tua me facies præsentia, sis mihi omnia in omnibus. Quandiu hoc datum non fuerit, nec plenum gaudiũ erit. Adhuc (prô dolor) viuit in me vetus homo, non est totus crucifixus, non est perfectè mortuus. Adhuc concupiscit fortiter aduersus spiritum, bella mouet intestina: nec regnũ animæ patitur esse quietum. Sed tu, qui dominaris potestati maris, & motum fluctuum eius mitigas, exurge, adiuua me, dissipa gentes, quæ bella volunt, contere eas in virtute tua. Ostende quæso magnalia tua, & glorificetur dextera tua: quia non est spes alia, nec refugium mihi, nisi in te domine Deus meus.

Quod non est securitas à tentatione in hac vita.

CAP. X[illegible]

Fili, nũquàm securus es in hac vita: sed quoad vixeris, semper arma spiritalia tibi sunt necessaria. Inter hostes versaris, à dextris & à sinistris impugnaris. Si ergo non vteris vndiq; scuto patientiæ, nõ eris diu sine vulnere. Insuper si non ponis cor tuũ

fixè

fixè in me, cum mera voluntate cũctã
tiendi ꝓpter me, non poteris ardorẽ
sustinere, nec ad palmam pertingere be
torum. Oportet te ergo viriliter omn
pertransire, & potenti manu vti aduers
obiecta. Nam vincẽti datur mãna, & te
penti relinquitur multa miseria. Si quæ
ris in hac vita requiem, quomodo tun
peruenies ad æternã? Non cõponas te a
multam requiem, sed ad magnam patien
tiam. Quære veram pacẽ, nõ in terris sed
in cœlis: nõ in hominibus, nec in cæteris
creaturis, sed in Deo solo: pro amore Dei
debes omnia libenter subire: labores sci-
licet & dolores, tentationes, vexationes,
anxietates, necessitates, infirmitates, inju-
rias, oblocutiones, reprehẽsiones, humi-
liationes, cõfusiones, correctiones, & de
spectiones. Hæc iuuant ad virtutes, hæ
probãt Christi tyronẽ, hæc fabricãt cœle
stem coronã. Ego reddã ei æternã merce
dẽ, pro breui labore, & infinitã gloriam,
pro trãsitoria cõfusione. Putas, quòd sem
per habebis pro tua volũtate cõsolatiões
spirituales? Sancti mei nõ habuerunt ta-
les: sed multas grauitates, & tentationes
varias, magnásq; desolationes: sed patiẽ-
ter sustinuerunt se in omnibus, & mag
sunt confisi Deo quàm sibi: scientes qu
nõ

non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriā promerendam. Vis tu statim habere, quod multi post lachrymas, & magnos labores vix obtinuerunt? Expecta Dominum, viriliter age, & confortare: noli deficere, noli discedere: sed corpus, & animam expone constāter pro gloria Dei. Ego reddam plenissimè: ego tecum ero in omni tribulatione.

Contra vana hominum iudicia.

CAP. XLI.

Filii, iacta cor tuū firmiter in Domino & humanū ne metuas iudiciū, vbi te cōscientia piū reddit, & insontē. Bonū est: & beatū taliter pati, nec hoc erit graue humili corde, & Deo magis, quàm sibipsi cōfidēti: multa loquuntur, & ideò parua fides est adhibēda. Sed & omnibus satis esse nō est possibile. Et si Paulus omnibus studuit in Dño placere, & oībus oīa factus est: tamē etiā ꝓ minimo duxit, quòd ab humano die iudicatus fuerit. Egit satis pro aliorū ædificatione & salute, quantū in se erat, & poterat: sed ne ab aliis aliquādo iudicaretur, vel non despiceretur, cohibere non potuit. Ideo totum Deo cōmisit: quia totum nouerat, & patientia, & humilitate, contra ora loquentium iniqua,

qua, ac etiã vana, ac mendosa cogit, atq; pro libito suo queq; iactãtiũ sed dit. Respõdit tamẽ interdum, ne infr ex sua taciturnitate generaret scand. Quid tu timeas à mortali hoĩe iudic Hodie est & cras nõ cõparet. Deũ time hoĩm terrores non expauesces. Quid p test aliquis in te verbis, aut iniuriis? Si poti⁹ nocet. quã tibi, nec poterit iudi Dei effugere qcũq; est ille. Tu habe De præ oculis, & noli cõtẽdere verbis quer losis Quòd si ad presens videris succub re, & cõfusionẽ pati, quã nõ meruisti, ne indigneris ex hoc, neq; per impatien minuas coronã tuã: sed ad me poti⁹ resp ce in cœlum, qui potens sum eripere à omni confusione, & iniuria, & vnicuiq; reddere secundum opera sua.

De pura & integra resignatione sui, ad obtinendam cordis libertatem.

CAPVT XLII.

FIli, relinque te, & inuenies me. Sta si ne electione, & omni proprietate, & semper lucraberis. Nã & adiicietur tibi amplior gratia: statim vt temet resigna ueris, nec resumpseris. Dñe, quoties me resignabo, & in quibus me relinquã? Sem per, & in omni hora sicut in paruo, sic & in

in magno: nihil excipio, sed in omnibus te nudatum inuenire volo. Aliôquin quomodo poteris esse meus, & ego tuus, nisi fueris ab omni propria volũtate intus, & foris spoliatus? Quãtò celerius hoc ages, tantò melius habebis: & quanto plenius & syncerius tanto plus mihi placebis, & amplius lucraberis. Quidã se resignant, sed cũ aliqua exceptiõe: nõ eñ plenè Deo confidunt: ideò prouidere sibi satagunt. Quidã etiam primò totũ offerunt: sed postea tẽtatione pulsante, ad ppria redeũt: ideò minimè in virtute proficiunt. Hi ad veram puri cordis libertatẽ, & iucundæ familiaritatis meæ gratiã nõ pertingent, nisi integra resignatione, & quotidiana sui immolatione prius facta, sine qua nõ stat, nec stabit vnio fruitiua. Dixi tibi sæpissimę & nunc ter dico, relinque te, resigna te, & fruêris magna interna pace. Da totũ pro toto, nil exquire, nil repete, sta purè & inhęsitanter in me, & habebis me. Eris liber in corde, & tenebræ nõ cõculcabũt te. Ad hoc conare, hoc ora, hoc stude desiderare, vt ab omni proprietate possis expoliari, & nudus mecũ Iesum sequi tibi mori, & mihi æternaliter viuere. Tunc deficient omnes vanæ phãtasiæ, cõturbationes iniquæ, & curæ superfluæ:

tunc

tunc etiam recedet immoderatus ti
& inordinatus amor morietur.

De bono regimine in externis, & recurſ
Deum in periculis.

CAPVT XLIII.

FIli, ad iſtud diligẽter tẽdere debes, in omni loco, affectione, ſeu occupa tiõe externa ſis interi⁹ liber: & tui ſius potens, & ſint omnia ſub te. & non ſub eis, vt ſis dñs actionũ tuarũ & rec non ſeruus, nec emptitius, ſed magis emptus. veruſque Hebræus, in ſortem libertatem trãſiens filiorum Dei: qui ſuper præſentia, & ſpeculantur æter qui tranſitoria intuentur ſiniſtro & dextro cœleſtia, quos tẽporalia hunt ad inhærendum, ſed trahunt magis ad bene ſeruiendum, prout nata ſunt a Deo, & inſtituta à ſummo O pifice: qui nil inordinatum reliq creatura. Si etiã in omni euentu ſtas in apparentia externa, nec oculo car luſtras viſa, vel audita, ſed mox in bet cauſa intras cum Moſe in tabern lum ad conſulendum Dominum, aud nõnunquam diuinũ reſpõſum. & redi inſtructus de multis præſentibus, & fu ris, ſemper enim Moſes recurſum hab

ad tabernaculum pro dubiis, & quæstionibus soluendis, fugitq; ad orationis adiutorium pro periculis, & improbitatibus hominum subleuandis. Sic & tu cōfugere debes in cordis tui secretarium, diuinum intentius implorādo suffragium Propterea nāque Iosuë & filij Israël à Gabaonitis leguntur decepti, quia os Domini nō prius interrogauerunt: sed nimium creduli dulcibus sermonib', falsa pietate delusi sunt.

Quòd homo nō sit importunus in negotiis.

CAPVT XLIIII.

Filli, committe mihi semper causam tuam, & ego bene disponam in tempore suo. Expecta ordinationem meam, & senties inde profectum. Domine, satis libenter omnes res tibi committo: quia parū potest cogitatio mea proficere. Vtinā non multum adhærerem futuris euentibus, sed ad beneplacitum tuum me incunctanter offerrem Fili mi, sæpe homo rem aliquam agitat, quam desiderat: sed cùm ad eam peruenerit, aliter incipit sentire: quia affectiones circa idem non sunt durabiles: sed magis de vno in aliud nos impellunt. Non ergo minimum est etiam in minimis se relinquere. Verus profectus hominis est, abnegatio suiipsius: &

homo abnegatus, valde liber est, & securus. Sed antiquus hostis oībus bonis aduersans, à tentatione nō cessat, & die noctúq; graues molitur insidias, si fortè laqueū deceptionis possit præcipitare incautū. Vigilate ergo, & orate, dicit Dominus, vt non intretis in tentationem.

Quod homo nihil boni ex se habet, & de nullo gloriari potest.

CAP, XLV.

Domine, quid est homo, quòd memor es ei⁹? aut fili⁹ hominis, quia visitas eū? Quid ꝓmeruit homo, vt dares illi gratiā tuā? Dñe, quid possum conqueri, si deseris me? aut quid iustè contendere possum, si quod peto, nō feceris? certè hoc in veritate cogitare possum, & dicere: Dñe nihil sum, nihil boni ex me habeo, sed in omnibus deficio, & ad nihil semper tendo: & nisi à te fuero adiutus, & interius informatus, totus efficior tepidus, & dissolutus. Tu autē Domine, semper idem ipse es, & permanes in æternum: semper bonus, iustus, & sanctus, bene, & iustè, ac sanctè agens omnia, & disponens in sapientia. Sed ego, qui ad defectum magis pronus sum, quàm ad profectum, non sum semper in vno statu perduran

durans: quia semper tēpora mutantur super me. Veruntamen cito melius fit, cùm tibi placuerit, & manū porrexeris adiutricē: qa tu solus sine humano suffragio poteris auxiliari, & intantū cōfirmare, vt vultus meus amplius in diuersa nō mutetur: sed in te vno cor meum cōuertatur, & quiescat. Vnde si bene scirē omnem humanam cōsolationem abiicere, siue propter deuotionē adipiscendam, siue propter necessitatem, qua compellor te quærere: quia non est homo, qui me consoletur, tunc meritò possem de gratia tua sperare, & de dono nouæ cōsolationis exultare. Gratias tibi ago, vnde totum venit, quotiescūq; mihi bene succedit. Ego autem vanitas, & nihilum ante te, incōstas homo & infirmus. Vnde ergo possum gloriari? aut cur appeto reputari? Nunqd de nihilo? & hoc vanissimū est. Verè inani gloria, mala pestis, vanitas maxima: quia à vera trahit gloria, & cœlesti spoliat gratia. Dum enim homo cōplacet sibi, displicet tibi: dū inhiat laudibus humanis, priuatur veris virtutibus: est autē vera gloria, & exultatio sancta, gloriari in te, & nō in se, gaudere in noīe tuo, nō in virtute ꝓpria, nec in aliqua creatura delectari, nisi propter te. Laudetur nomē tuum,

nõ meum: magnificetur opus tuum,n. meum:benedicatur nomen sanctũ tuu: nihil autem atrribuatur mihi de laudib. hominũ. Tu gloria mea, tu exultatio c. dis mei: in te gloriabor & exultabo to: die. Pro me autẽ nihil, nisi in infirmita: bus meis. Quærant Iudæi gloriã, quæ a: inuicem est, ego hanc requiram, quę à so lo Deo est. Omnis quidẽ gloria humana, omnis honor tẽporalis, omnis altitud: mũdana, æternæ gloriæ tuæ comparata, vanitas est, & stultitia. O` veritas mea, & misericordia mea, Deus meus. Trinita: beata, tibi soli laus, virtus, honor, & glo ria per infinita secula seculorum. Amẽ

De contemptu omnis tempo-ralis honoris.

CAP. XLVI.

Filli, noli tibi attrahere, si videas alios honorari, & eleuari, te autẽ despici & humiliari: erige cor tuũ ad me in cœ lũ, & nõ cõtristabit te contẽptus homini in terris. Domine, in cæcitate sumus, & va nitate citò seducimur. Si rectè me inspi cio, nũquam mihi facta est iniuria ab al qua creatura, vnde nec iustè habeo cõqu ri aduersum te. Quia autem frequẽter grauiter peccaui tibi, meritò armat cor

tra me omnis creatura. Mihi igitur iustè debetur confusio, & contẽptus: tibi autem laus, honor, & gloria. Et nisi me ad hoc præparauero, quod velim libenter ab omni creatura despici & relinqui, atque penitus nihil videri, non possum interius pacificari, & stabiliri, nec spiritualiter illuminari, neque plene tibi vniri.

Quòd pax non est ponenda in hominibus.

CAP. XLVII.

FIli, si ponis pacem tuam cum aliqua persona propter tuum sentire & conuiuere, instabilis eris & impacatus. Sed si recursum habes ad semper viuentem & manentem veritatem, non contristabit te amicus recedens, aut moriens. In me debet amici dilectio stare, & propter me diligendus est, quisquis tibi bonus visus est, & multum charus in hac vita. Sine me non valet, nec durabit amicitia, nec est vera, & mundana dilectio, quam ego non copulo. Ita mortuus deberes esse talibus affectionibus dilectorum hominũ, vt quantum ad te pertinet, sine omni humano putares esse consortio. Tãtò homo Deo magis appropinquat, quantò ab omni solatio terreno longius recedit. Tanto etiam altius ascendit ad Deũ, quãtò pro-

fundius in se descēdit, & plus sibiipsi vilescit. Qui aūt aliquid boni sibi attribuit gratiā Dei in se venire impedit: quia gratia spiritus sancti, cor humile semper quærit. Si scires te perfectè annihilare, atque ab omni creato amore euacuare, tunc deberem in te cum magna gratia manere. Sed quando tu respicis ad creaturas, subtrahitur tibi aspectus Creatoris. Disce te in omnibus propter Creatorem vincere, tunc ad diuinam valebis cognitionē pertingere. Quantūcunque modicum sit, si inordinatè diligitur, & despicitur, retardat à summo bono, & vitiat.

Contra vanam & secularem scientiam.

CAP. XLVIII.

FIli, nō moueāt te pulchra & subtilia dicta hominū. non enim est regnū Dei in sermone, sed in virtute. Attēde verba mea, quæ corda accēdūt, & mētes illumināt, inducunt cōpūctionem, & veram ingerunt cōsolationē. Nūquam ad hoc legas verbū, vt doctior aut sapientior possis videri: sed stude mortificationē vitiorū: qa hoc amplius tibi proderit, quàm notitia multarū difficiliū quæstionū. Cùm multa legeris & cognoueris, ad vnū tamē oportet venire principium. Ego sui

ſum, qui doceo hominẽ ſcientiam· & clariorẽ intelligentiã paruulis tribuo, quàm ab hoĩe poſſit doceri. Cui ego loquor, citò ſapiens erit, & multùm in ſpiritu proficiet. Væ illis, qui multa curioſa ab hominibus inquirunt, & de via mihi ſeruiẽdi, parum curant. Veniet tẽpus, quando apparebit magiſter magiſtrorũ, Chriſtus, Dominus angelorũ, cunctorum auditurus lectiones, hoc eſt, ſingulorum examinaturus cõſcientias, & tunc ſcrutabitur Hieruſalẽ in lucernis, & manifeſta erunt abſcõdita tenebrarum, tacebúntq; argumenta linguarũ. Ego ſum, qui humilem in puncto eleuo mentẽ, vt plures æternæ veritatis capiat rationes quàm ſi quis decẽ annis ſtuduiſſet in ſcholis. Ego doceo ſine ſtrepitu verborũ, ſine cõfuſione opinionũ, ſine faſtu honoris, ſine pugnatione argumentorũ. Ego ſum, qui doceo terrena deſpicere, præſentia faſtidire, æterna quærere, æterna ſapere, honores fugere, ſcandala ſufferre, oẽm ſpem in me ponere, & vltra me nil cupere, & ſuper omnia ardenter me amare. Nam quidam amãdo me intimè didicit diuina, & loquebatur mirabilia. Plus proficitur in relinquẽdo omnia, quàm in ſtudẽdo ſubtilia. Sed aliis loquor cõmunia, aliis ſpecialia,

aliquib⁹ in signis, & figuris dulciter ap
reo: quibusdam verò in multo lumine
uelo mysteria. Vna vox librorũ, sed n
omnes æquè informat: quia intus sum c
ctor veritatis, cordis scrutator, cogitatio
nũ intellector, actionũ promotor, distri
buens singulis, sicut dignum iudicauero

De non attrahendo sibi res exteriores.

C A P. X L I X.

FIli, in multis oportet te esse insciũ, &
æstimare te tanquàm mortuum super
terram, & cui totus mundus crucifi
xus sit. Multa etiam oportet surda au
pertransire, & quæ tuæ pacis sunt, magis
cogitare. Vtilius est oculos à rebus displi
centibus auertere, & vnicuique suũ senti
re relinquere, quàm contentiosis sermo
nibus deseruire. Si bene steteris cũ Deo,
& eius iudicium aspexeris, facilius te vi
ctum portabis. O Domine, quò deueni
mus? Ecce damnum defletur temporale:
pro modico quæstu laborat & curritur, &
spiritale detrimentũ in obliuionẽ transit,
& vix serò reditur quod parum vel nihil
prodest, attenditur, & quod summè ne
cessariũ est, negligenter præteritur: quia
totus homo ad externa defluit; & nisi ci
tò resipiscat, libens in exterioribus iacet.

Quòd

Quòd omnibus non est credendum, & de facili lapsu verborum.

CAP. I.

DA mihi auxilium, Dñe, de tribulatione: quia vana salus hoīs. Quàm sæpe ibi nō inueni fidē, vbi me habere putaui? Quoties etiā ibi reperi, vbi minus p̄sumpsi? Vana ergo spes in hoībus: salus autē iustorū, in te Deus. Benedictus sis, Dñe Deus in oībus, quæ nobis accidunt, infirmi sumus, & instabiles: citò fallimur & permutamur. Quis est homo, qui ita cautè & circunspectè in oībus se custodire valet, vt aliquādo in aliqua deceptionē, vel perplexitatē nō veniat? Sed qui in te Domine cōfidit, ac simplici te corde quærit, non tā facile labitur. Et si inciderit in aliquam tribulationē, quomodocunq; etiā fuerit implicatus, citius per te eruet, aut à te consolabitur, quia tu nō deseris in te sperantē, vsq; in finē. Rarus fidus amicus, in cunctis amici perseuerās pressuris. Tu Dñe, tu solus es fidelissimus in oībus, & præter te nō est alter talis. O quàm bene sapuit illa aīa sancta, quæ dixit: Mēs mea solidata est, & in Christo fundata. Si ita mecū foret, nō tā facilè timor humanus me solicitaret, nec verborum iacula mo-

uerēt: quis oīa prævidere, quis præca-
re futura mala sufficit? Si præuisa etiā læ-
dunt sæpe, qd improuisa nisi grauiter
feriūt? Sed quare mihi misero nō mel⁹
prouidi? Cur etiā tam facile aliis credidi?
Sed homines sumus, nec aliud quàm fra-
giles hoīes sumus, etiā si angeli à multis
æstimamur, & dicimur. Cui credam Do-
mine, cui credā, nisi tibi? Veritas es, quæ
non fallis, nec falli potes. Omnis homo
mēdax, infirmus, instabilis, & labilis, ma-
ximè in verbis, ita vt statim vix credi de-
beat, quod rectū in facie sonare videtur.
Quàm prudēter præmonuisti cauēdū ab
hoībus: & quia inimici hominis domesti-
ci eius: nec credendū, si quis dixerit, ecce
hîc, aut ecce illic? Doctus sum dāno meo
&c. & vtinā ad cautelā maiorē, & non ad
insipientiā mihi. Cautus esto, quidā ait,
cautus esto, serua apud te, quod dico. Et
dū ego sileo, & abscōditū credo, nec ille
silere potest, quod silendū petiit, sed sta-
tim ꝓdit me, & se, & abiit. Ab huiusmo-
di fabulis & incautis hoībus, ꝓtege me
Dn̄e, ne in manus eorum incidā, nec vn-
quàm talia committā: verbum verum, &
stabile da in os meū, & linguā callidā lō-
gè fac à me. Quod pati nolo, omni modo
cauere debeo. O quàm bonum, & pacifi-

cum

cũ de aliis filere, nec indifferenter om̃ia credere, neq; de facili vlterius effari: paucis feipfum reuelare. te femper infpectorem cordis quærere: nec omni vẽto verborũ circũferri, fed omnia intima & externa fecundum tuum beneplacitum volũtatis optare perfici. O quàm tutum pro cõferuatione cœleftis gratiæ, humanam fugere apparentiam, nec appetere quæ foris admirationem videntur præbere: fed ea tota fedulitate fectari, quæ vitæ emendationem dant, & feruorem. Quàm multis nocuit virtus fcita, ac præproperè laudata! quàm fanè profuit gratia filẽtio feruata in hac fragili vita, quæ tota tentatio fertur, & militia!

De confidentia in Deo habenda, quando infurgunt verborum iacula.

CAP. LI.

Filî, fta firmiter, & fpera in me. Quid em̃ sũt verba, nifi verba? Per aërẽ volãt, fed, vt lapis, nõ lædunt. Si reus es, cogita, ꝙ te libenter velis emẽdare. Si nihil tibi cõfcius es, penfa quòd velis libẽter ꝓ Deo hoc fuftinere. Parũ fatis eft, vt verba interdũ fuftineas, q necdũ fortia verbera tolerare vales. Et quare tã parua tibi ad cor trãfeunt, nifi quia adhuc carnalis

malis es, & homines magis, quã opor
attendis? Nã quia despici metuis, rep
hendi pro excessibus nõ vis: & excusat
num quæris vmbracula. Sed inspice te
lius, & agnosces, qa viuit adhuc in te
dus, & vanus amor placendi hominib
Cùm eñ quassari refugis, & cõfundi pr
defectib9, cõstat vtiq;, quòd nec verè hu
milis sis, nec verè mũdo mortuus, nec ti
bi mundus crucifixus. Sed audi verba, &
nõ curabis decem millia hominũ verba.
Ecce, si cuncta contra te dicerentur, quæ
fingi malitiosissimè possent, quid tibi no
ceret, si omnino transire permitteres, nec
plus, quàm festucã perpẽderes? Nunquã
vel vnũ capillum tibi extrahere possent
Sed qui cor intus non habet: nec Deũ p
oculis, faciliter verbo mouetur vitupera
tionis: qui autem in me confidit, nec pro
prio iudicio stare appetit, absq; humano
terrore erit. Ego eñ sum iudex, & cogni
tor omnium secretorũ: ego scio qualiter
res acta est, ego iniuriantem noui, & susti
nentẽ. A me exit verbũ istud, me permit
tente, hoc accidit: vt reuelẽtur ex multis
cordibus cogitationes, ego reum & inno
centẽ iudicabo: sed occulto iudicio vtrũq;
antè probare volui. Testimonium homi
num sæpe fallit: meum iudicium verũ
est

est: stabit, & nõ subuertetur: latet plerunque, & paucis ad singula patet: nunquàm tamẽ errat, nec errare potest, etiã si oculis insipientium non rectum videatur. Ad me ergo recurrendũ est in omni iudicio, nec proprio innitendum arbitrio. Iustus enim non conturbabitur, quicquid à Deo ei acciderit. Etiam si iniuste aliquid cõtra eum prolatum fuerit, non multum curabit. Sed nec vanè exultabit, si per alios rationabiliter excusetur. Pẽsat nanq; , quia ego sum scrutans corda & renes: qui non iudico secũdum faciẽ & humanã apparẽtiam. Nam sæpe in oculis meis reperitur culpabile, quod hominũ iudicio creditur laudabile. Domine Deus, iudex iuste, fortis & patiens, qui hominum nosti fragilitatem & prauitatẽ, esto robur meum, & tota fiducia mea. Non enim mihi sufficit cõscientia mea: tu nosti, quòd ego nõ noui: & ideò in omni reprehensione me humiliare debui, & mansuetè sustinere. Ignosce ergo mihi propitius, quoties sic nõ egi, & dona iterũ gratiã amplioris tolerantiæ. Melior est eñ mihi tua copiosa misericordia ad cõsecutionẽ indulgẽtiæ quàm mea opinata iustitia ꝓ defensione latẽtis consciẽtiæ. Etsi nihil mihi cõscius sum: tamen in hoc me iustificare non possum

ſum: quia remota miſericordia tua, iuſtificabitur in cõſpectu tuo omnis vi.

Quod omnia grauia pro æterna vita toleranda ſunt.

CAP. LII.

FIli, nõ frãgãt te labores, quos aſſumpſiſti propter me, nec tribulationes te deiiciãt vſquaquaq;: ſed mea promiſſio in omni euẽtu te roboret & cõſoletur. Ego ſufficiens ſum ad reddendum ſupra omnẽ modum & menſurã. Non hic diu laborabis, nec ſemper grauaberis doloribus. Expecta paulisper, videbis celerem finem malorũ: veniet vna hora, quãdo ceſſabit omnis labor, & tumultus. Modicum eſt, & breue omne, quod tranſit cũ tempore. Age ergo, vt agis: fideliter labora in vinea mea: ego ero merces tua. Scribe, lege, canta, geme, tace, ora, ſuſtine viriliter cõtraria. Digna eſt his oĩb⁹, & maioribus prœliis vita æterna. Veniet pax in die vna, quæ nota eſt Dño, & erit nõ dies, neque nox huius, ſcilicet tẽporis, ſed lux perpetua, claritas infinita, pax firma, & requies ſecura. Nõ dices tunc: Quis me liberabit de corpore mortis huius? nec clamabis: Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt: qm̃ præcipitabitur mors, & ſalus erit in-

indeficiens: anxietas nulla, iucūditas beata, societas dulcis & decora. O si vidisses sanctorū in cœlo coronas ppetuas: quāta quoq; nūc exultāt gloria: qui huic mundo olim contēptibiles, & quasi vita ipsa indigni putabātur! profectò te statim humiliares vsq; ad terram, & affectares potius omnibus subesse, quam vni præesse: nec hui⁹ vitæ lætos dies cōcupisceres, sed magis pro Deo tribulari gauderes, & pro nihilo inter hoīes cōputari, maximū lucrū duceres. O si tibi hæc saperēt, & pfundè ad cor transirent, quomodo auderes vel semel cōqueri! Nōnne pro vita æterna cuncta laboriosa sunt toleranda? nō est paruū qd, lucrari, aut perdere regnū Dei. Leua igitur faciem tuā in cœlum. Ecce ego, & oēs sancti mei mecum, qui in hoc seculo magnum habuere certamen, modò gaudent, modò cōsolātur, modò securi sunt, & modò requiescūt, & sine fine in regno patris mei permanebunt mecum.

De die æternitatis, & huius vitæ angustiis.

CAP. LIII.

O Supernæ ciuitatis māsio beatissima! O dies æternitatis clarissima: quam nox nō obscurat sed summa veritas semp irradiat, dies semper læta, semper secura,

&

& nunquã statum mutãs in cõtraria. vtinam dies illa illuxisset: & cuncta temporalia finẽ accepissent. Lucet qu sanctis perpetua claritate splẽdida, sed nisi à longe, & per speculũ peregrinant bus in terra. Norũt cœli ciues, quàm gau diosa sit illa: gemũt exules filij Euę, quã amara, & tędiosa sit ista. Dies huius tẽp ris, pauci & mali, pleni doloribus & angu stiis, vbi homo multis peccatis inquinat, multis passionibus irretitur, multis timo rib⁹ stringitur, multis curis distẽditur, & multis curiositatib⁹ distrahitur, multis va nitatibus implicatur, multis erroribus cir cũfunditur, multis laborib⁹ atteritur, te tationib⁹ grauat̃, deliciis eneruatur, eg state cruciatur. O quãdo finis horũ mul torum laborũ? Quãdo liberabor à mis seruitute vitiorum? Quãdo memorab Dñe, tui solius? quando ad plenũ lætab in te? Quando ero sine omni impedimen to, & in vera libertate, sine omni grauam ne mẽtis & corporis? Quãdo erit pax so lida, pax imperturbabilis & secura, pax in tus & foris: pax ab omni parte firma? Iesu bone, quãdo stabo ad videndũ te? quã contemplabor gloriam regni tui: quã eris omnia in omnibus? O quãdo ero cũ in regno tuo, quod præparasti dilec

tuis ab æterno? Relictus sum pauper, & e-
xul in terra hostili, vbi bella quotidiana
& infortunia maxima. Cõsolare exilium
meũ, mitiga dolorẽ meũ: quia ad te suspi
rat omne desideriũ meũ. Nã onus mihi
totũ est, quicq̃d mundus hic offert ad so-
latiũ. Desidero te intimè frui, sed nequeo
apprehendere. Opto inhærere cœlestib⁹,
sed deprimũt res tẽporales, & immortifi-
catæ passiones. Mentẽ oĩbus rebus super-
esse volo, carni aũt inuitè subesse cogor.
Sic ego infelix homo, mecũ pugno, & fa-
ctus sum mihimet ipsi grauis, dum spũs
sursum, & caro quęrit esse deorsum. O q̃d
intus patior, dum mente cœlestia tracto,
& mox carnalium turba occurrit orãti!
Deus meus ne elongeris àme, neq; decli
nes in ira à seruo tuo. Fulgura coruscatio
nem tuam, & dissipa eas: emitte sagittas
tuas, & cõturbẽtur oẽs phãtasię inimici.
Recollige sensus meos ad te, fac me obli
uisci omniũ mundanorũ. Da citò abiice-
re, & cõtẽnere phãtasma vitiorũ. Succur-
re mihi æterna veritas, vt nulla me mo-
ueat vanitas. Adueni cœlestis suauitas, &
fugiat à facie tua omnis impuritas. Igno
sce quoq; mihi, & misericorditer indul-
ge: quoties pręter te, aliud in oratione re
uoluo, confiteor etenim verè, quia valde

distractè me habere cōsueui. Nā ibi m... ties nō sum, vbi corporaliter sto aut sed... sed ibi magis sum, quò cogitatio ombu... ror: ibi sum, vbi cogitatio mea est: vbi frequenter cogitatio mea, ibi est id qu... amo. Hoc mihi citò occurrit, quod natu... liter delectat, aut ex vsu placet. Vnde Veritas apertè dixisti. Vbi eñ est thesau... tu⁹, ibi est & cor tuū. Si cœlū diligo. liben... ter de cœlestib⁹ pēso. Si mūdū amo felicita... tib⁹ mūdi cōgaudeo, & de aduersitatibus eius tristor. Si carnem diligo, quæ carnis sunt sæpissime imaginor. Si spiritū amo, de spūalibus cogitare delector. Quæcun... que enim diligo, de his libenter loquor... audio: atque taliū imagines ad domū me... cū porto. Sed beatus ille homo, qui pro... pter te Domine, omnibus creaturis abe... di licentiam tribuit, qui naturæ vim faci... & concupiscentias carnis feruore spi... crucifigit: vt se renata conscientia, pu... ram tibi orationem offerat, dignúsque s... angelicis interesse choris, omnibus ter... renis, foris & intus exclusis.

De desiderio æternæ Vitæ. & quanta sint certantibus bona promissa.

CAP. XLIII.

Filli mi, cùm tibi desideriū æternæ bea... titudinis desuper infundi sentis. ...

tabernaculo corporis exire cõcupiscis, vt claritatem meã sine vicissitudinis vmbra contẽplari possis, dilata cor tuũ, & omni desiderio hãc sanctã inspirationem suscipe. Redde amplissimas supernę bonitati gratias: quæ tecũ sic dignãter agit, clemẽter visitat, ardẽter excitat, potẽter subleuat, ne ꝓprio põdere ad terrena labaris. Neq; eñ hoc cogitatu tuo aut conatu accipis, sed sola dignatione supernæ gratiæ & diuini aspectus: quatenus virtutibus, & maiori humilitate ꝓficias: & ad futura certamina te præpares, mihíque toto cordis affectu adhęrere ac feruẽti voluptate studeas deseruire. Fili, sæpe ignis ardet, sed sine fumo flãma nõ ascẽdit. Sic & aliquorũ desideria ad cœlestia flagrãt: & tamen à tẽtatione carnalis affectus liberi nõ sunt. Idcirco nec oĩno purè pro honore Dei agũt, quod tã desiderãter ab eo petunt. Tale est & sæpe tuum desideriũ, quod insinuasti esse tã importunum. Nõ enim est hoc purũ & perfectũ, quod propria cõmoditate est infectum. Pete, non quod tibi est delectabile & commodum, sed quod mihi acceptabile est, atque honorificum: quia si rectè iudicas, meã ordinationem tuo desiderio & omni desiderato pręferre debes, ac sequi. Noui desi

siderium tuum, & frequẽtes gemitus tui. Iam velles esse in libertate gloriæ filiorum Dei: iã te delectat domus æterna, & cœlestis patria gaudio plena: sed nõdum venit hora ista, sed est adhuc tẽpus belli, videlicet tempus laboris & probationis. Optas summo repleri bono, sed nõ potes hoc assequi modo. Ego sum, expecta me, dicit dominus, donec veniat regnũ Dei. Probãdus es adhuc in terris, & in multis exercitandus. Cõsolatio tibi interdũ dabitur: sed copiosa satietas nõ cõcedetur. Cõfortare igitur, & esto robustus tam in agẽdo, quàm in patiendo naturæ contraria. Oportet te nouũ induere hoĩem, & in alterũ virũ mutari. Oportet te sæpe agere quod non vis, & quod oportet te relinquere. Quod aliis placet, successum habebit: quod tibi placet, vltrà non proficiet. Quod alij dicũt, audietur: quod dicis, pro nihilo cõputabitur. Petẽt alij & accipient: tu petes, nec impetrabis. Erũt alij magni in ore hominũ: de te autẽ tacebitur. Aliis hoc vel illud cõmittetur: tu aũt ad nihil vtilis iudicaberis. Nã propter hoc natura aliquando cõtristabitur, & magnum certamẽ sustinebit: sed magnum bonum inde consequêris, si silens portaueris. In his & similibus multis probari solet fi-

lis Dñi seruus, qui se abnegare, & in omnibus frangere quærit. Vix est aliquid tale, in quo tãtundẽ mori indiges, sicut in nõ videri, & pati, quę volũtati tuæ aduersa sunt. maximè autẽ cum discõueniẽtia, & quæ minus vtilia tibi apparent fieri iubẽtur. Et quia nõ audes resistere altiori Potestati, sub dño constitutus, id durum tibi videtur ad nutũ alterius ambulare, & omne ꝓpriũ sentire obmittere. Sed pẽsa, fili, horũ fructuũ laborũ celerem finẽ, atq; pręmiũ nimis magnũ. & nõ habebis inde grauamen, sed fortissimũ patientiæ tuę solamen. Nã & pro modica hac volũtate, quam nũc spõte deseris, habebis semper voluntatẽ tuam in cœlis. Ibi quippe inuenies omne, quod volueris, omne, quod desiderare potes. Ibi aderit tibi totius facultas boni, sine timore amittẽdi. Ibi voluntas tua vna semper mecũ, nil cupiet extraneũ, vel priuatũ. Ibi nullus resistet tibi, nemo de te cõqueret, nemo impediet, nil obuiabit: sed cũcta desiderata simul erunt præsentia, totúmq; affectum tuũ reficient, & adimplebũt vsq; ad summum. Ibi redda gloriam pro cõtumelia perpessa, palliũ laudis pro mœrore. pro loco nouissimo, sedẽ regni in secula. Ibi apparebit fructus obedientiæ, gaudebit

labor pœnitētiæ, & humilis subiectio coronabitur gloriosè. Nunc ergo te incl humiliter sub omniū manibus: nec sit. ræ, quis hoc dixerit, vel iusserit: sed hoc magnopere curato, vt siue prælatus, siue minor, aut æqualis aliquis à te expo scerit, vel inuenerit, pro bono totū accipias, & syncera voluntate studeas adimplere, quærat alius hoc alius illud glorietur ille in illo, & iste in isto: laudetur que millies mille: tu autē nec in isto, nec in illo: sed in tui ipsius gaude contēptu, & in mei solius beneplacito ac honore. Hoc optandū est tibi, vt siue per vitā, siue per mortē Deus semper in te glorificetur.

Qualiter homo desolatus debeat in manus Dei se offerre.

CAP. LV.

DOmine Deus sancte pater, sis nūc & in æternū benedictus: quia sicut vis factū est, & quod facis, bonū est. Lætetur in te seruus tuus, non in se, nec in aliquo alio; qa tu solus lætitia vera, tu spes mea, & corona mea: tu gaudiū meū, & honor meus, Dñe. Quid habet seruus tuus, nisi quod à te accepit, etiam sine merito suo: Tua sunt oīa, quæ dedisti, & quæ fecisti: pauper sum & in laboribus à iuuentute

mea:

mea: & contristaĩ anima mea nõnũquàm vsq; ad lachrymas, quãdoq; etiã cõturbatur a se, ꝓpter imminẽtes passiones. Desiderio pacis, gaudium, pace filiorum tuorum flagito, qui in lumine cõsolationis à te pascuntur. Si das pacẽ si gaudiũ sanctũ infundis, erit aĩa serui tui plena modulatione & deuota in laude tua. Sed si te subtraxeris, sicut sæpissimè soles, non poteris currere in viã mãdatorũ tuorum: sed magis ad tundẽdũ pectus, genua incuruãtur: qa nõ est illi sicut heri, & nudiustertius: quãdo splẽdebat lucerna tua super caput eius, & sub vmbra alarũ tuarũ ꝓtegebaĩ à tentationibus irruentibus. Pater iuste & semper laudãde, venit hora, vt ꝓbetur seruus. Pater amãde, dignum est, vt hora hac patiaĩ pro te aliqd seruus tuus. Pater ꝑpetuò venerãde, venit hora, quã ab æterno præsciebas affuturã: vt ad modicũ tẽpus succũbat foris seruus tuus, viuat verò semp apud te intus: paululùm vilipendatur, humilietur & deficiat corã hoĩbus, passionibus cõteratur, & languoribus: vt iterum tecum in aurora nouæ lucis resurgat, & in cœlestib⁹ clarificetur. Pater sancte, tu sic ordinasti, & sic voluisti: & hoc factum est, quod ipse præcepisti. Hæc est eñ gratia ad amicũ tuum pati & tribula-

ti in mundo pro amore tuo, quotiesc. à quocunq;, & quomodocūq; id pmi. fieri. Sine cōsilio & ꝓuidentia tua, & causa nihil fit in terra. Bonū mihi Dñe quòd humiliasti me, vt discā iustificationes tuas, & oēs elationes cordis, atq; præsumptiones abiiciā. Vtile mihi, quòd cōfusio cooperuit faciē meam, vt te potius quàm homines ad cōsolādum requiram. Didici etiā ex hoc, inscrutabile iudicium tuū expauescere: qui affligis iustū cum impio: sed non sine æquitate & iustitia. Gratias ago tibi, quia nō pepcisti malis meis, sed attriuisti me verberibus amaris, infligens dolores, & immittēs angustias foris & intus. Nō est, qui me cōsoletᵉ ex oībus qui sub cœlo sunt, nisi tu dñe deus meus cœlestis medicus animarū: qui percutis & sanas, deducis ad inferos & reducis. Disciplina tua sup me, & virga tua ipsa me docebit. Ecce pater dilecte in manibꝰ tuis ego sum: sub virga correctiōis tuę me inclino. Percute dorsum meū & collū meū, vt incuruē ad voluntatētuā tortuositatē meā. Fac me pium, & humilē discipulū, sicut bene facere cōsueuisti: vt ambulē ad omnē nutum tuū. Tibi me, & oīa mea ad corigēdum cōmēdo: melius est hic corripi, quàm in futuro. Tu scis omnia & singuli

gula: & nil te latet in humana cõſciẽtia. Ante quàm fiãt, noſti vẽtura: & nõ opus eſt tibi, vt quis te doceat, aut admoneat de his, quæ geruntur in terra. Tu ſcis, qđ expedit ad ꝑfectũ meũ & quãtum deſeruit tribulatio ad rubiginẽ vitiorum purgandã. Fac mecum deſideratũ beneplacitum tuũ: & ne deſpicias peccatricẽ vitã meam, nulli melius, nec clarius, quàm tibi ſoli notã. Da mihi Dñe ſcire, quod ſciẽdum eſt, hoc amare, quod amandum eſt, hoc laudare, quod tibi ſummè placet, hoc reputare, quod tibi pretioſum apparet, hoc vituperare, quod oculis tuis ſordeſcit. Non me ſinas ſecundum viſionem oculorũ exteriorũ iudicare, neq; ſecũdum auditũ aurium hominũ imperitorum ſententiare: ſed in iudicio vero de inuiſibilibus & ſpiritualibus diſcernere, atq; ſuper omnia voluntatem beneplaciti tui ſemper inquirere. Falluntur ſæpe hominum ſenſus in iudicando: falluntur & amatores ſeculi viſibilia tantummodo amando. Quid eſt homo inde melior, quia reputatur ab homine maior; fallax fallacem, vanus vanum, cæcus cæcum, infirmus infirmum decipit, dum exaltat, & veraciter magis confundit, dum inaniter laudat. Nam quantum vnuſquiſq; eſt

in oculis tuis, tantum est & nō ampli
ait humilis sanctus Franciscus.

Quòd humilibus insistendum est operibus cùm deficitur à summis.

CAP. LVI.

FIlii, nō vales semp in feruētiori desid.rio virtutū stare, nec in altiori gradu cōtēplationis: sed necesse habes interdū ob originalē corruptelā ad inferiora descēdere, & onus corruptibilis vitæ etiā inuitus, & cū tædio portare. Quādiu mortale corpus geris, tædiū senties, & grauamē cordis. Oportet ergo sæpe in carne de carnis onere gemere: eò quòd nō vales spiritualibus studiis, & diuinæ cōtēplationi indesinēter inhærere. Tunc expedit tibi humilia & exteriora opera cōfugere, & in bonis te actibus recreare, aduētū meū & supnā visitationē, firma cōfidētia expectare: exiliū tuū & ariditatē mētis patienter sufferre, donec iterū à me visiteris, & ab oīb⁹ anxietatib⁹ liberêris. Nā faciā te laborū obliuisci, & interna quiete pfrui. Expandā corā te prata scripturarum, vt dilatato corde currere incipias in viā mandatorum meorum, & dices: Non sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriā, quæ reuelabitur in nobis.

Quò-

Quod homo non reputet se consolatione dignum, sed magis se verberibus reum.

CAP. LVII.

DOmine, nõ sum dignus tua cõsolatione, nec aliqua spirituali visitatione: & ideo iuste mecum agis, quando me inopem, & desolatum relinquis. Si enim ad instar maris lachrymas fundere possem, adhuc cõsolatione tua dignus nõ essem. Vnde nihil magis dignus sum flagellari & puniri, quia grauiter & sæpe offendi, & in multis valde deliqui. Ergo vera pensata ratione, nec minima sum dignus consolatione: sed tu clemens & misericors Deus, qui non vis perire opera tua, ad ostendendum diuitias bonitatis tuæ in vasa misericordiæ tuæ, etiam præter omne proprium meritũ dignaris consolari seruum tuũ supra humanũ modũ. Tuę enim cõsolationes, nõ sunt sicut humanæ cõfabulationes. Quid egi, Domine, vt mihi conferres aliquam cœlestem consolationem? ego nihil boni me egisse recolo, sed semper ad vitia pronum, & ad emendationem pigrum fuisse, verum est & negare non possum. Si aliter dicerem, tu stares contra me, & non esset, qui defenderet. Quid meruit pro peccatis meis,

nisi

nisi infernum & ignẽ æternũ? In verit. confiteor: qm̃ dignus sum omni ludib: & contẽptu: nec decet me inter deuot tuos cõmorari. Et licet hoc ęgrè audiã, men aduersum me pro veritate pctã me. arguã: vt facili⁹ misericordiã tuã merea: impetrare. Quid dicã reus, & omni cõfusione plenus? Nõ habeo os loquendi, nisi hoc tãtũ verbum: peccaui Dñe, peccaui. miserere mei, ignosce mihi. Sine me paululùm, vt plãgã dolorem meũ antè, quam vadã ad terrã tenebrosam, & opertã mortis caline. Et qd tã maximè à reo & misero pctõre requiris, nisi vt conteratur & humiliet se pro delictis suis? In vera contritione, & cordis humiliatione nascitur spes veniæ, reconciliatur perturbata cõsciẽtia, reparatur gratia perdita, tutus homo à futura ira, & occurrunt sibi mutuò in osculo sctõ De⁹ & pœnitẽs anima, humilis peccatorũ cõtritio. Acceptabile tibi est, Dñe sacrificiũ longè suauius odorãs in cõspectu tuo, quàm turis incẽsum. Hoc est gratũ etiam vnguẽtum, quod sacris pedibus tuis infundi voluisti: qa cor contritum & humiliatũ nunquàm despexisti. Ibi est locus refugij à facie iræ inimici: ibi emẽdatur & abluitur, quicquid aliunde contractum est, & inquinatum.

De gratia Dei, quæ non miscet terrena sapientibus.

CAPVT LVIII.

FIlli, pretiosa est gratia mea: nō patitur se misceri extraneis rebus, nec cōsolationibus terrenis. Abiicere ergo oportet oīa impedimēta gratię si optas eius infusionē suscipere. Pete secretū tibi, ama solus habitare tecū: nullius require cōfabulationem: sed magis ad Deum deuotā effunde precē, vt cōpunctam teneas mentē & purā cōscientiā. Totū mūdū nihil æstima. Dei vocationē omnibus exterioribus antepone. Non enim poteris mihi vacare, & in trāsitoriis pariter delectari. A notis & à charis amicis oportet elongari, & ab omni temporali solatio mentē tenere priuatā. Sic obsecrat beatus apostolus Petrus: vt tāquàm aduenas & peregrinos in hoc mūdo se cōtineant Christi fideles. O quāta fiducia erit morituro, quē nullius rei affectus detinet in mūdo: Sed sic segregatū cor habere ab oībus, æger necdum capit animus: nec animalis homo nouit interni hoīs libertatē. Attamē si verè velit esse spiritualis, oportet eum renuntiare tā remotis, quàm ꝓpinquis, & à nemine magis cauere, quā à seipso. Si temetipsum perfe

pfecte viceris, cætera facilius subiug
Perfecta nãq; victoria est, de semet
triũphare. Qui eñ semetipsum sub
tenet, vt sensualitas rationi, & ratio i
ctis obediat mihi, hic verè victor &
dñs mũdi. Si ad hũc apicẽ scãdere gli
oportet viriliter ĩcipere & securim a
dicẽ ponere vt euellas & destruas occu
& inordinatã ĩclinationẽ ad teipm &
omne priuatũ & materiale bonũ. Ex
vitio, quod homo semetipm nimis in
dinatè diligit, pene totũ pẽdet, qcqd
cabiliter vincendum est. Quo deuicto
subacto malo, pax magna & trãquill
erit cõtinuo. Sed qa pauci sibiipsi p
mori laborãt, nec plenè extra se tẽdũ
pterea in se implicati remanẽt, nec su
se in spiritu eleuari possunt. Qui autẽ
bere mecum ambulare desiderat, nec
est vt oẽs prauas & inordinatas affecti
nes suas mortificet, atque nulli creatur
priuato amore cõcupiscenter inhæreat

De diuersis motibus naturæ & gratiæ.

CAP. LIX.

Fili, diligẽter aduerte motus naturæ &
gratiæ: qa valde cõtrariè & subtilite
mouentur: & vix, nisi à spiritali & inte
illuminato homine, discernũtur. Om
quidẽ bonũ appetunt, & aliquid boni

ſuis dictis vel factis prætēdunt. Ideò ſub ſpecie boni, multi falluntur. Natura callida eſt & multos trahit, illaqueat & decipit, & ſe ſemper ꝓ fine habet. Sed gratia ſimpliciter ambulat, ab omni ſpecie mali declinat, fallacias nō prætēdit: & purè omnia ꝓpter Deum agit, in quo & finaliter requieſcit. Natura enim nō vult mori, nec premi, nec ſuperari, nec ſubeſſe, nec ſpōte ſubiugari. Gratia verò ſtudet mortificationi ꝓpriæ, reſiſtit ſenſualitati: quærit ſubiici, appetit vinci, nec ꝓpria vult libertate fungi, ſub diſciplina amat teneri: nec alicui cupit dñari, ſed ſub Deo ſemper viuere, ſtare, & eſſe, atq; ꝓpter Deū omni humanæ creaturæ humiliter parata eſt inclinari. Natura pro ſuo cōmodo laborat, & quid lucri ex alio ſibi proueniat, attendit: gratia autē nō quid ſibi vtile & cōmodum ſit, ſed quod multis proficiat, magis cōſiderat. Natura libenter honorem & reuerentiā accipit, gratia verò omnem honorē & gloriam Deo fideliter attribuit. Natura confuſionem timet, & contēptum: gratia autem gaudet pro nomine Ieſu cōtumeliā pati. Natura otium amat, & quietem corporalem: gratia autem vacua eſſe nō poteſt: ſed libenter amplectitur laborem. Natura quærit curio-

ſa

ſa habere, & pulchra, & abhorret vili
groſſa. Gratia verò ſimplicibus dele
& humilibus: aſpera nõ aſpernat̃, nec
tuſtis refugit indui pãnis. Natura re
cit tpalia: gaudet ad lucra terrena: triſt
de dãno, irritatur leui iniuriæ verbo. Se
gr̃a attẽdit æterna: nõ inhęret tpalibus
nec pditione rerũ turbatur, neq; verbi
durioribus exacerbat̃: qa theſaurũ ſuũ &
gaudiũ in cœlo, vbi nihil perit, cõſtituit.
Natura cupida eſt, & libentius accipit,
quàm donat: amat ppria & priuata. Gra-
tia autẽ pia eſt & cõmunis: vitat ſingula
ria, cõtẽtat̃ paucis: beatius iudicat dare,
quàm accipere. Natura ĩclinat ad crea
ras, ad carnẽ ppriã, ad vanitatẽ, & diſcu
ſus: ſed gr̃a trahit ad Deũ & ad virtu
renũtiat creaturis, fugit mundũ, odit c
nis deſideria, reſtringit euagationes, e
beſcit in publico apparere. Natura libe
ter aliquod ſolatiũ habet externũ, in qu
delectet̃ ad ſenſum: ſed gratia in ſolo de
quęrit cõſolari, & in ſummo bono ſup
oĩa viſibilia delectari. Natura totũ ag
ppter lucrũ & cõmodũ ppriũ, nihil g
tis facere poteſt: ſed aut æquales, aut m
lius, aut laudẽ vel fauorẽ pro beneſa
conſequi ſperat, & multùm ponderat
geſta, & dona cõcupiſcit. Gratia verò

t. i

tem ad peccata, & in perditione. Sentio enim in carne mea legẽ peccati, contradicentẽ legi mentis meæ, & captiuum me ducentẽ ad obediẽdũ sensualitati in multis. Nec possum resistere passionibus eius, nisi adsistat tua sanctissima gratia, cordi meo ardẽti infusa. Opus est gratia tua, & magna gratia, vt vicatur natura ad malũ semper prona ab adolescẽtia sua. Nã per primum hoĩem Adã lapsa, & vitiata per peccatum, in oẽs hoĩes pœna huius maculæ descẽdit: vt ipsa natura, quæ bona & recta à te cõdita fuit, pro vitio iã & infirmitate corruptę naturę ponatur, eo quòd motus eius sibi relictus, ad malum & inferiora trahat. Nã modica vis, quæ remansit, est tãquàm scintilla quædam latẽs in cinere. Hæc est ipsa ratio naturalis, circũfusa magnę calligine, adhuc iudicium habẽs boni & mali, veri falsisque distãtiã, licet impotẽs sit adimplere omne, quod approbat, nec pleno iã lumine veritatis, nec sanitate affectionũ suarũ potiatur. Hinc est Deus meus, quod cõdelector legi tuæ, secundum interiorẽ hoĩem, sciens mandatum tuum esse bonũ, iustũ, & sanctum: arguens etiam omne malum, & peccatum fugiendum. Carne autẽ seruio legi peccati, dũ magis sensualitati obedio, quam ra

tioni. Hinc est, quòd velle bonũ mihi
iacet, perficere autẽ nõ inuenio. Hinc
pe multa bona propono: sed quia gra
deest ad adiuuandum infirmitatẽ mea
leui resistentia resilio, & deficio. Hinc
cidit, quòd viã pfectionis agnosco, & qu
liter agere debeã, clarè satis video: sed pro
prię corruptionis põdere pressus, ad per-
fectiora non assurgo. O quàm maximè est
mihi necessaria, Dñe, gratia tua ad incho
andum bonũ, ad proficiendũ, & ad perfi-
ciendum! Nã sine ea nihil possum facere:
omnia autẽ possum in te, confortante me
gratia. O verè cœlestis gratia: sine qua nul
la sunt propria merita, nullaquoque do
na naturæ põderãda. Nihil artes, nihil di
uitię, nihil pulchritudo, vel fortitudo, ni
hil ingeniũ, vel eloquẽtia valent apud te
Dñe, sine gratia. Nã dona naturę bonis
malis sunt cõmunia: electorũ aũt ppri
donũ, est gr̃a siue dilectio: qua insigni
digni habentur vita æterna. Tãtùm em
net hęc gratia, vt nec donũ pphetiæ, nec
signorũ operatio, nec quãtalibet alta sp
culatio, aliqd æstimetur sine ea. Sed nec
fides, neq; spes, neq; aliæ virtutes tibi a
ceptę sunt sine charitate, & gratia. O b
tissima gratia, quæ pauperẽ spiritũ, vi
tibus diuitẽ facis, & diuitẽ multis bo
hu

tẽporale quærit, nec aliud præmiũ, quàm Deũ solũ pro mercede postulat, nec amplius de tẽporalib⁹ necessariis desiderat, nisi quantũ hæc sibi ad assecutionẽ æternorũ valeãt deseruire. Natura gaudet de amicis multis, & ꝓpinquis, gloriatur de nobili loco, & ortu generis, arridet potẽtibus, Blanditur diuitib⁹, applaudit sibi similibus. Gratia autẽ, & inimicos diligit, nec de amicorũ turbo extolĩt, nec locum nec ortũ nataliũ reputat, nisi virt' maior ibi fuerit. Fauet magis pauperi, quàm diuiti: cõpatiĩ plus innocẽti, quàm potẽti: cõgaudet veraci, non fallaci, exhortatur semꝑ bonos meliora charismata æmulari, & filio Dei ꝑ virtutes assimilari. Natura de defectu, & molestia citò cõqueritur. Gratia cõstanter fert inopiã. Natura oĩa ad se reflectit, ꝓ se certat, & arguit. Gratia aũt ad Deũ cuncta reducit, vnde originaliter emanãt, nihil boni sibi adscribit, nec arrogãter ꝑsumit: nõ cõtendit, nec suã sentẽtiã aliis præfert: sed in omni sensu, & intellectu æternæ sapientiæ, ac diuino examini se submittit. Natura appetit scire, & noua & secreta audire, vult exterius apparere, & multa ꝑ sensu experiri, desiderat agnosci, & sapere, vnde laus & admiratio ꝓcedit. Sed gratia nõ curat no

ua nec curiosa percipere: quia totũ ho de vetustate corruptionis est ortum, cùm nihil nouum, & durabile sit super terrã. Docet itaque sensus restringere, vanã cõplacentiã, & ostentationem diuitare, laudãda & dignè mirãda humiliter cõdere: & de omni re, & de omni scientia vtilitatis fructũ, atq; Dei laudẽ & honorẽ quęrere. Nõ vult se, nec sua prædicari: sed Deũ in donis suis optat benedici, qui cuncta ex mera charitate largitur. Hæc gratia supernaturale lumen & quoddã Dei speciale donũ est, & propriè electorũ signaculum, & pignus salutis æternæ: quæ hominẽ de terrenis ad cœlestia amanda sustollit, & de carnali spiritalẽ efficit. Quantò igitur natura amplius premitur, & vincitur, tantò maior gratia infunditur, & quotidie nouis visitationibus interior homo secundum imaginẽ Dei reformatur.

De corruptione naturæ, & efficacia gratiæ diuinæ.

CAPVT LX.

DOmine Deus meus, qui me creasti ad imaginẽ & similitudinẽ tuã, cõcede mihi hanc gratiã, quam ostendisti mihi, tam magnã & necessariam ad salutem, vt vincã pessimam naturam meam, trahen-

recreat nec delectat plenè. Fili, quia hæc scis, & legisti omnia, beatus eris, si feceris ea. Qui habet mandata mea, & seruat ea, ipse est, qui diligit me, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum, & faciã eum cõsedere mecũ in regno patris mei. Igitur Dñe, sicut dixisti, & promisisti, sic vtiq; mihi promereti cõtingat. Suscepi de manu tua crucẽ, portabo eã vsq; ad mortem, sicut imposuisti mihi. Verè vita bona monachi crux est, & dux paradisi. Inceptum est, retrò abire nõ licet, nec relinquere oportet. Eia fratres, pergamus simul: Iesus erit nobiscũ. Propter Iesum suscepimus hanc crucẽ, propter Iesum perseueremus in cruce. Erit adiutor noster, qui est dux noster, & præcessor. En rex noster nobis. Sequamus viriliter, nemo metuat terrores. Simus parati mori fortiter in bello, nec inferamus crimen gloriæ nostræ, vt fugiamus crucem.

Quòd homo non sit nimis deiectus, quando in aliquos labitur defectus.

CAPVT LXII.

Fili, magis placẽt mihi patiẽtia, & humilitas in aduersis, quã multa cõsolatio, & deuotio in prosperis. Vt qd te cõtristat paruũ factũ contra te dictum? Si

amplius fuisset, cõmoueri non debuisse sed nunc dimite trãsire. Non est primum nec nouũ, nec vltimũ erit, si dieu vixeris. Satis virilis es, quãdiu nihil obuiat aduersi. Bene etiã consulis, & alios nosti roborare verbis: sed cùm ad ianuam tuã venit repentina tribulatio, deficis cõsilio, & robore. Attende magnã fragilitatem tuam, quam sæpius experiris in modicis obiectis, tamen pro salute tua ista fiunt. Cùm hæc, & similia contingũt: pone, vt melius nosti ex corde, & si te tetigit, non tamen deiiciat, nec dieu implicet, Ad min' sustine patienter: si nõ potes gaudẽter. Etiã si minus libẽter audis, & indignatione sentis, reprime te: nec patiaris aliquid inordinatum ex ore tuo exire, vnde paruuli scãdalizẽtur. Citò conquiescet cõmotio excitata, & dolor internus, reuertẽte gratia, dulcorabitur. Adhuc viuo ego, dicit Dominus, iuuare te paratus, & solito amplius cõsolari, confisus si fueris mihi, & me deuotè inuocaueris. Animo æquior esto, & ad maiorẽ sustinentiã accingere. Non totum frustratum, si te sæpius percipis tribulatum, vel grauiter tentatũ. Homo es, & nõ Deus: caro es, & non angelus. Quomodo tu posses semper in eodẽ statu virtutis per manere, quãdo hoc defui

humilem corde reddis: veni, descende ad me reple me mane cõsolatione tua, ne deficiat præ lassitudine, & ariditate mentis anima mea. Obsecro Dñe, vt inueniam gratiam in oculis tuis. Sufficit enim mihi gratia tua cæteris nõ obtentis, quæ desiderat natura. Si fuero tentatus, & vexatus tribulationibus multis, non timebo mala, dum mecum fuerit gratia tua. Ipsa fortitudo mea, ipsa cõsilium cõfert & auxilium. Cunctis hostibus potentior est, & sapientior vniuersis sapientibus. Magistra est veritatis, doctrix disciplinæ, lumen cordis, solamẽ pressuræ, fugatrix tristitię, ablatrix timoris, nutrix deuotionis, productrix lacrimarũ. Quid sum, sine ea, nisi aridũ lignum & stipes inutilis ad eiiciendum? Tua ergo me, Dñe, gratia semper præueniat, & sequatur, ac bonis operibus iugitur præstet esse intentum, per Iesum Christum filium tuum. Amen.

Quòd nosipsos abnegare, & Christum imitari debemus per crucem.

CAPVT LXI.

FIli, quãtum à te vales exire, tãtum in me poteris trãsire. Sicut nihil foris cõcupiscere ad æternã pacẽ facit: sic se interius relinquere, Deo coniungit. Volo te

addiſcere perfectã abnegationem tui voluntate mea ſine cõtraditione, & querela Sequere me. Ego ſum, via veritas. vita. Sine via nõ itur: ſine veritate nõ cognoſcitur: ſine vita non viuitur. Ego ſum via, quã ſequi debes: Veritas, cui credere debes: Vita, quam ſperare debes. Ego ſum via inuiolabilis, veritas in fallibilis, vita interminabilis. Ego ſum via rectiſsima, veritas ſuprema, vita vera, vita beata, vita increata. Si mãſeris in vita mea, cognoſces veritatetem, & veritas liberabit te, & apprehẽdes vitam æternam. Si vis ad vitam ingredi ſerua mandata. Si vis veritatem cognoſcere, crede mihi. Si vis perfectus eſſe, vende omnia. Si vis eſſe diſcipulus meus, abnega temetipſum. Si vis beatam vitam poſsidere, præſentem vitã contemne. Si vis exaltari in cœlo, humilia te in mũdo. Si vis regnare mecũ, porta crucẽ tecum Soli enim ſerui crucis inueniunt viam beatitudinis, & veræ lucis. Dñe Ieſu Chriſte quia arcta eſt via tua, & mundo deſpecta, dona mihi, tecum mundi deſpectum imitari. Nõ enim maior eſt ſeruus dño ſuo, nec diſsipulus ſuper magiſtrum Exerceatur ſeruus tuus in via tua: quia ibi eſt ſalus mea, & ſanctitas vera. Quicquid extra eã lego, vel audio, nõ me

& nouissimam agnosco, ego oẽs in æstimabili dilectione amplector. Ego laudãdus sum in omnibus sanctis meis. Ego su per oĩa benedicẽdus sum, & honorandus in singulis: quos sic gloriosè magnificaui, & prędestinaui sine vllis prçcedẽtibus ꝓpriis meritis. Qui ergo vnũ de minimis meis contẽpserit: nec magnum honorat: quia pusillũ & magnum ego feci. Et qui derogat alicui Sãctorum, derogat mihi, & cæteris oĩbus in regno cœlorum, Oẽs vnum sunt per charitatis vinculum, idem sentiunt, idem volunt, & oẽs in vnum se diligũt. Adhuc autem, quod multò altius est, plus me, quàm se, & sua merita diligunt. Nã supra se rapti, & extra propriã dilectionẽ tracti, toti in amorem mei pergũt, inquo & fructiuè quiescũt. Nihil est, quod eos auerterẽ posit, aut deprimere, quippe qui æterna veritate pleni, & igne ardescũt inextinguibilis charitatis. Desinãt igitur carnales, & animales hoĩes de sanctorũ statu disserere: qui nõ norũt nisi priuata gaudia diligere. Demũt, & addũt pro sua inclinatiõe, nõ prout placet æterna veritati. In multis est ignorãtia, in iis maximè, qui parum illuminati, rarò aliquẽ perfecta dilectione spiritali diligere nolũt. Multi adhucnaturali affectu, & hu

mana

mana amicitia, ad hos, vel ad illos tra-tur: & sicut in inferioribus se habēt, ita de cœlestibus imaginātur. Sed est distātia incomparabilis inter ea, que imꝑfe cogitāt, & quę illuminati viri per reuelationē supernam speculantur. Caue ergo fili, de istis curiose tractare, quæ tuā scientiā ex cedūt, sed hoc magis satage, & intēde, vt vel minimus in regno Dei queas inueniri. Et si quispiā sciret quis alio sanctior esset, vel maior haberetur in regno cœlorū qd ei hæc notitia prodesset, nisi se ex hac cognitione corā me humiliaret, & in maiorē nominis mei laudē exurgeret? Multò acceptius deo facit, qui de peccatorū suorū magnitudine & virtutū suarū paruitate cogitat, & quàm lōgè à sanctorū perfectione distat, quam is, qui de eorū maioritate, vel paruitate disputat. Melius est sanctos deuotis precibus, & lacrimis exorare, & eorum gloriosa suffragia humili mente implorare, quàm eorū secreta, vana inquisitiōe perscrutari. Illi bene & optimè contentāteur, si hoīes scirent cōtentari, & vaniloquia sua cōpescere. Nō gloriātur de ꝓpriis meritis, quippe qui sibi nil bonitatis adscribūt, sed totum mihi: qm̄ ipsis cūcta ex infinita charitate mea donaui. Tanto amore diuin-

ſuit angelo in cœlo, & primo homini in paradiſo, qui nō diu ſteterunt? Ego ſum, qui mœrentes erigo ſoſpitate, & ſuā cognoſcentes infirmitatem, ad meam proveho diuinitatē. Domine, benedictum ſit verbum tuum, dulce ſuper mel & fauum ori meo. Quid facerem in tantis tribulanibus & anguſtiis meis, niſi me confortaueris tuis ſanctis ſermonibus? Dummodo tandem ad portum ſalutis perueniā: cui curæ eſt, quæ & quanta paſſus fuero? Da finē bonum, da felicem ex mundo tranſitum. Memento mei Deus, & dirige me recto itinere in regnum tuum. Amen.

De altioribus rebus, & occultis iudiciis Dei non ſcrutandis.

CAPVT LXII.

Fili, caueas diſputare de altis materiis & de occultis Dei iudiciis. Cur ſic iſte relinquitur, & ille ad tantā gratiā aſſumitur? Cur etiā iſte tantum affligitur, & ille tam eximiè exaltatur? iſta oēm humanā facultatē excedūt, nec ad inueſtigandum iudicium diuinū, vlla ratio præualet, vel diſputatio. Quādo ergo hoc tibi ſuggerit inimicus, vel etiam quidā curioſi inquirunt homines, reſpōde illud prophetę: Iuſtus es Domine, & rectum iudiciū tuum.

Et illud: Iudicia Dñi vera, iustificata semetipsa. Iudicia mea metuenda sunt discutiẽda: quia humano intellectui incõprehensibilia. Noli etiam inquir vel disputare de meritis sanctorum: q alio sanctior, aut quis maior in regno c lorum. Talia generant sæpe lites, & con tentiones inutiles: nutriunt quoq; supe biam, & vanam gloriam, vnde oriuntur inuidiæ & dissentiones: dum iste illũ san-ctum, & alius aliũ conatur superbè præ-ferre. Talia autẽ velle scire, & inuestiga-re, nullũ fructũ efferũt: sed magis sanctis displicẽt: quia nõ sum Deus dissensionis sed pacis: quæ pax magis in humilitate ve ra quàm in propria exaltatione consistit. Quidã zelo dilectionis, trahũtur ad hos vel ad illos, ampliori affectu: sed humano potius, quàm diuino. Ego sum qui cũctos cõdidi sanctos, ego donaui gratiam, ego præstiti gloriã: ego noui singulorũ meri-ta, ego præueni eos in benedictionib⁹ dul cedinis meæ, ego prçsciui dilectos ante sæ cula, ego eos elegi de mundo, nõ ipsi me prælegerũt: ego vocaui per gratiã, attra xi per misericordiã, ego per duxi eos per tentationes varias, ego infudi cõsolatiões magnificas: ego dedi perseuerantiam, ego coronaui eorum patientiam, ego pri-

debes, & laudari, quàm si cœlestibus consolationibus me repleres. In te ergo, Domine Deus, pono totam spem meam, & refugium: in te omnem tribulationem, & angustiam meam constituo: quia totum infirmum & instabile inuenio, quicquid extra te conspicio. Non enim proderunt multi amici, neque fores auxiliarij adiuuare poterunt: neque prudentes consiliarij responsum vtile dare, neque libri doctorum consolari, nec aliqua pretiosa substantia liberare, nec locus aliquis secretus conturari, si tu ipse non adsistas, iuues, confortes, consoleris, instruas, & custodias. Omnia nanque quæ ad pacem videntur esse, & felicitatem habendam, te absente, nihil sunt, nihilque felicitatis in veritate conferunt. Finis ergo omnium bonorum, & altitudo vitæ, & profunditas eloquiorum, tu es, & in te super omnia sperare fortissimum solatium seruorũ tuorum. Ad te sunt oculi mei, in te confido Deus meus, misericordiarum pater. Benedic & sanctifica animam meam benedictione cœlesti, vt fiat habitatio sancta tua, & sedes æternæ gloriæ tuæ nihilque in templo tuo indignitatis inueniatur, quod oculos tuæ maiestatis offendat. Secũdum magnitudinem bonitatis

tatis tuę, & multitudinem miserati[...] tuarum respice in me, & exaudi ora[...] nem pauperis serui tui, longè exul[...] in regione vmbræ mortis. Protege [...] serua animam seruuli tui inter tot dis[...] mina vitæ corruptibilis, ac comitan[...] gratia tua, dirige per viam pacis, ad p[...] triam perpetuæ claritatis.

LIBER IIII.

Deuota exhortatio ad sacram corpo[...] Christi communionem.

Vox Christi.

VEnite ad me omnes, qui [...] boratis, & onerati estis: [...] ego reficiam vos, dicit Do[...] minus. Panis, quem ego d[...] bo, caro mea est pro mu[...] di vita. Accipite, & comedite, hoc [...] corpus meum, quod pro vobis tradetu[...] hoc facite in meam commemorationem. Qui manducat carnem meam, & bib[...] meum sanguinem, in me manet, & eg[...] in illo. Verba, quæ ego locutus sum [...] bis, spiritus, & vita sunt.

C[...]

tatis, & gaudio superfluenti repletur: vt nihil eis desit gloriæ nihilq; possit deesse felicitatis. Oēs sancti, quanto altiores in glo[...]a, tātò humiliores in seipsis, & mihi viciniores, & dilectiores existunt. Ideóq; habes scriptū q͂a mittebant coronas suas ante Deū, & ceciderunt in facies suas coram agno, & adorauerunt viuentē in secula seculorū. Multi quidē quærunt, quis maior sit in regno Dei, qui ignorāt, an cū minimis erunt digni cōputari. Magnum est, vel minimum esse in cœlo, vbi omnes magni sunt: quia oēs filij Dei vocabūtur, & erunt. Minimus erit in mille, & peccator centū annorum morietur. Cùm enim quærerēt discipuli, quis maior esset in regno cœlorum, tale audierunt respūsum: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, nō intrabitis in regnū cœlorum. Quicūque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno cœlorū. Væ eis qui cum paruulis humiliare se spōte dedignantur q͞m humilis ianua regni cœlestis eos nō admittet intrare. Væ etiā diuitibus, qui habēt hîc cōsolationes suas: q͂a pauperibus intrantibus in regnū dei, ipsi stabūt foras eiulātes. Gaudete humiles, & exultate pauperes: q͂a vestrū est regnū dei, si tamen in veritate ambulatis.

Quòd

Quòd omnis spes, & fiducia in solo Deo est fig nda.

CAPVT LXIIII.

DOmine, quę est fiducia mea, quã hac vita habeo? aut quod maius solatiũ meũ ex omnibus apparentibus sub cœlo? Nônne tu, Dñe Deus meus, cuius misericordiæ non est numerus? Vbi mihi bene fuit sine te? aut quando malè esse potuit præséte te? Malo pauper esse propter te, quàm diues sine te. Eligo potius tecũ in vita peregrinari, quàm sine te cœlum possidere. Vbi tu, ibi cœlum: atque ibi mors, & infernus, vbi tu non es. Tu mihi in desiderio es, & ideò post te gemere, & clamare, & exorare necesse est. In nullo denique possũ plenè cõfidere, quis in necessitatibus auxilietur opportunius, nisi in te solo Deo meo. Tu es spes mea, & fiducia mea, tu consolator meus, fidelissimus in omnibus. Oẽs, quæ sua sunt, quærunt: tu salutẽ meam & profectum meum solummodo prætendis, & omnia in bonum mihi cõuertis. Etiã si me variis tentationibus & aduersitatibus exponis, hoc totũ ad vtilitatẽ meam ordinas, qui mille modis dilectos tuos probare consueuisti. In qua probatione non minus diligi deb-

Cum quanta reuerentia Christus sit suscipiendus.

CAPVT I.

HAec sont verba tua, Christe: Veritas æterna, quãuis non vno tẽpore prolata, nec vno in loco scripta. Quia ergo tua sunt verba, gratãter mihi, & fideliter cũcta sunt accipienda. Tua sunt, & tu ea protulisti: & mea quoque sunt, quia pro salute mea edidisti. Libenter suscipio ea ex ore tuo, vt arctius inserant cordi meo. Excitant me verba tantæ pietatis, plena dulcedinis, & dilectiõis: sed terrent me delicta propria, & ad capienda tanta mysteria me reuerberat impura cõscientia, prouocat me dulcedo verborũ tuorum, sed onerat me multitudo vitiorum meorum. Iubes, vt fiducialiter ad te accedam, si tecum velim habere partem, vt immortalitatis accipiã alimoniam, si æternam cupiam obtinere vitam, & gloriam. Venite, inquis, ad me oẽs qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. O dulce, & amicabile verbũ in ore peccatoris, quo tu, domine Deus meus, egenũ & pauperẽ inuitas ad communionem tui sanctissimi corporis! Sed quis ego sum, Domine, vt ad te præsumã accedere? Ecce cœli cœlo-

rũt te nõ capiãt, & tu dicis: Venite ad oẽs? quid sibi vult ista piissima digna & tã amicabilis inuitatio? Quomodo ausus ero venite, qui nullius boni mihi conscius sum? Vnde possum præsumere? Quomodo te introducã in domũ meã, qui sæpius offendi benignissimã faciẽ tuã? Reuerentur angeli, & archãgeli, metuũt sancti, & iusti: & tu dicis: Venite ad me oẽs? Nisi tu Domine, hoc diceres, quis verum esse crederet? & nisi tu iuberes, quis accedere attẽtaret? Ecce Noë vir iustus in arcæ fabrica centũ annos laborauit, vt cum paucis saluaretur: & ego quomodo potero me vna hora præparare, vt mũdi Fabricatorẽ cum reuerentia sumã? Moses famulus tuus, magnus & specialis amicus tuus arcã ex lignis imputribilibus fecit, quã & mundissimo vestiuit auro, vt tabulas legis in eis reponeret, & ego putrida creatura, audebo te cõditorẽ legis, ac vitæ datorẽ, tã facilè suscipere in corpore meo peccatis subdito? Salomõ sapientissimus regũ Israël, magnificũ templũ septẽ annis in laudẽ nominis tui ædificauit, & octo diebus festũ dedicationis eius celebrauit, mille hostias pacificas obtulit, & arcã fœderis clangore buccinæ, & iubilo in locum sibi præparatũ solenniter collo-

cauit

tauit, & ego infelix, & pauperimus hominũ, quomodo te in domum meam introducã, qui vix mediam expendere deuotè noui horam: & vtinam vel semel dignã ferè mediam? O mi Deus, quantum illi ad placendum tibi agere studuerunt! Heu quàm pusillum est, quod ago, quàm breue expleo tempus, cùm me ad communicandũ dispono, raro totus collectus, rarissimè ab omni distractione purgatus? Et certè ĩ tua salutari deitatis præsentia, nulla deberet occurrere indecens cogitatio: nulla etiã occupare creatura: qa nõ angelũ, sed angelorũ dñm suscepturus sum hospitio. Est tamẽ valde magna distãtia inter arcã fœderis cũ suis reliquiis, & mundissimũ corpus tuũ, cũ suis ineffabilibus virtutib⁹, inter legalia illa sacrificia, futurorũ præfiguratiua, & veram tui corporis hostiã, omniũ antiquornm sacrificiorum completiuã.. Quare igitur non magis ad tuam venerabilem inardesco præsentiã? Cur non maiori me præparo solicitudine ad tua sancta sumenda, quando illi antiqui sancti patriarchæ & ꝓphetæ, reges quoq;, & principes, cũ vniuerso populo, tantum deuotionis demonstrauerint affectum erga cultum diuinum? Saltauit deuotissimus rex Dauid coram arca Dei to-

tis viribus recolens Beneficia olim in-
ta patribus: fecit diuersi generis orga
psalmos edidit, & cantari instituit cu
titia, cecinit & ipse frequenter in cithar
spiritus sancti afflatus gratia: docuit po
pulum Israël toto corde Deum laudare
& ore consono diebus singulis benedice-
re, & prædicare, Si tanta agebatur tũc de-
uotio, ac diuinæ laudis extitit recorda-
tio, corã arca & testamẽti, quãta nũc mi-
hi, & omni populo Christiano habenda
est reuerentia, & deuotio in præsentia sa-
cramenti, in sumptione excellentissimi
corporis Christi? Currũt multi ad diuer-
sa loca pro visitãdis reliquiis sanctorum,
& mirantur, auditis gestis eorum: ampla
ædificia templorum inspiciunt, & oscu-
lantur sericis & auro inuoluta sacra ossa
ipsorũ. Et ecce tu præsens es hîc apud me
in altari, Deus meus, sanctus sanctorum,
Creator omnium, & dominus angelorũ
Sæpe in talibus videndis est curiositas ho-
minum, & nouitas inuisorũ, & modicus
reportatur emendationis fructus: maxi-
mè, vbi est tã leuis sine vera contritione
discursus. Hic autem in sacramento alta-
ris totus præsens est Deus meus, homo
Christus Iesus: vbi & copiosus percipitur
æternæ salutis fructus, quotiescũque ue-

ris dignè ac deuotè susceptus. Ad istud verò non trahit leuitas aliqua nec curiositas, aut sensualitas: sed firma fides, deuota spes, & syncera charitas. O indiuisibilis Conditor mundi Deus, quàm mirabiliter agis nobiscũ, quam suauiter, & gratiosè cum electis tuis disponis, quib⁹ temetipsum in sacramento sumendũ proponis! Hoc nanque omnẽ intellectum superat, hoc specialiter deuotorũ corda trahit, & attendit affectum, Ipsi enim veri fideles tui, qui totã vitã suam ad emendationem disponunt, ex hoc dignissimo sacramento magnã deuotionis gratiam, & virtutis amorem frequenter recipiunt. O admirabilis, & abscondita gratia sacramenti: quam norunt tantùm Christi fideles: infideles autem, & peccatis seruientes, experiri non possunt. In hoc sacramento confertur spiritalis gratia, & reparatur in anima virtus amissa, & per peccatum deformata redit pulchritudo. Tanta est aliquando hæc gratia, ex plenitudine collatæ deuotionis, non tãtùm mens, sed & debile corpus vires sibi præstitas sentiat ampliores. Dolendũ tamen valde & miserandum super tepiditate & negligentia nostra, quòd non maiori affectu trahimur ad christum sumendum: in

quo tota spes saluandorũ consistit, &c
titum. ipse enĩ est sanctificatio nostra
redēptio: ipse consolatio viatorũ, & s
ctorum æterna fruitio. Dolendum ita
valde, quòd multi tam parum hoc salu
re misterium aduertunt, quod cœlũ læ
tificat & mundum conseruat vniuersum
Heu est cæcitas, & duritas cordis huma
ni, tã ineffabile donum non magis atten
dens, & ex quotidiano vsu etiã ad inad
uertentiam defluens. Si enim hoc sanctis
simum sacramentum in vno tãtùm cele
braretur loco, & ab vno tãtùm consecra
retur sacerdote in mundò, quandò puta
desiderio ad illum locum & talem Dei s
cerdotem homines efficerentur, vt diui
na misteria celebrare auderent? Núc a
tem multi facti sunt sacerdotes, & in m
tis locis offertur Christus, vt tãtò maio
appareat gratia, & dilectio Dei ad homi
nem, quantò latius est sacra communi
diffusa per orbem. Gratias tibi ago, bo
ne Iesu, pastor æterne, qui nos pauperes
& exules dignatus es pretioso corpore, &
sanguine tuo reficere, & ad hæc mysteri
percipienda, etiam proprii oris tui allo
quio inuitare, dicendo: Venite ad me o
mnes, qui laboratis & onerati estes: &
ego reficiam vos.

Quò

Quòd magna bonitas, & charitas Dei in sacramento exhibetur homini.

CAPVT. LI.

SVper bonitate tua, & magna misericordia tua, Dñe, confisus accedo æger ad medicum & Saluatorem: esuriens & sitiens, ad fontem vitæ: egenus, ad regẽ cœli: seruus, ad Dñm: creatura, ad Creatorẽ: desolatus, ad meum pium consolatorem. Sed vnde mihi hoc, vt venias ad me? Quis ego sum, vt præstes mihi teipsum? Quomodo audet peccator corã te apparere? Et quomodo tu dignaris ad peccatorẽ venire? Tu nosti seruum tuum, & scis, quia nil boni in se habet, vnde hoc illi præstes. Confiteor igitur vilitatem meã: agnosco bonitatẽ tuam: laudo pietatem, & gratias ago propter nimiam charitatẽ. Propter temetipsum enim hoc facis, non propter mea merita: vt bonitas tua mihi magis innotescat, charitas amplior ingeratur. & humilitas pfectius cõmẽdetur. Quia ergo tibi hoc placet, & sic fieri iussisti, placet & mihi dignatio tua, & vtinã iniqtas mea non obsistat. O dulcissime & benignissime Iesu, quanta tibi reuerentia & gratiarum actio cum perpetua laude, pro susceptione sacri corporis tui debetur: cuius di

gnitatem nullus hominũ explicare p's inuenitur. Sed quid cogitabo in hac cõ munione, in accessu ad Dominũ meũ quem debitè venerari nequeo, & tamẽ deuotè suscipere desidero? Quid cogitabo melius, & salubrius, nisi meipsum totaliter humiliando corã te, & tuã infinitã bonitatem exaltãdo supra me? Laudo te, Deus meus & exalto in æternũ. Despicio me, & subiicio tibi in profundũ vilitatis meæ. Ecce tu sanctus sanctorũ, & ego sordes peccatorũ, & tu inclinas te ad me, qui nõ sum dignus ad te respicere. Ecce tu venis ad me, tu vis esse mecũ: tu inuitas ad conuiuium tuum, tu mihi dare vis cœlestem cibum, & panem Angelorũ ad manducandum. & non alium sanè, quàm te ipsum panem viuũ, qui de cœlo descendisti, & das vitam mũdo. Ecce vnde dilectio procedit, qualis dignatio illucescit. quàm magnæ gratiarũ actiones, & laudes tibi pro his debentur. O quàm salutare, & vtile cõsiliũ tuũ, cùm istud instituisti, quàm suaue, & iucundũ conuiuii, cùm teipsum in cibum donasti! O quàm admirabilis operatio tua, Domine! quàm potẽs virtus tua! quàm infallibilis veritas tua! Dixisti enim, & facta sunt oĩa, & hoc factũ est, quod ipse iussisti. Mira res, & fide di-

gna ac humanum vincens intellectum, quòd tu domine Deus meus, verus Deus & homo, ſub modica ſpecie panis & vini integer cotineris, & ſine conſumptione à ſumente manducaris. Tu Domine vniuerſorum, qui nullius habes indigẽtiam, & qui voluiſti per ſacramentum tuũ habitare in nobis, conſerua cor meum, & corpus meum immaculatum, vt lęta, & pura conſcientia ſæpius valeam tua celebrare miſteria, & ad meam perpetuam accipere ſalutem, quæ ad tuum præcipuè honorem & memoriale perenne ſanxiſti, & inſtituiſti. Lætare anima mea, & gratias age Deo pro tam nobili munere, & ſolatio ſingulari, in hac lacrimarum valle tibi relicto. Nam quoties hoc miſterium recolis, & Chriſti corpus accipis, toties tuæ redemptionis opus agis, & particeps omnium meritorum Chriſti efficeris. Charitas etenim Chriſti nunquam minuitur, magnitudo propitiationis eius nunquàm exhauritur. Ideò noua ſemper mentis renouatione ad hoc diſponere te debes, & magnum ſalutis miſterium attenta cõſideratione penſare, ita magnũ, nouum & iucundum tibi videri debet, cùm celebras, aut miſſam audis, ac ſi eodem die Chriſtus primùm in vterum vir-

ginis descendens, homo factus esset &
in cruce pendens, pro salute homi[na]
pateretur: & moreretur.

Quòd vtile sit sæpe communicare.

CAPVT III.

ECce ego venio ad te, Domine, vt bene mihi sit ex munere tuo, quod parasti in dulcedine tua pauperi, Deus. Ecce in te est totũ, quod desiderare possum, & debeo: tu salus mea, & redẽptio, spes & fortitudo, decus & gloria. Lætifica ergo hodie animam serui tui, quoniam ad te Domine Iesu, animam meam leuaui. Desidero te nunc te deuotè ac reuerenter suscipere, cupio te domum meam introducere, quatenus cum Zacchæo merear a te benedici, ac inter filios Abrahæ cõputari. Anima mea corpus tuum concupiscit: cor meum tecum vniri desiderat. Trade te mihi, & sufficit. Nam præter te nulla consolatio valet: sine te esse nequeo, & sine visitatione tua, viuere non valeo. Ideòque oportet me frequenter ad te accedere, & in remedium salutis meæ recipere, ne fortè deficiam in via si fuero cælesti fraudatus alimonia. Sic enim tu misericordißime Iesu, predicans populis, & va-
ric

tios curans languores, aliquando dixisti: Nolo eos ieiunos dimittere in domum suam, ne deficiāt in via. Age igitur in hoc modo mecum, qui te pro fidelium consolatione in sacramento reliquisti. Tu es enim suauis refectio animæ: & qui te dignè manducauerit, particeps & hęres erit æternæ gloriæ. Necessariam quidem mihi est, qui tam sæpe laboro & pecco, tam citò torpesco, & deficio, vt per frequentes orationes & confessiones, & sacrā tui corporis perceptionem me renouē, mundem & accendam, ne fortè diutius abstinendo, à sancto proposito defluam. Proni enim sunt sensus hominis ad malum ab adolescentia sua: & nisi succurrat diuina medicina, labitur homo mox ad peiora. Retrahit ergo sancta communio à malo, & confortat in bono. Si enim modò sæpe negligens sum & tepidus, quando communico, aut celebro, quid fieret, si medellam non sumerem, & tam grande iuuamen non quærerem? Et licet omni die non sim aptus, nec ad celebrandum bene dispositus: Dabo tamen operam cōgruis temporibus diuina percipere misteria, ac tantæ gratiæ participem me exhibere. Nam hæc est vna principalis fidelis animæ consolatio, quandiu

pere

peregrinatur à te in mortali corpore sæpius memor Dei sui dilectum suum uota suscipiat mente. O mira circa tuæ pietatis dignatio, quòd tu, Domine Deus, Creator & uiuificator omnium spirituum, ad pauperculam dignaris venire animam, & cum tota Deitate tua ac humanitate eius impinguare esuriem! O felix mens & beata anima quæ te Dominum Deum suum meretur deuotè suscipere, & in tua susceptione spiritali gaudio repleri! O quàm magnum suscipit Dominum, quàm dilectum inducit hospitem! quàm iucundum recipit socium! quàm fidelem acceptat amicum! quàm speciosum & nobilem amplectitur sponsum præ omnibus dilectum, & super omnia desiderabilia amandum? Sileant à facie tua, dulcissime dilecte meus, cœlum & terra, & omnis ornatus eorum: quoniam quicquid laudis habent aut decoris, ex dignatione tuæ est largitatis: nec ad decorem tui peruenient nominis, cuius sapientiæ non est numerus.

Quòd

Quòd multa bona præstantur deuotè communicantibus.

CAPVT IIII.

DOmine Deus meus, præueni seruum tuum in benedictionibus dulcedinis tuæ: vt ad tuum magnificū sacramentum dignè ad deuotè merear accedere. Excita cor meū in te, & à graui torpore erue me Visita me in salutari tuo, ad gustandū in spiritu tuā suauitatem: quæ in hoc sacramento, tanquàm in fonte plenariè latet, illumina quoque oculos meos ad intuēdū tantum mysteriū, & ad credendum illud indubitata fide me robora. Est enī operatio tua nō humana potentia, tua sacra institutio, nō hominis adinuētio Nōenim ad hæc capienda, & intelligenda, aliquis idoneus per se reperitur, quæ Angelicam etiam subtilitatem trāscendunt. Quid ergo ego peccator indignus, terra, & cinis, de tam alto sacro secreto potero inuestigare, & capere? Domine, in simplicitate cordis, in bona & firma fide, & in tua iussione, ad te cum spe & reuerentia accedo: & verè credo, quia tu presens es hic in sacramento, Deus & homo. Vis ergo, vt te suscipiam, & meipsum tibi in charitate vniā? Vnde tuā precor clementiā, & spiritalem

talē ad hoc imploro mihi donari gra
vt totus in te liquefiā, & amore perflu
atq; de nulla aliena cōsolatione ampl
me intromittā. Est enim hoc altissimū
& dignissimū sacramentū salus anima
& corporis, medicina omnis spiritalis lā
guoris, in quo vitia mea curantur, passio
nes frēnātur, tentationes vincūtur, ac mi
nuuntur, gratia maior infunditur, virtus
incœpta augetur, fides firmatur, spes ro
boratur, & charitas ignescit, ac dilatatur.
Multa nanque bona largitus es, & adhuc
sæpius largiri in sacramēto dilectis tuis
deuotè communicantibus, Deus meus, su
sceptor animæ meæ, reparator infirmita
tis humanæ, & totius dator cōsolationis
internæ. Nam multā ipsis cōsolationem
aduersus varias tribulationes infundis, &
de imo dilectionis ꝓpriæ ad spē tuæ pro
tectionis erigis, atque noua quadā gratia
eos intus recreas & illustras, vt qui anxij
primùm, & sine affectione se ante cōmu
nionē senserāt, posteà refecti cibo potuq;
cœlesti, in melius se mutatos inueniant.
Quod idcirco cum electis tuis ita dispen
santer agis, vt veraciter agnoscāt, & patē
ter experiātur, quòd nihil ex semetipsis
habeāt, & quid bonitatis, ac gratiæ ex te
cōsequātur: quia ex semetipsis frigidi, du
ri

ac indeuoti: ex te aũt feruẽtes, alacres. deuoti esse merentur. Quis enĩ ad fotẽ suauitatis humiliter accedens, nõ modicum suauitatis inde reportat? Aut quis iuxta ignẽ copiosum stãs, nõ parũ caloris inde percipit? Et tu fons es semꝑ plenus & superabũdans, ignis iugiter ardens, & nũquàm deficiens. Vnde si mihi non licet haurire de plenitudine fontis, nec vsque ad satietatẽ potare, aponã tamẽ os meum ad foramen cœlestis fistulæ, vt saltẽ inde guttulã modicã capiã ad refocillandam sitim meã, vt non penitus exarescam. Etsi necdum totus cœlestis & tam ignitus, vt Seraphim & Cherubim esse possim: conabor tamẽ deuotioni insistere, & cor meũ præparare: vt vel modicam diuini incẽdij flammã ex humili sumptione viuifici sacramenti cõquirã. Quicquid autem mihi deest, bone Iesu: Saluator sanctissime, tu pro me supple benignè ac gratiosè: qui omnes ad te dignatus es vocare, dicens: Venite ad me oẽs, qui laboratis & onerati estis: & ego reficiam vos. Ego quidem laboro in sudore vultus mei: dolore cordis torqueor, peccatis oneror, tentationibus inquietor, multis malis passionibus implicor, & premor: & non est qui adiuuet, non est qui liberet, & saluum faciat,

nisi

nisi tu Domine Deus, saluator meus, cui cõmitto me: & omnia mea, vt me custodias, & perducas in vitam æternã. Suscipe me in laudem & gloriã nominis tui: qui corpus tuum & sanguinem, in cibum & potum mihi parasti. Præsta, Domine Deus salutaris meus, vt cum frequentatione mysterij tui crescat meę deuotionis affectus.

De dignitate sacramenti, & statu Sacerdotali,

CAPVT V.

SI haberes angelicã puritatẽ, & sancti Ioannis Baptistæ sanctitatem, nõ esses dignus hoc sacramentum accipere, nec tractare. Non enim hoc meritis debetur hominũ, quòd homo cõsecret, & tractet Christi sacramẽtum, & sumat in cibum panem angelorũ. Grãde misteriũ, & magna dignitas sacerdotũ, quibus datũ est quod angelis non est cõcessũ. Soli nãque sacerdotes in ecclesia ritè ordinati, potestatem habent celebrandi, & corpus Christi consecrandi. Sacerdos quidem, minister est Dei, vtens verbo Dei per iussionem & institutionem Dei: Deus autem ibi principalis est author, & inuisibilis operator, cui subest omne quod voluerit, & pâret omne, quod iusserit. Plus

ergo credere debes Deo omnipotenti in hoc excellẽtissimo sacramẽto, quàm pro prio sensui, aut alicui signo visibili. Ideó-que cũ timore & reuerentia, ad hoc opus est accedendũ. Attẽde igitur, & vide cuius ministeriũ tibi traditũ est per impositionẽ manus Episcopi. Ecce sacerdos factus est, & ad celebrandum consecratur: vide nunc vt fideliter, & deuotè in suo tẽpore Deo sacrificium offeras, & teipsum irreprehensibilẽ exhibeas: non alleuiasti onus tuum, sed arctiori iam alligatus es vinculo disciplinæ, & ad maiorẽ teneris perfectionem sanctitatis. Sacerdos omnibus virtutibus debet esse ornatus, & aliis bonæ vitæ exemplum præbere. Eius conuersatio non cum popularibus, & cõmunibus hominum viis, sed cum Angelis in cœlo, aut cum perfectis viris in terra. Sacerdos sacris vestibus indutus, Christi vices gerit, vt Deum pro se, & pro omni populo suppliciter & humiliter roget. Habet nãq; ante se & retro, Dñicæ crucis signum, ad memorandum iugiter Christi passionem. Ante se crucem in casula portat, vt Christi vestigia diligenter inspiciat, & sequi frequenter studeat, Post se, cruce signatus est, vt aduersa quælibet illata ab aliis, æquanimiter pro Deo tole-

P ret

ret. Ante se, crucē gerit, vt ꝓpria pec[cata]
lugeat. Post se, vt aliorū etiā cōmiss[a]
cōpassionem defleat, & se medium i[nter]
Deum & peccatorem cōstitutū esse s[ciens]
nec àb oratione, nec ab oblatione sa[cra]
torpescat, donec gratiam & misericor[diam]
impetrare mereatur. Quādo sacerdos d[e]
uotè celebrat Deū honorat, Angelos l[æ]
tificat, Ecclesiam ædificat, viuos adiuua[t]
defunctis requiem præstat, & sese cun[ctorum]
bonorum participem efficit.

Interrogatio de exercitio ante com-munionem.

CAPVT VI.

CVm tuam dignitatem, Domine, [et]
meam vtilitatem penso valde tre-
misco, & in meipso cōfundor. Si enim
accedo, vitam fugio: & si indignè me
gessero, offensam incurro. Quid ergo [fa-]
ciam, Deus meus, auxiliator meus, & c[on-]
siliator in necessitatibus? Tu doce me [vi-]
tam rectam propone breue aliquod e[xer-]
citium sacræ cōmunioni cōgruum. [Vti-]
le est enim scire, qualiter, scilicet deuo[te]
ac reuerenter tibi præparare debeam [cor]
meum ad recipiendum salubriter tu[um sa-]
cramentum, seu etiam celebrandum [tam]
magnum & diuinum sacrificium.

De discussione propriæ conscientiæ, & emendationis proposito.

CAPVT VII.

SVper omnia cum summa humilitate cordis. & supplici reuerentia, cum plena fide, & pia intentione honoris Dei ad hoc sacramentum celebrandum, tractandum, & sumendum oportet Dei accedere sacerdotem. Diligenter examina conscientiam tuam, & pro posse tuo vera cōtritione, & humili confessione eā munda, & clarifica: ita vt nihil graue habeas aut scias, quod te remordeat. & liberum accessum impediat. Habeas displicentiam omnium peccatorum in generali, & pro quotidianis excessibus magis in speciali doleas. & gemas. Et si tempus patitur, Deo in secreto cordis cuncta confitere, passionum tuarum miserias ingemisce & dole. Quid adhuc ita carnalis sis & mundanus, tam immortificatus à passionibus, tam plenus concupiscentiarum motibus, tam incustoditus in sensibus exterioribus, tam sæpe multis vanis phātasiis implicatus, tam multum inclinatus ad exteriora, tam negligens ad interiora, tā leuis ad risum & dissolutionē, tam durus ad fletū & cōpunctionem tam

promptus ad laxiora & carnis comm
tam segnis ad rigorem & feruorem,
curiosus ad noua audienda, & pulch
tuenda, tam remissus ad humilia &
iecta amplectenda, tam cupidus ad m
ta habenda, & tam parcus ad dandu
tam tenax ad retinendum, tam incon
sideratus in loquendo, tam incontinen
ad tacendum, tam incompositus in mo
ribus, tam importunus in actibus, tam
effusus super cibum, tam surdus ad Dei
verbum, tam velox ad quietem, tam tar
dus ad laborem, tam vigilans ad fabulas,
tam somnolentus ad vigilias sacras, tam
festinus ad finem, tam vagus ad atte
dendum, tam negligens in horis per
nendis, tam tepidus in celebrando, tam
aridus in communicando, tam citò
ctus, tam rarò tibi bene collectus, tā
tò commotus ad iram, tam facilis ad
terius displicentiam, tam pronus ad
dicandum, tam rigidus ad arguend
tam lætus ad prospera, tam debilis in
uersis, tam sæpe multa bona proponēs
modicum ad effectum producēs.
aliis defectibus tuis cū dolore, & m
displicētia propriæ infirmitatis
ac deploratis firmum statum propon
semper emendandi vitam tuam, &

us proficiendi. Deinde cum plena resignatione, & integra voluntate offer teipsum in honorem nominis mei, in ara cordis tui, holocaustum perpetuum, corpus tuum, scilicet & animam mihi fideliter committendo, quatenus sic dignè merearis ad offerēdum Deo sacrificium accedere, & sacramentum corporis mei salubriter suscipere. Nō enim oblatio dignior, & satisfactio maior pro peccatis diluendis, quàm seipsum purè & integrè cum oblatione corporis Christi in missa, & in communione Deo offerre. Si homo fecerit quod in se est, & verè pœnituerit, quotiescunque pro venia & gratia ad me accesserit, viuo ego, dicit Dominus: quia nolo mortem peccatoris, sed magis vt cōuertatur, & viuat, quoniam peccatorum suorum non recordabor amplius: sed cūcta sibi indulta erunt.

De oblatione Christi in cruce & propria resignatione.

CAPVT VIII.

SIcut ego meipsum, expansis in cruce manibus, & nudo corpore, pro peccatis tuis Deo patri sponte obtuli, ita vt nihil in me remaneret, quin totum in sacrificium diuinæ placationis transierit: ita

debes & tu temetipsum mihi voluntarie in oblationem puram & sanctam quotidie in missa cum omnibus viribus, & affectibus tuis, quantò intimius vales, offerre. Quid magis à te requiro, quàm vt studeas mihi ex integro resignare? Quidquid præter teipsum das nihil curo. quia non quæro datum tuum sed te. Sicut non sufficeret tibi omnibus habitis præter me: ita nec mihi placere poterit, quicquid dederis, te non oblato. Offer te mihi, & da te totum pro Deo, & erit accepta oblatio. Ecce ego me totum obtuli patri pro te, dedi etiam totũ corpus meum, & sanguinem in cibum: vt totus tuus essem, & tu meus permaneres. Si autem in teipso steteris, nec sponte te ad voluntatem meam obtuleris, non est plena oblatio: nec integra erit inter nos vnio. Ideò omnia opera tua præcedere debet spontanea tui ipsius in manus Dei oblatio, si libertatem consequi vis, & gratiam. Ideò tam pauci illuminati, & liberi intus efficiũtur: quia seipsos ex toto abnegare nesciunt. Est firma sententia mea: Nisi quis renuntiauerit omnibus, non potest esse discipulus. Tu ergo si optas meus esse discipulus, offer teipsum mihi cum omnibus affectibus tuis.

Qu

Quòd nos, & omnia nostra Deo debemus offerre, & pro omnibus orare.

CAPVT IX.

Domine, omnia tua sunt, quę in cœlo sunt, & in terra. Desidero meipsum tibi spontaneam oblationem offerre: & tuus per etuò permanere. Domine, in simplicitate cordis mei offero meipsum tibi hodie in seruum sempiternum, in obsequium & sacrificium laudis perpetuæ: Suscipe me cum hac sancta oblatione tui pretiosi corporis, quam tibi hodie in pręsentia angelorum inuisibiliter adsistentium offero: vt sit pro me, & pro cuncto populo tuo in salutem. Domine, offero tibi omnia peccata, & delicta mea, quæ cõmisi corã te, & sanctis angelis tuis, à die, quo primum peccare potui, vsque ad diem hũc, super placabili altari tuo, vt omnia pariter incendas, & cõburas igne charitatis tuę, & deleas vniuersas maculas peccatorũ meorũ, & cõscientiã meam ab omni delicto emũdes, & restituas mihi gratiã tuã, quã peccando amisi omnia mihi plenè indulgendo & in osculum pacis me misericorditer assumendo. Qui possum agere pro peccatis meis, nisi humiliter ea confitendo, & lamentando, &

tuam propitiationem incessanter dep: cando? Deprecor te exaudi me propit. vbi asto, corã te Deus meus. Omnia pe cata mea mihi maximè displicent. No: ea vnquàm amplius perpetrare: sed pr. cis doleo, & dolebo, quandiu vixero, pa ratus pœnitentiam agere, & pro posse sa tisfacere. Dimitte mihi Deus, dimitte mi hi peccata mea, propter nomen sanctum tuum, salua animam meã: quam pretio so sanguine tuo redemisti. Ecce cõmitto me misericordiæ tuæ, resigno me in ma nibus tuis: age mecum secundum bonita tem tuam, non secundum meam mali tiam & iniquitatem. Offero tibi omni bona mea, quamuis valde pauca & im perfecta, vt tu ea emundes & sanctifices vt ea grata habeas, & accepta tibi fa cias, & semper ad meliora trahas, necnon ad beatum, & laudabilem finem me pi grum, & inutilem homuncionem perdu cas. Offero quoque tibi omnia desideria deuotorum, necessitates parentum, ami corum, fratrum, sororum, omniúmque charorum meorum, & eorum, qui mihi vel aliis propter amorem tuum benefe cerunt, & qui orationes, & missas pro se suísq; omnibus dici à me desiderauerunt & petierunt, siue in carne adhuc viuant

fi:

ſiue iam ſeculo defuncti ſint, vt oẽs ſibi auxilium gratiæ tuæ, opem cõſolationis, protectionẽ à periculis, liberationem à pœnis, aduenire ſentiãt: & vt ab omnibus malis erepti, gratias tibi magnificas læti perſoluant. Offero etiã tibi preces, & hoſtias placationis pro illis ſpecialiter, qui me in aliquo læſerunt, cõtriſtauerũt, aut vituperauerunt, vel aliquod damnum, vel grauamẽ intulerũt. Pro his quoq; omnibus, quos aliquando contriſtaui, conturbaui, grauaui, & ſcandalizaui verbis, factis, ſciẽter, & ignorãter, vt nobis omnibus pariter indulgeas peccata noſtra, & mutuas offenſiones. Aufer, Dñe, à cordibus noſtris omnẽ ſuſpicionẽ, indignationem, irã & diſceptationẽ, & quicquid poteſt charitatẽ lædere, & fraternã dilectionem minuere. Miſerere, Dñe, miſericordiam tuam poſcentibus: da gratiam indigentibus: & fac nos tales exiſtere, vt ſimus digni gratia tua perfrui, & ad vitam proficiſcamur æternam. Amen.

Quòd ſacra communio de facili non eſt relinquenda.

CAPVT X.

FRequẽter recurrendum eſt ad fontem gratiæ, & diuinæ miſericordiæ, ad fon

tem bonitatis & totius pietatis, quatenus à passionibus tuis, & à vitiis curari valeas & contra vniuersas tentationes, & fallacias diaboli, fortior atq; vigilantior effi. merearis. inimicus, sciens fructum & remediũ maximum in sacra communione positũ omnimodo, & occasione nititur fideles & deuotos quantum præualet, retrahere, & impedire. Cùm enim quidam sacræ communioni se aptare disponunt, peiores Satanæ immissiones patiuntur. Ipse enim nequã spiritus, vt in Iob scribitur, venit inter filios Dei, vt solita eos nequitia ꝑturbet aut timidos nimium reddat, & perplexos, quatenus affectũ eorum minuat, vel fidem impugnando auferat: si forte, aut omnino communionem relinquant, aut cum tepore accedant: sed non est quicquam curandũ de versutiis, & phantasiis illius quantũlibet turpibus & horrendis, sed cuncta phantasmata in caput eius sunt retorquenda. Contémnendus est miser, & deridendus, nec propter insultus eius & commotiones, quas suscitat, sacra est obmittenda cõmunio. Sæpe etiã impedit nimia solicitudo ꝓ deuotione habẽda, & anxietates quædã de cõfessione facienda. Age secundũ cõsiliũ sapiẽtum: & depone anxietatem, & scru-

pulum

pulũ: quia gratiam Dei impedit, & deuotionem mẽtis deſtruit. Propter aliquam paruam tribulationem, vel grauitatẽ, ſacram ne dimittas communionem: ſed vade citius confiteri & omnes offenſiones aliis libẽter indulge. Si verò aliquem offendiſti veniã humiliter precare, & deus libẽter indulgebit tibi. Quid prodeſt diu tardare confeſsionem, aut ſacrã differre communionem? Expurga te cum primis, expue velociter venenũ, feſtina accipere remedium, & ſenties melius, quàm ſi diu diſtuleris. Si hodie ꝓpter iſtud dimittis, cras forſitan illud magis eueniet: & ſic diu poſſes à communiõe impediri, & magis ineptus fieri. Quãtò ergo citius vales, à præſenti grauitate, & inertia te excutias: quia nihil importat diu anxiari, diu cũ turbatiõe trãſire, & ob quotidiana obſtacula ſe à diuinis ſequeſtrare: imo plurimum nocet diu cõmunionem protelare. Nam & grauem torporem conſueuit inducere. Prôh dolor, quidã tepidi & diſſoluti moras confitendi libenter accipiunt & communionem ſacram idcirco differre cupiunt, ne ad maiorem ſui cuſtodiam ſe dare teneantur. Heu quã modicam charitatem, & debilem deuotionem habent, qui ſacram communionem tam

tam faciliter postponunt. Quàm felix ille, & Deo acceptus habetur, qui sic viuit & tali puritate conscientiam suam custodit, vt etiam omni die cõmunicare paratus, & bene affectus esset, si ei liceret, & sine nota agere posset. Si quis interdũ abstinet, humilitatis gratia, aut legitima impediẽte causa laudãdus est de reuerẽtia. Si autem torpor obrepserit, seipsum excitare debet, & facere quod in se est, & Dominus aderit desiderio suo, pro bona voluntate, quam specialiter respicit. Cùm verò legitimè præpeditus est, habebit semper voluntatem, & piam intentionem communicandi, & sic non carebit fructu sacramenti. Potest enim quilibet deuotus omni die, & omni hora, ad spiritalem Christi communionem salubriter & sine prohibitione accedere: & tamen certis diebus, & statuto tempore, corpus sui redemptoris cum affectuosa reuerentia sacramentaliter debet suscipere, & magis laudem Dei, & honorẽ prætendere, quàm suam consolationem quærere. Nam toties mysticè cõmunicat, & inuisibiliter reficitur, quoties incarnationis Christi mysterium passionémq; deuotè recolit, & in amore eius accenditur. Qui aliter se nõ præparat, nisi instante fe-

ste

sto vel consuetudine cõpellente, sæpius imparatus erit Beatus, qui se Domino in holocaustum offert, quoties celebrat, aut communicat. Non sis in celebrando nimis prolixus aut festinus: sed serua bonum communem modum, cum quibus viuis. Non debes aliis generare molestiã & tædium, sed communem seruare viam secundum maiorum institutionem, & potius aliorum seruire vtilitati, quàm propriæ deuotioni, vel affectui.

Quòd corpus Christi, & sacra scriptura maximè sint aĩæ fideli necessaria.

CAPVT XI.

O Dulcissime Dñe Iesu, quãta est dulcedo deuotæ animæ tecũ epulãtis in cõuiuio tuo, vbi ei nõ alius cib⁹ mãducandus proponitur, nisi tu vnicus dilectus eius super oĩa desideria cordis eius desiderabilis! Et mihi quidẽ dulce foret in præsentia tua ex intimo affectu lachrymas fundere & cũ pia Magdalena, pedes tuos lachrymis irrigare. Sed vbi est hæc deuotio, vbi lachrymarũ sanctarũ copiosa effusio? Certè ĩ cõspectu tuo: & sanctorum Angelorũ tuorũ totũ cor meum ardere deberet, & ex gaudio flere. Habeo enim

enim te in sa ramentis verè præsente quamuis per alienam speciem occult. Nam in propria & diuina claritate te c. spicere oculi mei ferre non possent, neq; totus mundus in fulgore gloriæ m iestatis tuæ subsisteret. In hoc ergo imb. cillitati meæ consulis, quòd te sub sacramento abscondis. Habeo verè & adoro, quē Angeli adorāt in cœlo, sed ego adhuc interim in fide, illi autē in specie & sine velamine. Me oportet contentū esse in lumine veræ fidei, & in ea ambulare, donec aspiret dies æternæ claritatis, & vmbræ figurarum inclinentur. Cùm autē venerit, quod perfectum est, cessabit vsus sacramentorum: quia beati in gloria cœlesti non egent medicamine sacr. mentali: gaudent enim sine fide in præsentia Dei, facie ad faciem gloriam eius speculantes & de claritate in claritatem abyssalis Deitatis transformati, gustant verbum Dei, carnē factum, sicut fuit ab initio. & manet in æternum. Memor horum mirabilium, graue mihi fit tædium, etiam quodlibet spiritale solatium: quia quamdiu Dominum meum apertè in sua gloria non video, pro nihilo duco omne quod in mūdo cōspicio, & audio. Testes tu mihi Deus, quod nulla potest me

tes consolari, nulla creatura quietare, nisi tu Deus meus, quē desidero æternaliter cōtēplari. Sed nō est hoc possibile, durāte me i hac mortalitate. Ideò oportet, vt me ponam ad magnam patiētiam, & me ipsum in omni desiderio tibi submittam. Nam & sancti tui Domine qui tecum iam in regno cælorum exultāt, in fide & patientia magna dum viuerent, aduētum gloriæ tuæ expectabant. Quod illi crediderunt, ego credo, quod illi sperauerunt, ego spero, quò illi peruenerunt, per gratiam tuam me venturum confido. Ambulabo interim in fide exemplis cōfortatus sanctorum. Habeo etiam libros sanctos pro solatio, & vitæ speculo: atque super hæc omnia sanctissimū corpus tuum pro singulari remedio, & refugio. Duo nanque mihi necessaria permaximè sentio in hac vita, sine quibus mihi importabilis foret ista miserabilis vita: in carcere corporis huius detētus duobus me egere fateor, cibo scilicet & lumine. Dedisti itaque mihi infirmo sacrum corpus tuum ad refectionem mentis, & corporis, & posuisti lucernam pedibus meis, verbum tuum. Sine his duobus bene viuere non possem: nam verbum Dei, lux animæ meæ, & sacramentum tuum panis vitæ

tę. Hæc possunt etiam dici mensæ d. hinc & inde, in gazophylacio sanctæ ecclesiæ positæ. Vna mensa est sacri alta habes panem sanctũ, id est corpus Christi pretiosum. Altera est diuinæ legis continens doctrinã sanctam, erudiens in fi. recta, & firmiter vsque ad interiora velaminis, vbi sunt sancta sanctorũ, perducẽs. Gratias tibi ago, Dñe Iesu, lux lucis æternæ, pro doctrinæ sacræ mensa, quam nobis per seruos tuos Prophetas, & Apostolos, alióśque Doctores ministrasti. Gratias tibi Creator, & Redẽptor hominum: qui ad declarandã toti mundo charitaté tuam, cœnã parasti magnam, in qua non agnum typicum, sed tuum sanctissimum corpus & sanguinem proposuisti manducandum, & bibendum, lætificans omnes fideles conuiuio sacro, & calice inebrians salutari, in quo sunt omnes deliciæ paradisi, & epulãtur nobiscum angeli sancti sed suauitate fœliciori. O quàm magnum & honorabile est officium Sacerdotum quibus datum est Dominum maiestatis verbis sacris cõsecrare, labiis benedicere manibus tenere, ore proprio sumere, cæteris ministrare! O quàm munda debent esse manus illæ! quàm purũ os! sanctũ corpus! quàm immaculatum

cor sacerdotis, ad quẽ toties ingreditur author puritatis, Ex ore sacerdotis nihil, nisi sanctum, nisi honestum, & vtile procedere debet verbum, qui tam sæpe Christi accipit sacramentum. Oculi eius simplices, & pudici, qui Cristi corpus solent intueri: Manus purę, & in cœlum eleuatæ, quæ creatorem cœli, & terræ, solẽt cõtrectare. Sacerdotibus specialiter in lege dicitur, Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, Dominus Deus vester. Adiuuet nos gratia tua omnipotens Deus, vt qui officium sacerdotale suscepimus: dignè, ac deuotè tibi in omni puritate, & in conscientia bona famulari valeamus. Et si nõ possimus in tãta innocẽtia vitę conuersari, vt debemus, concede nobis tamẽ dignè flere mala, quæ gessimus, vt in spiritu humilitatis, ac bonæ voluntatis proposito, tibi feruentius de cæterò deseruire valeamus.

Quod magna diligentia se debeat communicatus, Christo præparare.

CAPVT XII.

EGo sum puritatis amator, & dator omnis sanctitatis. Ego cor purũ quęro, & ibi est locus requietiõis meę. Para mihi cœnaculum grãde stratum, & faciã

apud te pascha cum discipulis meis. Si
vt veniam ad te, & apud te maneam,
purga vetus fermentum, & múda cor
tui habitaculum, exclude totum secul.
& omnem vitiorum tumultum, sede ta
quam passer solitarius in tecto, & cogi
excessus tuos in amaritudine animæ tu
Omnis nanque amans suo dilecto opti-
mum & pulcherrimum præparat locum
quia in hoc cognoscitur affectus suscipie
tis dilectũ Scito tamen te non posse sa-
tisfacere huic præparationi ex merito
tuæ actionis etiam si per integrum an-
num te præpararcs, & nihil aliud in men
te haberes, sed ex sola pietate & grat
mea permitteris ad mensam accede-
ac si mendicus ad prandium vocaretur d
uitis, & ille nihil aliud habeat ad retri-
buendum beneficiis eius, nisi se humi-
liãdo & regratiando. Fac quod in te e
& diligenter facito: non ex consuetud
neq; non ex necessitate: sed cum timo
& reuerentia: & affectu, accipe cor-
dilecti Domini Dei tui, dignantis ad
venire. Ego sum qui vocaui, ego ju
fieri, ego supplebo quod tibi deest:
& suscipe me. Cùm gratiam deuot
tribuo, gratias age Deo tuo: non quia
gnus es: sed quia misertus tui sum, si
ha-

habes sed magis aridum te sentis, insiste orationi, ingemisce, & pulsa, nec desistas donec merearis micã aut guttam gratiæ salutaris accipere. Tu mei indiges, non ego tui indigeo. nec tu me sanctificare venis, sed ego te. & meliorare te venio. Tu venis vt ex me sanctificeris, & mihi vniaris vt nouam gratiam recipias, & de nouo ad emendationem attendaris. Noli negligere hanc gratiam, sed præpara cũ omni diligentia cor tuum & introduc ad te dilectum tuum, oportet autem vt non solùm te præpares ad deuotionem ante communionem, sed vt etiam te solicitè conserues in ea post sacramenti perceptionem. Nec minor custodia pòst exigitur, quàm deuota præparatio prius. Nam bono postmodùm custodia optima, iterum est præparatio ad maiorem gratiam consequendam. Ex eo quippe valde indispositus quis redditur, si statim fuerit nimis effusus ad exteriora solatia. Caue à multiloquio, mane secretò, & fruere Deo tantum: ipsum enim habes, quem totus mundus tibi auferre nõ potest. Ego sum cui te totum dare debes, ita vt iam vltra non in te, sed in me absque omni solicitudine viuas.

 Quòd

Quòd toto corde anima deuota Chri-sti vnionē ī sacramēto affectare deb[et].

CAPVT XIII.

QVis mihi det, Domine, vt inueniam te solum & aperiam tibi totum cor meum, & fruar te, sicut desiderat anima mea & iā me nemo despiciat, nec vlla creatura me moueat vel respiciat, sed tu solus mihi loquaris, & ego tibi sicut solet dilectus ad dilectū loqui, & amicus cum amico cōuiuari? Hoc oro, hoc desidero, vt tibi totus vniar, & cor meū ab omnibus creatis rebus abstrahā, magisque per sacram communionem & frequētem celebrationē cœlestia & æterna sapere discam. Ah Domine Deus, quādo ero tecum totus vnitus, & absorptus, meique totaliter oblitus? Te in me, & me in te, & sic nos pariter in vnum manere concede. Verè tu es dilectus meus, electus ex millibus in quo complacuit animę meæ habitare omnibus diebus vitæ suæ. Verè tu pacificus meus, in quo pax summa & requies vera: extra quem labor & dolor, infinita miseria. Verè tu es Deus absconditus: & consilium tuum non est cum impiis, sed cum humilibus & simplicibus sermo tuus. O quàm sua-

uis

uis est, Domine, spiritus tuus, qui vt dulcedinem tuam in filios demonstrares, pane suauissimo de cœlo descendente illos reficere dignaris. Verè non est alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes sibi, sicut tu, Deus noster ades vniuersis fidelibus tuis: quibus ob quotidianum solatium, & cor erigẽdum in cœlum, te tribuis ad edendum & fruendum. Quæ est enim alia gens tam inclyta, sicut plebs Christiana? aut quæ creatura sub cœlo tã dilecta vt anima deuota: ad quã ingreditur Deus, vt pascat eam carne sua gloriosa? O ineffabilis gratia. ô! admirabilis dignatio! O amor immẽsis homini ni singulariter impensus! Sed quid retribuam Domino pro gratia ista, pro charitate tam eximia? Non est aliquid, quod gratius donare quanquàm vt cor meum Deo totaliter tribuam, & intime coniungam. Tunc exultabunt omnia interiora mea, cùm pefectè fuerit vnita Deo anima mea. Tunc dicet mihi: Si tu vis esse mecum, ego volo esse tecum. Ego respondebo illi: Dignare, Domine manere mecum, & ego volo libenter esse tecum: hoc est totum desiderium meum, vt cor meum tibi sit vnitum.

De quorundā deuotorum ardent. desiderio ad corpus Christi.

CAPVT XIIII.

QVàm magna multitudo dulcedinis tuæ, Dñe, quā abscōdisti timentibus te. Quādo recordor deuotorū aliquorum ad sacramētum tuū, Dñe, cū maxima deuotione & affectu accedētiū: tūc sæpius in meipso cōfundor, & erubesco, quòd ad altare tuū & sacræ cōmunionis mēsam tuam tepidè & frigidè accedo: quòd ita aridus & sine affectiōe cordis maneo: & quod non sum totaliter accēsus corā te Deo meo, nec ita vehemēter attractus & affectus sicut multi deuoti fuerunt: qui præ nimio desiderio cōmunionis & sensibili cordis amore, à fletu se non potuerunt cōtinere: sed ore, cordis, & corporis pariter ad te Deum fontem viuū medullitus inhiabant, suam esuriē, nō valentes aliter tēperare nec satiare, nisi corpus tuū cū omni iucūditate, & spirituali auiditate accepissent. O verè ardēs fides eorū, probabile existēs argumētū sacræ præsentiæ tuæ! Isti enim veraciter cognoscūt Dominum suū in fractiōe panis, quorū cor. . . lidè ardet in eis de Iesu am. . . Lōgè est à me s. . . talis affect⁹ & . . .

tio, tam

tio tã vehemẽs amor & ardor. Esto mihi propitius, Iesu bone, dulcis & benigne, & concede pauperi mendico tuo vel interdum modicũ de cordiali affectu amoris tui, in sacra cõmunióe sentire, & fides mea magis conualescat, spes in bonitate tua proficiat, & charitas semel pfectè accensa, & cœleste manna experta, nunquã deficiat. Potens est aũt misericordia tua, & etiã gratiã desideratã mihi præstare, & in spiritu ardoris, cùm dies beneplaciti tui aduenerit me cleméẽtissime visitare: Etenim licet tanto desiderio tam specialium deuotorum tuorũ non ardeo, tamen de gratia tua illius magni inflãmati desideri, desiderium habeo, orans & desiderans omnium talium & feruidorum amatorum tuorum participem me fieri ac eorum sancto consortio annumerari.

Quòd gratia deuotionis, humilitate & sui ipsius abnegatione acquiritur.

CAPVT XV.

Oportet te deuotionis gratiã instanter quærere, desiderãter petere, patiẽter & fiducialiter expectare, gratãter recipere, humiliter conseruàre, studiosè cum ea operari, ac Deo tẽpus, & modum supernæ visitationis donec venit, cõmittere

tere humiliare præcipuè te debes, c.. parũ aut nihil deuotionis interius sent. sed nõ nimiũ deiici, nec inordinatè cõt. stari. Dat sæpe Deus in vno breui momẽto, quod lõgo negauit tẽpore. Dat etiam quãdoq; in fine, quod in principio oratio nis largiri distulit. Si semp citò grã daretur, & pro voto adesset, non esset infirmo homini bene portabile: proptereà in bona spe, & humili patiẽtia expectanda est deuotionis gratia: tibi tamen & peccatis tuis imputa, cũ nõ datur, vel etiã cum occultè tollitur. Modicũ quãdoq; est, quod gratiam impedit, & abscõdit, si tamẽ modicũ & nõ potiꝰ grãde dici debeat, quod tãtũ bonũ prohibet. Et sic hoc ipsum modicũ, vel grãde amoueris, & perfectè vixeris erit quod petisti. Statim nãq;, vt te Deo ex toto corde tradideris, nec hoc vel illud ꝑ tuo libito, seu velle quęsieris: sed integrè in ipso posueris, vnitũ te inuenies, & peccatũ, quia nihil ita bene sapiet & placebit, sicut bene placitũ diuinæ voluntatis. Quisquis ergo intentionem suã simplici corde sursum ad Deum leuauerit, séque ab oĩ inordinato amore seu displicẽtia cuiuslibet rei creatę euacuauerit, aptissimus gratiã percipiendi, ac dignus deuotionis munere exit. Dat enim Dominus

us ibi benedictionẽ suã vbi vasa vacuã inuenerit: & quãto pfectius quis infimis renuntiauerit, & magis sibiipsi per contẽptum sui moritur, tãtò gratia celeriùs venit, copiosius intrat: & altius liberum cor eleuat. Tunc videbit, & affluet, & mirabitur & dilatabitur cor eius in ipso. quia manus Domini cum eo, & ipse se posuit totaliter in manu eius vsque in seculũ. Ecce sic benedicetur homo, qui quærit Deũ in toto corde suo: nec in vanum accipit animam suam. Hic in accipiẽdo sacram Eucharistiam magnam promeretur diuinæ vnionis gratiam: quã non respicit ad propriam deuotionem, & consolationẽ: sed ad Dei gloriam & honorem.

Quòd necessitates nostras Christi aperire, & eius gratiã postulare debemus.

CAPVT XVI.

O Dulcissime, atque amãtissime Domine, quẽ desidero suscipere, tu scis infirmitatem meam & necessitatem, quã patior: in quantis malis, & vitiis iaceo, quàm sæpe sum grauatus, tẽtatus, turbatus & inquinatus. Pro remedio ad te venio, pro consolatione, & subleuamine, te deprecor. Ad omnia sciẽtem loquor, cui manifesta sunt omnia interiora mea: &

qui ſolus me perfectè potes conſolari, adiuuare. Tu ſcis quibus bonis indig. præ oībus,& quā pauper ſum virtutibu Ecce ſto ante te pauper & nudus,gratia poſtulans, & miſericordiā implorās.Re fice eſurientem mēdicum tuum: accende frigiditatem meam igne amoris tui, illumina cæcitatem meam claritate præſentiæ tuæ.Verte mihi oīa terrena in amaritudinem,omnia grauia,& contraria in patientiam,omnia infima,& creata in contemptum & obliuionem. Erige cor meū ad te in cœlum,& ne dimittas me vagari ſuper terram. Tu ſolus mihi ex hoc iam dulceſcas vſque in ſeculū: quia tu ſolus cibus,& potus meus,amor meus,& gaudium meū, dulcedo mea, & totum bonū meū.Vtinam me totaliter,ex tua præſentia accendas,cōburas, & in te trāſmutes, vt vnus tecū efficiar ſpiritus, & per gratiam internæ vnionis, & liquefactionem ardētis amoris. Ne patiaris me ieiunum & aridū à te recedere, ſed operare mecū miſericorditer, ſicut ſæpius operatus es cum ſanctis tuis mirabiliter. Quid mirū ſi totus ex te ignoſcerem,& in meipſo deficerem, cùm tu ſis ignis ſemper ardens, & nunquàm deficiens,amor corda purificans,& intellectum illuminans?

De as

De ardenti amore, & vehementi affectu suscipiẽdi Christũ. Vox discipuli.

CAPVT XVII.

CVm summa deuotione, & ardẽti amore, cũ toto cordis affectu, & feruore, desidero te, Dñe, suscipere: quẽadmodum multi sancti & deuotæ personæ in cõmunicãdo te desiderauerunt: qui tibi maximè in sanctitate vitæ placuerunt, & in ardentissima deuotione fuerunt. O Deus meus, amor æternus, totum bonũ meum, fœlicitas interminabilis, cupio te suscipere cum vehemẽtissimo desiderio, & dignissima reuerẽtia, quam aliquis sanctorum vnquàm habuit, & sentire potuit. Et licet indignus sim omnia illa sentimenta deuotionis habere, tamen offero tibi totum cordis mei affectum, ac sit omnia illa gratissimè inflammata desideria solus haberem. Sed & quæcunque potest ipsa pia mens concipere, & desiderat hæc omnia tibi cum summa reuerentia, veneratione, ac intimo fauore præbeo, & offero. Nihil opto mihi reseruare, sed me & omnia mea tibi sponte, & libentissime immolare. Domine Deus meus, Creator meus, & redẽptor meus, cũ tali affectu, reuerentia, laude & honore, cum tali

tali gratitudine, dignitate, & amore, cũ li fide, spe & puritate, te affecto hodie suscipere, sicut te suscepit & desiderauit sanctissima mater tua gloriosa virgo Maria quando angelo euangelizanti sibi incarnationis mysterium humiliter & deuotè respondit: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Et sicut beatus prçcursor tuus excellentissimus sanctorũ Ioãnes Baptista in prçsentia tua lætabundus exultauit in gaudio Spiritus sancti, dum adhuc maternis clauderetur visceribus, & postmodum cernẽs inter homines Iesum ambulantẽ, valde se humilians, deuoto cum affectu dicebat. Amicus autem sponsi, qui stat, & audit eum gaudio, gaudet propter vocem sponsi, sic & ego magnis, & sacris desideriis opto inflãmari, & tibi ex toto corde meipsum præsentare. Vnde & omniũ deuotorũ cordium iubilationes, ardentes affectus, mẽtales excessus, ac supernales illuminationes, & cœlicas visiones tibi offero & exhibeo, cũ omnibus virtutibus, & laudibus ab omni creatura in cœlo, & in terra celebratis, & celebrandis, pro me, & omnibus mihi in oratione cõmẽdatis, quatenus ab omnibus adignè lauderis, & in perpetuũ glorificeris. Accipe vota mea, Domine Deus

meus

meus,& desideria infinitæ laudationis, & immensæ benedictionis: quæ tibi secūdū multitudinem eff. bilis magnitudinis tuæ iure debētur. Hæc tibi reddo, & reddere desidero per singulos dies,& momēta tēporum, atque ad reddendū mecū tibi gratias & laudes, omnes cœlestes spiritus, & cunctos fideles tuos precibus,& affectib' inuito & exoro. Laudēt te vniuersi populi, tribus, & linguæ, & sanctum ac mellifluum nomen tuum cum summa iubilatione,& ardenti deuotione magnificent. Et quicunque reuerenter, ac deuotè altissimum sacramentum tuum celebrant, & plena fide recipiūt, gratiam & misericordiam apud te inuenire mereantur, & pro me peccatore suppliciter exorēt. Cūque optata deuotione, ac fruibili vnione potiti fuerint, & bene consolati, ac mirificè refecti,& de sacra mensa cœlesti abcesserint: mei pauperis recōcordari dignētur.

Quòd homo non sit curiosus scrutator sacramēti, sed humilis imitator Christi. subdēdo sensum suū sacræ fidei.

CAPVT XVIII.

CAuendum est tibi à curiosa & inutili perscrutatione huius profundissimi

sacra

sacramenti, si nõ vis in dubitationis profundum demergi. Qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. Plus valet Deus operari, quam homo intelligere potest. Tolerabilis, pia & humilis inquisitio veritatis, parata semper doceri, & per sanas patrum sententias studens ambulare. Beata simplicitas, quæ difficiles quæstionum reliquit vias, & in plana ac firma pergit semita mandatorum Dei. Multi deuotionẽ perdiderunt, dum altiora scrutari voluerunt. Fides à te exigitur & sincera vita, non altitudo intellectus, neque profunditas mysteriorum Dei. Si non intelligis, nec capis, quę infra te sunt, quomodo cõprehẽdes ea, quæ supra te sunt? Subde te Deo: & humilia sensum tuum fidei, & dabitur tibi scientiæ lumẽ, prout tibi fuerit vtile, ac necessarium. Quidam grauiter tentantur de fide, ac sacramento, sed non est hoc ipsis imputandum, sed potius inimico. Noli curare, noli disputare cum cogitationibus tuis. nec ad immissas à diabolo dubitationes respõdeas, sed crede verbis Dei: crede sanctis eius & prophetis, & fugiet à te nequam inimicus. Sæpe multum prodest, quod talia sustinet Dei seruus. Nam infideles & peccatores non tentat: quos securè pos-

sid-

ſidet: fideles autem & deuotos variis modis tétat & vexat. Perge ergo cum ſimplici & indubitata fide, & cũ ſimplici reuerẽtia ad ſacramentum accede. Quicquid intelligere non vales, Deo omnipotenti ſecurè committe. Non fallit te Deus. fallitur, qui ſibi nimiùm credit. Graditur Deus cum ſimplicibus: reuelat ſe humilibus, dat intellectum paruulis: aperit ſenſum puris mentibus: & abſcondit gratiã curioſis & ſuperbis. Ratio humana debilis eſt, & falli poteſt: fides autem vera falli non poteſt. Omnis ratio, & naturalis inueſtigatio, fidem ſequi debet, non præcedere nec infringere. Nã fides, & amor tibi maximè præcellunt: & occultis modis in hoc ſanctiſsimo & ſuper excellentiſsimo ſacramento operantur. Deus æternus, & immenſus infinitæque potentiæ, facit magna & inſcrutabilia in cælo & in terra, nec eſt inueſtigatio mirabilium operum eius. Si talia eſſent opera Dei, vt facilè ab humana ratione caperentur, non eſſent mirabilia, nec ineffabilia dicenda.

Quamuis iſte libellus dicatur Ioannis Gerſonis: author tamen ipſius fuit Thomas de Kempis, Canonicus Regularis.

REVE-

REVERENDISSIMO IN CHRISTO

Patri, ac Domino, Domino Cutberto Tonstallo, Episcopo Dunelmensi in Anglia, Ioannes Cochleus

S. P. D.

REuerendissime in Christo pater, ac Domine, posteà quàm è Londino in patriam tuam feliciter cõcessisti, honore aucto & potestate, rerúmque prouentu nõ licuit mihi tã frequẽter, quàm anteà, qualiacũque mea & gratitudinis & obseruãtiæ officia erga reuerẽdissimã dominationem tuam, per literas præstare, maxime propter locorum ampliorem vtrinque distantiam. Scripsi tamen aliquoties, vt ad D. Ridellium, ita R. D. T. Verùm cùm ignorem quidnam literarum mearum ad R. D. T. peruenerit, intra quinquenniũ (vnde suspicor aliquot epistolas interceptas periisse) decreui tandẽ publicũ quærere internuntium, eúmque neque leuem, neque cõtemptibilem blacteronem, sed pium eruditúmque pontificem Innocentium III. à cunctis tum historicis: tũ chronographis eximiè laudatũ ...

tiā publica in decretalibus epiſtolis iuris canonici authoritate probatū. Vt is meæ erga R.D.T. & dilectionis, & reuerētiæ testis in publicum editus exiſtat. Spero ita hūc longe & gratiorē tibi & ab interceptorū inſidijs tutiorē fore, quàm fuerint, aut eſſe queant literæ priuatæ. Ad multa quoque vtilē multis, quos modò in reprobū ſenſum nō dederit Deus, ut quos nō excæcauerit, nec indurauerit ꝓpria iniquitas. Cū his enim quos vel natalium ſplēdor extollit, vel ſcientia inflat, aut rerū ſucceſſus in elationē ſuberigit, humilitatis præcepta ex ſacris literis ſalubriter ob oculos ponit, & humanæ cōditionis miſeriā declarās, omnes à ſuperbia deterret. Quæ ſanè admonitio ꝑ quā neceſſaria videt. hoc maximè tēpore: in quo ſic inflat, vel vmbra ſciētiæ pleroſq; ſ. tolos, vt de fide & religione noſtra nō ſolū inter pocula infideliter ac irreligioſè diſputare, verumetiā noua præcepta decernere, & in lucē edere nō vereātur, vel indocti, cerdōes, & analphabeti, ſutores, & pelliparij. Innocētius verò ait, Vix eſſe quicquā tā vile aut facile, quod ad plenū intelligat homo, niſi forſitā illud perfectè ſciatur, quòd nihil ſcitur perfectè. Quanquā ex hoc protinus inſolubilis redargutio conſequitur. Quale fuit & antiquū Socratis dictum: Hoc

Vnũ ſcio, quod neſcio. Et lõgè antiquius re-
ligioſius dictum eſt à magno & ſancto
Iob 19 Iob. Verè ſcio, quod ita ſit, & q non iuſti-
cetur homo comparatus Deo: ſi voluerit c
tẽdere cum eo, nõ poterit reſpondere ei v
Eccleſ. 7 pro mille. Sic & ſapiẽtiſsimus Salomon ai
Solummodo hoc inueni, quòd fecerit Deus
hominem rectum, & ipſe ſe infinitis immi-
ſcuerit quæſtionibus. Irreligioſa eſt igitur
hæc ſciolorum temeritas, quæ ſic tranſgre-
diuntur terminos antiquos, quos poſuerunt
patres noſtri. Quorũ ſanè præcipuus, & om-
nium nouitatum impiarũ ſiue author, ſiue
inſtaurator, ita intumeſcit ſuperbia, vt pa-
tet plus reuelatum eſſe ſibi ſoli, quàm cũctis
retro ſanctis patribus & cõcilijs. Verè miſer
homo, cui Dominus in Apocalypſi ait, Quia di-
cis, quod diues ſum & locupletatus, & nul-
lius egeo, & neſcis, q̃a tu es miſer, & miſera-
bilis, & pauper, & cæcus, & nudus. Quẽ &
Plinius homo Ethnicus, arguit tã vanè &
arroganter de ſcientia ſuperbiẽtem: Heu de-
mentia, inquit, ab ijs initio exiſtimantium
ad ſuperbiã ſe genitos. Cætera animalia ſen-
tire animã ſuam, alia pernicitatem vſurpa-
re, alia præpetes volat⁹, alia vires, alia na-
re hominẽ ſcire nihil ſine doctrina, non fari,
non ingredi, non veſci, breuiter nõ aliud na-
tur-

tura sponte, quàm flere &c. Hanc hominis miseriá luculenter declarat Innocētius noster, superaddēs plurima, quæ Plinio & omnibus Ethnicis ignota fuerūt. Rogo igitur & obsecro te ornatissime Præsul, vt æquo feras animo tam pij Pontificis monita, sub nominis tui auspicijs hoc tempore, in quo vsque adèo & frigescit timor Dei, & inualescit mūdana superbia, atque irreligiosa cōuersatio in omni luxu, & fastu pōpa seculari, in lucem reproduci. Scio quidem quanti te faciāt verè docti & summi sciētiarum ac eloquētiæ antistites, clarissima nostri seculi lumina, Ioānes Fischer⁹ episcopus Roffensis in Anglia, Gulielmus Budæus in Fracia, Erasmus Roterodamus in Germania, vt iure ac merito cōtremiscat mihi manus ad te scribēti. Tua tamē fretus & clemētia & humanitate, hoc erudito ad te vtor internūtio, in ædificationē multorum, qui nunc animo elati, & extra se positi, vanè superbiunt, vt his electis in se reuersi, redeat ad cor, & cognoscant semetipsos. Bene vale, eximium & singulare Præsulū decus, & Ecclesiæ præsidiū, & patriæ ornamentum sempiternum. Ex Dressa Mysnia ad Albim, tertio Nonas Februarias, anno dominicæ incarnationis.

1534.

INCIPIT INDEX CApitulorum in libro de contemptu Mundi, siue de miseria conditionis humanæ.

TITVLI CAPITVlorum Primi Libri.

TITVLI CAP. LIB. II.

TITVLI CAP. LIB. III.

FINIS.

INCIPIT LIBER D
CONTEMPTV MVNDI, SIV
de miseria humanæ cōditiōis, à Lothari
Diacono Cardinali sanctorum Sergij
& Bacchi, editus, qui postea In-
nocentius Papa tertius ap-
pellatus est. Et diuidi-
tur in tres partia-
les libros.

PROLOGVS.

DOmino patri Christiano, P. Portuēsi Episcopo Lotharius indignꝰ diaconus, gratiam in præsenti, & gloriã in futuro, Modicum otij, quod inter multas angustias nuꝑ ea, quã nosti, occasione captaui, nõ ex toto mihi præteriit otiosum. Sed ad depriměda superbiã (quæ caput est omniũ vitiorũ) vilitatẽ humanæ conditionis vtcunque descripsi. Titulũ autem præsentis opusculi vestro nomini dedicaui, rogans, & postulãs, vt si quid in eo vestra discretio dignũ inuenerit, diuinæ gratiæ totũ adscribatis, Si verò paternitas vestra suggesserit, dignitatẽ humanę naturę Christo fauente describã. Quatenus ita ꝑ hoc humilietur elatus, vt per illud humilis exaltetur.

D

De miseria hominis.

CAPVT I.

QVare de vulua matris egressus sum, vt viderem laborem & dolorem, & consumerentur in confusione dies mei? Hier.20 Si talia de se loquutus est ille, quem Dominus sanctificauit in vtero, qualia loquar ego de me, quem mater mea genuit in peccatis? Heu me dixerim, mater mea, quid me genuisti, filium amaritudinis & doloris? Quare non in vulua matris mortuus sum? Quare egressus ex vtero nō statim perij? Cur exceptus genibus, lactatus vberibus, natus in combustionem & cibum ignis? Vtinā interfectus fuissem in vtero, & mater mea sepulchrum, & vulua eius cōceptus æternus. Fuissē enim quasi non essem, de vtero translatus ad tumulum. Quis ergo det oculis meis fontē lachrymarum, vt defleam miserabilem cōditionis humanæ ingressum, & culpabilē humanæ conuersationis progressum, dānabilem humanę dissolutionis egressum? Cōsiderauerit ergo cū lachrymis de quo factus sit homo: quid faciat homo. qd facturus sit homo. Sanè formatus de terra,

cõceptus in culpa, natus ad pœnam, agi praua, quæ non licent, turpia, quæ nõ decet, vana, quæ non expediunt, fiet cibu igni, esca vermib⁹, massa putredini. Exponam id pleniùs, edisseram pleniùs, formatus est homo de puluere, de luto, de cinere, quódq; vilius est, de spurcissimo spermate, cõceptus in pruritu carnis, in feruore libidinis, in fœtore luxuriæ: quódq; deterius est, in labe peccati, natus ad laborẽ dolorem, timorẽ: quódq; miserius est, ad mortẽ. Agit praua, quibus offendit Deũ, offendit proximũ, offendit seipsum. Agit turpia, quibus polluit famam, polluit cõscientiam, polluit personam. Agit vana quibus negligit seria, negligit vtilia, negligit necessaria. Fiet cib⁹ ignis, qui semper ardet, & vrit inextinguibilis, esca vermis, qui semper rodit, & comedit, immortalis massa putredinis, quæ semper fœtet, & sordet horribilis.

De vtilitate materiæ.

CAPVT II.

FOrmauit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ, quæ cæteris elemẽtis est vilior, vt patet Genesis secũdo: Planetas & Stellas fecit ex igne. Flatus & Vẽtos fecit ex aëre, Pisces & Volucres fecit

cit ex aqua, hoīes & iuméta fecit de terra. Cōsiderās igitur aquatica, se vilē inueniet. Cōsiderās aërea, se viliorē agnoscet. Considerās ignea, se vilissimū reputabit, nec se parificabit cœlestibus, nec audebit se præferre terrenis: quia parem se iumētis inueniet, & similē recognoscet. Vnꝰ est enim hominū & iumētorum interitus, & æqua vtriusque cōditio, & nihil potest homo iumento amplius. De terra orta sunt, & in terrā pariter reuertūtur. Verba sunt ista non cuiuslibet hominis, sed sapiētissimi Salomonis. Quid est igitur homo, nisi lutum & cinis? Hinc enim homo dicit ad Deum. Meméto quæso, quòd sicut lutū feceris me, & in puluerē me reduces. Hinc & Deus inquit, ad hoīem: Puluis es, & in puluerē reuerteris. Cōparatꝰ sum (ait Iob) luto, & assimilatus sū fauillę & cineri. Lutū efficitur ex aqua & puluere, vtroq; manēte. Cinis autē fit ex ligno & igne vtroq; deficiēte. Expressum misterium, sed aliàs exprimēdū, qd ergo lutū superbis? de quo puluis, extolleris? vnde cinis gloriaris?

Ecclef.3

Iob 10

Gene.3

Iob 30

De vitio conceptionis.

CAPVT III.

AN illud forsam respōdebis, quòd Adā ipse fuit de limo terrę formatus,

tu autem ex humano semine procreatus:
at ille fuit formatus de terra virgine: tu
vero procreat⁹ de semine, sed immundo.
Iob 14 Quis enim potest facere mundum de im
mundo conceptum semine? quid est ho-
mo quod immaculatus sit, & iustus appa-
Psal. 50 reat natus de muliere? Ecce enim in ini-
quitatibus cōceptus sum, & i peccatis cō
cepit me mater mea. Nō in vna tantū ini
quitate, nō in vno tantùm delicto, sed in
multis iniquitatibus, & in multis delictis.
In delictis videlicet & iniquitatibus alie
nis. Est enim duplex conceptio. vna semi
num, & altera naturarum. Prima fit in cō
missis. Secunda fit in contractis. Parētes
enim committunt in prima, proles cōtra
hunt in secunda. Quis enim nesciat cōcu
bitum etiam coniugalem nunquā omni
no committi sine pruritu carnis, sine fer-
uore luxuriæ sine, fœtore libidinis? Vnde
semina concepta fœdantur, maculātur, &
vitiantur: ex quibus anima tādem infusa
contrahit labem peccati, maculam culpę
sordē iniquitatis, sicut ex vase corrupto
liquor intrusus corrumpitur & pollutum
contingens, ex ipso contactu polluitur.
Habet enim anima tres naturales poten
tias, siue tres naturales vires. Rationa-
lem vt discernat inter bonum & malum.
Ira

Irascibilem vt respuat malum. Cōcupisci bilem vt appetat bonū. Istæ tres vires tribus oppositis vitiis originaliter corrūpūtur. Vis rationalis, per ignorātiam vt nō discernat inter bonū & malum. Vis irascibilis per iracundiam: vt respuat bonū. Vis concupiscibilis per concupiscentiā: vt appetat malum. Prima gignit delictū, vltima parit peccatum, media delictum generat & peccatum. Est enim delictum nō facere faciendum. Peccatum agere nō agēdum. Hæc tria vitia contrahuntur ex carne corrupta, p tres naturales illecebras, in carnali quippè cōm rcio rationis sopitur intuitus, vt ign rātia seminetur, libidinis irritatur pr ritus, vt iracūdia propagetur, voluptatis satiatur affectus, vt concupiscētia contrahatur. Hic est tyrānus carnis, lex mēbrorū, fomes peccati, languor naturæ, pabulū mortis, sine quo nemo nascitur, sine quo nullus moritur, qui si quādo transit reatu, semper tamen remanet actu Si enim dixerimus: quia peccatū nō habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis nō est. O grauis necessitas, & infœlix cōditio. Antè quā peccem⁹, peccato cōstringimur: & antè quā delinquam⁹ delicto tenemur. Per hominē vnū peccatum in hūc mundū intrauit: & per peccatum 1. Ioan. 1 Roma. 5

tum

tum in omnes homines mors pertrans[iit]. An nō patres vuam comederint acerb[am] & dentes filiorum obtupeſcunt?

Quali cibo conceptus nutriatur in vtero.

CAPVT IIII.

Hier. 31 SEd attende, quo cibo conceptus nutri[a]tur in vtero. Profecto ſanguine men-
Eze. 18 ſtruo qui ceſſat in fœmina poſt cōceptū, vt ex eo conceptus nutriatur in fœmina. qui fertur eſſe tam deteſtabilis & immū dus vt ad eius contactū fruges non germinent, areſcāt arbuſta, moriātur herbę, amittāt arbores fœtus: & ſi canes inde comederint, in rabiē efferāt. Concepti fœtus vitiū ſeminis cōtrahūt, ita vt læproſi & elephātici ex hac corruptiōe naſcātur. Vnde ſecundū legē Moſaicā, mulier quæ mēſtruū patit, reputat immūda. Et
Lucæ 1 ſi quis ad mēſtruatā acceſſerit, iubet interfici.
Ibidem Ac propter immunditiam menſtruorum præcipitur vt mulier ſi maſculum pareret quadraginta, ſi verò fœminā, octoginta diebus à templi ceſſaret ingreſſu.

De imbecillitate infantis

CAPVT V.

QVare ergo data eſt miſero lux, & vita iis, qui ſunt in amaritudine animæ?

mæ? Fœlices illi, qui moriuntur antè quã oriãtur. Prius mortem sentiẽtes, quàm vitam scientes. Quidã enim tam deformes & prodigiosi nascuntur, vt non homines sed abominationes potius videantur: quibus fortè melius fuisset prouisum, si nunquàm prodiissent ad visum: quoniam vt monstra monstrantur, & ostenduntur ostentui: plerique verò diminuti membris: & sensibus corrupti nascũtur, amicorum tristitia, parentũ infamia, verecundia propinquorum. Quid hoc particulariter dixerim de quibusdam, cũ generaliter omnes sine scientia, sine verbo, sine virtute nascamur? Flebiles, debiles, imbecilles, parùm à brutis distãtes, imò minus in multis habentes. Nam vt illa orta sunt, statim gradiuntur, nos autem non solùm erecti pedibus non incedimus, verum etiam curuati manibus non reptamus.

De dolore partus, & eiulatu infantis.

OMnes nascimur eiulantes, vt nostrã miseriã exprimamus. Masculus enim recenter natus dicit A. fœmina, E, dicentes E, vel A, quotquot nascuntur ab Eua. Quid est igitur Eua nisi, heu, ha? vtrũque

dolen-

dolentis est interiectio, doloris exprimẽs magnitudinem. Hinc enim ante peccatum virago, post peccatũ Eua meruit appellari ex quo sibi dictum audiuit: In dolore
Gene. 3 paries, Nõ est enim dolor sicut parturientis. Vnde Rachel præ nimio dolore partus
Gene. 5 interiit & moriens vocauit nomẽ filij sui Benoni, id est fili⁹ doloris. Vxor Phinees subitis dolotibus irruentibus, peperit, simul ac periit, & in ipso mortis articulo
1. Reg. 4 vocauit filiũ Icabod. Mulier autẽ, vt nau-
Ioan. 16 fragus, cùm parit tristitiã habet, cùm verò peperit puerum, iam nõ meminit pressuræ ꝓpter gaudiũ, quia natus est homo in mundum. Concipit ergo cum immunditia & fœtore, parit cum tristitia & dolore nutrit cum angustia & labore, custodit cum instantia & timore.

De nuditate hominis.

CAPVT VII.

Iob 1 NVdus egreditur, & nud⁹ regreditur Pauper accedit & pauper recedit. Nu-
1. Tim. 6 dus inquit Iob, egressus sum de vtero matris meæ, & nud⁹ reuertar illuc. Nihil intullimuis in hũc mundum, haud dubium quis nec auferre quid possumus. Si quis autem indutus egreditur, attendat quale proferat indumẽtum. Turpe dictu, turpe audi-

auditu turpissimum visu. Fœdam pelliculam sanguine cruẽtatam. Hæc est illa materia de qua Thamar inquit, in partu: Quare diuisa est propter te maceria? Et ob hãc causam vocant nomẽ eius Phares. Gen. 38

Quem fructum homo producit.

CAPVT VII.

O Vilis conditionis humanæ indignitas, ô indigna vtilitatis humanæ cũditio! Herbas & arbores ĩuestiga. Illæ de se producũt flores, & frondes, & fructus, & tu de te lendes & pediculos & lumbriculos. Illæ de te fundunt oleum, vinum & balsamum, & tu de te sputum, vrinam & stercus. Illæ de se spirant suauitatem odoris. Qualis est arbor talis est fructus. Nõ enim potest arbor mala fructus bonos facere. Quid enim homo secundum formam nisi quædã arbor inuersa? cuius radices sunt crines, truncus est caput, cum collo cuius stipes, est pectus cum aluo, rami sunt vlnæ cum tibiis: frondes sunt digiti cum articulis. Hoc est folium quod à vento rapitur, & stipula, quæ à sole siccatur. Iob 3

De incommodis senectutis & breuitate vitæ.

CAPVT IX.

Sapié. 9 IN primordio cõditionis humanæ, n
Eccl.1 ni ingẽtis annis & amplius homines
xisse leguntur: sed paulatim vita hominũ
declinante, dixit Dominus ad Noë: Non
permanebit spiritus meus in homine in
æternum, quia caro est. Erũtq; dies illius
centum viginti annorum. Quod intelligi
potest tam de termino vitæ, quàm de spa
tio pœnitendi. Extunc enim rarissimè le-
guntur homines plus vixisse, sed cùm ma
gis ac magis vita rescinderetur humana,
Psal. 89 dictũ est à Psalmista: Dies annorũ ĩ ipsis
septuaginta anni. Si autem in potentiori
bus octoginta anni, & amplius eorum la-
bor & dolor. Nonne autẽ paucitas dierũ
meorum finietur breui tempore? Dies no
Iob 10 stri velocius transeunt, quàm à texente te
Ibidẽ 7 la succidiĩ. Homo natus de muliere, bre-
Iqiũẽ 4 ui viuens tempore repletur multis mise-
riis, qui quasi flos egreditur, & côteritur,
& fugit velut vmbra & nunquam in eo-
dem statu permanet. Pauci nunc ad qua-
draginta paucissimi ad sexaginta annos
perueniunt. Si quis autem ad senectutem
processerit, statim cor eius affligitur: & ca
put concutitur languet spiritus, & fœtet
anhelitus, facies rugatur & statura curua
tur, & caligant oculi, & vacillant articuli,

nares

nares effluunt,& crines defluunt, tremit tactus & deprimit actus, dẽtes putrescũt & aures surdescũt. Senex facilè prouocatur difficilè reuocatur, citò credit, & tardè discredit, tenax, & cupidus, tristis & querulus velox ad loquẽdũ, & tardus ad audiẽdum, laudat antiquos, spernit modernos: vituperat præsens, cõmẽdat præteritum, suspirat & anxiatur, torpet & infirmatur. Audi Horatium poëtam.

Multa senem circumueniunt incõmoda.

Porrò nec senes contra iuuenem glorientur nec insolescant iuuenes contra senem: quia quod sumus, iste fuit, erimus quãdoque, quod hic est.

De labore mortalium.

CAPVT X.

AVis ergo nascitur ad volandum, & homo nascitur ad laborẽ. Cuncti dies eius laboribus & ærũnis pleni sunt, nec per noctẽ requiescit mẽs eius. Et quid hoc est, nisi vanitas? Nõ est quisquã sine labore sub sole, non est sine defectu sub luna, nõ est sine vanitate sub tẽpore. Tempus est mora rerũ mutabiliũ. Vanitas vanitatũ, inquit Ecclesiastes & oĩa vanitas. O q̃ variæ sunt studia hominum quàm diuersa sunt exercitia! Vnus est tamẽ oĩum finis

Iob 5

Eccl. 1

Eccl. 40

& idem effectus labor & afflictio spi?. Occupatio magna, creata est omnib' hominibus: & iugũ graue super filios Adã à die exitus de ventre matris eorum, vs. in diem sepulturæ in matem omniuum

De studio sapientum.

CAPVT XI.

PErscrutētur sapiētes, inuestigēt alta cœli, lata terræ, profunda maris: de singulis disputēt, de cũctis pertractēt, discant semper aut doceant. Et quid ex hac occupatione nisi laborem & dolorem & afflictionem spiritus inuenient? Nouerat hoc experimento qui dixerat: Dedi cor meum vt scirem prudentiã atque doctrinam, errores & stultitiam & agnoui: quòd esset labor & afflictio spirit⁹, eò quòd in multa sapiētia multa sit indignatio, & qui adit scientiam adit dolorem. Licet enim oporteat indagantem, & multis insudare vigiliis, & inuigilare laboribus, & sudoribus: vix est tamē est quicquã tam vile, vix est tam facile, quod ad plenum intelligat homo, comprehēdát atq; ad liquidum: nisi forsan illud perfectè sciatur, quod nihil scitur perfectè: quanquàm ex hoc insolubilis redargutio consequatur. Quinimo corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam,

mam, & deprimit terrena inhabitatio sen sum multa cogitantem. Audi quid super hoc sentiat Salomõ: Cũctæ res difficiles Sap. 9.
non potest eas homo explicare sermone. Eccl. 18
Est homo, qui diebus ac noctibus somnũ Ibidẽ.
non capit oculis, & nullã operum Dei, po Psal. 63
test inuenire rationẽ. Et quãtò plus laborauerit ad quærendum, tantò minus inueniet. Deficiunt ergo scrutãtes scrutinio, quoniã accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Perscrutator enim maiestatis opprimetur à gloria. Qui enim Pro. 25
magis intelligit, magis dubitat, & ille videtur sibi plus sapere, qui plus desipit. Er Eccles. 1
go pars scientiæ est, scire, quòd nesciat. Fecit autem Deus hominem, & ipse se infinitis immiscuit quæstionibus.

De variis studiis hominum.

CAPVT XII.

CVrrunt & discurrunt mortales per sepes & semitas, ascendunt montes, transcẽdunt colles, trãsuolant rupes, peruolãt alpes, trãsgrediuntur foueas, ingrediuntur cauernas, rimantur viscera terræ, profunda maris, incerta fluminis, opaca nemoris in via solitudinis, exponunt se ventis & ruinis & præcipitiis, imbribus, tonitruis, fulminibus, fluctibus, flumini-

 bus

bus & procellis, Metalla cudunt & co-
flant, lapides sculpũt & polliũt, ligna
cidũt & dolant, telas ordiuntur & text
vestes incidunt, & consuunt: ædificãt do
mos, plantat hortos, excolũt agros, pas
nant vineas, succendunt clibanos, extru-
unt molendina, piscantur, venantur, & au
cupantur. Meditantur & cogitant, consi-
liantur & ordinant, querelãtur & litigãt,
diripiunt & furantur, decipiunt & merca-
tur, cõtendunt & præliantur, & innume-
ra talia, vt opes congerãt, vt quæstus mul
tiplicent: vt lucra sectẽtur, vt honores ac
quirãt vt dignitates extollant, vt potesta-
tes extendant, & hæc quoque labor, &
Eccle. 2 mentis afflictio. Si mihi non creditur, Sa
lomoni credatur: Magnificaui: inquit, ope
ra mea, Aedificaui domos, & plantaui mi
hi vineas, feci hortos & pomaria, conse-
ui ea cuncti generis arboribus, extruxi
mihi piscinas aquarum, vt irrigarem syl-
uam lignorum germinãtium, possedi ser
uos & ancillas, multamque familiam ha-
bui, armentaque & magnos ouium gre-
ges, vltra omnes qui fuerant ante me in
Hierusalem. Coaceruaui mihi aurũ & ar-
gentum, & substantias regum & prouin-
ciarum. Feci mihi cantatores & cantatri
ces, & delicias filiorum hominum, scy-
phos

phos & vrceolos in ministerio ad vina fundenda, & supergressus sum opibus omnes, qui ante me fuerunt in Hierusalem. Cúmque me conuertissem ad vniuersa quæ fecerant manus meæ, & ad labores, in quibus frustrà sudaueram, vidi in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere sub sole.

De diuersis anxietatibus.

CAPVT XIII.

O Quanta mortales angit anxietas, affligit cura, solicitudo molestat metus exterret, tremor cōcutit, horror abducit, dolor affligit, conturbat tristitia, contristat turbatio! Pauper & diues, seruus & dominus, coniugatus & continens. denique bonus & malus, omnes mūdanis cruciatibus affliguntur, & mundanis afflictionibus cruciantur. Experto crede magistro. Si impius (inquit) fuero, vero, væ mihi est. Et si iustus. nō leuabo caput, saturatus afflictione & miseria. Iob. 19

De miseria pauperis & diuitis.

CAPVT XIIII.

PAuperes enim premuntur inedia, cruciantur ærumna, fame, siti, frigore, nuditate, vilescunt, tabescunt, spernuntur, &

confunduntur. O miserabilis mendici conditio, & si petit, pudore cōfunditur, si nō petit, egestate consumitur: sed vt ii dicet, necessitate cōpellitur? Deum causatur iniquū, quod non rectè diuidat. Proximum criminatur malignū, quòd non plenè subueniat. Indignatur, murmurat, imprecatur. Aduerte super hoc sententiam Sapientis: Melius (inquit) mori, quàm indigere. Etiam proximo suo pauper odiosus erit. Omnes dies pauperis mali, fratres pauperis oderunt eum. Insuper & amici procul recesserunt ab eo: quia

Ouidi⁹. *Cùm fueris fœlix multos numerabis amicos:*
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Prô pudor, secundum fortunam existimatur persona, cùm potius secundum personam æstimanda sit fortuna. Tam bonus reputatur, quàm diues, tam malus, quàm pauper. cùm potius tam diues sit reputandus, quàm bonus, tam pauper, quàm malus. Diues autem à superfluitate resoluitur, & iactantia effrænatur. currit ad libitum, & corruit ad illicitum. Etiam sunt instrumenta pœnarum, quæ fuerant oblectamenta culparum, Labor in acquirēdo, timor in possidendo, dolor in amittēdo, mentem eius semper fatigat & affligit.

Matt. 6 Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est cor

tuum

tuum Sed de hoc in ſequentibus plenius dicemus.

De miſeria ſeruorum, & dominorum.

SEruus miniſtrat, angariis fatigatur, plagis affligitur, opibus ſpoliatur. qꝫ ſi nō habet, habere compellitur: & ſi habet cogitur non habere. Culpa domini, ſerui pœna, culpa ſerui, domini præda. Horat.
Quicquid delirant reges, plectuntur Achiui. Eccle. 3
Venatio leonis onager in eremo, ſic & paſcua diuitū pauperes. O extrema conditio ſeruitutis! Natura liberos genuit: ſed fortuna ſeruos conſtituit. Seruus cogitur pati, & nemo ſinitur compati. dolore cōpellitur: & nemo condolere permittitur. Sic ipſe nō ſuus eſt, vt nemo ſit ſibi. Miſeri, qui caſtra ſequuntur: quia miſerum eſt viuere aliena præda. Dominum autem ſi crudelis eſt. oportet vereri propter nequitiam ſubiectorum. Si mitis eſt contingit illum contemni propter inſolentiam ſubiectorum. Seuerum ergo metus affligit, manſuetum vilitas parui pendit. Nam crudelitas parit odium, & familiaritas parit contemptum. Familiaris enim cura fatigat, & domeſtica ſolicitudo moleſtat.

Oportet enim hominem semper esse paratũ, vbiq; munitũ, vt possit insidias malignantium præcauere, oppugnãtium iniurias propulsare, hostes conterere, ciues tueri. Nec sufficit diei malitia sua, sed dies diei laborem eructat, & nox nocti sollicitudinem indicat. Dies ergo laboriosi ducũtur, & noctes expẽdunt insomnes.

De miseria continentis & coniugati.

CAPVT XVI.

SI potest ignis nõ vrere, potest caro nõ cõcupiscere quia quantumque punietur, nunquàm tamen Iebuseus ille potest expelli.

Horat. *Natura expellas furca: tamẽ vsq; recurret:*

Matt. 19 Nolo omnes (inquit) capiũt verbũ istud: sed qui potest capere, capiat. Vnde cùm

Exod. 28 Deus ipse de cæteris pontificalibus indumentis, iussisset vt Moses & Aron filios suos vestirent, de solis fœminalibus non præcepit, sed ait, vt ipsi fœminalibus vterentur, cùm ingrederentur tabernaculum testimonij. Sed & Apostolus dicit: Nolite fraudare inuicem, nisi fortè ex consensu

1. Cor. 7 ad tempus, vt vacetis orationi, & iterum reuertimini in idipsum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram.

Melius

Melius enim eſt nubere, quā vri. Pugnat ergo contra continentiam angelus Satanæ, qui carnaliter ſtimulat & colaphizat, ignem naturæ flatu ſuggeſtionis ſuccendit, materiam apponit. facultatem tribuit, & opportunitatem miniſtrat. Pugnat etiā & ſpecie, quæ ſubitò viſa facilè concupiſcitur. Vnde cùm Dauid poſt meridiem ambularet in palatio domus regiæ, vidēs ex aduerſo Berſabee ſe lauantem, miſit & tulit eā & dormiuit cum ea: erat enim mulier pulchra nimis. Porrò, qui cum vxore eſt, ſolicitus eſt, quæ ſunt mūdi, & diuiſus eſt. Diſtrahitur enim per multas anguſtias, & in ſolicitudines varias diſſecatur, vt filiis & vxori, famulis & ancillis neceſſaria quærat & ſubminiſtret. Tribulationes ergo carnis habent huiuſmodi. Vxor contendit habere pretioſum ornamentum & variam ſupellectilem, vt plurimus ſæpe ſit cultus, quàm cenſus mariti. Alioquin per noctes & dies plangit & ſuſpirat, garrit & murmurat. Tria ſunt enim quæ non ſinunt hominem in domo permanere. Fumus, & ſtillicidium, & mala vxor. Illa (inquit) ornatior procedit, & ab omnibus honoratur: ego autem miſerrima in conuentu mulierum ſola deſpicior, à cunctis contemnor. Sola vult diligi, &

2.reg. 12

1.Cor. 7

Pro. 28

lauda

laudari, alterius amorem suum asserit odium: alterius laudem, suũ suspicatur dedecus. Amandum est omne, quod diligit: odiendum est omne, quod odit. Vincere vult, sed vinci non valet. Famulari nõ patitur, sed dominari molitur. Cuncta vult posse, nulla non esse. Si pulchra fuerit, facilè adamatur: si fœda, non facilè concupiscitur. Sed difficilè custodit, quod à multis diligitur: & molestum est possidere, quod nemo dignatur habere. Alius forma alius ingenio, alius facetiis, alius liberalitate solicitat, & ex aliqua parte capit, quod vndique incessitur. Equus, asinus, vestis & lectulus, calix etiam & vrceolus prius probantur, posteà comparantur. Sponsa verò vix tandem ostenditur, ne prius displiceat, quàm ducatur: qualicunque tamen casu obuenerit, semper est habenda. Si fœda, si fœtida, si ægra, si fatua, si superba, si iracunda, si quolibet modo vitiosa nisi propter solam fornicationem, non potest vxor à viro dimitti. Sed nec dimittens potest aliam ducere, nec dimissa alij potest copulari. Nam quicunque dimiserit vxorẽ suam nisi ob fornicationis causam, facit eam mœchari, & qui dimissam duxerit mœchatur. Quòd si vxor à viro discesserit, manere debet innupta, aut

Matt. 5
1. Cor. 7

aut viro suo reconciliari. Similiter & vir, si decesserit ab vxore. Graue nimis est põdus cõiugij. Nã (vt inquit Salomon) Stultus est & impius, qui tenet adulterã, & patronus est turpitudinis, qui celat crimen vxoris. Si verò dimittit adulteram, absq; sui culpa punitur: quoniam illa viuẽte cogitur continere, propter quod & discipuli Christi dixerunt; Si ita est causa hominis cum vxore, non expedit nubere. quis vnquàm æquanimiter potuit sustinere riualem? Sola suspicio zelotypum vehementer affligit. Nam licet scriptum sit, Erunt duo in carne vna, Zelus tamen viri, duo in vna carne non patitur. Prou. 8 Mat. 19 Gene. 2

De miseria bonorum & malorum.

CAPVT XVII.

NOn est impij gaudere, dicit Dominus: quia per quæ peccat homo, per hæc torquetur: vermis enim conscientiæ, nunquàm morietur & ignis rationis nunquàm extinguetur. Vidi eos, qui operãtur iniquitatem, & seminant dolores, & metunt eos, flante Deo, perisse, & spiritu iræ eius esse cõsumptos. Superbia inflat, inuidia rodit auaritia stimulat, ira succẽdit, angit, gula, dissoluit luxuria, ligat Esa. 37 & 8 Ibid. 6 Iob. 4

menda

mendacium, maculat homicidium. Sic &
cætera portéta vitiorum, & quæ sunt homini oblectamenta peccãdi, Deo sunt instrumenta puniendi.

Horat. *Inuidus alterius rebus macrescit opimis.*
Inuidia Siculi non inuenêre tyranni.
Tormentum maius.

Vitium enim corrumpit naturam.
Apostolo testãte, qui ait, Euanuerũt in cogitationibus suis, obscuratum est insipiẽs cor eorũ. Propter quod Deus tradidit illos in desideria cordis eorũ, in immũditiã: vt cõtumeliis afficiant corpora sua: & sicut reprobauerũt Deũ habere in notitia, ita tradidit eos Deus in reprobũ sensum: vt faciãt, quæ nõ cõueniũt. Sed & qui piè viuere volũt in Christo, persequutionem patiũtur. Sancti nánq; ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tẽtati sunt, in occisiõe gladij mortui sunt. pro Dño. Circuierũt, in melotis, in pellibus caprinis egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, & in mõtibus, in speluncis & cauernis terræ. Periculis fluminũ periculis latronũ, periculis ex genere, periculis ex gẽtibus, periculis ex falsis fratribus. In labore & ærũna in vigiliis multis, in fame & siti, in angustiis mul

2. Tim. 3
Heb. 11
2. Cor. 11

multis, in frigore & nuditate. Iustus enim
abnegat semetipsum, crucifigẽs membra Lucæ 9
sua cum vitiis & concupiscentiis, vt sibi Galat. 3
mundus crucifixus sit, & ipse mundo. Non Hebr. 13
habet hic manentẽ ciuitatem, sed futurã
inquirit. Sustinet seculũ tanquàm exilium
clausus in corpore, tanquàm in carcere. In Psal. 118
cola, inquit, ego sum in terra, & peregri- Psal. 98
nus, sicut omnes patres mei. Remitte mi-
hi, vt refrigerer prius, quàm abeam, & am Psal. 119
plius non ero. Heu mihi, quia incolatus
meus prolongatus est. habitaui cum habi
tantibus Cedar, multùm incola fuit ani- 2. Cor. 11
ma mea. Quis infirmatur, & ego nõ infir-
mor? Quis infirmatur, & ego non vexor?
Nam peccata proximiorum, refrigeria Iosue 13
sunt iustorum Hoc est irriguum, quod
Caleph Axæ filiæ suæ dedit in dotem.

De hostibus hominum.

CAPVT XVIII.

Militia ergo, est, vita hominis super ter Iob 7
ram. An nõ vera militia est cùm mul
tiplices hostes semper vndique insidien-
tur, vt capiant, persequãtur vt perimant,
dæmon & homo, mũdus & caro? Dæmõ
cum vitiis & cõcupiscentiis: homo, cum
bestiis mundus, cum elementis: caro, cum Galat. 5
sensibus. Caro enim concupiscit aduer Ephes. 5
sus

1.Petr.5 sus spiritũ, spiritus autem aduersus ca-
Hier. 9 nem. Verùm non est nobis colluctatio
Tren. 3 uersus carnem & sanguinem, sed aduers
Sapiẽ. 5 spiritalia nequitiæ in cœlestib⁹, aduersus
Lucę.21 rectores tenebrarum harum. Aduersarius
enim vester diabolus, tanquàm leo rugiẽs
circuit, quærens quẽ deuoret. Accendun
tur ignea tela nequissimi. Mors ingredi-
tur per fenestras, oculus animã deprædatur,
pugnat orbis terrarum contra insen-
satos, id est, gens contra gentem, & regnũ
Gene. 5 aduersus regnũ, terræ motus magni per
loca, & pestilentiæ & fames, terroresque
de cœlo, tẽpestates. Terra producit spinas
& tribulos, aqua procellas & fluctus. Aër
tempestates & tonitrua, ignis coruscatio
nes & fulgura. Maledicta, inquit, terra in
opere tuo, spinas & tribulos germinabit
tibi. In sudore vultus tui vesceris pane
tuo, donec reuertaris in terram: quia terra
Psal. 76 es, & in terrã ibis. Insidiatur Aper de sil
Hier. 5 ua, & singularis fetus depascitur, Lupus &
Vrsus, Pardus & Leo, Tygris & Onager
Crocodilos & Gryphus, Serpẽs & Colu
ber, Basilicus & Aspis. Cerastes & Drac.
Scorpiões & Viperę, sed Lẽdes, & Pedic.
Formicæ & Pulices. Cyniphes & Mu-
Genes.1 Crabones & Vespę. Pisces & Ve...
Nã q creati sum⁹ vt dominaremur pi...
m.

faris, & volatilibus cœli, & vniuersis animantibus, quæ mouentur in terra, nūc illis damur in prædā, & in escam eis tribuimur. Scriptum est enim: Dentes bestiarū mittam in eos, cum furore trahētium super terram atque serpentium. Deut. 32

De carcere animæ.

CAPVT XIX.

INfelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hui⁹? Certè vult educi de carcere, vult exire de corpore. Nā carcer animæ corpus est. De quo Psalmista: Educ de carcere animam meā. Nusquàm quies & trāquillitas, nusquàm pax nec securitas, vbiq; timor & tremor, vbique labor & dolor. Caro dum viuit dolebit, anima super semetipsam lugebit. Roma. 7 Psal. 14

De breui lætitia.

CAPVT XX.

QVis vnquàm diem totū duxit in sua delectatione iocundum, quem in aliqua parte diei reatus cōsciētiæ, vel impetus iræ, vel motus cōcupiscētiæ, nō turbauerit? quē liuor inuidiæ, vel ardor auaritiæ, vel tumor superbiæ nō vexauerit? quē aliqua iactura, vel offensa, vel passio non

commouerit? quem denique visus vel au-
ditus, vel tactus aliquis non offenderit?

Iuuenal. *Rara avis in terris, nigroque simillima Cy-*

Eccle. 18 Audi super hoc sententiã Sapiẽtis: A ma-
ne vsque ad vesperam, immutabitur tẽ-
pus. Cogitationes vanę sibi succedunt, &
Iob 21 mens rapitur in diuersa. Tenent Tympa-
num & citharam, & gaudent ad sonitum
organi, ducũt in bonis dies suos, & in pũ-
cto ad inferna descendunt.

De inopinato dolore.

CAPVT XXI.

Semper enim mundanæ lætitiæ tristitia
repẽtina succedit, Et quod incipit à gau-
dio, desinit in mœrore. Mũdana quippe
felicitas, multis amaritudinibus respersa,
Prou. 14 nouerat hunc, qui dixerat: Risus dolore
miscebitur, & extrema gaudij luctus oc-
Iob 1 cupat. Experti sunt hoc liberi Iob, qui
cùm comederẽt & biberent vinũ in do-
mo fratris sui primogeniti, repentè vehe-
mens ventus irruit à regione deserti, &
concussit quatuor angulos domus, quæ
corruẽs vniuersos oppressit. Meritò ergo
Iob 30 pater aiebat: versa est in luctum cithara
mea, & organum meum in vocem flen-
Eccle. 7 tiũ. Melius est ire ad domũ luctus, quam
ad domum cõuiuij. Attende saubre ...
silu ...

filium. In die bonorum nõ immemor sis malorum. Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Eccle 1 Ibidẽ 2

De vicinitate mortis.

CAPVT XXII.

SEmper vltimus dies primus & nũquã primus dies, vltimus reputatur. Cùm tamen ita semper viuere deceat, tanquàm mori semper oporteat. Scriptũ est enim: Memor esto, quia mors non tardat. Tempus preteriit, & mors appropinquat. Mille anni ante oculos morientis, tãquàm dies hesterna, que preteriit. Semper enim futura nascũtur semper præsentia moriuntur, & quicquid est præteritum, est mortuum totum. Morimur ergo, dum viuimus semper, & tunc tantùm desinimus mori, cùm desinimus viuere. Melius est ergo mori vitæ, quã viuere morti. Quia nihil est vita mortalis, nisi mors viuẽs. Vnde Salomõ: Laudaui magis mortuos, quàm viuentes: & vtroq; fœliciorẽ iudicaui, qui necdũ natus est. Vita velociter fugit, & retineri nõ potest: mors autem instanter occurrit, & impediri nõ valet. Hoc est ergo illud mirabile: quia quantò plus crescit, tantò magis decrescit: quia quãtò plus vita procedit, tantò magis ad finem accedit.

Eccl. 14

Eccle. 4

Eccle. 4

De terrore somniorum.

CAPVT XXIII.

TEmpus, quod quieti concessum est, non conceditur esse quietum: nam terrent somnia, visiones conturbant. Et licet nō sint in veritate tristia, vel terribilia seu laboriosa, quæ somniant somniantes, tamen in veritate tristantur, terrentur, & fatigantur, intantū, vt aliquādo dormientes lachrymentur, & euigilātes sæpissime conturbentur. Aduerte, quid super hoc dicat Eliphas Thematices. In horrore visionis nocturnæ, cùm solet sopor occupare homines, pauor tenuit me & tremor, & omnia ossa mea perterrita sunt: & cùm spiritus me præsente transiret, inhorruerunt pili carnis meæ. Cōsidera Iob dicentem. Si dixero, consolabitur me lectus meus, & reuelabor loquens mecum in stratu meo: terrebis me per somnia, & per
Danie.2 visiones horrore concuties. Nabuchonosor somniū vidit, quod eum valde perterruit, & visiones capitis conturbauerunt eum. Multæ curę sequuntur somnia: & vbi multa somnia, vanitates plurimæ. Multos errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis. Apparent enim frequenter turpes in somniis imagines, quib.

quibus per illusiones nocturnas nõ solũ caro polluitur, sed anima quoque macula tur. Vnde Dominus in Leuitico: Si sit, inquit, inter vos homo, q pollutus sit in nocturno somno, extra castra egrediatur, & non reuertatur prius, quàm ad vesperum lauetur aqua, & post solis occasum regrediatur in castra. Leuit. 15

De compassione.

CAPVT XXIIII.

O Quanto dolore turbamur, quanto tremore cõcutimur, cùm amicorum damna sentimus, & parẽtum pericula formidamus? Plus interdũ sanus formidine, quàm infirmus ægritudine, perturbatur. Plus hic voluntarius affectu doloris, quã inuitus effectu languoris affligitur. Verè est illud poëticum:

Res est solliciti plena timoris amor. Ouid.

Cuius pectus tam ferreum, cuius cor tam lapideum, vt gemitus non exprimat, lachrymas nõ effundat, cũ proximi vel amici mortuum vel interitum intuetur, vt patienti non cõpatiatur, & dolenti non condoleat? ipse Iesus, quum vidisset Mariam & Iudæos, qui cum ea venerãt ad monumentum, plorantes, infremuit spiritu, & turbauit semetipsum, & lachrymatus est,

forsitam non quia mortuus est: sed eò tristatus quia mortuum ad vitæ miseriã reuocauit. Scit autem se culpabiliter durũ & damnabiliter miserum, qui corporalẽ amici sui mortẽ deplorat & spiritualem animæ suæ mortem non defiet.

De subitis infortuniis.

CAPVT XXV.

SVbitò cùm nõ suspicatur, infortuniũ accidit, calamitas irruit, morbus inuadit, mors intercidit quã nullus euadit. Ergo ne glorieris in crastinũ ignorãs quid superuentura pariat dies. Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aues comprehenduntur laqueo: sic capiuntur homines in tempore malo, cùm eis exemplo superuenerint.

Prou. 27
Eccle. 3

De innumerabilibus speciebus ægritudinis.

CAPVT XXVI.

NOndum à seculis tot ægritudinũ genera, tot passionum species, physicalis industria potuit indagare, quot humana fragilitas potuit tolerare. Tolerabilem dixerim intolerantiam morborũ, aut intolerabilem dixerim tolerantiam. Melius est, vtrunque coniunxerim. Nam intolerabi-

rabile est propter passionis acerbitatē, & tolerabile propter patiendi necessitatem, de die in diem magis ac magis humana natura corrumpitur. Ita quod pura fuerunt olim experimenta salubria: quæ propter defectum ipsius hodie sunt mortifera. Senuit iam mundus vterq;, scilicet macrocosm⁹, & microcosmus, id est, maior mundus & minor mūdus. Et quātò prolixius vtriusque senectus producitur, tantò deterius vtriusque natura perturbantur.

De diuersis generibus tormentorum.

CAPVT. XXVII.

QVid dicam de miseris, qui per innumerabilia tormētorū genera puniūtur? Cædūtur fustibus, & gladiis iugulantur, cremantur flammis, & lapidibus obruūtur, discrepūtur vngulis, & patibulis suspēduntur, torquētur tygribus & scorpionibus flagellātur, arctātur vinculis, & laqueis sugillantur, detruduntur carceribus & ieiuniis macerātur, præcipitātur, & submergūtur, excoriātur & distrahuntur, secantur & suffodiūtur. Qui ad mortem, ad mortem, qui ad gladium, ad gladium qui ad famem, ad famē, & qui ad captiui- Hier. 13

 tatem

tatem, ad captiuitatem. Crudele iud[...], immane supplicium, triste spectacul[...] dantur in escam volatilibus cœli, be[...] terræ, & piscibus maris. Heu heu, h[...] miseræ matres, quæ tam infelices gen[...] stis filios.

De quodam horrendo facinore scilicet quòd quædam mulier comedit infantem suum.

CAPVT XXVIII.

L.i.7.c.13 Illud igitur horribile facinus libet re[...] nisci, quod Ioseph⁹ de Iudaica obsidio ne describit: Mulier quædam facultatibus & genere nobilis, cū cætera multitudine quæ confluxerant Hierosolymam, communem cum omnibus, obsidionis casum ferebat. Hui⁹ reliquas facultates, quas de domo in vrbem conuexerat, tyranni penitus inuaserūt. Si quid verò relictum ex magnis opibus fuerat, quo victum quotidianum pertenuem duceret, irruētes per momenta satellites prædonum rapiebāt: pro quo ingens labor mulierem ex indignatione quadam velut insania fatigabat: ita vt interdum prædones in necem su[...] maledictis & conuitiis instigaret. Verùm quū nec irritatus quisquā nec miseratu[...] illam

illam perimeret,& si quid fortè fuisset sibi quæsitum ab illa,id ab aliis quæreretur nec iam fieret vsque copia requirendi, fames autē dum visceribus insisteret ac medullis. & ad furorē iam famis inedia pungeretur, pessimis vsa est consiliis,& contra ipsa naturæ iura iam armatur. Erat enim ei sub vberibus paruulus filius, quē ante oculos ferēs, infelicis, inquit, matris es, O infelicior fili, nam in bello fame ac direptione prædonum, cui te reseruabo? Nam & si posset vita sperari, iugo tamen Romanæ seruitutis vrgeberis. Veni ergo, ô mi nate, esto matri cibus, prædonibus furor, seculis fabula, quę sola deerat cladibus Iudęorum. Et cùm hoc dixisset, protinus filium iugulauit, tunc denique igne apposito torret, medium quidem consumit, medium seruat obiectum. Et ecce statim prædones irruerunt ambustæ carni odore suscepto, mortem minãtur, nisi cibos sine mora, quos paratos senserant, demonstraret. Tunc illa inquit: Partem vobis optimam reseruaui, & continuò quæ superfuerant membra, retexit infantis. At illos repentè ingens horror inuasit, membra eorum digerere, & quasi animi duritiæ vox eorum est faucibus interclusa. Illa verò truci vultus, & ipsis prædonibus

trucu'érior, meus, inquit, est partus, est filius meũ est facinus: edite, nam prior edi, quem genui. Nolite vos esse aut matre religiosiores, aut fœmina molliores. Quòd si vos pietas vincit, & m execramini cibos: quæ iam talibus pastum, ego iterum his pascar. Post hæc territi contrement ſque diſced nt, qui hunc ſolum ex omnibus facu tatibus cibum miſeræ matri reliquerunt.

Quòd quandoque punitur innocens, & nocens abſoluitur.

CAPVT XXIX.

NEmo ſe cõfidat expertẽ à pœna, qui ſe nouit immunem à culpa. Qui stat
Rom. 11 videat ne cadat. Nam ſæpe innocẽs dãnatur, & nocens abſoluitur: pius punitur, honoratur impius. Ieſus crucifigitur, & Barrabbas liberatur.
Ioan. 12 Hodie vir quietus, inutilis, vir religioſus, hypocrita, vir ſimplex, fatuus reputatur. Deriditur enim iuſti ſimplicitas Lampas contempta apud cogitationes diuitum.

De culpabili humanæ conuersationis ingressu.

CAPVT I.

TRia maximè solent homines affectare, opes, voluptates, honores. De opib° praua, voluptatibus turpia de honoribus vana procedũt. 1. Ioã. 2
Hinc enim Ioãnes Apostolus ait: Nolite diligere mundũ neque ea quæ in mundo sunt, quia quicquid est in mundo, est concupiscentia carnis & concupiscentia oculorum: & superbia vitæ. Concupiscentia carnis ad voluptates, concupiscentia oculorum, ad opes, superbia vitæ, pertinet ad honores. Opes generant cupiditatem, concupiscentiam & auariciam. Voluptates pariunt gulam, & luxuriam. Honores nutriunt superbiam.

De cupiditate.

CAPVT II.

NIhil est igitur auaro scelestius: & nihil iniquius, quam amare pecuniã. Eccl. 10

verb-

1. Tim. 6 Verbum est sapiẽtis quod cõfirmat Apostolus dicens, Quid volũt diuites fieri incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & in desideria multa, & inutilia & nociua: quæ immergũt homines in interitum vel in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas, Hæc sacrilegia cõmittit & furta, rapinas exercet & prędas bella gerit, & homicidia. Simoniacè vẽdit & emit. Iniquè petit & recipit. Iniustè negotiatᷓ & fœnerantur. Instat dolis & imminet fraudibus. Dissoluit pactum & violat iuramentum. Corrumpit testimonium. & peruertit iudicium.

De iniquis muneribus.

CAPVT III.

Esaiæ 1. Consule prophetam Euangelicũ Esaiam: Omnes (inquit) diligunt munera sequuntur retributiones, pupillo nõ iudicant, causa viduæ nõ ingreditur ad eos. Non ipsi præcedunt retributiones: quia non iudicant amore iustitiæ, sed retributiones præcedunt ipsos quia iudicãt amore pecuniæ. Semper enim sequũtur largitionem vel promissionem, vel spem, & ideò pupillo nõ iudicant, à quo nihil largitur aut promittitur, aut sperat. O principes

cipes infideles, socij furum, quicunque diligitis munera sequimini retributiões nó quàm excutietis manum à munere, nisi prius excludatis cupiditatẽ à pectore. De vobis inquit Propheta: Principes eius, quasi lupi rapientes prædã, & auarè sectã dolum. Principes eius in muneribus iudicabant, & sacerdotes eius in mercede docebant & prophetæ eius in pecunia diuinabant. Ecce dominus per Mosem præcepit in lege. Iudices & magistros cõstitues in omnibus portis tuis, vt iudicẽt populũ iusto iudicio, nec in alterã partem declinẽt. Nõ accipies personam, nec munera: quia munera excæcat oculos sapientum & mutãt verba iustorum. Sed iustè quod est prosequeris, & viues. Duo dicit iustũ & iustè, quidam enim iustè quod iustum est, alij quod iniustum est iniustè: rursum quidam iniustè quod iustũ est: alij iustè, quod iustum est, prosequuntur Ezec.22 Deut.16

De acceptatione personarum.

CAPVT IIII.

VAe vobis qui corrupti prece vel pretio, qui fracti amore vel odio dicitis bonum malum & malum bonum, ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem, mortificantes animas: quæ non moriuntur Esaie.5

riuntur

riuntur & viuificantes animas quæ non viuunt. Vos enim non attenditis m ta causarum, sed merita personarum: non tam se munera: non iustitiam, sed pe niam non quod ratio dictet, sed quod luntas affectet, non quod lex sentiat, quod mẽs cupiat. Non inclinatis anim ad iustitiam sed iustitiã inclinatis ad ani-
mum: nõ vt quod liceat, hoc libeat, sed vt
Matt. 6 liceat hoc quod libet. Nũquã in vobis ita simplex est occulus, vt totũ corpus sit lucidum, sed aliquid semper admiscetis fermenti quo totam massam corrumpitis. Pauperum causam negligitis, diuitũ causam cum instantia promoueris. In illis rigorem ostenditis, cum istis ex mansuetudine dispensatis. Illos cum difficultate respicitis, istos fauore tractatis. Illos negligenter auditis, istos subtiliter auscultatis. Clamat pauper & nullus exaudit: loquitur
Eccle. 13 diues & omnes applaudunt. Diues locutus est, & omnes tacuerunt: & verbum illius vsque ad nubes perducent: pauper locutus est, & dicunt quis est hic? & si offenderit subuertent illum. Clamat viduæ patiens, & nullus exaudit: vociferatur & non est qui iudicet. Sed si fortè pauperum causam suscipitis illos remissè fouetis, cum autem diuitum causam assu-
mi-

natis, illos pertinaciter audiuuatis: paupe
res despicitis, diuites honoratis: istis reue
renter assurgitis, illos despicabiliter con-
culcatis. Si introierit in conuentum ve- Iaco. 3
strum vir annulum habēs aureum in veste
candida, & pauper sordido habitu & intē
datis in eum, qui indutus est veste præcla
ra, & dixeritis ei, tu sede hic bene: pauperi
verò dicatis tu sta illic, aut sede sub sca
bello pedū meorū. nonne iudicatis apud
vosmetipsos & facti estis iudices cogita
tionum iniquarū? De vobis enim & cōtra Hie. 5
vos dicit propheta, Magnificati sunt, &
ditati sunt, & incrassati, & impinguati. cau
sam pupilli non dixerunt: & iudiciū pau-
perum non iudicauerunt. Sed in lege præ
cipitur? Nulla enim distātia personarum:
ita paruum audietis: vt magnum. Non ac Deut. 1
cipietis cuiuscunque personam: quia Dei
iudicium est. Non enim est personarum Act. 10
acceptio apud Deum.

De venditione iustitiæ.

CAPVT V.

VOs autem non gratiam gratis datis
nec iustitiam iustè redditis: quia ni-
si venit, non prouenit: nec datur, nisi ven-
datur. Sæpe iustitiam tantùm differtis,
quod

quod litigātibus plus, quàm totum a...
tis: quia maior est sumptus expensæ, ...
fructus sententiæ. Quid autem poter...
illi in districto iudicio respondere, ...
Mat. 20 præcipit. Gratis accepistis: gratis date: l...
crum in arca damnum in conscientia, pe...
cuniam capta is, sed animam captiuatis.
Verùm quid proficit homini, si mundum
Mat. 16 lucretur vniuersum, animæ verò suæ de-
trimentum patiatur? Aut quam dabit ho
mo commutationē pro anima sua? Fra-
Psal. 48 ter fratrem nō redimet: homo non dabit
Deo placationem suam, nec pretium re-
demptionis animæ suæ: laborauit in æter
num: & viuet in finē. Audite diuites quid
contra vos Iacobus Apostolus ait: Agite
Iacob. 5 nūc diuites, plorate & vlulate in miseriis
vestris quæ aduenięt vobis, diuitiæ ve-
stræ putrefactę sunt, vestimenta vestra ti
neis comesta sunt: aurū & argentū vestrū
ęruginauit, & ærugo eorum erit vobis in
testimonium, & manducabit carnes ve-
stras, sicut ignis. Thesaurizastis vobis ...
in nouissimis diebus. Ecce merces ope...
riorum qui messuerūt regiones vestra...
quæ fundata est à vobis: clamat, & cla...
Matt. 9 ipsorū in aures Domini Sabaoth intro...
uit. Proptereà Veritas præcepit: Nol...
te thesaurizare vobis thesauros in ter...

vbi ærugo & tinea demolitur, vbi fures effodiunt & furantur.

De insatiabili desiderio cupidorum.

CAPVT VI.

O Ignis inextinguibilis, cupiditas insatiabilis? Quis vnquã cupidus, primo fuit voto contentus? Cũ adipiscitur quod optauerat, desiderat ampliora, semper in habendis, non habitis finem cõstituit. In Eccle. 5 satiabilis est oculus cupidi. & in partẽ ini Pro. 27 quitatis nõ satiabitur. Auarus non implebitur pecunia & qui amat diuitias fructũ non capiet ex eis. Infernus & perditio nũquam replentur: similiter & oculi hominum insatiabiles. Sanguisugæ duæ filiæ sunt quæ dicunt, Affer. Nam,

Crescit amor nũmi, quantum ipsa pecunia crescit. Iuuenal.

Quare cupidus satiari non potest.

CAPVT VII.

VIs ô cupide scire quare semper es vacuus, cur nunquã impleris? Aduerte: Nõ est plena mẽsura tua. quæ quantũcunque cõtineat adhuc capax est amplioris. Sed humanus animus capax est Dei: I. Cor. 6 quoniã qui adhæret Deo, vnus spiritus est cũ Deo. Quãtũlibet ergo cõtineat, nunquàm est plenus, nisi Deum habeat, cuius

7 semper est capax. si vis ergo satiari, d
2. Cor. nas esse cupid⁹: qa dũ cup d⁹ fueris, sa
Mutt. ri non poteris. Non est enim cõuentio
cis ad tenebras, neq; Christi ad Beli
quia nemo potest Deo seruire & mam-
monæ.

De falso nomine diuitiarum.

CAPVT VIII.

O Falsa diuitiarũ fœlicitas, quæ diui tem veraciter efficit filium infœlicẽ. Quid infœlicius quũ opes mundi, quæ di uitiæ nuncupantur? Opposita sunt esse di uitem & egenum at opes mundi non au

Eccle. 5 ferunt sed afferunt egestatẽ. Magis enim inquit Salomon, sufficit modicum paupe ri, quã plurimũ diuiti, quia vbi multæ di uitiæ, ibi multi qui comedunt illas. Quot & quanti magnates indigeãt? ipsemet fre quenter experior, opes itaque non faciũt hominem diuitem sed egenum.

Exempla contra cupiditatem.

CAPVT IX.

Num. 22 QVã multos seduxit cupiditas? quã plures perdidit auaritia? Balaam Asella redarguit, quia captus cupiditate

Iosue 7 promissorum disposuerit maledicere. Is raëli Acham populus lapidauit, quia fuit

auarũ

aurum & argentum de anathemate Na- 3.Reg.
both interemptus est, vt Acham eius vi- 4.Reg.5
neā possideret, Giezi lepra percussus est
quia petiit & recepit aurum & argentū, Matth.5
& vestes sub nomine Hanfæi. Iudas laqueo se suspēdit quia vēdidit & tradidit Christū. Ananiā & Saphiram subitanea mors extinxit, qa de pretio agri defraudauerūt apostolos. Aedificauit Tyr⁹ munitionē suā, & coaceruauit argentū quasi Zach.9
humū, & aurū quasi lutum platearum, sed ecce dominus possidebit eā, & percutiet in mari fortitudinem eius, & hæc igni deuorabitur

De superflua solicitudine cupidorum.

CAPVT X.

CVr ad congregandū quis instet, cū stare non possit ille, qui congregat? Nam quasi flos egreditur & cōteritur, & Iob 14
fugit velut vmbra, & nunquam in eodē statu permanet. Cur multa desideret, cùm pauca sufficiant? Habentes, inquit, victu 1.Ti.6
& vestitum his contenti simus. Cur necessaria cum multa solicitudine quærat, cū ipsa sine magna difficultate se offert? Audi quid super hoc Veritas dicit: Nolite solliciti esse dicentes: Quid mūducabimus, Matt.6 Lucæ.12

Matt. 6 aut qui bibem⁹, aut quo operiemur? Scit enim Pater vester cœlestis, quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primùm regnũ Dei, & hæc omnia adiicietur vobis.
Psal. 36 Nunquàm enim vidi iustum derelictum, nec semen eius quærens panem.

De auaritia.

CAPVT XI.

Horat. *Tantalus sitit in vndis*, & auar⁹ eget ĩ opibus: cui tãti est, ꝙ habet, quãti est, quod nõ habet. quia nunquàm vtitur acquisitis: sed semper inhiat acquirendis. Salomon: Est quasi diues cùm nihil habeat; & est quasi pauper, cùm in multis diuitiis sit.
Prou. 13 Auarus & infernus vterq; comedit, & non digerit, recipit & non reddit. Auarus nec patiẽtibus cõpatitur, nec miseris subuenit vel miseretur, sed offendit Deum, offendit seipsum, offendit proximum. Nam Deo retinet debita, proximo denegat necessaria, sibi subtrahit opportuna. Deo ingratus, proximo impius, sibi crudelis. Viro cupido & tenacissimo sine ratione est substantia & homini liuido ad quid aurum? Qui sibi nequã est quo-
Eccl. 14 modo bonus aliis erit? Et non iucũdabi-
1. ioã. 5 tur in bonis suis. Qui habet substãtiã huius mundi, & videt fratrem suũ necessitatem

tem habere & claudit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Nō enim proximū suū diligit, sicut seipsum quē inedia perimit & egestate consumit. Neq; Deum diligit super omnia, qui præfert aurum, & præponit argentum.

Cur auaritia sit seruitus idolorum

CAPVT XII.

Ephes. 3

REctè desinit Apostolus, Auaritia, est seruitus idolorum. Sicut enim idolatra seruit simulachro, sic & auarus thesauro. Nam ille cultum idolatriæ diligenter amplificat, & iste cumulum pecuniæ libēter augmentat. Ille cum omni diligentia colit simulachrum, & iste cum omni cura custodit thesaurū. Ille spem ponit in idolatria, & iste spem custodit in pecunia. Ille timet mutilare simulachrum, & iste timet minuere thesaurum.

De proprietatibus auari.

CAPVT XIII.

AVarus ad petendū promptus ad dandum tardus, ad negādum frontosus. Si quid expendit, totū amittit, tristis, querulus & mœrosus, sollicitus suspirat, & anxiatur dubius habet, inuitus expedit. Magnificat datum, sed vilificat dandum: dat

vt lucretur sed non lucratur, et dat largus in alieno sed parcus in proprio. Gulã cruciat vt arcam impleat, corpus extenuat, lucrum extendit. Manum habet ad dãdũ
Eccl. 40 collectam, sed ad recipiẽdum porrectam. Porrò substantiæ iniustorum, sicut fluuius siccabunt: quia quod malè congregat, citò dispergat. Iustum iudicium, vt quæ de malo proueniunt, ad malũ perueniãt: nec accedat ad bonum quod non procedit ex bono. Auarus ergo damnationem habet vitę quæ nunc est & futuræ.

De iniqua possessione diuitiarum.

CAPVT XIIII.

Eccle. 8 VErum est ergo quod Sapiens prote-
Ibid. 31 statur: multos perdidit aurum & ar-
Psal. 71 gentum. Qui aurum diligit, non iustificabitur. Væ illis, qui sectantur illud. Ecce, ipsi peccatores & abundantes in hoc seculo, obtinuerunt diuitias. Hinc Veritas ipsa
Mat. 10 præcipiebat Apostolis: Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris: quia sicut camelus non po-
Ibid. 7 test introire per foramen acus: ita difficile
Actu. 3 est diuitem intrare in regnum cœlorum.
Esaię. 5 Arcta est enim via, & angusta porta, quæ
Ibid. 2 ducit ad vitam. Apostolus ergo secutus re-
Ibid. 67 gulam Veritatis, aiebat: Argentum & aurum

rum non eſt mihi. Vae ergo vobis qui con iungitis domũ ad domum, & agrũ agro copulatis vſq; ad terminũ loci. Repleta eſt terra argento & auro & non eſt finis theſaurorum eius. Propter iniquitaté auaritiæ eius, iratus ſum, & percuſsi eum.

De licitis opibus.

CAPVT XV.

CAeterùm Abrahã diues fuit, & Iob locuples, Dauid opulentus, & tamen de Abraham inquit ſcriptura: Quia credidit Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam. Et de Iob: quia non erat ei ſimilis in terra vir ſimplex, & rectus, ac timens Deum, recedens à malo. de Dauid autem: quia Dominus inuenit virum ſecundum cor ſuũ. At illi fuerunt quaſi nihil habentes, & omnia poſsidentes: iuxta illud prophetæ. Diuitiæ ſi affluãt, nolite cor apponere. Nos autẽ ſumus omnia poſsidentes, quaſi nihil habentes, ſecundum illud Pſalmiſtæ: Diuites egerũt & eſurierũt. Facilius enim inuenies, qui diligit diuitias, & non habeat, quàm qui habeat, & non diligat. Quia difficile eſt in igne, & non ardere: difficilius eſt poſsidere diuitias: & non diligere. Audi prophetam Hieremiam. A minore vſque ad maiorem, omnes aua-

Gen. 15
Iob 5
2. Reg. 2
2. Cor. 6
Pſal. 33

ritiæ ſtudent,& à propheta vſque ad ſacer dotem,cuncti faciunt dolum.

De incertitudine diuitiarum.

CAPVT XVI.

OMnis cupidus contra naturam nititur,& molitur.Natura enim adducit pauperem in mundum: natura pauperem
Luc. 12 reducit à mundo.Nudum cum nàque terra ſuſcepit:nudum etiam eum ſuſcipiet. Cupidus autẽ cupit,& curat fieri diues in mundo.Deſtruam,inquit,horrea mea,& & maiora faciam,& illic congregabo omnia, quæ nata ſunt mihi, & omnia bona mea.Sed dictum eſt ei: O ſtulte, hac no-
Pſal.39 cte repetetur anima tua à te: quæ autem
Pſal. 38 paraſti,cuius erunt? Theſaurizas,& igno-
Iob.3 ras,cui congreges. Dormierunt enim ſo-
Pſal. 48 mnum ſuum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus ſuis. Diues cũ dormierit,nihil ſecum afferat: aperiet loculos ſuos,& nihil inueniet. Ne timueris cùm diues factus fuerit homo, & cùm multiplicata fuerit gloria domus eius: quoniam cùm morietur, nõ accipiet hæc omnia, neque ſimul cum eo deſcendet gloria domus eius: ſed relinquet alienis diuitias ſuas, & ſepulchra eorum domus eorum in æternum. Hinc etiam ſapiens atteſta

attestatur. Qui aceruat ex nō suo iniustè, & alius congregabit, & in bonis suis alius luxuriabitur. Prò dolor, quē habebat hostem, dimittit hæredem.

De gula.

CAPVT XVII.

INitium vitæ hominis, aqua & panis, & vestimentū, & domus, protegens turpitudinem. Nunc autem gulosis non sufficiunt fructus arborum, non genera leguminum, non radices herbarum, nō pisces maris, non bestiæ terræ, nō aues cœli: sed quæruntur pigmenta, cōparātur aromata, & nutriūtur altilia. Capiuntur ob escā, quæ studiosè coquuntur arte coquorum, quæ lautè parantur officio ministrorum. Alius confundit & collat, alius confundit & conficit, & substantiam conuertit in accidens: naturam mutat in artem & saturitas transeat in esuriem, vt fastidium reuocet appetitum, ad irrigandam gulam: non ad sustentandam naturam: non ad necessitatem suppleendam: sed ad auiditatem explendam. Cæterùm tam breuis est gulæ voluptas, vt spatio loci vix sit quatuor digitorum, spatio temporis, vix sit totidem momentorum. Cōtemnitur mediocritas, & superfluitas affectatur, in diuersitate Eccl. 14 Eccle. 1

sapo-

saporum, in varietate ciborũ Auiditas ne
scit modum, & varietas excedit mensu
ram: sed venter grauatur, & stomachus tur
batur sensus opprimitur in illis: inde non
sanus & sanitas, sed morbus & mors. Audi
Eccl. 37 super hoc sententiam Sapientis: Noli aui
dus esse in omni epulatione, & non te ef
fendas super omnẽ escam: in multis enim
2. Cor. 6 escis erit infirmitas, & propter crapulam
vini, multi perierunt. Esca vẽtri, & venter
escis. Deus autẽ & hunc & hanc destruet.

Exempla contra gulam.

CAPVT XVIII.

GVla carum tributum exigit, sed vilis
simnm reddit: quia quantò sunt deli
catiora cibaria, tantò fœtidiora sunt ster
cora. Turpius egerit, qui turpiter ingerit,
superius, & inferius horribilem flatum ex
Gene. 3 primens, & abominabilem sonum emit
23. & 40 tens. Gula paradisum clausit, primogenita
Marc. 6 Esau vendidit, suspendit pistorem, decol
4. Reg. 8 lauit Baptistam. Nabuzardan princeps co
quorum templum incendit, & Hierusa
Dani. 3 lem euertit. Balthasar in conuiuio manũ
Exo. 23 contra parietem scribentem aspexit. Ma
Psal. 77 ne Thetel Phares, & eadem nocte interfe
Thrẽ. 4 ctus est à Chaldæis. Sedit populus mãdu

re & bibere, & surrexerūt ludere. sed adhuc erant escæ eorum in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos. Qui vescebantur voluptuosè interierunt in viis. Diues Luc. 16
ille qui epulabatur quotidie splendidè, sepultus est in inferno.

De ebrietate.

CAPVT XIX.

QVid turpius ebrioso? cui fœtor in ore, tremor in corpore qui promittit stulta, prodit occulta: cuius mens alienatur, facies trāsformatur? Nullum enim secretum, vbi regnat ebrietas. Horatius. Prou. 31
Fœcundi calices quem, non fecere disertum. Horat.
Porrò non sufficit vinum non sicera, non ceruisia sed studiosè conficitur mulsum si rupus claretum labore multo, solicitudine magna, sumptu non modico, sed inde contētiones, & rixę, lites & iurgia. Vinū enim multū potū, vt ait Sapiens, irritationē & iram, & ruinā multam facit: fornicationes ex eo sunt, fornicatio, & vinū, & ebrietas Eccl. 31
auferūt cor. Propterea dicit Apostolus, Osee 4
Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Ephe. 5
Et Salomon: Luxuriosa res vinū, & tumul Pro. 30
tuosa ebrietas. Filij Rachab, & filius Za- Hier. 35
chariæ vinum & siceram, & omne quod Lucæ 1
inebriare poterat, non biberunt.

Exem

Exempla contra ebrietatem.

CAPVT XX.

Gen. 9. EBrietas enim verenda nudauit, in
10 cestum commisit, filium regis occi
2.reg.13 principem exercitus iugulauit. Verùm er
Iudic.13 go est, quod Salomon ait Prouerb.xxiij.
Pro. 23 Vacãtes potibus, & dantes symbola con-
Esaię 13 sumentur. Esa. in v. cap. Væ, qui consurgi-
tis manè ad ebrietatem faciendam & potandum
vsque ad vesperam, vt vino æ-
Esaię 22 stuetis. Cithara & lyra, & tympanum, & tibia,
& vinum in conuiuiis vestris. Væ, qui
potentes estis ad bibendum vinum in conuiuiis,
& viri fortes ad miscendam ebrietatem.
Ecce gaudiũ & lætitia occidere vitulos,
& iugulare arietes, comedere carnes
& bibere vinũ. Comedamus & bibamus:
cras enim moriemur. Et reuelata est in auribus
meis vox Domini exercituum. Si di-
Esaię 28 mittetur hæc iniquitas vobis, moriamini.
Væ coronæ superbiæ ebriis. Effraim
Sacerdos & propheta nesciuerũt præ ebrietate
absorpti sunt à vino, nescierunt videntem
& ignorauerunt iudicium. Prò pudor!
cùm ad annuntiandam Euangelicam lectionem
à quodam presbytero, benedictio
peteretur, hesternam crapulam & no
ctur

.inam ebrietatem eructans, fertur alta ce dixisse: Potum seruorum benedicat ex Angelorum.

De luxuria.

CAPVT XX. Apo.21.

POrrò turpis mater filiam generat turpiorem. Iustum est enim, vt qui in sor dib⁹ est, sordescit & adhuc: Omnes enim adulterantes, quasi clibanus succensus à coquente. Cœperũt principes furere à vino. Venter enim opiparè satur libenter Venerem amplexatur. O extrema libidinis turpitudo, quæ non solum mentẽ effœmi nat, sed etiam corpus eneruat: non solùm maculat animam, sed fœdat personam! Omne enim peccatum, quod facit homo, extra suum corpus est: qui autem fornica tur in corpus suum peccat. Semper illam præcedunt ardor & petulantia, semper comitantur fœtor & immunditia, sequuntur semper dolor & pœnitentia. Fauus enim, inquit Solomon, distilans, labia meretricis: & nitidius oleo guttur eius. Nouissima autem illius amara, sicut absinthium, & lingua eius acuta, quasi gladius anceps.

Osee. 7
1. Cor. 6.
Prou. 5

De generalitate luxuriæ.

CAP

CAPVT XXII.

FAmiliaris est inimicus habitans non procul, sed propè: nõ exterius: sed interius. Nam virtus eius in lũbis eius, & fortitudo eius in vmbilico ventris eius. Nunquàm fugatur, nisi cùm fugitur, nunquàm mactatur, nisi cùm maceratur. Ad causam exigit libertatem & abundantiam: sed requirit ad effectũ, faculiatum adiacentiã. Hæc omnen ætatem corrumpit, omnem sexum confundit, omnem ordinem soluit, omnem gradum peruertit. Inuadit enim senes & iuuenes, mares & fœminas, prudẽtes & simplices, superiores & inferiores, ad extremam generationem etiam Sacerdotes, qui nocte Venerem amplexantur, mane verò virginem venerantur. Turpe dictu, sed turpissimum actu: dici liceat, quod agi nõ libeat. Nocte filium Veneris agitant in cubilibus: manè verò filiũ virginis offerunt in altari.

Iob 40

De diuersis speciebus luxuriæ, & pœnis earum.

CAPVT XXIII.

Gen. 10 QVis multiplices species huius sufficienter valet explicare? Hæc enim
Ibid. 3 Pẽtapolim cũ adiacẽte regione subuertit.
Ibid. 38 Si Sodomitas, si Syché cũ populo inter-
imit.

tit, si ratiores Diuç, Her. & Onam filios Iuda percussit, si inmundos Iudæum, & Madianitidem pugione trãsfodit, si forni catores tribus Beiamin pro vxore Leui- tæ deleuit, si adulteros filios Heli sacerdo tis in bello prostrauit, Amon in conuiuio interfecit, si stupratores quæras, sacrile- gos & incestuosos. Hæc deniq; Vriam oc- cidit, presbyteros lapidauit, Ruben male- dixit, Samsonem seduxit, Salomonẽ per- uerti. Verum est ergo, quod legitur: pro- pter speciem multi perierunt. Nam vinum & mulieres apostatare faciũt sapientes, & arguunt sensatos. Hæc multum vulnera tos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea, viæ inferi domus eius pene trãtes in interiora mortis. Hæc vires ener uat sensus diminuit, dies consumit, opes effundit.

num. 25
Iudi. 19
& 20
1. Reg. 2
& 4
Ibidẽ 11
Dani. 13
Gen. 35
& 49
Iudi. 16
3. Reg.
11
Eccle. 9
& 19
Pro. 7

De coitu contra naturam.

CAPVT XXIIII.

Hæc ignominiosam morphosim ope ratur, quam tamen Apostolus cõfun- dit nomin are. Propterea, inquit, tradidit eos Deus in passiones ignominiæ. N. fœ minæ eorũ cõmutauerũt naturalẽ vsum in eum qui est cõtra naturam. Similiter & masculi, relicto naturali vsu fœminæ exar serunt

Rom. 1

serunt in concupiscentiis suis, inuicem &
sculi in masculos turpitudinem operat
Quid autem hanc turpitudinem oper-
tibus turpius? Quid hoc crimine crimi-
sius? in lege enim quasi paria coniungun-
tur cōcubitus maris cum masculo, & coi-
tus hominis cum iumento. Sic enim legit
Leuit. 15 in Leuitico: Cum masculo non cōmiscebe-
ris coitu fœmineo: quia abominatio est.
cum omni pecore nō coibis, nec macula-
beris cū eo. Vtriq; par pœna subscribitur:
Ibidē 8 Qui dormierit, inquit, cum masculo coitu
fœmineo: vtriq; opati sunt nefas: morte
moriatē, pecus quoq; occidite. Qui habet
aures audiat: imò, qui desipit, resipiscat,

De pœna huius sceleris.

CAPVT XXV.

Gene.18 POena docuit, quid hæc culpa prome-
ruit. Pluit enim Dñs super Sodomā &
Gomorrhā sulphur & ignē à Dño de cœ-
lo. Noluit enim Dominus cuiquā angelorū
vel hominū executionē hui⁹ pœnæ cōmit-
tere, sed sibi ipsi vindictā huius sceleris re-
seruauit, secundum illud: Mea est vltio. &
ego retribuā. Et ideò pluit dominus à Do-
mino videlicet à seipso, nō imbrē vel rore
sed sulphur & ignē super ardorē libidinis,
quatenus pœna similis esset culpa. N-
mi-

misisse dicitur, sed pluisse: quatenus ipso verbo magnitudinē & abundantiā pœnæ notaret. Nemini pepercit oculus eius, sed omnes simul extinxit. Vxorē quoq; Loth, quia retrò respexit, in statuā salis mutauit: nec solùm vrbes, sed omnes circa regiones in valle mortuū & vallem salinariam conuertit. Horrendū est enim incidere in manus Dei viuētis, qui quātò maiorē suæ longanimitatis exhibet patientiam, tantò duriorem suæ seueritatis infert vindictā. Heb. 10

De ambitioso.

CAPVT XXVI.

Opes vtiq; cupidus congregat, & auarus coaceruat. Voluptates gulosus degustat, & luxuriosus exercet. Honores ambitiosus affectat, & superbus extollit. Ambitiosus autē semper est pauidus, semper attētus, de quid dicat vel faciat, quod in oculis hominum valeat displicere. Humilitatem simulat honestatem mentitur, affabilitatem exhibet, benignitatē ostendit, subsequitur, & obsequitur, cūctos honorat, vniuersis inclinat, frequētat curias, visitat optimates, adsurgit & amplexatur, applaudit & adulatur: bene nouit illud poëticum:

Et si nullus erit puluis: tamē excutit illum. Ouidius

Prõptus & feruidus vbi placere cognouit: remissus & tepid⁹, vbi putauerit displicere. Improbat mala: detestatur iniqua: aliã cũ alijs ꝓbat & improbat. vt iudicetᷓ idoneus, vt reputetur accept⁹, vt laudetur ab hominibus, vt à singulis approbetᷓ. Et ecce graué intra se sustinet pugnam, difficiléṁq; cõflictũ, dum iniquitas pulsat animũ, & ambitio cõtinet manũ, & quod illa suggerit faciendũ, hæc fieri nõ permittit. Colludũt tamẽ adinuicem mater & filia: iniquitas, & ambitio, nam mater in aperto subsistit, & filia in occulto nõ resistit. Hęc enĩ vẽdicat sibi publicũ, illa secretũ. Ambitiosus ergo libenter agit de principatu, quem ambit, & dicit: O quando principabitur ille qui seuerus sit in iustitia, pius in misericordia, qui non declinet amore vel odio, qui nõ corrũpatur prece, pretio, qui credat fidelibus, & acquiescat supplicibus, qui sit humilis & benignus, largus & mansuetus, cõstans, sapiens, patiens & astutus.

De nimia concupiscentia ambitiosorum.

CAPVT XXVII.

SI forsan hac antè nõ proficit, recurrit ad aliã, aduocat Simoné, & accedit ad Giezi: per hũc ab illo nititur emere, quod p-

per se non præualet obtinere, supplicat & promittit offert, & tribuit. Prô pudor gratiam quam gratis adipisci nequit. Nec desistit adhuc, sed instat & inuadit violenter honorē, & impudēter arripit dignitatem, amicorū suffragio, præsidio propinquorū, tantóq; dānationis inflammatur ardore, tāta libidine præsidēdi, vt nec schisma abhorreat scandalū nō formidet: sed Giezi lepra percussit, & Simō perijt cū pecunia, Chore autem cum complicibus ignis assumpsit, & Dathan & Abiron terra viuos absorbuit. Nullus itaq; sibi honorē adsumat, nisi qui vocatur à Deo, tanquā Aarō. 4.Reg.5 Actu.8 Num.16 Hebr. 5

De ambitioso exemplum.

CAPVT XXVIII.

Liquidum ambitionis exemplū reperitur in Absalone, qui cùm aspiraret ad regnū fecit sibi currus & equites, & viros, qui præcederent eum, & manè cósurgens Absalō stabat iuxta introitū portæ, & omnem virum qui habebat negotiū, vt veniret ad regis iudiciū, vocabat ad se, & dicebat: De qua ciuitate es tu? Qui respondit: Ex vna tribu Israel, ego sum seru⁹ tu⁹. Respondebat ei Absalon: Videntur mihi sermones tui iusti & boni sed non est, qui te audiat, cōstitutus à rege dicebat & Ab- 2.Reg.15

ſalon: Quis me conſtituat iudicem ſuper terram, vt ad me veniāt omnes, qui habēt negotium, vt ad iuſtū iudicem? Sed cùm accederet ad eum homo quidam, & ſalutaret eum, extendebat manū ſuam: & apprehendens eum, oſculabatur, faciebátq; hęc omni Iſraël, qui veniebāt ad iudiciū, vt audirentur à rege, & ſollicitabat corda virorū Iſraël. Cúmq; abiſſet Abſalon in Ebrō, miſit exploratores ī vniuerſis trib' Iſraël dicētes: Statim vt audieritis clangores buccinæ, dicite: Regnauit Abſalon in Ebron: & facta eſt cōiuratio valida, & populus cōcurrens augebatur cū Abſalone.

De breui & miſera vita magnatum.

CAPVT XXIX.

SEd eſto, quòd ſublimetur in altū, prouehatur ad ſummū, ſtatim curę ſuccreſcūt, ſolicitudines cumulātur, extendūtur ieiunia, vigiliæ producūtur, ex quibus natura corrūpitur, ſpiritus infirmatur. Corrūpitur ſomnus, amittitur appetitus, debilitatur virtus, attenuatur corpus: & ſic in ſeipſo deficiens nō dimidiat dies ſuos: ſed miſerabilem vitā miſerabili ri fine concludit. Verū eſt illud poëticū: In ſe magna ruūt, ſummiſque negatū eſt ſtare diu: tolluntur

luntur in altum, vt lapsu grauiore ruant. Verius autem istud propheticũ. Vidi impium superexaltatũ & eleuatum sicut Cedros libani: transiui enim, & ecce nõ erat, qui eum cognosceret: quæsiui eum, & nõ est inuẽtus locus eius: antè quã dies eius impleãtur, peribit. Lætetur quasi vinea in primo flore, botrus eius, & sicut oliua ducens florem. Audi super hoc sententiã Sapientis: Omnis potentatus, breuis vita. Psal. 36 Eccl. 10

De diuersis proprietatibus superborum.

CAPVT XXX.

STatim aũt vt ambitiosus est promotus ad honorẽ in superbiã extollitur, & in iactantiam effrænatur, nec curat prodesse sed gloriatur præesse: præsumit se meliorem, quia creuit in superiorem. At bonũ facit non gradus sed virtus: non dignitas, sed honestas. Priores dedignatur amicos: notos ignorat hesternos, comites cõtẽnit antiquos, vultum auertit, visum extollit, ceruicem erigit, fastum ostendit, grandia loquitur, sublimia meditatur. Subesse non patitur, pręesse molitur, prælatis infestus, subditis onerosus. Molesta nõ suffert, cõcepta nõ differt, præceps & audax, gloriosus & arrogans grauis & importunus.

De superbia & casu Luciferi.

CAPVT XXXI.

O Superbia cunctis importabilis & odiosa, inter omnia vitia tu semper es prima, tu semper es vltima. Nã omne peccatum te accedente committitur & te recedẽte dimittitur. Scriptum est enim: Ini-
Sapien 3 tiũ omnis peccati, est superbia. Primoge-
Eccle. 10 nita, mors. Hæc enim inter ipsa rerum primordia, creaturam cõtra Creatorem erexit. Angelum cõtra Deum: sed eum absq; mora deiecit: quoniam in veritate nõ stetit ab innocentia in peccatũ, à delitijs in miserias, à cœlo empyreo in aërẽ caligi-
Esaiæ 14 nosum. Audi prophetam: Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer, qui manè oriebaris? Corruisti in terrã, qui vulnerabas gentes, qui dicebas in corde tuo: In cœlum ascendam, & super astra Dei exaltabo solium meum: sedebo in monte testamenti in la-
Ezec. 28 teribus Aquilonis, & ascendam super altitudinem nubiũ: similis ero Altissimo. Tu signaculum similitudinis, plenum sapientia, & perfectus decore in delitijs paradisi Dei fuisti. Omnis lapis pretiosus, vestimẽtum tuum, Sardius, Topazius, & Iaspis Chrysolitus, Onyx & Berillus, Carbunculus, Saphyrus, Smaragdus, Aurum, opus decor-

decoris tui & foramina tua in die, qua conditus es, præparata sunt. Tu Cherub extentus & protegens. & posui te in monte sancto Dei. In medio lapidum ignitorum ambulasti perfectus in vijs tuis, à die conditionis tuæ, donec inuenta est iniquitas in te, Peccasti, & eieci te de mõte Dei. Eleuatum est cor meum in decore tuo: & in terram proieci te. Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso Dei. Abietes nõ æquauerunt ad summitatem eius, & platani non fuerunt æquales frõdibus eius. Omne lignum paradisi non est assimilatum ei & pulchritudini eius: quoniam speciosum feci eum, & multis condensísque frondibus. Ipse est rex super omnes filios superbię. Ipse est draco magnus, rufus habens capita septem: & cornua decem: & in capitibus suis diademata septẽ, cuius cauda trahebat tertiam partem stellarum cœli, & misit illas in terram: & proiectus est draco ille magnus, serpens antiquus, qui vocatur diabolus & Satanas, qui seduxit vniuersum orbem, & proiectus est in terram: & angeli eius cum eo missi sunt. De quo Veritas ait: Vidi Satanam quasi fulgur de cœlo cadentẽ: Nam omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur.

Ezec. 28
Iob 42
Apoc. 12
Lucæ 10
Ibidẽ 14

De arrogantia hominum.

CAPVT. XXXII.

O Superba pręsumptio, & pręsumptuosa superbia, quæ nõ tantùm angelos Deo voluisti adæquare, sed etiã homines pręsumpsisti deificare! Porrò quos erexit, depressit, & quos exaltauit, humiliauit, Hinc ait Dominus ad prophetam: Fili hominis dic principi Tyri, hęc dicit domin' Deus, eò ꝙ eleuatũ est cor tuum quasi cor Dei, & dixisti: Deus ego sum, cùm sis homo, & nõ Deus: idcirco ego adducam super te robustissimos gentiũ & interficiam te, & morieris in interitu occisorũ. Nabuchodonosor: quia potentiam suã iactauit superbè, & ait: Nõne hæc est Babylõ, quã ædificaui in domo regni ĩ robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? Cũ adhuc sermo esset in ore regis, vox de cœlo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonosor rex. regnum tuũ transiuit à te: & ab hominibus eijciam te: & cũ feris & bestijs erit habitatio tua: fœnũ quasi bos comedes, & septẽ tempora mutabũtur super te donec scias, quòd Excelsus dominetur in regno hominũ, & cuicũq; voluerit det illud. Eadẽ hora sermo cõpletus est super Nabuchodonosor. Verũ est ergo, ꝙ dicitur in Psalmo'

Danie. 4

Homo

Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Superbia turrem euertit, & linguam confudit, prostrauit Goliam, & suspendit Aman, interfecit Nichanorem & peremit Antiochũ, Pharaonem submersit, & Sennacherib intere mit: Holofernis caput amputauit. Sedes ducum superborum destruxit Deus, & radices gentium superbarum arefecit.

Psal. 48
Gene. 11
1. Re. 17
Hest. 7
2. Ma. 15
Iudi. 6
2. Mac. 9

De abominatione superbiæ.

CAPVT XXXIII.

QVàm detestabilis sit superbia, Dominus ipse per prophetã testatur, dicens, Detestor ergo superbiã Iacob. Et iurauit Dominus in superbiam Iacob: Si oblitus fuero vsque in finẽ omnia opera eorum. Vnde inter illa septem, quæ Dominus odit, & septimum detestatur anima eius, Salomon primũ ponit oculos sublimes. Et Esaias: Dies Domini exercituum super omnem superbũ & excelsum, & super omnem arrogantẽ: & humiliabitur, & super omnes cedros Libani, & sublimes & erectas, & super omnes quercus Basan & super omnes mõtes excelsos, & super omnes colles eleuatos, & super omnẽ turrẽ excelsam, & super omnem murum munitum

Exo. 14
4. Re. 10
Iudi 13
Eccl. 19
Amos 6
Ibid. 8
Prou 6
Esaiæ 2

tum & curuabitur sublimitas homin. &
Esaiæ 52 humiliabitur altitudo virorum Propterea
Ibid.32 dilatauit infernus animam suã, & aperuit
os suum absque vllo termino: & descendent sublimes gloriosiq; eius ad eũ. Dominus exercituum cogitauit hoc, vt detraheret superbiam omnis gloriæ eius. Iob
Iob 20 quoque dicit: Si ascenderit vsque ad cœlũ superbia, & caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur.

Contra arrogantiam superborum.

CAPVT XXXIIII.

OMnis ferè vitiosus, diligit sibi similem. Superbus autem odit clarum.
Prou.15 Vnde Salomon: Inter superbos semper
Ibid 11 sunt iurgia: & vbi fuerit superbia, ibi & contumelia Superbus in otio ita gestit, c... fastidit, magnum reputat si loqui dignetur, maximum, si surgat & amplexetur. Aestimat plus dignitatem ab ipso, quã ipsum effectum ex dignitate. Nunquam vult vti paternitatis affectu: semper vult vti donationis imperio. Superbia eius & arrogantia eius, & indignatio eius, plus quàm fortitudo eius. Reuoluat in animo
Lucæ 20 quod legitur in Euangelio: Facta est contentio inter discipulos Domini Iesu, quis eorum videretur esse maior: & ait Iesus

Principes gentium dominātur eorum, & qui potestatem habēt inter illos, benefici vocātur, Vos autem nō sic: sed qui maior est inter vos, erit sicut iunior: & qui præcessor sicut ministrator. Et vt Petrus Apostolorū princeps, ait: Non quasi dominantes in clero, sed forma facta gregis ex animo: 1. Petri 3
Domini est terra, & plenitudo eius, orbis terrarum, & vniuersi, qui habitant in eo. Psal. 23
Vnus est ergo Deus, & vnus est Domin⁹. Cæteri verò non sunt Domini, sed ministri: quibus interdicitur dominium, & inducitur ministerium. Audi super hoc Sapientem: Rectorem si te posuerunt, noli extolli: esto in illis, quasi vnus ex illis. Eccle. 32

Contra fraudem ambitiosorum. exemplum.

CAPVT XXXV.

Filij Zebedæi, qui per interuentum matris honorem postulauerūt à Christo: Dic (inquit) vt sedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram, & alius ad sinistrā tuā in regno tuo, meruerunt audire: Nescitis, quid petatis. Nō enim honore, sed onere peruenitur ad regnū. Vnde Dominus subdit: Non est meum dare vobis, quasi diceret, meum quidem est dare, sed nō vobis, id est ambitiosis, quales vos estis. Licet Matt. 20

autem

autem potestas à Deo sit, superbi tamen non regnant ex Deo, secundum illud pro pheticum: ipsi regnauerunt, & non ex me: principes extiterunt, & nō cognoui eos.

De proprietatibus arrogantum.

CAPVT XXXVI.

Matt.23 SVperbus autem amat primas cathedras in synagogis: & primos recubitus in cœnis: salutatiōes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi: nō nomine psonæ sed nomine fortunæ vult appellari, non vt homo, sed vt dominus vult honorari. Sedet sublimis, incedit excelsus, vult sibi omnes adsurgere, singulis inclinare. Porrò quidam Philosophus ludens arrogantiam cuiusdam regis, cum vidisset eum in throno regali sedere sublimem, prostratus in terram, suppliciter adorauit, & confestim non inuitatus, ascendens iuxta regē consedit. uod Rex vehemēter admirās eò quod nosset eum esse Philosophum quare hoc egerit exquisiuit. Philosophus ergo respondit: Aut Deus es, aut homo. si Deus debui te adorare: si homo bene potui iuxta te sedere. Rex autem orationem conuertens contra Philosophū, intulit, Imò homo sum, non debuisti me adorare

adorare? si Deus sum, non debuisti iuxta me sedere. Sapienter iste respondit, sed ille prudenter elusit.

De superfluo cultu.

CAPVT XXXVII.

PRimis parentibus fecit Deus tunicas pelliceas post peccatum, & a Christo dicitur Christianis, Nō duas tunicas habeatis. Sed iuxta Ioannis cōsiliū, qui habet duas tunicas, det non habenti vnam. Superbus autem, vt magnificus videatur, satagit vestiri duplicibus, indui mollibus pretiosis ornari. Sed quid est homo pretiosis ornatus, nisi sepulchrum foris dealbatum intus autē plenū spurcitia? Hyacinth⁹ & purpura, coccus & byssus, in limo putrescunt: aurum & argētum, lapides & gemmæ in luto sordescūt. Dignitas & potestas malè iacēt in puluere honor & gloria malè sedēt in cinere. Quid ergo superbiæ philacteria dilatas, & magnificas fimbrias? Diues ille qui induebat purpura & bysso, sepult⁹ est in inferno. Dyna filia patriarchæ Iacob, antè quā egrederetur (vt ait Iosephus) vt emeret ornamētum prouincialium mulierū, virgo permāsit. Cùm autē exiuit, Sichē filius Regis Amorrheorum, eā violēter oppressit. Holofernes q sede-

Genes. 3
Matt. 10
Lucæ 3
Matt. 23
Lucæ 16
Gen. 33

sedebat in Canopeo qui erat ex pur-
ra & bysso & auro, & smaragdo & lapi-
bus cōfectū, & iugulatus est a Iudith. Q
quum prius tegeretur cilicio, tunc adi-
psit ornatum iucūditatis. Audi super ho
consilium Sapientis: In vestitu ne glorie-
Eccle.11 ris vnquàm. Et Apostolus: Non in veste
1.Thi.2 pretiosa, nec sit extrinsecus capillatura,
1.Petr.3 aut circundatio auri, aut vestimentorum
cultus.

Contra superfluum ornatum.

CAPVT XXXXVIII.

Attende quid contra superfluū ornatum comminetur Dominus per pro-
Esaiæ 3 phetā Esaiam Pro eo quod eleuatæ sunt
filiæ Sion, & ambulauerūt extento collo,
& nutibus eorum ibāt decaluabit Dominus ceruicem filiarum Sion, & crinem ea-
rum nudabit, In die illa auferet Dominus ornamentū calciamētorū, & lunulas
& torques & monilia, & armillas, & mitras & discriminalia & perichelides, &
murenulas, & olofactoriola & ī aures &
annulos, & gémas ī frōte pédétes, & mutatoria, & palliola, & linteamina, & acus,
& specula, & syndones, & vittas, & theristra. & erit pro suaui odore fœtor. & pro
zona

rona funiculus & pro crispante crine, calvitium. Ecce ista pœna redditur pro culpa vt in eo puniatur, in quo peccauerunt. Adhuc super his audi prophetã Ezechielem: O Tyre byssus varia de Aegypto texta est tibi in verum hyacintibus & purpura de insulis elisa, facta est indumentũ tuum. Dentes eburneos & hebeninos cõmutauerunt in pretio tuo Propter multitudinem operũ tuorũ guttam, & purpuram & scrutulata, & byssum, & sericum, & Chachod proposuerunt in mercatu tuo, dederunt institores tui in tapetibus ad sedendum, & repleta est & glorificata nimis. Sed nunc contrita es in mari, & in profundis aquarum opes tuę, ad nihilum redactę es, & non eris vsque in sempiternum. Eze. 27

Quòd plus defertur vestibus. quàm virtutibus.

CAPVT XXXIX.

CVm quidam Philosophus in habitu contemptibili principis aulam adiisset & diu pulsans nõ fuisset admissus, sed quoties tẽtasset ingredi, toties contigisset eum repelli, mutauit habitũ, & assumpsit ornatum. Tũc ad primam vocem aditus patuit venienti. Qui procedens ad principem

principem pallium quod geſtabat, cœpit venerabiliter oſculari. Sup quo pr nc admirãs,quod h:c ageret,exquiſiuit. Ioſephus reſpondit: Horantem honoro quia quod virtus non potuit, veſtis obtinuit. O vanitas vanitatum! plus honoris defertur veſtibus quã virtutibus: plus venuſtati, quàm honeſtati.

De fucatione oculorum.

CAPVT XL.

ARtificialis ſpecies ſuperinducitur, & facies obducitur naturalis, tãquã
Matt. 16 artificium hominis, artẽ ſuperet Creatoris Non ſic, nõ ſic. Cõſiderate inquit Dominus, lilia agri, quomodo creſcunt, non laborant neque nent dico autem vobis, quoniã nec Salomon in omni gloria ſua coopertus eſt, ſicut vnum ex iſtis. Abſit
Pſal: 38 autem, quòd adulterinus color cõparabilis ſit natiuo. Quoniam cum facies adulterino colore fucatur, os abominabili fœtore corrũpitur, Vniuerſa vanitas, omnis homo viuẽs. Quid enim vanius, quàm pectere crines, planare cæſariem, ungere genas, vngere faciem, producere ſupercilia: Quandoquidem fallax ſit gloria, & vana
Prou. 30 ſit pulchritudo: Omnis Caro fœnum, om-
Iſa. 40 nis gloria ei⁹, quaſi flos agri. Quoniã tam

quàm

quàm fœnũ velociter accrescent & sicut Psal. 36
olera herbarum citò cadent. Vt autem p
sonæ ornatũ pretereã ne malignius quã
verius videar in aliquo succensere, quid
vanius quàm ornare mensam mantilibus
picturatis? quà millis ebore manicatis, va
sis aureis & argenteis vasculis scyphis &
mappis buccalibus, & gradualibus, scutel
lis & coclearibus, furcinulis & fotularib⁹
bacilibus & vrceolis: capsulis & flabellis?
Quid ꝓdest pingere cameras, ditare par
ticas, palliare vestibulum, sustinere paui-
mẽtum componere lectum inflatum plu
mis opertum sericis, obductum cortinis,
aut etiam canopeo? Scriptũ est enim: Cũ
morietur non accipiet hæc omnia: neque
simul cum eo descendet gloria eius.

De immunditia cordis.

CAPVT XLI.

NOn est, qui de cordis munditia va-
leat gloriari, quoniã in multis offen
dimus omnes Et si dixerim⁹, quia pecc Psal. 48
tum nõ habemus, nosipsos succedimus & Iacob. 3
veritas in nobis non est. Quis est qui il 1. Ioã. 1
lud dicere valeat cum apostolo. Nihil mi 1. Cor. 4
hi conscius sum: non tamen in hoc iustifi Eccle. 31
catus sum. Quis est hic, & laudabim⁹ eũ? Iob 4 &
Ecce inter sanctos nemo est immutabilis 15, & 25

 cœli

cœli nō sunt mundi in conspectu eius.
Gene. 6 In angelis eius reperit prauitatem. Quātò magis abominabilis est, & inutilis homo qui bibit quasi aquā, iniquitatē? Pœnituit ergo Deum fecisse hominē in terra eò quòd multa esset hominum malitia super terram, & cūcta cogitatio hominis oī tēpore ad malū intēta, & ideò tactus dolore cordis intrinsecꝰ deleuit hominē
Matt. 24 quē creauerat, Porrò superabundauit ini-
Psal. 13 quitas. & refrixit charitas multorum. O-
& 51 mnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt: non est, qui faciat bonum: non est vsque ad vnum. Tota pene vita mortalium mortalibus est plena peccatis: vt vix valeat inueniri, qui non declinet ad sini-
Roma. 1 strā, qui nō reuertatur ad vomitum, qui
& 10 nō putrescat ī stercore. Quin potius glo-
Titum 3 rientur cùm malè fecerint, & exultant in rebus pessimis, repleti omni iniquitate malitia fornicatione, auaritia nequitia, pleni inuidia, homicidiis contentione, dolo malignitate, susurrones detractores, Deo odibiles, contumeliosi, superbi, elati inuētores malorum, parentibus inobediētes, insipiētes, incompositi, sine affectione, sine fœdere, absque misericordia. Talibꝰ & peioribus mundus iste repletus est hæreticis & schismaticis, perfidis & tyrannis simo.

moniacis & hypocritis, ambitiosis cupidis raptoribus & prædonibus, violentis & exactoribus, vsurariis, & falsariis, impiis & sacrilegis, proditoribus & mendacibus, adulatoribus, & fallacibus, garrulis, & versutis, gulosis, & ebriosis, adulteris, & incestuosis, mollibus, & immundis pigris & negligentibus, vanis & prodigis impetuosis, & iracundis impatientibus, & inconstantibus, veneficis, & auguribus periuris, & execratis, præsumptuosis & arrogantibus, & desperatis, demùm vniuersis vitiis irretitis: Psal. 67 Porrò sicut deficit fumus, deficient: & sicut fluit cera à facie ignis: ita peccatores peribunt à facie Dei.

De doloribus quos mali patiuntur in morte.

CAPVT XLII.

MAli siquidem quatuor dolores patiuntur in morte. Primus dolor est augustia corporea, tanta & tam grauis, quanta & qualis nec fuit nec est in præsenti vita ante dissolutionem illam. Quoniam quibusdam, & sine motibus apparet pro nimio dolore, quòd seipsos dissipent. Fortis enim & incomparabilis est violentia quoniam nexus illi, & physicales nodi inter corpus & animam: disrumpuntur.

Vnde Propheta lamentandoait, in Psal-
Psal. 114 mo: Circundederũt me dolores mortis.
Non est membrum, non est articulus in
corpore qui penitus non inuoluatur illo
inexpugnabili dolore. Secũdus dolor est
quando iam plene defatigato corpore &
suis exhausto viribus, anima multò libe-
rius videt tunc in momẽto occurrere om
nia opera bona sua vel mala, quæ fecit:
quæ omnia reducuntur ante oculos inte-
riores. Dolor iste tantus: & retractio ista
tam grauis est. quoniam anima plurimũ
turbata cogitur contra seipsam edissere-
re. Vnde dicitur in Psalmo, Torrentes ini
Psal 27 quitatis conturbauerunt me. Sicut enim
torrentes cum multo impetu veniunt, &
videntur diruere omnia: ita in morte vi-
debit malus omnia subitò, quæ fecit, o-
pera bona vel mala. Tertius dolor est,
quando anima incipit iam iustè iudica-
Psal. 17 re, & sibi pro suis iniquitatibus singulis
omnia & debita gehennæ tormenta vi-
det imminere. Vnde dicitur in Psalmo:
Circũdederũt me dolores inferni. Quar-
tus dolor est quando anima adhuc in cor
pore posita, videt spiritus malignos ad re
cipiendum se paratos: vbi tantus dolor
est timor, quod misera anima licet ex-
tincta, quandiu potest refugiat, vt tem-
pus

pus suæ captiuitatis redimat, antè, quàm de corpore exeat.

De aduentu Christi ad diem mortis cuiuslibet hominis.

CAPVT XLIIII.

VIdet etiam tam bonus, quàm malus antè, quàm egrediatur anima de corpore, Christum in cruce positum. Malus videt sibi ad confusionem, vt erubescat se non esse redemptũ sanguine Christi sua culpa exigente. Vnde malis dicitur in euãgelio: Videbũt in quem pupugerũt, quod intelligitur de aduentu Christi ad iudicium & de aduentu eius ad diem mortis cuiuslibet hominis. Bonus autẽ videt ad exultationem, vt habemus ex verbis Apostoli, qui ait, vsque in aduentum Domini nostri Iesu Christi, id est ad diem mortis, quando apparebit tam bonis, quàm malis Christus in cruce positus, & ipse Christus de Ioanne Euangelista ait: Sic volo eum manere, donec veniam, id est, in virginitate perseuerantem, donec veniam ad obitum eius. Quatuor nanque leguntur aduentus Christi, duo visibiles: In humilitate ad redimendum mundum. Secũdus, in maiestate ad iudicium. Et duo inuisibiles: Primus in mente per gratiam. Vnde in

Ioan. 19

1. Tim. 6

Ioan.14 Euangelio: ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Secūdus in obitu cuiuscunque fidelis. Vnde Ioannes in
Apo. 22 Apocalypsi: veni Domine Iesu. Vnde legitur, quòd in die obitus sui obuiàm venit ei Christus.

LIBER III.

De putredine cadauerum.

CAPVT I.

Psal.145 EXIBIT spiritus eius & reuertetur in terram suam, in illa die peribūt omnes cogitationes eorum. O quot & quanta morta-
Psal.108 les de mundanæ prouisionis incertitu-
Iob 14 dine cogitant, sed surrepentè mortis articulo repentè cuncta quæ cogitauerant euanescunt! Sicut vmbra, cum declinat ablati sunt, & excussi sunt, sicut locustæ. Exibit ergo spiritus eius non voluntarius, sed inuitus, cum dolore dimittet, quæ cum amore possedit. ac velit nolit, constitutus est ei terminus qui præteriri non potuit, in quo terra reuertetur in terram. Scriptum est enim: Terra es
Gene. 3 & in terram ibis. Naturale siquidem est

est, vt materiatum in materiam resoluetur. Auferet ergo spiritum eorum, & deficient, & in puluerem suum reuertentur. Cùm autem morietur homo, hæreditabit bestias, serpentes & vermes. omnes enim in puluere dormient, & vermes operient eos. Sicut vestimentum, sic comedet eos vermis, & sicut lanã sic deuorabit eos tinea. Quasi putredo cõsumẽdus sum (ait Iob) & quasi vestimentum, quod comeditur à tinea. Putredini dixi: Pater meus es, mater mea & soror mea, vermibus. Homo putredo & filius hominis. Quàm turpis pater, quàm turpis mater, quã abominabilis soror! Cõceptus est enim homo de sanguine per ardorẽ libidinis putrefacto: cuius tamẽ cadaueri quasi funebres vermes adsistũt. Viuus generauit pediculos & lũbricos: mortuus generabit vermes & muscas. Viuus producit stercus & vomitũ: mortuus producit putredinẽ & fœtorẽ. Viuus hominẽ vnicũ impugnabit: mortuus vermes plurimos impugnabit. Quid enim fœtidius humano cadauere? quid horribilius hoĩe mortuo? Cuius gratissimus erat amplexus in vita, molestus etiam erit aspectus in morte. Quid ergo prosunt diuitiæ? quid epulæ? quid delitiæ? Non liberabunt à morte: non defendent

Psal. 103
Eccl. 10
Iob. 21
Esaię 31
Iob. 13
Ibid. 17
Ibidẽ.

à verme non eripient à fœtore. Qui modò sedebat gloriosus in throno: mó iacet despectus in tumulo. Qui modò fulgebat ornatus in aula: modò sordet nudus in tumba. Qui modo vescebaẗ delitiis in cœnaculo: modò cõsumiẗ à vermib⁹ in sepulchro.

De tristi memoria damnatorum.

CAPVT II.

Eccle. 7 Vindicta carnis impij vermis & ignis, vterque duplex, Interior & exterior.
Esa. vlt. Interior, qui rodit & vrit cor: exterior, qui rodit & vrit corpus. Vermis inquit, eorum
Iudi. 16 non morietur in æternum: & ignis non extinguetur. Dabit Dominus ignẽ & vermes in carnes eorum, vt vrantur, & sentiãt vsque im sempiternum. Vermis conscientiæ temporaliter lacerabit, affliget memoria, turbabit pœnitentia, torquebit angustia. Venient enim in cogitationem pecca
Sapi. 4 torum suorum timidi, & traducẽt illos ex
ibidẽ. 5 aduerso iniquitates eorum dicẽtes: Quid profuit nobis superbia, & iactantia diuitiarũ? quid contulit nobis? Transierunt illa omnia, tãquàm vmbra, sicut nauis quę pertransit fluctuãtem aquam, quam cùm pertrãsierit, non poterit eius inueniri vestigium. Sic & nos nati, continuò desinimus esse. Virtutis quidem nullum signum

vale

valemus ostendere, sed in maligniate nostra consumpti sumus. Cum ingenti turbatione recogitabunt, quæ cum nimia delectatione gesserunt, vt stimulus memoriæ pungat ad pœnam, quos aculeus nequitię stimulauit ad culpam.

De inutili pœnitentia damnatorum.

CAPVT III.

DIcent intra se pœnitentiam agentes: Errauimus à via veritatis, & lumē iustitiæ non illuxit nobis. Tunc incipiēt dicere montibus, Cadite super nos, & collibus: Cooperite nos, pœnitebunt ad pœnam, sed non conuertentur ad veniam. Iustum est enim, vt qui noluerunt cùm bene potuerunt, cùm velint non possint. Dedit enim Dominus locum pœnitentiæ, & ipsi abusi sunt eo. Propterea diues, qui cruciabatur in flamma, dicebat ad Abraham: Rogo te pater, vt mittas Lazarum in domum patris mei, habeo enim quinque fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormētorum. Cui cùm Abraham respondisset: Habent Mosen & Prophetas, audiant illos: subiunxit: Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agēt. Agebat & ille pœniten

Sapiē. 5 Luc. 23 Apoc. 6 Luc. 15

nitet iam in inferno, sed quia cognoscebat illam inutilem, rogabat, vt annunciaretur hoc fratribus, quatenus agerent pœnitentiam in hoc seculo fructuosam. quia tunc prodest homini pœnitere, cùm potest ipse peccare.

De pœnis inferni diuersis.

CAPVT IIII.

Matt. 13 Pœnæ infernales secundũ diuersa peccata sunt. Prima pœna, est ignis. Secunda, frigoris. De his dixit Domin': Ibi erit fletus & stridor dentium. Fletus, propter
Psal. 10 ignem fumosum: Stridor dẽtiũ, propter frigus. Tertius erit fœtor. De his tribus di-
Esaię vl. citur in Psalmo: Ignis sulphur, & spiritus procellarum. Quarta, vermes indeficientes. Vnde Isaias: Vermis eorum non mo-
Pro. 19 rietur, & ignis eorum non extinguetur. Quinta, salebræ percutientium: Vnde dicit Salomon: Parata sunt iudicia blasphe-
Iob. 10 matoribus, & percutientes mallei stultorũ corporibus. Sexta, tenebræ palpabiles exteriores, & interiores Vnde Iob: Terra miseriæ & tenebrarũ, vbi vmbra mortis, &c. Vadã ad terrã tenebrosam, & opertã mortis caligine. In Psalmo: Et in æternũ
Psal. 43 non valebunt lumẽ & alibi: impi, in tene-
1. Reg. 2 bris conticescent. Septima, confusio peccato

catorum: tunc enim (vt legitur) erunt libri aperti conscientiæ hominis, & omnia erunt manifesta. Octaua horribilis visio dæmonum qui videbũtur in executione scintillarum de igne ascendentium. Nona igneæ catenæ, quibus impij mẽbra cõstringentur. Prima, cõcupiscentium est. Secunda, maleficiorum. Tertia luxuriosorũ. Quarta inuidorum & odium habentium. Quinta, eorum qui in hoc seculo per flagella non meruerunt castigari: quia tentauerunt & exacerbauerũt Dominũ in multitudine iniquitatum suarum. Psal. 9 Sexta eorũ, qui in tenebris ambulantes, ad lumen verũ venire contempserunt. Septima, confitentium peccata sua, & pœnitentiam contemnentium. Octaua, illorum, qui in hoc seculo libenter vident mala & faciunt. Nona, illorum, qui per singula vitia sunt defluxi, qui ambulant in desideriis suis, & post cõcupiscentias suas.

De ineffabili angustia damnatorum.

CAPVT V.

Videntes turbantur timore horribili Sapiẽ. 5 gementes præ angustia spiritus & dicẽtes. Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinem impropetij. Nam insensati vitam illorum æstimabamus

bamus insaniam, & finem eorum sine honore. Ecce quomodo cõputati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorũ. Supplicium erit malorum, intueri gloriam beatorum, licet fortè post finem iudicij beati quidem visuri sunt reprobos in tor-
Psal. 37 mentis, secundum illud: Lætabitur iustus, cùm viderit vindictam peccatorũ. Reprobi verò non sunt visuri beatos in gloria, secundum illud: Tollatur impius, ne videat gloriam Dei. Talia dicẽt in inferno peccatores: quoniam spes impij, est tanquàm lanugo, quæ à vento tollitur: & tãquàm spuma gracilis, quæ à procella dispergitur: & tanquàm fumus à vento diffusus, & tanquàm memoria hospitis vnius diei.

De igne gehennali.

CAPVT VI.

Eze. 20
Iob. 20 IGnis gehennæ nec lignis nutritur, nec flatu succenditur, sed à Deo creatus est inextinguibilis ab origine mundi. Scri-
Esa. 14 ptum est enim: Deuorabit eum ignis, qui
Eze. 28 non succenditur. Creditur autem esse sub terris, secundum illud Isaiæ: Infernus subterra conturbatus in occursum aduentus tui. Sed & omnis locus reprobus est pœnalis, qui semper cruciatum, & vbique contra se tormentum deferunt. Producã (inquit)

(inquit) ignem de medio tui, qui cõmedet te. Ignis autem gehennæ, semper ardebit, & nunquàm lucebit: semper exuret, & nũquàm consumet: semper afficiet, & nunquã deficiet. Est enim apud inferos summa tenebrarum obscuritas, immensa pœnarum accerbitas, infinita miseriarũ æternitas. Ligatis (inquit) pedibus & manibus mittite eum in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentium. Singula mẽbra pro suis peccatis propria sustinebunt tormenta, vt in eo puniatur, in quo peccauerunt. Scriptum est enim: Per quę peccat homo, per hæc & torquebitur: Vnde qui in lingua peccauerat, cruciabatur in lingua. Propter quod ipse clamabat: Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarũ, vt intingat extremum digiti sui in aquam & refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma. Per digitũ intelligitur operatio. Digitis enim operamur, quasi dicat: si minimum opus Lazari haberem, minorem pœnam sentirem.

Mat. 22

Sapi. 11

Lucæ 16

De tenebris inferni.

CAPVT VII.

REprobi verò non solùm exterioribus, sed & interioribus tenebris inuoluentur: quia spirituali pariter & corporali

rali luce, carebunt. Scriptum est enim: Tol-
Esaię 25 letur ĩpius, ne videat gloriam Dei: quo-
lus tunc erit in lucem sempiternam. I-
tam autē in pœnis reprobi tolerabũt
Ibid. 60 gustiam, vt vix aliquid cogitare valeant
prę̨ter pœnas: sed illuc deiicient impetum
cogitationis, vbi sentient vim doloris. Sa-
nè, discipulus quidã fertur apparuisse ma-
gistro suo post mortem. Quem cum ma-
gister esse damnatũ intellexisset, quæsiuit
ab eo, si aliquæ quæstiones apud inferos
verterent. Qui dicitur respõdisse, quòd
apud inferos quidem solummodò non sit
Eccle. 1 nisi pœna. Sed & Salomon ait: Nec opus
nec ratio est apud inferos, nec sciẽtia, nec
sapientia, quò tu properas. Erit enim tan-
ta in reprobis obliuio tãta cę̨citas animi
tanta confusio rationis, vt rarò vel nun-
quã ad cogitandum quicquam de Deo
posſint adsurgere, nec ad cõfitendum va-
Psal. 113 leant respirare. Nã à mortuo tanquam ab
eo, qui non est, periit confessio. Scriptum
Esaię 38 est enim: Non mortui laudabunt te
Domine, neque omnes, qui de-
scendũt in infernum. Non
infernus cõfitebitur
tibi, neq; mors
laudabit
te

De confusione pœnarum.

CAPVT VIII.

DImitte me (dicit Iob) vt plãgam pau lulùm dolorem meum, antè quàm, vadam ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine, terrã miseriæ & tenebrarum: vbi vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Ordo quidem erit in quantitate pœnarum: quoniã in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis, vt qui grauiùs peccarunt, grauiùs puniantur. Potentes enim potenter tormenta patientur. Sed ordo nõ erit in qualitate rerum: quia de aquis niuium transibunt ad calorem nimium, vt subita cõtrariorum mutatio grauiorẽ inferat cruciatum. Experimẽto cognoui, quòd adustus, si frigidum statim adhibeat, ardentiorem sentiet cruciatum.

Iob. 10
Lucæ 6
Sapiẽ. 6
Iob. 24

De indeficientia tormentorum.

CAPVT IX.

SIcut oues ĩ inferno positi sũt, & mors depascet eos: ductũ est hoc à similitudine iumentorum, quæ nõ radicitus euellunt herbas: sed summitatẽ solũmodò carpunt, vt iterũ herbę renascãtur ad pastum. Sic

Psal. 18

in illis excrescet: vt velint illũ omnino n
esse, per quẽ sciũt se tam infœliciter c
Maledicent Altissimo, & blasphemab
Excelsum, cõquerentes eũ esse malign
quòd creauit illos ad pœnam, & nũqua
inclinatur ad veniam. Audi Ioannem i
Apoc.16 Apocalypsi dicentem: Grando magna de
scẽdit de cœlo in homines: & blasphema-
uerunt homines Deum propter plagam
grãdinis: quoniam magna facta est vehe-
menter. Volũtas ergo damnati, licet ami
serit potestatis effectũ, semper tamen ha-
bebit malignitatis affectũ? & ipsa erit in
inferno supplicium, quæ fuerat in mundo
peccatum, licet forsan, & ibi peccatum sit,
sed non meritũ pœnæ. Impius ergo, qui
semper habebit in se reatum ex culpa, sen
tiet contra se cruciatum ex pœna. Quòd
enim ipse per pœnitentiam non deleuit,
Deus per indulgentiam non remittit. Ad
magnam ergo pertinet iustitiam iudican
dis, vt nunquàm careant gehennæ suppli
cio, qui nunquàm caruerunt in vita pecca
to. Voluissent vtiq; si potuissent sine fine
viuere vt potuissent sine fine peccare.
Ostendunt enim, quód in peccato
semper viuere cupiunt, qui
nunquam desinunt pec-
care, dum viuunt.

Test.

Testimonia de suppliciis æternalibus.

CAPVT XI.

QVis (inquit Esaias) poterit habitare Isa.33.&
de vobis cũ sacerdotib' sempiter 65
nis? Isti fum' erũt in furore meo, ignis ar-
dés tota die, & nocte nõ extinguetur, sed
ascẽdet fumus eius in ꝑpetuũ. Hieremias Hier. 25
Dabo vos in opprobriũ sempiternum, &
ignominiã æternã, q̃ nũquam obliuione
delebit. Daniel: Qui dormierũt in pulue- Dani.12
re terræ euigilabũt, alij in vitã ęternã, alij
in opprobriũ, vt videãt semper Salomõ: Proue.6
Mortuo homine impio nulla spes erit de
eo. Huic exẽplo veniet ꝑditio sua, & subitò
cõteretur, nec habebit vltrà medicinã. Io
annes Apostol', Si qs adorauerit bestiã & Apoc. 4
imaginẽ eius, hic bibet de vino iræ Dei, &
cruciabitur igne & sulphure, & fumus tor
mẽtori ascẽdet in secula seculorũ, nec ha-
bebit requiẽ die ac nocte, qui adorauerit
bestiã & imaginẽ eius. Cõfirmat hæc ve- Matt. 25
ritas, quæ dãnatos in iudicio sententiali-
ter reprobabit, dũ dicet: Ite maledicti in
igné æternũ, qui præparatus est diabolo
& angelis eius. Si secundũ diuinũ iudiciũ,
in ore duorũ vel triũ testiũ stat omne ver
bũ, quantò magis in ore tot & tantorum Deu.10

virorum de proposita veritate constab.

De die iudicij.

CAPVT XII.

Esaiæ 13 ECce ergo dies Domini veniet crudelis & indignatiōis plenus, & iræ & furoris, ad ponēdā terā in solitudinē, & peccatores ei⁹ cōterēdos de ea, quoniā stellæ cœli, & splēdor earū nō expādēt lumē suū obtenebratus erit sol ī ortu suo, & luna nō resplēdebit in lumine suo. Et visitabo sup orbē mala, & cōtra impios iniqtatē eorū: & requiescere faciā superbiā infideliū, & arrogātiā fortiū humiliabo. Propter hoc omnes manus dissoluentur & oē cor hominis tabescet & cōteret. Torsiōes & dolores tenebūt, quasi perturiētes dolebūt,
Sopho.1 vnusquisq; ad ꝓximū suū stupebit, facies cōbustæ vult⁹ eorū. Dies irę, dies illa, dies tribulatiōis & angustiæ, dies calamitatis & miseriæ, dies tenebrarū & caliginis, dies tubæ clangoris: quia cōsummationem cū festinatione faciet Dominus cūctis habitātibus terram. Et superueniet repentina dies illa, tanquam laqueus, in omnes qui
Lucæ 21 sedent super faciem orbis terræ. Quoniā
Mat. 24 sicut fulgur exit ab oriēte, & patet vsq; in
1. Thes. 5 occidentē: ita erit aduentus filij hominis. Dies enim Domini, sicut fur ita in nocte veniet. Cùm dixerint, pax & securitas, tūc repen-

repentinus eis superueniet interitus, sicut dolor in vtero habentis, & nõ effugient.

De præcedenti tribulatione.

CAPVT XIII.

PRęcedet autem tribulatio magna qua lis nunquàm fuit ab initio mundi, vsque modò, neque fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro. Surget enim gens cõtra gentem, & regnũ aduersus regnũ, & terræ motus erũt magni per loca, & pestilentiæ, & fames, terroresque de cœlo, & signa magna erunt. Et erunt signa in sole, & luna, & stellis, & in terris pressura gentium, præ cõfusione sonitus maris & fluctuum, arescentibus hominibus præ timore & expectatione, quę superueniet vniuerso orbi: surgent pseudochristi & pseudo prophetæ, & dabũt signa magna & prodigia, ita vt in errorem deducantur, si fieri potest, etiam electi. Mat. 24

Apostolus: Tunc reuelabitur homo peccati filius perditionis, qui aduersatur, & extollitur super omne, quod dicitur Deus aut quod colitur, ita vt in templo Dei sedeat, ostendens se tanquã sit Deus, quem Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui. Mittetur autem Helias propheta, prius, quã veniet dies Domini: magnus & hor- 2. Thc. 2

ribilis, & cõuertet corda patrũ ad filio
Malac.4 & cor filiorum ad parentes. Cum quo ve
niet & Enoch, & prophetabũt mille duc
Apoc. 11 tis sexaginta diebus amicti saccis. Et cùm
finierint testimonium suum, bestia quæ
ascẽdet de abysso, faciet aduersus illos bel
lum, & vincet illos & occidet, & corpora
eorum iacebunt in plateis ciuitatis ma-
gnæ, quę vocatur spiritualiter Sodoma &
Aegyptus, vbi Dominus noster crucifixus
est. Et post tres dies & dimidium, spiritus
vitæ intrabit in eos.

De signis præcedentibus.

CAPVT XIIII.

STatim autem post tribulationem die-
rum illorum Sol obscurabitur, & Luna
non dabit lumen suum, & Stellæ cadent
de cœlo, & virtutes cœlorum mouebun-
tur, & tunc apparebit signum filij homi-
nis in cœlo. Et tunc plangent super se o-
Apoc.4 mnes tribus terræ. Ioãnes in Apocalyp.
Reges terræ & principes, tribuni, & di-
uites, & fortes, & omnis seruus & liber
abscondent se in speluncis, & in petris
montium, & dicent montibus & petris.
Cadite super nos, & abscondite nos â fa-
cie sedentis super thronum, & ab ira a-
gni

gni, quoniam venit dies magnus iræ ipsorum. Et quis poterit stare? Et mittet angelos suos cum tuba & voce magna, & congregabant electos eius à quatuor ventis, & summis cœlorũ, vsque ad terminos eorum, Apostolus ad Thessalonicenses: Tũc ipse Dominus in iussu & voce Archangeli, & in tuba Dei descendet de cœlo. Et omnes qui in monumẽtis sunt, audiẽt vocem filij Dei & procedent boni in resurrectionem vitæ: mali verò in resurrectionem iudicij. Mors & infernus dabunt mortuos suos, qui in ipsis erunt. Ecce veniet in nubibus; & videbit omnis oculus. & qui in eum pupugerunt, & plangent omnes tribus terræ, & tunc videbũt filiũ hominis venientem in nube cum potestate magna & maiestate. Veniet autem Dominus ad vindictam, non solũ cum Apostol s, sed & cum senioribus populi sui. Vnde ait Salomon: Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terræ, Sedebũt enim & ipsi super sedes duodecim tribus Israël. Aspiciebã, inquit Daniel, donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit, vestimentum cuius candidum quasi nix, & capilli capitis eius, quasi lana mũda. Thronus eius, flammæ ignis, rotæ ejus ignis accensus, fluuius igneus,

Mat. 24
1. The. 4
Ioan. 5
Apoc. 20
Ibid. 1
Lucæ 21
Prou. 31
Mat. 10
Danie. 9

rapidúsque egrediebatur à facie eius: Mil-
lia millium ministrabant ei, & decies cē-
tena millia adsistebant ei, Psal. Deus no-
ster manifestè veniet, Deus noster, & nō
Matt.49 silebit. Ignis in cōspectu eius exardescet,
& in circuitu eius tempestas valida. Aduo-
cauit cœlū desursum, & terram discerne-
re populum suum. Tunc cōgregabuntur
ante eum omnes gentes, & separabit eas
ab inuicem, sicut pastor segregat oues ab
Matt. 25 hœdis, & statuet oues quidem à dextris,
hœdos autem à sinistris.

De potentia, sapientia & iustitia iudicis.

CAPVT XV.

O Quantus tunc erit tremor & timor!
Iob 26 quantus erit fletus & gemitus? Nam
Esaiæ 33 si columnæ cœli contremiscūt & pauent
Psal.142 aduentum eius, & angeli pacis amarè fle-
Psal.129 bunt, peccatores quid faciēt? Si iustus vix
Iob 9 saluabitur, impius & peccatores vbi appa-
rebunt? Propterea clamat Propheta: Ne
intres in iudicium cum seruo tuo Domi-
ne: quia non iustificabitur in conspectu
tuo omnis viuēs. Si iniquitates obserua-
ueris Dñe, Domine quis sustinebit? Quis
enim non timeat iudicē Potentissimū, sa-
pientissimū, iustissimū? Potentissimū, quē
nemo

nemo poteſt effugere: ſapientiſsimum, quem nemo poteſt latere: iuſtiſsimum, quem nemo poteſt corrũpere. Si fortitudo quæritur robuſtiſsimus eſt, ſapiẽs corde, & fortis robore. Si æquitas iudicij: nemo audebit pro me teſtimoniũ reddere, Pſal. 12 & 148
Si iuſtificare voluero, os meum condemnabit me. Si innocentem oſtendero, prauum me comprobabit, etiam ſi ſimplex Baruc. 3 Pſal 32
fuero. Ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mandauit, & creata ſunt. Qui vocat ſtellas, & & 148 Rom. 9
dicunt: Adſum. Qui facit angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos flammam ignis. Ibid. 14 Lucæ 1
Cuius volũtati nihil omnino reſiſtit. Cui nullum verbum eſt impoſsibile, cui flectitur omne genu, cœleſtium, terreſtrium Philip. 2
& infernorum. Hunc ergo poteſt fugere nemo, ſicut dicit Propheta: Si aſcendero Pſalt. 38
in cœlum, tu illic es, ſi deſcendero ad infernum, ades. Ipſe ſcrutatur renes & corda: cuius oculis omnia nuda ſunt & aperta. Qui pluuiæ guttas & arenam maris dinumerat. Hier. 17 Hebr. 4 Eccle. 11 Hebr. 4 Pſalm. 7
Deus ſcientiarum, dominus præſcius omnium & cõſcius ſingulorum, occultorum omniũ indagator. Hunc nemo poteſt latere, ſicut dicit Apoſt. Non eſt vlla creatura inuiſibilis ĩ cõſpectu eius, ipſe eſt iudex iuſtus, fortis & longanimis: qui nec prece, nec pretio, nec amore, nec odio

declinat à ſemita rectitudinis: ſed viagia ſemper incedens nullum malum præterit impunitum, nullum bonum irremuneratum relinquit. Hunc ergo nemo
Pſal.63 poteſt corrumpere: iuxta quod dicit Pſalmiſta. Reddes ſingulis ſecundum opera eorum.

De diuino iudicio.

CAPVT XVI.

QVis autem non timeat illud examen in quo idẽ erit & accuſator & ad-
Mat.25 uocatus & iudex? Accuſabit enim dum dicet: Eſuriui, & nõ dediſtis mihi mãducare Sitiui, & nõ dediſtis mihi bibere. Aduocabit, cum ſubdet. Quandiu non feciſtis vni de minorib9 his, nec mihi feciſtis. Iudicabit, cum inferet: Diſcedite à me maledicti in ignem æternum. Non erunt teſtes in
1. Cor.4 illo iudicio neceſſarij: quia tunc manife-
Mat.10 ſta erunt abſcondita tenebrarum. Nihil
Dan.7 enim occultum, quod non reuelabitur. Tunc erunt libri conſcientiarum aperti, tunc iudicabuntur mortui ex his quæ ſcri-
Apoc.14 pta ſunt in libro. Opera enim ipſorum ſequuntur illos. Quantus erit pudor in peccatoribus? quanta confuſio erit cum eorum

rum nefandissima crimina cunctis erunt Psal.31
liquida & manifesta? Beati quorum remis
sæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt
peccata. Ab illa enim sentētia nunquam
poterit prouocari. Quia pater omne iudi
ciū dedit filio. Qui claudit, & nemo ape-
rit. aperit & nemo claudit. Os enim Do-
mini locutum est.

Quòd nihil proderit da mnatis.

CAPVT XVII.

TVnc non proderūt opes, non defen
dent honores, non suffragabuntur
amici. Scriptum est enim: Argentū & au- Iob.5
rum eorū nō valebit eos liberare in die Apoc.3
furoris Domini. Flebunt & plangēt om- Ezec.7
nes reges terræ, cum viderint fumum in- Apoc.8
cendij propter timorem tormentorum Gala.6
eorum. Quid ergo facietis in die furoris Ezec.18
Domini in die visitationis, & calamitatis
de longè venientis? ad cuius fugietis auxi
lium? vnusquisque onus suum portabit.
Anima, quæ peccauerit ipsa morietur. O
districtum iudicium in quo non de factis Matt.12
sed de oī verbo otioso, quod locuti fue- Ibidi.18
rint homines, reddituri sunt rationem in Lucæ 3
die

die iudicij! in quo vsque ad nouissimum quadrantem exigetur debitũ cum vsu. Quis ergo fugere poterit à ventura ir. Mittet ergo filius hominis angelos suos & colligent de regno eius omnia scandala & eos, qui faciũt iniquitatem, & allegabũt fasciculos ad cõburẽdũ & mittet eos in caminum ignis ardentis. Vbi erit fletus & stridor dentium, gemitus & vlulatus, luctus & cruciatus, & stridor & clamor timor, & tremor. dolor & labor, ardor & fœtor, obscuritas & anxietas, acerbitas, calamitas & egestas, angustia & tristitia, obliuio & confusio, torsiones & punctiones: amaritudines & terrores, fames, & sitis, frigus & cauma, sulphur, & ignis ardens in secula seculorum. Amen.

FINIS LIBRI Tertij de Contemptu Mundi.

ADMONITIO

Beati Augustini Episcopi de ebrietate cauenda.

LICET PROPITIO Christo, fratres charissimi, credam vos ebrietatis malum velut inferni foueam expauescere: & non solùm ipsi non velitis amplius bibere, sed nec alios vel cogere plus, quàm oportet: æqui accipietis tamen & boni hoc meum consilium: quia non potest fieri quin sint aliqui negligentes, qui sobrij esse nõ valẽt. Vos, qui semper cõuiuia sobria exhibetis nolite ad vestram iniuriã reuocare quia nobis necesse est aliquãdo ebriosos arguere. Cum enim, fratres charissimi, ebrietatis malũ sit graue vitiũ & Deo odibile, ita per vniuersum mundum a pluribus in consuetudinem missum est, vt ab illis, qui Dei præcepta cognoscere nolunt, iam nõ putetur nec credatur esse peccatum infandum, ita vt in conuiuiis suis irrideãt eos, qui minus bibere possunt:

&

& per inimicam amicitiam adinuice
homines non erubeſcunt, vt po[illegible]
amplius, quàm oportet, accipiāt. [illegible]
enim alterū cogit, vt ſe ſępius bibe-
do inebriet, minus malum ei erat,
carnem eius gladio vulneraret, quā
ſi animam eius per ebrietatem occi-
deret. Et quia corpora noſtra terrena
ſunt, quomodo pluuia nimiū grādis
& diuturna ſi fuerit, terra infunditur
& in lutum reſoluitur, vt in ea nulla
cultura fieri poſſit: ſic & caro noſtra
quando potuerit inebriata, nec ſpiri-
talem cultū accipere, nec panes ani-
mæ neceſſarios poterit exhibere. Et
ideò quemadmodū omnes homines
ſufficientem pluuiam in agris ſuis ac-
cipere deſiderant, vt & culturam
valeāt exercere, & de fructuū vber-
tate gaudere: ita in hoc agro tantū
deberét bibere, quātum oportet, ne
per nimiam ebrietatē ipſa corporis
terra, velut in paludem cōuerſa, ma-
gis vermes & ſerpentes vitiorū gene-
rare, quam fructus bonorum operū
poſſit adferre. Oēs ebrioſi, tales ſunt
quales paludes eſſe vidēt. Quod enim
in paludibus naſcitur, nō ignorat [illegible]

rid[illegible]

ritas vestra, Totũ, quod ibi nascitur fructum nõ habere cognoscitur. Nascãtur ibi serpẽtes & diuersa vermiũ genera, quæ magis horrorem possunt generare, quã victũ. Tales sunt ebriosi, ad nullam vtilitatẽ apti: quia frequẽter in ipsa ebrietate nec se ipsos nec alios recognoscũt, nec ãbulare, nec stare, dicere aliq̃d q̄ ad rõnẽ pti net nõ possunt. Frequẽter etiã vsq; ad vomitũ se ingurgitare nõ erubescũt & ad mẽsuras sine mensura bibere. Qui poterit vincere, laudẽ meretur ex crimine. Sed qui tales esse volunt mirabiliter se excusare conãtur, dicẽtes: Ingratũ habeo amicũ meũ, si quoties illũ ad cõuiuiũ reuocauero, potũ ei quantum voluerit, ipse nõ dedero. Sed non sit amicus tibi, qui te vult facere inimicũ: qui tuus & suus est inimicus. Si te & aliũ inebriaueris, habebis hominẽ amicũ, habebis verò Deum inimicũ. Sed iam considera sapiẽter, si iussum sit, vt à Deo te separes dũ te ebrioso cõiungis. Ad extremũ tu illũ noli adiurare, noli cogere: sed ĩ potestate illius dimitte, vt quãtũ sibi placuerit, bibat, vt si inebriari

vo-

voluerit, sol⁹ pereat, & nõ ambo pa-
tis. Cõsiderent incontinẽtes & p
diligi, nõ sint peiores animalibus i
dicãdi. Cùm enim animalia ampli
quã opus illis est, bibere nolint: ill.
& duplũ & quadruplum suprà quàm
illis oportet, accipiunt: & vnde triũ
aut quatuor dierũ potuerunt rationa
bilem refectionẽ habere, vno die cũ
grãdi peccato contendunt perdere
potius quàm expendere. Atque vtinã
potum tantummodo perderẽt & nõ
etiam ipsi perirent. Si quando ista su
gerimus, fortè irascũtur ebriosi cõtra
nos, & murmurant. Et quãuis non de
sint, qui irascuntur: Deo tamen pro-
pitio multi erunt qui libẽter salubre
consilium audiẽtes, de isto tam graui
peccato liberabuntur. ipsi tamen, qui
contra cõalumnam & amicam suam
ebrietatem loquentibus irascuntur,
libera à nobis voce audiant: quia qui
cunque ebriosus pœnitentiã de ipsa
non egerit: sed vsque ad mortem in
ebrietate sua permanserit, in æterni
profectò peribit. quia non mentitur
spiritus sanctus, per Apostolũ dicens:
Neque ebriosi regnum Dei possidebunt

bunt. Et ideò quicunque sunt ebriosi melius facient, vt non nobis, sed sibi irascantur & cũ Dei adiutorio de luto fæcis se excutiãt: vel de cœno ebrietatis, cũ adhuc pœnitendi locus est festinent, quanta possunt celeritate, Deo auxiliante cõsurgere. Ebrietas enim quasi infernus, quoscũque subegerit, nisi digna subuenerit pœnitẽtia, & emẽdatio fuerit subsequuta, ita fortiter sibi vendicat, vt eos de ipso tenebroso inferni puteo, ad charitatis vel sobrietatis lucẽ redire penitus nõ permittat. Ergo, fratres, dũ hæc suggero, absoluo me apud Deũ. Quicunque me audire cõtempserit, & ad bibendum pronus fuerit, vel in cõuiuio suo alios adiurare, vel cogere voluerit, & pro se vel ꝑ aliis reus erit in die iudicij, & quod peius est etiã aliqui clerici, qui hoc deberent prohibere ipsi cogunt aliquos plus bibere, q̃ expedit. A modo incipiant seipsos corrigere & alios castigare, vt cùm ante tribunal Christi venerint nec de aliorum ebrietate incurrant supplicium: sed magis dum ipsi se emẽdãt, & alios castigare nõ

 cessant,

cessant, peruenire ad æternum præmium mereātur. Et illud ante omnia rogo, & per tremendum diem iudicij vos adiuro, vt quotiescunque vobis inuicem conuiuia exhibetis, illā fœdā cōsuetudinē per quam grandi mensura, sine mēsura tres homines, aut nolentes, aut inuitè solebant bibere, tanquam venenum diaboli, de vestris cōuiuiis respuatis: quia infœlix illa cōsuetudo adhuc de Paganorum obseruatione remansit, & quicūque hoc in suo cōuiuio aut alieno fieri acquieuit, diabolo se sacrificasse non dubitet. Ex qua bibitione non solum anima occiditur: sed etiā corpus debilitatur. Sed rogo Dei misericordiam vt gratiam illā vobis inspirare dignetur, vt tam lugendum & erubescendum malū ita vobis in horrorem veniat, vt illud nunquam fieri permittatis: sed quod multa ebrietate periturum erat, in pauperum refectionem proficiat. Præstāte Domino nostro Iesu Christo: qui cū Patre & spiritu Sancto viuit & regnat Deus, Per omnia secula seculorum. Amē.

FINIS.

D.Dyon.

D. DIONYSII
CHARTVSIANI,
De perfecto mundi contemptu opuſculum.

Contenta hoc opuſculo.

ARTICVLO

rum seu capitum VII. opusculorum sequentis heptalogi.

De arcta via salutis & Mundi cõtemptu habet Articulos XXXVI.

Quod

Speculum amatorum mundi vnico absoluitur articulo. Atque loco appẽdicis suo præcedenti annectitur.

De grauitate & enormitate peccati, habet Articulos XXII.

 satur

Quòd

De conuersione peccatoris Dialogus, habet Articulos 11.

FINIS INDICIS.

D. Dionysii Car.

De arcta via salutis, ac mundi co[n]temptu, tractatulus plane pius ac eruditus.

PROOEMIVM AVTHORIS.

Matt. 6 INdicabo tibi ô homo, quid sit bonum, aut quid Dominus requirat à te: vtique facere iudicium atque iustitiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo. Quoniam rationalem creaturam Deus ad ęternam beatitudinẽ obtinendã creauit ab exordio mundi eã instruxit de his, quæ ei necessaria sunt ad fœlicitatẽ hãc sortiendã: quatenus inter bonum & malũ, inter verum & falsum, inter virtutes vitia rite discernat, bona & vera ac virtuosa præeligendo, mala autẽ & falsa ac vitiosa penitus detestãdo. Itaque ratio nostra per diuinæ legis doctrinã instructa, per sacram scripturã edocta, esse debet iudex omniũ actuũ vitæ nostræ: vt cõuersationem ꝓpria vnusquisque quotidie sapienter discutiat, veraciter iudicet, efficaciter corrigat. Quãuis ergo alios inordinate iudicare diuinitus prohibemur

iu-

xta illud. Nolite iudicare, vt non iudicemini: nihilominus seipsum quilibet iudicet, considerando propriam vitam, & quicquid in ea reprehensibile viderit, abhorrescat, defleat, vitet, neque inultum relinqua, sed per pœnitentialem satisfactionem emendet. Hoc est facere iudicium atque iustitiam. Quod qui fecerit. diuini iudicij districtionem: æternamque inferni pœnam euadet. Quemadmodum Paulus testatur. Si nosmetipsos diiudicaremus, non vtique iudicaremur: Insuper soliciti ambulare debemus cum domino Deo nostro, iugiter formidantes ne oculos maiestatis sanctitatisque eius in aliquo inhonoremus aut offendamus, ne gratiam in præsenti, gloriamque in futuro perdamus, ne sempiterna gehennæ supplicia incurramus. Hinc ait scriptura diuina. Beatus homo qui semper est pauidus. Et qui sine timore est iustificari non potest. Ad hanc timoratam atque solitam coram dño conuersationē hortatur nos Paulus dicendo: Cū metu & tremore vestrā salutem operamini, Hiere. quoque, dum ait. Maledictus homo qui facit opus Dei negligēter. Oportet ergo diligēter cū omni cordis custodia, debitoque charitatis affectu

Matt. 7

1. Co. 11

Pro. 28

Eccle. 1

Phili. 2

Hie. 48 affectu ac filiali timore deo sublimi ser
Psal.2 re, sicut cantatur in Psal. Seruite domin
in timore & exultate ei cum tremore. T
Iob.31 lis erat beatus Iob de seipso verissimè l
quens Semper quasi tumentes super me
fluctus timui deum. Et denuo: Deus est,
cuius iræ resistere nullus potest. Idcir-
co à facie eius turbatus sum & conside
rans eum timore solicitor. Porro qui dis-
solutus est corde, qui leuis est mente, qui
diuini vultus intuitum nõ perpendit, nec
summi æterni metuendiq; iudicis præsen
tiam reueretur, sed sic securè incedit, sic
negligenter se habet, quasi iã pericula cu
cta euaserit, & tanquam à deo iudicãdus
non sit, nonne seipsum lamẽtabiliter per
dit, incidétq; in manus dei viuentis, rece-
pturus cũ reprobis æterna supplicia in in
Heb.10 fernalib. locis? Tu ergo charissime, & in
Christo Iesu cordialiter prę dilecte, cui
hæc scribo, noli in vanitate & vana secu
tate teipsum negligere. noli corã deo al-
tissimo te incessabiliter inspicienti irreue
renter incedere, noli ad eius iniuriam im
piè viuere, sed quemadmodũ Moses ex-
Deut. 4 hortatur. Custodi teipsum, & animam
tuam solicite, & ne obliuiscaris verbo-
Domini dei tui, & ne excidant de corde
tuo cũctis diebus vitæ tuæ. Hinc siquidem

Augu.

Augu[st].In vanũ, inquit, dei misericordiã Augu.
sperat, qui eius iustitiam nõ formidat. Et
Hie. Si Deum præsentem, & omnia viden Hier.
tem, iudicãtémq; credimus & id sæpe pẽ-
samus, credo quòd rarò vel nunquam pec
cabimus. Hoc itaq; attẽdit S. iob. dicens, Iob 23
Nonne Deus scit viam meam, & omnes Iob 13
gressus meos dinumerat? Itémq;. Obser-
uasti omnes semitas meas. & vestigia pe-
dum meorum considerasti. Propterea Ba
silius admonet. Memento te sub Dei con Basili.
spectu stare qui occulta cordis inspicit. &
abscondita nouit. Consideratio ista diui-
norum obseruantiam præceptorum indu
cit. d. Psal. Seruaui mãdata tua & testi. tua, Psal. 118
quia omnes viæ meæ in cõspectu tuo. Si
ergo vis Deum timere, sagaciter cogita
eum vniuersa videre. Erubesce corã præ-
sentia infinitę sanctitatis eius, corpore im
puro assistere, animámque maculatam &
vitiosam habere. Memento creatoris tui Eccle. 12
in diebus iuuentutis tuæ, antequã veniat
tempus afflictionis tuæ.

Quàm diligenter sint audienda verba dei. Articulus 1.

ESto mansuetus ad audiendum ver-
bum dei. Quantò rem aliquam magis Eccle. 11
diligimus, tantò libentiùs de ea loqui- 1. Ioã. 4
mur, & loqui audimus. Vnde de ama-

 toribus

toribus huius sæculi Ioannes ait. Ipsi
mundo sunt, & de mundo loquuntur
mundus eos audit. Qui ergo Deũ vera
ter diligit, qui æternã beatitudinem ap
tit & seipsum in Deo spiritualiter am
is verba diuina audit libẽter, retinet di
gẽter, implet feruenter. Quod vtiq; sig
est prædestinationis æternæ. Hinc nempe
ait saluator: Qui est ex deo verba dei a
dit. Propterea vos non auditis: qa ex deo
nõ estis. Verbũ enim dei seu sacra scriptu
Ioan. 8 ra, cib⁹ est aĩæ. Queadmodũ ergo eius vi
ta naturalis desperatur, qui corporalẽ c
bum non sumit aut sumptũ nõ tenet, sed
euomit: sic vita gratiæ desperatur de illo,
qui verba dei nõ curat diligenter audire,
memoriter retinere, efficaciterq; imple-
Grego re vt dicit Gre. Tu verò charissime. ver
ba dei attende, affectuose, reuerẽter ac
humiliter audi, lege, pertracta, & loque
re tanquam epistolã tibi à spiritu sancto
transmissam. Nec enim sufficit ea scire, si
ue recolere, sed operibus quoq; necesse
Psal. 118 est ea implere, quemadmodũ ait Psal. In
corde meo abscondit eloquia tua, vt n
peccem tibi. Deni; Seruus sciens vo
Luc. 12 tatem dñi sui, & non faciens, plagis va
Iac. 4 labit multis, ait saluator, Iaco. quo
sua canonica. Scienti inquit, bonu
fa

facienti peccatum eſt illi. Hinc Aug. diſ- Aug.
ſeruit. Non minus dignum eſt verbũ dei,
quàm corpus Chriſti: ideo non minus
reus eſt qui verbũ dei negligenter audit,
quã ille qui corpus Chriſti in terram ca-
dere ſua negligentia permittit, quoniã er
go deo ordinãte (ſine cuius ꝓuidẽtia nec
arbor mouetur, nec foliũ eius dilabitur)
iſta tibi cõſcribo, cuius ſalutẽ ardentiſſi-
mè cupio: precor vt ea diligentia & affe-
ctu tanto hæc legas, quàm diligenter at-
que feruẽter pro tua exhortatione deſcri
pta ſunt. Hoc nãque ad naturalem præcla
ræ indolis tuæ pertinet bonitatem. Scri-
ptũ eſt enim: Auris bona cũ omnis cõcu Eccle.3
piſcentia audiet ſapientiã. Quod quã me-
ritorium deóq; placitũ ſit, per quendam Sap.6
ſapientẽ dicitur: Cõcupiſcentia ſapientiæ
deducet ad regnum perpetuũ. Non vtiq;
ſapientia huius mũdi, nõ ſapientia philo-
ſophorum, poëtarum, aut rhetorum (quo
niã teſte Apoſt. ſtultã fecit deus ſapien-
tiam huius mundi principem quoq; phi-
loſophorũ Ariſtotelem, glorioſus & ſan-
ctus pater noſter Hier. principem nomi-
nat fatuorum) ſed de ſapientia ſacræ atq;
diuinæ ſcripturæ ritè intelliguntur verba
præmemorata. Nonne vani ac fatui ſunt,
qui relictis his, quæ ad ſalutem animę re-

quiruntur, qui omissa diuinorū præcep-
torum custodia, & saluta- scripturarū san-
ctarum notitia, in superuacuis (puta in
his quæ Deus nō requirit ab eis) inge-
nio occupantur. Hinc tales videmus infinitis
vanitatib. obfuscari sine timore Dei con-
uersar., ludis, iocis, ac risibus (vt de gra-
Mat.7 uioribus vitijs taceā) delectari. Nunquid
hæc est via arcta ducens ad vitam, quam
Ec.l.3 (Christo docente) inueniunt pauci? Fac
ergo quod docet sermo diuinus. Altio-
ra te ne quæsieris, & fortiora te ne scru-
tatus fueris, sed quæ præcepit tibi deus, il-
la cogita semper. Et in superuacuis rebus
noli scrutari multipliciter. Denique quid
prodest cognitio creaturarū, sine dilectio-
ne ac debita veneratione creatoris? Imo
vtique plurimū obest, damnabiliorémque
efficit sciolū. Non igit magis delectet te
studium naturalis philosophiæ, quā theo-
logiæ, sed in intellectu ac studio sacræ
Psal. 18 paginæ delectatio tua cōsistat præcipua,
vt dicere possis. Quā dulcia faucib. meis
eloquia tua, super mel ori meo. Et rur-
sus. In via testimoniorum tuorū delecta-
tus sum, sicut in omnibus diuitiis. Itémque
Bonū mihi lex oris tui super millia auri
Hugo. & argenti. Hoc expertus Hugo de sancto
Victore: Nihil (inquit) in hac vita dul-

cias sentitur, nihil auidius sumitur, nihil sic autem ab amore mūdi separat, nihil sic animū cōtra tētationes roborat, nihil hoīem sic iuuat & excitat ad omne bonū, sicut studiū sacrę scripturæ. Et igitur, In sacra scriptura quicquid docetur est veritas, quicquid præcipitur bonitas quicquid promittitur fœlicitas. Itaque hoc est saluberrimū studium, quod discit homo cognoscere semetiꝑ suum vitam corrigere, in omni gratia spiritus sancti proficere. Idcirco hortatur Aug. Vtere lectione diuina pro speculo, fœda in te corrigendo, pulchra conseruando, pulchriora agendo. Pinguissimus est sermo diuinus, oēs in se delicias continens. Cum hoc speculū oculis mentis opponimus faciē nostrā internam conspicimus, ibi sentimus quantum profecimus quātūmue à perfectione distamus. Hinc ait Isidorus. Geminum cōfert donum lectio scripturarū, quoniā mentis intellectum erudit, atque à mūdi vanitatibus abstractū hominem ad amorē Dei perducit. Nunquid huius sapientiæ studio aliud aliquod potest scientiæ studiū comparari? Præterea audi Greg. Quāuis (inquit) omnem scientiam & doctrinā sacra scriptura sine aliqua comparatione transcendat, quę vera prædicat, ad cœle- Aug. Grego.

stē patriā vocat, à terrenis desiderijs superna amplectenda cor legētis mutat: quæ nec sic clausa est, vt pauesci debeat: neque sic patet vt vilescat, quæ vsu fastidium tollit, & tantò amplius diligitur, quantò amplius meditatur, omnes tamē scientias & doctrinas, et am ipso locutionis suæ more transcendit. Hinc quoq; ait

Hiero. Hier. Ama studia scripturarum, & vitia carnis non amabis. Cupio ergo animam tuā hac diuinæ scripturæ supernaturali ac nobilissima sapientia adornari, quæ æternæ summæ & increatæ sapientiæ fulgor quidam radiúsque consistit, cuius lectio

Hieron. (teste Hieronymo) sensum acuit intellectum multiplicat, teporem calefacit, torporē repellit libidinis tela extinguit, gemitum excitat, lachrymas elicit, Deo nos proximos facit, cui cum studemus, spiri-

Isidorus tus sanctus loquitur nobis, vt ait Isidorus. Postremò huius sacræ ac salutaris scientiæ singulariter capax es, cū & naturali acumine intellectus sis decoratus, ita vt illud dicere queas: Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animā bonā. Det itaq; tibi clementissimus Deus tantā huius sapientiæ delectationē, vt cū authore libri sapientiæ veraciter dicas, Hāc amaui & exquisiui à iuuentute mea, & quæsi-

ui sponsam eam mihi assumere, & amator factus sum formæ illius. Intrans in domum meam conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conuersatio eius, nec tædium conuictus illius, sed gaudium atque lætitiam. Hinc Salomon loquitur: Pretiosior est sapientia cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. Absit ergo, vt animam tuam in inferioribus vilioribúsque scientijs occupes. Prou.3

De duplici hominum via.

Articulus II.

Iustorũ semita quasi lux splendens procedit, & crescit vsq; ad perfectam diẽ, via autem impiorum tenebrosa nesciunt vbi corruunt, quẽadmodũ in prima epistola sua contestatur beatissimus euangelista Ioan. Deus lux est, & tenebræ non sunt in eo vllæ. Deus namque secundum diuinum & magnum Diony. est lux pura, plena, & infinita, fontalis, vitalis, & intellectualis, & superpulcherrima. Cum ergo ipse sit terminus viæ, peregrinationisq; nostræ, & finis totius vitæ, laboris, ac studij nostri: per semitas splendidas, viasque pulchras ad ipsum proficisci debemus, quatenus via proportionata sit termino & mediũ fini. Neque enim ali- Prou.4 1. Ioã.1. Diony.

ter ad eum pertingitur. Porrò semita
iustorum est actio virtuosa, conuersa
bona diuinæ legis præceptorúmque e-
Prou.3 obseruantia timorata. De quibus Sa-
mon ait: Viæ Domini viæ pulchræ, & o
mnes semitæ eius pacificæ. Sunt itaque
viæ istæ quibus ad Deũ patriámq; proce
dimus, cogitationes bonæ, affectiones
sanctæ, locutiões fructuosæ, & opera me
ritoria Deo accepta. Hæc meritò viæ &
semitæ nominantur, cũ sint media qua-
dã quibus ab isto exilio ad patriã perue-
nitur. Quæ vtique semitæ rationabiliter
splendidæ appellantur: quoniam ex cha-
ritate & gratia (quæ sunt supernaturalia
animæ lumina) oriuntur & quia tenebras
vitiorum fugant ab anima, & quia luci
diuinæ & increatæ vniunt corda nostra,
& quia operãtẽ Deo atq; hominibus red
dunt spectabilem, mundum & sanctum,
Philip.1 proximis etiam exemplarem. Vnde dicit
Ephe.2 Apost. iustos tanquã luminaria lucere in
ter peruersos. Peccatoribus quoque côuer
sis. Fuistis (inquit) aliquãdo tenebræ, nũc
autẽ lux in dño. Præterea semita ista iu-
storũ procedit à bono in melius, de im-
perfectione ad perfectionem, de virtute
in virtutem, de via ad patriam, & cresc.
vsq; ad perfectã diem: vtiq; æternitatis

quia de fide pertingit ad speciẽ, hoc est, ad summæ adorandæq; trinitatis æternã atq; beatificam visionem. Hæc est via electorum, via immaculata, via virtutum, de labore pœnitentiæ ducens ad requiẽ sempiternam. De qua via cantamus: Beati immaculati in via, qui ambulant in lege domini. De qua ait beatus Iob: Viã eius custodiui, & non declinaui ex ea. Hier. quoque: interrogate quæ sit via bona, & ambulate in ea, & inuenietis refrigerium animabus vestris. Insuper alia est via reproborum, via tenebrosa, hoc est, scelerata ac impia vita, quæ veræ rationis lumine caret, nec gratiæ luce perfunditur: sed passionũ & concupiscentiarum caligine obfuscatur: quæ rectũ peruertit iudiciũ, & ad infernalium tenebrarũ perducit ergastulum. Hæc via sunt habitus vitiosi, passionis effrenatæ, concupiscentiæ carnis, cogitationes peruersæ, opera mala, verba illicita, negligentiæ temporis, quæ sic obtenebrãt aciem mentis, vt spiritalẽ suã ruinã nõ penset. Nempe in hac via dãnanda, ac lubrica (quæ videtur impiis bona, quamuis nouissima eius ducant ad mortem) est casus à summo & incommutabili bono Deo benedicto, vsq; ad bonũ cõmutabile, caducum & vanum, à statu sa-

Psal. 118
Iob 23
Hiere. 6

lutis & gratiæ, ad statum damnationis & culpæ, à vita spiritali, ad vitam carnalem, & tandem à via præsenti, ad carcerem in-
Eccl.36 fernalẽ. De qua via seu vijs iniquis scriptũ est. Confundimini & erubescite sup vijs vestris. Itaque mihi dilecte, nõ eas in viam ruinæ, nõ sequaris itinera vanitatis mundanæ libertatísq; propriæ, sed viam sanctorum viriliter imitare. Qui enim ea quę carnẽ exterioréq; sensus oblectant sectatur, qui cordis dissolutionẽ, & gaudia mundi amplectitur, per viam tenebrosam progreditur. Qui verò iuxta euangelicę legis mandata ac documenta incedit, viam splendidam electorum elegit,
Psal.118 potéstq; dicere cum Psalmista: Ab omni
Ibidem via mala prohibui pedes meos, vt custodiam verba tua. Quod vt implere mereamur oremus quotidie, imò sæpissimè deuotissima mente. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum, & non dominetur mei omnis iniustitia.

De triplici genere viatorum.

Articulus III.

Galat. 2 CHristo confixus sum cruci. Viuo autem non ego, viuit verò in me Christus. Quòd autem nunc viuo in carne, in fide viuo filij Dei, qui dilexit me & tradidit semetipsum pro me. Hæc de se-
ipso

ipso scribit Aposto. Porro hæc est Christianæ religionis sapientia salutaris quòd propter primorum parentum transgressionem vniuersum genus humanum amœnitate & mansione paradisi terrestris priuatum est, atque in mundũ hunc tãquam in vallẽ miseriæ, in locũ exilij in regionem longinquã proiectum. quaten⁹ isto in loco pœnitentiã peragẽdo, suãq; calamitatem incessanter deflẽdo, mereatur post vitam hanc beatitudinis locum, seu patriam ingredi beatorum. Hinc ait Grego. A regione nostra (paradiso. s. terrestr) superbiendo inobediendo, visibilia sequendo, cibum vetitum degustando discessimus, sed ad eam necesse est vt flendo obẽdiẽdo, visibilia contemnẽdo, carnisq; appetitũ frenando, redeamus. Id circo oẽs nos in seculo isto viatores vocamur quia vt ait Aposto Non habemus hic manentẽ ciuitatẽ sed futuram inquirimus. Et alio loco. Dũ sumus in corpore, peregrinamur à Dño. Per fidẽ enĩ ambulamus non per speciẽ. Simili rõne cantat Psal. colloquẽs Deo. Ne sileas, quoniã aduena ego sum apud te & peregrin⁹, sicut oẽs patres mei. Porrò ad viatorẽ prouidũ pertinet, vt itineri suo necessaria habens aliis se non grauet oneribus, neque in via

Grego.
Hebr. 13
2. Cor. 5
Psal. 38

via sine rationabili causa subsistit, neque de his quæ agũtur ab alijs, per quorũ terminos transit, se intromittat, sed recta via incedens, & neq; ad dexterã nec ad sinistrã declinans simpliciq; vestitu ac victu contentus, ad patriã indesinenter suspiret, festinet & propinquet. Sic christianus oĩs facere debet, vt scilicet se perpendat peregrinũ esse in via præsenti, & totã cõuersatiõnẽ suã disponat atq; coaptet ad obtinendũ fœlicitatẽ futurã cœlestẽq; patriã. Omnia sua ad dei gloriam ordinãdo, diuina præcepta implendo per vitam virtuosam ad patriam aspirando.

2. Cor. 5

Cor. 7 Ad hoc si quidem hortatur nos apostolus Paulus, cum ait: Reliquum est, vt qui vtuntur hoc mundo, sint tanquam non vtẽtes. Et qui habent vxores, sint tanquã non habentes. Præterit enim figura huius mundi. Et rursus: Habentes (inquit) victum & amictum, & quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, incidũt in tentationes & laqueũ diaboli. Fœlix qui sic suam cognoscit habitationem, dicens illud: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Qui hoc modo tendit ad patriam, propriè peregrinus vocatur. Sed quoniam nonnunquam contingit vt peregrinus

1. Tim. 6

Psal. 119

vna

visis his quæ sunt in via, delectetur in illis atque subsistat talia intuendo, & noua inquirendo seu recitando, per quod in itinere retardatur & minus patriæ recordatur. Imò interdum sic delectatur in talibus, aliena in terra, vt ex toto remaneat neq; ad patriam suam perueniat. Ideirco est altior atque perfectior modus eundi ad patriam electorũ vt sciłicet homo non solũ modo nunc dicto tendat ad regnum cœleste: sed insuper vniuersa sui itineris impeditiua nequaquam attendat, non curet, non sentiat: imò tanquam non pertinentia ad se pertranseat atque contẽnat. Talis est qui non magis cupit laudari quàm vituperari: prosperitate, quàm aduersitatibus exerceri, ditari, quá inopiam pati: qui demum nihil eorum, in quibus delectatur vt hic mundus libenter attendit: sed vt mortuus talibus vana omnia paruipendit. Ad hanc perfectionem monet nos Paulus, dicẽdo Semper mortificationẽ Iesu in corpore nostro circunferentes, vt & vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali. Tales præterea erant quibus idem scribit Apost. mortui estis & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Talis fuit & Hieremias, qui loquẽs ad Deũ: ..iem, inquit

Prou. 3
Coloss.
Hiere.

inquit hominis non concupiui, tu scis. Talis quoque est omnis qui non gloriatur nisi in domino, qui se iam alienum fecit a seculo isto. Et talis proprie dicitur mortuus mundo. Veruntamen adhuc modus inuenitur sublimior. Qui nimirum priuatum sui amorem plenè extinxit atque in diuino amore perfectus est, ac per hoc seipsum in Deo perfectè ac spiritualiter diligit, non iam duntaxat cum peregrino viæ suæ ad i cum vitat obstacula, nec solum cum mortuo non attendit sæculi blandimenta ac prospera, sed & omnia quibus mundus adhęret, quæ mundus amat & reputat, vt sunt diuitiæ atque delitiæ mund, carnis voluptas mundi honores, vanæ hominũ laudes, propriæ voluntatis libertas. Hæc omnia toto corde abhorret, tanquàm cruciaméta atque hostilia cordis tormenta detestatur & refugit, eo quòd talia cursum suũ ad Deũ, iterque suum ad patriã impedire potius valeant, quàm iuuare. Denique ea quę mũdus reputat crucem, videlicet dura siue aduersa, ista toto affectu amplectitur, illis adhęret, atque eis affigitur (sicut sunt abstinentiæ, disciplina, vigiliæ) amat nesciri, cupit contemni & omnia dura pro Dei amore gaudenter

ter perferre sciens talia sibi prodesse, quantum ad Deum, ad satisfaciendum pro culpa ad euadendum futura supplicia, ad proficiendum in gratia. Per talia quoque præcipuè CHRISTO pro se passo assimilatur, & maximam mercedem sibi in patria mercatur. Hinc gaudet in istis, sicut in omnibus diuitiis, sicut & reprobi gloriantur in prosperis seculi huius. Qui ad hanc fœlicem perfectionem peruenit dicere potest cum Paulo, Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini mei IESV CHRISTI, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Vnde & iste propriè dicitur crucifixus, & non solum peregrinus vt primus aut mortuus, vt secundus. In hoc tertio peregrinationis gradu Christianæ religionis consistit sublimitas. Tales plane fuerunt beatissimi principes nostri sancti Apostoli, qui quum à principibus sacerdotum flagellati fuissent & reprobati, ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Nunc ergo considera mi dilecte, in quo horum trium sis positus genere. Qui tantum ad primum genus seu gradum nondum peruenit non se arbitretur

Psal. 18

Galat. 6

Act. 5

tur

tur esse in statu salutis. Porrò industriæ erit primo gradu non esse contentum, sed per secundum vsque ad tertium velle conscendere quatenus in carne mortali cœliformam atque Angelicam vitam ducens, quotidie in omni charitate, sapientia & gratia Christi mirabiliter crescens inter amantissimos Dei gloriosi & sancti filios computeris: neque post vitam præsentem à gloria Dei diutius retarderis.

Bernar. ¶ Postremò de ista materia pulchrè tractat in quodam sermone B. Bernardus, ex quo ista pro parte accepta sunt. Noli stulto similis esse viatori, vt te mundi huius pulchritudo, prosperitas, fauor, lætitiaque alliciant, delectent, à Deo auertant, à via ad patriam impediant aut retardent. Noli hoc mundo vti pro patria: quia (vt venerabilis Beda

Beda. scribit) hoc inter electos ac reprobos distat quod electi nunc peregrini, & exules patriam expectant in futuro, tantoque minus in præsenti gaudijs delectantur caducis: quantò futura sine fine gaudia se sperant accipere, & in æternum regnare cum Christo. At verò reprobi hic habent patriam, cuius vitæ delitijs solummodò inhiant: ideoque post h[...]

vitam in exilium relegantur perpetuum, vbi cunctis carentes voluptatibus, sola in tormentis patiuntur aduersa.

De arcta via salutis, lata via perditionis. *Artic.* III.

INtrare per angustam portã, quia lata porta & spatiosa via, quæ ducit ad perditionem & multi sunt qui intrant per eam. Sed angusta porta & arcta via, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam. Christus loquutus est verba hæc. Et quid vtiq; verbis his horribilius dici potuit, aut quid tàm terribiliter sonat? Certe ad perterrendum corda nostra sufficere potuit, si aliud nihil Christus dixisset, nisi quod arcta est via salutis, spatiosa verò damnationis, quo pateret quàm facile sit dãnari difficile autem saluari. Iam verò dicendo quod pauci inueniunt viam arctam salutis multi autem ambulent viam latam damnationis, euidenter insinuat, quod pauci saluentur, plurimique damnentur. Quod & alibi clarius protestatur: Multi inquiens, sunt vocati, pauci verò electi. Quis audito hoc verbo non expauescat, & contremiscat, si tamen verè fidelis est, & illuminatam sortitus est fidem. Talis namque & tanta, tam alta &

Matt. 7

Matt. 22

ardua est fides Christiana, vt licet
tissim è sciremus oẽs homines qui
quam fuerunt, aut sunt in mundo
saluãdos, vno excepto: meritò viator
vnusquisq; vehemẽter timeret, ne fo
te ipse esset ille dãnãdus & insuper cu
Heb. 12 metu & reuerentia Deo seruiret. Qu
enim est, quæso, id quod credimus, quod
statim post vitam hãc momentaneã
ducemur ante tribunal Christi, veri o-
mnipotentis Dei, & iudicis infallibi
Simile. metuẽdi atque iustissimi, recepturi
aut pœnam æternam inferni, aut sem-
terna gaudia cœli. Si hæc diligẽter
lympida fide attenderemus, mirũ si
quã sine timore atque tremore esse p
semus. Sed malitia & negligẽtia nostra
excæcat cor nostrũ. Si ituri essemus
campũ latronibus plenum, in quo pau
transeuntes euaderent: quis non vehe-
menter metueret, ne temporalem incu
reret mortem? Nunc autẽ ambulam
per seculi huius campum, dæmonibus
Matt. 7 plenum, in quo, sicut nunc dictũ est,
ci (comparatiue loquẽdo) euadunt
nationem æternã. Nec tamẽ time
sed ridemus, epulamur, iocamur
na ac periculosissima securitate
mur. Non ita dilectissime frater, ne

ſit apud nos, non ita ſuperficialiter audiamus eloquia Chriſti, ne negligamus & perdamus noſipſos perditione irrecuperabili, intollerabili, ſempiterna. Sed profundè atque ſolerter verba ſaluatoris impleamus, penſando quod ſcriptũ eſt: Dominum exercituum ſanctificate, ipſe pauor veſter, & terror veſter. Illud quoque In timore domini eſt tota die, & habebis ſpem in nouiſsimo. Vnde & Hieremias iſta conſiderans dixit: Non eſt ſimilis tui dñe. Magnus es tu, & magnum nomen tuum in fortitudine quis non timebit te ô rex gentiũ? Hinc etenim ſcriptũ eſt. Magna & mirabilia ſunt opera tua domine deus omnipotẽs. Iuſtæ & veræ ſunt viæ tuæ dñe rex ſeculorum. Quis non timebit & magnificabit nomen tuũ, quoniam iudicia tua manifeſta ſunt. Sed antequam de hoc plura commemorem pauca dicenda ſunt de intellectu præinducto rum Chriſti verborum. Ait ergo anguſtã eſſe portã arctamq́ue viã ſalutis, imò (vt verius loquar) multum anguſtam valdeq́ue arctã. ait nempe: Quàm anguſta, id eſt multum anguſta eſt porta. Spatioſam vero aſſerit portam, latamq́; viã dãnationis perpetuæ. Ex præhabitis autem patet intelligentia horum verborũ.

Eſaiæ. 8
Prou. 23
Hier. 10
Apo. 17
Matt. 7.

Si quidem paulò antè nunc introduxi, du-
plicem esse hominũ viam. Vnam virtuo-
sam ac splendidam. Quæ est via seu vi-
electorum, Deo timoratè atq; solicitè se-
uientium. Hæc autẽ est via arcta, & por-
ta angusta: quoniã ars & virtus sunt cir-
ca difficilia. Quod statim clarius expla-
nabo. Porrò alia est via vitiosa ac tene-
brosa, vtpote vita seu via reproborum
quæ lata censetur, quoniam facile est à
medio rationis discedere, a rectitudine
virtutis deficere, & legem diuinam omit-
tere. Veruntamen circa hoc vtilis oritur
Philos. quæstio. Cum enim iuxta Philosophum
Damas. ratio deprecetur ad optima. Virtus quo-
Tulli9. que secundum Damascenũ, fit secundum
August. naturã, videlicet rationi consentanea. Et
Basilli9. secundũ Tullium, imo secundum Augu-
stinum atq; Basilium, seminaria quædam
virtutũ nobis connata, concreataq; sunt
videtur quod virtus sit maximè delicio-
sa ac facillis. Et respõdendũ quod vtique
virtus ex sua natura est connaturalis, de-
liciosa, & facilis: sed difficultas virtutes
adipiscendi, ac virtuosè agendi est ex
parte nostra videlicet ex imperfectione [illegible]
corruptione, infectioneq; nostri. Præter-
tim autem propter orginale peccatũ, per
quod quatuor vulnera animæ nostræ

infliguntur Quæ sunt ignorantia in intellectu, malitia in voluntate, infirmitas in vi irascibili, cōcupiscentia in vi seu appetitu concupiscibili. Insup iuxta philosophum quoq;, quo in intellectualis substantia longius distat, occumbit, ac deficit an ente primo intellectu diuino, omnium rerum vltimo fine tāto difficilius seu pluribus moribus ad ipsum pertingit. Cum igitur anima rationalis in ordine intellectualium naturarum sit imà ac vltima in qua intellectuale lumen adeo debile est, vt ipsa in principio sui sit tanquam tabula rasa, depingibilis non depicta elucescit quod ipsa difficillimè ad vltimum finem Deū æternum pertingat, quantū in ipsa est. Et istud verum est etiā de naturali animæ fœlicitate, naturalibusq́ue loquendo virtutibus. Propterea multo verius est de supernaturali eius beatitudine (quę est visio Dei per speciem) virtutibusq; infusis loquendo, cum talis finis tales quoq; virtutes pene incomparabiliter præstantiores sint & sublimiores naturali beatitudine ac naturalibus virtutibus animæ. Hinc aīa nostra indiget incessabili adiutorio gratiæ Dei, & inspiratione ac motione. Præterea denq; pene innumerabilia nobis occur-

rũt impedimenta virtutum, tam ex par
ꝓpriæ carnis quàm mundi & dæmoni
quib⁹ a cõuersatione virtuosa nó medic
criter impedimur, retrahamur aut tar
damur. Vnde Bernar. Primum, inquit
Berna. impedimentum nostrum & occupatio
grauis ipsa est necessitas miseri corpo-
ris huius, quod dum modo somnũ, mo-
do cibũ, modo alia quæque requirit non
dubium quin frequenter nos ab exerc-
tio spirituali impediat. Diabolus quoque
1. Petr. 5 vt Petrus ait Apostol, tanquam leo ru-
giens circuit, quærens quẽ deuoret. Sed
& mundus multa, heu, nimis offert vi
tutum obstacula. Hinc ergo perarduum
est semper in medio permanet virtu-
Dionis tum, & non declinare ad vitiosum ex-
tremum. Adhuc autem (vt Dioni. do-
cet) virtus seu actio virtuosa, est ex in-
tegra & omnifaria causa, omnibus vir-
tutum circunstantiis pariter concurren-
tibus. Vitium verò est per cuiuslibet circũ
stantiæ defectum, infinitisq; modis cõti-
Eccl 1 git errare deficere, & perire. Vnde Salo
d. Stultorũ infinitus est numerus. Hic er-
go via virtutum est arcta, via verò vitio-
rum spatiosa. Et hoc maximè quantum
ad incipientes & imperfectos, nó autem
quod ad perfectos, sicut patebit.

Incip-

Increpatio ignauiæ, negligentiæ, ac acediæ nostræ. Artic. V.

DIxit autem quidã ad Iesum: Dñe si pauci sunt qui saluantur? Qui ait. Luc.1
Cõtẽdite intrare per ãgustã portã: Ex his verbis innotescit, quòd præhabita verba de arcta via salutis Christus induxit ad dẽmõstrandã saluandorũ paucitatẽ. Prætereà vt clarius agnoscamus quã verè arcta sit via salutis, aduertamus verba Greg. Arcta, inquit, via, in qua quisq; Greg.
studiose constringitur, qui sub præceptorũ custodia solicitè coarctatur, est in hoc mũdo viuere, & de mundi huius cõcupiscentia nil habere, aliena non appetere, propria quoque nõ tenere, laudes mundi despicere, opprobria pro Deo amare, gloriam fugere, despectum sequi, adulationes despicere, despicientes honorare, mala nocẽtium ex corde dimittere, dilectionisq́ue gratiã circa eos immobilẽ cõseruare. Quãuis ante hæc cæteraq; præsẽtiæ opera, vigiliæ, & abstinẽtiæ, disciplinæ, cõcupiscentiæ & propriæ voluntatis abiectio, sint arcta ac ardua, 1. Cor.
ad magnã tamen quietem perducũt, in- 1
cõparabile etiã præmium (quod oculus nõ vidit, nec auris audiuit, nec cor hominis cõprehendere potest) eis ꝓmittitur

tur, vt puta beatitudo æterna, perfecta, plenissima, immò bonum immēsū quod est ipsemet Deus sublimis & benedictus. Et in hoc patet intolerabilis negligentia, peruersitas, atq; acedia nostra, quòd pro tāto bono nolumus prædictā viā arctam ad modicum tempus incedere.

Chryf. Propter quod dicit Chrisostomus: Arctam viā ò homo iussus es ambulare, cur de requie & abundantia percōtaris. Et quidem qui principibus seculi huius ministrant, horū nihil requirant: sed solum, si cōgruū lucrum eis præstabitur: quo cognito, iā nullū refugiūt laborē, nullum vitant periculū, neque seruilia obsequia negant, peregrinationes longissimas ac periculosissimas, contumelias, pœnas temporum permutationes patiuntur spe lucri & auiditate pecuniæ. Nos è contrario qui cœlum & cœlestis regni diuitias quærimus, de requie corporis percontamur, & aspera pati dedignamur. Vide quātū illis molliores miserabilioresque sumus. Quid dicis ò homo, quid agis? Cœlum paras ascendere, & interrogas nequa tibi difficultas occurrat in itinere, nequid tibi ī via asperi accidat, aut laboriosum, & non erubescis de hoc, non pudore oppressus ...

tet...

terram teipsum defoderis? Si omnia nãq; tibi mala occurrerent, si vniuersa tibi pericula imminerent, conuitia, iniuriæ, calumniæ, gladius, ferrum, bestiæ, præcipitium, fames, ęgritudo, & cũcta quæ dici possunt, vel excogitari super te irruerent, nonne hæc omnia tibi pro tanto præmio ridenda prorsus & contemnenda meritò viderentur? Non ergo sit aliquis tam abiectus atque infœlix, tãq; degeneris animi, vt cœlũ optans ascendere, de terrena requie mundíque delitiis cogitet: quas non solum requirere, sed etiam paratas recipere indecorum est, penitusq́ue indignum. Idcirco ait Gregor. Nullus labor durus, nullum tempus longum videri debet, quo gloria æternitatis acquiritur. Laboremus ergo viriliter, fortiterq́ue contra vitia præliemur: in Dei obsequio fatigari sit nobis prædulce: scientibus quod labor noster non erit inanis in Domino, sed erit merces operi nostro. Denique qui in labore hominum non sunt (præsertim in labore pœnitentialium actuum) & cum hominibus non flagellantur, cũ dæmonibus (secundum Hieronymum) flagellabuntur. Præterea, ad cõfundendum nostrum torporem, ad excitandum nostrum

Grego.

1. Cor. 15

Hier. 13

Psal. 72

Hiero.

strum teporem, pensemus qu ita homines seculares pro terrenis, caducis, paruisq; cómodis agant & patiantur: vt vel sic discamus pro Dei amore, pro regno cœlesti, pro beatitudine sempiter. a, arctam viam dignè incidere, omnia vana despicere, & Deo nosipsos prōptissimo corde totaliter inuiolabiliterq; offerre. Vt enim Aug. quoq; cōmemorat qui quæso tempestatibus & procellis, quam horribili & tremēdæ sæuitiæ cœli & maris, exponunt se mercatores, vt diuitias perituras acquirāt, maioribus quā quibus acquisitæ sunt, periculis & tempestatibus plenas? Quos æstus, quæ frigora, quæ pericula ab aquis, à fossis, à præcipitiis, à fluminibus, à feris perferūt venatores? quē laborē esuriendi & sitiendi, quātas vilissimi & sordidissimi cibi & potus angustias, vt bestiam capiāt? Secari & vri se homines patiuntur, vt dolores non æterni, sed aliquantulo diuturnioris vlceris, acriorum dolorum pretio redimantur. Pro languida & incerta vltimæ atq; breuissimæ vitæ vacatione immanissimis bellis miles atteritur. Pluribus fortasse annis in laboribus inquietus, quā in otio quieturus. Sed in his omnibus qui hæc nor amāt, eadem gratia
patia

patiuntur. Qui verò amant, eadē quidē, sed non grauiter pati vidētur. Omnia enī sæua & immania prorsus facilia, & prope nulla efficit amor. Multò ergo certius, fœlicius, atque virilius ad verā beatitudinem obtinendam in nobis faciat charitas quod in illis ad miseriam facit cupiditas. Facilè toleretur à nobis quælibet aduersitas temporalis, vt æterna pœna vitetur, æterna requies comparetur. Non enī sunt cōdignæ passiones huius tēporis ad futurā gloriam, quæ reuelabitur in nobis, vt dicit Aposto. Nō torpenti aut tepida mente, sed verè feruēti ministremus Deo altissimo, ne ipse nobis improperet illud Apocalyp. Scio opera tua, quia nec calidus es, nec frigidus. Sed quia tepidus es, incipiam te euomere de ore meo.

Introductio scripturarum, ex quibus elucescit, quàm arcta sit via salutis.

Articulus VI.

Diliges Dominū Deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua, Hoc est primum mādatū. Hoc Dei mandatum omniū mandatorū finis est, ratio, atque perfectio. Ad cuius perfectam impletionem quantū in hoc statu possib

possibile est, non solum cætera vniu-
sa mandata, sed cuncta quoque Chri
euangelica ordinantur consilia. Por
mandatum hoc non nisi in patria omni
no plenariè adimpletur. A religiosis ve-
ro quodammodo perfectè impletur, eo
quòd omnia illa quæ diuinæ dilectionis
affectũ impediunt, abnegẽt & relinqu
quatenus soli Deo iuxta ꝓfessionis
tenorem intenti sint. Ab omni demũ
tore in tantum necesse est ipsum imp
quatenus nihil contra aut supra Deum
diligat, in nullo nisi in Deo finaliter q-
quiescat. Nunc autẽ de arcta via salutis
dicta sunt plurima, patuitque viam hanc
esse diuinæ legis seu præceptorum ac do
cumentorum Christi custodiam. Nũc er-
go paulisper pensandum est, quæ nam
sint ardua ista Christi præcepta ac decr-
menta propter quorum difficultatẽ ipse
met Christus disseruit, viam quæ duc
ad vitam esse tam arctam, portamque a-
gustã: spatiosam vero viã quæ ducit a-
mortẽ & mortem æternã. Ecce salu
ait: Audistis quia dictum est anti
Nõ occides. Ego autem dico vobis,
omnis qui irascitur fratri suo, reus
iudicio: qui autem dixerit fratri suo
cha, id est vocẽ indignationis, aut
p

Rom. 8
Apoc. 3

perationis emiserit: reus erit c. ncilio. Qui autẽ dixerit fatue, reus erit gehennę ignis, videlicet dãnationis æternæ. Nonne arctum & metuendũ est verbum hoc? Insuper ait: Audistis quia dictum est antiquis? Non peierabis. Ego autem dico vobis, nõ iurate omnino. Sit autem sermo vester, est, est: non, non. Hinc & Iacob. in sua ait epistola: Ante omnia fratres nolite iurare. Iterũ ait saluator. Ego dico vobis non resistere malo sed si quis te percusserit in dexteram maxillam, præbe ei & alteram. Et qui volue rit tecũ iudicio contendere, & tunicam tuam tollere: dimitte ei & pallium. Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos & orate pro persequẽtibus & calũniãtibus vobis. Quid difficilius isto? Quemadmodum enim amicum diligere naturalissimum facillimumque consistit, sic inimicum amare difficillimum est, secundum Hieronymum: & tamen necessarium est saluti. Imo qui vnum hominem odit, nullum verè ac spiritualiter diligit, sed nec seipsum, nec Deum cũ sit in peccato mortali. Insuper ait saluator: Si non dimiseritis hominibus peccata, nec pater vester cœlestis dimittet vobis peccata ve-

Marc. 12

Hiero.

Matt. 6

ſtra. Nolite theſaurizare in terra. No-
Matt. 7 lite ſoliciti eſſe in craſtinum. Nolite iu-
Mat. 10 dicare, vt non iudicemini. Nolite puta-
Luc. 12 re quod veni pacem mittere in terram.
Non veni pacem mittere, ſed gladium.
Veni enim ſeparare filiũ à patre ſuo, &
Mat. 10 filiã à matre, & nurum à ſocru. Qui a-
Luc. 14 mãt patrem vel matrẽ plus quàm me,
non eſt me dignus. Et qui non accipit
crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me
Matt. 11 dignus. Regnum cœlorum vim patitur,
Luc. 12 & violenti rapiunt illud. Omne verbum
Matt. 11 otioſum quod locuti fuerint homines
reddẽt de eo rationẽ in die iudicij. Qui
vult venire poſt me, abneget ſemet-
ipſum, & tollat crucem ſuam quotidie, &
Matt. 13 ſequatur me. Qui enim voluerit animã
Luc. 1 ſuã ſaluam facere: perdet eam. Qui au-
tem perdiderit animã ſuam propter me,
inueniet eam. Væ illi per quem ſcanda-
lum venit. Qui autem ſcandalizauerit v-
num de puſillis credentibus, expedit e-
vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo e-
ius, & demergatur in profundum ma-
ris. Niſi conuerſi fueritis, & efficiamini
Mat. 19 ſicut paruuli, non intrabitis in regnum
Mar. 10 cœlorum. Facilius eſt camelum per fo-
Luc. 18 ramen acus tranſire, quàm diuitem in-
Mat. 20 trare in regum cœlorum. Quicunque

luerit inter vos maior esse, sit vester minister. Væ vobis diuitibus, qui habetis nunc consolationem vestram. Væ vobis qui saturati estis, quia esurietis. Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Væ quum benedixerint vobis homines omnes. Quid vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem in oculo tuo non consideras: Dixit autem Iesus ad quēdam: Sequere me. Qui ait: Domine permitte mihi primū ire & sepelire patrē meū. Dixitque illi Iesus Permitte mortuos sepelire mortuos suos. Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere. Sed eū timete, qui potestatē habet corpus & animā mittere in gehennā. Stulte hac nocte animā tuam repetent à te. Quæ autem parasti, cuius erunt? Sic est omnis qui thesaurizat, & nō est in Deo diues, Vēdite quæ possidetis, & date eleemosynam, nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Discedite à me omnes operarij iniquitatis. Quum facis prādiū aut cœnā, noli vocare amicos tuos, neq; fratres, neq; cognatos, neq; vicinos diuites, ne fortè te reinuitent, & fiat tibi retributio. Sed quum facis conuiuium, voca pauperes, debiles, clau-

Luc. 6

Mat. 10

Luc. 12

do

dos & cæcos, & beatus eris. Si quis ve-
nit ad me & non odit patrē suū, & ma-
trem, & vxorē & filios, & fratres & so-
rores, adhuc & animā suam, non po-
test meus esse discipulus. Et qui non re-
nuntiat omnibus quæ possidet, nō po-
test meus esse discipulus. Quod homini-
bus altū est, abominatio est apud Deū.
Quū feceritis omnia quæ præcepta [...]
vobis, dicite: Serui inutiles sumus [...]
debuimus facere, fecimus. Omnis [...]
se exaltat, humiliabitur, & qui se humi-
liat, exaltabitur. Videte ne grauen[tur]
corda vestra crapula & ebrietate, aut [cu-]
ris seculi huius. Ex his aduertere p[otes]
charissime, quàm verè angusta & ar[cta]
sit via salutis. Veruntamen eorum [quæ]
dicta sunt, quædā pertinēt ad præcepta
& ad illa omnes tenentur. Alia ad con[si-]
lia, ad quæ religionē professi sunt ob[li-]
gati. Præterea ex aliis scripturis id [o-]
ditur. Dicit enim Apostolus. Qui [au-]
sunt Christi, carnem suam crucifixerunt
cum vitiis & concupiscentiis: Ergo [...]
vitia & concupiscentias non extin[guunt]
nec corpus suum castigant, ad [Chri-]
stum non pertinent. Rursus: Vid[ua, in-]
quit, quæ in deliciis viuit, viuēs [mortua]
est. viuēs quidē vita naturæ, m[...]

morte culpæ. Si ergo delitiose viuere, peccatū mortale est viduis: quanto magis clericis, monachis atque canonicis? Ad idem possent multa alia adduci, sed ista sufficiant. Quæ quidē idcirco commemoraui, vt ad timorē dei, ad cordis custodiam, ad diuinæ scripturæ diligentiorem aduertentiā te inducā: ne tibi de diuina misericordia inaniter blandiaris: neq; de his qui spatiosam viā ambulant, conformeris. Quia, vt ait Apost. si Christo compatimur, & conregnabimus. Si sustinemus, simul cum illo viuemus. Nonne iuxta Apost. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei? Sed verū est, nō tamen verificetur in te quod ait Bernardus: Domine, multi volunt tecum regnare, sed non compati: volunt consequi, sed non sequi: volunt inuenire sed non quærere. Itaq; tribulationes pati non terreamur, quum dicit Hieron. Nullus seruus Christi est sine tribulatione. Si tribulationem non pateris, nondum Christianus esse cœpisti.

Quomodo, nō obstāte quod arcta est via salutis, nihilominus iugū Christi suaue est, & onus eius leue. *Articulus* VII.

VEnite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiā vos. Mat. 11

DD Tolli

Tollite iugũ meum super vos, & d
te à me quia mitis sum & humilis c
de. Iugũ enim meum suaue est, & o
meum leue. Loquutus est Christus ve
ba hæc de seipso. Porro iugũ Christi a
liud prorsus nõ est, nisi euangelica lex,
seu diuinorum custodia mandatorum
per quã sub diuinæ voluntatis obedien-
tia ligamur ac detinemur, atque à sec-
lari vita restringimur. Onus verò salu-
toris intelligi potest obseruãtia cõsili-
rũ ipsius. De tali iugo scriptũ est Tr-
no tertio: Bonum est viro cum port-
uerit iugum ab adolescentia sua, quo-
quidem reprobi à se repellũt, iuxta illu-
Hieremiæ secundo: A seculo cõfregi
iugum, & dixisti: nõ seruiã. Cõstat ita
idẽ esse in re viã arctam salutis, & por-
tam vitæ angustam, cũ iugo Christi, &
onere eius. Si ergo via salutis est arcta,
& porta vitæ angusta, quomodo iugum
Christi suaue est & onus eius leue? Et re-
spondendum, quod idem iugum, sed ea-
dẽ via incipiẽtibus, imperfectis, nondũ
exercitatis, & spiritualis interneq́ue vi-
tæ dulcedinem necdum expertis, est ar-
cta, dura, ac lab riosa: quæ tamen per-
fectis, virtuosis, purgatis, diuinisq́ue u
ris, ac feruenter Deũ amãtibus lata e
fu-

facilis atq; dulcissima, ita vt per eã potius currant, quã eant. Vnde vir sanctus fatetur: Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meũ. Et denuo: Ambulabam, inquit, in latitudine, quia mandata tua exquisiui. Porro nulla forma, nullúsq; habitus promptius, aut delectabilius operatur, quã amor: quoniã amor ex propria natura & ratiõe inclinat & trahit amantem ad actũ: propter quod ponderi comparatur. Quum ergo omnium actuum meritoriorũ causa directrix ac imperatrix sit charitas, quæ animæ vita vocatur, & sine qua nihil est meritoriũ: palã est quod quanto in Dei amore profecimus, tãto ea quæ dei sunt, delectabilius exercemus, ea quoq; quæ mũdi sunt cordialius abhorremus. Imo feruido amatori nil prorsus iucundius quàm aliquid facere pro dilecto. Hinc Rabanus. Nil durum, inquit, nil graue, nil asperum, nil letale computat amor verus. Quod ferrum, quæ vulnera, quæ Bernar. pœnæ, quæ mortes amorẽ perfectũ poterunt superare? Si amor est, omnia vincit, nec sentit laborẽ. Thesaurus indeficiẽs est amor Dei. Quẽ qui habet, diues est: quo qui caret, egenus est. Proinde tãto magis delectat opus bonũ, displi-

cétq; peccatum, quantò amplius di-
tur deus summű & incommutabile
ni. Aristoteles quoq; testatur, quò
gnű virtutis, est delectatio fiens in o-
re. Idcirco quo virtuosiores effici-
eo plenius in bonis actibus delectam
Iterum sicut natura est naturaliũ o-
rationũ principium: sic gratia Dei g-
tificans est omnium meritoriorũ ac-
primum, formale immediatũ, intr-
secúmque principium. Quemadmo-
ergo bene dispositi in natura, faci-
& iucunde opera naturæ exercent,
quũ homo in gratia Dei cœperit abũ-
re, omne opus Dei quotidie magis h-
riter implet. Quod quidẽ mitibus atq
humilib. præcipuè solet euenire. Hi-
Bernar. ait Bernar. Nil arduum humilibus, nil
asperũ mitibus. Et facile omnia præce-
pta veniunt in effectu, quando & gra-
prætendit auxilium & obedientia mol-
lit imperium. Nec dura ibi necessitat
seruitur, vbi diligitur quod iubetur. At
vero si profunde ac sapienter recogite-
mus nos pro Deo altissimo operari qu
agimus, nil vltra arctum aut arduũ ar-
bitrabimur: imo si pro eo omnes mo-
riamur, omnésque virtutes iugiter exe-
quamur, nil dignum gerimus ad ea

ab ipso percepimus. Propterea dicit Grego. Si mens forti intentione in Deũ dirigitur, quicquid sibi in hac vita amarũ occurrit, dulce æstimat, Omne quod affligit, requiem putat. Cõstat præterea, quod quanto anima fortius intenta est vni alicui, tanto intẽtio eius circa aliud magis remittitur. Quemadmodũ ergo seculi amatores, qui se penitus implicant mundo, & transitorijs toti occupãtur, spiritalia & diuina omnino fastidiunt, diuinum obsequiũ sine affectu & gustu festinanter persoluunt. Sic Dei amatores, qui prorsus se diuinis mancipant, & integerrima mente Deo inhærere, vacare, vniri exoptãt, ea quæ mundi sunt vehementer fastidiunt, detestantur, refugiunt: in laudibus Dei incessabiliter occupari gaudent & cupiunt arctámque viam delitiose incedunt. Hoc est quod sanctus cõtestatur Gregorius Fortis est vt mors dilectio. Quoniã, inquit, sicut mors corpus interimit, sic ab amore temporalium rerũ spe vitæ æternæ, charitas Dei occidit. Quem enim perfectè absorbuerit, ad terrena foris desideria velut insensibilem reddit. Et iterum: Necesse est vt cui Christus dulcescit, mundus protinus amarescat. Hæc

Grego r.

Cant. 8
Gregor.

ideo dixi: vt te quàm dilectissime frat. à mundi amore auertam, atque ad sincerissimã in Deo delectationẽ inuitẽ, statũ perfectionis alliciã, atq; ad experiendũ quã dulcis est Deus, quam dulce sit ei familiariter adhęrere, feruenter seruire inducã, vt sis nõ iam duntaxat seruus, sed & amicus dilectúsq; filius creatoris tui ac saluatoris Hoc enim plus appetẽdum est tibi, quã vniuersus hic mundus, cũ omni suo ornatu & gloria. Spero quod Dñs dabit tibi de his omnibus intellectũ. Non enim præsumo exhortationẽ meã tibi in aliquo profuturã, nisi adsit spiritus sanctus donans gustum & sapientiam per inspirationem occultã. Quemadmodũ scriptum est: Inspiratio omnipotentis dat intelligentiam.

Quid sit cõtẽnere, relinquere, & nõ diligere mundũ. Et quid in tali loquutione nomine mundi designetur. *Arti.* VIII

AMicitia huius mundi inimica est Deo. Si quis ergo voluerit amicus fieri mũdi huius, inimicus dei cõstituetur. Quemadmodũ Augu. testatur: Sola dilectio distinguit inter filios dei & filios diaboli. In filijs etenim dei regnat & præualet amor diuinus ac spiritualis, per quẽ ad cœlestia iugiter tendunt. In fil.

filijs vero diaboli, regnat & præualet amor mundi, amor priuatus, improbus & inordinatus, qui diuinæ charitatis est venenũ. Tota ergo sacra scriptura hortatur nos ad priuati atq; mũdani amoris extirpationẽ, & itẽ ad proficiendũ in dilectione Dei ac proximi. Porro priuatus est amor quo ad nos ipsos vitiose reflectimur: ea videlicet appetẽdo quę nostræ naturæ vtilia seu delectabilia sunt in ordine ad seipsam, nõ quãtũ ad deũ: vt sunt mundi delitiæ atq; diuitiæ, honores, laudes, cæteráq; mũdana similia. Qui autẽ diligit se verè in deo, omnia ista contẽnit & abijcit, quantũ ad vsum superfluum, vel quantum ad plenariam abnegationem. Sed quoniã omnis creatura dei est bona, ideóq; amanda iubemúrq; inimicos diligere, nec quenquã debemus cõtẽnere, nisi nos ipsos, Esaia dicente: Væ qui spernis, nonne & ipse sperneris? Hinc igitur habet quæstionẽ, quomodo intelligendũ sit, quod scriptura præcipit nos mundũ odisse ac spernere. Deniq; si omnis qui diligit mũdum, dei inimicus efficitur: videtur quòd mũdi cõtẽptus sit de necessitate salutis. Ex quo vltra inferre quis posset, quòd oẽs seculares & coniugati essent in statu dã-

nationis. Ad horum ſolutionem habendam aduertendum, quòd mundus diuerſis modis accipitur, tam à philoſophis quàm theologis. Nã & quidam philoſophorum, videlicet Plato & Pythagoras, diſcipulos ſuos ad mundi hortabantur contemptũ. Primo igitur mũdus accipitur pro eleměto terrę, ſeu orbe terrarũ. Sic ſumitur in Euangelio, vbi loquitur Chriſtus Apoſt. Euntes in mundũ vniuerſum, prædicate Euãgeliũ omni creaturę. Sic quoque dicũt philoſophi, quòd minima ſtella cœli maior eſt toto mundo. Secũdo accipitur mũdus pro tota regione elementari atq; mixtorũ. De quo accidi poteſt illud Apoſt. 1. Corinth. 7. Præterit figura huius mũdi. Iuxta hunc ſenſum dicit philoſophorum princeps: Oportet hunc mundũ contiguũ eſſe lationibus ſuperiorum, vt tota virtus eius inde gubernetur. Tertiò, mũdus accipitur pro tota ſubſtantia corporali creata. Sic Plato in Timæo. tractat de productione mundi ſenſibilis. Quartò ſumitur mũdus pro toto vniuerſo, in quo viſibilia & inuiſibilia, ſeparatæ ſubſtantiæ & materiales cõprehenduntur. De quo accipi poteſt illud: Mundus per ipſum factus eſt. Sicque Philoſophus ait:

Extra

Extra mundũ nihil est. Quintò, accipitur mundus pro hominibus in mundo hoc inferiori manentibus, seu pro toto genere humano. De quo dicit Aposto. Omnis (seu totus) mundus subditus sit Deo. Et Christus: Prædicabit hoc Euãgelium regni in vniuerso mundo. Sexto, accipitur mundus pro electis & prędestinatis hominibus. De quo legitur: Sic Deus dilexit mũdum, vt filiũ suum vnigenitũ daret. Septimò mundus accipitur pro præscitis, peruersis & reprobis. De quo Christus ait ad Iudæos: Vos de hoc mundo estis, ego nõ sum de hoc mũdo, id est, de numero impiorũ hominum, mundanã ac vanã vitã ducentium, de quorum numero estis vos. Itémq; ad Apost. Quia de mũdo nõ estis, sed quia ego elegi vos de mũdo, propterea odit vos mũdus. Hoc modo mũdus frequenter magis accipitur in scripturis, pręsertim in Euãgelio atq; epistolis S. Ioãnis. Postremò Hugo in libro quem de mundi vanitate cõposuit, accipit mundũ pro mutabilitate cõuersationis humanæ in mundo isto. Quum ergo scriptura diuina iubet mundum cõtẽni odióq; haberi, iuxta illud: Nolite diligere mundum, neq; ea quæ in mundo sunt, per mũdum

intelligendi sunt homines mundani & vani trãsitorijs nõ diuinis intenti: bona quoq; terrena, & ea quę mũdani reputãt magna, vt sunt tẽporaliter prosperari, carnaliter delitiari, laudari, ac honorari, ditari, ac sublimari. Omnia ista & sensibilia & tẽporalia, vniuersa cõtẽnenda odiendáq; sunt: non quantũ ad id quod essentialiter sunt, sed inquantum in via dei nobis obsistunt, itérq; nostrum ad patriam impediunt aut retardant, & ne eis finaliter inhæreamus, quemadmodum hi qui in bonis creatis caducis, sibi finẽ constituunt, ea magis quàm deũ quærendo, amando, cogitando, optãdo. Cùm ergo videmus quempiam in seculo isto multipliciter prosperari, atq; ad libitum conuersari, nõ reputemus non magnificemus, nõ affectemus huius mundi vitã, nec talem hominẽ magni pendamus, sed potius vilipendamus, non odiendo naturã, neq; spernendo absolute personã, sed vitia eius, & eũ quantum ad illa per quæ elongatur à deo æterno ac adorando. Vnde de viro iusto cantamus: Ad nihilum deductus est in cõspectu eius malignus: timentes autem dñm glorificat. Sic quoq; Arist. in Ethicis ait: Quod magnanimus est contemptiuus quorũ

Mũdana quomodo odio habẽda.

Psal.14

Aristot.

quoniã paruipẽdit aliquos, in quantum viliter viuunt. Nihilominus personis iniquis, quantum ad id quod sunt, charitatis & piæ cõpassionis affectũ debemus impendere, tãto amplius, quãto videmus eos plus implicari & obtenebrari, florere, gaudere, & exaltari in seculo isto. Propter quod dicit Hiero. Peccatores tũc perpendimus magis miseros, quãdo cõspicimus eos in culpis suis sine pœna relictos. Imò, vt idẽ ait gloriosus Hiero. atq; Ambro. Nullũ est certius signũ reprobationis diuinæ, & dãnationis futuræ, quã ꝓsperari & sine flagello esse in vita præsenti, præsertim cũ dñs dicat: Ego quos amo, arguo & castigo. Nũc considerare incũbit, quomodo contẽptus & odiũ mundi sit de necessitate salutis: Nisi enim aliquomodo esset de necessitate salutis: nõ dixisset S Ioã. Si quis diligit mundũ, non est charitas dei patris in eo. Itaq; aduertendum, ꝙ duo sunt gradus odiẽdi contẽnendique mũdũ, loquẽdo in genere. Primus est vt mũdus, & ea quæ mũdi sunt cõtẽnãtur, ac odio habeantur, in quantũ directe à deo impediũt & auertũt, hoc est, ne supra vel cõtra deũ amentur, ne eis cõtra diuina præcepta quis conformetur, aut acquie

Hiero.

Idem.
Ambro.

Apoc. 3

1. Ioan. 2

Quibus modis odio habed⁹ sit mũdus.

Mundũ odisse

quo sit de necessitate salutis.

acquiescat, ne bona terrena celestibus preferat bonis, nec laudes honoresq; temporales cœlestibus anteponat: ne vitã præsentẽ amet amplius, quã futurã. Hoc modo contẽptus & odiũ mũdi est de necessitate salutis. ita quòd vnusquisque tenetur sic cõtemnere mundũ, tam solutus quã coniugatus. Quod non mediocriter opinor difficille his qui conuersantur in mũdo. Secundus verò gradus contemnendi mundũ est per plenã omniũ mundanorũ abnegationẽ, vt quis diuitias, delitiasque mũdi abiiciẽs, Deo in voluntaria paupertate & vera castitate eligat deseruire. Sic mundũ contemnere, est temporalibus rebus, seculi pompis, secularibus moribus ac dignitatibus renuntiare omnẽ seculi vanitatẽ despicere, per viam consiliorũ Dei incedere. Quod qui fecerit certũ est quòd mũdanis hominibus displicebit. Quoniã sicut similitudo est causa amoris & cõplacẽtiæ, sic similitudo displicẽtiæ est origo auersionisq; mater. Hinc clamat & Apost. an quæro hominibus placere? Si hominibus adhuc placerẽ, Christi seruus non essem. Et itẽ Psal. Deus, inquit, dissipauit ossa eorũ qui hominibus placẽt. Cõfusi sunt, quoniam Deus spreuit eos. Nonne horribile nimis

est

est verbũ hoc?. Quid enĩ tã formidolosum, vt sperni à Deo, cũ Salo. dicat: Cõsidera opera Dei, quod nemo possit corrigere q̃ ille desp: xerit? Hoc modo mũdũ cõtẽnere. est vniuersa mundana, caduca & vana nõ solũ despicere, inquantum di rectè: sed etiá inquantũ occasionaliter à Deo impediunt, creaturæ nãque, Sapiẽte testãte, sunt in tentationẽ animæ hominũ: & in muscipulã pedibus insipientiũ, nõ vtiq; directe, quia vt Salo. docet opera sua fecit Deus vt timeatur, sed occasionaliter inquantũ scilicet reprobi creaturarũ decore & vtilitate inaniter delectati, ibi subsistunt finalitérque quiescũt nec talia ad gloriã referunt creatoris, qui solus est omnium nostrum vltimus finis. Hinc ait Isidorus, Melius est habere odiũ malorũ quã consortium. Sicut enim multa bona affert cõmunis vita sanctorum, sic plurima mala affert societas iniquorũ Porrò in huius processu opusculi principaliter loqui intẽdo de cõtemptu mundi secundo modo, prout scilicet statũ perfectionis, obseruantiãque consiliorũ cõcernit. Interdũ tamen aliqua introducam de mundi contemptu primo modo accepto, prout est de necessitate salutis & obseruantia præceptorum.

Eccle. 7
Sap. 14.
Eccle. 3.
Isidorus

De

De triplici motiuo contemptus mundi in generali. *Artic.* IX.

Tren. 3 PArs mea dominus dixit anima m[ea]
propterea expectabo eũ. Bonus [est]
Dominus sperantibus in eum, anima
quærenti illum. Quemadmodum ait
Eccle. 4 scriptura. Funiculus triplex difficile rum-
pitur. Triplici ergo motiuo, tripartita-
que via monstrandum est, quàm san-
ctum, diuinum ac meritorium: quàm
salubre, nobile, expediensque sit mun-
dum & ea quæ mundi sunt perfecte con-
temnere. Quædam ergo rationes moti-
uæ, seu viæ huius beati contemptus su-
muntur ex parte Dei, quædam ex parte
nostri & quædam ex parte mundi. De
quibus seriatim ac ordinatè tractandum
est. Itaque ex parte Dei ad mundi con-
temptum nos inducere debet. Primò,
amor & bonitas Dei gloriosi & benedi-
cti. Secundo, zelus diuini honoris, hoc
est ingens affectio honorandi Deum
perfectè quantum possibile est. Ter-
tio exhibitio beneficiorum ipsius Dei.
Quartò consideratio promissorum eius.
Quintò quod Deus ipse in propria per-
sona hoc ipsum consuluit. Sexto, quod
Ioan. 8 ipse id fecit. De aliis autem
infra dicetur.

Quæ inducere nos debeant ad odiũ mundi.

Quod propter bonitatem Dei, & eius amorem, induci debeat homo ad mundi contemptum. Articulus x.

NOmen tuum & memoriale tuũ domine in desiderio animæ. Anima mea desiderauit te in nocte, sed & spiritus meus in præcordiis meis, de mane vigilabo ad te. Cum bonũ sit appetitus obiectũ, sicut deus sublimis est bonitas, pura, immensa, perfecta: sic ipse est in infinitum desiderabilis atq; amabilis, ita vt eũ præ omnibus incõparabiliter amare debeamus. Vnde quicquid ab eius amore, aut sui amoris feruore impedit, auertit retardat, iustum est spernere, abnegare, relinquere. Porrò à Dei amore ac bonitate præsertim impediunt seu auertunt nos mũdus, & ea quæ mũdi sunt, Propter quod ait Greg. Tãto à superno amore disiũgimur, quantò inferius delectamur, in terrenis occupamur, secularibus implicamur. Virtus nãq; maior & fortior est vnita quàm dispersa. Idcirco quo animæ nostræ affectus magis dispergitur atq; diuiditur in creaturarum inordinato amore seu mundana affectione, eo ad diligendũ Deũ debilior, frigidior, tenebrosior & ineptior reddit. Propter quod dicit Chrysosto. Pro quanta parte

Esai. 26 · Grego. · Philo. · Chryso.

est

est cor tuũ ad aliquam rem pro tanto est minus ad Deũ. Quid enim sunt ista terrena & carnalia, nisi onera quædam grauissima affectũ hominis deorsum trahentia à supernorũ intuitu & affectu impeditiua? Totũ ergo cor nostrũ extendamus ad Deũ, tota mẽte feramur in eũ. Ipse sit nobis causa & ratio diligendi omnia alia ita vt nihil in creaturis amemus nisi in quãtũ est nobis mediũ quoddã tendẽdi ad Deũ, hoc est, in quantum est nobis necessariũ vel vtile in via ad patriam. Cæterũ tã feruẽter efficiamur ad Deũ eiusque amoré dulcissimum tanti æstimemus, vt cętera omnia, & cuncta vana ac transitoria arbitremur & aspernemur tanquam vilissima stercora, eo quod Deus omnipotẽs & æternus sit omnibus prorsus in infinitũ pretiosior, appetibilior gloriosior, dulcior, pulchrior, atque ĩ omni bonitate, profectione, nobilitate, præstantior. Itaque animæ nostræ in diuinæ maiestatis cõtemplatione suspensæ angusta sit oĩs creatura. Videat totũ vniuersum respectu incircunscriptibilis Dei esse velut imperceptibile punctũ, nec alicuius reputationis aut amabilitatis, ita vt nec dignũ ducat transitoria ista aspicere, sed tota trãsformetur, inflammetur, stabi-

Philip. 3

ſiatur, liquefiat & abſorbeatur in Deum: Pſal. 72
dicens cum ſancto, Deus cordis mei, & Pſal. 17
pars mea Deus in æternum. Et iterũ: Di Rom, 8
ligã te Domine fortitudo mea. Itemque
cũ Apo. Scio ꝙ neque mors neque vita,
neque creatura aliqua poterit me ſepara
re à charitate Dei. Intueamur quam vile
[illegible] mortalis ac miseræ car-
nis pro humana laude & gloria, pro
temporali honore ab hoc ſuper eſſentia-
li, incõmutabili, & incomprehẽſibili bo-
no auerti aut retardari. Efficiamur cœ-
leſtes, deiformes ac deificati, familia-
res ac intimi Deo viuenti. Quid nobis
& iſtis terrenis, qui ad imaginem ſuper 1. Cor. 6
ſanctæ trinitatis ſumus creati, Chriſti
ſanguine liberati, ad angelicæ beatitudi-
nis æqualitatem vocati? Deſpiciamus er Gene. 1
go hæc omnia, & in illo vno, quod ſolum Apo. 1
neceſſarium eſt, fixa atque collecta ſit to Luc. 10
ta occupatio, intẽtio, & affectio noſtra.
Quemadmodum admonet Auguſt. Vt Auguſt.
homo ſi aliquid: conuertat ſe ad illum à
quo creatus eſt. Recedendo enim frigeſ-
ſcit, accedendo feruefcit: recedendo tene
breſcit, accedendo clareſcit. A quo enim
habet vt ſit apud illum habet, vt bene ſit.
Ipſe enim dominus deus noſter eſt ſum-
ma & vera ſuauitas, omni ſuauitate dul-

cior, omni luce clarior, omni secre-
terior, omni honore sublimior. Ip
super vita purissima. à quo auerti, e
dere: ad quē conuerti, est surgere, in
manere est verè consistere: in quo h
tare est viuere. Prætereà sicut frum
in terra putrescit, in superioribus
locis conseruatur: sic
scit cor nostrum, si eleuatur ad Deū
verò deprimatur in rebus terrenis p
scit continuo. Cupio ergo te frater p
amāde amore bonitatis diuinæ, affe
proficiendi in diuinitatis dilectione
derio tā côtēplatiuæ theoricæ ac no
simæ vitæ trāsitoria cūcta calcare, om
mūdi ornatū horrere, soli Deo totam
te vacare Quod fieri nequit, nisi corp
rales delitias, vanitates mūdanas, ac
prias libertates omnino côtēnas, p

Casśiān. etiā Cassianus testatur. Nunquam
ctus noster ad desideriū æternorū
ctè accenditur, nec intellectus nost
contemplationē cœlestiū perfectè
tur, nisi cura carnis fortiter refre
O dilecte si diues vis esse & infinit
ni possessor consistere, audi consil

Ambro. S. Ambrosij: Qui vult, inquit, D
possidere renuntiet mundo, vt si
Deus beata possessio. Quantum m

ris mundo tantum viuis Deo, & quantũ
viuis mundo tantum es mortuus Deo.
Deniq; qui diligit mundum diligit ini-
micũ & proditorem amplexatur immũ-
dum & amat periculum ſuũ. Ideo Augu. Auguſt.
Si dilectat te, inquit, hic mundus, ſem-
per vis eſſe immundus. Et rurſus. Si a-
maſ [illegible] Poſtre-
mò Deum ſummè debemus amare. Pri-
mo propter ſuam bonitatem immẽſam.
Secundò quoniã ipſe prior dilexit nos.
Tertiò quoniam multa nobis beneficia
iam impẽdit. Quartò, quoniã am liora
dare in patria decreuit atque promiſit.
Ad huius charitatis feruorẽ extẽdamus
nos ſemper quoniã iuxta doctrinã Au- Auguſt.
guſtini non numeroſitas operum non
diuturnitas temporum ſed maior chari-
tas, melióriq; voluntas auget meritum:
Siquidẽ quod patet & quod latet in di-
uinis codicibus tenet, qui charitatẽ ſer-
uat in moribus. Ipſa nãmq; aperit: capa
cemq; efficit mentem amantis amati. O 1. Cor. 13
dñe Deus meus tu charitas es, tu amor
qui nnnquã extingueris, tu cor meum
accende, tu illud inebria. Quid volutor,
quid diſcurro de vno in aliud? quid va-
gor per multa? Nonne in te ſolo, ô Deus
ſancte ac adorande, Deus fortis & glo-

 rioſe,

gloriose est omniũ bonorũ, omnium que pulchrorũ & desiderabiliũ perfecta, possessio incomprehensibilis plenitudo, excellentia quomodolibet infinita? Quid ergo præstantius quã amabilius te putaui vt abstraherem cor meum à te, & ad caduca illud conuerterem concupiscendo quicquam extra te? Vbi eram cum tecum non eram, quo defluxerunt affectus mei cum te solum non desiderauerunt? Deus vitæ meæ quam vane consumpta est infructuose dilapsa sunt tempora mea, in quibus sine fructu vixi copiam te. Verum deinceps immobiliter
Psal. 41. anima mea in te, quatenus sicut desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desideret anima mea ad te Deus.

Inductio ad contemptum mũdi ex zelo honoris diuini. *Articulus* XI.

QVicunq; glorficauerit me, glorificabo eũ ait dominus. Qui autem
1. Reg. 2 contemnunt me: erunt ignobiles. Ex Dei dilectione procedit & oritur zelus diuini honoris, seu ingens affectio honorandi Deum. Quẽ zelum habebat Helias cum diceret, Zelo zelatus sum pro
3. Re. 19 domino. Quo enim ardentius deũ amamus: eo intentius cupimus ipsum venerari in omnibus, alios quoque ad de...

neratione inducere. Etenim ſicut Deus ratione ſuæ immenſæ bonitatis eſt infinitæ amabilitatis, ita vt nullus poterit eum intãtũ diligere, quantũ ipſe eſt dignus amari, ſed in infinitum hinc deficit, ſic Deus ratione ſuæ maieſtatis, dignitatis, ac ſanctitatis immẽſæ, eſt honorabil[illegible] omnis creatura in infinitũ occũbit ab exhibitione reuerẽtiæ, qua ipſe deus dignus eſt, quãtum ex parte ipſius. Hoc viri ſancti profunde pẽſantes, omnẽ cõuerſationẽ ſuã quãtuncũque perfectã nullius arbitrãtur momẽti, & dicunt doctores, Potius deberet homo mortẽ ſubire, quam vnũ veniale peccatum, quatuncunque minutum committere: præſertim quum peccatum in quantum diuinæ derogat maieſtati immenſæ, ſit enormitatis quodãmodo infinitæ. Quum itaque Deũ tãto excellentius honoremus: quantò dignitatis eius intuitu cũcta caduca, vana & tranſitoria cordialius aſpernamur, atque relinquimus: quatenus ab omnibus abſoluti & exonerati, tota, pura ac libera mẽte diuinæ maieſtatis venerationi & cultui inſiſtamus, pateſcit, quod hi qui zelo honorãdi Deũ, mundũ prorſus cõtẽnunt ac deſerũt, Deũ eminenter ho-

norăt. Idcirco merentur ab ipso præc
risime honorari, glorificari, exto.
Porro quo minus se occupat homo
multis, eò perfectius intentus est vnient.
altißimo, sicque sublimius, diuturnius,
atque syncerius laudibus Dei, & cæteris
latriæ actibus valet vacare, cūctisque vir
tutib' o[illegible]
Prou. 5 Salomon: Honora Deum de tua su-
stantia, & de primitiis frugum tuarum.
Si ergo ad Dei honorationem pertin
partem aliquam exteriorum bonorum
Deo offerre vtique incōparabiliter plus
ad eius spectat honorem, omnia p
eius veneratione & gloria spōnte de
rere, & seipsum Deo totaliter ac deuot
offerre. Quod agunt qui mūdum præsa
to modo contēnunt. Vt igitur posis di-
uinæ maiestatis cultui, venerationi ac
laudi quantum poßibile est, incessante
insistere, in eius amorosa contēplatione
tranquilla mēte quiescere, eius beatitu-
dini filialiter cōgaudere, omne tēporis
vitæ tuæ momētū virtuosè ex pendere
opto te frater dilecte mundum plenè de
spicere, vniuersa hæc mutabilia nobil
mēte trāscendere, ad honorandū Deum
cordialiter æstuare. Nonne infinita e
vtilitas & cotemptibilitas huius mun
con

comparatiõe sũmi & incõmutabilis bo
ni? Nonne demum putas indignũ occa-
sione occapatiõis terrenę secularisque vi
tæ, à diuinitatis obsequio, ab honore di
uino elongari aut impediri, & propter
vanissimas mundanæ conuersationis li-
bertates, atque illicitas actiões, à tã di- 1.Reg. 2
uinis theologicarũ ac cæterarum [illegible]
tũ exercitiis abstrahi? Postremo si mo-
do nũc dicto glorificaueris Deũ despi-
ciens mundũ, vtique deus honorabit te
honorǒ præcipuo, quemadmodum in
Esaia habetur. Si glorificaueris domi Esai. 58
num, dum non facis vias tuas, & nõ ĩue-
nitur voluntas tua tunc requiẽ dabit tibi
dominus, & implebit splendoribus ani
mam tuã, tunc delectaberi super domi-
num, & tollet te super altitudinem terrę
Hinc dicit sanctus Hilarius: Hoc potis-
simum debeo Deo, vt eũ omnis virtus, Hilari⁹
sensus, & substantia mea loquantur. Ad
hoc enim corpus & corporis membra, a
nimam & animæ vires à deo suscepimus
vt eum per hæc omnia colamus ac vene
remur. Propter quod dicit Apostolus, Rom. 5
Sicut exhibuistis membra vestra seruire
immunditiæ & iniquitati: ita nunc exhi-
bete membra vestra seruire iustitiæ in
sanctificationẽ. Hoc autẽ est deũ dignis-

 sime

ſime honorare, facere ad eius hono[illegible]
quicquid poſſibile eique placitũ eſt ta-
Eccl. 43 men humiliter confiteri quod dignũ ni-
hil agamus. Propterea ſcriptũ eſt: Glo-
rificate dominum quãtũcunque poten-
tis, ſuperualebit adhuc, maior eſt enim
omni laude. Sic ergo chariſſime teipſũ
& omnia tua, corpus & animã, interiora
& exteriora [illegible]
re ne differas, ne dei donis, abutẽs, [illegible]
hæc dæmonij & peccatis deſeruias. Qui
Ioan. 8 enim vitiis ſeruit dæmonis ſeruus e[illegible]

*Quod cõſideratio beneficiorũ dei, præſer-
tim paſſionis Christi ad mundi cotemp[illegible]
nos debet inducere.* *Articul[illegible]* XII.

Eſaię 63 MIſerationum domini recordabor
laudẽ domini ſuper omnibus quæ
reddidit nobis, & quæ largitus eſt no-
bis ſecundũ indulgentiã ſuã. Si ſcire vo-
lumus, quanta ſolicitudine viam ſalutis
quærere atque ĩcedere, omnia vana mũ-
diq́ue gaudia ſpernere debeamus, ſapiẽ-
ter penſemus, quid ipſe vnigenitus Dei
verus Deus pro noſtra ſalute aſſum-
pſit, fecit & pertulit. Quum nãque ſi ipſe
ſapientia Dei patris, ſapientia vtique
increata, æterna, genita & imm[illegible]ſa, non
ſine condigna cauſa & maxima ratio-
ne pro nobis tanta aſſumpſit, eg[illegible]
pa[illegible]

paſſus eſt. Quoniã itaq; pro noſtra ſalute vnicus dei filius Deus omnipotens & perfectus, humanã naturã aſſumpſit, in mundo tot cõuerſatus eſt annis, tãtos pro noſtri inſtructione & redẽptione labores ſubſtinuit & demũ acerbiſsimam mortem perpeſſus eſt, non negligamus noſipſos, nec propriã parui pẽdamus ſa[illegible] nos remiſſe & ſuperficie tenus operando, mundi vanitatibus inhiando, intimorate viuendo poſſe ſaluari. Non ſic æterna pœna euaditur, nec beatitudo cœleſtis aquiritur. Chriſtus ſi quidem paſſus eſt & crucifixus nobis relinquens exemplum, vt ſequamur veſtigia eius. Neceſſe eſt ergo vt eius paſsioni conformemur, eiq; commoriamur. Nam qui ſe dicit in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare. Hinc dicit Apoſtolus: Si commortui ſumus, & conregnabimus. Et iterum Imitatores Dei eſtote ſicut filij chariſsimi. Sed quid eſt Chriſti paſsioni conformari, Chriſtóque commori, & eius veſtigia ſequi, niſi vanitates & vitia mortificare, diuino timore corpus configere, libertatem propriam ſub diuinæ legis præceptis fortiter coarctare, diuinæ voluntati noſtram

1. Ioh. 2
2. Tim. 2
Ephe. 5
Pſal. 118

Zach. 9 in oĩbus subdere? Quũ ergo credam[us]
Deum & dominum nostrũ Iesũ Chri[stum]
in mũdo hoc in omni paupertate & pa
tientia, in omni humilitate & mansuetu-
Matt. 11 dine, in omni charitate & perfectione
vixisse innumerabiles irrisiones, contu
melias, blasphemias, labores, & fatiga-
Iob ... tiones patientissimè pertulisse: & tandẽ
amarissimum ge[illegible]
cẽtissimũ arbitremur, vt dominio sic cõ
Iob 13 uersato, afflicto, occiso, seruus eius in de
Gr. 0 g litiis viuat, in diuitiis gaudeat, in mũdi
vanitatibus se oblectet. Nõ enim est ser
uus maior Domini o suo. Hic dicit Gre
gorius: Nihil tam graue, quod nõ æqua
nimiter toleretur, si Christi passio ad me
moriam reuocetur. Præterea audi san-
Bernar. ctum deuotissimumque Bernardum in
persona Christi te alloquentẽ: O homo
vide quæ pro te patior. Non est dolor
sicut dolor quo crucior. Ad te clamo,
qui pro te patior, vide pœnas quibus
pro te afficior, vide clauos quibus con-
fodior, vide quomodo toto corpore pro
te extendor. Et quum sit tantus dolor
exterior, intus est plãctus grauior, quũ
te tam ingratum experior. Si ista mi di
lecte intenta mente perpendis, mũdum
contemnis, concupiscentias frangis
Christum

Christū sequi desideras, cūcta quæ mun
di sunt toto corde abhorres, cū his qui
in vanitate ambulāt permanere recusas.
Absit tamē vt de tātis Christi beneficiis
sis ingratus. Ingratus es si nō gratias a-
gis. Nec gratias agis, si nō recogitas, at-
tendis & recognoscis. Quū maxima in-
gratitudinis pars (iuxta Sene[illegible]) [illegible] Seneca.
neficij cōnati obliuio. Omni itaque die
recogita, quid ipsemet deus pro tua sa-
lute fecit & pertulit. Præterea alia bene-
ficia dei nobis exhibita adeo multa &
magna, & pene innumerabilia sunt: vt ex
consideratione eorum meritò accēdi de
beamus diuino amore, & zelo honoran
di deū cū omni deuotiōe, affectu quoq;
gratias semper agēdi, & Deū īcessanter
laudādi. Nōne à deo excelso suscepim9,
quicquid sum9, siue habemus, bona for- 1. Cor. 4
tunæ, dona naturæ, esse, viuere, sentire,
intelligere: munera gratiæ, fidē, spē, cha-
ritatē, septē dona spiritus sancti, sacra-
mēta ecclesiæ super dignissimū sacramē
tū altaris. Quoties nobis peccantibus
Deus clemēter pepercit, quā piè nos præ
uenit, à quantis peccatis atque periculis
præseruauit, quāta dona gloriæ nobis
promisit, quot insuper homines nunc æ-
ternaliter cōdēnauit, qui minus quā nos

pec

peccauerunt. Non beneficiorũ tant[illegible]
efficiamur immemores. Sed cũ Psalm[illegible]
Psal. 111 sta humili grataq; mẽte dicamus: Qu[illegible]
Psal. 35 retribuã dño, pro omnibus quæ retri-
buit mihi? Agamus quoq; qđ ipse ait: Be
nedicã dñm in omni tẽpore, semp laus
eius in ore meo. Pessimũ etenim vitium
est ingratitudo, illa præcipue qua Deo
liberalissimo [illegible]
nefactori sumus ingrati. Si quis tibi [illegible]
nũ aut pedẽ abscinderet, quantũ dilige-
res eũ, qui amputatũ tibi restitueret mẽ-
brũ? Si cæcus, mutus, surdus, claudus
esses: quantum diligeres qui naturalem
defectũ curaret? Quomodo ergo Deũ
feruenter non diligis, qui vniuersa cõ-
præfata tibi largitus est, & multo maio-
ra spopondit? Tanta igitur Dei munifi-
centia & beneficentia circa te, ad mũdi
contemptum te icitet, atq; ad aggrediẽ-
dum ea per quæ Deus potissimũ hono-
ratur, iducat. Certũ est vtique quod quã-
to quis per naturalia dona magis dispo-
situs est ad virtutes, eo grauius peccat
vitiose, mundane inaniter quod viuẽdo.
Tu vero in naturalibus optime es dispo-
situs & ad vniuersas virtutes, idcirco
non parum dolendum existimo, quod
te ad vitam virtuosam dare retardas.
In-

Incitatio ad mundi cõtemptum, ex consideratione promissorum Dei. Artic. XIII.

ID quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ supra modum in sublimitate ęternum gloriæ põdus operatur in nobis, non cõtẽplantibus nobis ea quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur tem[illegible] non videntur æterna sunt. Ex his B.Pauli verbis, mox innotescit quòd tribulatio electorum ĩ vita pręsenti, quantuncumque diuturna, grauis acerbaque fuerit tamen futuræ retributionis, cœlestisque gloriæ respectu momentanea fertur & leuis. Incomprehensibilis nanque atque perpetua est merces futura. Porro perfectus purissimusq; dei amator est, qui nõ mercedis intuitu, nõ propriæ vtilitatis affectu, nõ respectu ad seipsum reflexo Deum diligit, veneratur & colit. sed pure propter ipsam Dei inconpatibilem bonitatem, charitatem, & dignitatem, agit ad eius honorem cum omni diligentia, omne quod potest. Verum si hãc perfectionem nondum sumus assequuti, si tantam deificæ dilectionis syncerltatem necdum ĩuenimur adepti: saltẽ æternæ & ineffabilis mercedis nobis diuinitus

Marc.12

Hiero.

Matt. 6

nitus repromissæ intuitu agamus v…
ter, quicquid Deo placentius, quic…
perfectius magisque meritorium est…
gnoscimus contenẽdo hunc mundũ, a…
omnem eius decorem, delectationẽ, pō…
pam, prosperitatem & vanitatẽ, aggre-
diendoq; insuper viã perfectionis, obser…
uantiam consiliorũ, vitam religiosam.
Denique quũ Deus æternus sit liberalissi
ma bonitas, atque …
nificẽtissimus remunerator, ergo ratio…
nalis creatura quò plura pro Deo relin…
quit, seipsam purius abnegat, se ad do…
Dei magis disponit, seipsam Deo perfe-
ctius, integrius ac pleniꝰ offert: cò Deus
gloriosius & pius seipsum illi copiosius
repẽdit, gratiosius infundit, familiarius
ingerit, sublimisque glorificat, multipli-
cando in ea dona gratiæ in præsenti, &
dona gloriæ in futuro. Hinc siquidẽ scri
ptura testatur diuina. Si direxerit homo
ad Deũ cor suum, spiritum illius, & flatũ
ad se trahet. Hinc Deus misericors, san-
ctus & verax cõtemptoribus huius mũ
di non solum spopondit beatificã atq;
præcipuam glorificationem in patria,
sed copiosam quoq; & liberalissimam
remunerationem in via præsentiq; vi-
ta. Vnde saluator in euangelio ait. Om-
ni…

nis, inquit, qui reliquerit patrem vel matrem, aut fratres, aut agrum, propter nomen meum, centuplum accipiet & vitam æternam poſsidebit. Quid eſt cẽtuplum accipit? Hoc eſt pro bonis exterioribus, carnalibus, tẽporalibus, quæ reliquit, ſpiritualia bona, gratiæ dona ſancti ſpritus munera, temporalibus rebus plus centupl[illegible] reci-piet in hac vita: poſt quam æternã poſ-ſeſſurus eſt vitam, & gloriã cõſummatã. Si ergo mi frater adamande, ſpiritualiter atque veraciter cupis ditari, ſublimari ac nobilitari, cõtemne pro Dei amore trãſitoria & caduca, & quicquid mundani homines, ſpiritũ huius mũdi, non ſpiritum Chriſti habẽtes, & ob id ad ipſum nõ pertinentes, magnũ aut appetibile opinantur, tu aſpernare vt lutũ viliſſimum imo vt dæmonũ laqueũ. Si hoc egeris, ſpiritus ſancti templum eris, tota ſuper benedicta trinitas animã tuã cum omnibus ſuis diuitiis inhabitabit. Hoc enim filius Dei promiſit dicẽdo, Si quis diligit me ſermones meos ſeruabit & pater meus diliget eũ & ad eũ veniemus & manſionem apud eũ faciemus. Fœlix anima in qua pater, & filius & ſpiritus ſanctus morãtur. Adhuc audi quid

Chriſtus

Christus cõtemptoribus mũdi p[...]
sit: Vos, inquit, qui reliquistis om[...]
sequuti estis me, quũ sederit filius [...]
nis in sede maiestatis suæ, sedebi[...]
vos super sedes duodecim, iud[...]
duodecim tribus Israel. Hoc e[...]
PAVLVS disserit. Nescietis, ĩqui[...]
sancti de hoc mũdo iudicabũt? Ec[...]
[...]
norantur à deo, qui [...]
nia deserunt. Idcirco ait Gregor. [...]
quis diuini amoris stimulo exc[...]
hic possessa reliquerit, illic proc[...]
bio culmen iudiciariæ potestatis [...]
nebit, vt simul iudex cum iudice ve[...]
qui cõsideratione iudicij sese spont[...]
paupertate castigat. Noli ergo p[...]
breuissimo tpe possidẽdis, tanta[...]
deifica æternaliter pmansura amitt[...]
Apoc.3. Ecce Christus loquit, Ego sto ad o[...]
& pulso. Si igitur ianuã cordis tui a[...]
rueris ei, acquiscẽdo eius cõsilijs: in[...]
bit in te, mentem tuã ingrediens, cœ[...]
bitq; tecum, & tu cum eo: ita quod diu[...]
nis cõsolationibus te fouebit, spiritu[...]
libus delitiis adimplebit, & gust[...]
quam dulcis est Deus, quam mag[...]
I.Pet.2. multitudo dulcedinis eius. Quod [...]
amatores gustare nequeunt, Qu[...]

qui nec spiritum sanctum recipere digni sunt. Prout ait saluator apostolis Ego rogabo patrem, & aliū paracletum (scilicet spiritū sanctum) dabit vobis, quem mundus non potest accipere. Hinc dicit Bernardus: Præoccupatum secularibus desideriis delectatio sancta declinat, nec misceri potuerunt vana, veris æterna caducis, spiritualia temporalibus, summa imis: vt pariter sapias quæ sursum sunt & quæ sunt super terram Et Aug. Si habet animus in quo oblectetur extrinsecus sine spiritualibus delitiis, manet intrinsecus. Hoc est reuera quod adeo insigni verbo gloriosus ait Hieronymus: Si carni inquiens, quod libet abscindimus, mox in spiritu quod delectat inuenimus. Si exterior euagatio clauditur interior ad deum accessus aperitur. Nam quò anima minus extra se spargitur, eo per spiritualem profectum amplius ad superna erigitur. Vt itaque spiritualium supernaturaliumq; bonorum dignissimam illam nobilitatem valeas, spiritusancto irradiante, salubriter contemplari temporalia & terrena hæc par uipende, calca, relinque. Quia, vt Beda fatetur. Qui præsentibus & caducis delectantur, diuina atq; cœlestia nequeunt

Ioan. 14
Berna.
Coloss.
August.
Hiero.

queunt contemplari. Qui verò ea unquam vmbram & puluerem duxerit, eò locius ad spiritualia poterit eleuari. Et nunc, ô dilecte, quoniam diuitias, honorem & gloriam diligis: non tibi dicere audeo vt diuitias, honoré, gloriamque nullatenus optes: sed ne fallaces diuitias mundanum honorem, gloriamque humanam desideres: sed spirituales virtutum diuitias cupias, diuinum honorem & gloriam quoque cœlestem toto cordis affectu requiras. Et verè ditissimus eris præ omnibus mundum amantibus. Ideò dicit Hyeronimus: Solæ veræ diuitiæ sunt, quæ nos virtutibus diuites reddunt, Si ergo diues esse cupis, veras virtutum diuitias ama. Si culmen honoris quęris, ad cœleste regnum festina. Si gloriam dignitatis desideras, in supernam angelorum curiam ascribi labora. Hoc est sane quod dicit Greg. Contemne diuitias & locuples eris, contemne honores, & eris gloriosus, despice temporalem quietem, & habebis æternam. Facile contẽnit omnia propter Deũ, qui ad sui ipsius peruenit contemptum. Q... hæc fecerit, dicere poterit cum diui... Apostolo, Omnia detrimentum feci, ... Christum lucrifaciam.

Hyieo.

Gregor.

Philip. 5

Pro

Prouocatio ad mundi contemptũ, ex eo quod ipsemet Christus ver⁹ homo & Deus perfectus in propria persona hoc ipsum con suluit. Artic. XIIII.

GEns absq; consilio est,& sine prudẽ ti . Vtinam saperent & intelligerẽt ac nouissima prouiderent. Iuxta Philosophum addiscentem oportet credere, Et, Esaia testante.Si non crediderimus, non intelligemus.Ideò autẽ Salo.dicit: Fili mi audi disciplinã patris tui.Et iterum ait sciptura,Cum videris sensatum statim euigila ad illum.Et item , Non te prætereat narratio seniorũ, sta,& ex cor de coniungere sermonibus sapientum. Si ergo sapientib. viris est præbendus auditus,si eorum verbis credendum est, & acquiescendum eorum consiliis nonne incomparabiliter plus credere,cõsentire,& acquiesere congruit soli sapienti deo qui est ipsa in se subsistens , idealis, separata,æterna sapientia?Quoniam ipsemet ergo deus verus ,dei patris vnicus filius propter nimiam suam charitatẽ qua dilexit nos,descendit in mundũ nostram naturã hypostatice seu suppositaliter assumendo hominibus visibiliter apparẽdo,cũ eis cõuersando,vescendo,loquendo, congruentissimum est vt

Philoso. Esaiæ. 7 Prou.1.

eius consilia diligentissimè audi
eisque (si res ipsa permittit) acquie-
mus, Porro Christ⁹ (vt cõstat ex di
mundi contemptum multipliciter &
satim consuluit, præmia pollicẽdo, sub-
sidium promittendo, seipsum exemp
præbendo. Quod & sancti apostoli & e-
uangelistæ clarissimè docuerunt. Eiu
ergo consilio acquiesce, præsertim cu
sit ipsa via & veritas, qui optimè no
viæ nostræ discrimina, & quid nobis m
gis expediat. Cùm summè nos dilig
pro quorum salute dignatus est mo
certissimũ est quod fidelissima eius
cõsilia. Efficere ergo eius discipulus, &
saluberrimã in omnibus assequẽdo d
ctrinã vt tantò beatius atque iucund
videas eum in patria, quanto nunc p
nius credis, & acquiesci ei in via. De
que si angelus de cœlo descẽdẽs tibi
sibiliter appareret ac diceret, Ecce
voluntas seu consiliũ est, vt mundũ
temnas, & ordinem intres, nonne
acquiesceres? Nunc autẽ nõ angelus
legatus, sed ipsemet deus deorũ, crea
angelorũ, dominus vniuersorum ad
nit: tibi quoque consiliũ dedit de mũ
Matt. 19 contemptu, perfectionisque statu. Q
náque adolescenti illi diuiti, qui ab e

dio iuuentutis suæ oĩa mãdata decalogi custodiuit, consulẽdo dixit saluator. Vnũ tibi deest, Si vis perfectus esse, vade & vẽde oĩa quæ habes & da pauperibus, & veniẽs sequere me, & habebis thesaurũ in cœlo. Hoc idẽ cõsulit tibi, qui forte mãdata diuina ab initio iuuentutis tuæ non obseruasti in oĩbus. Forsitan dices. Nunquid oẽs possunt religionem intrare, aut mundũ omnino relinquere? Stulta est ista obiectio, conueniens stultis, & mundanis & vitiosis hominibus. De qui bus Salomon loquitur, Stultorum infinitus est numerus. Sancti quoq; doctores tali obiectioni plenissime responderunt, quoniã aliter iudicandũ est de eo quod requiritur ad conseruationẽ indiuidui, & de eo quod requiritur ad conseruationem speciei. Manere autem seculo & generare, terramq́ue colere, nõ ad indiuidui sed speciei conseruationẽ exigitur. Ideò non oportet vt vnusquisque id faciat, nec excusare se debet quispiã à perfectionis statu aggrediẽdo, dummodo aliter idoneus fuerit. Porro si tu religionẽ intraueris, nunquid ob hoc mundus deficiet? Nunquid propter te derelinquet terra, aut trãsferẽtur rupes de loco suo? Sapientissimi ergo cõsiliarij, qui

Eccle. 1

est magni consilij angelus, ac qui[?] consilii s vt teipsum ab infinitis peri[?]lis excutere possis, viamq; cōpendio[?]rē, tutiorem & tranquilliorem, ac mag[?] meritoriam ambulare, donec gaudium domini Dei tui merearis intrare.

De mundi contemptu, exemplo Christi
Articulus XV.

Ioan. 8 LOcutus est esus. Ego sum lux mū[di]. Qui sequitur me, nō ambulat in tenebris sed habebit lumen vitæ Q[uem]admodū Leo papa scitissime asserit. To[?]ta victoria saluatoris qua & diabolu[m] superauit & mundum, humilitate [?] consepta, humilitate confecta Christ[us]

Benar. insuper sicut ait Bernardus, in omnib[us] id elegit, quod carni molestius est à[?] quod humilitatē magis prætendit. Na[m] & pauperem matrem alegit, de qua m[e]dio hyemis, medio noctis, alieno in [lo]co, veli in stabulo;, voluit nasci, Na[m] quoq; inuolutus est pānis, & in præs[epio] inclinatus. Insuper cum esset diues & perditissimus seu verus, summus, om[ni]potens Deus: ꝑpter nos factus est p[au]per, & adeo pauper, vt dicat: Volu[cres]

Matth.8 cœli nidos habent, & vulpes foueas [fi]lius aūt hoīs, nō habet vbi caput suū [re]clinet. Quātas vero à Iudeis pass[?]

persecutiões euãgelistæ testā ur. Iam siquidē dixerunt ei. dæmoniū habet & insanit homo vorax, potator vini, amicus publicanorū. In principe dæmoniorum eiicit dæmones. Nō est hic homo à deo & nos scimus, quia hic homo peccator est. Nunquid interficiet semetipsum: Iā volebat eum pręcipitare, iam lapidare, tandem turpissima eum morte peremerūt. Sed quid in oibus his egit innocens dei agnus, filius patris æterni? Patientiam habuit, reddidit bona pro malis. verbum salutis loquebatur ingratis, pro crucifixoribus exorauit, tanquam ouis ad occisionem ductus est, & tanquam agnus corā tondente obmutuit. Corā Pilato insuper & Herode falcissimè accusatus nihil respondit. Factus est deo patri obediens vsque ad mortem. Seipsum dedit pro nobis oblationem & hostiam. Vulneratus est propter peccata nostra, eatenusque in cruce distētus, diris clauis confixus, vt dinumerarētur omnia eius ossa. Sicque oportuit Christū pati, & intrare gloriam suā. Quid ergo nobis incumbit si viri Christiani, & de numero saluandorū esse optamus? nisi vt Christi paupertatem vtcunq; ei⁹ humilitatē, patientiā, charitatē sectemur: propriū cor-

Ioan. 10
Matt. 11
Esaię 54
Mar. 15

pus per opera pœnitẽtiæ castigemˢ, carnem nostram cum vitiis & cõcupiscẽtiis crucifigamus, arctã viam cum sollicitudine & timore incedere festinemus, non vincamur à malo, sed malũ ĩ bono vincamus, nulli malum pro malo reddamus nõ in deliciis miserabilẽ carnem nostrã alamus, nulli leuitati, vanitati, aut iocis locum præstemus? Quod qui egerit mundũ fœliciter spernit, seipsum laudabiliter vincit, discitq; à Christo quod mitis est & humilis corde. Præ omnibus quippe oportet, vt tota conuersatio nostra in vera humilitate fundetur. Propter quod Leo papa sapiẽtissimè loquitur. Tota inquiens Christianę sapiẽtiæ disciplina nõ in sapientia verbi, non in astutia disputandi, neq; in appetitu laudis & gloriæ, sed in vera & voluntaria humilitate cõsistit, quã dominus Iesus ab vtero matris vsq; ad supplicium crucis pro omni fortitudine & elegit & docuit. Ex his cõstare opinor quàm verũ sit quod ait Cyprianus, Tota vita hominis Christiani, si secundum euangelium viuat, crux est atque martyrium. Et itidem veraciter dicit Chrysost. Christianus nemo rectè dicitur nisi qui Christo moribus conformatur. Itaque mi dilecte si Iesum Christum

Cypria.

Chryso.

salui

saluatorem nostrum esse cognoscimus ac dominũ, erubescamus ei non conformari, Verecundemur delicatè, molliter, atq; carnaliter viuere, humanis fauore & laude gaudere, propria cõmoda quærere, vano superbóue corde incedere. Vita nostra media est inter vitã angelorum & pecorum. Si secundum carnem viuimus, bestiis comparamur. Si secundum spiritum, Angelis sociamur, Quod si spiritualibus vitiis subiaceamus, elationi, ambitioni, vanæ gloriç, vanitati nephariç, non iam brutis, sed dęmonibus copulamur præsertim cùm spiritualia vitia, loquendo in genere, carnalibus sint vitiis grauiora. Vis scire quis verè Christianus dicatur? Augusti. Audi dicentem. Ille verè Christianus est, qui omnibus facit misericordiam, qui nulla mouetur iniuria, quia alienum dolorẽ sentit vt proprium, cuius mensam nullus pauper ignorat. qui corã ho·bus inglorius habetur, vt corã Deo & Angelis glorietur qui terrena contẽnit. vt possit habere cœlestia, qui miseris succurrit & condolet, alienisque fletibus ad fletum mouetur. Itaque emũdemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, & Christum regẽ nostrũ per vitam timora- Augusti.

tam & fructuosam viriliter imutemur,
Omnē irā indignationem, animositatē
carnalitatem penitus detestātes, quatenus conuersi efficiamur vt paruuli.

De his quæ nos ad mundi contemptum ducere debent, ex parte nostri. Et primò quod consideratio periculorum nostrorum ad hoc inducit. Articu. VXI.

Galat. 3 VIgilate itaque omni tēpore, orātes vt digni habeamini fugere omnia quæ ventura sunt mala. & stare ante filium hominis. Iā dictum est de his quæ ad mundi contemptum inducunt ex parte Dei. Restat nunc loqui de his, quæ ex parte nostri ad hoc ipsum inducere debent. Cum ergo in medio laqueorū positi sumus, & hostibus vndique circumuallati, atque domestico hoste, videlicet propria carne contra spiritū concupiscente circundati. Imo secundum Apostolum
Lucæ. 12 Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinē, sed aduersus aëreas potestates seu dæmones: Non quòd nō sit nobis aliqua colluctatio aduersus carnē & sanguinē, sed quòd maior ac principalior colluctatio nostra est cōtra dæmonū tentamēta, qui sunt infatigabiles callidíssimi & crudelissimi æmuli nostri animarū nostrarum ruinam & condē-

tionē auidiſſime cupientes. Hinc cōſtat, quòd diris atq; innumeris circumualamur periculis. Quid ergo conſultius, quid tutius ſiue ſalubrius: niſi locum refugij quærere, vrbē munitam intrare locum tranquillū expetere, in quo inueniātur tot adiutores, quot cohabitatores, omnes ſpiritualibus armis armati, & ad bella cōtra peccata prōptiſſimi? Quis vero eſt locus iſte, & ciuitas hæc: niſi congregatio deuotorum, quorum eſt in domino cor vnum & anima vna, quorum vnuſquiſque verbo, oratione, exemplo, alium trahit ad meliora, qui virtutibus pro armis vtentes ſingulis vitijs ſingulas & congruas opponunt virtutes? Ecce enim quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Quia, vt Salomō loquitur. Si vnus ceciderit, fulcietur ab alio. Habēt quoq; quotidiana & optima medicamina & vnguenta (id eſt, remedia) cōtra dæmonū tentamēta, vitiorúmq; vulnera. Quæ vtique remedia ſunt, quotidiana confuſio, ſuperioris increpatio, inſtructio, cōſolatio, obſeruantia regularis, ſacræ vigiliæ, abſtinentiæ, diſciplinæ, orationes continuæ, meditationes deuotæ. Deniq; ſicut vnus in ſeculo trahit alium ad peccata, ita in Pſal. 132

congreg.

congregatione religiosa vnus allicit aliū ad virtutes. Et sicut secularis societas maximè obest, sic ista maximè prodest. Propter quod Salomon dicit. Frater qui
Prou.8 adiuuatur à fratre, quasi ciuitas munita. Et Psalmista, Cū sancto sanctus eris,
Psal.17 & cum peruerso peruerteris. Hoc est quod iterum hortatur scriptura: Cum viro sancto assiduus esto. Et quécunque cognoueris obseruantem timorem domini, cuius anima est secundum animā tuam. In seculo homo frequentius cadit, tardi⁹ surgit, grauius in anima vulneratur difficiliusq; sanatur, deficit magis, proficit minus. Porro in claustro seu cōgregatione deuota omnia ista (vt
Bernar. docet Bernardus, & experientia certa demonstrat) opposito modo se habent. Nam labitur rarius, surgit velocius, leuius in anima læditur, faciliusque sanatur, minus deficit & amplius crescit. Cōsidera cōsideratione profunda qualitatem & quātitatē, multitudinē & magnitudinem periculi tui. Certe si periculum istud de temporalium esset rerum amissione, de cōfusione, vel afflictione, seu infirmitate trāsitoria, aut etiā de præsentis vitæ amissiōe, seu morte corporali, quāuis durissima, tollerabile esset, nec ita solici-

folicitaret pro te. Nunc autem periculũ istud est de summi, immensi & incõmutabilis boni dei altissimi, & æternæ fœlicitatis irrecuperabili amissione, & item de sempiternę dãnationis infernalísque pœnæ adeptione. Si istud periculũ non attẽdis, nec vehementer formidas, non habes illuminatos animæ oculos, nec viuã clarámq; fidẽ, sed mortuã & obscurã. Nonne periculum istud incomparabiliter magis timẽdũ est omni damno, cõfusione, cruciatu, langore, aduersitate, & morte tẽporali? Itaque si in die iudicij tui particularis ac vniuersalis vis esse securus atq; saluãdus: noli nũc esse securus, inaniter lætus & intimoratus, sed formidolosus, operosus, solicitus, Quod si feceris, tũc vtique tutus eris & saluus, Denique quoniam Salomone at testãte, Ignoramus, an amore dei digni simus an odio, sed omnia in futurum reseruantur incerta: debemus semper esse custoditi & anxij corã deo, ne eius odium & tam infinitum æternę calamitatis incurramus periculum. Præterea quædã peccata secũdũ doctores, vtpote vitia carnis, melius vitãtur & superãtur per hoc, quod homo elongat & abstrahit se ab huiuscemodi vitiorũ materia. Eccle.9

Quo-

Quomodo ergo hęc vitia eorúmque [illegible]
lias superabis nõ fugiendo eorũ m[illegible]
rias:sed cũ his qui talibus vitijs infœli[illegible]
ter seruiũt cõmanẽdo, socialiter cõuer-
sando, vescendo, vndiq; deambulando?
Vt enim Hugo testatur, Impossibile est
quẽpiam peccata vitare, nisi peccatorũ
occasiones deuitet. Qui ergo cũ his qui
spatiosam latámque perditionis amb[u]-
lãt viam quotidie cõuersatur, eisque
vestitu, cibo, potu, verbis, & iocis, ac c[æ]-
teris leuitatibus conformatur: quomo-
do, inquam, grauiora illorum vitab[it]
facinora, quomodo illis tam erroneè [&]
late incedentibus, ipso in arcta via & r[e]-
cto permanebit itinere? Absit vt tant[æ]
te arbitreris perfectionis, vt hoc po[ssis]
quũ scriptum sit Ecclesiastici decimo [ter]-
tio: Qui tetigerit picem, inquinabitur
ab ea. Et Qui communicauerit superbo
induetur superbia. An non simili ratio-
ne, qui cõmunicauerit luxurioso, indu[e]-
August. tur luxuria? Augustinum audi: Vidi, in-
quit, cedros libani, de quorũ casu nõ m[a]-
gis suspicabar, quam de ruina Hierony-
mi & Ambr. cecidisse. Breuiter dico: qu[an]-
to ista animæ tuæ pericula minus pe[r]-
pendis, quanto in seculo amplius pro[s]-
peraris, quãto carnẽ tuã mox moritur[ã]
lica[...]

ſcatius nutris, quanto volũtatis tuę liber tatem plus ſequeris, quãto temporis tibi cõceſſi amiſſionem minus curas, quanto amplius nunc gloriaris, rides, vagaris: tantò veraciter miſerabilior es, grauiúſque deflendus. Et quanto propriam cæcitatem, iniquitatem, & negligentiam minus deploras, eo plus deplorãdus es, Nunc itaque amantiſſime frater, excute teipſum à tantis periculis, fuge hoſtem animæ tuæ, hunc mundum immundum. Conuertere conuerſione plenaria & perfecta ad dominum deum tuum, relinque pro amore eius omnia bona mundi: & dabit tibi omnes diuitias cœli.

Quod cõtemnendus eſt mundus propter difficultatem conſequendi ſalutem in eo.

Articulus XVII.

OMnis qui audit verba dei, & nõ facit ea, ſimilis eſt viro ſtulto, qui ædificauit domũ ſuam ſuper arenã, Venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domũ illam, & fuit ruina eius magna. Matth. 7 Sancti patres comparant mundum iſtum magno mari turbulento, tempeſtatibus pleno. Porro ſecundum Bernardũ, Bernar. tripliciter tendunt homines per mare hoc, ſeu mundum iſtum. Scilicet ponte, naui vado. Ponte tranſeunt, qui

com

compendiosiorẽ securiorémq; sem...
elegerunt: quemadmodum religio...
superiori humiliter: & regulæ suæ...
tutísq; sui ordinis obedientes. Hi nam...
propriã voluntatẽ (quæ sola ab infern...
ardebit) abnegant & relinquunt, malen...
tes regi, & subesse quã regere & præesse...
Hac via te cupio proficisci, quæ verè tu...
tissima & nimis est meritoria. Nã infe...
per transeunt viri virtuosi, qui &...
præesse, & exteriora disponere comp...
luntur, quibus diuersæ inquietu...
oriũtur. Vnde lignũ, fœnũ, stipulã...
est venialia) dicũtur colligere secu...

Thomas Thomã: Pro quibus venialibus subc...
quotidie per frequentissimã cordis...
eleuationẽ ad deũ satisfacere tenen...
Seculares vero tendũt vado, hoc est p...
mediũ fluctuũ huius maris: ideo d...
cillime & vix euadũt. Vnde signũ di...

Hieron. cultatis saluationis eorũ, secũdũ Hier...
nymum, est paucitas euadentiũ & m...
titudo pereuntiũ. Quũ enim seipsos...
gotijs seculi superfluè implicent, suo...
affectus transitorijs alligent, nec ea d...
uitent per quæ processus ad Deum ta...
datur, aut penitus impeditur: sed vani...
tatum inquietissimæ tumultuationi a...
hæreãt, palam quod quasi per med...

aquarum ſine vehiculo gradiantur. De hoc Hugo in libro ſuo de vanitate mũdi pulchrè & notabiliter ait, hoc modo, Conſidera mundũ hunc vniuerſum propter mutabilitatem ſuam, quaſi diluuiũ quoddã decurrentium aquarũ, & amatores mundi, quaſi naufragos quoſdã, qui merſi in pelagi huius profundo, deorſum rapiũtur & feruntur in præceps. Deum quoque apud quem omnia immutabili æternitate conſiſtunt, contẽplare, quaſi ſurſum in ſummo. Mundũ vero quaſi deorſum in imo. Deinde cõſidera humanum animum velut in medio collocatum, qui cõditionis ſuæ excellentia mutabilitati mundi ſuperemi-net & ad diuinæ naturæ immutabilitatem nondum pertingit. Si ergo animus hominis his quæ deorſum tranſeunt, ſe per amorẽ vel cupiditatẽ immerſerit, ſtatim per infinitas diſtractiones rapitur, & à ſeipſo quodãmodo diuiſus diſſipatur. Tanto aũt amplius in vnũ colligitur, quãto magis ima terrenáq; deſerẽs cogitatione ac deſiderio ſurſum leuatur, donec omnino immutabilis ſit, quũ ad illã vnã ſummã atq; immutabilitatem diuinã peruenerit. Deniq; quũ animus hominis ſe per terrenorũ amorem Hugo

GG deorſum

deorsum inclinat.in fluctibus sæcul[...]
fragatur,mutabilibúsq; admixt⁹ inter[...]
bētia defluit,gemino quoq; salutis pe[...]
lo, & per affectū infimorū profunde de[...]
mergitur,& per occupationem plurimo[...]
rū late dissipatur. Si vero sursum ab amo[...]
re præsentium , per desideriū se erexerit
æternorū , cogitatiōésq; suas ad seipsum
collegerit : iam quodāmodo in rerū flu[...]
ctibus supernatat, & cūcta trāsitoria[...]
quam subterlabētia calcat. Sic igitur [...]
mus hominis seipsum quasi in tuto [...]
nat,se supra se ad deū leuādo,ad seip[...]
quoq; intra se redeūdo: quatenus per [...]
siderationem prædictam supra mūd[...]
erectus,pericula mūdi aspiciat : & se [...]
quodammodo euasisse gaudeat. Hoc [...]
est arcā cordis , seu spiritualem nauē in[...]
trare: cuius adminiculo fluctus huius [...]
culi quib⁹ iactātur, fœliciter euadant.
Calca igitur & cōtēne trāsitoria & ca[...]
ca,& ecce de diluuio emersisti. Cōside[...]
demum & iugiter meditare cœlestia [...]
redemptionis sacramēta, diuinæ pieta[...]
beneficia tibi impensa, & arcam cord[...]
ac nauem præfatam intrasti. Deinde m[...]
dus conuenientissime cōparatur camp[...]
latissimo,crudelissimis latronibus ple[...]
in quo plurimi iugulātur, paucissimi

ro euadũt nõ fine vulneribus multis. Et quod deterius est, cãpi huius ambulatores se mutuo tradunt in manus latronũ, dum vnus alium ad vitiorum inducit ruinam, per quã diabolicã incidit in manũ. Si ergo dilecte mi non auderes proficisci per campum hominibus latrocinantib⁹, temporalem mortem inferentibus abũdantem, quomodo audes per mũdi abrupta, & sæculũ istud nequam deambulare, in quo tot à dęmonibus suppeditãtur, & sempiterna supplicia illabuntur? Insuper cõparatur hic mundus sylue incensę, cuius pene omnes arbores comburuntur. Nũc enim videmus, quomodo charitas Dei in hominũ animabus refriguit, quomodo amor mũdi inualuit quomodo ignis cõcupiscẽtię, feruor superbię, flãma auaritiæ homines incenderunt ita quod pene omnes quæ sua sunt quærunt, non quę IesuChristi. De carnis exquisita sustẽtatione, nõ de animæ puritate & cordis custodia sunt soliciti. Potius quærũt præsentis vitæ cõmoda, quàm gehennę æterna euadere præacerba tormẽta. Quomodo ergo nõ curas hãc syluã sine mora exire, ne cõburaris in ea igne prauitatis & culpę. Postremo ad tantũ lapsum, nũc deuenit ecclesia in vulgo & clericis, quodq;

deflendũ est magis, etiã in religionib[us] multis, vt ipsa ecclesia cõpareť merito uitati antiquæ, maiori ex parte collapsæ deuictę, destructæ, in qua vndiq; hostib[us] patet ĩgressus. Nõ ergo securũ est habitare in vrbe huiusmodi, sed ad loca cõfugiẽdũ munita quemadmodũ insecurum esse manere in claustro regularibus obseruãtiis destituto. Si insup fragilitatẽ nostrã ritè pensemus, quã proni ad mala & tardi ad bona, quæremus locũ saluti animæ aptiorem, occasiones peccandi vitan[tes].

Excitatio ad mundi contemptũ, ex cõsideratione profectus inde nascẽtis & ex desiderio veræ ac diuinæ perfectionis.

Articulus XVIII.

Psal. 44 AVdi filia & vide, & inclina aurẽ tuã, & obliuiscere populũ tuũ & domũ patris tui, & concupiscet rex decorẽ tuũ. Verba hæc quãuis ad literam exponantur de ecclesia quæ est spõsa Christi vniuersalis, vel de virgine gloriosa, quæ est spõsa Christi singularis: mortaliter tamẽ exponuntur de qualibet aĩa deuota quæ est spõsa Christi particularis. Omnis nãque anima, secundũ Augustinũ, aut Christi spõsa est, aut diaboli adultera. Ait ergo sanct[us] ꝓpheta vnicuiq; animæ fid[eli]: Obliuiscere populũ tuũ & domum pa[tris]

tui. Hoc eſt, terrena iſta pro Deo cōtēne cognatos, propinquos, & omnem carnalem affectū relinque, vt tota tua affectio ſit ad deū. ſpiritualibus bonis diteris, oī virtute & gratia adorneris. Quo enim mūdana magis perfecte & prōpte contempſeris, eo cœleſtibus bonis copioſius fulcieris. Hinc Gregori. Pulchre, inquit, à creatura amorem retrahit, qui in creatorem omnis pulchritudinis fontem, cordis paſſibus tendit. Si ergo ô anima Chriſtiana hæc feceris, concupiſcet rex regū, dominus vniuerſorum Chriſtus vnigenitus Dei, decorem tuum, id eſt, interiorē tuum ornatū, reformationem internam ſapientiæ tuæ claritatem, charitatis ardorem omniúmque virtutū tuarum fulgorem, dicétq; tibi illud ex Cāticis. Quam pulchra es amica mea & decora. Imo te tam pulchram & ſplēdidā diliget, te cœleſti lumine, & fructib⁹ ſpiritus ſancti fœcūdabit, te ſibi æternaliter ſociabit, vt ad libitum ipſo dulciſſime atque pleniſſime perfruaris, ī quo totius beatitudinis vera plenitudo conſiſtit. Nimirum delitiæ dei ſunt eſſe cū anima tali, eámque quotidie exuberātiori gratia decorabit, pijſſima viſitatione exhilarabit. Tāti igitur ꝑfectus intuitu, tantæ nobilitatis affectu cōtēna

Gregor.

Cant. 4

Prou. 8

mus ex corde hunc mundũ vanissimũ & omne variabile, ĩdigẽs & caducũ à Deo altissimo abstractiuũ. Quippe quod nostrũ nequit satiare, contentare fœlicitaté affectũ, Aug. I d sic protestante: Ad imaginẽ dei creata rationalis anima cæteris omnibus occupari potest: repleri nõ potest. Capacẽ enĩ Dei, quicquid Deo minus est nõ replebit. Et rursus: Domine (inquit) fecisti cor nostrũ propter te, & inquietũ est, donec perueniat ad te. At satis iã dictũ est quod anima nostra quo magis in terrenis distẽditur, tẽporalibus occupatur, mundanis afficitur: eo minus occupatur, colligitur, & afficit circa deũ. Vt ergo indesinẽter queat occupari in eo per cõtẽplationẽ syncerã, dilectionẽ feruẽtẽ, meditationẽ profũdã, orationẽ frequẽtẽ laudẽ & gratiarũ actionẽ præcordialẽ: auertamus eã ab vniuersis quæ mũdi sũt, & diuinæ libertatis eã cõtinuo substernamus & applicemus. Sic etenim mirabiliter crescet in gratia Dei hãc verã deiformẽ ac nobilẽ perfectionẽ, omnibus bonis seculi huius ĩcõparabiliter desiderabiliorẽ ac præstãtiorẽ sic impẽse amemus, & cõseruemus: vt eius desiderio & amore mundum, & quæ mundi sunt, integerrimè contemnamus tanquã nihil & in-

August.

& inane. Neq; putemus nos aliquid magnũ peragere, si pro tã diuinis & supernaturalibus bonis terrena & infima relĩquamus. Sed deo humiliato spiritu gratias decãtem⁹, ꝙ corda nostra docuit, illuminauit, erexit, ad deserẽdũ & cognoscẽdũ vanitatẽ & vilitatẽ omniũ mũdanorũ. Vere siquidẽ beati sũt quos tu domine ita docueris, ad mũdi cõtemptũ induxeris, ad spiritalis vitæ perfectionẽ promoueris. Nõne mi frater ingeniose, obtenebratã tibi mẽtẽ habere videtur qui his lectis, auditis, & cognitis ad mũdi despectũ nõ prouocatũ, ad deiformẽ perfectionẽ prætactã nõ inflãmatur? Noli ergo amore minorum amittere maxima. Noli plus oblectari in creaturis, quàm creatori. Noli mũdo tenacius inhærere, quàm Deo. Ecce mũdus trãsit & cõcupiscentia vanitas, gloria eius. Qui autem facit voluntatem dei, manet in æternum. Psal. 9

Quòd quatuor nouissimorum intẽta cõsideratio ad mũdi contẽptum eminẽter inducit.

Articulus. XIX.

MEmorare nouissima tua, & in æternũ non peccabis. Nõ iam dũtaxat lapidei, sed & ferrei cordis est quũ ad dei timorem & mũdi cõtemptũ, ad vitæ Eccle. 7

emēdationē, ad mētis custodiā, nec h[illegible]
ror diei mortis, nec diuini iudicij pau[or]
nec infernalium tormētorū sempite[rna]
acerbitas, neq; cœlestis patriæ īfinita [fe]
licitas incitāt & pducūt. Si credis, imo c[erte]
scias te moriturū, & horā prorsus igno[-]
ras. Noueris quoq; post hāc vitā nō [esse]
statū aut tēpus merēdi, cur vllo momē[to]
bene agere prætermittis? cur aliquā h[o-]
rā infructuosam pertrāsis? cur in tal[i sta-]
tu esse presumis, in quo mori nō au[des?]
Eccle. 9 Fac ergo dilecte quod Salo. ait: Qu[odcunque]
manus tua pōt, instāter operare. [Quia]
nec opus, nec ratio, nec sapiētia, nec [scien-]
tia erūt apud inferos, quo pperas. N[on]
impleat in nobis quod denuo loqui[tur] Sa-
lo: de negligētib⁹ & iniquis: Sicut capi[un-]
Eodē. tur pisces hamo & aues laqueo, sic ca[-]
piūtur homines tēpore malo, cū eis [ex-]
templo superuenerit. Mortis ergo hor[ro-]
rē, diuini iudicij expauescendū districti[o-]
simūq; discrimē ardētis gehennæ me[nti]
ab oculis cordis tui elongari nequaqu[am]
permittas. Dicit nāque Hieronym. N[i-]
Hieron. hil sic reuocat à peccato, quàm frequēs
memoria mortis. Et sicut ait Chrysosto.
Chrys. Fallax est hic mundus, finis dubius, e[xi-]
tus horribilis, iudex terribilis, pœna i[n-]
Ambr. terminabilis. Deniq; (vt refert Am[bro-]
si.

sius) etiam Plato asseruit omnem sapiētum vitam esse meditationē mortis. Præmeditemur ergo quotidie quod sumus futuri. Qui se iugiter pensat moriturū, spernit præsentia, & ad futura festinat. Idcirco autem deus latere nos vitæ voluit finē, diemq; mortis nostræ esse nobis ignotū, vt dū semper ignoratur, semper ꝓximus esse credatur, & tāto quisque sit feruētior in operatione, quantò magis incertus est de vocatione. Noli lachrymarū causam tripudiādo peragere, & mortis tuæ negotiū ridendo exequi inconsultè. Cùm surgitur diluculo, non putes ad vesperū peruenturū. Cum ad quiescēdum te in lecto posueris, non de auroræ præsumas aduentu. Sicq; facillime ab omni te refrenabis affectu mundano & vitio. Aduerte quod cito adueniet hora, vt ex hac vita ad ignotā trāseas regionē, moxq; tum metuēdissimo tribunali sūmi dei te oportebit adstare. Tunc tēpus omissum & neglectum infructuose, recuperare nō poteris nihilq; te iuuare aut cōsolari valebit eorū quæ nunc inordinate diligis, iniusteq; agis. Tunc dolebis te tā intimoratè vixisse, omisisse tot bona, & cōmisisse tot mala. Nunc aūt pariter pœnitētiā agamus di-

 gnā.

gnã. Sic mõ Chriſtũ iudicẽ veneremur,
vt tũc ab ipſo reuerẽter ſuſcipiamur ſi
iã ꝓpter pctã noſtra triſtemur, vt tũc
ipſo æternaliter cõſolemur. Præterea
diuini iudicij diſtrictionẽ p[ræ]uidis, omne
ſæculi vanitatẽ ꝓtinus deſpicis, atq; ad
vitã pœnitẽtialẽ occurris. Item in hoc
iudicij ſtabat mũdus igne conflagratio
nis: qui & reprobos tũc exuret. Chri
in aëre reſidebit: vniuerſio ordines a
lorũ aſtabũt viſibiliterq; patebũt, &
ciues cœleſtes. Iacebũt reprobi in
quã amauerũt cũ horrẽdis ſuis cor
bus, obſcuris, grauiſsimis, q̃ tũc defor
miora, horribilioraq; erũt quã tũc qu
media parte ĩ monumẽtis à vermib
rũt corroſa. Aderit vniuerſitas dæmon
& oẽ genus humanũ. Tũc ſingulorũ
ta ſingulis innoteſcet, vt oẽs ſimul ia
ſimũ eſſe dei iudiciũ recognoſcãt. Qu
Mat. 25 tunc anxietatis, qd pœnæ, quid intole
dæ miſeriæ metu impiis, ſe in æternai
ferni tormẽta mox ꝓiiciẽdos vidẽtibu
Statim nãq; ꝓlata ſnĩa: Ite maledicti
ignẽ æternũ: terra os ſuũ apiet deglutie
eos: corruẽtq; in ꝓfundiſsimũ lacum i
Hiero. ferni, inquo æternaliter detinebũtur
cluſi. Huius iudicij imaginatio terre
& me, qũo terruit S. Hieron. Quoties
(inq.

inquit ipse) d e illũ cõsidero, toto corpore cõtremisco. Siue enim comedo, siue bibo, siue aliq d al ud facio, semp videtur tuba illa terribilis sonare in auribus meis: surgite mortui, venite ad iudiciũ. Rursus ait idẽ doctor sanctissimus. Iudicaturo dño lugubre mũdus ĩmugiet, & tribus ad tribũ pectora feriet: potentissimi quõdã reges nudo latere palpitabunt. adduceẽ cũ suis stultus Plato discipulis. Tũc Aristotelis argumẽta nõ ꝓderũt, cũ venerit ille filius pauperculæ quæstuariæ iudicaturus fines terræ. Tũc à dextris erunt peccata nos accusantia, à sinistris dæmonũ infinita turba accusare prõptissima, subtus horrẽdũ chaos inferni, supra aperti scissiq; cœli, in aëre iudex iratus, f ris mũ us ardẽs, ĩtus cõsciẽtia vrẽs, vbi etiã iustus vix saluabitur. 1. Petr. 3

Heu miser peccator sic deprehẽsus, quo fugiet? Impossibile erit latere, & intolerabile apparere. Hæc vidẽtes damnandi turbabũtur timore horribili, ingemiscentes præ angustia spiritus, & dicẽtes: Errauimus à via veritatis, & iustitiæ lumẽ nõ luxit nobis. Lassati sumus in via iniq̃tatis. Potius mi dilecte nũc eligam᷒ cũ electis mũdi delitias abhorrere, pœnitentię opera exercere, deo cũ debita reuerẽtia, timore, & puritate deo seruire, Sapiẽ. 5

quã tantã calamitatẽ incurrere. Præterea quicũq; pœnas ĩferni diligẽti perspicaci mẽte reuoluit, omnẽ sęculi vanitatẽ, ac dẽ atq; peccata proculdubio abhorret. Quid enim est in carcere ĩfernali, in medio ignis feruidissimi, in lacu tam miserabili sine spe liberationis ęternaliter claudi, ĩeffabiliter cruciari, ĩnumerabilibus pœnis affligi? Vt enĩ Gre. profitetur, in inferno tolerabile frigus, ĩextinguibilis ignis, vermis ĩmortalis, fœtor intolerabilis, tenebræ palpabiles, flagella cędentium, horrida visio dęmonũ, cõfusio peccatorũ, desperatio omniũ bonorũ, cõnis boni honesti, incõuertibilis auersio à bono summo, & inauertibilis ad bona caduca cõuersio. Quoniã licet in inferno sit stimulus pœnitudinis nulla tamẽ ibi correctio volũtatis, à quibus ita ... bitur iniquitas sua, vt nullatenus ... ab ea diligi vel desiderari iustitia. Et ... opus est de isto agmẽ verborũ indu... Tu ipse oculis fidei tibi describe pro... dissimũ lacũ, omni miseria plenũ, ... pestate, clamore, vlulatu, desperatiõe ... nissimũ, æstuãtissimo igni feruẽtẽ do... fissimis habitatoribus abũdãtẽ. Cõs... diligẽter qd sit in in lacu tali æter... cruciari, ĩ igne tã æstuosis flagrãte ...

Grego.

ſine fine torqueri, horribiliſſima dæmonũ & omniũ dãnatorũ viſioẽ ſocietate calamitate affligi. Lac⁹ iſte iſernus eſt q ĩ lib. Iob appellatur terra tenebroſa & operta mortis caligine, terra miſeriæ & tenebrarũ vbi vmbra mortis; & null⁹ ordo, ſed ſẽpiternus horror ĩhabitat, Nã & vltra reliquas ĩtemirnabiles pœnas inferni, eſt quoque in eo tota turbulentiſſima pœnaliſſima; & inæſtimabilis ĩordinatio. Nonne tibi infœlices prorſus & pluſquã terq; quaterque ĩfœlices videtur, qui ꝓpter hui⁹ vitæ breuiſſimas libertates, oblectationes illicitas vanitates mũdanas, trãſitorias affectiones, diuitias, proſperitates, tã ĩexplicabilẽ merẽt & illabũtur miſeriã ſine fine perdurãtẽ? Egredere itaque & relique latã ſæculariũ viam ad iſtam infœlicitatem ducentem, & arctã viam amplectere, fructuoſe, timoratè, & reuerẽter corã DEO ſublimi viuendo. Matt. 7

Quod ad contemptum mundi potiſſimum nos inducere debet gloria beatorum.

Articulus. XX.

QVã dilecta tabernacula tua domine virtutũ, cõcupiſcit, & deficit anima mea ĩ atria dñi. Sicut doctores cõcorditer docẽt, charitas dei vita eſt animæ. Ideo ſine charitate nil eſt meritoriũ Pſal. 83

nil

nil deo acceptũ, vel ad æternæ beatitudi nis adeptionẽ ꝓficũ. Omnis itaq; actio vitę nostræ, oĩs cogitatio, affectio, loquutio, operatio, afflictio deo accepta & meritoria esse nõ valet, nisi ex charitate ꝓcedat elicitiue imperatiue, seu directiue. Vñ qui ex solo timore seruili, seu pœnæ formidine plorãt, cõfitẽtur, & pœnitẽt, nil merẽtur. Itaq; opus bonũ fieri debet zelo iustitiæ & charitatis affectu, nõ seruili timore. Propter quod dicit Ap.

1.Co.13 Si linguis angelorũ loquar & hominũ, charitatẽ autem nõ habuero, nihil mihi prodest. Et Greg. Tunc solum deo [illegible]

Grego. obsequia reddimus, cum eũ ꝓpter amoris fiduciã non timemus, cũ nos ad opera bona affectus nõ metus, dirigit. Quod de timore seruili sumẽdũ est, quo pœna principaliter formidatur, De quo ait Ioannes, Timor nõ est in charitate. Q[illegible] uis itaq; (sicut nunc patuit) ad mũdi contemptũ debeamus induci cõsideratione mortis & iudicij atque pœnarum inferni: tamen omnino magis ac fortius ad hoc ipsum induci debemus cõsideratione & amore beatitudinis sempiternę &

Thom. gloriæ electorũ. Quæ secundum Thomã, est quodãmodo infinitæ dignitatis, cum sit immediata fruitio boni in[illegible]

dei gloriosi & sancti. Porro cũ ista fruitio omnino sit supernaturalis, ad eã pertingere non valemus, nisi per supernaturalia media quæ sunt gratia gratificãs virtutes theologicæ (scilicet fides, spes, charitas) septẽq; dona spiritus sancti. Et quò media ista perfectiora, & exuberãtiora in nobis extiterint eo cũcta mũdana & tẽporalia vehementius aspernamur, eorùmq; vanitatẽ, vilitatẽ, fallaciã, clarius speculamur, & ad beatitudinẽ paradisi cœlestis affectuosius aspiramus, abũdãtius propĩquamus, atq; celerius & incessabili⁹ ambulamus, vel poti⁹ currimus: imo & oẽ opus dei nunc prõptius delectabiliusq; exequimur. Desiderio itaq; fœlicitatis & glorię electorũ viriliter oẽ quod Deo placet agamus, mundũ prõptissimè relinquamus, cũcta caduca vt stercora arbitremur. Quoniã Augus. testãte. Tanta est pulchritudo iustitiæ, tãta iucũditas lucis æternę (hoc est incõmutabilis veritatis, & sapiẽtiæ increatę) vt etiã si nõ liceret in ea melius quã vnius diei hora vna manere, propter hoc solũ innumerabiles anni huius vitę pleni delitiis & effluẽtia temporaliũ rerum rectè & merito spernerentur. In ciuitate etenim dei, & patria electorũ, lex est charitas, rex veritas, Philip. 3 August.

ritas,

ritas, pax fœlicitas, vita æternitas. ... accinge teipsum dilecte & subtiliter intuere, quãta sit beatorũ fœlicitas, ... iucũditas deũ clarè & immediate videre. Nõne quò aliquid pulchrius est, eò delectabilius est ipsum clare videre? Cũ ergo DEVS excelsus, sit essentialiter, totaliter & incircũscriptibiliter pulcher, ... purus, ac splẽdidus, imo pulchritudo ... raciter infinita, idealis separata, ... perfecta simplex, & incõmixta, ois ... tæ pulchritudinis, decoris, puritatis & claritatis causa fontalis & ratio ... ris, præ cũctis & singulis ĩ infinitũ ... ra & super pulcherrima: cõstat profecto, deũ tã speciosũ clare & per speciẽ intueri, sit delitiosissimũ, delectabilissimũ, gloriosissimũ omnẽ delectationẽ & gl... ineffabiliter incõparabiliterq; ... lens. Præterea quo aliquid melius, ... cius, perfectiúsque in seipso consistit, eius est fruitio iucundior. Cùm ergo ... minus deus noster omnipotẽs, adorã... & fœlix, sit ĩ seipso præstãtissima, pur... circunscriptibilis, & incõprehensib... bõitas, ĩfinita dulcedo & ẽs ita perf... vt quicquid ad entis seu essendi, vel ... plenitudinem, nobilitatem ac emin... pertinet, ei cũ ĩfinita perfectione & ...

ſentia competat, conſtat quod eius imme
diata fruitio ſit prorſus ex oĩ parte ſua-
uiſsima & ſuperdulciſsima. Propter quã
quidem adipiſcẽdam infinita aſpernatio
ne ſpernẽda ſunt omnia gaudia, honores,
laudes & proſpera mũdi. Cõſidera ergo
vt vales, quale gaudium erit videre æter-
nam diuinitatis eſſentiã, quemadmodum
ipſa æterna ſit à nullo facta, nec creata
neque depẽdẽs: ſed ſibi ex ſe, in ſe, & per
ſe omnino ſufficiens, incircunſcriptibi-
lem, admirabilem & incomprehẽſibilem 1. Cor. 13
deum facie ad faciem lucide intueri, & in
eius fontali ſapientia totius vniuerſi ordi
nem & decorem omnémq; veritatem, &
multa ſecretiſsima ſpeculari, Frui quoque
hoc bono immenſo, & id iugiter poſside
re, atq; ĩ ipſo quicquid deſiderabile eſt &
pulchrum habere, itemque diuina ſapien
tia tam exuberanter irradiari, ac diuina
bonitate tam copioſe repleri, vt tota ca
pacitas intellectus & omne deſiderium
voluntatis penitus ſatientur & conten-
ta reddantur: guſtare inſuper diuinæ pa-
cis dulcedinẽ, creatoriſque amore pror-
ſus abſorberi, in deum transformari, ei
perfecte aſsimilari, eumque iugiter in ſe
cõplecti, neque ab eius amplexu, amore,
aſpectu vnquã poſſe auelli, videre inſup

visiõe beatissima & ĩterna summæ tri-
tatis emanationẽ ad intra quomodo
emanet à patre, & spiritus sanct⁹ ab v-
que, quomodo personæ hæ adorãdę un-
vnũ in essentia, & tres in suppositis, quæ
earum mutua cõplacentia, fruitio, nexus,
amor & gloria. Diuinæ siquidẽ & increa-
tæ personę amore prorsus immenso se
inuicem diligunt, cum infinita seinuicem
iucunditate aspiciunt, cum intermina-
dulcedine se mutuo perfruuntur, & ip
duntaxat se plenè & comprehensiuè
scunt seu cõtemplantur. Gaudebũt
electi supra se de Dei visione, infra se
cœlestium corporum & aliarum corpo-
lium creaturarum pulchritudine & dec-
re, intra se de corporis & animæ glori-
tione, extra & circa se de angelorũ & h-
minum prædestinatorũ associatione.
reuera erit candor lucis æstiualis, vern-
lis amœnitas, abundantia autumnalis, &
requies hyemalis. Illic Deus sine fine v-
debitur sine fastidio perfruet, sine fatig
tione laudabitur. Ibi deus erit rationi p-
nitudo lucis & veritatis, voluntati multi-
do pacis ac suauitatis memoriæ cõtinu-
tio æternitatis, atq; imobilis stabilitatis
O vita vitalis, dulcis, amabilis, semper im-
moriabilis, i qua summa securitas, sec-

tranquillitas tranquilla iucũditas, iucũda felicitas, felix æternitas, æterna beatitudo, cui deus laudatio. Ibi affluẽtia, diuitiarũ, influentia delitiarum, confluxus bonorũ. Huius beatitudinis desiderio anima tua ô charissime inflãmetur, pro ea quicquid potest efficaciter operetur, eam frequentius mẽte pura nunc meditetur: Noli teipsum propter ea quæ mundi sunt exponere periculo amittẽdi hãc gloriã. Postremo tãta est dignitas gratiæ in præsenti, & gloriæ in futuro; vt quauis certi essemus nos posse eas ĩ mũdo potiri, tamẽ amore crescẽdi ac proficiendi in eis, merito omnia pro deo relinq̃remus. Det tibi clemẽtissimus Deus intellectum, vt ista vere sapiẽter cũ gustu intelligas, consilijsq; saiu tis salubriter atque celeriter acquiescas. Metuẽda & incõprehẽsibilia nimis sunt iudicia dñi dei nostri. Nẽpe quod vni gratiã infundit, non alteri causa occulta esse potest, non iniusta, vt asserit Augustinus. Verum ego indignus indesinẽter viscera misericordiæ dei imploro, quatenus in te misericordiam vndique suam mirificet. Augusti.

Quod inquietudo, labor & afflictio mũdi amorem concomitantes, ad mundi contemptum merito inducere debent. Articulus XXI.

Eccl. 20. HOmini bono dedit deus ſapiētiā & ſcientiā & lætitiam, Peccatori autē afflictionem & curā ſuperfluam. Iam de mundi contemptu tractatum eſt tam ex parte dei quam noſtri. Nunc ergo de eo- dem incūbit loqui ex parte ipſius mundi qui ſi bene conſideretur, cōtinet in ſeipſo vnde contemnatur. Primò autē occurrit ad hoc quod mūdi amatores variis inqui- tudinis turbis, afflictionibus atque labo- bus infeſtantur ita vt mundus in quo c- ſolationem requirunt, plus pœnæ & tri- ritudinis quàm delectatiōis ingerat. Qu- am enim ſint a ſummo ac ſimplici- mo bono (in quo ſolo pax vera verumq; gaudium habetur) auerſi in temporalib- & terrenis diſperguntur, neque in aliquo vno ſtabiliti. per diuerſa feruntur. Ex qui- bus multiplicib9 affectionibus ſeu anim- paſsionibus afficiuntur, nūc delectatiō- nunc mœrore, nunc amore, nunc odi- nūc deſiderio, nunc faſtidio, nunc timo- nunc deteſtatione. Non etenim per rat- nis iudicium ſeu cēſuram, norunt anim- paſsiones ad æqualitatē redigere, atq; i- omni euentu in quadā trāquilitate conſi- ſterē ſed ad inſtar brutorum impetum p- ſionū ſequūtur ſecūdum ſenſualitatis ſe- ſitiuiq́ue appetitus impulſum. Vnde ce-

diu in eadē dispositione perdurāt. Præterea secundum Philosophum, homo contéplatiuus atque theoricus ī seipso materiā bonarum delectationū habet, quum plenus sit theoreumatibus diuinorum iucūdus hoc est sciētialib. ac sapientialibus rerū notitiis, in quibus spiritualiter oblectatur, nec extra se in sensibilib⁹ delectationē requirit. Indocti aūt carnales siue mūdani talē delectationé non sciūt, nec intra se syncerę delectationis materiam habent. Ideo forinsecus quærunt lætari, in quibus non semper iucunda & prospera, sed frequēter aduersa occurrūt & tristia in quibus sępe numero affligūtur. Multò magis igitur homo deuotus & spiritalis in quo gratia ornat, iuuat, perficitq; naturā, intra se continet vnde spiritaliter delectetur in deo, etiā in aduersis. Mūdani veró & vitiosi, nunc iram, nunc tristitiam, nunc inuidiam nunc indignationem, nūc timorē (quæ sunt passiones pœnales ac amarissimæ) habent in quibus non animam tantum, sed & corporalem naturalemque vitam plurimum lædunt. Nunc siquidem inani lætitia resoluuntur, vana spe dilatātur, prauo desiderio extēdūtur: inde gaudent vnde tristandum est, inde tristant vnde gaudere oportuit: id expectāt quod fu Philoso.

 gien-

giendum est,id fugiunt quod vere ...
est & expectatione dignum. Ita ...
lectentur siue tristentur, infelices sunt ...
pœnas futuras mœreantur & tantò quò ...
grauiores quātò magis īordinatę sunt af
fectiones eorū. Vnde de gloriante & de le
ctante nō recte,sed inaniter & mundane
Apo.18 domin⁹ ait: Quantum glorificauit se &
in delitiis fuerit.tantum date illi tormen
Augusti. tum & luctū.Insuper August.testante ...
nim⁹ inordinatus sibiipsi est pœna. ...
ergo(vt dictum est) in amatoribus ...
di affectiōes sint inordinatæ,præpo...
Sapiē.5 & peruerse cōstat quod sibimet ipsis ...
graues sæpe atque pœnales. Propter ...
tentur. Ambulauimus vias difficiles. La...
sati sumus in via iniquitatis, viam autem
Iob.15 domini ignorauimus. Hinc denuo ...
ptū est, Sonitus terroris semp in auribus
impij. Et quum pax sit,ille insidias suspi...
catur. Quòd si interim forte lætētur ...
tia eorum sit eis in perditionē. Porro ...
mus ordinatus,animus tranquillus,de...
tus sibiipsi iucundus & dulcis est. Vnde
cūdum Hieronymum claustra in quibus
Esai.66 charitas regnat ,sunt paradis⁹ dei ī terr...
Sed & sup quietē & humilē requiescit ...
ritus sanctus. Simili modo iuxta que...
Sapien. Vir eruditus suauis est anim...

Eruditus, inquam, eruditione virtutibus decorata. Hinc vtique quãuis deuotę trãquillę quietę, ordinatæque menti non esset alia merces reposita, quã suauitas ista interna pacis dulcedo, synceritasque conscientiæ puræ, & consolatio sancta, quia quotidie experitur in semetipsa: dignum & superdignissimum esset studere virtutibus ordinationi internæ vacare, vanitatibus sęculi renũciare. Ad hoc est quod ait Gregorius: Illud est verum & summũ gaudiũ, quod non de creatura, sed de creatore cõcipitur. Quod quũ acceperis, nemo tollet à te. Cui comparata omnis aliunde iucunditas mœror est, omnis suauitas dolor, omne dulce amarum est, omne decorum fœdum, omne postremo quod delectare potest, molestũ est. Et iterum. Nihil, inquit, in hac vita laboriosius, quã terrenis desideriis æstuare, & nihil ĩ ea quietius, quã nihil huius mundi appetere. Verum vt idem adhuc docet. Spiritales diuitiæ quũ non habeãtur in fastidio sunt scilicet in expertis. Et ideo forsitã mi dilecte ad spiritalis cõuersationis diuinas sacras syncerrimasque delicias minus alliceris, minus festinas, quoniam eas nõdũ (vt reor) expertus es. Sed crede ĩ hoc sancto & magno Grego. & spiritalem vitam mun-

Gregor.

Idem.

do relicto apprehendere iam festin[...]
1.Pet. 2. spero quod gustabis quàm dulcis do-
nus, quã magna multitudo dulcedinis
Delectaberisq; ĩ multitudine pacis Ch[ri-]
sti, quę omnem sensum exuperat, quã mũ[n-]
di amatores gustare non valent quoniã,
vt apud Prophetam habetur: Non est pa[x]
Psal.30 impiis dicit dominus. Porro si iuxta A[ri-]
stot. & Platonem Philosophia, seu co[nsi-]
deratio philosophica, admirabiles ha[bet]
Philip.4 delectationes admixtas, quarũ amor[e]
tiam plato perhibuit delectationes c[arna-]
les atque mũdanas esse spernẽdas. (
vtique Plato fecit, Quia vt refert Aug[usti-]
nus in libro de vera religiõe. Plato in v[ir-]
ginitate permãsit. Si itaq; hoc ita est, q[uo]
modo nõ multò ampliores delectatiõ[nes]
theologica cõsideratio habet admixta[s]
la quæ amatoribus mundi non cõueni[t]
sed his potissimũ, qui ꝑ Dei amore o[m-]
nia relinquentes, quietam & so itariã
tam ducũt, omnipotentique deo cũ om[ni]
cordis custodia iugiter obsequũt, lau[di-]
bus eius incessabiliter vacare optãtes: q[ue-]
admodum scriptũ est. Cãtabo domino
vita mea. Psallam Deo meo quãdiu fu[ero.]
Denique sicut dici solet, qs in honore
ne dolore, in prælatione sine tribulatio[ne,]
in sublimitate sine vanitate? quum d[...]
Gr[...]

Gregorius: Quantò quis honorib⁹ digni tatum plus sublimatur eò grauiorib⁹ põderibus onerať. Omne quod hic eminet plus mœrore afficitur quàm honore lętetur: plus casum damnationis minatur, q̃ vitam mereatur beatã. Exiguo enim conceditur misericordia. Potẽtes potẽter tormenta patiũtur. Nam & iudiciũ grauissimũ in his qui pręsunt fiet. Idcirco dicit Chrysostomus: Quis prælationem vel curam animarum desiderat, nisi qui non timet iudiciũ dei? Magna securitas animæ nihil concupiscẽtiæ secularis habere. Vilis quoq; & misera, seruitus secularib⁹ negotiis Deo relicto insistere, quanquã nõ nullis mũdanis personis graue sit nõ occupari in talibus, quoniam non nouerũt se occupare in diuinis sanctisque actibus. Anima autem sine occupatione & amore esse non potest. Idcirco quò minus circa Deum occupatur atque afficitur, eo plus in terrenis & vanis effunditur, Denique teste Bernardo: Diuitiarum amor insatiabilis, longe plus desiderio torquet: quàm vsu suo hominem ipsum refrigeret. Labor enim secundum Valerium, est in acquirendo, timor in possidendo, dolor in amittendo. Sed & aurũ lum plus cruciat, apud quẽ largius inuenitur

Gregor

Sapiẽ. 8

Berna.

Valeri.

nitur. Vt ergo mēte quieta deo quæ...
uire, tumultuātia mūdi negotia, co...
les delitias, fallētes diuitias fuge, soli...
adhære vt ipse sit gaudiū tuū & requ...
canteſque veraciter cū Psalmista. In deo
salutare meum & gloria mea, deus auxi...
mei, & spes mea in Deo est. Temporali...
bus vero gaudent qui bona diuina cæ...
stia & ęterna desiderare non norunt

*Quod dispendium spiritualis pro...
seu amissio temporis ex mūdi amore...
mēs, ad despectum mundi inducere ...*

Articulus. XXII.

Psal. 61 VIgilate (nescitis enim quando do...
nus venit, sero an media nocte ...
gallicatu) ne quum venerit repente, inu...
niat vos dormiētes. Videte, vigilate & o...
rate. Quantū deū vitamq; futuram in p...
tria diligimus, tantū ea quę nos à diu...
tatis visione æternęq; beatitudinis ade...
ptione impediūt, vitare debem⁹. Quid...
tem eatenus impedit nos ab his, sicut d...
tiæ, atq; delitiæ mūdi, honores, vanitat...
ꝓsperitateſque seculi? Quib⁹ homo in...
tus nō solū sibi tēpus ad pœnitendū co...
cessum miserabiliter perdit & infructuo...
se expendit, sed insup in multa quotidie...
tia incidit, peccata committit, Dei nō m...
minit, debita quoque omittit, & innu...
ra...

rabilia salutis impedimēta incurrit. Hinc ĩ euāgelio loquit̃ Christus, Quã difficile q̃ diuitias habẽt regnũ dei intrabũt, Diuitię siquidẽ iã possesse, difficulter spernuntur, & terrena arctius diliguntur adepta quã cõstringũt cupita. Hinc certe q̃ multiplicandis diuitiis incũbunt alterius vitę gaudia quærere negligũt. Cũque soliditatem perennitatis non pensant, exilium tã quam patriam amãt ac reputãt. Denique amator sæculi quanto plus dei obliuiscit̃ tãto plus a deo relinquitur, & eius anima indurat̃. Hinc autẽ cõtingit, quod nulla, quæ dei sunt, veraciter diligit, superna nõ concupiscit, ac pro hoc miserabili modo quãto quotidie peior efficitur, tãto securior reddit̃. Cũq; vnde sit lapsus nõ aspicit nec futura supplicia expauescit, quãtũ sit lugendus ignorat. Quo enim malis & vanis magis adhæret, eo minus recognoscit bona quæ perdit. & magnã putat felicitatẽ mundanã: nunc ad votũ florere, nõ formidãs, nec præuidens sempiterna supplicia quæ coget̃ mox sustinere. Solus ille conspicit nihil esse quod floret iniquis, qui ab amore sæculi abstulit gressum mẽtis. Cũ siquidem æterna retributio cogitatur: p̃sens gloria quã sit nulla cognoscit̃. Qui autẽ cor in præsentibus fixit, futura Mar. 10

impio

impiorũ ſupplicia non perpẽdit, ſe...
intumeſcit diuitijs, gaudétq; cũ fluc...
ſubiectus ſceleribus. Nulla verior m...
quã falſa ac vana lętitia. Et tanto quis...
plius forinſecus gaudet, quãto intr. ſecus
ſuijpſius recordatiõem nõ habet. Hæc e...
verbis Grego. ſumpta ſunt. Ex quibus c...
riſſime elicis, quã periculoſũ ſit, max...
clericis his terrenis implicare affectũ. S...
forte intendis diuitijs non inordina...
& affici, nec inter ſæculares & vagos...
lariter conuerſari, neq; in epulis del...
nec hominũ honore, fauore, aut lau...
delectari. Fateor ſi hoc potes, magna...
de perfectio eſt, quę vix à virtuoſis vi...
poſſe cõtinuari. Porro quã rarũ atq; di...
Gregor. ficile ſit hoc ipſum attẽde. Ait namq; Gre...
gorius, Pene ſemper epulas cõcomita...
voluptas. Diuitũ enim corpus in refe...
nis delectationes reſoluitur, cor ad ina...
Valerius gaudium relaxatur. Proinde Valerius...
Diues inſuperfinitate reſoluitur, & ia...
tia effrenatur, currit ad libitũ, corruit
illicitũ, fiũntque inſtrumenta pœnaru
quæ fuerunt oblectamenta culparum...
rum an corpus tuum delicate & molli...
nutrias, & ſolam neceſſitatem vel vtili...
tem, nõ voluptatem requiras, tu ipſe ex...
Gregor. mines. Sed audi Gregor. Sicut impoſſi...

e est, inquit, ignē inflammari in aqua, sic impossibile est cordis cōpunctionem vigere in delitijs. Cōtraria enim sunt & mutuo sui peremptoria. Prçtereà tēporis nobilitatem perpende, & noli illud in vanitatē expendere, infructuose transire, vitiose deducere, Sed sanctorum patrum audi doctrinam docentium, Nemo nostrū parui æstimet tempus, quod in verbis consumitur otiosis. Volat verbum irreuocabile, volat tempus irremeabile, nec aduertit insipiēs quid amittat. Licet fabulari, dicūt donec hora pertrāseat. O donec prçtereat hora, quam tibi ad agendam pœnitentiā, ad obtinendam gratiam, ad acquirēdam gloriam, miseratio cōditoris indulsit. Donec pertranseat tempus, in quo diuinam propitiare debueras pietatem, properare ad angelicam societatē, suspirare ad amissam cœlestem hæreditatem, aspirare ad promissam fœlicitatem, excitare tuam remissam voluntatem, flere cōmissam iniquitatem. Atqui secundum Bernardum, Bernar. nil pretiosius tempore, & nihil nūc vilius reputatur. Transeunt dies salutis & nemo recogitat. Nunc ergo mihi charissime frater omni sero seu hora, qua te compones quieti, reuolue in animo quomodo diem expenderis, quid mali cōmiseris, q̄d boni

omisę-

omiſeris, quanta bona facere potuiſti, ſed neglexiſti, quomodo deum inhonoraſti, quomodo dęmoni peccādo placuiſti, quomodo animā tuā læſiſti, & angelo tuo diſplicuiſti, quantū appropinquaſti inferno. Tūc autē de bonis peractis Deo gratias age. De malis toto doleas corde, emendationem propone, eámque diligenter proſequere. Cōſidera nūc quod peccatores qui iam tempus in mūdi vanitate expendunt in hora diræ mortis quærunt vnius diei, vel horæ inducias ad pœnitentiam, quam & nunc mallent potius accipere quam maſſam auri tam magnam, quantus eſt mūdus ſenſibilis. Recordare quod in die iudicij omne tempus tibi impenſum requiretur à te qualiter ſit expenſum vſque ad monumentum & oculi nictum. Sit ergo ī corde cogitatio bona, in ore lectio ſacra, in manib⁹ operatio virtuoſa: quotieſcunque inimicus acceſſerit, inueniat te armatum. Quem enim ociosum uenerit, tentare nō ceſſat. Quod ſi tā malum eſt otium, quanto peius eſt vitioſum negotium?

De contēptu mundi & temporaliū conſideratiōe vanitatis, & mutabilitatis & fugacitatis, ſeu breuitatis eorū præcētis ;

Articulus XXIII.

LAus impiorũ breuis est:& gaudiũ hypocritæ ad instar pũcti. Si ascenderit vsque ad cœlos superbia eius & caput ci⁹ nubes tetigerit: quasi sterquiliniũ in fine perdetur: velut somniũ auolans non inueniet, trãsiet quasi visio nocturna. Si futuræ fœlicitatis æterneq; vitę æternitatẽ, soliditatem, veritatẽ & incorruptibilitatem: itè pẽsamus, puto quod mũdus iste & præsens vita, temporalisque gloria nobis ex corde vilescẽt, nec ĩ rebus mũdanis affectũ spargemus, q potius sempiterna gaudia & inuariabilia bona nobis in patria præparata, auidissimo corde quæremus. Cum enim anima nostra immortalis sit, & propter splẽdorẽ intellectus omni materiali natura sublimior, nequaquã in corruptibilibus, materialib⁹ aut trãsitorijs qescere debet, sed immortali, inuariabili, ac simplicissimo deo pura mẽte intendere. Nõ ergo præsentem vitã, sed futurã principaliter diligamus, omnẽ trãsitoriã delectationem, temporalem honorem, & laudem humanã pro diuinitatis cœlestisque beatitudinis dilectiõe ex corde cõtẽnamus. In tantũ enim Deo placeamus, & futuræ beatitudini propinquamus, quãtũ ab omni laudis & gloriæ temporalis atq; mundanæ vnitatis affectu cessamus vt dicit

cit Gregorius. Soli enĩ Deo debetur ho-
1. Tim.1 nor & gloria, à quo omne bonũ pro...
Nobis aũt cõfusio vultus, qui toties ...
offendimus, inhonoramus, negligim...
Nõ itaq; licitũ est nobis gloriari in nobi...
2.Co.10 metipsis, aut inanẽ cõplacentiam in no-
1.Ioã.2 bis habere: sed sicut dicit Apostolus Qu...
Iacob.4 gloriatur, in domino glorietur. Ecce m...
2.Re.14 dus trãsit & cõcupiscẽtia eius. Et quæ...
vita nostra in sæculo isto, nisi fumus ...
por ad modicũ parens, qui mox ex...
nantur? Omnes sicut aqua in terram ...
bimur. Terra sumus, cinis, & puluis, ...
do & vermis. Cùm autem mortuus ...
homo, hæreditabit serpentes & verm...
Denique quid est vita præsens, nisi co...
nuus atque celerrimus cursus ad m...
Incessabiliter enim aliquid vitæ no...
1. Pa. 29 scinditur. Ideóq; Dauid ait: Dies no...
Esai.38 cut vmbra super terrã, & nulla est mo...
Et Ezechias p...issimus. Præcisa (inqu...
velut à texente vita mea, Dũ adhuc ...
rer, succidit me. Et item beatissimus ...
Iob.7 Memento mei domine, quia ventus ...
ta mea. Imo nihil est duratio vitæ hu...
Ibidem. spectu æternitatis, sicut Iob loquit. P...
mihi domine, nihil enim sunt dies ...
Chryso. Hinc dicit Chrysostomus: Centum ...
cet annos demus delitijs, adde & ali...

rum si libet adde & decies centũ, quæ e-rit ex his ad æternitatem compensatio? Nonne omne tempus vitæ huius quo de litiis frui videmur, & indulgere vanitati, quasi noctis vnius somnus ad æternitatis cõparationem videtur? De hoc dicit Hie-ronymus: Si haberes sapientiam Salomonis, pulchritudinẽ Absalonis, fortitudinẽ Sansonis, diuitias Crœsi, potestatem Octauiani, quid hæc proderunt tibi, cũ statim caro dabitur vermibus, & anima tua dæmonibus? Porro, vt asserit Augustinus, Adam si adhuc viueret, & hodie moreretur, quid illi vitæ longitudo profuisset? Hæc nunc amãtissime profundè perpende. Qui enim hæc modo attendere negligũt certe vel sero & infructuose cum reprobis dicent in die iudicij. Errauimus à via veritatis, & iustitię lumen nõ luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Quid nobis profuit superbia, aut diuitiarum iactantia quid cõtulit nobis? Transierunt omnia illa tanquam vmbra, & tanquam nuntius pręcurrens. Denique tunc reuelabũt cœli iniquitatem & vanitatem amatorum huius mũdi, & terra aduersus eos consurget. Tunc manifestum erit peccatum eorum cum his qui dixerũt DEO. Recede à nobis, scientiã viarum tuarum

Hieron.

nolumus. Tūc pugnabit pro DEO con-
tra eos orbis terrarū. Luēt omnia, & ar-
cerunt, nec cōsummentur, Iuxta m[illegible]
dinē adinuentionū suarum sustineb[illegible]
In diem enim perditiōis seruatur malus,
& ad diē furoris ducetur, & de furore o-
mnipotentis bibet. Hæc mentē tuam p[illegible]
terreant, à mundo auertant, Deo con[illegible]
gant. Prætereà in hoc innotescit van[illegible]
mundi, quòd prosperitas & lætitia ei[illegible]
ingenti auiditate expectatur & cum [illegible]
rit, teneri non potest, sed trāseunt o[illegible]
& euolant cuncta. Præterit ista dies. [illegible]
tur origo secundi, an labor, aut req[illegible]
Sic transit gloria mūdi. Ideo Augu[illegible]
inquirit, Quid vis, vtrū amare temp[illegible]
lia, & transire cū eis: an Christum di[illegible]
re atque cū eo æternaliter viuere? Sic [illegible]
teste Hieronymo, difficile, imo impo[illegible]
le est vt præsentibus quis & futuris [illegible]
tur bonis: vt & hic ventrē, & ibi men[illegible]
impleat, vt à delitijs ad delitias trāse[illegible]
hic & in futuro gloriosus appareat. M[illegible]
danorum autem & temporalium, re[illegible]
cōtēptibilitas elucescit ex hoc, quod fr[illegible]
quenter Deus dat eas abūdantius hosti[illegible]
suis seu reprobis, quā electis. Electus v[illegible]
ex fine cōsiderat nihil esse quod trāsi[illegible]
ter seculariterque delectat. Ea propt[illegible]

cit Hieronymus: Festina cõsolatio bono rum, est consideratus finis malorũ. Dum siquidem ex reproborum interitu conspi ciunt malum quod euadunt. leue arbitrã- tur quicquid in vita hac patiũtur. Ecce cha- rissime quanta fallacia sæculi, & quanta cæcitas amoris eius. Dum enim libẽter & iucundissime moratur in mundo, diúque viuere sperat, ac in futurũ multa disponit: repente & improuise mori iubetur, & vni uersa quæ vitiose dilexit, in momento re- linquere. Vnde Christus Lucæ duodecimo refert diuitem sic sibiipsi loquutum, Ani ma, habes multa bona reposita in annos plurimos: requiesce, comede, bibe, epula- re. Dixit autem illi deus: Stulte hac nocte animam tuam repetũt à te. Quæ autẽ pa- rasti, cuius erũt? Veras ergo & spirituales diuitias congregemus, quæ nos in hora mortis nõ deserant, sed coram deo appa- reant, nósque virtutibus speciosos consti- tuant. In his diuitijs potes quotidie bene proficere, sic vt talis profectus tibi vere sa lubrior sit, quam si omnes mũdi diuitias possideres. Nullũ igitur temporis spaciũ vane expendas. Nec solũ opto te occupa ri in bonis sed in melior. b⁹, vt semper in- quiras viciniora saluti, & Deo vicinior fias, sicq; reuerẽter & vere nobiliter corã

Ibidem.

Hebre. 5

 diuini

diuini vultus præsentia cõuerseris. Cogi-
ta atq; recogita quietẽ & pacem puri or-
dis, delectationem animæ Deũ contẽ-
plantis, securitatem & spem mentis Deũ
amãtis: scies quod talibus intẽdere sit de-
formiter viuere, quódq; cęcus sit qui ali-
deditus est. Nõne omne creatũ est defe-
ctiuum & omne transitoriũ inquietũ?
Breue quoq; & modicũ est atq; muta-
le, quod tempori subiacet. Idcirco mu-
amator nil firmũ aut stabile habet, se-
uis est ipse & incõstans, tanquã in
gine positus, cum nõ in solo Deo, se
omnibus vanis & trãsitoriis delectat
efflagitat, nũc istud nunc illud affect
nunc quod amabat fastidiens, nunc a
non desideratũ concupiscens. Iustus
ro & Dei amator, trãquillus, vniformi-
stabilis perseuerat tãquam immobili
damento Deo æterno fundatus. Pro
Prou. 10 quod Salomõ loquitur: Quasi tempe
transiens impius nõ erit. Iustus autẽ q
si fundamentũ æternum Insuper am
August. ribus mundi condolens Augustinus
clamãdo alloquitur eos: O amatores m
di, quid laboratis? cur vos ipsos affli
circa nihil, cum creatorem omniũ p
dere possitis? Quid amplius quęritis
sufficit homini, cui cõditor ipse nõ

ſit? Si enim omne bonũ facile habere valetis (ſcilicet Deũ) cur nitimini plena miſerijs poſſidere? Maiórne eſſe poterit ſpes veſtra in mundo, quàm vt amici ſitis mũdi, ibi quid non fragile, quid non caducũ, quid non mutabile plenúmque periculis, per quę ad maiora & ſempiterna pericula peruenitur? De vanitate quoq; vitæ mundanę, dicit Hieronymus: O vita non vita, ſed mors, vita fallax & onuſta triſtitijs, imbecillis, & vmbratica, nunc flores, & ſtatim areſcis, vita priuans cui in es, vita fragilis, vita momẽtanea & caduca, quæ quã to plus creſcis, tãto magis decreſcis. Quũ plus procedis, plus ad mortẽ propinquas. O vita plena laqueis, quot in mundo laqueas homines, quot per te iam ſuſtinent infernalia tormenta. O quam beatus qui tuas cognoſcit fallacias, quã beatior, qui de tuis non curat blanditijs vanis, quam beatiſſimus qui bene priuatus eſt. Hiero.

Quod contemnendus eſt mundus, & ea quæ mundi ſunt, propter eorum malitiam & continuam læſionem quam ſuis amatoribus ingerit. Artic. XXIIII.

TOtus mũdus in maligno poſitus eſt. 1. Ioã. 5.
Nonne malignitate plenus & maligno ſubiectus, ſeu dæmoni ſubditus eſt mũdus? De quo idẽ ait: Omne quod eſt in 2. Ioã. 2

mũdo, concupiscentia carnis est, aut cõ-
piscẽtia oculorũ, aut superbia vitæ. Is
2. Pet. 2 nãq; vt Petrus docet, sunt serui corru-
nis & peccati. A quo enim quisq; superatus
est, huius & seruus est. Qui autẽ est seruus
peccati, est vtiq; seruus diaboli. Vnde de
2. Tim. 2 impijs loquitur Paul⁹: Resipiscãt à laqueis
diaboli, à quo captiui tenẽtur ad ipsi⁹ vo-
lũtatẽ. Hinc Christus in Euãgelio dæmo-
nem nominat principem huius mũdi
vtiq; machinæ mundialis, sed homin-
mundanorũ qui à Deo auersi in terrenis
depressi sunt. De quibus Hiere. ait ad do-
minũ: Recedentes à te, in terra scribẽtur.
Cõtra quod Christus ait electis. Gaudete
& exultate, quoniã nomina vestra scri-
sunt in cœlis. Deniq; secũdũ exposit-
venerabilis Bedæ, in præinductis ver-
Ioannis per ea quæ in mundo sunt, &
mundũ intelligũtur homines, qui inor-
nato amore incolũt mundũ. Isti non h-
Ioan. 2 bent nisi cõcupiscentiã carnis, concu-
scentiam oculorum, & superbiam v-
His etenim vitiorum vocabulis omnia
tiorũ genera cõprehendit Ioãnes. Con-
piscentia siquidem carnis est, omne qu
ad voluptatẽ & delitias corporis pert-
Cõcupiscentia oculorum est omnis cu-
sitas quę fit in discẽdis nefarijs artibu-

contēplādis spectaculis turpibus, vel superfluis acquirēdis tēporalib⁹ rebus. vel cognoscēdis carpendisq́ vitiis ꝓximorū. Superbia vitæ, quū se quis iactat in honoribus. Mundus itaq; plenus est malis. Quid enim faciunt homines sæculares secundum mundū viuētes, quam diuersis se contēdunt implicare peccatis? suasq́; animas cōfodere vitiorū vulneribus, & concupiscentiarum sagittis, in tātum vt non sentiant ea? Impletum videmus in Ecclesia illud Oseæ capite quarto: Non est veritas, non est misericordia, non est scientia Dei in terra. Maledictum est homicidium, furtum, adulterium, mendacium inundauerunt. A minori quoque (inquit alius Propheta) vsque ad maiorem omnes auaritiæ student. Sacerdotes non dixerūt vbi est dominus? Et pastores præuaricati sunt. Non latet ad quātam ruinam deuenit Ecclesia pene in omni statu, gradu & ordine. Porro si Christiani nunc viuerēt sicut olim, nō esset tanta necessitas fugiēdi à mundo. Verū sicuti nunc vt plurimū viuitur, summa difficultas est bene viuere seu mortalia peccata declinare in mūdo, præcipue his qui manuali opere nō occupantur, sed abundant diuitiis, & cū sæcularibus cōuersatur. Fraudes, ambitio, in- Hier. 6

uidia, voluptas, & omnia mala super-
diffusa sunt. Cogitat vnusquisq; quo
substãtiã suam multiplicet. Nemo qua-
ter animã suam saluet. Timent ne pau-
tatem incurrãt. Nõne autẽ, vt ne in gehẽ-
Dani. 3. næ supplicia incidant. Mũdus est forna
vitiorũ quam mũdani septẽplici (septem
videlicet principaliũ vitiorũ) igne succẽ-
dũt, & in ea cõburũt seipsos, & suas co-
gas. Vbi in tantũ excæcantur vt peric-
sua quãuis audita & nota non vitẽt, ne-
metuant; sed tanquam phrenetici & a-
ni in periculis suis exultant. Eos quo-
quos similibus nõ cernũt inuolui per-
lis, insensatos reputãt & insanos. Hic Se-
ait: Quoties inter homines fui, minor h-
Seneca. mo redii. Et Alanus: Ad mala facta ma-
Alanus socius sociũ trahit. Et sic fit malus & n-
quam, qui ante bonus fuit. Denique si-
cut populus Israel nõ valebat ab Ægy-
pto recedere, nisi diuino adiutus auxi-
sic nemo à sæculo isto potest auerri, ni-
diuinæ misericordiæ tactu & munere
Exo. 12 iuuetur. Defectus tamen non erit ex p-
te Dei, dummodo quod in se est fece-
homo. Mundus hic cõparatur deserto
per quod filii Israel processerunt ab Æ-
gypto ad terram promissionis. In quo e-
dem deserto tot occurrerunt obstacu-
qu-

quòd ex sexcẽtis numeratis millibus duo dũtaxat scilicet Caleph & Iosue perducti sunt ad terrã promissionis. O quãtũ gaudet modo diabolus omnes ĩ procliuio & sordibus vitiorũ cõspiciens. Terrenis inhiãt hoĩes, terrena sapiũt, deũ & mãdata eius nõ curãt, terribilia dei iudicia audiẽtes nõ obstupescũt: sed tãquã fabulas audiũt, omnia sine causa fiũt nobis. Duritia nostra nõ mitigatur. Sed nũquid de⁹ iustitiã suã relinquet, aut peccata inulta deseret, aut verba quæ de futuro iudicio ac debitis pœnis prædixit falsificar: permittet? Præterea qui terrenarũ rerũ superatur amore, in deo nequaquã delectatur Null⁹ autẽ permanet diu absque delectatione, Qui ergo ĩ spiritualibus nõ lætanẽ ad mũdana solatia se infundunt, sicq́ue vitiorũ multitudine obruũtur. Hinc Augu. Beat⁹ est, inqt, domine qui amat te. Qui autem te nõ amat, mundũ amat, vitiis seruit, nũquam quietus, nũquam securus, sed distractus atque dispersus est per varias mũdi curas, vanitates & põpas. Porro qđ sæculi voluptates cõtẽnis, aut dæmonũ laqueos euadis. Fœlix anima quæ delectationibus huiusmodi oblectatur, ĩ quibus nulla turpitudine ĩquinatur, sed veritatis serenitate purgatur: quam ita delectat lex

Deute.1

August.

Dei, vt vitet lasciuias mūdi. Verum
Grego. diu dulcescit nobis iniqtas, amara est
quitas, & cui dulcis est mundus, nó sa
Christus: sed gustato spiritu dei desipit
omnis caro. Porro multiplici vitiorū de-
formitate inficitur, qui mūdo huic mēte
obsequitur:& qui nihil de diuina dulcedi
ne sapit, terrenis desideriis sordidari non
metuit. Et si hi à peccatis puri esse ne
queūt, qui pro dei amore mūdū sperne-
tes, & religioné intrātes in cœlestibus
uersantur quibus peccatorū ponderi
prægrauātur qui in medio mūdi, sine
licitudine & timore dei, mūdi vanitati
insistere nō verétur? Quid est eorum
uere nisi peccata? Sæculi lætitia est im-
nita nequitia. Sed quod reprobi delecta-
tionem existimāt: virtuosi electi pœna
diffiniunt, pensātes animā inde æterna-
ter disperire, vnde cōtīgit carné ad tem
pus suauiter viuere. Vlulate & flete m
serabiles sæculi amatores, qui corpus
tēpus animāque necatis, dū vitiis gu
atque luxuriæ īmoderāter, viliterque
uitis. Inde enī procedunt infirmitates
mors repentina. Gaudete & iucūdam
nunc in hoc breuissimo tēporis vesti
tio, vt postmodū cum diabolo æternal
lugeatis. Epulemini & īebriamini: vt p
mo-

modicũ ꝗ̃ diuite, qui epulabaĩ quotidie splendide, æternũ inferni incendium sortiētis, guttã aquę frigidæ postuletis, nec tamẽ recipere valeatis. Cur ferro & saxis duriora sũt corda vestra, quũ pro his infelicissimis mũdi caducis solatiis vanisq́; delitiis nõ perpẽditis neque timetis imminere vobis illã horrendã Christi sententiã: Ite maledicti in ignem ęternũ? Forte dicetis: Clemẽs est deus, nec vult mortẽ peccatoris, sed vt cõuertatur & viuat. Et Quacunq; hora peccator ingemuerit, omnium peccatorũ eius non recordabitur ãplius. Sicut per Ezechielem ꝓmisit. Eze. 18
Si ergo vel in pũcto mortis ingemiscat peccator, saluabitur. Fateor vera sunt hęc imo incõparabiliter magnitudo pietatis diuinę mẽtis nostrę capacitatẽ excedit, quum sit vere immẽsa. Quod patet in hoc quod peccãtes tã diu suffert, tã lõganimiter, vt conuertantur, expectat, redeuntes tam misericorditer recipit, tam cito indulget cõuersis, tantam gratiã influit eis ac si nunquã peccassent. Nonne infinitæ pietatis est opus hoc? Sed non minor est æquitas quã eius pietas. Et quos diutius vt pœniteat præstolatur & tolerat, non conuersos grauius detestatur & punit. Quod aũt ꝓpheta ait de gemitu peccato

ris,

ris, intelligẽdum est vtique de gemitu vera cõtritione procedente. Vera autem contritio ex vera dei dilectiõe procedit & ex odio culpę, atque affectu iustitię. Et
Hieron. sicut testatur Hiero. necessaria est pœnitẽtia siue cõtritio quæ adæquet crimina,
Chrys. aut certe excedat. Cui cõsonat illud Chrysostomi: Cõpũctio est, quæ facit animam horrescere purpuram, optare cilicium, amare lachrymas, fugere visum. Quũ ergo hæc ita se habeãt qualis esse potest contritio & gemit⁹ eius, qui in articulo mortis cõfitetur, & pœnitet quoniã amplius viuere se non posse perpendit, imo si diutius se victurum consideret, cõfessionem differret. Formidandum videtur quod et timore seruili & fide informi, ac propriæ commodi nudo intuitu cõtritio & gemitus illi nascantur. Nec est vera cõtritio, sed quædam attritio. Qui autẽ salubriter cõfitetur & pœnitet, oportet vt doleat de peccato, inquantum est peccatum & dei
2. Ma. 9 offensiuum, seu diuinę sanctitatis ac maiestatis inhonoratiuũ. Hinc 2. Mach. Antiochus legitur pœnituisse, nec tamen misericordiam inuenisse. Simile scribit A-
Heb. 12 postolus ad Hebræ. de Esau. Nõ inuenit, ait, pœnitẽtię locũ, quãquã cũ lachrymis inquisisset cũ. Nullus ergo vana spe-

ſtulta perſuaſione fallat ſeipſum. Dicit nã que Hieronymus: Hoc teneo, hoc verũ puto, quod ei nõ bonus eſt finis, cui mala ſemper fuit vita: qui dum ſanus & validus fuit, Deum offendere non expauit, ſed in mũdi vanitatibus vixit. Pretioſa eſt in cõſpectu domini mors ſanctorum eius, ait Pſal. Mors vero peccatorũ peſsima. Hinc quoq; teſtatur Anſelm. Percutitur hac vltiõe peccator, vt moriẽs obliuiſcatur ſui, qui viuus & ſanus oblitus eſt dei. Et Auguſtin. Nõ poteſt male mori qui bene vixit: vix bene moritur, qui malè vixit. Veruntamen de nullo eſt deſperandum, ſed peccator etiam in extremis ad pœnitẽtiã eſt hortãdus. Interdũ nanq; fortaſſe contingit, quãuis rariſsimè, vt qui tempore ſanitatis pœnitere neglexit, tũc pœnitendo miſericordiã impetret. Nihilominus ſtultiſsimus eſt omnis viuẽs & incolumis qui ſe tãto cõmittit diſcrimini: Agamus ergo quod tutius eſt, pœnitẽdo & vitam corrigendo quotidie dum ſani cõſiſtim⁹, cum propheta deuotiſsimè deprecantes. Ne proiicias me dñe in tẽpore ſenectutis, quum deficiet virtus mea ne derelinquas me. Ecce enim tũc tempus acceptabile, nunc dies ſalutis, vt dicit Apoſtolus.

Hiero.

Pſal. 70

1. Cor. 5

De nobilitate deiformi animæ ſanctæ deũ

fernen

feruenter amantis, & inestimabili vi- te animæ induratæ seu peccatricis.

Articulus XXV.

Cant. 6 QVæ est ista velut aurora consurgens pulchra vt luna electa vt sol, terribilis vt castrorum acies ordinata. Quemadmodũ ait Ioan. Nunc filij dei sumus. &
1. Ioã. 3 nondũ apparuit quid erimus. Scim⁹ quoniam quum apparuerit, similes ei (scilicet Deo) erimus, quia videbimus eum sicuti est, hoc est clarè & immediatè per sp... Visio autẽ intellectualis fit per for... seu speciẽ intelligibilẽ, quæ sit simili... rei intellectæ. Nec potest similitudo... rem plene præsentare, nisi fuerit ip... adæquata. Omnis autẽ forma, similit... & species creata à plena repræsenta... diuina essentię occumbit, distat & de...
Thom. infinitè. Idcirco secũdum Tho. Deus... detur in patria, per hoc quod ipsa di... essentia vnitur mẽtibus beatorũ loco... telligibilis formæ: nõ per inhæsionẽ, assistentiam, ita quod diuina essentia quod & quo in beatifica visione. Porro... sio ista superdignissima est penitus su... naturalis, quam Philosophi mi... creatæ, etiam substãtiis separatis im... bilẽ esse putabãt. Vnde vt eam ob... mus, indigemus multis supernatu...

donis, mediis atque auxiliis. Et primò datur nobis à deo benedicto gratia gratū faciens, quæ ipsam intellectualis ac rationalis naturæ essentiam ornat & perficit, atque in esse supernaturali diuino, & ad promerendum vitam æternā idoneo statuit. Insup charitas qua deus ꝓximusq; amatur, supernaturaliter, pure, gratuitè nobis à spiritu sancto infunditur, sed & fides quoque & spes. Hæc charitas in habēte præpōderat amori totius vniuersi: ita vt plus diligat deū quā vniuersa creata, imo minim⁹ grad⁹ charitatis facit deū plus toto vniuerso amari. Aliter homo nō esset ī statu salutis, prout Thomas pulchrè deducit. Preterea secūdū doctores, quicūque habet charitatē, & gratiam iam præfatam, habet etiā septē dona spiritus sancti, saltem secūdū aliquē gradum, cæterasque virtutes infusas charitati, & gratiæ connexas. Quo autem in charitate & gratia magis profecerit, eo in donis & virtutibus sublimius crescit. Denique tāta est dignitas atque excellētia horū supernaturaliū bonorū, vt nec cōprehēdi facile nec explicari possit. Nulla quippe naturalis perfectio, forma, decor, aut claritas eis potest equari nō tātū neq; tā pulchrè ornat lux cœlestis substātiā solis & lunę quā Thom.

tur.

tum gratia decorat essentiã animæ
sol tantũ venustat regioné cœlesté:
tam charitas Dei venustat animæ vo.
té. Sed nec septẽ planetæ tãtũ ornãt o.
bes cœlestes, quãtum septẽ dona spiritus
sancti ornãt atq; clarificant animæ vires.
Neque vniuersitas deniq; siderũ tantum
decorat ac perficit firmamentũ seu sphæ
ram octauã: quãtũ vniuersitas cæteram
virtutũ dignificat, ornat, & perficit an-
mam. Queadmodũ iuxta Philosophum
beatitudo potius cõsistit in actu quã ha-
bitu: Sic apud Theologos magis pfecti
cõsistit in actibus virtuosis quã ĩ ipsis ha
bitibus. Nobiliorũ quoq; habitũ nobi-
liores sunt actus. Cũ ergo præhabita gra
tiæ bona ac dona sint habitus tã præ...
tes ac summi, nõne nobilissima, deiu...
mis atq; prelucida tibi videt anima Ch
stiana, quæ horũ habituũ actibus iug..
occupatur quæ tam spiritualiter, supe
turaliter ac deiformiter cõuersatur, D
tam eminẽter colit & veneratur: cuiu
tique cõuersatio est in cœlis? Hinc ni...
rũ anima talis est dei filia, amica, & spe
sa, secretorũ cœlestium cõscia, deo fam
liaris cõformis in affectu, ac intima...
res dei, cohæresq; Christi, quę reuelat...
cie gloriam Dei contemplans, in eã...
tran-

Philos.

Phili. 3

transformatur imaginē à claritate in claritatē, Quia in fastidium versa sunt ei omnia ista mundana, caduca carnalia, humana, solatia laudes, honores, & pōpæ sæculares; & quicquid displicet Deo quicquid verò nouerit Deo placere, hoc toto affectu amplectitur. Deniq; secundū Philosophos, motus sortitur dignitatē, nomē & speciē à termino ad quem. Actio quoque dignificari solet à dignitate obiecti atq; materiæ circa quā. Quāta ergo est dignitas & gloria eius cuius motus, & actus, vita, intentio versantur iugiter circa Deum excelsum, & terminatur in ipsum quē cōstat dignitatis esse immensæ vniuersique aliis in infinitum preeminere? Hæc frater amande sic breuissime tāgo, vt te ad veræ atq; diuinæ nobilitatis, hoc est ad sanctæ ac religiosæ conuersationis, ad sacratissimæ perfectionis amorem inducam, excitem & accēdam. Quod vt ardentius appetas etiā de peccatricis animæ vilitate p uersitate, & deformitate modicum dicā. Hæc itaq; cum sit per peccatū mortale à deo auersa, spiritaliter mortua est, nec agit aliquid gratū deo, aut meritoriū vitæ æternæ. Hæc bona transitoria, sensibilia, mūdana vilissima, summo, æterno, perfecto, īfinito, & incōmutabili bono deo ve

ro omnipotēti ac superglorioſiſsimo
fert (In quo quidem deum maxime i
norat) In caducis & vanis ſibi finē c
tuit, nec finaliter in creatore quieſcit.
eo prorſus ingrata eſt. ei nō curans a
rere, ſubdi, parere: dæmonibus aſsimila
vitiis famulatꝰ, deo odibilis, angelis diſ
cens, ſeipſam inceſſabiliter lædens det
pans, damnandāque faciens Quò plus
terrenis ac trāſitoriis atq; carnalibus d
lectatur, eò vilius viuit, eò infelicior eſt
Quò plus mūdi vanitatibus gaudet
coram deo contemptibilius habet,
nō ſit timorata neque ſolicita deo ob
re, debitamq́ue reuerentiam in omn
exhibere. Deniq; per actus virtuoſos
ſanctos diuinæ dilectiōis affectꝰ deo p
cipue aſsimilamur. Per paſsiones ver
nitates & vitia diſsimiles ei efficimur
militudo aūt eſt cauſa amoris qué
dū diſsimilitudo odij & rācoris, ſed &
fectio creaturæ pręſertim rationalis &
tellectualis eſt creatori proportiona
ter aſsimilari. Quanto igitur virtut
inſigniores efficimur, tantò deo ſimil
res ſumus chariores. & intus ſpecioſ
res, quanto verò magis peccamus, ta
dño deo noſtro diſsimiliores, odibi
res, turpioreſq; ſumus. Quod reuera

ri issimum atque miserrimum. Magna est ergo (vt vides) inter animā virtuosam & vitiosam differentia atque distantia. Vnde etiam secundum Philosophū: Homo contēplatiuus est amantissimus deo: iniustus vero & vitiosus decies millies deterior bruto. Quod vtique ex diuersitate remunerationis eorum clarissimè innotescit. Virtuosam siquidē cōstituit in cœlo empyreo, dās ei seipsum in præmium, & omnia sua communicās ei per immediatam beatificamque vnionem cum ipso. Vitiosam vero à se in æternū repellit, dæmonibus tradit, in inferno cōstit i . sempiternis pœnis addicit. Nūc ergo dilecte discerne inter hęc duo, & q̄ melius iudicas elige & obserua. Noli teipsum catenę vilificare, vt dæmonum & peccati inueniaris mancipium. Fac modicū propter deū & propter huius breuissimæ ac incertissimæ vitę diuitias, delicias, & honores noli pręmemoratam deuotæ animæ dignitatem, decorem, deificationem negligere sed timorare & custodire corā altissimo viuere, præsertim cum per vnum peccatū mortale omnia supernaturalia gratiæ dona perdantur, & anima ad instar diaboli turpis peruersa, inordinata efficiatur. Philoso.

De quib. ipsa mūdi vanitatibus ex.tādis.

Videl. risu, ludis, iocis, choreis, dictis, verbis inanibus.

Articulus XXVI.

Lucæ. 6 VAe vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Per væ solet in sacra scriptura æterna dánatio designari. Si ita que Christ⁹ ri lētibus æternā pœnā minatur, quis in hac vita potest esse securus,
Eccle. 1. leuis iocosus, nisi damnadus & reprobus, qui cū sit sine timore dei, iustificari nō potest? Denique si pēsamus quātis vallamur periculis, quātis circūdamur laqueis, quantis dilaniamur omni die peccatis, quā imperfectè & irreuerenter deo seruimus, item quot quotidie mala fiunt in sæculo, quomodo deus inhonoraī, quā multi quotidie pereūt, quātis periculis, pœnis seu ... tiis cognati, amici & benefactores nostri viui siue defuncti ex positi sunt: habim⁹ poti⁹ causam plorādi q̄ ridēdi. Hi cōsiderauit sanctus ille Eremita, qui ... fratrem quendam vidisset ridentem, ... gemiscens dicebat, Coram cœlo & t... rationē reddituri sumus in die iudicii ...
Eccle. 7 tu rides? Hinc Salomon ait, melius est
Eccle. 2 ad domū luctus quam ad domum co... uij. Et rursus, Risum imputaui error... gaudio dixi. Quid frustra deciperis? ... tamen nō quilibet risus est tam mag... p...

peccatum sed de risu consuetudinario vel illo qui ex lætitia penitus inordinata procedit loquit̃ Christus. Vnde & Iacobus ait diuitibus. Risus vester vertatur in luctum & gaudium in mœrorem. Proinde ludere & iocari Chrysostomus reprobat: quamuis interim honestus ludus excusetur dũ ex rationabili causa & pia agitur intẽtione. Sed ad aleas ludere, tertio Decretaliũ clericis præcipue inhibetur. De choreis quoq; dicit chrysostom⁹: Vbi saltatio ibi diabolus, neq; enĩ ad hoc dedit nobis deus pedes, vt cũ camelis saltemus: sed vt cũ angelis chorum faciamus. Insup si grata mẽte reuoluis, quomodo filius dei ꝓ tua salute ĩ cruce brachiis intẽsis suspẽsus est, quomodo pro te alba veste & purpura sit illusus imo nudatus atque in cruce nudus leuatus, & variis modis derisus est, spero quod neque in choreis, neque ĩ vestibus curiosis, pretiosis, põposis, neq; ĩ laudib⁹ hominũ dilectationẽ habebis sed omnia vana hæc despicies & vitabis. Præterea ad oris custodiã admonet Salo. dicens: Qui custodit os suum & linguã suã custodit ab angustiis animã suã. Et denuo, Vidisti hominẽ velocem ad loquendũ, stultitia magis spernãda est quã illius correctio. Hinc dicit Grego. Fuge

Iacob. 4

Chryso.

Prou. 21

Prou. 29

Gregor.

verba incauta. Verba vana cito polluunt mētem. Hoc procedat ex labiis, quod aures non polluat audiētis. Vanus sermo vanæ conscientiæ index est. Qualis sermo ostenditur, talis animus cōprobatur. Qui otiosa verba non deprimit, cito ad noxia transit. Hinc Seneca dicit, Qualis vita, talis
Seneca. oratio, id est sermo, Imago etenim cordis est sermo oris. Quod si verba otiosa & vana sic reprobātur., quid de verbis scurrilibus, lubricis, pungitiuis, detractoriis, malitiosis, & inuidis sentiēdū videt. Postremò terreat, & a ludis auerrat te, quod
Cyrillus sanctus Cyrillus episc. Hierosolimitanus recitat clarissimū suum nepotē sibi post mortē apparuisse atq; dixisse quod esset æterna condemnatus morte, eo quod in ludis immoderanter delectabatur, nec inde digne pœnituit. Erat autem, vt scribit Cyril. iuuenis ille, tāta pulchritudine, eloquentia, & morum decore ornatus, vt ab vniuersis miro amaretur affectu. Hoc in prime tuæ memoriæ frater charissime terrificum sane exemplum.

Contra superfluitatem diuitiarum: & quare superfluitas ista sit in culpa, præsertim in clericis. Artic. XXVII.

Eccle.10 AVaro nihil est scelestius, Nihil est iniquius, quā amare pecuniā: hic enim anim

animam ſuam habet vænalem. Certū eſt corporalia ad ſpirituarlia ordinari tāquā ad finem. Aliter autem amatur atq; appetitur finis,& aliter media quæ ordinātur ad finem. Finis nanq; per ſe ipſum appetibilis eſt & amandus, quemadmodū ſanitas in medicinali facultate. Media vero in quantū proficiūt ſeu vtilia ſunt ad finē, vt per ea finis cōueniētius adipiſcatꝰ aut conſeruetur. Diuitiæ ergo ad ſpiritualē animarū noſtrarū profectum finaliter ordinantur. Porro profectus & perfectio animæ in actu virtutū conſiſtit. Eſſentialiter quidē in actu charitatis & ſapientiæ (ſcilicet in cōtēplatione & dilectiōe diuinorum) Diſpoſitiue verò in actibus virtutū moraliū. In tantū ergo diuitię licite habētur, appetūtur, amātur inquātum neceſſariæ ſunt ad corporeę huius vitæ ſuſtētaculū & vtiles ad ſobriū vſum alimentorum ac veſtiū, per quē vſum aptificatur anima ad actus cōtemplationis delectationiſq; diuinæ. Si autē plus appetūtur, auaritia vere cōmittūtur, quæ eſt inordinatus appetitus temporalium rerū ſeu diuitiarū: éſtq; ex ſuo genere peccatū mortale, & eſt contraria iuſtitiæ ſecundum Tho. Interdum verò propter imperfectione, paruitatēq; actus à mortali excuſatur. Quid autē ex

his consequens sit nō oportet me in...
ne forsitā nō credat. Sed audiamus ...
mos sanctissimosq; doctores. Aug. & B...
dicunt. Non minoris est criminis hab...
tollere quā cū possis & habe indigentib.
denegare, Esuriētiū, panis est, quē tu deti...
nes. Nudorū indumentū quod includis.
Miserorū redemptio & absolutio, pecu-
nia quā in terra abscondis. Tantorū scias
te īuadere bona, quātis posis prædare, si
Hieron. non vis. His consonat illud Hiero. Quic
qd amplius quā nobis opus est à deo a-
cepimus pauperib. erogare debemus. Si
quod eis deputatū est, nostris cupiditati...
vel vanitatib. reseruamus quāti pauper...
in locis vbi nos sumus, paupertate a...
ditate mortui fuerint, nouerimus nos d...
animab. illorum in die iudicij ration...
Ambro. daturos. Hinc dicit Ambr. Qui diuitia...
seruus est, custodiat eas vt seruus. Qui a...
seruitutis iugū discussit, distribuit eas
dominus. Hæc autē omnem Christia...
concernunt. Nunc insuper ad clericos...
scendendū. In primis itaq; solēne iam...
Bernar. q̄ S. Ber. cuidam scribit canonico. Qui...
quid inquiens, præter necessarium vict...
ac simplicem vestitū de altari retines, tu...
nō est, furtum est, rapina est, sacrilegiū
est. Vnde denuo ait: Res pauperū nō pa...
pe...

peribus datę sacrilegij crimen esse digno scitur. Sane patrimonia pauperum sunt facultates ecclesiarũ, & sacrilegia pauperibus crudulitate subripit, quicquid sibi ministri & dispensatores non vtiq; possessores vltra victum accipiũt & vestitũ. Nec enim ordinauit deus his qui de Euãgelio viuũt, de Euangelio quærere diuitias, vel ornamentũ sed viuere ex eo, vt videl. sint cõtẽti alimẽta corporis nõ gulę irritamẽta & libidinis incẽtiua, & quibus tãgãtur, nõ quibus ornẽt accipere. Hæc tibi charissime ardua satis scio videntur. Sed addã hoc quod te forsan terrebit arduissimũque parebit. Ecce gloriosus doctor Ecclesię sanctus Hieronymus dicit: Clericus q de bonis suis substentari potest, si acceperit quod pauperum est, sacrilegium perfecte committit, atque per abusionẽ talium iudiciũ sibi mãducat & bibit. Si eges & accipis, das potius quã accipis. Si ãũt nõ eges & accipis, rapis. Vides charissime status tui pericula, de quibus mox plenius dicam ex verbis Ber. Porro cum clerici & sacerdotes, atq; prælati noui testamẽti ad specialem cordis obligentur mundiciã & vt vulgo sint exemplares, indecentissimum profecto omnisq; dãnationis plenissimũ est vitiis carnis (in quibus est ma- Hieron.

xima

xima turpitudo scilicet gulę siue luxuriæ deseruire. Quod si delicate & moliter viuant ventrem cibo, oculum somno, mētem inani lætitia impleāt, molli in stratu quiescāt inut libus verbis, iocis, & risib⁹ vacent, nunquid arctam viam salutis ince dūt? Nō vtiq; cū S. Luc. dicat: Væ vobis qui saturati estis quia esurietis. Væ vobis diuitibus qui habetis cōsolationē vestrā.

Lucæ. 6

Terreat te quod ī miraculis sancti Hieronymi legitur, quemadmodum Romæ quidam Andreas nomine presby. cardinalis, cū post mortē miraculo se ad corpus rediisset perhibuit se aliter fuisse dānadum propter superfluitatem suā in cibis & vestimentis nisi. Hieron. sibi misericordiā impetrasset, ita vt rediret ad corp⁹ & pœniteret. Postremo si penses ad quantā sobrietatem & mediocritatē in vestibus atque pecuniis multi etiam philosophorū seipsos dederūt: miraberis, vt opinor, de gulositate, de curiositate, & auaritia Christianorū, non mundo vulgi, sed etiam clericorum. De hoc Plato in Phędro, Tulli⁹ quoque & Seneca, Plato atque Macro, multa scripseruut.

Excemp.

Quòd nihil periculosius quā hoc seculo temporaliter prosperare nec adeo paternè castigari. *Articulus* XXVIII.

Dis-

Disciplinam domini, fili mi, ne abijcias & ne deficias quũ ab ipso corriperis. Quem enim diligit deus, castigat, & quasi pater in filio complacet sibi. Exigit æquitas Dei vt sicut nullum bonum permanet irrenumeratum, sic nullum malum transeat impunitũ. Porro electi in mũdo hoc sine peccatis saltem venialibus nõ viuũt. In multis enim offendimus omnes. Si dixerimus quia peccatum nõ habemus nosipsos seducimus. Septies insup iustus cadit in die. Hoc itaq; ad clementissimam diuinæ prouidentiæ pertinet dilectionem ac bonitatem, vt hominem, in hac vita pro excessibus eius corrigat, ne in futuro durius puniatur. Præterea correctio ista seu castigatio Dei, qua hominem prædestinatum in sæculo isto paternè exercet & visitat, non solum proficua est ad delẽda peccata commissa, sed etiã à præsentibus retrahit, atque ad vitãdum futura disponit, dum occasiones peccãdi remouet, terret cautũmq; efficit. Vexatio quippe, secũdũ Esaiam, dat intellectũ, & qui virgam expert⁹ est, amplius metuit. Facit quoq; hominem sua peccata humiliter recognoscere atq; dolere. Propter quod dominus loquitur: Castigo te, ne tibi videaris innoxius. Rursúsque Hieremias: Castigasti me

domi

domine, inquit, & eruditus sum. Denique castigatio ista disponit ad gratiã ampliorẽ in via, maximámque, si patienter feratur, mercedem sortitur in patria. Hinc itaque DEVS suos electos in vita hac multipliciter corrigit, arguit & emẽdat, quẽadmodũ asserit, Ego quos amo, arguo & castigo. His igitur elucescit, quod illi qui nũc hoc modo nõ visitantur à DEO, sed impunè præuaricari sinũtur, & licet multis & magnis grauissimísq; subiacent vitijs nihilominus prosperãtur, ad altiora cõscendunt, & ad libitum viuũt: non sint de sorte & numero electorũ, sed reproborum:
Iudi. 8 præsertim cũ scriptũ sit. Omnes qui placuerũt Deo, per multas tribulationes transierũt fideles. Et Psalmista: Multæ, inquit,
Psal. 30 tribulationes iustorũ. Itaque quod peruersi & reprobi non castigantur paterna nũc à Deo correctione, est propter eorũ demerita, quibus sic iram dei incurrũt, vt nõ corripiat eos in vita præsenti, quatenus æterna recipiant in futuro tormenta
Psal. 80 inferni. Propter quod de reprobis & ingratis ait Psalmista: Dimisi eos secundũ desideria cordis eorũ, ibunt in adinuentionibus suis. Denique de hac tẽporali impiorum prosperitate atq; iustorũ multiplici afflictione sancti Prophetæ, imperfecti ce-

condescendentes seu morem gerẽtes, per modũ admirationis loquuntur ad dominum. Vnde Hiere. Iustus quidem, inquit, tu es domine, si disputem tecũ. Veruntamen iuste loquar ad te. Quare via impiorum prosperatur, & bene est omnibus qui prçuaricãtur in te? Et sanctus Iob: Quare impij viuũt, subleuati sunt, confortatíque diuitijs, & nõ est virga dei super illos? Nẽpe de hac re solent imperfecti mirari & quasi à seruitio dei auerti, dum se conspiciunt tribulari. Perfecti autem taliter non mirantur neque mouentur, sciẽtes quod deus propter causas iam tactas electos affligit, reprobos vero relinquit. Hæc ideo charissimè scribo vt te cautum ac timoratum efficiam: quatenus tanto plus verearis inter reprobos computari: quanto te conspicis amplius prosperari, impunite peccare, aduersa non perpeti, corporis commodis gloriari, magisque ad libitũ conuersari, quanto insuper te vides magis placere hominib⁹ & laudari, honorari, seu acceptari ab eis. Quia, vt ait Psal. Deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt, quoniam Deus spreuit eos. Nonne horribile verbum est hoc? Et quidem Apostolus idem quoque testatur, dicens: Si hominibus adhuc pla.

Hier. 12
Iob. 12
Psal. 52
Gala. 1

placerem, Christi seruus nõ essem. Et ...
Lucæ.6 saluator: Væ quũ benedixerint vobis ho
mines. Hinc scitè ꝓfecto Augustinus ai:
August. Periculosior est hic mundus blãdus quàm
molestus: & magis cauendus est quũ se al
licit diligi, quã quũ se admonet cogitque
Gregor. contemni. imo secundũ Gregorium, hos
eligit deus quos despicit mũdus. Hinc est
etenim quod idem Apostolus Paulus Co
1.Cor.1 rĩthijs scribit. Videte (inquiẽs) vocatioṇ
vestram fratres: quia non multi sapientes
secundum carnem, nõ multi potentes, nõ
multi nobiles sunt inter vos, sed quæ stul-
ta sunt mundi elegit Deus, vt cõfundat sa
pientes. Et quæ infirma sunt mũdi elegit
Deus, vt cõfundat fortia, & ignobilia mũ
di, & cõtemptibilia ecce elegit deus. Non
ergo delectet te frater inter magnos & di
uites sęculi huius, inter carnales & intimo
ratos esse & viuere, sed melioribus & do-
ctioribus te semper cõiunge, vt sapientia
virtutibúsque proficias, ne simul cũ hoc
mundo damneris, sed inter sanctos & e-
lectos sors tua consistat. Etenim si credis
Hiero. Hier. scito quod de mille potẽtibus & di
uitib. mũdi vix vnus inueniṫ aptus regno
Dei. Ora Deũ vt sic te corrigat in pręsen
ti ne te postmodũ condemnet in ęternũ.
Neque enĩ melior es S. Hieremia in vte

ro matris sanctificato, qui ait: Corripe me domine. Verũtamen in iudicio, & non in furore, ne forte ad nihilum redigas me. Nã & Paulus testatur: Si extra disciplinã estis, ergo adulteri & nõ filij estis. O dilecte nihil tibi puta nocíuius quã inter intimoratos, vanos prauámq; societatem cõsistere, nil e diuerso salubrius quàm inter pios, timoratos atque deuotos manere. Noli affectionem sequi, sed rationem. Hebr. 12

Quod non vitat peccata mortalia, qui nõ curat solicitè vitare venalia. Et de amico fideli ac familiari habẽdo, qui timoratus sit.

Articulus XXIX.

SI nõ in timore domini tenueris te instanter, cito subuertetur domus tua. Timor Dei retrahit à peccato. Propter quod Salomõ loquitur: Qui timet Deum, nihil negligit. Ille ergo in Dei timore se tenet, qui instanter, qui indesinẽter solicitus est ne Deum offendat, aut damnationem incurrat, aut peccet. Porro domus nostra, de qua fatur allegata scriptura, cor nostrum est, in quo per cogitationẽ & affectionem manemus. Hęc cito subuertitur incidẽdo peccatum mortale, quo omne spiritalę ac meritoriũ etiã aufertur, & peccans spiritaliter moritur, si nõ in timore Dei instãter perseueremus. Ex quo quidẽ innotescit

ſcit eum nõ vitare mortalia, qui to-
ligentia nõ apponit vitare venalia a
minora: Nam & ipſa venalium effre...
Auguſt. conſuetudo, ſecundũ Auguſtinum, à m-
tali nõ excuſatur. Venalia nãq; ad morta-
le diſponũt, charitatis feruorem dirimũt
gratiæ incrementũ impediunt. Hinc ſan-
cti patres affirmãt. Qui modica neglig
paulatim euacuatur ac decidit. Si ergo
frater vis eſſe in ſtatu ſalutis, in ſtatu cha-
ritatis & gratiæ (hoc eſt, extra peccatu...
mortale, & ſine cauſa dãnationis æter...
nõ ſolum ſatagas maiora vitare facino...
ſed & minora, alioquin mortuus es co...
Deo, cuius ſententiam quum nõ audi...
ouis, errat omnino. Peccatũ vero mor...
le eſt plus adhærere, delectari & affici...
bus huius mũdi creatis & caducis, qu...
Deo. Hinc dicit Hieronymus: Mens Ch...
ſto dedita ſic cauere debet minora, qu...
modo maiora peccata, ſciens de oĩ ver...
otioſo rationẽ reddendã. Vnde ait G...
gorius: Dũ parua nõ cauemus, in mag...
plabimur. Qui itaque quotidie vani...
indulget, ridendo, fabulando, iocan...
hinc inde vagando, & talia in cõſuetu...
nem deducendo, nec quotidie pœnite...
quomodo putandus eſt à mortali imm...
nis? Nemo palpet, fallat, negligat ſem...
p...

[illegible]am. Denic; ſicut illuſtriſſimus pater no
ſter Ioannes Caſſianus demõſtrat ad vitã Io. Caſ.
dum laqueos dęmonũ, nodos tentationũ
negligentiã & torporẽ, item ad proficien
dum in bonis, in omni virtute & gratia:
maximè confert habere amicum fidelem
familiarẽ, timoratum, expertũ eruditum
ac iuſtũ cui audeat homo omnia ſua ſecre
ta fiducialiter pandere, cuius poſſit conſi-
lijs inſtrui, exhortatione accẽdi, oratione
iuuari. Horũ enim amicitia in bono hone
ſto fundata, fortis & efficax eſt corã Deo.
Propter quod ſancti patres dixerũt, Nul-
la re ſic deliberari ac deijci omnẽ ſalutarẽ
fraudẽ, tentationẽ diaboli. quã vt quis to-
tũ cor ſuũ viro virtuoſo ac prouido ma-
nifeſtet. ne virus dæmonis manẽdo inclu-
ſum inficiat & occidat. Hinc ſcriptum eſt: Eccle. 6
Amicus fidelis, protectio fortis. Qui autẽ
inuenit illũ, inuenit theſaurum. Amico fi Ibidem.
deli nulla eſt cõparatio: & non eſt digna
ponderatio auri & argenti cõtra bonita-
tem fidei illius. Amicus fidelis medicamẽ Ibidem.
tũ vitæ & immortalitatis; & qui metuunt
dominũ, inueniunt illum. Itẽ alio quoq;
loco ait ſcriptura: Beatus qui inuenit ami Eccl. 25
cum fidelem. Quum enim ſit homo natu
raliter animal ſociale ſecundũ Philoſophũ Philoſo.
naturale eſt vt ab altero adiuuetur. Quũq;

homo nō sit bonus iudex suipsius, … dit vt alteri ad hoc idoneo conscientiam
Prou.3 suam aperiat. Acquiesce ergo & huic … siani cōsilio, nec proprio vnquam sensui innitaris. Omnémque mundanorum hominum familiaritatem ac societatem singularem vitare coneris quia reuera vehementissime nociua est animæ.

De modo orandi & psallendi, horisque canonicis persoluendis. *Articulus* XXV

Spiritus est Deus & eos qui adorāt eum,
Ioan.4 in spiritu & veritate adorare oportet.
Quamuis omne opus Dei reuerenter, deuotè atq; solicitè exequi debeamus. (Ma-
Hier.48 ledictus enim q facit opus dei negligenter) illi tamē actus virtutū, qui immediate circa deū versantur, cū ampliori reuerentia & singulari deuotione sunt exercendi. Porro oratio, psalmodia adoratio, horarū solutio sunt act⁹ virtutis quę latria dicitur. Quæ secūdū Tul. est virtus Deo cultum cæremoniámq; impēdens. Itaq; actus latriæ cū ingēti diligentia sunt expiendi. Ad quod requirit̄ primo diuinorū obseruātia præceptorū. Quoniā scriptū est, qui declinat aurē suā ne audiat legē, oratio eius erit execrabilis. Et iterum Maledicti qui declināt à mādatis tuis. Itaq; conuersatio conformanda est orationi, & secundo

cor per attentationé Deo vniendú. Vnde de auersis & inattétis dominus per Esaiã? Populus hic labijs me honorat, cor auté eorum lõge est à me. Et Sapiẽs quidam: Ante orationẽ, inquit, præpara animam tuam, & noli esse sicut homo tentãs deũ. Hæc autem attentio præcipuè necessaria est, & esse debet in principio orationis ac psalmodiæ. Virtus nãq; principij in sequẽtib⁹ est relucẽs & posteriora à bono principio sequũtur virtutem. Præterea quum triplex sit orationis effectus, videlicet mereri & impetrare, ac dulcis quędam refectio mentis quam orans sentit orãdo, ad primos duos affectus sufficit præfata intẽtio in principio. Ad tertiũ vero requiritur continuata & fortis attentio, secũdũ Thom. Imo secundũ Basilium super illud Psal. Hic sapiẽter, sit dicẽté: Quemadmodũ gustus corporis singulas buccellas seu partes alimenti discernit, gustat & masticat, sic interior animę gustus singulorum secũdorum verborum in psalmodia sensum debet aduertere & gustare. Tertiò vt actus prædicti perfectè soluãtur requiritur magna cordis custodia, atq; affectuosa recollectio mẽtis in deo. Propter quod abbas Agathon asserebat nõ esse laborẽ talem, vti est Deum orare. Talis auté oratio,

Esai. 29

Eccle. 18

Agathõ.

tio, psalmodia persolutióque horarū [efficacissima] est ad impetrandum à D[eo] omne, quod desideramus salubriter. H[inc] Christus ait. Veri adoratores adorabunt patrem in spiritu & veritate. Basilius quo[que] Diuinum, inquit, auxilium implorandum est, non remisse, nec mente huc illúcque vagante: quoniam talis nō solum non impetrabit, sed deū potius irritabit. Optimum proinde modū psallendi docet Bernardus, dicēs: Moneo vos dilectissimi, purè semper & strenuè diuinis interesse laudibus. Strenue quidē, vt reuerēter & alacriter domino assistatis, nō pigri, nō somnolenti, nō oscitantes, nō parcentes vocibus, nō præscindētes verba dimidia, nō integra trāsiliētes, nō fractis & remissis vocib⁹, sed virili, vt dignū est, sonitu & affectu spiritus sancti voces depromētes. Purè verò, vt nil aliud dum psallitis, [qu]am quod psallitis cogitetis. Spiritus sanctus etenim illa hora gratum nō recipit, quicquid ei obtuleris, neglecto eo quod debes. Psalmodia nō nimis festinanter promenda est. Porro secūdū Hugonem, pro

Hugon. verbo omisso, repetendus est versus, pro versu psalmus, pro psalmo nocturno. In actibus aūt prædictis orādi atq; psallendi debemus duo attendere, nostram videli-

ce

cet miseriã,& dei misericordiã, quatenus ex cõsideratione nostra miseri[illegible],imperfe ctionis,fragilitatis atq; malitiæ ad veram humilitatẽ prouocemur. Ex cõsideratione verò misericordiæ,bonitatis charitatisq; dei,ad dilectionẽ dei feruidã inducamur. Sicq; actus prædicti ex humilitate & charitate procedãt & omnis vanitas in cãtu vitet, soliq; deo placere optemus magis quoque delectemur in sensu quã modulatione verborum, magis in deuotione quàm vocis fractione,ne quid petulantię admittamus:quoniã August.sic ait: Quũ mihi accidit vt me cantus magis quam res quę canitur delectet, me pœnaliter peccare cõfiteor.Et tunc mallem non audire cantantẽ. Rursusque ait. Plus deo placet latratus canũ,mugitus boum, grũnitus porcorũ, quã cantus luxuriãtiũ clericorũ. Quid prodest strepitus labiorũ, vbi cor fuerit mutũ? Sicut enim vox sine modulatione est quasi vox porcorum sic omnino sine deuotione est quasi mugitus boũ.Sic demũ & horę legantur siue cantantur distincte cum debita attentione reuerentia & affectu, congruo loco & tempore,sine aliorum impertinentiũque verborum admixtione,sine cõfabulatione:& risus dissolutione.

De celebra. missæ cap. presby. ca. dolẽtes.

De vanitate mundi & exemplarium ... ctione ad hæc secundum Hugonem.

Articulus . XXXI.

Eccle. 1 VAnitas vanitatum, dixit Ecclesiastes. Vanitas vanitatũ & omnia vanitas. Vidi cuncta quæ fiũt sub sole, & ecce uniuersa vanitas & afflictio spiritus. ad intelligendũ mũdanæ ꝓsperitatis vanitatem, Hugo. exempla Hugonis inducã. Dic ergo mihi quid vides? Video ꝓspere nauigãtes, quibus arrident trãquillitas maris, serenitas aëris, flatus ventorũ: viros quoque in naui epulantes, discurrentes, & omni musicorum genere iucundantes, in tantum ut à qui melodia resultãtibus, pisces undique confluant, & iucundantibus lætitiam augeant. Istud ergo videtur mihi magna & desideranda fœlicitas. Sed noli nimis citò ferre sentẽtiam. Imo dic mihi, quid vides post hęc? Video undiq; nigrescere cælum, acri ventorũ cõcursu nubes agitari. mare Lucæ 6 turbari, & intumescẽtibus fluctibus nauim cum nauigantibus mergi. Heu quid laudaui, heu breuem prosperitatem quam calamitas est sequuta? Adhuc dic mihi quid vides? Video mercatores pretiosissima mercimonia secum in camelis & curribus deferẽtes, maxima lucra sperãtes, iucũde atq; alacriter incedentes. Et video magos

magna prosperitas. Quid vides post hæc? Video exercitiũ armatorũ improuise vno impetu super mercatores ruere, eosq; terrore, spoliare, fugare, occidere. Heu breuem lętitiã quãta sequuta est repẽte miseria. Adhuc dic mihi quid vides? Video domũ diuitis affluentẽ cunctis diuitiis, patrẽ familias gaudentẽ in filiis, familia copiosa, pecoribus multis, horreis plenis ac vniuersis delitiis. Et videtur magna fœlicitas. Quid vides in omnibus his? Nõne d ues quanto plura possidet, tãto maiorẽ solicitudinẽ habet? Et cum solus portet solicitudinis põdus, aliis tamẽ magis quã sibi prosunt, quę cupidè quærit vel auarè reseruat. Timet ne parta deficiant, timet violentias potentũ, suspectã habet fidẽ familiariũ. Adhuc dic mihi, quid vides? Video nuptias celebrari in quibus magnus ornatus, splẽdidus apparatus, grãdis lętitia. Et videtur magnũ bonũ. quoniã videtur sine iniuria pudicitiæ, per eas genus humanũ cõseruatur & cõiugati vĩculo dilectionis cõsociãtur. Et quare nõ aspicis mala quę sequũtur? quã rara coniugatorũ cõcordia quanta solicitudo, quãtus labor in prolis educatione, in domus dispẽsatione, quot suspicionũ ac dissentionũ occasiones inter virum & cõiugẽ oriã-

tur, quantus timor de damnorũ peric[illegible] ſurgant, ne hoſtis inuadat? Adhuc dic[illegible] hi quid vides? Video ſcholas ſtudẽtium quibus diuerſi diuerſis facultatibus ſiue ſciẽtiis ſũt ĩtẽti. Et videtur iſtud negotiũ cęteris eſſe iucũdius, eo quod ſapientiæ vacant. Nõ ſatis perpẽdis. Hi enim ſtulti viatores qui ſic in rerũ creatarum inquiſitionib⁹ occupãtur: quod dei eſt & creatoris ſui obliuiſcũtur, & quę ſalutis ſunt nõ operãtur. Vnde quod ipſi cęteris omnibus infœliciores ſint, teſtatur eorum cõuerſatio, qua nihil neque inanius eſt neque ſterilius. Fine quoque eorũ nil infœlicius eſſe poteſt, quouiã morientes ſpem ſalutis nõ habent qui viuentes & ſani per iter ſalutis incedere neglexerũt. Vani ergo & omni prorſus fruge caſſi ſunt, qui timore dei poſtpoſito, ea omittũt quę deus requirit ab eis, ſine quibus ſaluari nequeunt, neque in his iugiter occupantur, quę deus ab eis non exigit, & quæ animarũ ſalutem magis impediunt quàm iuuant. Nonne bona, proſperitatemque viæ præferunt bonis, ac beatitudini patriæ, inhærentes præſentibus potius quã futuris. Ideo ſane reprobantur à deo.

Ex dictis ſancti Bernardi de clericis.
Articulus. XXXII.

Qu-

QVid est quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? Bern. Hier. 11
Si ea intẽtione gradus ecclesiasticos quęrit clericus, vt sine sæculo in sanctimonia cordis & corporis illuminandus accedat ad dominũ suamq; ac ꝓximorũ operet salutẽ, orationis studio aut verbo prædicationis deditus rectè procedit. Natura autem modico est cõtẽta. Sed in his multi nõ solum necessaria quærũt, sed honorati incedere volũt, placere student hominibus, delectari superbire, & huic sæculo cõformari. De quibus conqueritur dominus: Ipsi regnauerũt: & nõ ex me: principes extiterũt, & non cognoui. Vniuersos si quidẽ in ecclesiasticis ordinibus honorẽ, diuitias, voluntatẽ, & quę sua sunt quęrentes, nõ deus aut charitas, sed omniũ malorũ radix cupiditas introduxit? Quid istud temeritatis, quid insaniæ est? Vbi timor dei, vbi mortis memoria, vbi gehennæ metus & terribilis iudicij expectatio? Horũ damnatio iusta est. Væ tibi clerice, mors est in olla, mors in tuis delitiis, quoniã pctã populi comedis, sumptꝰ ecclesiasticos gratis te habere reputas. Cãtando tibi proueniũt: sed melius erat fodere aut etiã mendicare. Peccata enim populi comedis (id est, oblata à populis ꝓ expiãdis

Bernar.

Ose. 8

2. Tim. 6

4. Re. 4

dis corũ peccatis.) Quod si ꝓpria p[...]ta tibi minus sufficere videntur, sol[...] esto tãquã rationẽ pro eis redditurus, [...]gnos ꝑ ei gemitus fundere, dignos a[...]re pœnitentiæ fructus. Alioquin tibi nou[...]ris illorũ peccata imputãda, quæ modo
Lucę. 3 inter delitias comedis. Paru pendis at[...] dissimulas tãquã nihil attinẽtia tibi. O iu[...]diciorum dei abyssus multa: O terribi[lis] deus in cõsiliis sup filios hominũ. Frustra incipiẽt miseri dicere mõtibus, Cadite s[u]per nos, & colles operite nos. Veniẽdo aũt ante tribunal Christi, audietur cõtra eos populorũ grauis querela, accusat[io] dura, quorũ vixere stipẽdiis, nec diluerũt peccata. Quid tibi ô insipiẽs delitiæ [ca]piunt, diuitiæ oblectant, quibus mercaris tam graue iudiciũ, tam durę temetipsum obligas rationi. Vniuersa enim vsque ad nouissimum quadrantem exigentur à te.
Matt. 5 Sed esto, surgis ad vigilias, vadis ad mis[s]as, horis chorũ diurnis nocturnisq; fre[...]quentas. Bene facis, sic ecclesiæ præbe[s] dam gratis nõ accipis. Dignum est vt q[ui] altari seruit, de altari viuat. Viuat, in qu[o] nõ superbiat, nõ luxurietur neq; ditetur, nec in vanitate aut superfluitate dispergat, nec varia griseaq; pellicea à collo & manibus diuersificata deportet. Præterea

ait S.Ber. Quid sibi vult quod clerici a-
liud esse, alia videri volũt? Nempe habi Bernar.
tu milites, quæstu clericos, actu neutrũ
exhibent. Nam neq; pugnãt vt milites. 1. Cor.
nec euangelizãt vt clerici. Cuius ordinis 10
sunt cũ vtriusque esse cupiũt, vtrũq; dese-
runt vtrumq; cõfundunt? Vnusquisq; in-
quit, in suo ordine resurget. Isti in quo?
An qui sine ordine peccauerunt, sine or
dine peribũt? Aut si summè sapiẽs deus
veraciter creditur à summo vsque deor-
sum nihil inordinatũ relinquere vereor
nõ alibi ordinandos, quã vbi nullus or-
do, sed sempiternus horror inhabitat. O
miserãdã spõsam (puta ecclesiã) talibus Iob. 10
creditã paranymphis: qui nõ amici spõsi
(videlicet Christi) sed æmuli sunt: & au
ratis studẽt, qui sibi ac aliis tabernacula
in cœlo parare debuerãt. Porro cũ impu-
dẽtia frõtosa sic cor hominis obdurauit,
vt non paueat, non horreat, non cõtre-
miscat ea iam desperatio est. Quid enim
homo horum conscius sibi malorum,
quasi iustitiã fecerit, diuino se vultui siste
re non veretur. tãquã domesticus intrat,
exit, magistrum salutat, genua flectit, o-
sculatẽ ore sacrilego, dolose agit: sed in cõ
spectu Dei Odibilis plane deo frontosa Psal. 9
temeritas, & impudentia execrãda. Pro-

pter

pter quid enim irritauit impius de
expauescēs deum omnia inquiſit.
Hinc deus nō arguit, nō flagellat, no
ſcitur modo adinuentiões eorū, ſed p
Bernar. ea in æternū. Inſuper ſecundū Bernar.
ſolentia clericorū vbique terrarū tu
ecclesiā & moleſtat, alienis laboribus lo
cupletantur, comedunt fructus terræ a
que pecunia, & prodit quaſi ex adipe in
quitas eorū. viens quippe aſſuetus d
tiis, nec exculta diſciplinis, multas cō
hit, ſ r des. Væ væ in domo Dei īuen
idolatras, q diligūt munera, & ſuo
tri deſeruiunt, in quibus regnat auari
quæ idolorum eſt ſeruitus: & ī multis
Colo. 3 rū inuenitur fornicatio, qui puritatis a
tori impuro corde & corpore cōtamin
to ſeruire præſumūt, non formi antes
diciū dei. Sic audent circ mire altari
pſalmos frequētare, quorū laus execra
Pro. 26 lis & oratio fit in peccatū. Denique à
gulis generibus hominū vſurpant cler
quod delectat. Habent enim ſingula c
que hominū genera aliquid laboris, &
liquid voluptatis. Sed aduertere eſt pr
dentiam clericorū, & mirari quemadm
dum nouo inter h ec officio diſcernen
& ab inuicē ſequeſtrātes, id ſolū quod
lectat diligūt & amplectūtur, quod m
ſeſt.

istum est fugiunt & declinant. Cũ militibus enim superbiæ fastus amplã familiã apparatus equorum, & similia complura frequentant. A mulierculis verò ornatos thalamos, balnea, omnemq́ue mollitiem & gloriam vestium rubricatasque muriũ pelles à collo pendentes mutuatur: caute omnino loricæ pondus & insomnes ĩ castris noctes, incertaque discrimina prelio rum, muliebrẽ quoque verecudiam & disciplinam, aut si quid sexus ille laboris habere creditur declinantes. Sudant agricolæ, putãt & fodiũt vinitores, & clerici, qui inter hæc torpent otio, accedẽte fructuũ tempore innouari sibi horrea iubent, & promptuaria eorum plena sunt. Vtinã nõ præ illis, vtinã vel cũ illis delicatissimo cibo & potu vescãtur. Negotiatores circũeunt mare & aridã, in labore corporis, & periculo vitæ perituras sibi diuitias cõgregantes. Dura sunt hæc. Caueãt ea prudẽtes nostri vid. clerici. Præterea dulces capiãt somnos (ne dicã stratis lasciuiant suis) & nihilominus abũdare cũctis volũt diuitiis. Quid fabros, quid cęmentarios cæterosq́; huiusmodi operarios numerare necesse est? Victũ sibi multo labore q̃runt clerici, madẽt delitiis, diuitiis affluũt ociosi. Cũ resurgere cœperint homines

vnusqu

vnusquisq; in suo ordine, vbi putas ... ratio ista locabit? Si ad milites diuer... exuisse ibūt eos, eo quod minime secū ... borē aut pericula, tolerauerūt. Sic agri-colę, sic negotiatores, & singuli quique ordines à suis eos finibus arcebūt vtpo-
Psal. 72 te qui in labore hominū nō fuerūt. Quid ergo restat nisi vt quos oīs ordo repel... pariter & accusat, eū sortiātur locū, vbi
Iob. 10 nullus ordo sed sempiternus horror inha-bitat? Curritur passim ad sacros ordines & angelicis spiritibus reuerenda myste... apprehendūt hoīes sine reuerētia & cō... ratiōe, etiā hi in quibus auaritia reg... ambitio imperat, dominaī superbia, ... det iniquitas, principatur luxuria. In... diūtur cum his maculis tabernaculū, ... viuētis iudiciū grauissimū accepturi. ... les nō placāt Deū, sed magis irritant. H... quis in principio nascentis ecclesiæ pu... set aut credidisset statum clericorum
Bernar. tantam ruinam venturum. Insuper B... nar. clericos admonens. Parcite, inquit, fratres, parcite animabus vestris, parc... sanguini qui pro vobis effusus est, h... dum cauete periculum, ignem ætern... qui paratꝰ est, declinare fugite de me... Babylonis & saluate aīas vestras. Cōv...
Hier. 3 te ad vrbes refugij, id est, ad claustra ...

possitis & de preteritis agere pœnitentiã & in presenti obtinere gratiã, & futuram gloriam fiducialiter præstolari. Non pœnitentiæ austeritas ipsa vos terreat: quoniã non sunt condignæ passiones huius temporis ad præteritam culpam, quæ remittitur, non ad præsentem cõsolationis gratiam quæ immittitur, non ad futuram gloriã quæ promittitur vobis. Ista mi frater charissime, breuiter commemoranda putaui, vt status tui periculosa sapiẽter cõsideres, tutioremq; viã arripias, & deo altissimo omni cum diligentia, puritate atque feruore die ac nocte inseruias. Rom.2

De cõtẽptu mundi secundũ Philosophos. Articulus XXXIII.

CVm gentes quæ legem nõ habẽt ea quę legis sũt faciunt ipsi sibi sunt lex. Vt Christianorũ presertim clericorum, ac religiosorum vitã carnalem ducẽtium & cor mundanum habẽtium, cõfusio, vilitas, atque peruersitas clarius ĩnotescãt modice tangam quãtum ipsi etiam philosophi sola naturali ratione inducti, talem abominati sunt vitam. Ecce Plato in Phędro, inter cætera ait: Non est philosophi studere circa escarum, potuum, & venereorũ voluptates. Philoso. inhonorat vestimentorum pretio differentiũ possessiones Rom.8 Plato.

&

& alios corporis ornatus. put nec... admittit. Intentio Philo. est minimè... corpus esse, & maxĩe distare ab eo, a... mãq; cõuerti. Anima philos. inhono... corpus, & præcipuè fugit ab eo quantu... ipsa sedm seipsam fieri. Decies enim mi... lena cõtemplationũ impedimẽta no... ex corpore proueniũt propter i... sius ne... cessitatẽ. Meditatio philoso. est solu... & separatio animæ à corpore. Ridicu... est virum omni vita se præparantem... mortem adueniente ea, mol. ste e... fer... Si quẽ videas grauiter ferre quũ de... mori, nullo modo erat philos. Quoti... anima à corpore allicitur in hæc mut... li..., ipsa seduciẽ & turbatur. Quoties ve... anima per seipsam speculaẽ, illico di... tur in sincerũ semperq; existens imm... tale. Quũ in eodẽ fuerint anima & co... pus, natura præcipit corpori regi, ser... ac subiici. Animæ autẽ regere ac domi... ri. Recte philosophantes ab omnib'... secũdũ corpus sunt concupiscẽtiis ab... nent, nec sunt pecuniarũ inordinati... tores. Deniq; teste Hier. Socrat. cõtẽ... diuitias. Diogenes oĩbus derelictis el... habitare in dolio. Tullius quoq; & Se... ca contra pecuniarum & voluptatum a... morem accerrimè itidẽ scribũt. Si ita

Hiero. 12. q. 2. c. gloria episco.

sti naturalis legis inclinatiōe inducti p
per solam naturalem fœlicitatē, aut sciē
tialem profectū omnia vitia ista sic cōte
pserūt, atque tā arctā vitam aggressi sunt
quanta dānatione digni sunt impij Chri
stiani, qui legis scriptæ ac euāgelicæ docu
mentis instructi sunt. ad quos ipse dei vni
genitus venit, atque seipsum exemplū ex Ioan.8
hibuit: & nihilominus delicatam, vanā &
dissolutam vitam habere non erubescūt,
vitiis carnis fœdantur, mundo inhærēt,
cœlestium obliuiscuntur, Deum toto cor
de venerari non satagunt? Noli charissi-
me tam ignobilibus conformari homini
bus, sed patrum sanctorū sectare vestigia,
vt tuo valeas cōplacere creatori, & offer-
re eidem florem tuæ ætatis; iuuētutē hāc
floridam, quod deo acceptissimū, & sum
mè meritorium perhibetur, dicente san-
cto Gregorio: In illa ætate quando flaue- Gregor.
scunt crines; nitescit eburnea caro ocu-
lorum gemmis rosea facies decoratur, va
letudo corpori vires ministrat, iuuenilis
ætas lōgioris vitæ spatia repromittit. quā
do vrget ratio & corporis sensus, dū audi
tus acutior, visus promptior, incessus re-
ctior, vultus iucūdior, qui in hac ætate se
domant, Deoq; sociant, præmiū Ioannis
expectāt, imo secūdum Hugo. tales offe Hugo.

 runt

runt deo agnum immaculatum. ...
Tren.3. quod loquitur Hiero. Bonũ est viro ...
portauerit iugũ ab adolescẽtia sua...
ergo charissime tardes conuerti ad do...
nũ,& ne differas de die in diẽ, ne subito
veniat super te ira eius. Te totum offer
deo in holocaustum,& ipse impẽdet tibi
se totum. Esto vere magnanimus & mitte
manum tuam ad fortia. Labora sicut bo-
2. Ti.2. nus miles Christi,& cõtra hostes anim...
ibidem. tuæ pugna viriliter. Nõ enim corona...
nisi qui legitima certauerit. Hoc omnia
conferre tibi dignetur propter boni...
suam immensam ad suiipsius honorem ...
gloriam vniuersorum creator omniũ ...
minator, qui est super omnia deus su...
mis & benedictus.

De Vita solitaria. *Artic.* XXXII

Thren.3 SEdebit solitarius,& tacebit, qui...
bit se supra se. deus noster natura
bonus (cuius essentia bonitas, cuius
immortalitas, cui⁹ volũtas æquitas ...
betur) quũ ĩ seipso summe quiet⁹ ...
inuariabilisq; cõsistat, purã atque q...
diligit mentẽ: illã vtique, quæ à strep...
tiorum, ab impetu passionum, à tum...
quoque sæculariũ abstinens cogitati...
ac negotiorum, corde tranquillo, or...
to ac libero intendit supernis vacans...

altissimo superessentiali, immenso, & superbenedicto: qui est bonitas idealis, idea æternalis, veritas exẽplar s ex cuius splẽdidissimo ac ĩdeficiẽtissimo fonte ęterno omnis emanauit pẽdetque pfectio. Ipse siquidem dominus deus noster Deus magnus & super gloriosus solus omnipotẽs solus adorandus, solus verus perfectusq́; Deus est ipsum esse purum plenum, infinitum fontale, vitale, supersapiẽtale, causalissimumq́ue consistens. Itaque quũ cõtemplatio amorosa, seu dilectio cõtẽplatiua huius entis altissimi, simplicissimi, ac beatissimi Dei, sit summa atque finalis humanæ mentis perfectio: illa viuendi religio, quæ ad contemplationem hanc compendiosius prouehit, excellẽtiusq́ue perducit, videtur esse dignissima, vtpote ad Deum aptissima via. Hæc autẽ est solitariæ ordo vitæ, qui vtique conueniẽtissima continet media contemplationis theoricæ dilectionis seraphicæ. perfectionis deificæ. Non enim anima vulgo permixta, mũdanis rebus immersa, humanis caussis intenta, seu per diuersa, vagans dispersa poterit Deo sublimi extatice conniri pure infligi, stabiliter copulari. Quoniam ergo te quàm dilectissime frater ad vitã solitariã summopere exhortor: con Lucæ.4.

 gruum

gruum reor tibi de hac vita conscri
pau:a,quaten⁹ eius cognita qualitat
gnitate,dulcedine,ac decore,ad eius a
plexum magis festines.In primis itaq;
tuendum est,quid sit finis solitariæ con
uersatiõis.Quùm enim omniũ religiorũ
seu ordinũ sit per paupertatem sponta-
neam castitatem,plenariam obedientiam
promptam,tanquam p funiculũ triplicẽ
(qui rũpitur difficulter)ad superiores par
tes animæ(in qua summæ trinitatis ima-
go expressa est,reforma ione pfectã con
scendere,pura ad diuinorũ speculationẽ
præclaram,d lectiõnémque feruidam a-
que in vtroque fixionem,inquãtum hu
vitæ possibile est,stabili am: tamen soli
riæ professionis ac vitæ intentio est ad
contemplationem ac dilectionẽ diuino
rum tanto deiformiorem,puriorem fer
didiorem,ardentiorem , ac indissolub
liorẽ pertingere,quantò præ ceteris cu
ctis ordinibus ab hominibus am lius
elõgat,peccãdi occasiõ.s magis decli
ab occupatiõe circa diuersa , lenius ab
net.Districtiora quoq; seu asperiora m
dia ad hũc finẽ assumit Porro quũ hom
iuxta philosophum,naturaliter sit anim
sociale,politicum , constat quod in soli
tudine efficaciter degere sit supernatu-
le

le, diuinum, præstantissimum, non humanum. Hinc optimè ait Philo. quod homo solus est deus, vel bestia, hoc est, diuinus vel bestialis. Nēpe si dignè ac fructuose viuat in solitudine, est potius supra hominē & deus qui tā per participationē quā homo vtpote diuinis actiōibus iugiter occupatus. Oīs nāq; natura maximè imitatur, imo quodammodo trāsformatur ī id cuius actiones magis exercet, quēadmodum iracūdi canes, & rapaces lupi vocantur. Sicut igitur Deus sanctus fortis & immortalis seipsum æternaliter diligit, & speculatur incessabiliter seu inspicit: ita & solitarius omni hora, quantum possibile est, actualiter ferri debet in deum, per cōtemplationem synceram, dilectionémq; stabilē, cæteris quoq; actibus latriæ (scilicet laudibus dei, orationi, compūctioni, lectioni, gratiarum actioni, & morū conuersioni) fortiter insistendo. Deniq; sicut in præinducto Hieremiæ eloquio tangitur ad huiuscemodi vitam tria requirūtur atque cōcurrunt: videlicet solitarij sessio, id est ab exterioribus occupationibus mūdanisq; actibus quies. De qua dicit Apostolus: Operā detis vt qeti sitis. Et Esaias: Si reuersi, inquit, fueritis vt quiescatis, salui eritis. Vel sessio solitarij est humiliatio

 eius.

Psal.138. eius. De qua Propheta. Tu cognouisti [illegible] sionem meam & resurrectionem m[illegible] Secundum extra iturnitas. in qua [illegible] tur retretatio ling ae ab omni [illegible] inatili & humano col[illegible]quio. Tertia eleuatio ei s supra seip sum, seu cordis erectio ad diuina. Ad quam disponunt duo prætacta. Primum horum tangit Hieremias, dicens: Sedebit solitarius Se cundum quum subdit: Et tacebit. Tertiū quū adiecit Quia leuauit se supra se. Hęc æquidem eleuatio est prædicta iam diuinorum contemplatio pura, ac feruida dilectio, quæ reformationem passionū a pulsionē que vitiorū præexigit, & [illegible] per vnctionem à spiritu sancto præcipu[illegible] gnauā cordis custodiā, atque mētalē [illegible] bilitatē requirit omnem consolationem mundanam, repausationē carnalē, ac [illegible] mi remissionem excludit imo necesse [illegible] indesinenter cum s[illegible] hu[illegible] tis a[illegible]ectu viscera diuinę clementiæ, p[illegible] gratiæ incremento, conseruatione, ac [illegible] fectiōe pulsare ac implorare. Præterea [illegible] ta ista ex parte subiecti atque obiecti [illegible] gnissima est, quū fit in supremis animę [illegible] ribus intellectu & voluntate, & circa DEVM altissimū ac diuina versetur. Est quoque dulcissima. Gaudiū enim est [illegible]

fusio animi in conceptu boni. Et quo bonum hoc conuenientius, præstantiusque fuerit & potentia ipsa apprehensiua nobilior ac vnio potētię cum obiecto purior, atque intimior, eo erit delectatio maior. Quum ergo incomprehensibilis adorandus & supermirabilis dominus deus noster sit oī menti creatę, bene dispositę cōuenietissim⁹, optimus atq; dignissimus, ītellectus quoq; & volūtas animæ rationalis sit nobilissimę ac diuinissimę vires ipsius, cōtēplatio etiā & dilectio īmediate deū attingāt, palam est quod in contēplatiua dilectione dei syncera, ac feruida, magna valde suauissimaq; delectatio sita est. Presertim cū iuxta Philosophū Philosophia habet delectationes admirabiles sibi admixtas. Quid enim dulcius esse poterit in vita presenti, quàm deo omnipotenti, fonti omnis decoris, mente adhærere trāquilla? Nam & animus ordinatus sibiipsi dulcissim⁹ est. Et secura mēs, quasi iuge cōuiuiū. Vnde quāuis vita solitaria incipiētibus & imperfectis, eius dulcedinem fructū atque profectū nondū expertis laboriosa & ardua sit, præsertim cū spiritualis consolatio eius a deo subtrahitur: proficientibus tamen, presertimque perfectis exercitatos sensus habētibus prorsus

dulcissima est, & iucũda. Quippe qui huius dulcedinẽ vbertim gustarũt, & quantũ in ea profecerint, non ignorant. Hi quoq; deificati ac illustrissimi viri omni sapientia, virtute & gratia decorati, itẽ episcopali fastigio sublimati, amore solitariæ seu claustralis vitę, episcopatus suos reliquerũt atq; ĩ locis secretis solitariã vitã duxerũt. Inter quos fuerũt S. Grego. Naziãzenus Episcopus, S. Iustus Lugdunẽsis Archiepiscopus, S. Narcissus Hierosolymitarũ antistes, S. Vulfranus Senonẽsium pontifex, sanctus Remaclus & sanctus Amandus Traiectensis, quod nũc est Leodiensis sedis episcopi. Sed & Petrus quondã papa Celestinus quintus. Nonne papatus altissimo apice derelicto, eremiticam vitam elegit & duxit? Quid enĩ intersit inter vitam solitariam seu claustralẽ & pontificalẽ, quãuis sanctam ipse de seipso loquẽs testatur B. Papa Greg. in principio dialo. dicendo: Infœlix animus meus pulsatus occupationi, suæ vulnere meminit qualis aliquando in monasterio fuit quomodo ei cuncta transitoria subter erant quantũ omnibus volubilibus eminebat quod nulla nisi cœlestia cogitare consueuerat, quod corpore retentus ipsa iã carnis claustra contemplatione trãscendebat

quod mortem quoque tanquam vitæ ingressum præmiúmque laboris amabat. At nunc ex occasione curæ pastoralis sæcularium homnũ negotia patitur, & post tam pulchram quietis suæ speciẽ terreni act⁹ puluere fœdatur. S. quoque Hieronymus q̃d in solitudine profecerit, ipse testis sibi est de seipso humiliter non iact. nter hæc scribens: Ego, inquit, homũculus sic abiectus, sic vilis adhuc viuẽs in corpore ĩ deserto, angelorum choris sæpe interfui, nihil de corporeis rebus per hebdomadas sentiẽs, & diuinę visiõis intuitu post multorum forte dierum spatia præscius futurorum corpori restituebar. Quid ibi manens felicitatis habebã, inenarrabilis gaudii, testis est Trinitas ipsa quam cernebã, nescio quo intui u. Testes sunt & ipsi beati spiritus qui ad. rãt: testis est & cõscientia mea. Ecce amãtissime mi quid cõfert Christi deuotissimis famulis solitaria vita. Quia, vt nosti, virtus vnita fortior est q̃ dispersa. Et rursus, quo anima circa plura diffunditur, occupatur, diuiditur: eò debilior est ad vacãdum vni illi simplicissimo atque altissimo, quod solum necessarium est. Idcirco ad mentis recollectionem & confortationem in deo ad synceri ssmam cõtẽplationem omnisq; gratiæ incremẽ

 tum

tum, & ad habendam præcipuam m... do, & cætera bona ag ndo deuotion... confert & prodest solitudo. In qua ... mo coram deo tātò liberius fiduciā ... effundit quantò se à nullo hom.nū nota ri aut cōspici nou t. Ibi quoque anima re ligiosa à Deo cōsolari eiusque colloquia meretur quemadmodum per Osee prophetam testatē. Ducam eam in solitudinē & loquar ad cor ei⁹. Deniq. ipse etiam Christus (cuius omnis actio nostra est instructio) qui sicut frequentia hominum à perfectione impediri nō potuit, ita nec solitudine adiuuari: nihilominus vt suo nos doceret exēplo, oraturus recessit à populo, & montē cōscendit iuxta illud: Ascē
Matt.14 dit in montē solus orare, imo iā passione instāte, non solū à beatissimo Apostolorū collegio, sed à tribus insuper familiarissimis charissimisq; discipulis abiit solus
Luce.22 ī secreto orauit. Auulsus est inquit ab eis, quantum iactus est lapidis, & positis genibus orauit. Propterea in statutis ordinis nostri habetē, Suauitates psalmorū studia lectionum, feruores orationum, excessus cōtemplationū, baptismata lachrymarū nulla re magis q̃ solitudine posse iuuari. Hæc ergo est solitaria vita, ī cuius præconiū sanctissimi patres hoc modo promunt

sunt: O vita solitaria seu eremitica vita angelica, atque deificatu viuarum animarum ex cedro gemmarum cœlestium, spiritualium curia senatorum odor tuus cũctorũ aromatum fragrãtiam superat. Quicquid de te cõgitatur, dignitati tuæ nullatenus adæquatur. Quoniam linguam carnis nequaquã exprimere sufficit: quod de te spiritus inuisibilis sentit. Qui te nouerunt, te diligunt. Et qui te gustauerunt, præconia tua concinunt. Bonum est viro quũ te portauerit ab adolescentia sua. Tu castra dei Tu turris Dauid ædificata cũ propugnaculis. Mille clypei pendent ex te omnis armatura fortium. Tu campus diuini prælij, spiritalis area belli, angelorum spectaculum, palestra fortiter dimicantium. O cella mors vitiorum, fomentum virtutum cœlestis doctrinæ schola, artiúmque diuinarum disciplina, tu paradisus delitiarum, vbi rosæ charitatis igneo rubore flammescũt, & lilia castitatis niueo splendore cãdescũt ac violæ humilitatis, dum imis cõtentæ sunt, flatibus non impelluntur. Tu quoque ô cella es scala Iacob, quæ hominem vehis ad cœlum, angelósque ad humanum deponis colloquiũ. Tu conciliabulum dei & hominum secretariũ in carne degentiũ, & spirituum supernorũ, dei &

Thren. 3

Cant. 4

Ibidem.

& hominum colloquutorium, arcanum dulcissimum. Ecce quam pulchra res, cies, dũ frater constitutus est in cell, nocturnas agit vigilias, & quasi ꝓ diuinis castris militares custodit excubias. Hinc contemplatur in cœlo cursus astrorum. Hinc decurrit per labia eius ordo psalmorum, mens ipsa diuini amoris calore succenditur, stillántque per genas ex oculis lachrymæ dulces, quib⁹ anima deiformiter pulchrificatur. Tunc vita carnalis vilescit, & molibus iacentium in stratis, ac lasciuientiũ delectatio atque pausatio, quàm spernendę sint innotescit. O vita solitaria, vita fœlix & sãcta, vita diuina & libera, vita pura atque angelica, tu splẽdor animæ amica sapientiæ, ornamentum ecclesiæ, plenitudo gratię, cõsummatio perfectionis, custos quietis & pacis. Te lex attollit, ꝓpheta miratur, vniuersique insuper qui vitæ

Psal. 35 perfectionis cacumen sortiti sunt, tua præconia norũt, Adhæreat lingua mea fauci-

Psal. 137 bus meis, si non meminero tui, si nõ proposuero te in principio lætitię meę. Tu requies mea in sæculũ sæculi, hic habitabo quoniã elegi eam. Hãc igitur te vitã charę mi frater opto lætanter arripere, fructuose tenere, fœlicitérque finire.

De honesta conuersatione clericorum.

Attica

Articulus XXXV.

OBſecro vos in domino, vt digne am bulet is in vocatiõe qua vocati eſtis. Quoniã nec dũ chariſſime decreuiſti charismata meliora æmulando ſtatum perfectionis arripere totiq; mũdo & propriæ voluntati perfectè abrenuntiare: vt interim viuas vt oportet decétque canonicũ quid ad hoc requiratur, tibi breuiter pandam. Itaq; in principio tertij Decretalium inter cætera de clericis ſeu canonicis ſcriptũ eſt (Nẽpe quod ibi de clericis legitur, certũ eſt ad canonicos pręcipuè ptinere) Clerici arma portãtes & vſurã exercẽtes excõmunicentur. Si quis ex clericis comã relaxauerit anathema ſit. Monaſteria monialiũ ſi quiſquam clericus ſine manifeſta & rationabili cauſa frequentare præſumpſerit, per epiſcopũ arceatur. Et ſi nõ deſtiterit, ab officio eccleſiaſtico reddatĩ immunis. Bona clericorum veniant in cõmune, in vna domo veſcantur, atque ſub vno tecto dormiant ac quieſcant. Ludos & ludibria in eccleſia nequaquã exerceant. Vt clericorũ actus & mores in melius reformentur, continenter & caſte viuere ſtudeãt vniuerſi, præſertim in ſacris ordinibus cõſtituti ab omni libidinis vitio præ cauẽtes, quatenus ĩ cõſpectu omnipotẽtis Dei

Ephe.4

De vita & ho. cl. c. ſi quis.

De vita eth. cle. c. clerici & c. monaſte.

Dei puro corde, & casto corpore ministrare. Ne vero facilitas veniæ incentiuũ tribuat delinquẽdi, statuimus deprehẽsi fuerint incõtinentię ... rare, : rout magis aut minus peccauerint puniantur secundũ canonicas sanctiones quas efficacius & districtius præcipimus obseruari, vt quos diuinus timor à malo nõ reuocat, tẽporalis saltẽ pœna coerceat à peccato, videlicet vt ab officio suspendatur, & ecclesiasticis beneficijs spolietur. A crapula & ebrietate omnes clerici diligenter abstineant. Vnde vinũ sibi temperent, nec ad bibendũ quisquã incitetur, quia ebrietas & mẽtis inducat exiliũ & libidinis prouocet incentiuũ. Vnde illũ abusum penitus decreuimus abolẽdũ, quo in quibusdam partib' ad potus æquales suo modo se obligãt potatores. Si quis autem super his se culpabilẽ exhibuerit, nisi à superiori cõmonitus satisfecerit, ab officio & beneficio suspendatur. Clerici officia vel commercia secularia nõ exerceãt, maxime inhonesta. Mimis, ioculatorib', & histrionibus nõ intendãt. Tabernas prorsus euitent nisi forte causa necessitatis in itinere cõstituti. Ad aleas & taxillos non ludãt, nec huiusmodi ludis intersint. Coronã & tõsuram habeant conuenientẽ, & se nõ of...

De vita &ho.clec.à crap.

De vita &ho.clec.clerici officia.

ficijs ecclesiasticis & alijs bonis studijs exerceant diligēter. Clausa deferāt desuper vestimēta, nimia breuitate vel lōgitudine nō notanda. Pannis rubeis aut viridibus, manicis, sotularib⁹ cōsutitiis frenis sellis pectoralibus deauratis aut aliā superfluitatē gerentibus non vtantur. Fibulas aut corrigias argento seu auro ornatas nō ferant Nec anulos: nisi, quibus competit ex officio dignitatis. Inhibendū est vt nullus sacerdos fœminas de quib⁹ suspicio esse pōt, retineat si presbyter, diaconus, aut subdiaconus de quacunq; fœmina crimine fornicatiōis suspect⁹, post primā, secūdā, & tertiā admonitionē nūniaī fabulari, aut aliquo modo cōuersari cū ea excōmunicatiōi subdaī. Cū clericis nō permittāī mulierculę habitare, nisi forte de illis personis existant, in quibus naturale ius nil permittat criminis suspicari. Ecce mi frater ex his elicere vales, qualis aliquādo fuit, & nūc quoque merito esset cōuersatio canonicorū, quā honesta, religiosa atq; deuota. Proh dolor stat⁹ ille vehemēter nimis prolapsus est. Forsitan dices ea quæ dicta sunt ad ius positiuū pertinere, & per cōsequens dispēsationi præsertim summi pōtificis subiacere, nec te obligari ad ea. Fateor vtique quod dum rationa bilis

Decohabi.cle. & mu. j. & c.si quis.

j. q. 7. c. necessaria.

bilis causa est, dispensationem admit... & quamuis fortè, quantum ad aliqua ... per dispensationem amota sunt (vt p... quo ad cohabitationem, conuescent ... & bonorum communitatem) non ... men quo ad alia multa: videlicet quo ... continentiam, sobrietatem, mundana... vanitatũ ac superfluitatum euitation... in spiritalibus exercitijs diligentem oc... patione, atque in ecclesiasticis officijs ... bitã exercitationem. Postremo vt cert... tibi patescat, quãta exigãtur ad hoc qu... aliquis per dispensationẽ excusetur co... deo ab obligatiõe, & ab impletione ... iuris præcepti, statuti, seu regulę suo statu... cõuenientis: aliquid tibi de dispẽsat... conscribã. Et quidẽ in primis certiss... est, quod dispensandi potestas consisti... summo põtifice, cæterísque prælatis, ... sicut in domino, aut principali princi... sed tanquã in ministris & instrument... bus causis. Minister autẽ & instrum... lis causa agere debet, atque moueri se... dum directionẽ atque volũtatem do... ni & principalis artificis. Itaque vt dis... satio valeat, & à culpa corã deo excu... oportet vt secundum Dei omnipotent... summi legislatoris volũtatem cõsensu... que fiat puta ex ratiõabili causa, absq...

j. q. 7. c. ... ta. de prę ben. & dig. c. ex posuisti. & in gl.

ris iniuria,& veritatis iactura. Idcirco ĩ se
cũda secũdæ quæst.lxxxviij. Thomas dis- Thom.
seruit, quod prælatus pro suo nõ potest li
bitu dispẽsare, nec in manifestis malis ei⁹
dispẽsatio à culpa excusat. Itaq; dispẽsan-
do non debet potestate sibi collata abuti:
sed ea fideliter vti ad aliorum profectum j q.v.c.
secundum finalem intentionem summi le nc.
gislatoris, a quo est omnis potestas. Ideo
nanq; dicit Apo. Sic nos existimet homo 1.Co.4
vt ministros Christi,& dispẽsatores mini
steriorum Dei. Hic iã quæritur inter dis-
pensatores, vt fidelis quis inueniat. Et de- 2.Co. 13
nuo: Secundum potestatẽ, inquit, quæ da
ta est mihi in ædificationem, & nõ in de-
structionem. Denique secũdum Hostien- Hostiẽ
sem, dispẽsatio est misericors relaxatio ri
goris iuris per eũ, ad quem pertinet, ca-
nonice facta. Et, vt ait Durãdus super sen Duran.
tentias, Dispẽsatio importat amotionem
obligationis iuris in casu, quãtum ad ali-
quem vel aliquos certúmq; est quod hoc
fieri nequeat sine ratione idonea & ratio
nabili causa. Quæ secundũ doctores po- j.q.7.ca.
nitur duplex. Puta vrgẽs necessitas,& ve tali.
ra euidénsq; vtilitas. Propterea dicit Guil Gui.par.
lelmus Parisiensis: A multis prudentibus
dicitur, quod dispẽsatio est ius & nõ iuris
diminutio aut derogatio seu ei⁹ in aliquo

 læsio.

lęsio. Causa siquidem propter quā dispē-
satio fit, facit proculdubio vt iustum
quod indulgetur. Alioquin non dispē
tio, sed iuris dissipatio esset. Et ex hoc
trahūt quod dispēsatio aliud non est
latentis seu virtualis intentionis ipsius
gislatoris expressio, itaq; q̄ si legislator
adesset, ipse stāte tali necessitate aut vti
tate sic iudicaret agendū, imo sic ageret.
Vnde secundum hoc per dispēsationem
mutatur materiale in lege, non legis for-
male videlicet intentio legislatoris, q
est principale in lege. Prelati ergo est
genter considerare causam dispēsati
secundum rectæ rationis & veræ pru-
Bernar. tiæ discussionem. Alioquin nec ipse
culpa immunis, nec ali⁹. Vnde Sāctus
scribit Roberto monacho qui de licen-
tia pape trāstulit se de ordine rigidiore
stertiensium, ad ordinem Clunac
leuiorē. Nō tibi frustra quis blādiatur
d spēsatione apostolica cuius cōscien-
1.q.7. c. tenet ligatā diuina sententia. Hinc e
tali &c. secundum doctores in lege aliqua p
necesse. & debet fieri dispensatio propter cō
lentem necessitatem, aut veram ma
stāmque vtilitatem, quū verisimiliter
ceptasset, & approbasset legislator si
occurrisset. Alioquin dispēsator potest

te sibi concessa vtitur imo abutitur, in destructionē, nō in ædificationē. is quoq; q De tesc. c. super literis.
d ispēsationē requirit sine necessitate aut vtilitate præfata, vel per talis suggestionē aut veri suppressionem, fallit seipsum nec excusatur à culpa. Hinc libro de cōsideratiōe scribit Bernar. ad papā Eugeniū. Nō Bernar.
sum tam rudis, vt ignorē vos positos dispēsatores, sed in ædificationē, nō in destructionē. Vbi vrget necessitas excusabilis est dispēsatio. Vbi vtilitas prouocat laudabilis est. Vtilitas dico cōis, non ppria. Nam vbi nihil est horum nō plane fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est. His consonāt summorū pontificum scripta Gelasij & Leonis. Ait quippe Gelasius Gel. pa.
papa. Vbi necessitas nō est, inconuertibilia maneant sanctorum patrum decreta. Leo pa.
Et sanct⁹ Leo papa. Vbi necessitas nō est, nullo modo violentur sanctorum patrum instituta. Ecce ex his potes pensare frater amande, quando & qualiter dispensatio à culpa excuset, quàm rationabiliter sit petenda, quā circunspecte atque prudenter exhibenda. Per quid etenim status ecclesiæ eatenus corruit & defecit sicut per cōsuetudinariam, incircunscriptā ac leuem dispensationē? Ideo quātū tibi possibile est, esto iusti veriq; tenax. Et quę nūc scri
NN 2 psi

psi ad canonicos pertinere quãdiu in hoc statu es, quãtũ bono præuales, modo diligenter obserues, vt per hoc gratiam merearis ampliorem à domino, per quã meliora æmulando charismata statim perfectionis viriliter fœliciterq; arripias ad honoré, laudé, & gloriã creatoris adorãdi, excelsi, ac immortalis, qui est super omnia Deus sublimis & benedictus. Amen.

De vanitate mũdi, breuitaté q; vitæ præsentis, ex verbis beatissimi Augustini.

Articulus XXXVI.

Prou. 29 DIes nostri sunt quasi vulnera super terrã, & nulla est mors. Quemadmodum decimotertio de ciuitate dei cap. decimo asserit Aug. ex quo quisq; ĩ hoc corpore morituro cœperit esse hoc incessanter in eo agitur, vt mors veniat. Hoc enim agit eius mutabilitas toto tẽpore vitæ huius: si tamẽ vita dicenda est, vbi ad hoc viuitur, vt ad mortem perueniatur. Nemo quippe est, qui nõ morte propinquior sit post annũ, quàm ante annum fuit, & cras quã hodie, atq; hoc die quã heri, & paulo post quã nunc. Quoniam quicquid temporis viuitur, de viuendi spatio demitur: & quotidie fit minus minúsque quod restat: vt omnino nil aliud sit tempus vitæ huius quàm cursus ad mortem: in quo

August.

nemo

nemo vel paululũ ſtare, vel aliquãdo tardius ire permittitur: ſed pari motu omnes vrgentur, ac diuerſo impelluntur acceſſu. Neq; enim cui vita breuior fuit diẽ celerius duxit, quàm ille cuius longior extitit vita: ſed quũ æqualiter & per æqualia ambo raperentur momenta, alter terminum habuit propius, alter remotius. Aliud aũt eſt vitæ plus egiſſe, aliud tardius ambulaſſe. Qui ergo vſque ad mortẽ productiora temporis ſpatia agit: nõ lẽtius pergit, ſed plus itineris cõficit. Porro ſi ex illo momento quiſq; incipit mori (hoc eſt eſſe in morte) quo in loco huius exilij agi mors ipſa cœperit (hoc eſt ab ipſo plane vitæ exordio) hæc profecto quũ dettahẽdo finita fuerit poſt mortẽ iã certè nulla amplius erit. Quid aliud enĩ dieb⁹ horis, momẽtiſq; ſingulis agitur donec vita hęc cõſummata, mors quæ agebatur impleatur? De hac materia præallegato atq; ſequẽti capit. Augu. diffuſius loquitur. At vero de infinitis malis & miſeris vitæ præſentis. xx lib. de Ciuit. dei idẽ ſapientiſſimus Augusti. xx. cap. prolixè pertractat dicendo: Quãtum ad primam originem pertinet, omnium mortaliũ progeniẽ fuiſſe dãnatam teſtatur præſens hæc vita, ſi tamẽ vita dicenda eſt, tot tantiſque malis plena. August.

Quid enim aliud indicat horrēda profunditas igorantiæ, ex qua omnis error existit, qui omnes filios Adā tenebroso quodā suscipit sinu, vt homo ab illo liberari sine labore, dolore ac timore non possit? Hoc etiam indicat amor ipse īordinatus tot rerū vanitatū ac noxiarū, ex quo oriuntur mordaces curæ, perturbationes, mœrores, formidines, insania, gaudia, discordiæ, lites, bella, insidiæ, iracundię, inimicitiæ, fraus, furtum rapina, luxuria atque superbia. Insuper in libro de miseria mūdi Augustinus de his plenissime disputat: Attende, inquiens, tibi ne diaboli laqueis implicatus, præda fias venantis, qui rugiens circuit quærens quē deuoret. Vita ista fugitiua est & infidelis, vt nec amatoribus suis fidem præstat, & ab origine mundi se credentes fefellit, & omnes ei se iplicantes decepit, sicque nullū omnino reddidit certum, vt omnibus probetur esse mentita. Ecce mundus qui diligitur, transitus fugit; & tamen cæca carnalis cōcupiscentiæ mente fugientem sequimur, labenti hæremus. Et quia labentē tenere nō possumus, cum ipso labimur quem cadentem tenemus. Nonne vita ista morti similis est, in qua abundant dolores & gemitus, suspiria & tantæ miseriæ? Alius damni affe-

affectus plangit. Alius orbitate percussus, luget. Alius morte amicorũ deplangit. Ali⁹ in paupertate plorat. Tribulatio magna est ex quo nascitur homo. Prima vox eius indicat infirmitatẽ. Nascitur infans, & statim plorat. Nõdum loquitur, & propheta est suæ calamitatis. Lachrymæ testes sunt miseriæ, quod in labore futurus sit & timore. Mox incipit esurire, sitire, & lassescere. Sunt denique homini duo tortores vitæ, nõ simul torquẽtes, sed cruciatum alternantes. Quorũ nomina sunt timor & dolor. Quando tibi bene est, times. Quãdo tibi male est, doles. Quem seculi huius hominẽ non decipit prosperitas? quẽ nõ frangit aduersitas? Ecce quę pateris homo in miseria ista quam diligis, vbi est falsa voluptas, vera calamitas, nulla securitas gaudij, sed timor torquẽs, cupiditas auida, tristitia arida. Et quis sibi omnia mala huius vitæ numerare posit? Vt enim prætermittã ea mala, quæ omnes homines cõmuniter opprimũt: qualia esse putamus secreta pericula malaq; specialia singulorũ, quorũ sibi cõscij sũt: Si cogitare voluerit quisq; quę à iuuenili ætate mala fecerit, q̃ sustinuerit, & cõstituat ante oculos suos præterita tẽpora, cõsideretq; diligẽter, quot inanes labo-

res tulerit, quoties pro amore hu...
frustra sudauerit, quoties in labor...
natib⁹ fallaces inuenerit exitus, & ...
gos decursus nullā requiē adeptus ...
gnoscet quid de hac vita sit iudicādu...
ser homo quid agis? quo tendis? In h...
mūdo in agone cōtendis: & obluctatu...
bi hostis, quē nō potes videre, nec po...
ris latere. Ingerit tibi blādimēta, rap...
cœli gaudia, illaturus inferni crucia...
Iob 18 Abscōdita est à terra pedisse qua ...
& discipula illius super semitā. ...
inicus generis humani vniuscuiusq; ...
res, naturalesq; īclinatiōes, cui ...
propinqui & illa ante faciē ponit, ...
mentē facilius inclinari cognoscit. ...
homines lucrū auri vidēt, damnū salu...
non vident. Et stulti voluptatibus dece...
pti, dum cernūt quæ carnaliter dilig...
non attendunt quo æternaliter ruun...
quia nullus intelligit, in æternū perib...
Idcirco si tibi mūd⁹ arridet, time falla...
Memor q̄a extremū, vt Salomon inq...
Prou. 14 gaudij luctus occupat. Omnis nanq; ...
mana iucūditas in fine amaricatur. ...
do gaudetur in seculo nō gaudetur in...
mino: & ediuerso. O quā multi sunt ga...
dentes in seculo, & quam pauci in do...
no! In seculo gaudere, est de iniquita...

& vanitate, de diuitiis & honore terreno, de exteriori ornatu, turpitudine vitiorum, & ludis ac verbis scurrilibus gloriari. Quod est ęternam certe tristitiam promereri. Nemo potest amplecti Christum simul & seculũ. Multi Christiani sunt, qui Deum tunc amant, laudant, & gratias agunt, dum prosperè ipsis succedit: sed dũ aduersa contingũt, blasphemãt. Tales ex commodi causa, non ex amore seruiunt Deo. Quibus quidẽ Deus dicere poterit, gratia cõmodi vestri mandata mea seruastis: non quia me purè amastis. Quid te ô homo in vanitate extollis? Nonne corpus tuũ puluis? &, vt Ecclesiasticus inquit cinis? Nonne tuipse terra & cito resoluendus in terram? Respice in sepulchra hominum, & vide quid ex te nisi cinis remanebit & ossa. Quæ cum ita sint, per tot errores festinas ad inferos qui tot vias accepisti ad cœlum per Iesum Christũ. Cur amatur quod relinquitur? Cur negligitur quo peruenitur? Multa his similia in præfato libello August. deuotissimè differit. Postremo in quodã scribit sermone: Attende ô misera peccatoris anima illã horam horribilẽ qua de corpore es egressura. Aderunt mox ministri maligni, maledicti diaboli, spiritus illi horribiles, sæuissimi Eccl. 10 August.

uissimi leones, rugientes vt rapiant. dam videlicet te miseram animam subito horribilia patebunt loca pœ. chaosq́; tenebrarum. horror mœro. rot & tremor angustiæ, pauor vlti horrendæ, mansionis tremẽdæ vbi lo est flentium, stridorq́; dentium. vbi n sus est vermium, clamor dolẽtiũ. vbi gementiũ. vbi vox est clamantiũ pecc rũ. Væ væ væ nobis filiis Euæ. Quæ & his similia, imo millesies plus qua potest peiora, infœlix anima de cor exitura audierit, viderit, senserit, qua quantus timor, terror, & tremor ei ca? Ea frater præcogita, & nũquam a de tuo recedãt hæc omnia, vt æter na euadas supplicia & gaudia apprehendas sine fi- ne mansura. Amen.

D. Dio

D. Dionysii Carthusiani, Amatorum mundi speculum, plane vtilissimum Appẽdicis epilogiq; loco præmisso opusculo annexum.

Idete quõo de cautè ambuletis non quasi insipientes, sed vt sapientes. redimẽtes tẽpus, quoniã dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes: sed intelligẽtes, quæ sit voluntas Dei. Aposto. Paulus cõscius consiliorum Dei sciens quòd infinitæ sunt cœlestis patriæ delitiæ, quas nec oculus vidit, nec auris audiuit, quæ neq; pro multitudine nec pro magnitudine in cor hominis ascenderunt: ad quas frequenter inuitamur ex euãgelio, & ex scripturis sanctis scientiq;, quòd maligni spiritus ad impediẽdum nos in hac vita & via stricta & arcta, quæ ducit ad æternam vitam sunt tãtò solicitiores quãtò delitiæ ad quas vocamur, existãt nobiliores & iucundiores. Hortatur ergo nos in verbis præmissis, vt vndiq; cauti & circũspecti cautè prospiciamus iter nostrũ dicẽs: Videte quomodo caute ambuletis. Ne scilicet

Ephe. 5
Esai 64
1. Cor. 2
Mat. 22
Luc. 12
Matt. 5
Heb. 19
Matt. 7
Rom. 2
Col. 4

licet à via regia quę ad cœlestia du...
dia deuiantes in manus hostiũ inc...
Ephe. 5 Et subiũgit Paulus, redimentes te...
quoniã dies mali sunt. Si enim deb...
bene (vt oportet) flebilem, miserab...
atque damnabilem cursum seu stat...
di præsentis temporis cõsideremus...
dies quã mali sint occulta fide cerni...
scilicet quomodo quasi totus mun...
rat, (secundũ Ioan. in Canonica...
maligno posit⁹ est: proh dolor (qu...
dolore dicendum est) tam in ca...
quã in mẽbris, tam in clero quã in p...
lo, tam in religiosis quã in secul...
tam in senibus quã in iuuenibus, tam i...
masculino quã in fœminino genere. E...
sic heu corrupta est via vniuersæ c...
Quod bene tãgit B. Bernar. dicẽs. Ni...
nisi amor tur...is in hoc seculo, nec...
secura, quia oĩa quæ eius sunt, cõtam...
tur superbia, auaritia, cupiditate, &...
ria. Recessit enim lex à sacerdotibus...
stitia à principibus, consilium à sen...
bus, religio à clericis, amor à parẽt...
fides à populo, reuerẽtia à subditis,...
castitatis à virginibus, pudicitia à co...
gatis. Et qd est quod non venit Anti...
stus? iã enim à multis ignoratur Chr...
& à potentibus quasi peregrinus h...

ur. Hæc Bernard. Conueniens igitur est, vt sanam doctrinam Pauli doctoris gentium premissam deuoti attendentes, cautè & sapienter figamus gressus nostros in hac lachrimarum valle, & apertis oculis saltem interioris hominis, arctam regiamque viam quæ ducit ad cœlestē patriam, à qua peccando exulamus, reuertētes, perseueranter ambulemus, non retro inspiciētes, ne declinātes ab ea errem' & sic in profundum æternæ dānatiois incidamus. Vnde hortatur nos dominus per Esaiam, dicēs: Hęc est via, ambulate in ea nec ad dextrā, nec ad sinistram declinantes. Huius igitur verę vię aliquod directiuū hic in sequentibus deuotè ac diligēter attēdendū est per quod Christi fideles omni deuio excluso per viam regiā quæ ad patriā ducit cœlestem dirigātur. Quæ quidem via quū sit stricta, pauci eam inueniunt, & heu pauciores per eam transeunt. Quod innuit nobis saluator: Intrate, inquiēs p angustā portā, quoniā arcta est via quæ ducit ad cœlū, & pauci inueniūt eā. Sed porta lata, & spatiosa est via quæ ducit ad perditionem inferni (vbi scilicet est perditio naturæ, gratiæ & gloriæ) & multi intrant per eam. Circa quæ verba dicit Glossa: Quamuis charitas sit lata,

Luc. 1

Matt. 7

Gen. 19

Psal. 118

Esai. 30

Matt. 7

lata, tamē per angusta & ardua ...
August. hominē à terra. Et Augustinus Q...
hęc via sed nō ab omnibus inuen...
omnes qui inueniūt per eā ingre...
quia capti seculi retroeūt. Etiam pa...
ueniūt, & pauciores per eā intrare co...
dunt. Nemo enim intrat sine labore &...
ne animi puritate. Satis angustū est o...
nia prætermittere, & vnū solum de...
quum quærere, & ad vnum quotidie...
perare, prospera non ambire, aduer...
timere. Quod heu amatores huius m...
di attendunt minime, & seculo con...
Hiero. nati, ab eo recedere nō valentes...
saniēdo errāt. Quod bene declarat...
Hieron. dicens. Ridere & gaudere...
seculo, non est hominis sensati, se...
tici, quia cum mundum non cum hoc...
lo, sed cum deo lætum est & iucu...
breuis enim, fragilis & caduca est...
dana lætitia. Idem Bernard: Nō est...
Benar. insania, quā seculi lętitia. Itēq. Au...
August. Gaudium mundanorum, gaudiā...
Seculi neticorum. Seculi lætitia est impun...
lætitia quitia Luxuriari, in spectaculis nug...
qualis. briositate ingurgitari, turpitudine...
re, & nihil pati, qui Deum dilig...
refugit. Ratio autem quare mul...
trant ad perditionē æternę damna...

p latam portā & spatiosam viā, hæc est. Quia prout scribitur in Ecclesiaste) per Eccle. 1.
versi difficile corriguntur. Et Stultorum Ratio
infinitus est numerus, qui heu magis re cur mul
spiciunt vitā præsentem quam terminū ti dānā-
sequentē. Quibus loquitur Ioānes Chry tur. Io.
sostomus, dicentes: Nō aspicias quod a Chry.
spera est via, sed attēde quo ducit nec cō sidera quod arcta est, sed vbi desinit. Ex quibus elicitur vnum quod valde timendum est: scilicet quod durante statu mundi moderni tēporis, infinitis malis exigētibus, quę heu vbique terrarum in seculo iam currunt pauci erunt de numero saluandorum Quod innuit saluator ex grauti sententia qua protulit: Multi sunt vocati, pauci verò electi. Non quod ab initio mundi pauci saluentur sed (secūdū doctores) quoad multitudinē damnatorū, q pauci dicūtur. Quod quidē bene figuratū legimus in filiis. Israël qui in tanta multitudine scilicet circiter sexcenta milia ducti sunt ex Aegypto per mare rubrū in desertum per Mosem, quibus omnibus ꝓmissa fuit terra promissionis, per quā significatur regnum cœlorū: per populum vero Israëliticum, populus Christianus designatur, qui nunc vere est populus DEI, Historia patet per discursum libri. Exodi.

Ecce

Ecce illa tota multitudo populi Isr...
ci, quibus, vt præfertur, omnibus p...
sa fuit terra promissionis, eorũ p...
exigentibus in deserto mortui sũt, p...
duos scilicet Caleph, Iosue, qui eam...
Nu. 14. sederunt cum his qui post transitum m...
Iosu. 14 ris Rubri in deserto quadraginta ãnis ...
ti fuerũt sicut legitur in lib. Iosue. Ergo
mendũ nimis est, ne sicut se habet fig...
ita & figuratũ. Inter bonos & malos ...
distat: quia mali volũt facere festum ...
vigiliã, volentes in hoc seculo temp...
liter gaudere, & ideo in futuro secu...
cient vigiliam pro festo quod hic ...
runt, quia æternaliter flebũt. Quod ...
innuit beatus Gregori. in Homilia ...
illo verbo: Ibi erit fletus & stridor den...
sic inquiens: Præsentia huius vitæ gau...
sequuntur perpetua lamenta, hic fra...
vanam lætitiã fugite si illic flere & lug...
formidatis. Nemo potest enim hic ga...
dere cum seculo, & illic regnare cũ D...
Et rursus Gregorius: Nulli sunt qui ...
sint venire de festo ad festum hoc e...
gaudio præsentis vitæ ad gaudia fœli...
tis æternæ. Sicut loquitur beatus quo...
Hieronymus dicens. Difficile nimium ...
imo ĩpossibile: vt qs pręsẽtib' fruatur ...
nis & æternis, vt de delitiis ad deli...

transeat, vt hic ventrẽ illic mentẽ repleat. Vt in vtroq; seculo sit prim⁹ & in vtroq; appareat gloriosus. In Vitas patrũ dixit quoque sancta Syncletice: Sicut ĩpossibile est vno eodémque tẽpore herbã esse & semen, ita impossibile est, vt secularẽ gloriã habẽtes & in deliciis ac voluptatibus mundi viuentes cœlestem faciant fructũ. Et ergo pro temporali consolatione, talibus comminatur dominus æternum supplicium dicens: Væ vobis qui hic habetis consolationem vestram super terrã Hinc dicit beatus Bernardus: Austeritas conuersationis S. Ioannis Baptistæ peccatoribus deliciosis durus est nuntius æternę mortis. Quid enim nos irrationabiles feræ reptilia terrę insanimus: cum ille quo inter natos mulierũ, nemo maior surrexit, innocẽtissimũ corpus suũ sic afflixit, & nos indui pretiosis vestib⁹ festinamus: splendidè, lautè ac delicatè viuere & epulari? Non sic impij non sic itur ad astra, quia dicit sanctus Augusti. Bona terrena contempsit Christus, vt contemnenda omnia terrena monstraret & mala mundi sustinuit vt sustinenda mala doceret vt neque in aliis quęreretur felicitas, neque in istis timeretur aduersitas Hinc ausculta beatum Bernardum sic dicentem. Agno-

Mar. 10

Luc. 6

Bernar.

ſce ô homo quam nobilis eſt anima tu
& quam grauia fuerunt eius vulnera
quibus nec ille fuit dominum Ch
vulnerari. Si nō eſſent hæ ad mortem &
ad mortem ſempiternam, nunquam
eodē remedio Dei filius moreretur. N
igitur vilipendere animæ tuę paſſione
cui à tanta pietate, tantā vides exhib
compaſsionem. Noli attendere quid c
velit, ſed quid ſpiritus poſſit. Si vero d
durus eſt hic ſermo, non poſſum mu
ſpernere, & propriam carnem odio h
re, dic mihi vbi ſunt amatores huius
di, qui ante pauca tempora nobiſcū
Nihil ex eis remanſit niſi cineres & ver-
mes. Attēde quid ſunt & quid fuerūt. H
mines fuerunt ſicut tu, comederunt bib
Iob.22. runt, ac riſerunt. Duxerunt in bonis di
ſuos & in puncto ad inferna deſce
runt. Hic caro eorum vermibus, illic
ma eorum æternis eſt deputata ſupplic
Quid profuit illis inanis gloria, bręu
titia, mundi potētia, carnis voluptas,
diuitiæ, magna familia, & mala conc
ſcentia? Vbi riſus, vbi iocus, vbi iacta
vbi arrogantia? De tanta lætitia qu
triſtitia? Poſt tantam voluptatem qu
grauis miſeria. De illa exaltatione cec
runt in magnam ruinā, & magna tor

ta. Quicquid illis accidit, tibi accidere potest: quia homo es, homo de humo, limus de limo, de terra es, de terra viuis, & in terram reuerteris quãdo veniet dies vltima quæ subito veniet & forsitan hodie erit. Certum est quod morieris, incertum autem quando, aut quomodo, aut vbi quoniam mors vbique te expectat. Tu quoque si sapiens fueris, vbiq; eã expectabis. Omnia sunt verba Bernar. Hinc Gregor. Nihil certius morte, & nihil incertius hora mortis. Ex quo scis te moriturum tene te semper, & in omnibus euẽtibus humiliter, patienter, & prudenter, vt mortuum. Et dic: Hæc nõ mouerent mortuum, nec te mouere debent, siue prospera sint, siue aduersa, Si tibi etiam quælibet deus tanquã extrema. In omnibus quoq; operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternũ nõ peccabis. Facile enim secundum Hieron. contemnit omnia, qui se semper cogitat moriturum Et hæc de ꝑmemoria mortis sint dicta. Modo redeũdo ad propositum considerandũ est quod boni faciunt hic vigiliam in ductu pœnitẽtiæ, & ideo perueniunt ad festũ iucũditatis æternæ quorum vita, quamuis multam videatur habere asperitatem, tamen leniri debet cõsiderata tantæ gloriæ immẽsitate.

 Ergo

Ergo pœnitentiam agat, qui vult æterno gaudere bono. Ad quod hortat nos Saluator, Pœnitentiã agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. De qua pœnitē-tia dicit quædã scriptura. O felix pœnitē-tia: cõuersio matura, quia secura. Qui autem tardè pœnitentiæ se committit, dubius & incertus erit: quia nescit an vere an ficte pœniteat. Vnde Greg. Qui pœnitenti veniam spopondit, spectanti diem crastinum non promittit. Vera pœnitētia animã à seruitute diaboli liberat, & ipsã sanctificat, spiritus sancti donis virtutibus ornat sub protectiõe Dei collocat, in paradisum coronandum præsentat, & pro ipsa allegat. Quod heu minime aduertūt amatores huius mũdi, superbi, auari luxuriosi voluptuosi, inanis gloriæ cupidi, iracundi, amatores propriæ voluntatis, contemptores diuinæ voluntatis & bonitatis: eligentes facere festum breue in hoc mundo, & longem vigiliam in æternis cruciatibus in inferno. Sicut enim dicit beatus Gregorius, Momentaneũ est quod delectat, æternũ vero quod cruciat. Heu quam multi sunt apud quos omnia prædicta parum proficiunt. Loquor mundi amatoribus. Auertunt faciem suam ne

Psal. 9 videant in finem. Oculos habent & non vident.

vident, aures habent & non audiũt, diu se viuere arbitrantur & cito è medio tollun tur. Et quia mortem terribilem dispositã non metuunt, ideo miseri prouidere dã na ipsius contemnunt. Insipientes similiter censendi sunt, qui impie vsque ad mortẽ viuentes quę sunt digna morte, agunt, quã nec timent vicinã cæci & mentis insanæ insipiẽtibus similes nouissima sua, & post mortem ventura non prouidentes. Vnde Augustinus, Multi æternaliter damnantur & finaliter in peccatis detinentur qui vocẽ quidam occultę inspirationis audiũt, sed vitã nõ corrigunt, dicẽtes: Cras cras subitóq; ostiũ clauditur, & remanet miser peccator foris, ante arcam patriæ cœlestis, cum voce coruina, quia pro peccatis gemere noluit tẽpore quo potuit & debuit voce columbina. Vnde dixit tristis mortui cuiusdã vox. O cras, cras quã longam restẽ mihi fecisti & in barathrũ mortis me ꝓcrastinãdo protraxisti, decepisti me, & deceptus sum. Nonne hęc nũc miseria mea superat omnẽ miseriã huius mundi? Nonne merito super his affligiẽ cor meum, & sauciabitur anima mea? En omnes dies mei heu sine fructu bonorũ operũ trãsierũt quos sine medio in laudẽ dei, animæ meę salutem procurando ex-

Psal. 113 & 134

Rom. 1

Differre conuersionem quã periculo plenum sit.

Exclamatio dãnati horribilis.

pendere debuissem. Triginta anni at[illegible]
meæ dilapsi & perditi sunt,& miserabi
ter perierũt. tã negligẽter vt nesciã [illegible]
quam deum de omnibus hic expé[illegible] in vo
luntatē dei,& in exercitium cunctarum
virtutum tam laudabiliter & perfecte,
cut forte debuissem & potuissem. Vel
vnũ quã placitũ famulatũ cõditori meo:
habui tã gratũ & acceptũ,vt status me
requirebat. Heu me proh dolor Hoc
ergo vt de vulnerantur omnia interio
Oratio. mea. O Deus æterne quam verecũde co
ram te & omnibus sanctis tuis ad iudi
Matt.12 extremum stabo cũ reddere rationẽ de
Ro.14 commissis & omissis cogar Et qui ad
2.Pet.3 huc dicam. in proximo est tribulatio pe
narum mearum. Attendite quæso omne
amatores mundi huius. Ecce in hac ho
magis gauderem de breui oratiũcula, pu
ta oratione dominica vel salutatiõe ange
Psal 118. lica deuote per me dicta quàm super m
lia auri & argẽti. O mi Deus quãta ne
Propria xi bona, quæ bene potuissem impleui
opa plus Quam male mihi accidit, quod hęc
prodesse præuidi quãdo bene præuidere pot
ad salu quot horas nunquam redituras per
tẽ quã a- quoniã propter modica facta & neg
liena. exteriora mihi necessaria neglexi: neg
tius nõ necessariis me ĩplicaui: & necessa

iia dimisi. Vere nũc cognoui quod ad magnitudinẽ præmiorũ cœlestiũ, mihi plus contulisset recessus a vanitatibus sæculi, & sol . ita custodia cordis mei & sensuum meorum cum animi puritate, quã iis neglectis & animo inordinatè affecto triginta annis quis alius per precationes suas ad deum mihi prẽmia obtinere niteretur. Heu quãta bona in t.to tẽpore corpore sano potuissem fecisse, quod nũc optarẽ pro omnibus del.tiis, diuitiis, & honoribus mũdi huius. Et heu nõ feci. Quam immẽsas diuitias spirituales & thesauros cœlestes potuissem congregasse, & neglexi. O deus meus, nunc quam minima opera satisfactoria mihi grata & accepta essent cupienti saturari & recreari de micis quę cadunt de mensis dominorum, & nemo mihi dat. O vos omnes miseremini, & cõpatiamini mihi & quã diu vires suppetũt, & spiritus iuuat, bonũ faciẽtes cogregate in horrea cœlestia cœlestes thesauros, vt cũ defeceritis suscipiant vos in æterna tabernacula, & non relinquamini vacui in tali hora super vos vẽtura. Sed proh dolor multi nec istud attẽdũt, mortẽ paruipẽdẽtes, sicut omnes mundi & propriæ voluntatis amatores, quibus loquitur Ioãnes in sua canonica: Nolite diligere mundũ, ne-

Iob. 19

Luc. 16.

1. Ioan. 2

que ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mūdū, nō est charitas patris in ipso, quoniam omne quod est in mūdo, cōcupiscentia carnis est, aut cōcupiscētia oculorum aut superbia vitę, quæ non est ex deo patre, sed ex mūdo, & mundus transit & cōcupiscētia eius: qui aūt facit voluntatem Dei viuit in æternum. Hinc Iacobus. Qui amicus est seculi huius, inimicus dei constituit. O vtinā ipsi amatores mūdi, attenderent seueritatem diuinę iustitię quę in extremo examine districti iudicij vniuscuiusq; merita iudicabit: & puniet sine misericordia, quæ non decipietur ab humana astucia, nec flecteī à supplicatione lachrymosa, sed extendetur ī corpus ad animam.

Sap.7 Districtum enim deī iudicium nil patietur trāsire inultum. De quo quidē districto iudicio dicit Augustinus. O quā angustæ erūt tunc vndique viæ reproborum,

August. superius erit iudex iratus, inferius horrendū chaos, à dextris peccata accusantia, a sinistris infinita dæmonia ad supplicium trahentia interius conscientia vrens, exterius mūdus ardēs. Peccator sic deprehensus quo fugiet? Latere īpossibile, apparere intollerabile. Itē beatus Ioānes Chrysostomus. Nec resistendi virtus erit, nec fugiendi facultas, nec pœnitentiæ locus,

Chryso.

nec

nec satisfaciēdi tempus. Ex angustia omnium rerum: nihil erit nisi luctus: Idē nec filij ꝓ parentib. intercedent, nec angeli ꝓ hominibus prout solent, assument verbū: nā natura iudicij non recipit misericordiam. Quia si beata virgo Maria & omnes sancti rogarent tūc pro aliquo in peccato mortali mortuo, non exaudirentur. Hoc futurū examen districti iudicij omni tēpore & hora omnes Christi fideles ante mentis oculos ponant, pœnitentiā agentes bona opera accumulēt, ꝑ quę reddatur eis deus propitius. Quia dicit Bernard. Si deus non adest tibi per gratiam, adest per vindictam, sed vę tibi, si ita tibi adest. Illi nōque irascitur deus quem peccantem nō flagellat. Nā quem flagellando in pręsenti nō emendat, in futuro eternaliter dānat. Iusticia enim dei aliud iudicare non potest, nisi quod merent opera tua. Qui enim plus diligit mundum quā Deum, seculum quam claustrum, gulam quam abstinentiam, luxuriam quam castitatem, sequitur diabolum, & ibit cū eo in ignem ęternū. Hęc ille. O vtinam cuncti mortales & specialiter mūdi amatores attenderēt, & ī animo omni tempore reuoluerent, & rememorarentur eandem æternitatem & acerbitatem pœnarū inferna-

lium nulli dubiũ quin & infiniti à pecca
tis cessarẽt mundum fallacem, dolorum
& deceptorum relinquentes non sicut
post cõcupiscẽtias suas. Qui heu amato-
Eccl. 18 res, dei præcepta minime aduertunt, imo
parui pẽdentes pro nihilo reputãt: quũ ta
men sine obseruatione mandatorum dei
nullus saluari possit, sicut attestatur salua
tori. Si vis ad vitã ingredi, serua mãdata.
Et in Exo. Ego sum deus fortis & æmula
tor, reddens iniquitatem patrum in filios
Matt. 18 in tertiam & quartam generationẽ eorũ
Exo. 20. qui oderunt me (semper peccando, mãda
ta mea nõ custodientes) & faciens miseri
cordiam in millia his qui diligunt me, &
custodiũt præcepta mea. Hinc Psalmista
imprecatur talibus maledictionẽ æternã,
dicens, Maledicti qui declinãt à manda-
tis tuis. Auscultent insuper mundi amato-
res sententiam. San. Athanasij in symbolo
suo quomodo oporteat nos oẽs de om
nibus operibus nostris Deo in die iudicii
reddere rationem. Ait namque venturus
est iudicare viuos & mortuos. Ad cuius
aduẽtũ omnes homines resurgere habẽt
cum corporibus suis, & reddituri sunt de
factis proprijs rationem. Et qui tũc bona
egerunt, ibunt in vitam æternam: qui ve-
ro mala, in ignem ęternũ. Item Apostoli.

Omnes

Omnes nos manifestari oportet ante tri bunal Christi, vt recipiat vnusquisq; pro- ut gessit i corpore suo, siue bonũ siue ma lum sine omni expectatione. Tũc miseris damnatis qui hic pœnitere neglexerunt, exprobãdo dicetur, Vbi sunt nũc isti qui ab initio a diebus antiquis huic mũdo to to seruierunt desiderio: qui voluptuose vi uentes, variis se desideriis subdiderunt? Eia quid prosunt nũc illis omnia terrena quæ tãquam vmbra velociter transierũt? Quam breuis delectatio, quã longam re stum post se traxit æternę miserię O stulti & vecordis quid ducia nũc iuuant vni uersa, quibus tam celeriter perfruiti estis? Sed quid est? Nunc econtrario, plangere vobis æternaliter conuenit, & plangendo exclamare & dicere, Væ nobis iã nunc & æternũ. Væ quod nati sum⁹, nec vltra mo ri valemus. Vę qa male torquemur, nec à tormentis vnquam liberabimur. O qs est qui ista recogitet supplicia, & hęc nostra ad cor ponat tormenta? Hęc enim talia sunt vt quicquid in mũdo horribile exco gitari possit his comparari in crudelitate nõ valeret. O quã felix incoinquinat⁹ qui post gaudia huius mũdi nõ abiit. q nõ re spexit i vanitates & insanias falsas. Errauim⁹ à via veritatis, & iustitiæ lux nõ luxit nobis

2.Cor.5

Sapiẽ.5

nobis, & sol intelligentię nõ est ortus nobis. Quid nobis ꝓfuit superbia, aut quid diuitiarũ iactãtia cõtulit nobis? Transierunt omnia illa quasi vmbra, trãsijt quod temporale fuit, sed nũc proh dolor remãsit quod in æternum manebit. O æternũ nunquam finem habiturum, perpetuum mortis supplicium. O finis sine fine mors grauior omni morte, semper mori, & tamen mori nõ posse. O lachrymæ incessanter profluite, oculi plorate, & omnia viscera mea vlulate super infœlici hac separatiõe quæ est à summo bono, à facie illa gloriosa & iucunda à cõsortio illo angelico, necnõ fœlicissimo illo electorũ numero, cõponendo ad illam miseriã maledictam ac crudelissimã damnatorũ turbam, sine fine cruciandã. O cordium multorũ intimi gemitus. O stridor dẽtium & fremitus spirituũ immensus. O plãctus & vlulatus multus. O clamor in æternũ mãsurus, qui semper durabit & nunquam finem habebit, qui semper renouabitur, & nunquã exaudietur. Verba sunt damnatorũ. Oculi nostri miseri nunquam videbũt nisi mortẽ & miseriã. Aures nihil nisi væ væ audient, atq; tristitiam, gemitus, & stridores dentium. O pia corda istud interminabile & crudele, æternum & intolerabile sup-

Verba damnatorum.

ſuppliciũ damnatorũ reſpicite. Et in hoc tempore gratiæ lugete & flete pœnitẽtiã agentes, deplangite peccata. Heu cur nos miſeri, & omnibus creaturis miſerabiliores: hæc futura mala non præuidimus ac præuenimus, dum robor affuit, quũ tempus aderat opportunũ? Vtinam de illo toto tempore inutiliter expenſo ſupereſſet nobis vna horula ſanctæ pœnitẽtiæ, in remediũ conceſſa. Sed heu ſententiante diuina iuſtitia præcluſa eſt nobis hora ſalutis, negata miſericordia, ſpes oĩs ablata. Quid plura? nos miſeri & miſerabiles tãtum affligimur & dolemus de illo vę æterno, vt qualiſcunq; terminus excogitatus, dummodo finibilis eſſet nobis ſolatioſus foret, etiã ſuper omnia ſolatia mũdana & gaudia. Vnde poſito ꝑ impoſſibile quod eſſet aliquis lapis molaris adeo magnus, quod vndique circunferentiam cœli contingeret, & quod aliqua auicula minimæ quantitatis poſt centum milia annorũ veniens de lapide prędicto ſolummodo per roſtrum ſuum auelleret quãtum eſt decima pars milij. Et iterum poſt centum milia annorum ſicut prius vnam particulam de decem anferret: & ſic ſingulas partes, ita quod in decies centum milibus annis, nõ plus diminueretur quãtitas illius lapidis,

2. Co. 6.

Luc. 19

Apoc. 2.

Eſai. 66

dis, nisi quãtũ habet in magnitudine gu num milij O quam læti nos miseri mu grati & cõsolati essemus, quod post tot & plenã cõsu nptionem totius lapidis nem haberet furor æternæ damnatio

Tobi. 13 nostræ? Sed hæc eadem consolatio nobis miseris à diuina iustitia & negata. Qui habet aures audiendi audiat, & ad cor ponat hæc horribilia, & vitã emendando hic in

Heb. 12 tẽpore gratię pœniteat, quia taliter flagelabũtur in æternis cruciatibus, qui hic in tẽpore gratiæ à flagellis filiorũ excipiun-

Gregor. tur. Sic enim dicit B. Greg. Prosper successus temporalium indiciũ æternæ dãnationis est certissimũ. Quid igitur faciendum est, vt infernũ euitemus? Dico, deus benig-

1. Tim. 3 gnissimus, qui (secundũ Apostolũ) vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionẽ sui nominis venire: duo nobis verba in euangelio promisit, quorum vnum dixit nobis manẽs, in carne, alterũ dicturus est in extremo iudicio. In quibus verbis nobis proposuit bonũ & malum, vitam & mortem, benedictionẽ & maledictionem. Elige ergo ô homo alterum eorũ, quia oportet te alterũ sequi. Elige ergo vnum quẽ volueris ex his multum diuersis. Primũ scribitur apud Matthæum: Pœnitentiam

Matth. 5 agite appropinquabit enim vobis regnũ

cœlo

cœlorum, (quæ pœnitētia verè dicta potest dici vita religiosa virtuose deducta) Secundum dicetur tibi à CHRISTO in Matt. 25
districto iudicio in nouissimo die videlicet: Ite maledicti in ignem æternum. Si enim primum accipias pœnitētiā agēdo, secure euades. Si primū cōtemnis absque dubio incides in secundum. De his verbis simul iunctis dicit Bernar. Respōdent no Bernar.
bis amatores seculi, quū eis pœnitētiam persuademus, & dicunt: Durus est hic sermo, & quis potest eū audire? Durū ne vobis videtur quū dicitur pœnitentiā agite? Erratis. Sed audituri estis aliquādo verbū asperū, sermonē durum auditionē malā scilicet: Ite maledicti in ignē eternū, qui Matt. 25
paratus est vobis & diabolo, & āgelis eius vbi tandem cruciatus ītolerabiles æternaliter sustinebitis. Quod deus auertat pœnitētiā inspirādo. Et quid si hęc omnia horribilia, & pfecto terribilia seruos diaboli scilicet amatores sæculi ad cōuersionē vitæ suæ, & ad pœnitētiam agendā inducāt? Nihil his superest, nisi vt attēdāt immēsitatem gaudiorum cœlestium. De quibus dicit Psalmista: Quoniam melior Psal. 83
est dies vna in atrijs tuis super milia. Et iterum: Quoniam mille anni ante oculos Psal. 89
tuos, tanquam dies hesterna quæ præterijt,

rijt, supple lętè dedu&ta in hac vita. Grego-
Gregor. de gaudijs cœli. ri⁹: Ibi pax est sine discordia, volũtas sine mãdato, iustitia sine iniuria. Ibi erit iuuẽtus sine senectute, decor sine deformitate, vita sine morte, lætitia sine perturbatione. Ibi carmina non desunt, præmia non deficiunt Ibi amictus non dilabitur, regnum non amittitur. Ibi nihil deerit: quia nihil desiderabitur quod non adsit.
August. Augustinus: O quam pulchra & decora ciuitas animæ! Christus cibus erit, ne esuriat, potus, ne sitiat, vita, ne illam senectus dissoluat. Nullus intrinsecus morbus, nullus extrĩsecus met⁹, summa in carne erit sanitas, & in anima tota tranquillitas Ber-
Bernar. nardus: Lætãtur omnes in Deo, quia desiderabilis aspectu facie decorus, dulcis ad perfruendũ, per se placet, per se sufficit ad præmium, nihil extra ipsum requiritur, & in ipso est, quicquid desideratur. Item Au-
August. gustinus: Ipse est finis desideriorũ nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fine amabitur, sine fatigatiõe laudabitur. Et vt multa paucis cõcludam, audi Bernardum sic
Bernar. dicentem: Ibi vera lætitia, plena scientia, imo plenitudo omniũ scientiarum. omnis pulchritudo & beatitudo. Ibi pax. bonitas lux, virtus, & honestas, gaudiũ, lætitia, dulcedo, vera salus, gloria, requies, amor, &

qua

quicquid bonum ac iucũdum excogitari poterit, superabũdãter ibi reperitur. Quidam, dęmon interrogatus, quam magnũ esset in cœlo gaudiũ, Respondit: Numera atomos in solis radio. Respõdit, Nõ possum: Sic etiam, ait, gaudia cœli nullus numerare potest. Quodã tempore demon à quodam viro sancto de reditu in cœlum interrogatus, respondit: Si esset columna ferrea & ignea & accutissimis cultris rasorijs armata, à terra vsq; ad cœlum erecta, vsque in diem iudicij (etiam si essem carne hominis indutus, in qua pati possem) vellem me trahere ascendendo & descendendo, dummodo possem inuenire apud deum gratiã, & peruenire ad eius gloriã. Dęmon aliquando interrogatus quandiu Deũ viderit in cœlo. Respõdit: Paulo amplius vidi quã ad ictũ oculi. Sed propter hoc vt adhuc denuo tã diu videre possem faciem illam gloriosam, in nouissimam diem vsq;, solus omnium dãnatorũ, tam dæmonum quàm hominum vellem pœnas sustinere. Vnde dicit Augusti. Si posset fieri quod mali in inferno Deum viderent, quod mallẽt in pœnis esse & sic videre DEVM, quam esse in cœlo & non videre eum. Tãtũ enim delectarẽtur quod pœnas pro nihilo reputarẽtur. Vnde erat

quidam obsessus, qui interrogatus de gaudiis quæ habēt sancti in cœlo. Respondit: Si totū cœlū esset pergamenū, & totū mare atramētū, & oēs stellę magistri, non manibus nec linguis describere possent gaudium minimū, quod sancti habēt in cœlo de vultu DEI. August. Tanta est iucunditas lucis æternæ, etiam si nō liceret in ea amplius manere quàm vnius diei hora, propter hoc solū innumerabiles anni huius vitæ pleni delitijs, & affluentia bonorum temporalium, rectè meritóq; cōtemnerentur. Quare ergo non ponunt homines hanc æternā cœlestem lætitiā & gloriam in cordibus suis, vt sic iam hic in ista breui vita viuerent, vt ad eandem quanto cyus peruenirent. Certe hoc prouenit ex cæcitate spirituali. Quæ quidē cæcitas tribus modis nascitur. Primo a puluere cupiditatis terrenæ. Secundò ex igne carnalis cōcupiscētiæ. Tertiò ex tumore superbiæ. Plerūq; etiā peccator, vel ex cōsuetudine peccandi vel ex obstinatione mentis, vel ex suggestione diaboli peccatum suū non videt, quia videre nō vult, nec peccatum

Gregor. reputat peccatum. Vnde Gregorius: Cum in graui peccato miser labitur, suadet ei diabolus ne pœniteat, ne cōfiteatur, peccatum leue & modicū in corde affirmat

miser.

miſericordiam prædicat, lõgum ſpatium vitæ promittit, vt permaneat in peccato ſuggerit, vt ſic eum in cõtemptum dei, & deſperationem ſui inducat. Hæc ille: O ô ô, ſi talis miſerrimus peccator æternam gloriam, cœleſtẽ, incogitabilẽ quam perdet, attẽderet, & intolerabiles pœnas, perpetuas infernales quarum magnitudinem nemo exprimere valet quas perpetuo ſuſtinebit, pœnitere & cõfiteri indubie non differret. De cuius pœnæ inferni magnitudine tale legitur exemplũ. Quidã erat defunctus, ſed vitæ reſtitutus, ex his quæ viderat in inferno territus, fugit ad eremũ & fecit cellam iuxta fluuium, & veſtitus voluebat ſe. & inde exiẽs ſinebat veſtimẽta ſua cõgelari & poſtea balneum intrauit, & ſic egit vſque ad mortem. Et quũ à multis ſuper hoc argueretur, dixit: ſi vidiſſetis quæ ego vidi eadem certè vel maiora hic, nunc vere faceretis. Si ergo illa cœli gaudia æterna poſſidere cupiũt ipſi ſeculi amatores, & æternas infernales euadere pœnas audiant dominũ eis dicentẽ: Fugite de medio Babylonis, & ſaluet vnuſquiſq; animam ſuam Babylon (ſecundum Hieronymũ) interpretatur domus confuſionis, & directe ſignificat iſtum mundũ vbi heu iam vbique terrarum confuſio Hiere. 5 Hieron.

regnat ſicut omnes cernimus, in inucte-
cundo veſtitu & multis alijs. Et ergo f
de ſeculo validius eſt remedium cõtra
tia & peccata. Ad quã fugã hortatur no
dominus in verbo allegato per prophe
Hieremiam. Quod quidem verbũ ſequi-
tur ſanctus Bernardus, dicens: Fugite
Babylone ſcilicet ſeculo, vbi caſtitas pe
clitatur in delitijs, humilitas in diuitijs,
ritas in multiloquio, charitas in hoc
quam ſeculo. Quo igitur fugiendum e
Ad vitã religioſam, quę tutior & ſalubri
eſt via, vt verius creditur, & experiment
quotidiano experitur. Fugiat ergo qui ſal
uari deſiderat, vt pœnas intolerabiles &
horribiles declinet & euadat. Et regnum
cœlorum amœnum & iucundũ cum ſan-
ctis & electis, eorũ meritis & preci-
bus poſſideat: quod nobis tri-
buere dignetur Ieſus Chri-
ſtus in ſecula ſublimis
& benedictus.
Amen.

DE

D. Dionysii Carthusiani, De grauitate & enormitate peccati, vtilissimum atque conspicuum plane opusculum.

Proœmium authoris.

DEus solus est, & cogitationem eius nemo auertere potest. Idcirco à facie eius turbatus sum & cōsiderans eum timore solicitor. Quāto quis diuinę ęquitatis rigorē ac ꝓpriæ cōuersatiōis peccata diligētius, clariúsq; perpēderit, tāto vtriq; formidolosior erit: nō ignorās quā horrēdū sit incidere in manus Dei viuētis, qui ꝑ Moysen ait: Nō est qui de manu mea possit eruere. Vnde cogitationē ei⁹ nemo auertere potest, quoniā quicquid in seipso ab æterno disposuit, fieríq; decreuit, null⁹ poterit impedire, prout ipsemet Deus gloriosus & sanctus per prophetam testatur: Consiliū meū stabit, & omnis voluntas mea fiet. Et rursus: Quis similis mei, & quis sustinebit me, & quis est iste pastor, qui resistat vultui meo? Ecce Deus magnus, Deus excelsus ī fortitudine sua, & nullus ei similis in

Iob 23 · Heb. 10 · Deut. 32 · Iob 23 · Esai. 46 · Hier. 49 · Iob 36

legiſlatoribus. Quis poterit ſcrutari vias
eius,aut quis ei dicere poteſt,operatus es
iniquitatẽ. Hinc atq; inflexibilis dicitur
Deus, nõ quod placari nõ poſſit vel quod
prouidẽtia rebus neceſſitatẽ imponat, ſed
quoniã inuariabilis,infallibilis,atq; certiſ-
ſima eſt diſpoſitio & præcognitio eius, ſi-
per cõparationẽ ad diuinæ mẽtis æterna-
lem ac prouidentialẽ intuitũ quicquid ca-
ſuale eſt ſiue fortuitũ. Quo igitur diuino-
rum iudiciorũ incomprehenſibilẽ & im-
perſcrutabilẽ altitudinẽ,noſtræ quoq; con-
ditionis inexplicabilẽ fragilitatem ac de-
fectibilitatẽ, imo & noſtræ ſaluationis in-
certitudinẽ ſagacius contẽplati fuerimus,
eo merito humiliores cautioreſq; erimus
magiſq; cuſtodite ac timorate corã Deo
altiſſimo incedemus. Ecce enim in medio
vniuerſi (videlicet in terra hac inter re-
gnũ cœleſte, & chaos tartareũ) poſiti ſu-
mus: & tamen poſt vitam hanc momen-
neam, an ad regnũ cœlorũ aſcẽdemus,
in lacũ inferi deſcendemus, penitus ig-
ramus. Quippe qui hoc quoq; prorſus
ſcim⁹, an odio, an amore digni ſum⁹: cu-
tamen certiſſime cognoſcamus q; vel
fœlicitatẽ æternã cœlorũ, vel ad tormẽ
perpetua infernorũ tãdẽ deducemur (
cordis noſtri palatũ hoc ipſum vt digne
cõ

est saperet: puto quod nūquā ad inanē re-
solueremur lætitiā: nō ridere nō iocari,
nō ludere vtque placeret: sed flere ac pœ
nitere, ita vt cū B. Iob veraciter fatere- Iob 31
m ur. Semp quasi tumētes sup me fluctus
timui Deū. Præinducta rēpe ꝓfunde cō
templās Psal. Venite inquit, & videte o- Psal. 65
pera Dei terribilis in cōsiliis super filios
hominū Paulus quoq; Apost. O altitudo Rom. 11
ait, diuitiarū sapiētiæ & sciētiæ dei, quam
incōprehēsibilia sunt iudicia eius, & inue
stigabiles viæ eius. Ipse est dominus rex
ille oīpotēs, in cuius ditione cuncta sunt
posita, qui solus est, ita vt esse eius tam in
finite omni esse creato præemineat, vt re
spectu ipsius alia vniuersa quasi nō esse vi
deātur. Præterea quū in tāto simus cōsti-
tuti periculo, quid nobis agendū relinqui
tur, quid remedij exhibetur, nisi vt ea per
quæ Deus tā metuēdus offendit tāq; infi
nibilis dānationis pœna infligitur (puta
peccata) vigilātissimo aīo euitem⁹, quē-
admodū nos monet scriptura, dicēs? Qua
si à facie colubri fuge peccata. Nulla nāq;
nocebit aduersitas, si nulla dominet ini-
quitas. Deniq; vt peccata deinceps cau- Eccl. 27
tius declinemus, primo de enormitate &
nocumēt s peccati deo agēte intēdo con Grego.
scribere pro aīæ tuæ excitatione ac in-

flāmatiōe charorū charissime mi fili optime indolis adolescēs, quaten' ... ti fœditate ac vilitate perspicaciter ... lectis, tanta cum diligentia demum ... gias vitia, vt taliter merearis a creat... tuo præueniri, ac ordinari muneribus gratiæ, qualiter ab eodē præuentus & ... coratus es donis naturæ.

Quod sola peccata constituunt ratio... lem creaturam Deo displicentem, ... nabilem atque odibilem. Arti...

QVemadmodū nihil desiderabi... est, quā Deo placere, atque ab ... amari, reputari, seu honorari sic detesta... lius, terribilius, itēq; deterius nihil, qui ei displicere, ab ipso despici ac odiri. Porro sicut virtutes & act⁹ earū faciūt nos Deo vero placētes, honorabiles & dilectos, ... habitus vitiosi & peccata reddūt nos d... displicētes, cōtēptibiles, odiosos. Ipse ... enim vniuersitatis creator omnipote... quāuis diligat cuncta quantū ad id qu... habēt ab ipso, videlicet quo ad eorū e... tiā, quā icessanter cōseruat in esse, iu...
Sapiē. 2 id Sapiēt. Diligis domine omnia qu... sunt, & nihil odisti eorū quæ fecisti, nih... lomin⁹ rationales creaturas nōnullas ... dit, quātū ad id quod habēt & sunt ex ... pria voluntate, scilicet quo ad iniquita... &c...

& culpā ipsorū, quéadmodū ait scriptura, Odiosum Deo impius & impietas eius. Itē: Odisti oēs qui operātur iniquitatē, perdes oēs qui loquūtur mēdaciū. Sapi.14. Psalm.5

Quod aūt despiciat eos testatur, qui ait: Spreuisti oēs discedentes à iustitiis tuis, quia iniusta cogitatio eorum. Et rursus: Psa.1 28 Qui habitat in cœlis irridebit eos, & dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua: & in furore suo cōturbabit eos. Hoc equidē ęquissimo Dei contingit iudicio, vt qui Deū supererexaltatū ac super dignissimū in honorāt atq; contēnunt, propriā volūtatē præferētes diuinę, despiciantur ac deprimātur ab ipso, prout ipsemet protestatur. Quicūque, inquiens, glorificauerit me, glorificabo eū: cui autem cōtemnunt me erunt ignobiles. 1.Reg.2 Tales sunt omnes impij & peruersi, qui verbū Dei audire non curāt, vel auditum adimplere omittūt. De qbus ęterna & īcreata dicit sapiētia. Quia vocaui, & renuistis, despexistis oē cōsiliū meū, & increpatiōes meas neglexistis, ego quoq; ī interitu vestro ridebo, & subsannabo cū vobis quod timebatis, euenerit. Ecce mi prædilecte his verbis reprobatur illorū insania qui tardāt cōuerti, atq; in fine vitę, articulo mortis iam ingruente, pœni-

 tere

tere ac cõfiteri ꝓponũt, nõ aduert[illegible]
horribiliter Deus æternus iudex a[illegible]
mus cõminet, & asserat se tales te[illegible]
mortis subsannaturũ ac irrisurũ: [illegible]
sicut S. Iob ait: In diẽ perditiõis se[illegible]
mali, & ad diẽ vltionis ducẽtur & d[illegible]
rore oĩpotẽtis bibent. Si itaq; cupis
Job 22 placere, si vereris ab ipso cõtẽni o[illegible]
haberi: declina à malo, fuge pctã,
detestare, indesinẽter formida sẽma
dici displicere, qui potestatẽ habet [illegible]
pus & animã mittere ĩ gehẽnã. Cõ[illegible]
quatũ & qũo filij huius seculi princi[illegible]
ministri dñis sui placere nitũtur, quo[illegible]
do despici metuũt, quãta aguntvt lau[illegible]
sortiãtur volatilẽ ac humanã. Vnde si in
Mat. 10 ter filios dei computari veraciter cupis
erubesce minus conari ad complacen[illegible]
deo & ad honorãdũ ac diligẽdũ ab [illegible]
quã illi pro humano studẽt fauore. Po[illegible]
mo, sicut ex naturaliter tibi indita p[illegible]
tate humanitate atq; facetia, decẽte[illegible]
morigerate te habes corã hoĩbus [illegible]
sic multò amplius corã Deo reuerẽte[illegible]
ordinate te habe intrinsecus, imo in[illegible]
& foris. Si aũt alicui viro honesto lo[illegible]
turus reuerẽter accedis, caput nudas[illegible]
verba tua vigilãter attẽdis, Deũ vero
quutur⁹ orãdo, psallẽdo, horas canon[illegible]
pe[illegible]

persoluēdo, sine reueren ia accedis, & inchoas, sine attētione pronūcias: nōne nimiū vilipēdis ac negligis deū, hominéq; mortali ac peccatore īferioré efficis eū? Absit à te tanta improbitas, tāta iniquitas, tāta peruersitas. Hinc igitur ante orationem & laudem diuinā ad deuotionē te præpara: corpus quoq; & animā Deo sublimi ac super fœlici humilia: exteriores etiā sensus, maxime visum tēpore diuinorū præcipue frena (in choro potissimum) sicq; corā aliis exemplarem te exhibe cum intima humilitate absq; omni penitus varietate ad gloriā Dei, ædificationéq; ꝓximi, Præterea si quis sciscitetur, cur peccata faciūt creaturam rationalem Deo tā displicētem, despectā, odibilem? dicendū, quod ideo, quoniā sicut similitudo ponitur causa amoris & ratio vnionis, sic dissimilitudo asseritur odij, auersionis separationisq; causa. Vnūquodq; autē creatū quātum de entitate tātundē de bonitate atq; diuina similitudine habet. Quū ergo peccatū, quum ad suū formale fit nihil & prorsus ruina ac defectꝰ ab esse (puta auersio mētis creatæ à vero bono, & actionis deformitas) innotescit quod nullā cum Deo similitudinem sortiatur, sed dissimilitudinem maximā. Idcirco

Eccl. 18

Eccle. 7

circo mentē creatam facit, deo odibilem, displicentē, despectam, & tanto quidem amplius, quo magis peccauerit.

Quod tota mortali: sacræ scripturæ ... na, ad peccati deuitationem quodammodo ordinatur. *Articulus.* 11

1.Ioã. 2 IN Prima sua epistola ait Ioannes Apostolus: Hęc scribo vobis, vt nō peccetis.
Esai. 27 Esaias quoque dicit: Iste est omnis fructus, vt auferatur peccatū. Itaque cō... quod puritas seu īmunitas à peccato omniū documētorū scipturę quodāmodo finis. Porro ī scriptura diuina cōmemorātur supplicia impiis infligēda, gaudia quoque iustis parata, vt ta suppliciorum terrore, quā gaudiorū amore inducamur ad fugā odiūque peccati. Insuper duę ponūtur quasi partes integrales iustitię: scilicet à peccato recessus, & ad virtutē ... lis accessus seu operatiuus ingressus. Vnde ait Psal. Declina à malo, & fac bonum.
Psal. 36 Primo quidē necesse est fugere vitia, deinde opera exercere virtutum. Verū ... duo se inuicē frequēter īcludūt. Duplicia nanq; sunt diuinæ legis præcepta, vt affirmatiua & negatiua. Affirmatiua obligant semper, sed nō ad semper, ... quū dicitur in Deuterono. Vnū cole d...
Deut. 6 parentes honora. Ad hæc enim semp...

tenemur, non aūt tenemur hęc pro omni tempore actualiter adimplere. Negatiua vero præcepta obligāt semper, & ad semper, vt cu dicit in Exod. Nō occides, non furaberis. Hæc enim pręcepta iubēt non facere malū, sed declinare ac fugere à peccato: Ad quod omni tēpore obligamur. Quoniā itaque per præcepta negatiua præcipimur peccata vitare, peccatum autem vniuersaliter vitare nequimus, nisi etiā debito tēpore bene agamus, quēadmodū per pręcepta affirmatiua iubemur Idcirco in pręceptis vitādi peccata includitur iussio bene agendi. Ad quæ quidē duo tendit tota sacræ scritpuræ doctrina. Absolute tamē loquendo, beatifica visio dei in patria est finis vitandi peccata operādiq; bona. Pręterea quoniā proni sum⁹ ad mala, pauperes ac fragiles vehemēter, imo & tardi ad bona defectuosiq; nimis, iuxta illud in Gen. Sēsus & cogitatio cordis humani proni sunt ad malū ab adolescentia sua, hinc quotidiana frequenti ac mutua exhortatione ad vitandū peccata nō mediocriter indigemus, ne per subreptionē, obliuionē, inaduertētiā, aut alio modo incidamus peccatū. Propter quod ad Hebr scribit Apost. Adhortamini vosmetipsos per singulos dies vt nō obdu-

Exo. 20 · Gene. 8 · Hebr. 3

retur

retur quis ex vobis fallacia peccati. I[illegible]
quoq; exhortatio imperfectis ac in[illegible]
tibus oppido necessaria est,& tant[illegible]
amplius opportuna, quātò plures [illegible]
occasiones peccandi. Vnde & tibi am[illegible]
tissime meo quam maxime eam re[illegible]
cessariam, qui ī medio seculariū cōue[illegible]
ris. Inter quos tibi īnumerabiles vi[illegible]
occasiones occurrūt ac laquei. In qu[illegible]
solus de⁹ te à pctīs potēs est pręser[illegible]

Quòd grauitas enormitas[que] pecca[illegible] satur ex sex, in generali loquendo.

Articulus III.

QVàm detestanda, enormia, fœda[illegible] vilia sunt pctā, præsertim mortalia, ex sex rite perpenditur. Primo & ma[illegible] xime, ex parte dei, qui peccato īhonor[illegible] atque offenditur. Cuius quanto sublim[illegible] est maiestas maiórque sanctitas, tanto[illegible] normius est in eū peccare, ei nō obed[illegible] ipsū inhonorare. Ideo Psal. loquitur D[illegible] Maledicti qui declinant à mandatis[illegible]

Psal. 118 Et denuo: Qui elongant se à te, peri[illegible]

Psal. 72. perdidisti omnes qui fornicantur ab[illegible]

Porro quū deus æternus ac adoran[illegible] sit omnino immēsæ maiestatis, infin[illegible] sanctitatis ęquitatis & perfectiōis p[illegible] tū omne, inquantum cōtra ipsum & [illegible] præceptū cōmittitur infinitam quod[illegible] mo[illegible]

modo enormitatẽ, grauitatemq; contra
hit. Vnde domin⁹ loquitur impiis. Vę eis,
quoniã recesserũt à me. vastabũtur, quia
præuaricati sunt in me. Apud Hieremiã Oseę. 7
quoq; ait scriptura: Scito & vide, quoniã
malum & amarũ est, te reliquisse dominum
deũ tuũ, nõ esse timorem eius apud
te. Nempe quũ deus sit fõs totius salutis,
omnisq; nobilitatis ac suauitatis origo
causalis: constat quod mẽs creata ab ipso
auersa, vera beatitudine spoliet̃, spiritali
gratuita nobilitate priuetur & omni syncera
dulcedine denudetur. Idcirco misera
fit ignobilis & amara & pauperrima reuera
efficitur, vtpote omni spiritaliũ gratiarũ
opulẽtia destituta. Hinc dicit̃ peccatori
impœnitẽti. Nescis quia tu es miser &
miserabilis, pauper, cæcus, & nudus? Secũdo
idẽ perpenditur ex qualitate peccãtis.
Qui quidem quãtò plus obligatur ad æquitatẽ,
& quãta plura beneficia à deo
sortitus est, vel quãtò doctior & ad bene
agendũ potentior fuerit, tãto enorormiora
redduntur eius peccata. Tertio ex parte
materiæ circa quã versatur peccatũ. Sicut
grauius est furari calicem quã catinũ,
quãuis pretiosiorẽ: grauiusque est peccare
in personam hominis, quã in eius substantiam:
grauissima autem sunt peccata Apoc. 3

in Deũ directe cōmissa, sicut blasphemia, infidelitas, desperatio. Quarto ex parte finis quem peccans intendit. Quo ... peccātis finalis intētio deterior fuerit ... grauius est peccatũ. Quinto ex parte circunstantiarũ, videlicet loci ac temporis. Sexto ex ipsa peccati deformitate secū... se, & ex propria ratione. Quæ tanto ... maior ac turpior, quāto virt⁹ peccato ... posita dignior est & pulchrior. Vnde si

Grego. amor dei est virtus altissima, sic odiū ... maximũ est vitiũ. Itaque ex omni pa... multiplicatur & crescit peccati vilitas, ... ditas atq; enormitas. Ideo sanctus Gre... go. ait: Si sciremus qualiter per vnũquod... que peccatũ vulneratur & fœtet anima, vsque ad mortē resisteremus peccato. Et idē: Tolerabili⁹, inquit, fœtet canis putri... dus homini, quam peccatrix anima Deo. Eia ergo charissime, si coram sancto ... præstātissimo Deo viles, fœdi, detesta... les, atque ignobiles esse & apparere ... mur ac nolumus, si vultũ creatoris no... à nobis auerti horremus cũ oī solicitu... ne & puro affectu vitemus peccata. Q... niā vtique nulla monstrositas nulla le... nulla macula potest ī tātũ corpus hu... nũ deturpare, īficere, deordinare, vel ... hominum corporeo visu tam detesta... ac...

ac deforme ostendere, quantũ quocũque peccato mortali anima rõnalis deformatur, vilificatur, inficitur, coramque oculis mentis diuinæ & angelorum sanctorum turpis ac detestabilis exhibetur. Nam & diabolo similis redditur atque à fonte lucis auersa, tenebris peruersitatis impleť.

Quid sit peccatum *Artic.* IIII.

Teste sancto Ambrosio: peccatũ est præuaricatio legis diuinæ, & cœlestium inobedientia mandatorũ Porro secundum Augusti. Peccatum est spreto incõmutabili bono rebus mutabilibus adhærere. Et iterũ: Peccatũ, inquit, est volũtas retinẽdi vel cõsequendi q̧ vetat iustitia. Itaq; peccatũ est diuini præcepti trãsgressio, vt pote id q̧ Deus prohibet agere, vel quod iubet omittere. Vnde contra diuinam legẽ cogitare, desiderare loqui, aut operari, peccatũ est. Duo autem cõsiderãtur in peccato. Vnũ quasi formale videlicet auersio mẽtis à summo & incommutabili bono. Et hoc est in peccato principale aliud quasi materia, puta cõuersio mentis ad bonũ creatũ, variabile & caducum. Hinc duo mala correspondẽt peccato. Nam quô ad formale eius, correspondet ei pœna damni, quæ est diuinæ visionis carẽtia ac summa miseria. Sed quò ad

materiale peccati: correſpondet ei pœna ſenſus, videlicet ſenſibilis pœna inferni, quę eſt punitio ignis æterni. Præterea ſecundũ diuinũ Dionyſium. Peccatũ eſt receſſus ab ordine, id eſt, à cõuenienti ac debita habitudine, qua mẽs creata ſuo creatori adhęrere debet ac ſubiici. Id namque rectus exigit ordo, vt inferi⁹ ſuo ſuperiori ſubdatur: vt effectus ad ſuã cauſam cõuertatꝰ vt creatura intellectualis ſuo creatori vt beatificãti principio, innitatꝰ. H. totũ peccato ſubuertiꝰ. Quia per ipſum mens creata ſuo cõditori rebellis eſt, ei quaſi dorſum in faciẽ vertit nec eius auxilio eſt initens, ſed in viribus ſuis cõfidẽs. Inſuper peccatũ eſt propriam voluntatẽ præferre diuinę, & ꝓpriã libertatẽ iuxta diuinę legis tenorem nõ refrenare. Vnde in omni peccato mortali peccãs conſtituit ſibi finem in bono creato caduco, cui inordinatè afficitur, & vitioſe adhęret: vtpote plus quã Deo, quia cõtra voluntatẽ & legẽ ipſius: Hoc vere directe repugnat charitati diuinæ qua Deũ ſuper omnia diligere, eiq; conformari, afiici & inhærere debemus. Itémque iuſtitię qua diuinis præceptis præ omnib⁹ obedire tenemur. Ea propterea ſecũdũ doctores, quicquid directè repugnat charitati, qua Deus pro

ximus

ximusq; diligit, siue iustitię, est ex suo genere peccatū mortale. Deniq; deo & ecclesię rectęque rationi pariformiter est parendum. Qui ergo præcepta ecclesię non custodit, aut rectæ rationi nō acquiescit in iussis ac debitis mortaliter peccat, vt is q diuina pręcepta nō seruat. Itaq; peccatū est diuinæ bonitatis cōtēptus diuinæ maiestatis iniuria, diuinæ sanctitatis offensio, contra diuinā voluntatem rebellio, diuinæ sapientiæ derelictio, diuinorū beneficiorū ingratitudo, peruersæ ac ꝓpriæ voluntatis impletio, rationis seductio infectio animę vulneratio virium eius, turpitudoq; mētis, peremptio gratiæ, ablatio charitatis infusę, laqueus mortis, via dānatiōis, porta inferni rete diaboli, imitatio dęmonū detestatio angelorū, pessima fera, crudelissima bestia, summa malitia, prauitas pura, deformitas maxima, monstruositas quoq; turpissima, atq; ęterna illius felicitatis amissio deplorāda. Postremo peccatū est id quod maximè displicet deo, ꝙ summè placet diabolo, ꝙ potissimū nocet cordi humano. Ecce vides mi prædilecte, quā odiendū atque vitādū sit peccatū: imo plus quā aliquis nostrū cōprehēdere valet, aut eloqui odiendum est & iugiter fugiēdū. Incessabiliter ergo ac

fortiter valde armemus nos & dimicemus cōtra hoc malum, cōtra tam pessimam pestem, contra tam mortiferā læsionē. Porro arma nostra sunt ipsę virtutes: & ...

Psal.17 catio nostra sunt actus virtutū, præsertim dei laudatio atq; oratio, quēadmodū scriptum est: Laudās inuocabo dominū & ab inimicis meis saluus ero. Itē diligēs cordis custodia, est diuinā pręsentiā cōsiderare, seipsum in omnibus humiliare, & tota mēte sperare, deum semper timere.

De enormitate peccati ex parte bonitatis diuinæ, cui peccator peccādo præfert bonū caducū atq; mutabile. *Artic. v.*

SIcut quarto de diuinis nominibus capitulo egregius ille theologorum princeps diuus Dionysius edocet, dei natura est bonitas, haud dubiū, quin pura perfecta & infinita. Porro natura entis nō potest in ipso esse minorata sicut in summa contra gētiles, Thomas eleganter deducit. Idcirco quicquid ad bonitatis plenitudinem, desiderabilitatē, excellentiā pertinet, diuine & increatæ bonitati cū infinita perfectione atque immensa & superpręstāti... ma elegātia competit. Vnde Deus superuoluptuosissimus & æternus est summum, superexaltatū & incōparabile bonum, in quo est vniuersorū bonorum, omnium ... p-

pulchrorum ac desiderabilium incircunscriptibilis plenitudo, incomprehensibilis & superessentialis perfectio, à cuius bonitate, amabilitate ac desiderabilitate in infinitũ prorsus deficiũt omnium rerũ creatarum bonitates, diligibilitates, & appetibilitates. Quum talis & tanta sit bonitas dei, nonne irrationabilissimũ atque insanissimæ prorsus est stultitiæ aliquã bonitatem seu rem creatã, variabilem & caducam ei præferre hanc plus amãdo, q̃rẽdo, optando, honorando, siue colendo, quã illam, quæ est omnis boni idea, exẽplar & ratio? Sed vt dictũ est, in peccato mortali bonũ creatũ mutabile, dependẽs & indigens, bono diuino immenso, independẽti, simpliciterq; perfecto præfertur per inhæsionem finalẽ & ampliorem affectionem fortiorumque cõuersionem mẽtis ad hoc bonum creatum. Itaq; ex hac parte peccati enormitas magna profecto est & pene ineffabilis, & ipse peccator inexplicabilẽ ĩhonorationẽ atq; ĩiuriã ĩfert super bono, superamabili, & supappetibili Deo: cuius bonitatẽ intantũ paruipẽdit spernit, & abiiecit, vt præferat ei bona ista terrena, caduca, mundana, vanissima. Iam nunc profundé ac sapienter considera ista mi prędilectissime frater & respice quã

vanæ, puerſæ, fœdę, viles atq; ſtultiſsimæ ſint mentes eorum. quæ vitiis, gulæ & luxuriç vacant. Quoniam alimenta ista carnalia, carnemque in ex moriturã fœtentem & ſordibus intus repletam, ſupermundialiter diuinitati, & ſuperinfinitę bonitati creatoris ſui præferũt, prædiligũt, præhonorãt. Pariformiter infelices, viles, vani ſipiẽtiſsimiq; cẽſendi ſunt auari, qui ... tum & aurũ, terrã albam & rubeam, ... non ſunt niſi quędã peritura metalla, ... præponũt, qui domũ, agrũ, cæteraſq; terrenas diuitias ſalutẽ potius impedientes quam promouentes, ſuperopulentiſsimo bonorũ omniũ fonti ſũmo ac feliciſsimo præferũt deo primo, vero, adorãdoq; bono infinitis diuitiis pleno. Similiter vani, inſenſati atq; miſerrimi ſunt ſupbi, ambitioſi humani honoris, tranſitoriæ laudis inanis gloriæ cupidi, qui propriã laudem, venerationem ac gloriã, honori, laudi, gloriæ DEI ſublimis & benedicti præponere non verentur: qui hoc quod ſoli ... cto, ſummo, immortalique debetur, ... qui ſint vitioſiſsimi, & ſtatim vtiq; morituri, volũt cupiuntque impẽdi. Vnde ... res ſunt diuini honoris, & item ſacrilegi... omni confuſióne atque æterna damna... ne digniſsimi. Hinc ergo mi chare ad ... bon...

bonũ æternũ, diuinũ, immensum semper sit cor tuũ cõuersum, eius honorẽ, & gloriam semper desidera, ipsum prę omnib⁹ ama, cole & honora: & contra eius honorem amorem, & cultũ, nil terrenum, nil caducum nil mundanum aut vanũ digneris aspicere, amare, requirere vel tenere: vt verè & dignè psallas cũ sancto: Nonne deo subiecta erit anima mea? ab ipso enĩ salutare meũ Nã & ipse deus meus, & salutaris meus & susceptor meus nõ mouebor amplius. Et ꝙ rursus ibidẽ Psalmista dicit: In Deo salutare meũ & gloria mea: Deus auxilij & spes mea ĩ deo est. In ipso omne bonum copiosissimè inuenis. Si potestatem desideras oĩpotẽs est, Si sapientiam quęris sapientiæ eius nõ est numerus. Si pulchritudinẽ appetis, pulchritudinis nullus est finis. Si delitias cupis, delectationes in dextera eius vsq; in finẽ. Si honorem, laudẽ, gloriã affectas, ipse glorificãtes se glorificat in æternũ. Denique diligentes se diligit, timentes se exaudit, sperãtes in se saluat. Quemadmodũ aũt peccatũ mortale charitati diuinæ omnino repugnat eãque tollit, sic veniale diuinæ charitatis feruori ac pfectioni aduersat. Nec ergo ĩ nobis amor Dei tepescat aut minoreĩ, etiã venalia diligentissimè

Psal. 61

Gen. 17

Psal. 146

1. Reg. 2

QQ 4 quantum

quantũ fieri potest vitemus, deploremus & emẽdem⁹ quaten⁹ ĩ diuinitatis sancto amore quotidie feruentiores efficiamur. At verò sicut iuxta inducta mortale peccatũ cõmittitur, dũ creaturæ magis quàm creatori inhæretur, sic veniale peccatum incurrimus, dum rei creatæ inordinatò afficiamur, tamen circa Deum.

De enormitate peccati ex parte maiestatis & authoritatis diuinæ, quæ in peccato inohonoratur.

Articulus VI.

QVanto is in quẽ peccatur maioris est dignitatis sublimioris authoritatis, eminentiorisque maiestatis, tanto peccatũ reputatĩ enormius. Vt si quis offẽdat episcopũ, grauius est quã si peccet in simplicẽ sacerdotẽ. Quũ igitur Deus (contra cuius legẽ, & cõtra quẽ oẽ peccatum mortale cõmittitur) sit prorsus ĩfinitę maiestatis, ĩcõparabilis dignitatis, superaltissimę authoritatis: certissimè ĩnotescit, omne peccatũ ex hac parte sit quodãmodo infinitę enormitatis, atq; incõparabiliter grauius omni offensa in purã creaturã (vt in talem, cõmissa. Rursus quãtò pręceptor ac legifer fuerit maior atq; sublimior: tanto enormi⁹ iudicatur eius iussionibus non
Psal. 49. obedire, eius mãdata negligere. Cũ ergo
Psal. 135 præ-

præceptor ac legifer noster sit de⁹ deorũ dominus dominorũ, rex regũ, & princeps vniuersorũ. (Cui sicut scriptũ est) nullus similis est in legislatoribus. De quo itē legit: dominus iudex noster, dominus legifer noster, dominus rex noster: cõstat ꝙ sicut ipse est incõparabilis sublimitatis, atq; incircũscriptibilis maiestatis, sic eius pręceptis nõ obedire, ea parui pēdere. dissimulare, negligere sit īcõparabilis & quasi immensæ enormitatis, peruersitatis, & īpietatis. Nēpe si graue ac nimis iniquũ est patri carnali, mortali, & peccatori nõ obedire, nõ acquiescere nõ deferre honorē: nõne īpiissimũ est, patri spirituũ, creatori æterno, sancto, omnipotēti, immortalique deo nõ obedire acquiescere, & deferre? Ipse equidē est ille magnus domin⁹ & laudabilis nimis, cui⁹ magnitudine (id est, perfectionis, dignitatis & gloriæ) non est finis. Quē ipse quoq; Porphyrius magnus Platonicus appellat regem ac patrē Deorũ quē & ipsa numina perhorrescũt Quod in libro de ciuitate Dei Augustin⁹ à Porphyrio dictum frequēter cõmemorat. Deniq; cũ lex euangelica ab ipso Dei vnigenito filio, vero vtiq; deo, īmediate collata est, iussa atq; proposita, cõstat eã diligentissime obseruandã, ita vt multò

Iob.16
Esaię.33
Psal.44

enormius fit eam præuaricari quā fuerat olim legem Mosi trāſgredi quæ à DEO propoſita eſt populo, mi diātibus angelo ac Moſe. Hinc quippe ad Hebreos; ait Apoſtolus: Irritā quis faciens legē Moſi, ſine vlla miſeratiōe duob⁹ vel tribus teſtibus morif quanto magis putatis deteriora mereri ſupplicia, q filiū dei cōculcauerit & ſanguinē teſtamēti pollutū duxerit, & ſpiritui gratię cōtumeliam fecerit. Præterea poſt cœnā illam ſanctiſsimam Chriſtus paſsionis iam proximus, in qua nocte qua tradebaſ inter cętera dixit Apoſtolis, Si nō veniſſem & locut⁹ eis fuiſ-
Ioan.14 ſem, peccatū nō haberēt. Quoniam ergo
Hebr.1 Chriſtus dominus rex Meſsias iam venit atque in propria perſona loquutus eſt patribus noſtris & nobis p ipſos, enitamur ei in oībus obedire alioquin peccata noſtra erunt vehementer enormia. Heu quare negligemus, cur inerti corpore deprimimur, cur vitiorum ſopore tabeſcimus? Iſta mi amantiſsime profundè conſidera vigilanter perpende, iugiter intuere, & ſuperex lcati illius, vniuerſorum dominatoris offenſam abhorre, inhonoratione deuita, mandata cuſtodi. Ipſe eſt enim cui teſte ſcriptura, exercitus cœli cum reuerentiali timore aſsiſtit, cui⁹ iræ nemo reſiſte-
Eſa.46 re-

re poteſt, ſub quo curuātur q portant orbem: ad cuius nutū columnæ cœli contremiſcunt & pauent. Ecce enim cœlum & cœli cœlorum, abyſſus vniuerſáque terra, & omnia quæ in eis ſunt, in eius aſpectu dei commouebuntur & tamen inſenſatū cor hominis non formidat & eius offenſam non metuit, qui nullum peccatum relinquit inultum, ac pro vno mortali peccato æternum infligit tormentum.

De enormitate peccati ex parte ſanctitatis atque iuſtitiæ mentis diuinæ.

Articulus VII.

CONſtat omni menti bene diſpoſitæ peccati labem tanto amplius diſplicere, quāto fuerit ipſa ſanctior magiſque iuſta. Quoniam ergo mens diuina, ſumma ac adoranda, eſt puritatis, æquitatis, & ſanctitatis penitus infinitæ, imo puritas ſupereſſentialis immenſa, ſanctitas idealis, in ſe ſubſiſtens, incircūſcripta, æquitas exemplaris fontana, certum quod ipſa peccati deformitatem, impuritatem & maculam infinito deteſtetur odiátque abominatu ac odio, prout Moſes loquitur: Auerſatur dominus omem impietatem. Hinc igitur ſortitur peccatum tortuoſiſſimam atque grauiſſimam enormitatem quod eſt cōtra diuinæ mētis ſupermūdiſſimam

ſimam ſanctitatē,& interminabilē eius iu-
ſtitiā,ipſe quoq; peccator qui id amat e-
ligit,agit, amplectitur,cōtinet quod d.ūs
vſque adeo odit,reprobat,ac repellit: īfi
nitam quodāmodo deformitatem, diſpli
centiámque dei immenſam incurrit. De-
nique quo deus eſt ſanctior,ac iuſtior:eo
peccati turpitudo atq; deformitas ei eſt
diſſimilior. Eſt aūt de⁹ (vt dictū eſt) ſancti
tatis atq; iuſtitiæ perfectionaliter illimita-
tæ. Idcirco peccatū mortale infinitā diſ-
militudinē habet à puritate ſanctitatis, à
rectitudine æquitatis dei altiſſimi. Hinc
quoq; in infinitū elōgat à deo, quia vt no
no de ciuitate dei fert Auguſt. Nulla eſt à
deo alia lōginquitas, quām eius diſſimili
tudo. Quúmque diſſimilitudo cauſa ſit di
ſplicentiæ, auerſionis, ac odij: peccatum
mortale, æternam ac infinitam meretur
diſplicentiam, auerſionem & odium dei.
Ideo æternam meretur dānationem. Vn-
de in infinitum dicitur grauius, veniali
peccato. Prætereà quo fuerit aliquid ali-
cui magis naturale, placitum atq; conue-
niens: eo illius oppoſitū eſt illi magis con
trariū, diſcōueniēs ac diſplicēs. Sanctitas
autem deo glorioſo ac ſummo intantum
eſt naturalis, quod ipſe eſt ſubſtantialiter
ſanctus, nō per aliquod additamētū: ita vt
idem

idẽ omnino sit illi esse, & sanctũ esse: intãtũ vt eius sanctitas eius sit essentia. Et eius essentia est sanctitas supermũdissima, simplicissima, simpliciterq; perfecta, oĩs virtutis ac puritatis, primordialis finalis & honorabilissima ratio. Sanctitas quoque est deo cõuenietissima & maxime placita. Ipse nãq; sanctimoniã requirit ac diligit, & sanctitati dignè iugiterq; ĩtẽtos sibi familiares intimos atq; charissimos efficit. Elucescit ergo q̃ peccati impuritas sit deo in infinitũ cõtraria, discõueniẽs, & displicẽs Ideo cãtat Psalmista: Mane astabo tibi, & videbo quoniã nõ deus volens iniquitatẽ tu es, neq; habitabit iuxta te malignus, neque permanebũt iniusti ante oculos tuos Simile argumentũ est de peccati enormitate ex cõsideratiõe diuinæ iustitiæ, quæ prorsus immẽsa est, omnísq; rectitudinis virtuosæ infallibilis regula inflexibilisq; mẽsura, quoniã iustus dominus & iustitias dilexit ęquitatẽ videt vultus eius. De quo alibi legitur, Magna & mirabilia sunt opera tua domine deus omnipotẽs, iustę & veræ sunt omnes vię tuæ, rex sanctorũ. Quis Psal. 10
nõ timebit te & magnificabit nomẽ tuũ? Apo. 15.
Itaq; quò ĩ æquitate & sanctitate amplius crescimus, eò creatori, saluatori, & iudici nostro similiores & chariores efficimur,

Quo

Quo aũt vitijs pl⁹ fœdamur ac vinci... tãto dissimiliores ei, odibiliores..., ... mur, qui ad hoc venit per incarnatio... sterium in hũc mundũ, vt seruiamus ... sanctitate & iustitia corã ipso omnib⁹ ... bus nostris. Qui etiã ineffabili charitate atq; piissima dignatiõe ad suę sanctitatis imitationẽ nos inuitat dicẽdo. Nolite co... taminare animas vestras. Ego enim sum sanctus dominus deus vester. Sãcti estote quoniã ego sanctus sum. Ecce mi pr... lecte, si ista profunde, frequẽter, stabiliter que perpenderis, puto q̃ vtique pecca... fœditatem immundiciã, enormitatem o- dies, ac vitabis, Ad cõfessionẽ quoq; sacra mentalem (in qua secũdũ scripturas om- nia lauantur) frequentius festinabis insu- per in præsentia super sanctissimi Dei & corã oculis suæ immensæ iustitiæ ... sanctius, atque syncerius conuersari cona beris.

Lucæ. 1

Leuit. 11

De enormitate peccati ex consideratione charitatis diuinæ, qua deus præuenit, prædilexitque nos.

Articulus VII.

PRæterea quo quis altũ in dilectiõe li- beralius copiosiúsq; pręuenerit, eo de- centius ac iustius est eũ cordialiter reda- mare, & eo peruersius quoq; eũ nõ seda- mare

mare, puersissimũ vero est etiã eũ odire, abijcere, spernere, seq; ab ipso prius auertere, præsertim si cõstet dilecto à diligente ita se diligi. Itaq; vt iniquitatũ nostrarũ abominãdas ac maledictas malitias efficacius atq; synceri⁹ cognoscamus, diligẽtissime cõteplemur, quãtũ & qualiter de⁹ noster dulcis & rect⁹ pueuerit nos in amore, nec tãtũ in amore sed in amore liberatissimo, mere gratuito, purissimo, æterno, dignissimo. Et qdẽ ĩ primis hoc certũ est, quod nullus amator creatus tãtopere nos dilexit aut diligat, etiã nec parẽtes vt de⁹ noster suauis & mitis. Nẽpe ex suo æterna li ac præueniente ad nos amore, quũ nihil essemus creauit nos, imo ad suiipsius imaginẽ similitudinẽq; plasmauit nos. Diuinus etenĩ amor nõ reliqt deũ sine germine esse: Insuper nõ duntaxat naturalibus donis sed supernaturalib⁹ quoq; muneribus nostrã naturã multiformiter decorauit. Nã & protoplastos nostros parẽtes in originali iustitia cõdidit, in paradiso cõstituit, cũctis huius mũdi viuentibus prætulit. eósq; si nõ peccassent de paradiso ad regnũ trãstulisset cœleste sine media morte. Quod totũ posteritati eorum cõferre disposuit, nisi illi egissent iniq;. Vnde quãuis tot tãtisq; bonis simus priuati, nihilominus

Gene. 1

Sap. 2

Gene. 2

minus

minus deum ſic amare debemus, ac ſi eis
nõ priuati eſſemus, quoniam nó ex par-
te dei priuatio cõtingit. Præterea quoniá
proprius amoris effectus eſt vnio, item
cõmunio: amor quippe amato nectit ama-
tẽ & bona amãtis cõmunia facit amato.
Si ergo ritè ac dignè optamus agnoſce-
qualiter nos deus noſter dilexerit, intu-
mur qualiter ipſe ſe nobis ac noſtræ na-
ræ coniunxerit. Ecce etenim nonne i-
vnigenitus dei, deo patre volẽte & ſpi-
tu ſancto cooperãte, noſtrã naturam i-
diuinitati vniuit vniõe hypoſtatica, im-
diata, ſumma ac intima, qua maior aut d-
gnior eſſe nequiuit? Quoniã ergo tá ſum-
mè ac intimè ſe noſtræ naturæ cóiunxit,
cõſtat quã ſumme nos præamauit præſer-
tim quoniam in natura aſſumpta nobiſcú
tanto tẽpore cõuerſari dignatus eſt. Sed
& ipſe pater ætern⁹ ſic dilexit nos, vt fili-
ſuum vnigenitũ daret, vt ait Euangeliſt-
Ioãnes. Qui rurſus hortatur in prima ſ-
epiſtola, Chariſſimi diligam⁹ Deũ, quo-
ipſe prior dilexit nos. Inſuper mentes
ſtras inceſſanter ſibi cõiũgit per ſuper-
turalia dona, videlicet gratiam gratú fa-
cientem, per actualẽ ſpiritus ſancti mo-
nẽ, per fidẽ, ſpẽ, charitatẽ cæteráſq; vir-
tes infuſas & actus earũ. Præterea deus

ster omnia sua, imo seipsum nobis cõmunicare paratus est. Nã oculus nõ vidit, nec Esai. 64
auris audiuit, nec cor hominis cõprehẽdere valet, quæ deus suis electis parauit. Etenim seipsum præparauit eis in prẽmium, quia ad suiipsius fœlicissimã visionẽ, atq; dulcissimam fruitionẽ creauit nos. Et hęc est liberalissima dei dilectio: quod dando nobis sua dona, simul cum ipsis donis largitur nobis seipsum, vt ipsum vere ęternaliter atq; fœliciter habeam⁹, possideamus inspiciamus, fruamur. Postremo in tantũ nos diligit, vt per Salomonẽ testatus sit, Prou. 8
Delitiæ meæ esse cum filijs hominũ. Nũc ergo charissime mi, sapienter intẽde, quã enorme, peruersum, ac indecens sit hũc talem ac tantum amatorem non redamare, negligere, offendere, paruipẽdere, spernere, aut odisse. Qui autẽ peccat, vult vtiq; q deus nõ vult, & quod deus vult, ipse non vult. Non ergo veraciter diligit deũ, quoniam amicorum est eadem velle & nolle. Spernit quoq; vilipenditque deum, cuius præcepta nõ curat. Et ita se prsus ab ipso auertit, & tam superclementissimo munificẽtissimo, ac superlatissimo amatori nullam repẽdit vicẽ, sed pro bonis retribuit mala, & odiũ pro amore, deũ quoque qui se tã familiarem exhibuit sibi, cõtemnit.

Hinc atq; prædilecte, Deũ syncere ac ... me diligam⁹, toto cordis ardore fer... in ipsum, nostrũ affectũ suæ supersa... mę volũtati semper in omnibus c... mur: quod ipse odit, odiamus, & omne bo... num & honestum iugiter amplectamur.

De enormitate peccati ex parte beneficiorum Dei. Articulus 11.

PAlam est ingratitudinẽ diuino atque humano iudicio plurimum reprobari. Quo aũt quis alteri plura ac potiora beneficia dederit, tãto iniquus est vicem nõ reprehendere, ingratũ esse & immemorẽ: iniquissimũ vero est, etiã mala pro bonis exhibere. Insuper quãto beneficia benefactoris diutius cõtinuãtur, frequẽtius iterãtur, liberalius multiplicantur, quo etiã benefactor fuerit altior atq; dignior, beneficiat⁹ inferior, tãto amplior debet gratitudo adesse, grauiúsq; peccatũ cõmitti... dũ beneficiatus benefactori ingratus & inobediẽs reperitur. Vt igit̃ nostrę ingratitudinis & inobedientię ac peccati m... gnitas, & itẽ puersitas clarius pateat, c... dialius defleantur, solicitius emẽdent... caueantur, pensemus munificentiã & beneficia dei nostri ad nos. Et quidẽ in... mis ipse fecit nos & nõ ipsi nos quicq... habemus & sumus, ab ipso pcessit at... fuit...

suscepimus, corpus & omnia mẽbra eius: animã quoq; ratiõalem & vniuersas eius potentias. Si vnum nobis membrum aut potentia animæ vna deesset, puta pes, manus, oculus aut volũtas, quantum contristaremur, quantum eum amaremus, cuius pietate & ope recuperaretur & redderetur nobis quod defuit? Cur igitur deũ liberalissimũ & beneficentissimũ nõ amamus? cur ei gratias nõ agimus, cur inobediẽtes peruersi atque ingrati esse non veremur, qui nobis omnia nũc præfata ab exordio nostræ generationis largitus est sine meritis nostris ac precib⁹? Nõne ipsum esse omnibus est naturaliter amabile (ꝑut de ciuitate dei pulchrè differit Augu.) Porro à deo esse viuere sentire, moueri ratiocinari & liberum esse communicata sunt nobis à cõceptionis nostri initio vsque in præsens ab innumerabilib⁹ periculis nos prçseruauit, angelũ sanctũ vnicuique pro custode delegauit cõtinuo, ad sacrum nos baptisma perduxit, in baptismo ab omni nos peccato purgauit gratia atq; virtutibus perornauit, peccãtibus nobis exuberãti pietate pepercit, hucúsq; cõuersionẽ nostram præstolari dignatus est, & non dubium, quin iam multos de sæculo isto tulit, çternaliterque damnauit, qui minus

peccauerũt quã nos,& tamen adhuc ingi
ter emendationẽ noſtrã incomprehẽsi
li expectauit clemẽtia. Nũquid parua
paruipẽdenda ſunt beneficia iſta? Nõne
deus inceſſanter benefacit ac ſubuenit no
bis? Ipſe equidem in eſſe conſeruat nos &
omnia quę habemus. Ipſe nos veſtit ac pa
ſcit quotidie, pœnitẽtibus mox indulget
gratiã quoq; amiſsã & virtutes retribuit
ad bona aliqua nos quotidie excitat ac
ducit, per ſacrã ſcripturã omni tempore
nos informat. Inſuper æternã ſupernatu
ralẽ, pleniſſimãq; beatitudinẽ nobis ſpo
pondit ac præparauit. Ecce mi amantiſſi
me, quãta peruerſitas ingratitudo enormi
tas eſt, hũc ſuper ſublimẽ, affluentiſſimũ,
indeficientiſſimũ, ſuperbonũ benefacto
rem offendere abijcere, non curare, non
cõſiderare. Ad hæc conuenit te vigilanter
perpendere ſingularia beneficia tibi à tuo
creatore collata, qui te donis naturæ non
mediocriter decorauit in corpore, atq; in
anima. Etenim quum (iuxta Auguſtinũ de
Ciuitate Dei) ingenioſum naſci fœl citatis
ſit, & teſte eodẽ, corporis pulchritudo, &
facũdia dona Dei ſunt, quamuis his plurimi
mi abutantur: ad quantã gratiarũ actio
nẽ ac obedientiã obligatus ſis Deo, pru
denter perpende, nõ inaniter gloriando,
re-

vel te alicui præferẽdo, aut aliquem asper nãdo: sed peccata tua amplius aggrauãdo exuberãtius deplangẽdo, demũq; soliciti⁹ præcauẽdo, diuinũ quoque iudiciũ vehementer timẽdo: quoniam sicut Christus protestatur: Cui multum datũ est, multũ quęretur ab eo. In quò tibi plura à deo bona perpendis collata, eò in eius amore amplius debes accendi, perfectius subdi, gratior atq; humilior īueniri. Ecce habes à Deo dona naturæ bona fortunę, fruct⁹ ecclesiæ: nõne ergo magna & grauia nimis sunt tua peccata, & præsertim quę nõ proueniũt ex infirmitate humana, aut ignorãtia, sed quæ nosti esse illicita? Vide igitur quã Deo de omnibus his redditurus sis rationẽ. Postremo enormitas peccatorũ nostrorũ vehemẽtissime aggrauatur ex parte beneficiorũ Christi, puta eorũ omniũ quæ ꝓ nostra salute ipse assumpsit, fecit, & passus est. Nõne etenim infinita est nostra puersitas, ingratitudo, impietas: dũ vnigenitũ filium dei inhonoramus, relinquimus, spernimus: qui pro nostra liberatiõe seipsum tam inefabiliter; exinaniuit, diuinitatis suæ altitudinẽ vsq; ad nostræ naturæ paruitatẽ misericordissime inclinauit: qui inter homines tot annis conuersari dignatus est, in tanta hu- Luc. 12

militate, paupertate, patientia, tribulationibus, persequutionibus, tentamentis: cui ieiunãdo, discurrendo, prædicãdo orãdo, tantũ pro nostra laborauit salute, qui (ut
Matt.26 Matth. refert) in cœna nouissima corpus suum & sanguinem dedit ineffabili charitate discipulis, nobisque quotidie dignantissime tribuit: qui postremo acerbissimam atque turpissimã pro nobis pertulit mortem, tanta quoque pro nostra cõuersione ad fidem & gratiã fecit per sanctos apostolos aliósq; electos miracula. Adhuc autem quo quis alium plus honorat, eo iniquius est eum non rehonorare, imo prauissimũ est eum etiam inhonorare, præsertĩ si authoritate & virtute præstantior sit. Quoniam igitur per præmemorata beneficia, tam naturalia quàm supernaturalia, præcipuè per verbi incarnationem, & humanitatis suæ glorificationẽ, Deus genus humanũ tam inexplicabiliter honorauit, nosque vermiculos vocare dignatus est, imo & fecit filios suos, hæredes, atque amicos, insuper ad summi cœli dignissimam aulam, angelicæ quoq; beatitudinis æqualitatem prouehere repromisit: nõne ineffabiliter enormia sunt nostra peccata quibus deũ tam benignissimũ inhonoramus, offendimus, aspernamur, qui etiam quotidie

quosdam hominũ prçelectorũ tam excellentissima sanctitate, potestate,& gratia adornauit? Nunc itaque prædilecte, Deũ in oĩbus toto cordis zelo colamus ac veneremur:& quicq̃d valemus ad eius reuerentiã peragamus, nec tñ aliquid dignũ nos agere arbitremur, sed quod plus facere nõ valemus, cordialiter doleam⁹: quoniam sicut ipse est immensæ maiestatis, ita est infinita reuerentia dignus.

De enormitate peccati ratione diuinæ præsentiæ omnia intuentis *Artic.* x.

HOc prçterea auget grauitatẽ peccati accumulatéq; contemptũ mentis nostrç in Deũ, quod in cõspectu atque prçsẽtia creatoris, saluatoris ac iudicis nostri peccare audem⁹. Ipse çternus deus noster omnipotens, vniuersa præterita, præsẽtia & futura clarissimé, æternaliter, & ineffabiliter cõtẽplatur, pensat, discernit: quemadmodum S. Iob profitetur. Nõne Deus scit viam meã, & omnes gressus meos dinumerat? Et denuo loquens Deo: Posuisti inquit, ĩ neruo pedes meos, & obseruasti omnes semitas meas, & vestigia pedum meorum considerasti. Vnde apud Hieremiam habetur: Fortissime, magne, potẽs, dominus exercituum nomen tibi, magn⁹ consilio, & incomprehensibilis cogitatu Exo. 36 Iob 23 Hier. 32

cuius oculi aperti sunt super omnes filios
Adam, vt reddas vnicuiq; secundũ vias
suas. Nõne iudex terrenus, homo morta-
lis reputaret grandẽ sibi iniuriam contu-
meliamq; inferri, si quis subditorum suo-
rum in ipsius præsentia & aspectu transgre-
deretur eius preceptũ? Quãtò magis sum-
mo, cœlesti, æternoq; iudici magnam in-
gamus inhonorationẽ atq; iniuriam, ...
in eius aspectu q vere vbiq; presens, ...
præsentissimus est, vniuersaq; implet, ...
iudicat, põderat, peccare nõ formidat...
Hinc igitur mi amande, diuinam semper
præsentiã cogita, diuini vultus aspectum
honora, diuinæ mẽtis puritatem vbilibet
venerare, & quod corã hoĩe honesto ac
probo agere verecũdareris, corã deo al-
tissimo agere erubesce, imo corã sanctissi-
tis eius presentia cogitare aut desiderare
nõ audeas, q corã viro bono, ac sapiente
loqui metueres. Deus quippe intuetur ima
ma cordis, & quod hoĩbus sunt verba o-
ris, hoc deo sunt cogitatiões cordis. Rur-
1. Re. 16 sus quod terreno iudici sunt opa exter-
ra penes q̃ iudicati hoc deo metuẽdo ac
iusto sunt desideria ipsa interna, q̃ affectu
p effectu seu opere recipit. Nimis i. fa-
lix, vilis atq; iniustus est, qui hominũ ma
gis, quã dei honorat presentiã, metu to-
iudic

iudiciũ. Non ergo id tibi charissime mi, vnquã cõueniat, sed illud S. Heliæ vbiq; & semper mẽte reuolue: Viuit dominus ĩ cuius conspectu sto hodie. Itaq; (sicut ait Boëtius) magna nobis indicta est bene agendi necessitas, quoniã ante oculos iudicis cuncta cernentis omnia agimus.

De enormitate peccati ex parte peccãtis.
Articulus XI.

HVcusq; de enormitate peccati tractatum est ex parte Dei: in quem omne peccatũ cõmittitur mediate vel immediate. Quãuis enim quædã peccata dicantur esse in deũ, quædã in proximũ, quædam in seipsum, puta in ipsum peccantem, eo quod quorũdam viciorũ immediata materia ꝓximũq; obiectũ sit deus, vt sunt ea, quæ virtutib⁹ theologicis directe sunt cõtraria: quorundã proximus, quorundã ipse is qui peccat: nihilominus omne peccatũ in deũ est, qui omne peccatũ detestatur, ꝓhibet, punit. Lege quippe diuina omne prohibetur, aut dissuadetur peccatum. Nunc itaq; exigit ordo & de peccati enormitate aliquid fari ex parte peccãtis & hoc quantũ ad hoĩes. Primò igitur peccati enormitas põt attendi ex nostra inferioritate. Quò enim quis subditus legislatore ac præceptore minor atque inferior

 est,

eſt, eò eſſe debet humilior, itemque ſubie-
ctior. Vnde grauior (quò ad aliquid videt
eſſe cõtẽptus, ſi ipſi legiſlatori ſeu ſuperio-
ri rebellis ſi, quàm ſit maior ipſe eſt, ſicut
maior eo id faceret. In ordine autẽ intelle-
ctualiũ ſubſtantiarũ homo ipſe vltimũ lo-
cũ ſortitur. Nonne ergo legislator ille ſu-
perlatiſſimus Deus ſanctus, adorãdus im-
menſus indignari plurimum poteſt, dũ vi-
det nos viles vermiculos, lutea vaſa por-
tãtes, vanitati ac cineri cõparatos, infinitis
vitiis in animã corpore plenos, ſuis nõ o-
bedire pręceptis, ſuã maieſtatẽ inhonorã-
tes, ſuorũ beneficiorũ nõ recordãtes, om-
ni hora ipſum inceſſabiliter offendentes,
ſuis exhortationibus quas per ſuos facit
miniſtros non acquieſcentes, ſuã quoque
præſentiã nõ curãtes? Præterea ex hac no-
ſtræ prauitatis ac vilitatis cõſideratione
etiã noſipſos noſtros in Deũ exceſſus ve-
hemẽter exaggerare, aggrauare, deteſta-
atq; deflere. itẽ & noſipſos aſpernari, re-
probare & caſtigare debemus: eo quod
nos pauperrimæ, miſerrimæ ac viliſſimæ
creaturæ mox moriturę, imo quotidie
moriẽtes Dominũ noſtrũ, Deũ ſuperſub-
mẽ ac infinitũ, Deũ omnipotentẽ ſupe-
glorioſiſſimum ſupereſſentialem toties
& tam grauiter inhonorauimus offen-
dimus

dimus spreuimus, & quotidie offendere nõ cessam⁹. Ecce nos puluis & cinis, nos Gen 18
putredo & vermis, qui velut flos egredi- Iob. 14
mur & cõterimur, q fugimus tanq̃ vmbra, & nũquam in eodẽ statu pmanemus cõtra regẽ regũ, cõtra principẽ vniuersorũ, cõtra creatorẽ mũdi superlaudabilẽ, inuariabilẽ & superexaltatũ, q est simplicissimus, purissimus supersplẽdidissimus ac supsanctissimus spiritus, tam frequenter, tamq; enormiter preuaricati sum⁹, & incessanter peccam⁹, Quid igit inanissime gloriamur? qd vanissime supbimus? Cur nos nõ humiliamus, aspernimus, deflemus, & castigam⁹ nosipsos ieiuniis ac flagellis, vigiliis, oratiõib⁹, ceterisq; pœnitẽtiæ actibus? Itaq; nobisipsis iugiter displiceamus, & corã supermũdissimo deo animas nostras indesinẽter profundissime humiliemus, neminẽ aliũ cõtẽnentes. Secundò peccati enormitas ex parte peccãtis, pẽsatur ex superioritate peccantis, vtpote ex prælatione ac presidentia eius. Quò enim qui peccat maior est prælatus princeps seu iudex vel officialis, eò ad ampliorem obligatur iustitiam, charitatem exemplaremque vitã, præsertim cum (teste Philos.) iudex & præsidẽs debeat esse viua lex & equitas animata. Vnde peccata

eius

eius enormiora reddūt, prȩſertim ſi in ſpiri-
talibus præſit, & prædicationi ac doctri-
næ intēdere habeat. Vnde quod homini
ſimplici eſſet veniale, aut ſimplex peccatū
mortale: talibus ſit mortale & nōnunquam
etiam dupliciter multipliciterq; mortale.
Tertiò peccati enormitas, quò ad pecca-
tē, accipi poteſt ex parte gradus vel ordi-
nis eius qui peccat. Quemadmodum gra-
uius eſt pctū ſacerdotis, magiſtri ſiue do-
ctoris, quàm idiotæ ac laici. Quartò ex
parte ſcientiæ eius qui peccat. Cuius
maior fuerit lucratura, eo fit grauior eius
culpa, ſēper cæteris paribus, Chriſto pro-
teſtante qui ait: Seruus ſciens voluntatem
Luc. 12 domini ſui & nō faciens, plagis vapulabit
multis. Iacobo quoque apoſtolo, qui ait:
Iaco. 4. Scienti bonū & nō facienti peccatū eſt il-
Etenim ſicut princeps aſſerit apoſtolo-
2.Pet. 2 Melius erat nō agnoſcere viam iuſti-
quam poſt agnitionem retrorſū reuer-
Quintò ex parte virtutis. Quo enim ho-
in ampliori interdū perfectione vix-
ſpiritalior fuit eò ſi ad vitam reuer-
carnalem abominabilior demōſtratur
vilior, ſemper cæteris paribus. Tales
qui cum ſpiritu cœperūt, carne cōſum-
tur. Sextò ex parte ſtatus aut profeſſi-
Vt ſi religioſus apoſtaret aut regu-

non obseruet, in quo cōtra iustitiam agēs mortaliter peccat. Septimo ratione voti, aut simplicis promissionis. Votū quippe (vt dicūt doctores) plus obligat iuramento, ita vt periuro probetur deterior voti transgressor. Octauò ex parte beneficiorū peccanti datorū. Quia vt dictū est, quò plura ac potiora quis desuper beneficia est sortitus, eò enormiora sūt eius peccata. Vnde quò Deus peccātē diutius atque benignius, vt cōuertatur, expectat: eo dānabiliora eius peccata reddūtur. Nonò ex assidua peccandi cōsuetudine, quæ īdurationē ac obstinationem inducit. Quia, vt Sal. scribit. Impius quum in profundum peccatorum venerit, contemnit. Decimò, ratione ætatis. Idem nanque peccatum in senioribus vituperabilius, quā in iunioribus iudicatur. Vndecimò ex facilitate nō peccandi, seu resistendi peccato. Quemadmodum in hominibus bonæ indolis grauius est peccatū quàm in pronis ad vitia. Propter quod decimoquarto de Ciuitate Dei loquitur Aug. Primum præceptum in paradiso tanto maiore iniustitia violatū est, quāto faciliori posset obseruātia custodiri. In peccatis autē eorū quę bonę sūt indolis, est maius de volūtario, quoniā ab intrīseco minus impellūtur ad mala: ideo Pro. 18.

cæteris

cæteris paribus grauius peccât, præsertim quũ & Dei beneficiis infœliciter abutantur, & ingratiores sint creatori. Vnusquisq; vitiorũ suorũ enormitatem pendat, quoniã in quibusdã oĩa vel plene omnia ista peccatũ grauantia cõcurrunt. In quibusdã autẽ multa in aliis pauca. Tibi autẽ charissimo meo vltimũ hoc singularissimè considerandũ propono, ne præclaræ tuæ indolis bonitate damnabiliter abutaris: sed digno conatu viribus tanto vigilantius innitaris, quanto facilius virtuosus effici vales. Quod si feceris, deuotissimus & Deo gratissimus eris. Si verò teipsum neglexeris, & vitiis locũ præstiteris, magna vehementer erit iniquitas atq; damnatio tua. Vnde secũdo de ciuitate dei, dicit Aug. si quid in laudabile naturaliter eminet: nõ nisi vera pietate (id est, cultu diuino) purgatur atq; perficitur impietate aũt disperditur & punitur. Postremo in omnibus præ... ctio aggrauatio ipsa peccati intelligitur de cæteris partibus.

De enormitate peccati ex parte materiæ circa quam versatur, seu obiecti.

Artic. XII.

VT tactũ est iam, quædam peccata dicuntur esse in deum, quædã in proximum...

mum quædam in seipsū, certumq; est pec cata in deum esse grauissima loquẽdo in genere. Nũc quoque tractatum est de grauitate peccati ex parte dei. Quẽadmodũ autẽ peccata in deũ feruntur grauissima propter bonitatem, maiestatem, sanctitatem, charitatem, ac beneficentiã eius: si quãto proximus, in quẽ peccator, fuerit Deo similior tantò enormiora erunt pec cata. Vnde enormitas peccati in proximũ primo attẽditur ex parte authoritatis, dignitatis, ac potestatis eius, in quẽ peccatũ cõmititur. Qui quanto maioris fuerit authoritatis seu potestatis tãto grauius est in eum peccare: sicut apparet in peccatis cõtra summũ Pontificem aut Episcopum factis & in crimine læsę Maiest. Hinc in patrem spiritalẽ dei vicariũ, pastorẽ, seu prælatũ peccare est multũ enorme, cum sit potissimum cõtra charitatẽ quæ illis debetur, & iustitiã per quã illis reuerẽtia & obedientia sunt exhibẽdæ. Propter ꝙ de talibus loquitur: Qui vos audit, me Luc. 10
audit: & qui vos spernit, me spernit. Moses quoque ad rebelles ait Israëlitas: non Exo. 16
contra nos est murmur vestrũ, sed cõtra Rom. 16
Deũ. Hinc itidẽ Ad Rom. docet Aposto. Paulus, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Nõ est enĩ potestas

nisi

nisi à deo. Quæ autem à deo sũt, ordinata sũt. Itaque qui resistit potestati dei ordinationi resistit. Qui autem resistũt, ipsi sibi dãnationem acquirũt. Secundò, attenditur enormitas peccati in proximum ex parte propinquitatis, quemadmodũ grauius est fratrem carnalem occidere, aut propriam sororem violare, grauissimũ vero in parentes peccare, quum filius sit de illorũ substantia natus, & quasi aliquid eorũ. Tertio ex parte beneficiorũ, quæ peccãs à proximo, ĩquẽ peccat suscepit. Sic rursus grauis nimis est ĩ parentes impie agere, à quibus proles adepta est esse, alimẽtũ, custodiam & doctrinam. Itẽ ĩ magistros, quibus honor debeť & amor, imo (secũdũ phil.) magistris ac parẽtibus nõ potest reddi æqualẽs. Ideo scriptũ est: Quàm malæ famæ est, qui relinquit patrẽ: & est maledictus deo qui exasperat matrẽ. Quartò, ex parte bonitatis, virtutis, seu sanctitatis eius quẽ peccať. Qui quantò melior, ... sanctior fuerit tanto iniquius est ĩ eũ peccare. Sed & eruditis ac sapiẽtib⁹ specialis honor debeť. Hĩc quę irreuerẽtia seu iniuria ipsis irrogata ampli⁹ aggrauať. Quinto ex parte status, gradus, seu ordinis. ... in spiritales, claustrales, & religiosos peccare, specialiter est enorme. Sexto, ...

ætatis. Senioribus nanque reuerẽtia maior debet & in ipsos peccare grauius esse censetur. Hinc siquidem ait scriptura: Coram cano capite consurge, & hon. &c. Septimo ex parte simplicitatis ac innocẽtię vel etiã stoliditatis eius in quẽ ipse agit. Qui quãtò innocentior fuerit atq; simplicior, tãtò crudelius est in eũ delinquere. Simili modo si fuerit vsu ratiõis priuatus penitus aut certe partim. Talibus quippe sunt maior cõpassio & subuẽtio ĩpẽdendæ. Idcirco ꝓ grãdi malo fertur in libro Iob. Deridet iusti simplicitas. Octauo ratione charitatis, itémque fiducię quas habet is in quem peccatur ad eũ qui peccat in ipsum. Si quidẽ quò quis amplius diligit aliquẽ & magis cõfidit ĩ ipso, tãtò grauius est in ipsum peccare, ĩiuriã inferẽdo nocendo, fallendo. Vnde apud Iob legit. Qui deridetur ab amico suo, ĩuocabit dominũ, & exaudiet eũ. Et in Ecclesiasti. Ne derelinquas amicũ antiquũ, nouus enim nõ erit similis illi. Hinc simulatores & callidi prouocãt iram dei Nono ex parte imperfectionis cuiuslibet seu mõstrositatis. Vnde in Leuit. iubetur: Nõ maledices surdo, nec coram cœco pones offendiculũ. Tales ergo deridere, aut lædere est vehementer impium ac crudele. Decimò ex

Leui. 19

Iob. 12

Eccle. 9

Iob. 36

Leuit. 19

parte impotentiæ, paruitatis, atq; inopiæ eius in quę peccatur. Ideo impotétes ob iectos egenos opprimere, psequi, spoliare, aut lædere est valde enorme. Hinc Salomon ait: Qui cõmitiatur pauper exprobrat factori eius. Et Moses: dominus inquit, facit iudiciũ viduæ & pupillo, amat que peregrinũ. Vnde de talibus prætato
Deut,10 modo iniuriá passis scriptũ est. Clamor eorũ in aures dñi sabbaoth introiuit. Vndecimò, ex parte cõtrarij euétus proximi quẽ peccatur. Hinc desolatis, afflictis, ié tati, tribulationẽ adiicere, iniuriamque
Iob.30 inferre plurimum graue est cum talibus consolatio debeatur, sicut beatus Iob se fecisse testatur dicens: Flebã super eo qui afflict⁹ erat, & cõpatiebatur anima mea pauperi. Et alibi, Quum sederem inquit, quasi rex circumstante exercitu, erã tamé mœrentiũ cõsolator. Idcirco monet nos
Rom.12 quidam sapiens. Nõ desis plorantibus consolatione. Et Apost. Flere cum flentibus. Ex his cõsiderare quilibet valet enormitatem suorum peccatorum in proximum quantũ est ex parte proximi in quem delinquit. Generaliter quoq; quò maius nocumentum aut malum quis peccando intulerit proximo, eò grauius peccat, ceteris paribus. Ideo virginẽ deflorare multũ enor-

enorme eſt. Detractio quoque quæ tollit bonam famam: argento & auro preferendã & ſeminatio diſcordiæ, quæ dilectionem auro & argento ac famæ preponendã aufert aut minuit: ſunt peccata prorſus enormia & furto vtique grauiora. Iterũ quo materia peccati fuerit deo magis cõſecrata, eo maior ſit culpa. Vt ſi bona eccleſię ornamenta, vtenſiliaq; altaris furetur, aut rapiat velatam ſeu voto caſtitatis aſtrictã illegitĩo modo cognoſcat. Poſtremo tuæ induſtriæ ò dilecte, erit enormitates peccatorũ tuorũ in proximos quodammodo commiſſorum ſapienter penſare ſecundum cõſiderationes pretactas, eadémque dignè corrigere, diligenter in poſterum declinare, & ad vnumquéque te ordinate habere, ſecũdum conditionẽ ſtatum vel qualitatem ipſius. Quẽadmodum ad Romanos docet Apoſtolus: Reddite omnibus debita. Cui timorem, timorem, cui honorem, honorem. Rom. 13

De enormitate peccati ex parte circunſtantiarum, ac ſinis. Arti. XIII.

PRæterea nomẽ circũſtãtiæ in actu virtutis ordinaliter ſumitur à circũſtãtia ſecũdum locum. Quemadmodum enim id localiter rem circunſtat, quod eã attingit & tamen ei extrinſecũ eſt ſi cõditiões

actuum humanorum, quæ ipsos actus cõcernũt & tamẽ extra earum substantiam sunt, circũstantiæ appellãtur. Sicut in prima secundę quæstione septima Tho. scribit. Sũt autem circunstantię septem, quæ versu hoc continentur, Quis, quid, vbi q. bus auxiliis, cur, quomodo, quando. Pensandũ est nanque quis fecit, quid egit, quibus subsidiis operatus est, quo loco, quo tẽpore, quo fine, & qualiter. Sed quoniã a fine accipit actus speciẽ. & ipsum opus est de substãtia act⁹. Idcirco q finis & opus circũstantiæ nominãtur. nõ est intelligendum de fine principali, & actu ad id quod est: sed de aliquo fine adiuncto, & quadam proprietate circa opus seu actũ. Harũ circunstantiarum potissima est, cur id est, quo fine quid factũ sit: idcirco quo aliquid fit fine magis illicito ac peruerso, eo peccatum amplius aggrauatur, & si qs opus suũ ordinet ad plures fines prohibitos, quãto fuerint fines plures ac peruersiores, eo fit maior peccati enormitas. Vt si quis furetur, vt voluptati, gulæ, ac venereis possit vacare, ad mundanos quoq; honores ptingere. Prętereà si qs fuerit de genere bonorũ, si tamen finis eius sit vanus & prauus, ipsum erit illicitũ. vt si quis oret, ieiunet, eleemosynã faciat ĩtuitu laudis

dis humanæ itaque quoniã (teste diuino Diony.) bonũ ex integra causa. cõcurrentibus videlicet omnibus virtutum circustantiis iam prætactis. Defectus vero, seu malũ ex cuiuslibet circũstantiæ omissione cõtingit, ideo peccati grauitas tãtò fit maior, quantò plures circunstantiç deserũtur: & quãto ab ipsa virtutis cõueniẽti circunstantia magis receditur. Hinc ergo nõ iam duntaxat doleamus, q̃ ea quæ in se vitiosa absoluteq; mala sunt facim⁹ vel agenda omisimus, sed etiam qa peccauimus tẽpore magis indebito, loco magis prohibito, fine multũ peruerso, auxilio ĩhonesto: & modo ꝑrsus incongruo, vt po te intimorate ac irreuerẽter oĩno. Cõsiderandũ quoq;, quotiẽs, & cũ quali ꝑsona cũ quãta etiã volũtare peccãdi, itẽq; cum quali scandalo proximi. Quò enim volũtas peccãdi, puta ipsa volitio mali, est magis intensa, eò est grauior culpa. Similiter nos cõsiderare cõuenit & oportet in bonis quæ agimus, an debito loco, & tẽpore apto sint facta, cũ recta quoque intentione ac reuerenter. Grauius nẽpe est tempore cultus diuini, ac festis dieb⁹, & in ecclesia, præsertim in choro mẽte vagari, cõfabulari, circunspicere, vi, tiisq; intendere. Bona ergo quæ agere obligaris: cũ ꝑrçin

ductis virtutum circunstantiis, quantum tibi possibile est, charissime mi, adimplere coneris & peccatorum tuorum grauitatem ex omnibus nunc præfatis, peccatum grauantibus vigilanter consideres.

De fugibilitate, odibilitate, & deformitate peccati, secundum se.

Articulus XIIII.

QVoniam deus qui peccato inhonoratur, infinite honorabilitatis, amabilitatis, pulchritudinisq; consistit: peccatū īfinitę fugibilitatis, odibilitatis, & deformitatis esse cēset. quippe q̄ diuinæ voluntati, sanctitati, ac æquitati omnino displicet & cōtrariatur. Hinc ꝓ nulla re, nullo timore dāni periculi, seu tormenti, nullo amore cōmodi, prosperitatis, aut gaudij peccatū cōmitti debet siue admitti secundū legē diuinā: imo potius debet homo mortē grauissimā spōte subire, quā minimum peccatū veniale incurrere. Idcirco qui adulatione, aut cōminatione, qui humano fauore ad peccatū inducitur, imperfectū satis se esse declarat. Deniq; minimū malū culpę, hoc est minimū peccatū, fugibilius ac odibilius est quocunq; malo pœnæ, seu quouis supplicio, etiā īfernali quātū ad id q̄ mere suppliciū est. Pro nullo ergo tormēto, dāno incōmodoq; vitādo, pec

do peccãdũ sed potiꝰ debet homo omnẽ pœnam velle ferre, quã deum offendere. Nam deũ offendere, est deũ puta immensum bonum amittere, eiusq; supersanctæ volũtati propriã directe opponere. Nunc ergo mi præamande cõsidera, quanta sit eorum peruersitas, & à vera perfectione distãtia quorũ tota affectio die ac nocte tendit ad ea quæ lege prohibẽtur diuina, qui blandiendo, dãdo, currendo laborãt eas ad suũ cõsensum allicere, cum quibus suam expleant immundissimam voluptatem, qui student in hoc mundo prosperari, honorari, ditari. Stet ergo inflexibilis mentis nostræ status nec prosperis extollamur, neq; aduersis vincamur, nec timore humanæ offensæ increpationis, vel cõfusionis à via iustitiæ corruamꝰ, mortẽ animę id est peccatum incõparabiliter magis quã mortem corporis formidemus.

Contra eos, qui amplius timẽt & vitant, & odiunt malum pœnæ quàm malum culpæ.

Articulus XV.

TImor est fuga seu detestatio mali, Quo ergo quid peius est, eò fugibilius & fortius detestandũ esse cõuincitur quum malũ sit timoris obiectũ. Porro iã patuit, quod malũ culpæ sit fugibilitatis immensæ: malũ autem pœnę seu ipsa pec-

 cati

cati punitio, vel quæcunq; aduersitas afflictiua, nō est in se absolutè malū aut simpliciter fugiendum, sed à deo iustè infligitur, éstque ad deletionem peccati & gratię infusionem in seculo isto proficuum, in purgatorio quoq; delet peccati reatū: in īferno aūt est diuinę iustitiæ opus & culpæ ordinatiuū quāuis sit ipsi dānato nociuū. Quū ergo hæc ita se habeāt, quā imperfecti, viles & pueriles existūt, qui in vita hæc potius timent & fugiunt iustā peccatis suis punitionē, increpationem eōrū sionē q̄ ipsam peccati fœdissimā deformitatem, diuinæ sanctitatis offensam, ac dei altissimi inhonorationē. Isti sunt inordinati ac miseri in quibus diuino amori præponderat amor priuatus, in quibus maior est timor seruilis quā filialis, q plus honorant ac metuunt aspectū iudiciūq; humanū quàm diuinum, non verentes agere deo præsente ac intuente, quod homine iudice conspiciente, operari formidant. Hi de proprio magis tristantur temporali seu corporali incommodo, dānoatque supplicio, quàm de Dei offensa, de gratiæ amissione, quā de animę læsione. Isti appropinquante aut imminēte humano examine atq; iudicio, emendationem quandā prætendūt ac simulāt: sed eo quo

time

timebatur absente & in breui ad iudican dum ac puniendũ nõ redituro, viuunt vt ante. Eia ergo mi prædilecte, deũ syncerissime formidemus, malũ culpæ incõparabiliter odiamus, iustã punitionem in hoc seculo cordialiter affectem⁹, hilaritèrque feramus dãnũ animæ suæ peccatũ magis quàm temporalium rerũ amissionẽ aut corporis afflictionẽ fidelissimè defleam⁹. Postremò hęc oĩa implere poterim⁹ si illud Salo. efficaciter attendamus. Fili honora Deum, & valebis: præter eum vere ne timueris alienum. Hinc rursus ait: Qui timet deum nil trepidabit. Qui timet hominẽ, cito corruet. Nõ quod superiores nostros nequaquã metuere debeamus, quum Petrus dicat apostolus: Serui subditi estote dñis vestris cũ oĩ timore sed quod timendi non sunt vt homines, sed vt dei vicarij ac ministri, ne propter eorũ timorem deũ in aliquo offendamus. Pro gratia adipiscẽdi perfectionẽ in isto articulo iam descriptã misericordissimũ deum indesinenter cordialitèrque exora.

Prouе. 7
Prou. 29
2. Pet. 2

Quomodo diuersi diuersis ex causis atque motiuis vitant peccata.

Articulus XVI.

PRæterea sunt quæ à vitiis retarahunt solo seruili timore, hoc est, pœnarum

formidine, nō æternæ fœlicitatis affectu neq; ipsius dei syncero amore. Isti quàm diu huiusmodi sunt nil merentur. Tamen huiusmodi timor ad charitatem gratiāq; disponit in eo: q retrahit à peccato. Nil meritorium est vitæ æternæ deoq; gratū ac placitū, nisi ex charitate dei procedat, atque amore iustitiæ fiat: dicēte Augusti-
August. no vigesimoprimo de Ciuitate dei: Vitia laboriosa difficultate vincūtur, neque id fit veraciter ac synceriter nisi delectatione veræ iustitiæ. Qui præfato modo declinant à malo & facere bona quędam videntur, sunt serui mali ac infideles, quoniam manet in eis affectus peccati, & cōplacentia mali. De tali genere seruorū ait saluator apostolis, Iam nō dicā vos seruos quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Et rursus: Seruus nō manet in domo in æternū. Porro alij vitāt peccata spe præmij desiderióq; fœlicitatis æternę. In istis nō est amor Dei perfectus & omnino syncerus: quoiam ad seipsos reflectuntur, proprium cōmodum cogitātes ac intuētes, & de retributione seu præmio multū se occupantes imò si hi proprium cōmodum magis quàm dei honoré aspiciant & affectent, si ex priuati amoris affectióe potius quàm ex diuinæ charitatis motiōe ad opera bona

Ioan. 15

Ioan. 8

na inducantur, nil merentur & puri mercenarij nominatur: nihominus licet mercedis intuitu felicitatisq; cœlestis affectu deo seruire: sic vt honor dei proprio præmio præferat, ipsumque beatitudinis præmium quod optatur, ad Dei honorem ac gloriam ordinetur, quod qui fecerit, non erit mercenarius tantum, sed insuper & amicus, quoniam deum atq; iustitiã præ oĩbus amat. isti nondũ perfecti dicuntur initialẽ seu mixtum habere timorẽ: quoniã à peccato se abstrahunt, virtutib. quoque insistũt. partim timore supplicij gehẽnalis, vel etiam præsenti ac tẽporalis partim spe præmij supercœlestis. Verũtamẽ amor dei ĩ eis prępõderat priuato amori & dei honorẽ ac gloriã principaliter finaliterq; desiderãt, ideo sunt in statu salutis ac gratiæ. Insup alij recedũt à vitiis & faciũt bona solo diuinitatis amore ac diuini honoris zelo syncero, tota mente ad deũ ardẽter cõuersi, nihil vtique cupiẽt nisi vt deus gloriosus ac sanctꝰ in oĩbus honoretur ac diligaĩ præmiũ vero nõ cogitant neque inspiciunt qui ad seipsos non reflectuntur: imo sibiipsis totaliter moriũtur vt Deo purissimè viuãt, quẽadmodũ contestatur Apostolus. Viuo inquiens, iã non ego viuit, vero in me Christus. Præterea Gala. 2

terea

terea si hi vicissim præmiũ cogitent & affectent, non erit hoc per inordinatam reflectionem ad se, sed per charitatiuã relationem ad Deum, & ob hoc quod dei voluntas est, vt æternam felicitatem desiderent quatenus in bono cõfirmati, deoq; feliciter perfruentes: perfectissimè vacét honori, dilectioni ac laudib⁹ eius, sicque præmij amor charitatis perfectiõi nõ repugnabit. Isti sunt amici ac filij dei quorũ mẽtes ĩ ipsum charitatis diuinę zeliq; iustitię syncerissimũ affectũ cõuersę sunt Et hi vbique & semper virtuose se habẽt, quoniã ratio bene agendi est in ipsis vniformis, pura ac stabilis, vtpote ipsemet Deus amor ipsius iustitiæ zelus, diuinitatis præsentia puritatis dilectio, ingẽs diuini honoris affectus cõplacentia boni honesti, omniumq; virtutũ. Nũc ergo mi frater prædiligende, vitia fuge, bona exerce potius ex purissimo dei amore, ęquitatisque zelo, ac puritatis affectu, quã pœnarum formidine vel mercedis intuitu. Et si nondum perfectionem hanc attigisti, ora Deum pro ea. interim verò fuge peccata saltem æternæ damnationis timore, cœlestisq; beatitudinis dilectione.

Quòd peccati enormitatem in hac vita plenè comprehendere non valemus.

Articu

Articulus XVII.

QVemadmodum vigesimoprimo de Ciuit. Dei loquitur Aug. ideo pœna æterna quæ pro tẽporali peccato infligitur, dura & iniusta sensibus videtur humanis: quia in hac vita mortali deest nobis ille altissimæ atque purissimæ sapientiæ sensus, quo sentiri possit quantum nefas in præuaricatiõe cõmittitur. Iam quippe multipliciter est ostẽsum, peccati enormitatem tãto cõsistere ampliorẽ quo maior est Dei bonitas, cui in peccatores caduca præfertur: itémq; quo sublimior dei maiestas atque authoritas quæ per peccatũ inhonoratur: quo etiam maior est sanctitas dei & æquitas, quæ peccati fœditatẽ abominatur: itẽq; quo maior est charitas dei ad nos & quo plura ac potiora sunt ei⁹ beneficia super nos. Quoniam itaq; diuinę bonitatis immensitatẽ, diuinæ maiestatis incircunscriptibilem sublimitatem, diuinæ sanctitatis & æquitatis mũdissimã infinitatem magnitudinẽ quoq; diuini amoris beneficiorũmq; eius super nos in hac carne mortali comprehendere nõ valemus, imo nec satis lympida acie contemplari: certũ opinor, quod peccati enormitatem plene in hoc statu cognoscere nequaquã possumus. Hinc viri perfecti atque sancti, Augušt.

quantò in seculo isto deũ synceri is atque sublimius cõtemplabatur & ea ex quibus peccati enormitas perpenditur ac grauatur. (De quibus iã scripta sunt plura) méte diuinitus plus illustrata. vncta diligẽtius intuebãtur: eo seipsos amplius despexerũt, humiliauerũt castigauerũt peccataque sua etiam minima ac venialissima vehementissima põderauerũt, planxerũt ac correxerunt. Denique vnũ peccatum aggrauatur ex alio. Quũ ergo cogitationũ affectionũ, locutionum, comissionum & omissionũ nostrarũ peccata sũt adeo multa (saltem venialia) quod mentis nostræ cognitionem ac numerum superat & euadunt: certũ est quod vitiorum nostrorũ enormitatem intelligere nõ possumus, nisi ex gratia valde singulari vtcunque. Ideo
Psal.18 scriptũ est. Delicta qs intelligit? Ab occultis meis munda me domine, & ab alienis parce seruo tuo. Hic vtiq; quicquid aduersitatis euenerit nobis, meritò cum omni gaudio patiẽtissime sustineremus pro peccatis nostris occultis, latẽtibus, multis ac
Apoc.3 magnis. Sed quoniã peccatorũ nostrorũ enormitatẽ nõ ponderamus, nõ satis humiliamus coram Deo cor nostrũ, nec in aduersis gratias agimus Deo, q nos amat arguit & castigat: sed impatientia vincti mordi-

inordinatam vt iti m c pusillanimitaté prolabimur. Amplius cætera pau o ante descripta peccatũ grauitania tam ex parte peccantis & ob e ti seu materie circa quã versatur peccatũ,quàm finis ac circũstantiarũ,sunt tot & tanta in speciali:quòd nemo nostrum omnia ea cognoscere potest distincte.Ideo peccatorũ nostrorũ grauitaté plenarie intelligere nõ valemus. Sed nosipsos in infinitum humiliare debemus diuinãq; iugiter inuocare clemẽtiã,atque in sola Dei misericordia respirare, dicens cum vero pœnitente:Comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt vide ré. Et rursus:Iniquitates nostrę multiplicatę sunt super caput nostrũ.Et alius:Peccata nostra creuerũt vsq; ad cœlũ.Postremo & si impietatũ nostrarũ enormitates plene cõprehendere nequeamus:tamẽ ꝙ vere tã incõprehẽsibiliter sint enormes, clarissime innotescit ex pœna illa infernali,acerbissima,sempiterna,quã iust9 Deus ꝓ vno mortali infligit peccato. Qui tñ etiã in inferno misericordiã miscet iustitię puniẽdo citra cõdignũ. At verò tãta est peccati mortalis, quantũcunq; parui,enormitas,quod nulla creatura est Deo tam chara in toto vniuerso mũdo, quin eam odiret, æternaliterq; dãnaret ꝓ vno peccato mortali Ibidem.

morta

mortali, si finaliter deprehenderet eã in il lo. Adhuc tanta est peccati enormitas, ꝙ facit peccantẽ Deo eatenus displicẽtẽ: omniũ bonorum quæ ante peregit, Deus
Ezec. 18 ipse nõ recordetur. Sicut per Ezechielem Dominus iustus iudex testatus est Si auer terit se iustus, & fecerit iniquitatẽ, omnes
1. Co. 10 iustitias quas fecerit nõ recordabor. Itaq;
Prou. 18. q stat, videat ne cadat, nemo securus est. Et in Prouerbijs dicit: Beatus homo qui semper est pauidus. Amplius quã incõpre hensibilis sit peccati enormitas, hic potest attendi, ꝙ pro humani generis pe. cato satisfacere, illúdq; auferre nulla creatura fuit idonea, sed ipsummet vnigenitũ dei verũ immensúmque deũ decuit, & modo quodam oportuit, incarnari, & pro homi nũ redẽptione à peccati reatu pati ac mo ri. Si ista, mi amantissime, ritè pensaueris, peccata abhorrebis, deflebis, ac fugies, te que coram diuinæ maiestatis præsentia timoratè habebis.

De diuersis effectibus ac nocumentis peccati. Articulus XVIII.

Causæ cõtrariæ, contrarios solent ha bere effectus. Peccata autẽ vitiosiq; habitus, virtutibus & earũ actib⁹ cõtrantur. Quẽadmodum ergo gratia naturam pficit, sic peccatũ ignobilitat, lædit ac inficit

cit eam. Et ſicut virtutes ac dona ſpiritus ſancti vires animæ reddunt ad bene agen dũ expeditas, ac faciles, à ratione quoque & ſpiritu ſancto bene prõptéq; mobiles, ſic peccata & habit⁹ vitioſi, vires prȩfatas à bonis retardãt, ad bona agẽda infirmas efficiũt, ad mala pronas cõſtituunt, ad dia bolicũ inſtinctũ, paſſionúmque impetum aſſequendũ faciles reddũt. Hinc Hugo in libro de arca Noë: Animã, inquit, diuino deſertã auxilio, quæcunq; tentatio, impe tierit, ſubuertit. Beda quoque teſtatur, ꝙ homo in peccata ruens, ſpoliat̃ gratuitis & vulneratur in naturalibus. Vt itaq; ordi natus fiat proceſſus, dicendũ quod pecca tum mortale primò ſpoliat mentẽ gratui tis, gratia, gratũ faciente, charitate infu- ſa cæteríſque virtutibus, quantũ ad hoc ꝙ ſunt meritoriæ in agẽdo, ſeptẽ quoq; do- nis ſpiritus ſancti. Secundo maculat ani- mam, quæ maculatio gratuitorum ſpolia tionem cõcomitat, eſtq; amiſſio ſpiritalis pulchritudinis ac nitoris. Nã ſicut in cor- poralibus macula eſt perditio ꝓpriæ pul chritudinis ac nitoris, ex contactu alicu- ius immũdi, ita in ſpiritualib' ponitur ma cula pro amiſſione ſpiritalis nitoris. Ani- ma autem duplicẽ ſortitur nitorem. Vnus eſt luminis naturalis ſeu ratiõis. Alius eſt

Hugo.

Beda.

diuinæ illuminatiōis per gratiam: Porro dum anima inferioribus terrenis nec ... nalibus rebus inhæret, agit vtiq; c... men naturalis rationis & gratiam ... illustrationis: sicq; spiritalis nitor quantum ad lumẽ naturale, minoratur & obfuscatur, sed quo ad lumẽ gratiæ omnino aufertur. Tertiò, per peccatum minoratur ac læditur naturalis inclinatio ad virtutes nunquã tamẽ totaliter tollitur, quantũ ad suã radicẽ, quoniã naturã ratiõalis creaturæ cõcomitaẽ. Quod verò diuinus ac sanctus Dionysius asserit quarto capitulo de diuinis nominibus, bonũ naturę seu naturalis etiã in dæmonibus integra perseuerare, intelligẽdũ est de ipsa intellectualiũ creaturarũ essentia naturalibúsque potentiis, nõ de inclinatione prędicta. Quarto, peccatũ ad pœnã perpetuã obligat, sicut de impijs ait Iudas in sua Canonica: quos procella tenebrarum cõseruata est eis in æternũ. In Apocalypsi quoq; legitur, Cruciabitur iniquus igne & sulphure, & fumus tormentorũ eius ascendet in secula seculorũ. Quintò, peccatũ cõscientiam ipsi amaricat. Quia, vt Sapiens ille scriptum reliquit, Præsumit sæua perturbata cõscientia. Vnde & amicorum Iob quidam asseruit. Sonitus terroris semper in auribus illi.

Dionys.

Iudas.

Apo. 14

pij:Ideo loquitur Hieremias, Amarũ est te reliquisse dominũ Deum tuum. Peccatum quippe conscientiæ parit remorsum q synderesis remurmurat malo, Hic gaudiũ spiritale & pax interna, ac vera & ordinata lętitia, ĩ impijs locũ nõ habẽt. Sextò peccatũ mẽtem indurat, ita quòd cõpunctionis & gratiæ receptiua non est nec intima eius verbum dei ingreditur, sed bonis ac salutaribus rebus resistit, nisi Deus omnipotẽtiæ suæ clementissimam gratiæ opẽ impẽdat, corq; mollificet. Idcirco in Prouerb. libro asserit Salomon: Impius quũ in profundũ peccatorũ venerit cõtẽnit, Et apud Esaiam dominus ait vitiis habituato in malo. Scio quia durus es tu, & neruus ferre⁹ ceruix tua, & frõs tua ænea. isti sic indurati, non erubescunt de malo, imo lætãtur quum malè fecerint, & exultant in rebus pessimis. Vnde de talibus Hierem testatur. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere Quo enim quis grauius, diutius, atq; frequẽti⁹ peccat, eo ratio eius amplius excæcatur. Et quãto plus ratio excæcatur, tãto plus errat, sumẽdo mala ꝓ bonis, falsa ꝓ veris, nociua, vana & vilia pro salubrib⁹ & fixis ac preciosis. Septimo peccatũ facit peccãtem insensibilẽ quantũ ad ea quæ sunt suę

Prou. 13

Esai. 84

Hiere. 2

 salutis

ſalutis, ideo verba dei non ſapiunt ei, nec propriũ ſentit periculũ. Hinc quibuſdam
Deu. 29 Moſes in Deuteronomio dicit. Nõ dedit vobis dominus cor intelligẽs, & oculos videntes, & aures quæ poſſint audire. Nempe, vt in Actis ſcriptũ eſt, Huiuſmodi auri-
Actu. 28 bus grauiter audiũt, & oculos ſuos cõprimunt, ne cõuertantur & viuant. Octauò, peccatũ interficit animam, quoniã vitam gratiæ tollit ab ea, & vera vita quæ Deus eſt, priuat eandẽ éſtq; peccator velut cadauer putridum, fœtens turpiſſimum coram Deo. Hinc in Apocalyp. legitur. Nomen habes quod viuas ſed mortu° es, nó enim inuenio opera tua plena coram deo meo.
Auguſt. Peccatum quoque (ſecundum Auguſtinum) annihilat, quia peccatũ nihil eſt, & nihil fiunt homines peccando: nõ eſſe naturæ ſed gratiæ amittendo. Nonò, peccatũ vnum diſponit ac trahit ad aliud, ita quod ſequens peccatũ eſt peccatũ & pœna peccati. Eſt nanq; peccatũ in ſe: & per reſpectum ad peccatũ præcedens, eſt pœna peccati: quia præcedẽtis peccati demerito, meretur peccator à Deo relinqui: ſicq; diuerſa incidit vitia. Vnde iuxta Gregorium,
Gregor. gorũ, peccatũ quod per pœnitentiã non diluitur, ſuo mox põdere trahit ad aliud. Decimò, peccatum bona meritoria ante

peracta

peracta facit infructuosa, & à gloria regni cœlestis excludit: quemadmodũ scriptum est. Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Vndecimo, de membro Christi facit mẽbrũ diaboli, siquidẽ per charitatẽ Christo incorporamur: sed per peccatũ mortale charitatẽ perdẽdo ĩcorporamur diabolo, qui est iniustorũ caput princépsq;. Duodecimo, hominẽ qui esse debet templũ Dei facit inferno consimilẽ. Sicut enim in inferno sunt ignis & frigus, fœtor, caligo, vermis, cõfusio, sitis, inodiúmq; boni honesti: ita in peccatore est ignis iræ, impatiẽtiæ, auaritiæ, frigus inuidię, fœtor luxuriæ, vermis cõscientiæ, sitis cõcupiscẽtię, inordinatio atq; puersitas animi, detestatio quoq; virtutũ. Decimotertio, facit instabilẽ, peccator nãq; omni vẽto passionum, tentationũ, ac vitiorũ prosternitur, agitatur & circũfertur: quemadmodũ scriptum est: In circuitu impij ambulãt. Sunt Psal.11 enim tanquã puluis, quẽ proijcit ventus à Psal.1 facie terræ: eo quod corda eorum nõ sint per vigorem virtutũ summo, & incommutabili vni, vero ac simplicissimo bono infixa: ideóque in rebus creatis vagantur menteq; diuidũtur, & inordinatissime afficiuntur. Vnde loquitur Hiere. Peccatum peccauit Hierusalem, propterea instabilis

facta eſt. Inſup ſicut eſca in hamo decipit piſcem, ſic peccatũ fallit peccanté: quia vanè impleque delectat, ad triſtitiam æternã perducit. Hinc decimoquarto de
Auguſt. ciuitate dei aſſerit Aug. Dicere poſſumus omne peccatum eſſe mendacium. nõ enim peccamus niſi ea voluntate, vt bene ſit nobis: & tamen hinc male eſt nobis. Rurſus peccatum aſſimilat peccantem ſerpenti, qui graditur ſuper pectus, & comedit terram: ſic peccatores terrenis inhærent, & eis ſe ſatiarare laborant. Peccatum quoq; peccantẽ fatuũ eſſe demonſtrat, quia peccãdo quiſque ſeipſũ magis magiſque onerat, grauat, & opprimit. Ligna quibus in inferno crematur, ſibi ſupra dorſũ ponit & colligit. Ipſi etiam ſeruit qui nihil niſi eius æternam damnationem requirit. tanto q; eum grauius cruciabit, quanto ſibi plenius ſeruit. Inſuper peccatum veram libertatẽ tollit, atque miſerrimã efficit ſeruitutem: quia (vt apud Euãgeliſtã ſaluator teſtatur) omnis qui peccat, ſeruus eſt peccati. Propterea quarto de ciuitate dei Auguſt. fate-
Auguſt. tur: Bonus etiam ſi ſeruiat, liber eſt. Malus autẽ etiã ſi regnet, ſeruus eſt tot dominorum quot vitiorum. Itemq; quarto de ciuitate dei: Arbitriũ hominis tũc vere eſt liberũ, cũ vitiis peccatiſque nõ ſeruit. Salo-

mon

mon quoq; in Prouerb. lib. protestatur. Iustitia eleuat gentē, miseros facit populos Prou. 4
peccatū. Si enim pœna facit hominē miserū multoq; amplius culpa tantò vtiq; amplius quò detestabilior est culpa quā pœna. Vñ duodecimo de trinitate Augu. Augu**st**.
Velle, inquit, quod nō decet, miserrimum est. Et denuo. Sola mala volūtate quisque miser efficitur sed miserior potestate, qua desideriū malæ voluntatis impletur. Et qua peccator vanis inhæret, peccatū finaliter eū qui peccat inanē vacuūq; relinquit, dicente Apostolo ad Rom. Quē fructū habuistis tūc (scilicet in peccatis quādo peccastis) in quibus nunc erubescitis? Rom. 6
Nam finis illorum mors est. Præterea peccatum præcipue grauat peccatorē tēpore mortis, facit enim eū dolere de temporalium rerū, videlicet delitiarū, diuitiarū, honorū quoque seculi huius, quæ inordinaté dilexit amissione, facit quoq; eū timere de diuini iudicii districtione, infernali punitione, & dæmonū occursione, qui tunc potissime nituntur peccatorē ad desperationem ac alia mala inducere, tuncque dolet iniquus quod tempus suū tam infructuose ac vitiose expendit & perdidit, sed hæc est pœnitentia sera. Ad hæc autē post mortē peccata ineffabiliter grauant iniu-

ſtos, quoniã coram iuſto dei iudicio oſtẽdũt eos cõfuſione ac pœna æterna digniſſimos, merẽturque audire verbũ illud terrificũ. Ite maledicti in ignẽ æternũ. Participatione ſuffragiorũ eccleſiæ ſpoliãt reprobos, irreparabiliter quoque tenẽt eos à ſũmo bono, & fonte fœlicitatis auerſos.
Mat. 25
Poſtremò, ſicut peccata nocẽt exiſtẽtibus in peccato, ita grauãt & eos, qui pœnitẽdo à peccatis ſe retrahũt. Primo quia gloriã primæ ĩnocẽtię nũquã recuperãs ſicut ſemel corrupta, nũquã erit virgo. Secũdo quia ad tẽporalẽ obligat pœnã, videlicet dignã ſatiſfactionẽ. Tertio, quia retardat à gloria, quã pœnitẽs nõ intrabit, donec ab omni reatu maculaque purgatus, ad baptiſmalẽ redeat puritatẽ. Quartò, quia tempus amiſſũ atque præteritũ quod ſibi cũ præmio cõquirere potuit nũquã recuperabit. Frequẽter quoque cõtingit quòd peccator pœnitẽs ex priſtinorũ vitiorum ſuorum reliquiis manet tepidior in affectu, ad faſtidium boni procliuior, ratione obſcurior, ad bene agendum debilior, ad reſiſtendum malis fragilior. Ea propter vndecimo de ciuitate Dei Auguſtin. diſſeruit. Mens noſtra, cui ratio & intelligentia naturaliter ineſt, vitiis quibuſdam tenebroſis ac veteribus inualida eſt
Auguſt.

est,nõ solũ ad inhærendũ Deo fruendo, sed etiã ad perferẽdum incõmutabile lumen,donec de die in diem sanata ac renouata fiat tãtæ capax fœlicitatis. Ex quibus patescit quã insipiẽter se habeãt, qui tardãt cõuerti, & post certũ tẽpus dicunt se velle oĩno cõuerti, interim in suis vitiis permanẽtes. Nõ enim ritè perpẽdũt in quãta interim dãmna, nocumẽta, picula, incidãt. Proinde peccatũ semper pluribus nocet. Primò, ei qui peccat. Secũdò, proximis, & toti ecclesiæ, quia interim proximus scandalizatur, & ipsa Ecclesiæ acies ad stãdũ cõtra diabolũ quodãmodũ minoratur ac infirmatur in eo qui impiè cõuersatur. Tertiò, nocet in purgatorio cõstitutis, quoniã nõ iuuantur tã efficaciter ab iniustis sicut à bonis. Quartò, nocet dãnatis, quia quod plures in ifernũ descẽdunt; tãto est illic maior horror vlulatus ac cruciatus, siquidẽ ibi locũ nõ habet quod dicitur. Solatiũ est misero sociũ habere miseriæ. Quintò, nocet quodãmodo beatis in patria, per modũ substractionis: quò etenim copiosior est numerꝰ beatorũ, eò præmiũ accidentale fit maius ex societate fœlici, vno de fœlicitate alterius gloriante. Postremò ex recidiuatione in pristina vitia, incurrit peccator plurima

mala ac damna nã culpa fit grauior ad-
Hiere. 2 mittendũ. Hieremia testante: Quã vilis
facta es nimis, iterãs vias tuas. Vulnus quip-
pe iteratum difficilius tardiusq; sanatur.
Deus quoq; fit difficilior ad placãdũ, dia-
bolus fortior ad possidẽdum, quẽadmo-
Lucæ. 11 dũ Christus in euãgelio ait, quod tunc va-
dit diabolus & assumit alios septẽ spiritus
nequiores se, & ingressus habitat ibi. Fiũt-
que nouissima hominis illius peiora prio-
ribus. Peccatũ etiã fortificatur ad præua-
lendũ rationis iudicio, sicut de se loquẽs
Augus. asserit Aug. Plus valebat malum insolitum
quam bonum insolitum. Demum & ipse
peccator fit impotentior ad surgendum.
Ecce, mi præclarissime, quãta & quàm in-
effabiliter mala incurrit homo peccádo.
Et vtique si ista peccati nocumenta legẽ-
do & cognoscendo, vitam non corrigis,
peccata non detestaris, puritati corã Deo
non iustas virtutum inexcusabiliter culpa-
bilis comprobaris, neq; naturalẽ egregiæ
Idem. tuæ indolis probitatem id aliquo conde-
cet modo. Elucescit autẽ ex his quam ve-
re ab Augustino dictum sit xii. de ciuitate
DEI. Peccatum nocet naturæ, & per hoc
contra naturam est, quo tamen vitio ma-
gna multumque laudabilis ostenditur ipsa
natura. Cuius enĩ ratione vitium vitupe-
ratur,

ratur, proculdubio natura laudatur, nam recta vitij vituperatio est, quod illo dehonestatur natura laudabilis.

De nocumẽtis & effectibus peccati venialis. Artic. XIX.

Quibusdã satis videtur. si à mortalib⁹ peccatis abstineant, infernaliaq; tormẽta euadãt. Vnde venialia vitare nõ enituntur, nec diligẽti cordis insistũt custodiæ, nec ad perfectionẽ ferũtur, sed cũ quadã mediocritate deo seruire cõtenti sunt nõ cũ metu, tremore, atq; timore suã ipsorũ operãtes salutẽ, iuxta apostolicum documẽtũ. Isti sunt plurimũ ĩperfecti & sępenumero dãnabiliter faliũt seipsos ac pereũt, nõ attẽdentes peccatorũ venialiũ nocumẽta, & quod mortale nequeat euitare, qui venialia abiicere nõ conatĩ quodam dicẽte. Qui negligit modica, paulatim decidet. Vñ secũdum Hugonẽ, taliũ conuersatio est plerũq; periculosior, quã eorum qui grauiter peccant, non quod in seipsa deterior sit, sed quia interdum difficilius conuertuntur, & non putantes se in peccatis esse mortalibus, mortalibus contabescunt. Hinc secundum Gregoriũ aliqui in peccatis minoribus tanto periculosius iacent quanto illa minora sunt. His quippe timendũ est valde quod in

Hugo.

Grego.

Apoca. in Apo. loquitur Christus. Scio opera tua, quia nec calidus es nec frigidus. Vtinã calidus esses, aut frigidus, sed nũc quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. Vt ergo, mi amãtissime, ad plenissimam emendationẽ te dones, & minora sicut maiora vites pctã, de venialiũ peccatorũ nocumẽtis atque effectibus modicũ tangam. In primis igitur Gre. teste, sicut peccatũ mortale obtenebrat, sic veniale mẽtẽ obscurat & quodãmodo maculat. Internam nãque animæ pulchritudinẽ minuit, rationisq; lumen partim obfuscat, sicut & modi pulueres in oculũ corruentes. Secundò veniale peccatum ad pœnam obligat, vel in præsẽti, vel in purgatorio, aut in inferno luendam, nullum enim malum relinquitur impunitum. Sed pœna pro veniali in hoc mundo perpessa, aut patienda quasi incomparabiliter minor est pœna illa, quæ in purgatorio ei debetur. In inferno autem propter mortale cui adiũctum est, æternaliter puniri asseritur. Tertiò, veniali potestas animæ ad bona lassatur, ac retardat, quoniã aliqualiter onerat eã. Quartò feruorẽ charitatis diminuit sicut modica aqua in ignẽ proiecta ignis minuit caliditatẽ. Quintò veniale pfectionis adeptionẽ tante plus impedit, quantò minus

minus vigilãter vitatur ac deploratur. Id circo & multi religiosi ad veram perfectionem parum propīquant, vel nunquam attingunt, quoniam venialia cum incessabili diligentia non declinant, nec mentem suam in diuinæ æternæq; lucis præsentia sēper timoratè cōstituūt, imo facilius ad inania resoluūtur. Sextò, familiaritatem mentis cum Deo, spiritualemq; illam secretam cōsolationem spiritus sancti & gustum bonitatis diuinę, non modice impedit: nisi quis quotidiano feruore venialia ista deploret, castiget, extirpet. Septimò, retardat à gloria, quā nemo ingreditur nisi ab omni veniāliū culpa pœnaq; plene mūdatus. Octauò, sicut in pręsenti charitatis feruorem, perfectionis incrementum diminuit, ita in patria fœlicitatis præmia aliquomodo minorat: nō ālia quæ iā charitati, & bonis debētur operibus, sed quæ deberētur si venialia nō fierent, quia tunc opera ex feruentiore charitate procederent. Nonò, venialia ad mortalia prædisponūt, nisi dignè iugiter emēdentur. Decimò, facit tempus infructuose ac neglīgēter expēdi: possentq; maxima bona fieri interim dū venialibus peccatis sumus ītēti. Præterea, sicut ad remissionem mortaliū requiritur detestatio vitij, cum voluntate

tate de cætero abstinēdi: sic & venialia in hac vita nō dimittitur, nisi actu atq; proposito deseratur. Itaq; his venialium mo-mentis affectibusq; pēsatis, retrahendū eis, quemadmodum vera postulat ratio.

De infinita misericordia Dei.

Artic. XX.

DE enormitate, fœditate, ac impietate peccati iā dicta sunt multa. & quā vehemēter deus sanct⁹ ac supersublimis inhonoret peccatis, eademq; detestetur, utcunq; nūc patefactū est. Ne ergo ex hac cōsideratione quispiā in pusillanimitatem labat, aut desperatiōe frāgatur, vel nimio in errore deficiat seu scrupulositate indiscreta tabescat: aliquid super incōprehēsibili & immēsa misericordia dei dicendū est. Itaq; sicut bonitas dei est pura infinita & superplenissima: ita dulcedo liberalitas atq; clemētia eius est prorsus illimitata, ineffabilis, inexcogitabilis, omnē nostrā malitiā indigētiā, miseriamq; in infinitum excedēs ac superans: incōparabiliter vtiq; amplius, quam vniuersa pelagi aqua minimam guttam, aut moles orbis cœlestis minutissimū granū. Nemo ergo vitiorū suorum enormitate desperet: quia per hoc diuinæ misericordiæ maximam irrogaret iniuriam, increatamque veritatem

ritatem dei altissimi vehementissime inhonoraret, quasi minor esset bonitas atq; clementia Dei (qui omnibus quãtuncũq; iniquis, tamẽ veraciter pœnitentib. veniã spopondit & gratiam) quam sua iniquitas. Deniq; nónne superinfinita est misericordia dei adorãdi ac gloriosi, qui omni momento cernit tot peccata committi in seculo, seq; à tot tam ineffabiliter inhonorari, sperni & blasphemari, & tamẽ cõseruat eos ĩ esse bona naturæ atq; fortunæ ĩcessanter cõmunicat eis, alit vestit ac prouidet. Imo quũ iuxta præhabita, tã incõprehẽsibilis sit enormitas peccati mortalis, nõne in hoc innotescit magna & mirabiliter in finita pietas dei, quod vnquã dignatur ei recõciliari, aut eũ inspicere, vel ad suã charitatẽ & gratiã capere à quo vel semel mortali peccato offẽsus est? Et ecce illos à quibus toties tamq; grauissimis est peccatis offẽsus, cõtemptus, terrenis reb9 postpositus, non solum ad veniam, pacẽ & gratiã dignatur recipere, sed & sępe incõprehẽsibili pietate præuenit eos & corda eorum cõpunctione interna immutat fœliciter ad salutem, omnem cordis duritiẽ tollens ab eis & tanta eos gratia implens, vt vbi abundauit iniquitas superabundet & gratia, atq; ex inimicissimis fiãt

deo

deo charissimi, Nõ ergo est desperandum de aliquo. Proĩde, vt ait Bonauẽtura. Deus ex misericordia sua peccatores patienter expectat, benigne reuocat, puniri & irasci dissimulat, à multis periculis liberat, gratiã liberaliter donat, datã multiplicat, multiplicatã cõseruat, cõseruatã in cœlestib⁹ præmiat. Denique Deus peccatorẽ ad se redeuntem hilariter suscipit ad pœnitentiam, cor emollit, offensam cito dimittit, iniuriæ post remissionẽ nõ meminit. Rursus ex misericordia dat deus aduersa, vt peccata expurget, dat prospera vt ad amorẽ puocet, dat sacramẽta, vt meritũ accumulet dat pręcepta, vt pręmio ditet. Postremò deus ex misericordia suà errantes ad se reducit, redeũtes ad se cõducit, cadẽtes erigit; stãtes sustẽtat, perseuerãtes ad gloriã ĩtroducit. Ecce quãta & quã verè inefabilis, ĩcõprehẽsibilis, & immẽsa est dei nostri clementia, præsertim super electos. Veruntamẽ ex hac diuinæ misericordiæ cõsideratione nemo audacius peccet, de diuina benignitate ĩsipientissimè pręsumẽdo. Maledictus nãque qui peccat in spe, nẽpe quò meliorẽ ac clementiorẽ deum esse cognoscimus, eò intẽtius ipsum amare debemus, nõ ĩhonorare ac spernere. Vnde ĩter desperationẽ ac

præium

præsumptionem sapientale mediũ obser uemus cum timore sperando, & cum spe timendo sicque solicitè ac amorose corã deo iugiter conuersando.

De his quorum cõsideratione peccata efficacius euitãtur. *Artic.* XXI.

MVlta & pene ĩnumerabilia sunt quę nos ad euitandũ vitia debẽt inducere. Primo cõsideratio breuitatis vanitatis instabilitatis atq; fallaciæ vitæ præsentis. Quæ enim est vita nostra nisi fum⁹ celerrime euanescẽs, & vapor ad modicũ parẽs? Etenim dies nostri sicut vmbra supra terrã & nulla est mora, quantuncũq; etiã lõga videatur aut fuerit ĩ hoc sæculo vita nostra: tamen cõparatione vitæ futuræ nunquam finiẽdæ est tanquã momẽtũ secundũ ꝙ sanctus Iob loquitur. Parce mi hi domine, nihil enim sunt dies mei. Iob. 7 Videmus quoq; ad oculũ, quam multos & innumerabiles fallat quotidie vita præsens: qui mũdi huius diuitiis, delitiis atque honorib⁹ delectati, obtenebrati, infatuati, ea q̃ salutis sunt, negligũt, spiritalia bona nõ expetunt, neque ad mortem omni die se præparant. Ideo sicut viuunt sic finiũt. Et sicut deũ infœlicissimè inhonorãt dũ sani inchomelesque consistunt: sic tẽpore mortis ab ipso iustissime relinquũt, sper

nũtur & condemnãtur Nonne ergo salubrius est vitã hãc pro amore futuræ æternæq; fœlicissimæ vitę cõtemnere omnẽ ipsius vanitatẽ ac impietatẽ abiicere, & bono illi diuino æterno, immẽso, fidelissimè adhærere? Ecce in hac præsenti instabilissima vita, necesse est nos aut æternã fœlicitatem aut æternam damnationẽ mereri. Elige igitur mi amantissime: quod tibi salubrius conspicis, & peccata cordialissime detestare, odi, deuita. Secũdò, ad vitãda peccata valet nõ modicè diligẽs cõsideratio mortis. nobis incessabiliter ac velocissimè appropinquantis, in qua finẽ miserrimũ sortiet vita vitiosa, q̃ modo delectat. Tũc enĩ quęrẽt peruersi (huic mũdo magis quã Deo intenti ac adhærentes) vnius horæ inducias, & sola eorum peccata migrabunt cum eis. Tertiò, cõsideratio summę ac rigorosissimę districtionis diuini iudicij, vt pote quam horribile erit stari post mortem ante Christi tribunal præsentari, ab ipso iustissime iudicari suæ prolationẽ sentẽtiæ pręstolari, à dæmonib⁹ & propria cõscientia accusari, corã Deo & sanctis ipsius vitiosus videri. Itẽmq; cõsideratio extremi ac generalis iudicij in fine mũdi venturi, quod adeo ęrit terribile, vt nulla illud lingua queat exprimere, nulla mens

mens viatorũ cõ iper?.Itaq; qui profun de considerat quam miserabile, triste hor ribile erit tunc cum corpore & anima in infernalem lacũ descẽdere, in ignem æter nũ corruere, in tenebrosissimo inferi car cere in æternũ ac desperabiliter clausum manere, diabolorũ dolorissima societate potiri, & vltra quã dici possit indesinẽter torqueri hic indubitanter peccata vitabit cõmissa deplanget, cor suũ timorate cu- stodiet. Quartò, cõsideratio efficax toti⁹ infernalis supplicii. Itaq; quẽ mũdus iste & carnis voluptas vel vanitas cordis dele ctat ac allicit, si ritè perpenderit ad quãtã desolationẽ æternalẽque pœnã & omniũ calamitatũ seu miseriarũ plenitudinẽ pr- dicta perducãt, ea protin⁹ abhorrebit ac fugiet. O mi amabilissime frater vtinã ti bi ista, vt dignũ est, saperẽt, quã promptis simè tũc mundum despiceres. Ecce enim quis velit nunc per vnius spatiũ horæ in fornace ardente pro toto mundo iacere? Cur ergo non vitas quotidiana peccata, etiam venialissima quibus tanta in purga torio infligenda est pœna, grauior omni supplicio quod in pręsenti infligi poterit vita. Istę quatuor cõsideratiões à peccato retrahẽtes præcipuè pertinẽt ad imperfe ctos & insipientes, qui timore mali poti⁹

quã boni amore declinant à vitiis. Quintò, autem valet ad idem consideratio illius summę & incõprehẽsibilis felicitatis cælestis, quam deus daturus est his, qui ex amore vitãt odiuntq; peccata. Quũ ipsius præmij minuat vim flagelli, nihil in seculo isto esse põt tã laboriosum, pœnale ac arduũ ꝙ nõ prõptè & æquanimiter sustinebit, qui æternę illius beatitudinis incogitabilem gloriam dignè perpenderit. Sextò, valet ad idẽ deuota, fiducialis, ac freq̃ues oratio: vt homo sine gratia Dei piissima se nõ posse peccata effugere pensans nõ cesset deũ ꝓ gratia virtuose viuendi præcordialiter exorare. Oportet quippe (vt ait Salua.) semper orare & nõ deficere. Quoniã quidẽ verè peccatores sumus, atq; indigni ꝑ nosipsos gratię thronũ & deum maiestatis accedere, virginẽ sanctissimam aliosq; sanctos ac sanctas in patrocinatores eligamus ac inuocemus. Septimò, ad vitãdũ peccata ꝓdest præcipuè cõsideratio diuinę præsentiæ qua deus nos vbique & semper intuetur atque cõsiderat: ex qua cõsideratione oriẽ in nobis castus pudor de oĩ inhonesto. Octauò, consideratio beneficiorũ ipsius. Porro ad perfectos potissime attinet vitare peccata ex cõsideratione diuinę bonitatis, cui ĩ peccato bonũ

Gregor.

cadit

caducũ pręfertur. Ex cõſideratione quoque diuinæ maieſtatis quę peccato mortali infinitè quodãmodo inhonoraĩ. itẽ ex cõſideratione diuinę ſanctitatis & æquitatis cui peccatũ diſplicet infinitè. Ex cõſideratione etiã charitatis diuinæ, qua deus prior dilexit nos. Inſup ex ipſo virtutũ ac puritatis amore, & deformitatis peccati horrore, quẽadmodũ quidã aſſeruit. Quamuis ſcirẽ deum mihi ignoturum, non peccarem, propter peccati inordinationẽ. At verò in profectu religioſorum cõſcribitur: quod generalia remedia cõtra peccata cõmuniter ſunt hęc. Primũ eſt volũtaria paupertas, vt homo in omnibus patiatur penuriam: etiã in veſtitu ac victu, cæteriſq; neceſſariis. Quemadmodũ enim temporalium abundantia plurimorum eſt occaſio vitiorum: ſic paupertas à multis retrahit malis. Secundũ, eſt deſpectio hominũ, vt quis in omnibus contẽnatur, exprobetur, & confundatur: ſic enĩ ſuperbię tumor reprimitur, ſingulariſque gratia à domino impetratur. Tertiũ eſt ſtrenuum magiſteriũ, quo homo cogitur facere quę ſibi alias diſplicerent, & ea omittere, quæ libẽter efficeret, atq; in ſingulis propriã relinquere volũtatẽ. Quartum, eſt elõgatio à ſeculariũ conſortio, Ioan. 2.

per quod quies & puritas animæ impe-
tur. Quintũ, est quæcũque aduersitatẽ &
tribulationẽ patiẽter sufferre. Et sicut s-
cti patres in eremo cõcorditer docue-
ad vincendũ tẽtamẽta diaboli & pecca-
potissime iuuat, proprij cordis secreta a-
cui viro spiritali idoneo plenarie aper-
eiusq; cõsiliis assentire. Diabolus nanque
quũ sit princeps tenebrarũ, odit fugit
lucẽ seu fraudũ suarum manifestationem
ac humilem suiipsius accusationem, ins-
diarum autem suarum occultationem ma-
Ioan. 3 xime amat. Hinc ait saluator: Omnis q
male agit, odit lucem, qui aũt facit verita-
tẽ venit ad lucẽ: vt manifestentur opera
eius, quia in deo sunt facta. Verum aliqui
sunt malè ac periculosè verecũdi, cogita-
tionum affectionum & tentationum sua-
rũ secreta pãdere nõ volẽtes modo nunc
tacẽt: idcirco victi labũtur & variis vitiis
implicantur. Certum est insuper, q fre-
quens atq; deuota sacramẽtalis cõfessio
plurimũ valet ad fugiendum peccata &
gratiã promerendam. Imo sicut quilibet
Christianus debet quotidie, salutẽ ali-
hora actualem habere peccatorum su-
rum cõtritionẽ: sic quoq; debet quotid
firmũ habere propositũ cõfitendi tẽpore
opportuno. Similiter fugere ocia, p̃dict
ad

ad vitandũ peccata. Otia nãque dant vitia. Ideo assumẽda est semper aliqua occupatio fructuosa Prӕterea reor quod nil efficacius sit ad omnia mala vitãda, ad resistendum, diabolo, ad proficiẽdum ĩ omni virtute, charitate, & gratia, ad insistẽdũ sanctis operibus, ad vacandum deo mente compuncta, dulci, ac pia, quàm interna frequens ac diligens meditatio dominicӕ passionis. in hac enim videmus quantũ Deus dilexit nos quantũ etiam patientiã mansuetudinem humilitatem Christus ĩ passione mõstrauit ac docuit, & qualiter in cruce distẽtus pro occisoribus suis precatus sit: quӕ omnia digne pensando, omnem superbiam, iram, impatientiã, carnalitatem, atq; inuidiã abiiciemus: charitati mititati, patientiӕ pœnitẽtieq; studentes Ecce mi prędilecte omnium horum iam descriptorum consideratio prouida, ad vitãdũ ea quӕ Deo displicent, & tibi potissime nocẽt, id est, peccata, te semper inducat vt mente purgata, crescas semper in charitate diuina & gratia vniuersisque charismatibus spiritus sancti.

Quomodo habere re se debet, qui ad perfectionem cupit pertingere.

Articulus XXII.

QVicunque internӕ puritati ac sin

ctitati optat studere, veramque perfectionem attingere, primo omnium debet se totamq; conuersationem suam, in vera humilitate ac diuino timore fundare. Deus nãq; superbis resistit, humilibus verò dat
1. Petr. 5 gratiam tãtò pleniorem, quo profundiorem habuerint humilitaté. Et rursus ait
Iacob. 4
Eccl. 27 scriptura: Si non ĩ timore Dei tenueris te instanter, cito subuertetur domus tua. Secũdò, debet venialia peccata quasi mortalia abhorrere ac fugere quantũ possibile fuerit: eo ꝙ venalia incrementum gratiæ, charitatis feruorem, sanctitatisque munditiam modo prçinducto impediãt. Sed sine venialibus esse & viuere nõ valemus, per tempus notabile. Tertiò, debet vitam suam in omni die & nocte frequenter ac diligẽtissimè considerare, venialia deplorare, pnuire, seq; in omnibus diiudicare: humiliare ac spernere: aliorum autem facta non debet curiose obseruare, aut iudicare. Quartò, debet in omnibus quæ agit oculum circunspectionis habere, actuterque attendere & curare ne deũ aliquo modo offendat. Quũ enim in actibus humanis indiuidualibus nõ sit differens, (vt Sanctus Thomas affirmat) ita quod omnis actus hominis, ex rationis deliberatione procedés, est bonus & meritorius, vel malus

lus mortaliter ac demeritorius, certũ est q nisi quis in vniuersis, quæ agit circunspectè omnino se gerat, multa venialia ĩci det. Ideo scribit ad Timotheũ apostо. 1. Tim. 5
Sine præiudicio nihil facias. id est præuio Eccl. 23
discretionis iudicio. In Ecclesiasti. quoq; conscriptum est, Fili, sine consilio nil facias, & post factũ nõ pœnitebis. In oĩbus ero pensandũ est an liceat, an expediat, ad prosit. An liceat quo ad deum an expediat ad proximi edificationem, an ꝓsit ad meritũ ipsi qui operatur. Qui talis est semp omniq; loco timoratè se habet, qua Iob. 9
lis fuit S. Iob. Verebar, inquiẽs omnia opera mea, sciens quod nõ parceres domi ne delinquẽti. Quintò, debet omni custo Prou. 4
dia cor custodire, ne aliqua cogitatio vana vel affectio inordinata in eo moretur. Sextò, debet sibi in cõsuetudinẽ vertere, vt siue comedat, siue bibat siue se vestiat, vel qcquid foris peragat aut laboret, aut alios audiat, aut aliis ipse loquať: semper quãtũ gratia auxiliãte potuerit, cor suũ le uet ad deũ & intra se aliqd diuinũ reuol Psal. 5
uat dicẽdo mẽtaliter, Cor mundũ crea in me deus, & cętera quę deuotioni suę dulciora, conueniẽtioráque fuerint. Præsertim verò debet Deum incessanter precari ꝓ gratia ampliori & cordis custodia. Se-

primo, debet in omnibus syncerissima intentioné habere, dei venerationé feruenter zelãdo, magis quã ꝓpriũ meritũ aut præmiũ cogitãdo. Octauò, debet ĩ omni aduersitate, & corporis afflictiõe cordialiter iucũdari, inquãtum hæc sibi proficua sunt quantũ ad deũ. Verum quoniam ingratũ est spiritui sancto quicquid ei obtulerimus neglecto eo ad ꝙ tenemur: debet ĩ primis debita sua reuerẽter Deo persoluere, vtpote oratiões, vel horas verba diuina ac sacra distincte pronũciãdo cordetenus aduertẽdo, & quasi cũ gustu mentis velut ex ꝓprio affectu ea formãdo: si tamẽ sensum veborũ intelligat alioquin cor suũ ad deum salubriter erigat. eius bonitaté, pietaté ac beneficia contẽplando: Postremo ad deuotiõis exercitationé valet subinde tunsio pectoris, postratio corporis oculorũ ac manuũ ad cœlos leuatio. Hæ amãtissimè frater ruditer celeriterq; prout occurrit memoriæ, & de' ipso (à quo omne effluit bonũ) dare digna tibi describo. vt ad perfectiõis amoré cor tuũ inflammetur, & qualiter eam adipisci possit agnoscat. Verè enim si naturalibus donis tibi diuinitus ingeminatis sapiẽter fueris vsus, cum mira facilitate ad singularẽ profectioné pertinges. Idcirco vehementer

Bernar.

Iacob. 1

menter

menter hortor & cupio, vt affectus tuus circa ista terrena sit ordinatus temporales diuitias nõ amplius appetẽdo quã necessitas exigit, tẽperata vita requirit, interiorq; animæ tuæ profectus in spiritalib⁹ postulat. Ait enim IX. de ciuitate Dei Augusti. Incorporali æterno. & incõmutabili bono est anima hominis tãto dissimilior quanto rerũ tẽporaliũ mutabiliumq; cupidior. Sed & carnis delectatiões impuras penit⁹ aspernerit quia vt IJ. de trinitate loquitur Augu. Anima rationalis tãtò spiritualior, mundior ardentiorque efficitur, quantò amplius carnalibus moritur. Denique quantò anima tua corpore tuo extat prẹstãtior, tãto diligẽtius interiorẽ ornatum virtutũ, spiritualésque diuitias ames: quæras, & cõgreges: quam exteriorem corporis, aut vestit decorem: nõ hominibus cõplacere desiderãs, sed creatori, saluatori, ac iudici tuo præmetuendo qui est super omnia Deus sublimis & benedictus.

Amen.

D. Dionysii Carthusiani, Speculum siue dialogus de conuersione peccatorum.

Colloquutores Iustus, Peccator.

PROOEMIVM

IVSTVS.

Ose. 14. Peccatũ quid sit. CONuertere ad Dominũ Deũ quoniã corruisti in iniquitate tua. Quũ peccatum sit aduersio, ac recessus mẽtis creatæ à summo, immenso, & incõmutabili bono atq; cõuersio quædã inordinata ad bonũ creatũ, caducum & vanum, constat quòd ipsum peccatum sit maxima profundissimaque ruina, puta lapsus à summo ad infimũ ab optimo ad pessimũ, à dignissim ad vilissimũ. Idcirco peccator merito su:
Apo. 18 trãsgressiõis repelli mereť à Deo altissimo, ac præcipitari in ꝓfundissimũ infernũ, vt culpæ correspõdeat pœna. Quũ ergo hoc ita sit, admoneo te peccator, vt relicto impietatis tuæ errore, te ad inferos pertrahente, ad tuum redeas creatorẽ, ad tuæ

tur salutis fontē, in quo solo salus tua cō sistit. Vsquequo per abrupta ambulas vitiorū? Cur itinera eligis tenebrosa ad terrā mortis caligine coopertā ducētia? Aperi oculos cordis & pēsa quo tēdas. Peccator. Quis tu, qui me increpare, docere, iudicare præsumis quū scriptū sit Nolite iudicare & nō iudicabimini. Itē, Tu quis es, qui iudicas alienū seruū? Suo dño stat aut cadit. Iust. Putas ne intelligis quæ allegas? Nōne sicut de occultis et ignotis iudicare vetamur sic de manifestis iudicare liceat? Imo & sæpe iubemur, quēadmodum per Mosē loquut⁹ ē deus, Iuste iudica de ꝓximo tuo, Et cur increpationē grauiter accipis, cū rursus per Mosen loquut⁹ sit dominꝰ, Publice argue fratrē id est, ꝓximū tuū peccantē, ne habeas super illo peccatū. Cur nō attendis quod Salomon dixit. Viro, qui corripientē dura ceruice contēnit, repentinus superueniet interitus? An non credis quod asserit Augusti. si increpare errantem neglexeris, peior eo efficieris? Nonne peccantem & non corripiētē, eadē inuoluit dānatio? Peccator. Quis te huc adduxit. & quis te constituit iudicem super me? Cur me turbas & inquietas, et à cōcupita delectatiōe me impedis? Iust⁹. An ignoras quod in Ecclesiastico scriptū

est

Matth. 7
Rom. 14
Leui. 19
Eodem.
Pro. 29
August.
Luc. 12
Exo. 2
Eccl. 17.

Matt. 22 est, Vnicuiq; mandauit Deus de proximo
suo? Nonne tenemur diligere proximos
nostros sicut nosipsos? Attende quod li-
Matt. 18 mus præcipit iudex. Si peccauerit in te
est, te sciente) frater (id est, proximus) tuus
corripe eum inter te & ipsum solum. ...
cator. Vnde aduenit mihi tribulatio ista,
qui sine resistētia in delitiis viuere ...
Iacob. 5 Nonne & tu peccator es, quū Iacobus ...
cat Apostolus: In multis offendimus om-
nes? Iustus. Videtur mihi impleri in te ...
Prou. 17 Salomō dixit. Impius quum in profundū
Amos 5 venerit peccatorū contēnit. Amos quo-
propheta, Odio habuerūt corripientem.
Hier. 4 Et itē quod loquitur Hieremias, Sapien-
tes sunt, vt faciant mala. Sic quippe & tu,
qui in scripturis eruditus esse videris, p...
easdem te armas ad im...ietatem. Hoc est,
ad excusandum & palliandum v...tia tua, &
ad redarguendū increpantem & exhortan-
Homo multis modis peccator in scri-ptu. vocatur. tem te charitatiue. Verūtamen vt tuæ sa-
tisfaciā obiectiōi: homo in scripturis mul-
tis modis vocatur peccator. Primò ppter
originale. Secūdò, ppter venia... Ter-
propter mortale peccatū in quo fuit, ...
uis nūc in eo nō sit. Quū & Paulus apo-
lus protestetur. Venit Iesus peccatores sal-
1. Tim. 1 uos facere, quorū prim' ego sum. Quarto
propter mortale, in quo iacet. Porro ...
mor-

mortalibus vitiis abstinet, de venialibus quoq; dolet quotidie, & ea deplorat: virtutibusq; insistit, faciẽs ꝙ tenet, iustus cẽset cui & licet, imo iniũgitur, vt eũ qui publice peccat, corripiat. PEC. Scriptũ est. Vbi non est auditu, nõ effundas sermonẽ. Et rursus. Ne mittas falcem tuam in messem alienam. Desine ergo esse solicitus mei, ætatẽ habeo, præcepta cognosco, permitte me agere, quod delectat. IV. Sapientia tua & sciẽtia tua te deceperũt, vt asserit Esai. Ea quoq; quę nosti, impertinẽter allegas. Aduerte, ꝙ sacrificimus ait princeps Apostolici agminis. Melius erat nõ cognoscere viã iustitiæ, quã post cognitionẽ retrorsum reuerti Recordare & expauesce, ꝙ filius Dei deprõpsit. Seruus qui cognouit volũtatem domini sui, & nõ fecit, plagis vapulaqit multis. Noli Pharisęis te cõformare, qui dixerũt ad lumẽ, Nũquid & nos cæci sum⁹? Ne merearis audire, quód illi audierũt à iudice. Si cæci essetis, nõ haberetis peccatũ, nũc aũt quia dicitis, Videmus, peccatũ vestrũ manet. PEC. Aduerte & tu illud Apostoli, Qui se putat aliquid esse, quũ nihil sit, ipse se seducit. Itémque, Qui se putat aliquid scire, nondũ cognouit, quemadmodũ oporteat eũ scire. Cur ergo te eleuat cor tuũ, & quasi magna cogit

1. Tim. 5
Eccl. 32
Esa. 47
2. Pet. 2
Luc. 12
Ioan. 9
Ibidem.
Gala. 6
1. Cor. 8

cogitans, attonitos habes oculos: Cur sa
Iob.20 pietis ac iusti officiũ tibi assumis, (ne iã
vsu pas) sicq; sapientẽ ad iustũ te esse
supponis, aut iactas? I V. Erinatio al
ris, & dialecticus acer & recens effect
es. Verũ, vt cerno correptione acuta n
emendaris, nec proficis. imo potius o
raris: aliud ergo assumam genus serm
quo te ad tuorum recognitionem d
rationem emendationemque vitiorũ
periculorum queam reducere.

Captatio beneuolentiæ peccatoris.

Colloquutores,

SENIOR ET IVVENIS.

Articulus I.

SENIOR.

AVdi fili mi disciplinam patris tui, vt
Prou.1 addatẽ gratia capiti tuo. Fili mi, si su
sceperis sermones meos, vt audiat sapie
tiam auris tua, tũc intelliges iustitiã, &
dicium, & æquitatem, & omnem sem
bonam. I V. Quæ est hæc vox dulcis,
resonat in auribus meis. SEN. Am
sum animæ tuæ, & eius opto salutem
quoniã extra viã salutis te esse intue
vitam salubrem, & rectam te reducere
tor, ideo dulcibus paternæ charitatis ve
bis te affari, & aggredi orsus sum. I V.
Qu

Quemadmodũ omnes homines naturaliter scire desiderant sic & beatitudinem omnes naturaliter cupiunt. Ideo informationem ad beatitudinem obtinẽdam tendentem, ac proficientẽ abiicere, improbũ fateor & peruersum. Nunc ergo me doce & festinabo accipere. SEN. Initium sapiẽtiæ, quam te cupio edocere, est timor Dei vt desistas ab omni iniquitate. Hoc itaq; in primis te hortor & ĩstruo, vt timeas deũ, atq; ad mandatorũ ipsius obseruantias te extendas Quia ingratum est Deo, quicquid egeris, quicquid studueris, quicquid ei obtuleris, neglectis his ad quæ teneris. Iuue. Putabã, quod in scientiis naturalib9 & speculatiuis erudire me velles. Nam & in sapientia, que speculatiua vocatur magis quã practica, beatitudo cõsistit, sicut decimo Ethicorũ ait Philosophus, Quod in speculatione optimi speculabilis, consistit fœcilitas. Sen. Ad sapiẽtiã illã, eiusq; cõtemplationem per moralem scientiam practicam peruenitur. Ethica nàmque ad theoricã introducit. Primò itaque moralia scripturæ sanctæ documẽta tibi propono, quorum finis est, operatio bona, et cõuersatio virtuosa. Siquidẽ quid virtus, quid vitium, quæ mãdata sint obseruãda, discimus & docemus, nõ principaliter vt

Philoso.

Psal. 110

Prou. 1

9. 15.

Ecc. 1. 25

Bernar.

Benedi.

Philoso.

sciamus, sed vt bene viuẽdo, virtuosi [illegible]
ciamur. Nisi istã sciẽtiã in primis habue-
ris, & vixeris iuxta eã, nunquã ad sapi[illegible]
salutarẽ, nunquã ad fœlicitatẽ pertin[illegible]
Iuue. Bona, fateor, est ista moralis do[illegible]
na, sed iuxta eam viuere, præsertim [illegible]
uẽtute, molestũ videtur. Estque d[illegible]
& cũ pœna quadã cõiunctũ, in timore [illegible]
assidue stare. SE. Longè aliter [illegible]
dixit: Nihil dulcius, quã timere d[illegible] Et de-
nuo, Timor domini delectabit co[illegible]
lominus, sicut dicis. In seruili timo[illegible]
iugiter esse, est graue. Sed arcta est via sa-
lutis Et regnũ cœlorũ vim patitur. At[illegible]
necesse est vincere semetip[illegible]am. Denique
(sicut dixit Apostolus) Hi qui sunt Christi
carnẽ suã cum vitiis & cõcupiscẽtiis cru-
cifigũt. IV. Durus est sermo iste, & quis
[illegible]nũ potest eum audire, ac adimplere?
Quis sic refrenare potest seipsum, qui n[illegible]
turali sit homini liberum esse, ac liber[illegible]
te gaudere? SE. Duorum tibi optio d[illegible]
Aut tpaliter, atq; carnaliter nũc g[illegible]
cum seculo, & post vitã hãc breuẽ d[illegible]
ri, & puniri æternaliter in inferno. Aut
te in vita hac p arctã viã salutis incede[illegible]
& de culpis præteritis pœnitere: ne[illegible]
post vitæ huius curriculum æternæ be[illegible]
tudinis cõsequi brauiũ. IV. Grauis con[illegible]
ti-

Cur qd discim⁹ aut docemus.

Eccl. 33.
Eccles. 1.

Matt. 7.
Matt. 11.

Galat. 5.
Ioan. 6.

Gregor.

Matt. 7.

rio, atq; horribile verbũ, & tamẽ ĩter hęc duo mediũ esse videtur. Quòd si nõ esset quis nõ potius eligeret temporaliter pœnitere in hac tota vita quàm post eã sortiri æterna supplicia? s e. Quod est mediũ illud quũ dicat Hierony. Impossibile est iam gaudere cũ mũdo, & postea regnare cum Christo; imo quum protestetur veritas ipsa. Nisi pœnitẽtiam egeritis, omnes simul peribitis? I v. Veritas non dixit: Nisi pœnitẽtiã egeritis in iuuentute, peribitis, sed, Nisi pœnitẽtiã, inquit egeritis, subintelligẽdũ est ante terminum huius vitæ peribitis. Et quod affirmat Hierony. Impossibile est iam gaudere cum mundo, & postea regnare cum Christo: sic reor intelligẽdum, quòd impossibile sit toto huius vitæ tempore gloriari cum seculo & post vitam hanc beatificari in Deo. Verũ potest contingere, imo cõtingit quotidie vt aliquis in iuuentute in delitiis conuersatus, libertate que propria ad libitũ vsus in senio cõuertatur. Insuper creditur frequenter accidere, vt aliquis in iuuẽtute ac senectute conuersatus reiquè in ipso mortis articulo pœniteat ac saluetur. Nònne in extremis plurimi cõuertũtur? Et certè vbicunq; ceciderit lignum, ibi erit, siue ad austrum, siue ad aquilonẽ. Quis tã enormiter

Hieron.
Luc. 13
Hieron.
Eccle. 11

miter videtur peccasse, etiã in tota su[illegible]
2. Par. 50 uẽtute, sicut Manasses rex iuda, qui tamẽ
in senectute vere pœnituit? S E. Sat[illegible]
das in verbis & in acumine intelle[illegible]
imo & in scripturis, sed vtinam omnibus
his salubrius vtereris. Hinc frequẽter c[illegible]
tingit, vt difficilius sit cõuertere ingenio-
sos ac literatos, atque prudẽtes secu[illegible]
ius, quã idiotas ac simplices. Ad quod in[illegible]
nuã dũ dixit Apostolus. Videte vocationẽ
2. Cor. 1, vestram fratres, quia non multi sapientes
secundũ carnem, nõ multi potentes, non
multi nobiles sunt inter vos, sed quæ stu[illegible]
ta sunt mũdi elegit Deus, vt cõfundat sa-
piẽtes. Hoc ipsum & ipsemet Christus in
Matt. 11. sinuauit, dicẽdo: Cõfiteor tibi pater do-
Lucæ 10 mine cœli & terræ, quia abscõdisti hæc à
sapiẽtibus & prudentibus, & reuelasti e[illegible]
paruulis, id est humilib⁹. Itaq; multiplic[illegible]
rer tibi ꝑsuasisti, esse mediũ inter duo q[illegible]
rum tibi optionẽ proposui, vt scilicet h[illegible]
mo in iuuentute sua in cõcupiscentiis [illegible]
uat, & in senectute pœniteat, aut etiam
to suo sanitatis tẽpore conuersetur a[illegible]
bitũ, & pœniteat in extremis. Hoc qu[illegible]
mediũ tuipse elegisse videris. I V V E. [illegible]
Rom. 5 teor ita esse, præsertim quũ (teste Apo[illegible]
lo.) Vbi abũdauit iniquitas, superab[illegible]
Ezec. 18. & gratia. Quum & per Ezechielem p[illegible]
phe[illegible]

phetã loquutus ſit dominus, In quacunq; hora impius egerit pœnitentiã, omnium iniquitatũ eius non recordabor amplius. SEN. Quàm periculoſum, damnoſum, & peruerſum ſit iſtud, tibi monſtrabo.

Quàm periculoſum, impium, & damnoſum ſit pœnitentiam vſque ad tempus ægritudinis, aut ſenectutis differe.

Articulus II.

SENIOR.

IN omni materia acquieſcendũ eſt prudẽtib⁹ & expertis in ipſa materia. Quũ ergo ipſemet dominus noſter Ieſus Chriſtus, ſapientia Dei patris, & magni cõſilij angelus, & vniuerſi ſancti ipſius apoſtoli & prophetæ ac ſancti doctores, hãc pœnitẽtiæ dilationẽ omnino diſſuadeãt, cõcorditer reprobent, ac vehemẽter cõdemnent: certum eſt, quòd ſtultiſsimum & iniquum ſit, pœnitentiã ſic differre. IV. Vbi Chriſt⁹ ſic reprobat eam? Nònne in euãgelio ait Beati ſerui, quos quũ venerit dominus, inueaerit vigilantes: & ſi venerit in ſecunda vigilia, & ſi in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati ſunt ſerui illi? Ergo in quacũq; ętate inuenerit hominẽ præparatum ad mortẽ, beatus eſt homo: quid ergo eſt neceſſe in iuuentute pœnitere, & ſemetipſum in arduis virtutum

Non differẽdam pœnitẽtiam.

1. Cor. 1

Eſai. 9

Lucæ 12

exercitiis cruciare, ac põdus diei & æstus
tam diu portare, quum valeat homo bre-
ui cõpendio adipisci salutem? Præterea
Matt. 10 euãgelica parabola loquit Christus: Cũ
sero factũ esset, dicit dominus vineæ pro-
curatori suo: Voca operarios, & redde illis
mercedem, incipiens à nouissimis vsque ad
primos. Quũ venissent ergo qui circa vn-
decimã horã venerãt, acceperũt singulos
denarios: veniẽtes aũt primi arbitrati sunt
q̄ plus essent accepturi. Acceperunt aũt &
ipsi singulos denarios, & accipiẽtes mur-
murabãt aduersus patrẽfamilias dicentes:
Hi nouissimi vna hora fecerunt, & pares
illos nobis fecisti, qui portauimus põdus
diei & æstus? Quibus verbis paulo post ad-
didit domin⁹: Sic erũt nouissimi primi, &
primi nouissimi. Potest ergo accidere, vt
cõuersi in senectute æquales fiãt in præ-
mio cõuersis in iuuẽtute. Imo vt in Homi-
Grego. lia scribit Gregor. Quidam sero conuer-
& de magnis sibi sceleribus cõsci, feru-
tiores fiunt innocentibus ac mane cõ-
August. sis. Atq;, vt asserit August. Non diuturni-
tas temporis, nõ numerositas operis, sed
maior charitas, meliórque voluntas, præ-
miantur à domino. Non ergo oportet ad
agendum pœnitentiã festinare. Denique
quum sit valde difficile in viis iustitiæ diu
perse-

perſeuerare, periculoſum apparet in iuuenture cõuerti: quũ iuuẽtus habeat multa ac magna incitamẽta peccãdi atq; recidiuandi: cõſultius ergo videtur ad ſenectutem vel ægritudinẽ, conuerſionẽ pœnitẽtiãq; differre: quatenus cor tunc tantò ardentius ac feſtinãtius & perſeuerantius cõuertatur ad dominũ, quãtò vidit ſibi de propinquo maius imminere periculũ, ac minus ſupereſſe de tẽpore: quemadmodũ cernimus in quibuſdã reis & criminoſis & morti adiudicatis quod pœnitent vehemẽter. S E. Audi mi fili, & diuinã ſcripturã ſane intellige: noli ex verbis veritatis fabricare arma iniquitatis, noli abuti eloquiis ſpiritus ſancti, noli decipere temeipſum. Cur pedibus tuis expãdis rete dãnationis, cur laqueis perditiõis teipſũ innectis? Porrò quod in præinducta argumẽtatione abuſus ſis verbis ſcripturæ eliciẽdo & cõcludendo ex ſermonib⁹ Chriſti, id quod intẽtioni Chriſti directè contrariũ eſt, nunc tibi ex verbis domini noſtri Ieſu Chriſti oſtendã: Certe in euãgelio loquutus eſt: Vigilate, qa neſcitis qua hora dñs veſter vẽturus ſit. In quibus verbis ſi ritè intelligis exhortatur, vt indeſinẽter & abſq; dilatione vigilem⁹ hoc eſt cuſtoditi ſimus, atq; ad mortẽ diſpoſiti:

Soluuntur obiecta de differenda pœnitẽtia.

Mat. 24

quoniã inceſſanter ſumus incerti, quão
viſitandi ſimus à Chriſto per mortem
particulare iudiciũ, quum infinitum eſt
periculũ inueniri imparatum. Hinc
apertius monet: Vigilate, quia neſcitis
Mat. 25 neque horam. Quolibet ergo die & inceſſa-
nẽter ſic cõuerſari tenemur, quaſi mori-
ri quocunque die. Hinc apud Marcũ ait:
Mar. 13 Videte, vigilate & orate, neſcitis enĩ quã-
do tẽpus ſit. Eodẽ quoq; capitulo ...ius
Eodẽ. hortatur ac iubet: Vigilate, neſcitis enim
quãdo dominus veniat, ſero, in mediano-
cte, an galli cantu, an mane, ne quũ vene-
rit repente, inueniat vos dormientes. id
eſt, torpore vitiorũ oppreſſos. Inſuper prę-
cipit: Sint lumbi veſtri pręcincti & lucer-
næ ardentes in manibus veſtris. Et vos ſi-
miles eſtote hominibus expectãtibus do-
minum ſuũ, quãdo reuertatur à nuptiis,
vt quum venerit & pulſauerit, confeſtim
aperiant ei. Hoc autem ſcitote, quoniã ſi
ſciret paterfamilias, qua hora fur veni-
vigilaret vtiq;, & non ſineret perfodi do-
mũ ſuã. Et vos eſtote parati, quia qua ho-
ra nõ putatis, filius hominis veniet. In
bus vtiq; verbis vult nos indeſinẽter o-
ni hora eſſe paratos ad vitandum ęternæ
damnationis periculũ, quia hora qua non
putamus, perhibet ſe venturum, tam ad
parti-

particulare noſtrũ iudiciũ (quod in morte agitur ſingulorũ) quã ad vniuerſale iudiciũ. Amplius pœnitẽtiam & cõuerſionẽ differre nõ eſt aliud, quàm ĩ peccatis manere, alios ſcandalizare, carnaliter viuere, quàm damnabile ſit dñs pandit ita loquẽs apud Matthæũ. Si dixerit ſeruus malus in corde ſuo dicens: Moram facit dominus meus venire, & cœperit percutere pueros & ancillas, & edere & bibere & inebriari, veniet dominus ſerui illius in die qua non ſperat, & hora qua neſcit & diuidet eũ (id eſt, ab electorum grege ac præmio ſeparabit) & partẽ eius cũ infidelibus & hypocritis ponet. I V. Satis probaſti vtile eſſe ac tutius ſine dilatione cõuerti ac pœnitere: nõ tamen quod ſit neceſſariũ ad ſalutẽ nec cæteris meis ſatiſfeciſti inſtantiis. S E N. Inſtantiæ tuæ innumerabiles decipiũt homines, qui ſub ſpe pœnitendi in poſterũ, manẽt in vitiis differuntq; cõuerti. Etenim quo diutius in vitiis perſeuerant, & plus habituant, radicã tur & aſſueſiũt in eis, ſicq; mole vitioſæ ac peſsimæ cõſuetudinis opprimũtur, vt vix queant cõſurgere, atq; per hoc quotidie ineptiores ad cõuerſionẽ redduntur & vix vnquam veraciter pœnitent. Et quamuis quidam taliũ tandem aliquan-

Matt. 24

Lucæ. 12

Miſere imponitur differentibus pœnitẽtiã.

do, vel in ſenio, vel tempore ægritudinis
conuertantur hoc tamē reſpectu & com-
paratione aliorum pauciſſimis datur: mi-
nimeq́ue conſultum eſt, ſe periculo hu-
committere, in quo tam pauci euadu-
Quis audeat ire per iter, in quo vix vn-
de centum euaditur. Nonne in extrem-
vſque ad vltimum vitæ ſuæ momentu-
poteſt vnuſquiſque pœnitere mortali-
quis tam amens, qui vidēs ſe proxim- mo
riturū, nō de ſuis pœniteat culpis? an nō
vides, quod Chriſtiani quantūlibet m-
tamen dum putant ſe morituros, cōten-
tur atque eccleſiaſtica ſuſcipiūt ſacramen
ta: quod niſi de ſuis dolerent peccatis, nō
facerent. Certè tales ſunt innumerabiles,
quibus ni fallor ſpem remediumq́; ſalutis
non audebis negare: alioquī homines ad
deſperationem induces. SE. Verba ſuſcip-
Auguſt. dicentis. Qui dum ſani ſunt pœ-
tent, & ſe emendant ſecurè hic exeūt:
eſt ſalubriter moriūtur: qui autē tunc p
Auguſt. nitent, quando diutius ſe viuere poſſe
putant, an ſecurè hinc exeāt, ego nō ſ
ſecurus. Et hoc loquitur Augu. non qu
dubitauerit an tales ſaluentur, dummo-
ex vera pœniteant cōtritione & deced-
in ea: ſed quia pauciſſimi talium vera ha-
bent cōtritionem, & confitentur ex con
ſuetu-

ſuetudine quadã eccleſię aut ex ſeruili timore diſtrictionis diuini iudicii atq; æterni ſupplicij, non ex vero zelo iuſtitiæ charitatecque dei, ſine qua nihil proficit ad ſalutẽ. Deniq; hui⁹ rei ſatis probabile ſignũ eſt, quòd ſi viderent ſe diutius viuere poſſe, nõ cõfiterẽt, nec à ſolitis reſipiſcerent culpis, ideo nõ amore boni, ſed timore mali ad huiuſmodi pœnitentiam inducunt, quamuis ex ſpeciali gratia omnipotentis queat accidere, vt pœniteãt vere. Idcirco nec deſperandũ affirmo, ſed periculoſiſſimũ eſſe profeſtor pœnitẽtiã ſic differre. Priuilegia quoq; paucorũ nõ faciũt legẽ. At verò tẽpore magnæ ægritudinis, & præſertĩ tempore mortis, natura infirmantis ita debilitatur interioreſq; ſenſus tam dirè grauantur, & ratio tam grauiter offuſcatur, vt difficillimũ ſit tunc veram habere deuotionẽ, ſalubrem cõtritionem perſeuerantiamque finalẽ, ſine valde ſpeciali gratia dei: quæ illis tũc datur, qui eã tempore ſuę incolumitatis promeruerũt: qui autem dum ſani & fortes ſunt, & apti ad dei obſequium deum creatorem ſuum paruipendunt ac deſerunt, in hora neceſſitatis extremæ ab ipſo relinqui merentur. Adde quod in extremis agonizantes tam acriter à dæmonibus ipugnãtur, vt etiam ſi vitę

Sine charitate nihil proficit ad ſalutem.

Priuilegia paucorum legem non faciunt.

si virtuose iam antè fuerint côuersati at-
Clima. que præcipuo dei auxilio nequeat pręua-
lere. Atque vt S. vir Climachus scribit, dę-
mones qui peccatoribus adhuc sanis fa-
Tentatio morientium periculosa. laciter persuadent, peccata non esse tam
enormia sicut fertur, deum quoque mi-
ricordissimũ esse, & omni momẽto etiam
in extremis paratũ ad indulgendum tem-
pore mortis è contrario ostẽdunt agoni-
Heb. 10 zanti, quã multa & enormia fuerint eius
peccata, quanta fuerit sua ingratitudo,
infinita sit iustitia dei, & quàm horrendum
sit in manus eius incidere, sicq; infœlicẽ
inducũt ad desperandũ nisi forsan succur-
rat omniporés, qui tunc eos nõ derelin-
quit, qui in sua iuuentute ac sanitate ei fi-
deliter seruierunt. Postremo conuersioné
pœnitentiamq; differre, est tempus nó so-
lum infructuose, imo & vitiose expendere:
spiritualia lucra negligere, hoc est, profectũ
in omni gratia & virtute, in multiplicatio-
ne meritorum, in incremento cœlestium
præmiorum: propriam animam vitiis la-
rare, dæmonibus deseruire, deo altissimo
prorsus ingratum existere, qui emendatio-
nem iniqui tã misericorditer præstolatur.
qui ei pro malis tot bona largitur & ipsum
ad meliora hortatur, qui in seipso tam in-
finitæ est bonitatis, sanctitatis ac dignita-
tis,

tis, vt solo eius amore debeamus ad honorificẽtiã & amorẽ eius allici & accendi. Hinc impio pœnitentiã differenti terribiliter ait Apostol⁹: Existimas ô homo, qui impie agis, quod tu effugies iudicium dei? An diuitias bonitatis, & patiẽtiæ, & lõganimitatis dei cõtemnis? Secũdũ duritiam autẽ tuam & impœnitẽs cor, thesaurizas tibi iram (id est, iustam ac diram vltionẽ) in die iræ, & reuelationis iusti iudicii dei. Rom. 3

IV. Præualuisti mihi ô Senex, & vndiq; obstruxisti mihi os cõtradicendi: verũtamẽ à conuersione & pœnitẽtia indilata me retrahũt spes pœnitendi in posterum, atque pensatio immensæ misericordię creatoris amor quoque pristinarũ solitarumque voluptatum, copia facultatum, iucũda societas speciositas terrenorum pœnitẽtię horror, difficultas & labor virtuose viuendi: quanquam non negem periculum esse in mora, & culpã in dilatione hac ipsa in quibus tamẽ cõfido de meliori. Sed vehemẽter admiror, quod dicis eorũ qui in iuuẽtute ac tẽpore sanitatis praue viuũt, tam pauces vere pœnitere in fine, in tantũ vt vix credere queam istud. Idcirco si placet hoc per scriptuas & exẽpla euidẽtius mihi demonstres. SE. Quicquid pro tua salute agere potero, agam cum gaudio. Vnde fiat conuersionis difficultas.

Decla

Declaratio per ſcripturarum teſtimonia & exempla, quod pauciſſimi vere in fine vitæ pœnitcát: qui antea ſcelerate vixerit Articulus. III

SENIOR.

2 Mac.9 SEcũdo Machabæorum narratur, quemadmodũ Anthiocus rex ſuperbus & impius, propter ſua facinora dirè à deo plagatus eſt: in tantũ ꝙ ex corpore eius vermes ſcaturiebant, & carnes ei' ex[illegible] & effluebãt, atq; fœtore ipſius tot[illegible] grauabaẽ exercitus. Cumque nec ipſe [illegible] ſet ferre fœtorem, vexatione propria [illegible] mat⁹ & humiliat⁹ ait. Iuſtũ eſt ſubditũ eſſe deo, & mortalẽ nõ paria deo ſentire. Et ſub ditur ibi. Orabat autẽ ſceleſtus dominũ à quo nõ fuit miſericordiã cõſecutur⁹. Promiſit quoq; quod ciuitatẽ Hieruſalẽ faceret liberã, quã paulo ante minabaẽ ſe [illegible] tus deſtructurũ, quod item Iudæos ſimiles Athenien. faceret quos dixerat ſe o[illegible] ſurũ, nec dignos ſepultura habiturum. quod templũ dei à ſe antea ſpoliatũ o[illegible] mis donis ornaret: ſancta quoq; vaſa m[illegible] tiplicaret, ſacrificiorũq; ſumptus, præ[illegible] ret. Inſuper promiſit ſe Iudæũ futurũ, & ſacra loca perãbulaturũ, ac prædicaturũ dei potentiã: nec tamen cõſecutus eſt veniam, ſed æternaliter cõdemnatus, vidica uitq; [illegible]

cauitq; Deus scelera eius in vita hac, & ĩ inferno. V. Hoc satis terribiliter sonat, & desperationẽ multis posset incutere: presertim quòd recognouit se à deo ꝓpter crimina sua percussum, & emendationem promisit, imo quod gẽtilitate relicta legẽ dei assumpturus esset: nec tamẽ veniã est adeptꝰ, sed in presenti atq; futuro punitꝰ. Et vbi est, quod ait script. Nõ vindicabit dñs bis inidipsum? Idest, nõ cõsurget duplex tribulatio. SE. Tota illa vitiosi Anthiochi pœnitẽtia ex seruili ꝓce sit timore ac desiderio sanitatis recuperãdę. Porro scriptura quã allegas intelligit, qñ pœna vna sufficit ꝓ culpæ vindicta, atq; dũ reus pœnã illam ex vera cõtritiõe æquanimiter tolerat. V. Si aliud qd ex scriptu- Heb. 12. ris occurrit ad idẽ ꝓbãdũ, ꝓsequere. SE. Ad Hebr protestatur Apost. Ne quis fornicator sit, aut ꝓphanus, vt Esau qui propter vnã escam vẽdidit primitiua sua. Scitote enim quoniã & postea cupiẽs hæreditare benedictionẽ, reprobatus est, Nõ enim inuenit pœnitẽtiæ locũ, quanquam Prou. 1 cũ lachrymis inquisisset eã. Præterea his qui tempestiue renuũt deo seruire, ac tẽpore suæ angustiæ clamant ad eũ, dominus per Salomonẽ ita respõdet: Quia vocaui, & renuistis, extẽdi manũ meam, &

non

non fuit qui aspiceret, despexistis om[illegible]
consiliũ meũ, & ĩcrepationes meas ne[illegible]
xistis. Ego quoq; in interitu vestr[illegible]
& subsanabo, cũ vobis, quod timebatis [illegible]
uenerit: quũ irruerit repentina calamit[illegible]
& interitus quasi tẽpestas ingruerit, q[illegible]
do venerit super vos tribulatio & ãgu[illegible]
tũc inuocabunt me & non exaudi[illegible]
ne cõsurgent ad me & non inuenie[illegible]
eo quòd exosam habuerint discipl[illegible]
timorem domini non susceperin[illegible]
quieuerint cõsilio meo. Denique [illegible]
Grego. pater Gregor. in libris Dialogorum [illegible]
tat de quibusdam, qui in extremis [illegible]
nes visibiliter cõspexerunt, aut alias terri[illegible]
ti valde fuerũt atq; inducias petierũt vn[illegible]
diei haud dubiũ quin desiderio pœ[illegible]
qui & de suis dolebant peccatis, nec [illegible]
Matt. 7 profuit eis. Multa his similia ex scripturis
possem vtiq; allegare sed ad persua[illegible]
beneuole hæc reor sufficere. IV. O [illegible]
cta est via salutis, & quã intutũ est p[illegible]
tiam in finem differre ac spe vitæ diu[illegible]
nioris perseuerare ĩ vitii[illegible]. Certe vt c[illegible]
multi spe vana fallunt seipsos. Et vtin[illegible]
Deus omnipotens oculo suę pietatis [illegible]
sæ immũdũ & infectũ cor meũ aspice[illegible]
ac vitiosos à me auferret affectus, ac [illegible]
quæ turpiter amo, & quæ malè oblec[illegible]
in [illegible]

in fastidium mihi conuerteret. SEN. Paulatim proficitur, & succesſiue lõgius itur: & quia peccata tua tibi incipiunt displicere, inuoca dominũ, & inuocare nõ cesses. Fac quod in te est, acquiesce consilio, & ea quæ ad detestationẽ turpiũ voluptatũ inducant, attende. IVVE. Quæ nam sint hæc precor te tange.

Commemoratio eorum, quæ ad turpium ac prauarum delectationum detestationẽ ac fugam inducunt.

Articulus IIII.

SENIOR.

Quædam appetibilia reputãtur, quę tamen in fastidiũ fugam ac odiũ cõuertuntur, si bene cõsiderentur quę ea cõcomitãt. Quẽadmodũ delectat aliquẽ ire ad loca amœna, sed si loca illa sint raptorib. atq; latronib. plena tædet & horret eum ipsa accedere: sic voluptas carnis suo modo appetibilis est, verũ si ea cõsideres quę ea sequũtur, abhorrebis eãdẽ. IV. Quę sunt illa? SE. Nõ solũ æterna dãnatio in futuro: sed & multiplex mali tã culpæ quàm pœnę ĩ præsenti. Nempe vt scire potes, ad luxuriã vitia multa sequuntur, imo & propter eã plurima sũt mala. Nonne ex luxuria oritur excæcatio mẽtis fastidium diuinorum, in mi.tudo & in

Ad carnal ũ detestationẽ inducentia.

cōſtantia cordis, præcipitatio & incōſide-
ratio mētis ſtultiloquia, ludicra, ſcurrilia,
turpiloquia, cōſumptio facultatum, ener-
uatio virium, odia lites cōtentiōes: diffa-
matio, immorigeratio? Denique quò ma-
ior eſt voluptas luxuriæ, & quò plura ac
grauiora ei annexa ſunt vitia eo intolera-
bilior æternę dānationis punitio ea cō-
Apo. 18. quitur ſicut in Apocalypſi dominus lo-
tur. Quantum glorificauit ſe, & in delitiis
fuit, tantū date ei tormētum & luctū. Ec-
ce quā breuis eſt delectatio fornicationis
Auguſti. ſed ꝑpetua eſt pœna fornicatoris: ideo re-
cte aſſerit Augu. Qui pro tam breui volu-
ptate dat diabolo animam ſuam, pro qua
Chriſtus dedit ſeipſum in mortē ac pre-
tium & fudit ſanguinē ſuum, ſtultiſsimus
eſt, aut fatuū mercatorē reputat Chriſtū.
Inſuper, quemadmodū & philoſophi qui-
dam egregij faſsi ſunt, in vitiis carnis ma-
xima eſt turpitudo & inhoneſtas ſunt
vitia illa prorſus brutalia atque viliſsima
& brutis aſsimilant, imo incōparabiliter
Innocē. viliorem & deteriorem efficiūt homi-
Ideo Innocentius recte dixit. O extre-
libidinis turpitudo, quæ non ſolū men-
1. Cor. 6 effœminat ſed & corpus eneruat, non
lum maculat animam, ſed & fœdat per-
nam. Omne nanque peccatū quodcūque
fe-

fecerit homo extra corpus ipsius est, qui aūt fornicatur, peccat in corpus suū. I V. Nonne delectatio illa est naturalis, & ab authore naturæ rationabiliter instituta? Nō ergo tā vitiosa. S E. Prout à deo est instituta nec vitiosa est, neq; illicita, vtpote ꝓut īmixta est actui cōiugali, à recta volūtate manāti. Sed annexa actui venereo à pucrsa volūtate diuino præcepto cōtraria ꝓcedēti est vitiosa. I V. Si displicet deo illegitimus cōcubitus, cur deus ꝑficit eū infundēdo animā fœtui ex cōcubitu tali concepto? S E. Actus ille inquantum operatio potētiæ vegetatiuę ac generatiuę, à deo est & cōplementū ab eo sortitur videlicet formam seu animam rationalem, nō aūt inquantum est actus voluntarius peruersæ. I V. Nonne sapientissimus Salomon dixit. Feci mihi cātatores & cātatrices, & delitias filiorū hominū, & omnia quę desiderauerūt oculi mei, non negaui eis, nec prohibui cor meum quin oī voluptate frueretur, & oblectaret se in his quæ parauerā? Itemque Nonne melius est, comedere & bibere, & ostendere animæ suę bona de laboribus suis? Quis ita vorabit & delitiis & affluet, vt ego? Et rursus. Lætare iuuenis in adolescētia tua & ī bono sit cor tuū in diebus iuuētutis tuę:

Eccle. 2

Ibidem

Eodem

& ambula in viis cordis tui. Ac iterũ l...
Eccle.7 daui lætitiam & quod nõ esset homini ...
nũ sub sole, nisi quod comederet & bi...
ret atque gauderet, & hoc solum secũ a...
ferret de labore suo in diebus vitæ suæ quos
dedit ei deus sub sole. SE. Ex libro quo...
dam Salomonis iam allegasti, quæ lu...
corum affectui magis deseruire & fa...
videntur, sed verba in eodem libro ...
ta & omnium iniquorum ac lubr...
vanitatem, voluptatẽ, ac impietatẽ repro
bãria, nõ aduertisti, ut ex propositio ...
ticuisti. Noueris ergo quod liber iste v...
cet Ecclesiastes, id est cõcionator, quoniam
libro loquitur Salomon instar cõcionato
ris, in personis diuersorũ & ad partẽ vtrã
que, videlicet tũc in persona carnaliũ, iam
in persona sapientũ virtuosorúmque hom...
nũ quod etiã ex verbis eius apertissime
innotescit. Nam & authoritati, quã primo
Eccle.2 allegasti adiecit. Cúmque me conuerte
sem ad vniuersa opera mea, vidi in om...
bus vanitatẽ & afflictionẽ animi, & nil
permanet sub sole. Porro secũdæ auth...
tati adiecit, Homini bono dedit deus ...
Eodem. pictiã, & scientiã, & lætitiã. peccatori a...
dedit afflictionem, & curam superfluam
Eccle.11 Tertiæ quoque authoritati mox addidit
Scito quod pro omnibus his adducet te
De ...

deus in iudiciũ. Aufer irã à corde tuo, & amoue malitiã à carne tua, ad lescẽtia enim & voluptas vana sunt. Præterea q̃ verba illa, Lætare iuuenis in adolescẽtia tua, &c. nõ dixerit eo sensu quo allegasti cõstat ex hoc quod eodẽ loquitur libro. Memento creatoris tui in diebus iuuẽtutis tuæ, antequã veniat tẽpus afflictionis tuæ, & appropinquẽt anni, de quib' dicas Nõ mihi placẽt. Similiter quo sensu dixerat, Laudaui lætitiã & q̃ nõ esset bonum homini nisi quod comederet & biberet, atq; gauderet, elucescit ex eo, quod in eodẽ codice dixit. Meli⁹ est ire ad domũ luctus quàm ad domũ cõuiuij, in illa enĩ finis cũctorũ admonetĩ hominũ, & viuens cogitat quid futurũ sit. Itẽq; dixi in corde meo, vadam & affluã delitiis, & fruar bonis, & vidi quod hoc quoq; esset vanitas, Risum reputaui errorem & gaudio dixi: Quid frustra deciperi? Et denuo. Cor sapiẽtũ, vbi tristitia & cor stultorũ vbi lætitia: Quod aũt pœnitentia virtuosaq́; vita nõ sint differẽda, sed indilate ac iugiter exercẽda, Salo. cõtestatur: Quodcũque, inquiẽs potest facere manus tua instanter operare: q̃a nec opus, nec ratio, nec sapiẽtia, nec scientia, erunt apud inferos. I V. Obiectionibus meis sapienter, atque plenissime

Eccle. 12
Eccle. 11
Ibidem.
Eccle. 8
Eccle
Eccle. 2
Ibidem.
Eccle. 7
Eccle.

nissime respondisti, nisi quod ipsemet Salomõ delitiis carnis se totũ exposuit. De hoc scriptura eũ acriter reprehendit. Imo ex vitio illo ad tantã deuenit demẽtiã, vt idola coluerit, ne suas contristaret delitias. Ex hoc ergo nõ datur hominibus licẽtia lasciuiendi, sed cautela vitandi.
2.Re.15 Ecce Dauid vir sãctus, præter sex vxores legitimas legitur decem habuisse concubinas.
Gene.25 Cõformiter, in Genesi recitatur Abraham filiis concubinarũ suarũ dedisse munera. Si ergo tales ac tanti prophetæ, patriarchæ non solum plures habuerunt vxores sed multas etiam cõcubinas, cur simplicem fornicationem in tantum condemnas? s f. Ad hæc, tibi sequenti articulo respondebo.

Quàm enorme crimen sit adulterium & qualiter intelligendum sit, quod aliqui sancti in veteri testamẽto, ac lege naturali leguntur concubinas habuisse.

Articulus V.

SENIOR.

Quo pacto act⁹ coniugij sine peccato, & nõ raro

QVãuis actus cõiugalis absque peccato fieri queat, dũ in ipso nõ intenditur voluptas, sed proles ad dei cultum educãda, aut persolutio debiti carnalis, vel euitatio incõtinẽtiæ in cõthoralium: ... ti tamẽ abutũtur cõnubio, & suas accendunt ...

vxores non maritali,sed adulterino affe- cū mor-
ctu,hoc est,cōcupiscentia, prædominãte tali pa-
voluptatem quęrentes etiam extra limi- cto fiat.
tes ipsius cōiugij: qui in hoc peccãt mor
taliter,quum sanct⁹ dicat Hiero. Omnis Hieron.
amator feruētior est adulter. Hi sua volu
ptate & carnalitate,sic excæcãtur & indu
rãt,quod legitimis nō sunt cōtenti vxori
bus sed vagam exercent luxuriã iam cum
solutis,iam cum maritatis personis, imo
interdũ cum personis religiosis. Denique,
quorundã talium,tanta est peruersitas vt
cum vxores habeãt formosas,bonas aut
etiã nobiles, quibus sine peccato possint
vti nihilominus illis contēptis,poti⁹ dele
ctentur turpibus ac vilibus,seu aliis qui-
buslibet puellis aut fœminis commisceri,
quorũ iniquitas ineffabiliter est enormis
nec vllam excusationē admittit. I V. Vide
tur tibi adulterũ esse tam graue scelus vt
tangis? S E. Iam dixi & iterũ dico,& sentio
ꝙ ineffabiliter sit enorme,& inter pecca
ta quæ fiunt in proximum, post homici Adulte-
diũ est de grauioribus vnum. I V. O horri rij deli-
bile verbum,cũ multi tam leui occasione ctũ gra-
illud cōmittant Sed nũc quæso causas tã ue est
tę enormitatis expone. S E. In adulterio pter no-
primo est violatio voti fidelitatis,quã cō uem.
iugati sibiinuicem in cōtractiōe cōnubij

promiserunt. Porro violatio voti, secun-
doctores grauius crimē est, quā perinj-
scelus. Secūdo, in adulterio maxima est i-
honoratio & cōtēptus sacramenti matri-
monij, quod ipsemet deus ī exordio mū-
di instituit in innocētię statu atq; paradi-
Gene.2 so. Tanti autem iniuriatio sacramenti
caret grādi e contumelia dei. Tertiò in a-
dulterio est furtū dū maritus propriæ co-
iugi aufert suū corpus, & semen corporis
sui q̄ cōiugis suæ est & ei debetur, ut di-
1.Cor.7 cat Apostolus: Vir potestatē corporis sui
nō habet, sed mulier. Quartò in adulterio
est rapina, dum quis manifestè adulteriū
agit, imo ī adulterio frequēter est duplex
furtum. aut duplex rapina, vt cum vxoratus
cū vxore alterius viri peccat, tunc enī suę
vxori aufert suum corpus, marito quoque
vxoris quā fœdat, aufert corpus vxoris il-
lius. Quintò in adulterio est sacrilegiū, id
est abusus rei sacræ: Cōiugati quippe in
sua despōsatione solēniter ab ecclesia be-
nedicuntur eorūque corpora cōsecrātur
ad prolificādū deo, vt sobolē generēt, in
qua fides & cultus dei conseruentur, ideo
cū adulterio polluūtur, suis corporibus
sacrilege abutūt. Sextò in adulterio, ma-
xima fit iniuria proximo, cuius vxor cō-
taminatur, quod tam viro illi quàm sibo-

li eius est valde iniuriosum & cõfusiuum. Sicq; adulteriũ est iuri naturali valde cõtrarium Naturalis etenim iuris præceptũ est, Quod tibi non vis fieri, nõ facias alteri. Adulter enim nequaquã vult cõiugem suam ab alio inquinari, imò multi potius vsque ad mortem resisterent: quam hoc ipsum permitterent. Septimò ĩ adulterio est origo exhæredandi verã sobolem propria portione, dum ad filium illegitimum deuoluitur hereditas legitime debita ꝓle. Et dato, quod ex adulterio soboles nõ nascatur, adulterãs tamen tanto periculo se cõmittit. Præterea tãta est gravitas huius facinoris, quod pro eo iussit dominus in veteri testamẽto mortẽ infligi in sacrificio quoque zelotypiæ dicebatur vxori de adulterio suspectæ. Si cõcubuisti cũ adultero viro, his maledictionibus subiacebis. Det te dominus in maledictionẽ exẽplũq; cũctorũ ĩ populo suo putrescere faciat semen tuum, & tumens vter⁹ tuus dirumpatur. Ingrediantur aquę maledictæ in ventrem tuum. Amplius, cũ Dauid rex dei sui oblitus, adulteriũ perpetrasset, dominus dixit ad eum: Non recedet gladius de domo tua (id est, de sobole & posteritate tua) vsque in sempiternum eo quod despexeris me & tuleris vxorẽ Vriæ Cethæi.

Tobi. 4

Deu. 20

Nume. 5

2. Re. 12

thæi. Ecce ego ſuſcitabo ſuper te malum de domo tua, & tollam vxores tuas & dabo eas proximo tuo, & dormiet cũ vxoribus tuis. Hoc aũt dicit deus feciſſe, quia iuſto iudicio pmiſit hoc fieri, quẽadmodum Pharaonem dicitur induraſſe. Vnde elicitur, quod quia aliorũ cognoſcũt vxores hoc promerentur vt ipſorum quoq; coniuges conſtuprentur. Poſtremo quia gentiles ſicut Aegypti, in tãtũ abhorruerunt adulterium, quod dixerunt illud homicidio grauiꝰ eſſe: vt aliqui expoſitores ſcripturæ fatentur exponentes ꝙ in Geneſi recitatur: Cũ prope eſſet, vt Abrahã ingrederet̃ Aegyptũ dixit Sarai vxori ſuę Noui quod pulchra ſis mulier, & ꝙ quam te viderint Aegyptij, dicturi ſunt vxor illius eſt, interficiéntq; me & te reſeruabũt. Dic ergo obſecro, quòd ſoror mea ſis, vt bene ſit mihi. I v. Nimis grauius, atq; magnificas adulterij culpam, & forſan vt terreas ac reuoces homines inde. Sed nõ apparet tam graue vt aſſeris, & forſitan tropicè, ac hyperbolicè loqueris. SE. O mi fili adhuc inclinatio tua infecta eſt, & ad tantum ſcelus inclinat te, ſed audi quid ſ. Iob ĩ lege naturæ loquutꝰ ſit: Si deceptũ eſt (inquit) cor meum ſuper muliere, & ſi ad hoſtium amici mei inſidiatꝰ ſum, ſcor

tum

tum sit alterius vxor mea, & super illã incuruentur alij, hoc enim nefas est, & iniquitas maxima. Ignis est vsq; ad pditionẽ deuorans, & omnia eradicans genimina.

IVVE. Si ita est cur sancta scriptura affirmat præfatos sanctos patriarchas Abraham, Iacob & Dauid habuisse cõcubinas?

SE. Qualiter intelligendũ sit hoc, ipsa scriptura nõ tacet, quoniã cõcubinas illas interdum vocat vxores, aliquando concubinas, quoniã erant vxores secundariæ minusque principales, quæ iuxta modum loquendi in veteri Testamento, concubinæ vocãtur. Nempe quod Abraham legitur filiis cõcubinarũ munera præstitisse, exponitur de filijs Agar & Cethuræ: quæ tamen a b.ali quibus vna fuisse mulier asserũtur ipsámq; Agar in Genesi vxor Abrahæ appellatur. In eodẽ quoq; Genesеos libro narratur: Abrahã aliam duxit vxorẽ nomine Cethurã. Idẽ patet in Genesi de Celpha & Bala quæ interdum vxores, aliquando concubinæ ipsius Iacob ibi vocãtur. Deniq; quod vxorib⁹ Dauid domin⁹ dixit: Tollã vxores tuas q, dabo eas proximo tuo: certum est de decem cõcubinis Dauid intelligi, prout secũdo Regum describitur. IV. Cur sanctus vir ille voluit tot vxores habere, quod non videtur iu-

Gen. 25. Gen. 16 Gen. 25 Gen. 30 2. Re. 12

Cur antiqui iusti tot legãtur habuis-

se vxo- niorib. exemplare. SE. Tempore leg[illegible]
res. saicæ cul[illegible] veri dei quasi in sola Israel[illegible]
viguit plebe, in qua per generatione[illegible]
nalem cōseruabatur. ideo desiderio [illegible]
lis ad dei obsequiū educandæ, nō volup-
tis affectu Dauid tot cōiuges sūpsit, q[illegible]
& moderantes est vsus nocturnis t[illegible]
Psalm. 6 lachrymis cōpunctionis magis qu[illegible]
uiis vacās, sicut ī psalmo testatur: [illegible]
ui in gemitu meo, lauabo per sing[illegible]
Ioan. ctes lectum meum, lachrymis me[illegible]
Chrys. meū rigabo. Quocirca ait Chrysost[illegible]
Sūmus rex erat qui ista dicebat[illegible]
rex erat qui ista faciebat. IV. Ecce instru-
ctionibus & exhortatiōibus tuis obtēpe-
rare desidero, sed retrahit praua cōsuetu-
do & quāuis ratio deprecetur & conet ad
optima atq; synderesis remurmuret ma-
lo, cōscientia quoq; remordeat passione[illegible]
tamen fortes sunt valde, & caro infirma,
sensualitásq; infecta, fomes etiā & lex pec
cati regnās in membris stimulare nō ces-
sant. Obiecta item alliciūt, societas trahit,
dæmones tentant, & sanguis est calidus.
Quid in tot impugnatiōibus ac incitamē
tis peccādi, facturus est miserabilis adole
scens aut iuuenis? SE. Plures & fortiores
nobiscum sunt quàm cōtra nos. Imo om-
nipotēs est, qui paratissimus est ad se cō-
fugien

fugientes, in se sperantes, suum auxiliũ inuocãtes, iuuare, cõfortare, defendere, qui Psal. 90
& angelis suis mandauit de nobis, & per scripturas ac suos ministros nos instruit, multa & efficacia præbẽs ac docens remedia contra vitia carnis. I V. Tange ò senex tange, & doce me remedia. S E. Sic agam.

De multis remedijs contra vitia carnis.

Articulus V I.

S E N I O R.

Sicut consuetudo paulatim cõtrahitur, ita vita paulatim expellitur, nõ sine conatu & præsertim cum adiutorio dei. Primum ergo remediũ contra vitia carnis est, propriam fragilitatem ac pronitatem ac vitia corã Deo humiliter ac frequẽter cognoscere: & dei subsidium ad præuaendũ his vitijs fideliter atq; assiduè inuocare, & etiã sanctos dei & potissimũ gloriosissimã ac mũdissimam dei matrem, & eos ad quos quis maiorem deuotionem & cõfidentiã habet ad propriũ angelum sanctum. Secundum est seipsum auertere à cõsideratione, imaginatione, inspectiõe, ac recordatione delectationũmq; carnis & carnaliũ operũ. Omnis nanq; appetitio ex præuia aliqua apprehensione seu cognitione procedit, cum obiectũ appetitus sit bonũ cognitũ, quod enim omnino incognitũ est

est nequaquã appetit. I v. Quomodo potest se homo ab horum apprehensione & recordatiõe auertere, quę oculis carnis & cordis indesinenter occurrũt ac presentantur? s e. Hoc facere potest & debet, cõuertendo cõsideratiõe sui cordis ad salubria ac diuina. Nonne Dauid rex dixit: Oculi mei semper ad dominũ. Et sanctus Io. Cõsiderãs, inquit, deum timore solicitor. Tertiũ remedium valde idoneũ est, ipsum quotidie, imo multoties omnino diligenter exercere in præcordiali & cõpassiua meditatiõe amarissimæ passionis domini nostri Iesu Christi, Quæ si sic cõsideretur, omnis immũda ac fœda ac vilis voluptas in nauseã vertitur. Idcirco meditatio passionis Christi tũc est protinus assumenda, dũ oriri incipit in corde tẽtatio aut recordatio impura, venerea. Quartũ remediũ est, profundè & frequenter attendere propria metuẽda nouissima, hoc est mortis acerbitatem, incertitudinem, periculositatẽ & approximationẽ: distinctionem quoque diuini iudicij, & quã horrendũ sit incidere in manus dei viuentis, intolerabia etiam tormenta inferni quæ tanto acrius punient lubricum, quo intẽtius in rebus immundis & actibus delectatur obscœnis. Quintum remediũ est vilitatẽ

carnalium vitiorũ & mala eis annexa, ac quantum noceant homini, vigilanter considerare, & de hoc dictum est precedẽti articulo. Verũtamen homini adhuc prono ad talia, nõ expedit talium cõsiderationi diu insistere: qa ex hoc magis incitaretur ad ea. Sextum remedium est, occasiones & incitamẽta horũ vitiorum vitare, quæ sunt morosi & incauti mulierum aspectus familiaritates, munuscula, cõfabulationes loca solitaria & secreta cũ fœminis, attactus, amplexus & oscula otium, praua cõsortia, immoderata repletio ventris (præsertim ex calidis cibis ac potibus (amatoriæ cantilenæ, turpiloquia & musica quædam. Hinc ait scriptura: Virginem ne conspicias, ne scãdalizeris in decore eius. Noli circũspicere in vicis ciuitatis. Auerte faciem tuam à muliere cõpta. Propter speciem mulieris multi perierũt. Septimum remedium est, intenta & honesta occupatio circa bona. Vnde Hieronymus dixit, Ama studiũ scripturarum, & carnis vitia non amabis. Octauũ est cõsideratio præsentiæ summi & sancti dei, cuius præsentia atq; inspectio merito retraheret hominẽ ab omni peccato: præsertim à tam turpibus culpis, imo etiã præsentia proprij angeli sancti. IV. Fateor quod qui his reme-

dijs

mediis vteretur, & præfato modo se ex
ceret in meditationibus actibúsq; præ
ctis, vitia ista contemn. ret. SE. Labo
oportet. Et si pro corporali sanitate rec
perāda, pro tēporali lucro homines to
tanta agunt & patiūtur, cur pro ani
curatione pro euadenda æterna dān
ne, pro adeptione gratiæ ac virtutum
ꝓ æterna fœlicitate laborare & ali
ti piget? IV. Ora pro me, quia al
dare propono, & fœda corporis
menta vitare. Verūtamen diuitias
relinquere nondum paratus sum.

Exhortatio ad cupiditatem

Articulus VII.

SENIOR.

ADuertere debes ô iuuenis, q̄ tēpo
ralia & corporalia bona ordinantur
ad bona spiritualia & diuina sicut med
na ad sanitatem, & sicut media ad
Ideo sicut medicina nocet ac lædit
tat & occidit, si abūdātius accipiatur
ad sanitatem requiritur: sic tēporalia b
na si plus appetantur, congreg
reseruentur, quàm necessariū aut vtil
ad virtuose viuendum ac proficiendū
gratia atq; virtutibus, ad obtinendū
tem æternā: culpa est & superfluitas, q
auaritia nuncupatur. i. inordinatus a
	r mpe

temporaliū rerū. Ideo dixit Apostol. Habentes victū & quibus tegamur, his contenti simus. I v. Certe ex terrenis diuitiis cōsequitur homo commoda multa: prouisionem sine curam, lautam refectionē, honorem, famam, & dignitatem. s E. Non vides q̄ lauta refectio, promotio ad honores, reputatio hominū, preciosus vestitus, abūdās prouisio pro hac vita, sunt instrumenta peccandi, periclitatio animarū, occasio vitiorū, origo superbiæ, otii, causa, materia gulæ, fomentum luxuriæ, impedimentum spiritalis amoris. Propter quod dixit Apost. Radix omniū malorū est cupiditas. Itēmq;. Qui volūt diuites fieri, incidunt in tentationem, & laqueū diaboli & in desideria multa, inutilia & nociua, quæ mergūt homines in interitū & perditionē. Hinc ait Chryso. Diuitiarū sequelantur gula, luxuria, ira intemperata, furor mentis, arrogātia, superbia, & omnis irrationabilis motus. Innocētius quoque, Diues, inquit, in superfluitatē resoluitur, iactantia effrenatur, currit ad libitum, corruit ad illicitum. I v. Nonne hæreditatem parentum meorum possum sine peccato possidere? Nōne multi diuites iusti fuerūt & sancti. Nonne Christus diuites habuit quosdā discipulos, Nicodemū & Ioseph ab

Arimathia Lazarum & eius sorores,
nam, Susannam, & alios vtriusque
nõnullos? Nonne omnis creatura
bona? Cur ergo cõtemnis diuitias?
bene aduertisti, non damno diuitias
omnes diuites dico iniustos, sed diu
abusum, cupiditatem tenaciã idque
mo quod paucissimi sunt qui eis n
tãur, ideóq; periculosum sit eas h
nec vltra, quàm vtiles aut necessar
ad spiritalia bona, licet eas appete
Nonne multa possunt aduer
ac pericula homini euenire
prouidentiæ esse videtur cõg
seruare diuitias: præsertim quu
ctute pluribus indigeat homo. Domi-
nus noster Iesus Christus per omn Eua-
gelij textum nos docuit. Deum altissimu
patrem vocare, vt in ipso filialem confi-
dentiã habeamus, atq; superfluam circ
temporalia solicitudiné aspernemur: n
propter incertos futurorũ euentus a
sos thesaurizemus: quum & bruta pa
& inanimata seruet, atque gubernet D
Matt 6 Hinc etenim ait: Ne soliciti sitis, quid
ducetis, neque quid induamini Respic
volatilia cœli quoniã nõ serunt neq; m
tunt: & pater vester cœlestis pascit
Nolite soliciti esse in crastinum. Item qu
Noli

Nolite thesaurizare in terra. IV. Si nō licet solicitū esse in crastinū, nō licebit fructus terræ congregare in horr um: SE. Per crastinū intelligitur tempus futurum. IV. Vsque in quantum tēpus licitū est sibi prouidere de necessariis vitæ? SE. Dicunt quidā famosi doctores, quòd pro vno anno. IV. Adhuc intelligere nequeo, cur nō liceat diuitias possidere ac cōseruare, nisi secundum mensurā quā præfixisti, vtpote prout vtiles aut necessariæ sunt ad spiritalia bona: quum possideātur titulo iusto, & ex successione legitima, & multa opera bona fieri possunt ex ipsa. SEN. Omnia tēporalia & terrena sunt dona Dei, cōcessa hominibus ad bene & ordinatè vtendū, ita quod homines magis sunt dispēsatores diuitiarum, quàm domini: propter quod tenētur eis vti secūdū præceptū domini Dei sui, cui & de omnibus bonis eis cōcessis daturi sunt rationem. Audi ergo quid sancti patres Basilius atq; Ambrosi⁹ dicant: Non minoris est criminis habenti sua auferre, ac rapere, quàm quum possis & habes, indigentibus denegare. Esurientiū panis est, quem detines, nudorū indumentum quod includis: miserorū redemptio & captiuorū absolutio, pecunia quā in terra abscondis. Tantorum scias te bo

Eodem.

na inuadere, quantis possis, & nō vis præstare. Hinc ait gloriosus Hierony. Quicquid amplius quàm nobis opus est à Deo accepimus, pauperib⁹ erogare debemus. Si quod eis deputatū est, nostris cupiditatibus vel vanitatibus reseruamus quando pauperes ī locis, vbi sum⁹, paupertate & nuditate defecerint, nouerim⁹ nos de animabus illorū in die iudicij rationē daturos. Deniq; vt sanctus Thomas in secunda secūdæ declarat: Tēporalia bona, quamuis sint possidentis, quantū ad proprietatem, tamen quātū ad vsum debent esse illorū, qui de eorū superfluo possunt sustentari. Propter quod sanctus ait Basili⁹. Si fateris ea tibi diuinitus ꝓuenisse, an iniustus est Deus res inæqualiter nobis distribuens? Cur tu abūdas, & ille mendicat? nisi vt tu bonæ dispēsationis merita cōsequaris, & ille patiētię brauiis docetur? I V. Nimis arctā facis viā salutis. S E. Quæ dixi adhuc minus stricte minúsq; terribiliter sonāt, quàm quod filius Dei in Euangelio ait: Facilius est camelum per foramen acus trāsire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorū. I V. Omnes ergo diuites sunt in statu dānationis? S E. Sicut in libro S. Iob legitur, Deus potētes nó abiicit, quum & ipse sit potens. Sic dicere possumus, Deus
diu:

diuites nõ abiicit, quũ & ipse sit diues Porro Christus per diuitem intellexit amatorem diuitiarũ immoderatũ: atq; ad insinuandũ quàm pauci sint diuites iusti, sic loquitur: vnde & verbis illis præmisit, Quam difficile qui pecunias habent intrabunt in regnũ cœlorũ. IV. Ad diuitias vehementer affici cõsueui. & quomodo possum nunc affectũ meum ab illis auertere? Si cõsideres, quod diuitiæ sunt tam periculosæ, vt dixi, & quod eis sint tot mala annexa, quod item superfluus amor earũ sit charitatis venenum, & auaritia appellatur quã Apostolus idolatriam vocat. Insuper si attendas, quod Deus sit infinite & pror sus incõparabiliter vniuersis & cunctis creatis amabilior, melior, atque suauior: quòd etiam spiritalia eius dona (quæ sunt animarũ opulentia) sint ineffabiliter digniora cunctis terrenis diuitiis. Si quoque perpẽdas breuitatem vitæ præsentis, in cuius termino cuncta terrena relinques: ac perpetuitatẽ vitæ seq̃tis in qua sola spiritalia bona iuuare, sustẽtare, ac beatificare te queũt. Nonne fatuũ reputares quẽ cerneres lutũ & stercora pręciosissimis gẽmis ac purissimo auro præferre? Quanto magis teipsum arbitrari debes insipiẽtẽ, quĩ a Deo bonitatis ac amabilitatis immen

sæ, & spiritalibus donis ipsius, ac fœlicitati æternę præfers hæc temporalia & caduca: nec quò ad hoc vis ea cõtẽnere, quòd à diuino amore, à gratia & virtute, à spirituali profectu, à salute perpetua te impediunt & auertunt? I V. Fortia, sapientia sunt quæ dicis, nec quod dicere valeã habeo: nec tamẽ ex me ad hũc diuitiarũ despectũ pertingere queo. S E. Fac quod in te est, te ad gratiã disponẽdo, & dominũ inuoca adiutorem, nec deerit tibi. Nonne multi gentiles philosophi, ex naturali contemplatione atq; virtutibus acquisitis cõtempserunt & abiecerũt diuitias, ne earũ amore & occupatione, à studio sapiẽtię naturalis impedirẽtur? Quãtò magis amore supernaturalis sapientię, gratiæ gratũ facientis, infusarũ virtutũ atq; donorũ atq; fructuũ spiritus sancti, beatitudinis quoq; futuræ ac sempiternæ, & maximè intuitu & amore dei tui, id facere debes, vt saltẽ necessariis sis cõtentus? I V Bonũ esset sic agere: sed quis potest? S E. Cur pusillanimis manes: cur in te stas & non stas? Iige ancoram spei tuę in domino. An nõ vides, quã multi elegãtes, docti, locupletes, nobiles, adolescẽtes ac iuuenes quotidie deserãt mundum, parẽtes cognatos, cõsortes, & cũcta quæ habent, habituriq; erãt in seculo, &

clau

claustra ingrediũtur, imo & ordinẽ Carthusiensiũ, in quo sub perpetua manent clausura? IV. Video & admiror: nec sine spiritali gratia id fieri posse reor. SE. Nũ quid personarũ acceptor est deus? Nõne prope est omnibus inuocãtibus eum: omnibus inuocãtibus eũ perseuerãter, in veritate? nec vlli disponenti suæ gratiæ denegat opem? IV. Ecce ex his ad diuitiarũ cõtemptũ inclinor & necessariis cõtẽtus esse propono. Verũtamẽ ad honores mundi, ad humanas laudes ad dignitates ac præsidentiã, adhuc cor meũ afficitur, seq; ad hæc licitè affici arbitatur, quum iuxta Philosophum, homini videatur premium esse virtutum: soliq; sapientes ac virtuosi principatu ac prælatione sint digni. SE. Talis Affectio Christianæ religioni non congruit: ambitionis est vitiũ, & veræ humilitati contraria: imo & vitiorum grauissimorum origo, quemadmodum in sequenti pandam articulo. Acto.19 Psa.144 Aristo.

Quòd ad veraciter Christianum pertineat, gloriam & honorem mundi, laudes humanas, promotionem ad præsidendum aspernari ac fugere. *Artic.* VIII.

SENIOR.

Scire te puto, sanctã humilitatem esse fundamentũ virtutum, sicut superbia

mater est & origo omniũ vitiorũ. Agno-
sce ergo teipsũ, & ita intelliges, an lice-
tibi appetere prĩcipatũ honorẽ laudẽq;
hominũ. IV. Cognosco me esse ration-
creaturam non solũ cunctis irrationa-
bus creaturis eminentiorem, sed mu-
quoq; hominibus doctiorẽ atque in-
tis præeminentem his, inter quos vi-
ambulo, propter quod dignũ me arb-
honorari ab ipsis, ac ipsis præesse. SE.
pter huiuscemodi eminentias tuas c-
dis aliis presidere: nõ deerũt qui in al-
cõsimilibus, aut certe maiorib9 . . .
runt, aut reputabunt se excellen . . .
& tuæ promotioni resistent ac . . .
ri nitentur: sicq; inter illos & te or . . .
dissentio, displicentia, ĩquietudo, suspicio
rãcor, lis, atq; cõtẽtio. IV. Hæc quotid-
oriri inter eos, qui ad prĩcipatum & præ-
lationem aspirant, experiẽtia mõstrat. S
Quomodo ergo opinaris te id licite af-
fectare, ex quo tot vitia oriuntur, & qu-
affectãtẽ sic maculat, impietat, atque
omni profectu spiritali, & vera mentis
quilitate impedit & elõgat. IV. Nonne
qui iusti pro principatu obtinendo, &
cõseruãdo decertant? SE. Hi quibus ex
re successionis aut alio titulo iusto cõpe-
tit pricipatus, pro eo possunt certan-
dum

dummodo recta eorum sit intẽtio, & ipsi se dignos exhibeãt principatu. Aliũde verò ad præsidentiam aspirare, præsertim ad Ecclesiasticas dignitates ac promotiones (quibus cura annexa est animarũ) prẹsũptuosum, ambitiosum, incautũ, imo & stultũ cẽsetur. IV. Nonne his qui vigent & prẹpollẽt ingenio ac prudentia, iure naturali cõpetit præsidere, vt ait Philosophus? SE. Si ingenio ac vera prudentia (quæ sine aliis virtutibus non habetur) præsertim infusa prudentia, polleant, cæterosq; trãscẽdant, præesse sunt digni. Non tamen cõsequitur quod seipsos ingerere debeãt, aut præsidentiam affectare, sed prẹstolari, humiliare seipsos, subesse & obedire, quousque vocentur legitime. Quum dicat Apostolus: Nemo assumit sibi honorẽ, sed qui vocatur à Deo, tãquam Aarõ. Et Esaias, Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes. Vnde & Paul^9. Nolite, (ĩquit) esse prudẽtes apud vosmetipsos. Quòd si væ his qui in oculis suis prudentes sunt, quãto magis his qui se aliis reputant prudentiores, potissimũ cum infusa prudentia præsupponat charitatem, in qua nemo se esse cognoscit pro certo, sine reuelatione diuina. Sed iã plenius exprime mihi quid sis. Quum enim

dixi, Agnoſce teipſum, nō id admonere intēdi, vt noſcas q̄d ſis diffinitiuè ſeu per naturā, & quantū ad dona fortunæ (quæ bonis & malis ſunt cōmunia) ſed vt pēſes qualis ſis per cōuerſationē. IV. Defectuo ſum & fragilē me eſſe nō denego. SE. Si ergo hucuſq; non recte reviſti teipſum nec ſub regimine ſuperioris iuſtè vixi: quo colore appetis *aliis præſidere?* Intuere, quātæ debeat eſſe virtuoſitatis, qui dignus eſt præeſſe hominibus: Nōne iudex debet eſſe quaſi viua lex, ac animata iuſtitia, vt nuſquā ab æquitate & veritate declinet? Quòd ſi quis vera caret humilitate, vtpote ambitioſus ô quā lōge diſtat à virtuoſitate. Deniq; ſi vniuerſa & ſingula tua peccata clarè & efficaciter pēſes, ac pōderes, nō iam primatu, honore, laude & gloria, ſed oī deiectione, cōfuſione, vituperio, ſubiectione dignū te reputabis. Itaq; qui in virtutibus, & profunda humilitate exercitatus nō eſt, & qui ſubeſſe ac promptè obedire non didicit. nō eſt apt⁹ & dignus præeſſe. Nec enim idoneus eſt alios in virtutibus edocere, qui in virtutibus nō eſt practice doctus? IV. Si hęc ita ſe habēt quid eſt quod in eccleſia nō ſolum ad ſecularia officia, & ad dignitates ciuiles, ſed ad ſpiritalia quoq; regimina

& ec

ecclesiasticas prelaturas, multi inexercitati & iuuenes, ac seipsos ad talia ingerẽtes, quotidie promouẽtur. SE. Allegare incõuenientia nõ est satisfacere veritati, sed absurditates augere, siue detegere. Verumtamẽ quoniã id quod tangis, assiduè agitur Ecclesia vehemẽter declinat & innumerabiles tam prelidẽtes quã subditi pereũt, ac dãnant. Præterea si tales ad præsidendũ sic aspirãtes districtionẽ pẽsarẽt diuini iudicij, nequaquã se tanto innodarent periculo, & qui pro seipsis nõ sufficiũt summo iudici reddere rationẽ, nullatenus statũ illũ appeterent, in quo pro aliis quoq; obligarẽtur rationẽ dare altissimo. Scriptũ est enim, Iudiciũ durissimũ in his qui præsident fiet. I V. Si tam periculosum est præsidere, mirũ quod aliquis cupit primatũ. SE. Audi quid electus & illuminat' dicat Greg. Vnusquisq; toties ad apostasiæ crimẽ dilabitur, quoties præesse hominibus gloriat. Et rursus: Toties Deũ meũ præcedere cupio, quoties proximis meis præesse desidero. Et, Quem nunc iudicẽ esse delectat. Christũ iudicẽ videre in die iudicij non delectabit. Itẽq; Numerari vitia nequeũt, quę ex ambitione procedunt. Hinc & sanctus Bernard. disseruit. O ambitio crux ambientium,

Philos.

Officia & dignitates q̃to periculo ambiantur

Sapiẽ.6

Grego.

Bernar.

quom

quomodo omnibus placẽs oẽs torque. Et denuo. Quid magis mirandũ quid plius deteſtãdũ quid grauius puniend. quam quod videns filiũ Dei ſummo in regno angelorum, factum nouiſsimum in regno hominum, apponat adhuc magnificare ſe homo ſuper terrã? I v. Mi. Chriſtus in Euangelio iſta nõ tangit. Non ſolum in Euangelio tangit hæc: exẽplo & verbo apertiſsime percutit, damnat, cõfundit totius ambitionis inſ. omnis arrogãtiæ vanitatẽ, vniuerſam mundis humanæ gloriæ ſeculares tran. honoris affectionem. Nonne apud Ioannem narratur, Sciens Ieſus quod venturi eſſent, vt raperent eum & facerent eum regem, fugit in montẽ ſolus? Nõne de Chriſto vere dixit Apoſtolus, Quod propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucẽ, cõfuſione contempta? Et denuo, Chriſtus nõ ſemet ipſum clarificauit, vt pontifex fieret, ſed qui loquutus eſt ad eum. Tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. Nonne in euãgelio ait, Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde? Nonne frequenter loquutus eſt. Qui ſe humiliat exaltabitur, & qui ſe exaltat humiliabitur? Denique ipſe venit in mundum hunc & in mundo hoc inter homines cõuerſa-

elegit,nō in opulentia temporali, non in delitiis carnis,nō in mūdano honore, nō in potestate & gloria:sed in maxima paupertate. in corporali afflictione, in ꝓfundissima humilitate, abiectione, persequutione,obediētia,seruitute, factus obediēs patri vsq; ad mortē.Et dixit:Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. Præterea cū in cœna nouissima facta fuisset inter discipulos adhuc imperfectos & rudes cōtentio, quis eorū videretur esse maior, respondit: Reges gentiū dominātur eis, & qui potestatem habent super eos,benefici vocātur. Vos autē non sic, sed qui maior est in vobis, fiat sicut minor,&qui præcessor est,sicut ꝗ ministrat. Apud Marcū quoq; loquitur: Quicunq; voluerit fieri maior,erit vester minister:& quicunque voluerit inter vos primus esse erit omnium seruus. Atq; vt in Matt.recitatur,īterrogatus ab apostolis Iesus,quis maior est in regno cœlorum? respondit: Nisi cōuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli,nō intrabitis in regnum cœlorū. Quicunq; ergo humiliauerit se sicut paruulus iste hic maior est in regno cœlorū.

IV. Vt video,humilitas in primis necessaria est,& ipsa præcipue cōmēdatur. Estq; necesse vt nemo in oculis suæ mentis sit vilis

vilis & modicus.& deprimat, nō exto. seipsum, & cupiat obedire, subesse, ac; u·pendi potius, quàm iubere, præesse. promoueri, quamuis hoc totū satis di le videatur implere. SE.. Hoc totum fi fiet nobis, & paulatī delectabile erit, sideremus quotidie omnē domini n. Iesu Christi humilitatē, obediētiā i. ctionē, propriasquoque defectuo & īnumerabiles quotidianasq; culpa & naturales defect⁹ in corpore & ia. sordes fœditatesq; carnis, & q à i. psis nil habeamus nisi deficere. Imo quod nec ad momētū possimus ma nere in esse, nec aliquid meritorie age nisi ex cōseruatione & gratia dei, cui om ne bonū semper atcribere obligamur. S demū pensemus quātū displiceat Deo, quātum noceat homini superbia, quant mereatur damnationem, quantum e placeat deo, & quantū profit homini ta humilitas. Nōne inter superbos sūt gia, humiles veró pacificè ac iucundè c

Prou.13 uersantur adinuicem? IV. Bona doctri cui nec quicquam obiicere queo. Plen tamen & compendiose quęso me instru qualiter omnia ad quæ in isto dialo. ac ctatu me admonuisti, valeam adimplere. SE. Dirige te in deo, & hæc omnia imple

bis.IV. Quid est diligere se in deo? SE. Omnia illa appetere & amplecti qui expediūt homini ad cōplacendū deo, ad ꝓficiēdū in gratia & charitate ipsius ad obtinendū æternā salutem IV. Quæ sunt illa? SE. Corpus propium per ieiunia & abstinentias per vigilias fructuosas & disciplinas, per pœnitētiæ opera castigare, sensualitatem rationi subiicere, in aduersis gaudere iniurias, correptiones, asperationes hilariter tolerare, ad assiduā mētis vnionē cū deo indefesse conari, per orationes feruentes per meditationes salubres, per ardētes affectus, atq; ī omnibus corā deo custoditè & timoratè ac synceriter cōuersari. IV. Ad carnaliū delitiarū despectū, ad tēporaliū diuitiarū vilipensionē, ad transitoriorum inanium fallaciumq; honorum horrorem ac fugam, per omnia præinducta me attraxisti: Veruntamē, quoniam sensus & cogitatio cordis humani proni sunt ad malū ab adolescentia, in tantum quòd peccare delectat, & ad ludos, iocos, cōfabulationes, solatia, iugiter inclinamur nos, q in virtutibus nondū sumus cōstabiliti, precor vt aliquid dicas de his quæ ad peccati horrorem & fugam accendunt.

De his quæ ad horrorē & fugam peccati inducunt, & de enormitate ac grauitate

pecca

peccati, de stultitiis quoque peccan[illegible] & de effectibus ⟨?⟩tternum.

Articulus ix.

SENIOR.

Grauitas enormitasq; peccati ex [illegible] tis pēsantur, præsertim ex parte [illegible] qui per omne mortale peccatum cō[illegible] nitur, relinquitur & amittitur. Ideo [illegible] to maior est bonitas dei, tanto de[illegible] lius est ei præferre ista terrena, carn[illegible] caduca, & propter ista vana, fœda, [illegible] se ab ipso auertere, ac bonū [illegible] infinitū relinquere. Rursusq[illegible] authoritas ac dignitas dei p[illegible] eo enormius est ipsius præcept[illegible] cari, presertim ipso [illegible] intuēte. [illegible] maior est sapiētia dei, eo stolid[illegible] documentis & exhortationibus no[illegible] temperare. Amplius quo maior [illegible] tas ac iustitia dei, eo plus displicet [illegible] quitas, quo etiā gratiosius nos [illegible] sua gratuita ad nos dilectione [illegible] sius est eū nō redamare, sed ab i[illegible] auertere. Quo itē maiora & co[illegible] sunt beneficia eius, eo plus improbum [illegible] ingratum est ipsum offendere, & mala [illegible] tot bonis repēdere. Postremo quo m[illegible] ior est dignatio atq; fidelitas eius ad no[illegible] in tātū quod à nobis pauperrimis [illegible]

culis pater appellari dignatur: eo damnabilior est nostra trāsgressio. Et si vitiosum valde censetur carnalibus esse rebellē parentibus, nōne sceleratissimū est deo patri omnipotenti nō obedire? I V. His plane contradici nō potest. S E. Quemadmodū ergo infinitā Dei bonitatē, fidelitatē, dignitatē, sapientiā, charitatem, beneficētiam, dignationē, & eminentiam, in hac vita cōprehēdere nō valemus: ita nec plene ac lympide capere aut exprimere possumus quanta sit grauitas atq; enormitas omnis peccati mortalis. I V. Heu quid audio: Quū enim inter peccata mortalia sit tanta diuersitas, ita vt vnū sit alio quasi īcōparabiliter maius & grauius: si tāta est minimi peccati mortalis enormitas, qd de grauioribus vitiis, quibus me & contaminatū non ignoro, est sentiendū? S E. Bene cōsideras. Quēadmodū enim vna virtus est dignior alia, sic vnū peccatum est alio grauius. I V. Inchoatā disputationem prosequere. S E. Frequenter cōtingit, vt id quod in seipso plenè cognosci nō valet, ex suis cognoscaī effectibus: sic & cuiuslibet mortalis peccati & ineffabilē grauitatē aliqualiter scire valem⁹, si cōsiderem⁹ quod deus naturaliter pius & bonus, nō obstante oī sua benignitate & charitate

 ad ge

ad genus humanũ, ꝓ vnoquoq; pecc
mortali æternã dãnationẽ & pœnã on
tormẽto huius vitæ acerbiorẽ, nunqu
niendã infligit, imo pœnarũ cõgeriẽ i
stimabiliter dolorosã videlicet pœnã d
ni & pœnã sensus. Ipsa q; pœna sen
multiplex quia nũc æstuantissimo ca
nunc vehemẽtissimo frigore absq; re
ctione ad mediũ miseri affligũtur d
Nec tantũ ipso infernali incendio g
naliq; frigore cruciantur, quãtũ ips
tis desolatiõe, angustia, desperatiõe
sura, dum iugiter pensant tantam
calamitatem perpetuè duraturam
monũ quoque societas & horrendus aspe
ctus pœnalissimus est dãnatis. Vere
da iugiter & pensanda sunt ista. quod si
pro mortali peccato, quantumlibet par-
uo, infligitur tanta punitio, quam intole-
randa ac vehementissima erit eorum pœ
na qui grauioribus vitiis implicãtur, imo
multis mortalibus sordẽt criminib⁹? Se.
dic an etiam venialia puniantur in infer
& quam diu. SENI. Deus iustus nullum
malũ quantumlibet modicum derelinquit im
punitũ. Nonne Christus in euangelio di
xit, Quod de omni verbo otioso exigẽd
sit in die iudicij ratio? Quamuis aũt pec-
cato veniali nõ æterna, sed tẽporalis pœ
na

na debeatur secundum se:tamen, inquan
tum coniunctum est culpæ mortali,& ra
tiõe status miserorum in inferno,in quo
nulla est redemptio:dicunt doctores cõ-
muniter quod etiam venialia in inferno
æternaliter puniantur.I V. Grandem for-
midinem & tremorem mihi ista incutiũt,
& certe insensati sunt qui ista non pẽsant
sed absq; terrore & freno perpetrant ma-
la.S E. Multæ & magnæ sunt peccantium I
stultitiæ. Prima est, quod pessimo & cru-
delissimo suo hosti deseruiũt:à quo tãto
grauiora recipiẽt ac sustinebũt tormenta
quãto plus seruierint & acquieuerit illi.
Secũda qa à summo & optimo suo ama- 2
tore scilicet deo auertunt se,& eius volũ
tati,præceptis,documẽtis cõsiliis renuũt
consentire. Tertia quia spiritaliter corda I
sua excęcant,iuxta quod scriptum est.Ex
cæcauit eos malitia eorũ.Quarta quia lę 4
taliter vulnerant, imo occidunt animas
suas,sicut ĩ libro Sapiẽ. scriptũ est:homo
per malitiam occidit animam suam. Et,
itẽ:Os quod mẽtit occidit animã.Quin- 5
ta.quia seipsos diabolo incorporant, illa-
queant,tradunt & vendunt.Sexta quo, iã 5
oia præcedentia merita sua mortificant.
Septima quia omnes spiritales suas diui 7
tias,scilicet gratiã,virtutes & dona spiri-

8 us ſancti amittunt, Octaua, quia ſpiritu
ſanctũ eiuſque inhabitationem piiſſi
à cordibus ſuis excludũt, atque in eis
bolo exhibent manſionem. Nona, q
ſciẽter & ſpõte ad inferos gradiunt. De
9 ma, quoniam vilia corpora ſua præſe
10 ſuis nobilibus & immortalibus anim
magiſque amant & quærunt tempo
quam æterna, præſentia quàm futu
rena quàm cœleſtia, carnalia quàm
tualia ac diuina. Vndecima ꝙ dæmo
11 ſuggeſtionibus acquieſcũt, & angelo
ſanctorum inſpirationibus inobedien
cõſiſtunt. Duodecima, quod matrem
12 eccleſiã ac bonos prælatos ſpiritaleſque
patres ſuos audire contemnunt. IV. In
cõparabiliter magne & ĩexcuſabiles ſunt
iſtæ ſtulutiæ. Nũc eo effectibus vitiorum
aliquid adde. SE. Quemadmodũ charitas
virtutéſque ceteræ faciunt hominem dei
amicum filium adoptiuum, ſeruum fide
lem æternę vitæ hęredem, mẽbrũ ac m
tẽ Christi, deo cõſimilem & vnitũ, ſic o
mne mortale peccatũ facit hominem a
uerſarium dei filium & ſeruũ ac membr
diaboli, dignum pœnis inferni ſpirituali
tei mortuum, miſerum, pauperem, cæcũ
& nudum: ita quod ſuæ ſalutis ſit imme
mor, nec ſua aduertit pericula, nec ea qu

dei sunt, sapiunt ei, nec vitiorum suorum percipit læsiones, imo ad ea quæ suā concernūt salutem, insensibilis existit. Venialia quoq; peccata ad mortalia disponunt, charitatis feruorē diminuūt spiritalē consolationē impediunt à profectu retrahūt spiritali, retardant à gloria, & magna purgatorij merentur tormenta, mentis quoque iniquināt puritatē, & eius cū deo familiaritatē præpediunt, tempus infructuose expendunt. idcirco qui mortalia peccata cupit vitare necesse habet diligentiam adhibere, vt & venialia quo ad eius fieri poterit, declinet, & quotidiana peccata deploret quotidie, atque in via virtutū proficiat, quia in ea non progredi neq; proficere, regredi est & deficere. t v. Iā tanta mihi loquutus es de enormitate peccati, de stultitiis peccatoris, de effectibus vitiorū de suppliciis damnatorū, vt saxo & ferro sit durior. qui ex his nō cōpungitur, nec terretur, nec vitia detestatur, ne pœnitere & cōuerti festinat. Ego itaque consideratione horum pœnitere & mox conuerti propono auxiliātéque deo dignos pœnitentiæ fructus agere cupio, sed proh dolor adhuc terret me arctitudo viæ salutis difficultas virtutum, pœnitētiæ labor, pugna tentationū, & perseuerātia laboriosa

vsq; in finem. ideo precor vt ad hæc accipiendo me animes & cōfortes me, pauidum ac tremulum consoleris. SEN. Libenter quantum dominus dederit, faciam.

Exhortatio, confortatio, & consolatio ad aggrediendum viriliter ac mundè vitæ pœnitentiam salutarem, conuersionem perseuerantem. Arti. X.

SENIOR.

Considerare debes in primis ô iuuenis quòd dominus noster Iesus inquit, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugū meū super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiē animabus vestris. Iugū enim meū suaue est, & onus meū leue. Mox ergo vt viā pœnitētiæ ac salutis cœperis introire & laborem ac difficultatem senseris, mox fidem accede ad Christū, & ipse reficiet te. Quúmque iugum præceptoris ipsius super te sumpseris, & mandata eius exequi cœperis, inuenies requiem animæ tuæ, & experieris quòd iugū CHRISTI, id est lex euangelica suaue existat, & prompte ac dulciter Deo obediens seruiens est. IV. Quid est ad Christū accedere, & quid est refici ab eo? SEN. Ad Christum accedere est eis pietatem charitatem & e-

nī;

nipotentiã considerare, & ipsum confidẽter humiliter ac perseuerãter orare, vt dona gratiæ suę digneẽ augere in ipso orãte, & consolationem internã interdũ conferre: & præsertim charitatẽ accẽdere, atque in oĩ tẽtatiõe & necessitate gratiose assistere ac iuuare. Ad hũc spiritalẽ accessum hortatur Apostolus dicẽs: Adeamus cũ fiducia ad thronũ gratię eius, vt misericordiam cõsequamur, & gratiã inueniamus in auxilio opportuno. Et Psalmista: Accedite, inquit, ad eũ & illuminamini, & facies vestræ nõ confundentur. Denique quã confidenter debemus orare, ipsemet Christ⁹ infallibilis veritas docet dicendo: Petite & accipietis, quęrite & inuenietis, pulsate & aperietẽ vobis. Omnis enim qui petit accipit & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietẽ. Atq; vt idẽ testatur. Oportet semp orare & nõ deficere. Oportet quoque deũ maiestatis & sanctitatis immẽsę vbiq; præsentẽ ac omnia intuentẽ, cum grandi reuerẽtia & diligẽti cordis custodia inuocare: non ex arida cõsuetudine. nec corde distracto, pigro, ac tepido. Qui ergo sic inuocauerit deũ, exaudietur certissime, & cõsolationes diuinas experietẽ frequenter: sicque celeriter in charitatem proficiet, & accẽdetur cor eius in deo, ita

quod cum ingenti alacritate, ſpiritaliq;
gaudio ſeruiet ei. Sicut hortatur propheta Seruite domino in lætitia. Introite cõſpectu eius in exultatiõe. Paul. quoq; Gaudete in dño ſemper. Verũ ad hæc impetranda & cõſeruanda, neceſſe eſt carnales & mũdanas cõſolatiões deſpicere, ac vitare, & corã deo timorate, cuſtodite, ſolicite ambulare, cogitãdo, ac venerãter aſsidue omnipotẽtis dei præſẽtiã. I[illegible] gna ſunt hæc. Virt⁹ tñ, vt puto, ex ſua natura eſt ardua, eſtq; difficile, ac laborioſũ actibus virtutum inſiſtere. S E N. Mel. intuere. Quid enim dulcius & [illegible] ritate, pietate, mãſuetudĩe, patiẽtia ſobrietate. Quid verò amarius ac pœnalius inuidia & rancore, crudelitate indignatione, ira, impatientia, & guloſitate. Virtus ergo ex ſua natura ſuauis eſt, & actui ſuo habet delectationẽ annexã, idcirco mẽti bene diſpoſitæ delectabile eſt virtutũ actibus inhærere & ſpiritualib⁹ exercitiis occupari. Quid dulcius animę deuotę ac feruidę quã deũ laudare, pſallere, orare, cõtemplari, diligere, & ipſũ brachiis charitatis intra ſe amoroſe conſtringere? Hinc Iacobus Apoſtolus aſsignans quædã remedia prauę triſtitię expulſiua diſſeruit. Triſtatur aliqs veſtrũ oret æquo animo & pſal-

la:

lat. IVVE. Vnde oritur difficultas insistẽdi actibus virtutum in multis hominibus? SE. Dimissis peccatis manent adhuc in homine nouiter cõuerso reliquiæ peccatorũ. i. pronitas ad peccandũ, difficultas ad bene agendũ, infirmitas resistẽdi tẽtationibus ex pristina assuefactiõe iniqua. Hę aũt reliquię vitiorũ paulatim tolluntur per exercitia bona, p assuefactionẽ ad meliora, per charitatis pfectũ, per diligentẽ exercitationẽ in oĩ virtute sicque vitiis extirpatis cũ suis reliquiis & passionibus reformatis, virtus delucescit, atque facillimũ fit virtutũ actibus occupari, deo vniri in ipso qescere, & ea quæ dei sunt ac salutis intendere: imo sic mens in affectũ totius boni honesti totaliter transformatur, ac in deo firmat. atq; ab eo quotidie copiosius locupletatur, lympidius illustratur, frequentius visitatur, validius quoq; accenditur, & vberiores cõsolationes sortitur: ita vt cũ viro sancto dicere possit deo Secũdũ multitudinẽ dolorũ meorũ in corde me, cõsolatiões tuę lętificauerũt animã meã. Et cũ Apost. Benedict⁹ deus qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. IV. Bona & consolatoria sunt hęc verba. SE. Si Deus est in isto exilio in valle hac lachrymarũ. in hoc pœnitentiæ lo

co suos electos tã dulciter consolatur, tãta charismata gratiarũ largitur, quã putes beatitudinem quám gloriosam copiosã mercedẽ pręparauit eis in cœlo, in throno glorię suæ, in patria beatorum.
IV. De hoc audire te opto. SE. Spes & consideratio præmij minuunt vim flagellorum difficultatem laboris alleuiant. Si ergo penderis quã inestimabilem & excellentissimã atq; æternã mercedẽ, felicitatem, gloriã præparauerit Deus altissimus fidelibus seruis, pro temporali obsequio, pro breui labore, pro modico actu, maximè autem pro pia ac feruenti charitatis affectiõe ad deum, fateberis nihil dignũ ad præmia illa cœlestia te agere, ulla nõ terrebit sed delectabit te pœnitentię labor obsequiũ dei & oĩs aduersitas. Propter quod ait Apost. Nõ sunt cõdignę passiones huius temporis, ad futuram gloriam illam. Et rursus, id quod in præsenti est momentaneũ & leue tribulationis nostræ supra modũ in sublimitate æternum glorię põdus operatur in nobis. Imo si possem quotidie millies mortẽ pati pro gloria illa & mille annis deo seruire pro fruitione illa beatifica summi boni per vnum diem habẽda adhuc nõ esset cõdigna. os hæc passio, & vniuersa hæc seruitus ad tãtam

mer

mercedem & gloriā: quæ cōsistit potissime in clara, immediata, ac iucūdissima visiōe diuinæ essentiæ atque in plenissima ac suauissima fruitione bonitatis æternę, ac infinitæ. Quam incōparabiliter putas esse iucundū summi & adorandi Dei vultum superpulcherrimū in seipso clarissimè intueri, eiusq; infinita dulcedine ad libitum frui, quū ipse gloriosissim⁹ deus sit vniuersis & singulis creaturis prorsus infinite pulchrior, melior amabilior dulcior, perfectior, atque fœlicior. Deinde conspicere, qualiter natura nostra, ab vnigenito Dei filio sit in vnitatem personæ assumpta gratiosissime decorata, & gloriosissime exaltata. Videre insuper electissimam & præclarissimam Dei genitricem ac virginem, omnésque ordines angelorum ac ciuium supernorum. IV. Tantæ mercedis & gloriæ cōsideratio tam immensa & nūquam finienda fœlicitas, omnem temporum pigritiæ, omnem horrorem laboris, omne tædiū meritò debent excludere: alacritatem ingerere charitatē accendere, & ad indesinentē excitare profectum virtutum. SEN. Quamuis hoc ita est, potius tamen debemus Deo seruire & ipsum diligere propter puram ac infinitā bonitatem, honorabilitatē & sanctitatem ipsius

ipsius quàm præmiorum intuitu. IV.:
hæc successiue pertingitur. Verũtamẽ
cœlesti felicitate & gloria i'la pl⁹ aliqu.
audire inardesco. S E. Quid tibi plus di
re possum? Apost. dixit: Quod oculus n
vidit, nec auris audiuit nec in cor homi
nis ascẽderũt quæ præparauit diligẽti
se. Ecce tãta est charitas liberalitas. di
tio Dei ad suos electos: quod præpara
eis seipsũ, vt suæ gloriæ infinitę sint
ticipes & cõsortes, & ipsum possideãt
tueantur & gustent, sicuti est in seipso
que ꝙ ipse est ꝑ naturã, sint ipsi per parti
cipationẽ & gratiã cõsummatã, itéq; ple
nissime transformẽtur ac fœlicissimè ab
sorbeantur in ipsum, & inauertibiliter ac
æternaliter cũ securitate perfecta stẽt in
tẽti vultui glorię eius cũ ardẽtissima cha
ritate & superfluẽtissima iucũditate. Cer
te tãta est pulchritudo deitatis æternę, tã
ta iucũditas visiõis lucis diuinæ & increa
tæ, tanta dulcedo beatificę fruitionis sum
mæ ac præstantissimę bonitatis: vt quam
uis nõ liceret manere ĩ gloria illa nisi ho
rula vna propter hoc tamen innumerabi
les anni seculi huius pleni delitiis merito
contẽnerentur. Ibi incessabilis & infatiga
bilis laus creatoris cõtentio plena, ita vt
nihil ampli⁹ appeti possit summa cõcor
dia

dia, inuiolabilis amor, inuariabilis status, æterna securitas, iucundissima prorsus societas. IV. Satisfecisti desiderio meo, & nunc toto corde cum ingenti affectu ad pœnitentiam & conuersionem indilatam parat⁹ sum, Sed precor dignare me informare, qualiter inchoãdum, prosequendũ, & consumandum sit mihi.

Qualiter pœnitens & conuerti volẽs, debeat inchoare, prosequi & complere.

Articulus XI.

SENIOR.

SIcut sanctus asserit Augustinus: Initiũ bonorũ cõfessio est malorũ. In primis ergo debes in secreto & quieto loco vitã tuã præteritã diligenter discutere, peccata tua quãtũ poteris, omnia ad memoriã reuocare, atq; de eis intra te cordialiter ac vehemẽter dolere: sicq; ad cõfessionẽ procedere, & ea distinctè ac dolorose cũ pleno emẽdationis ꝓposito cõfiteri: & quicquid tibi pro satisfactione è cõfessore iniungitur deuotè, & in statu salutis humiliter adimplere, & à reciduo incessanter cauere. Deĩde quũ dicat Saluator: Si vis ad vitã itrare, serua mãdata: oportet te præcepta Dei atque ecclesię oĩa obseruare, quãtũ ad tuũ pertinet statũ: vt ait Apostolus Iacobus. Si qs totã legẽ impleuerit, offendat

dat autē in vno factus est omniū reus. Ha-
bes ergo Deū sup omnia toto corde dili-
gere. & teipsum ac oīa tua, & cuncta quæ
agis, cogitas, appetis aut loqueris, ad eius
honorē & gloriā, & ad diuini amoris or-
dinare profectū. Quatuor nouissima
iugiter in memoria habe. Totam con-
sationē tuā in timore Dei initiali ac fi-
li, & in profunda ac stabili funda humilita-
te. Corā proximis exemplariter viue, ad
resistendū tentationibus semper esto pa-
ratus. In dubiis quære à sapientibus ac
screctis cōsiliū & doctrinā. Quotidie an-
quā eas dormitū examina tem[illegible]
liter diem expanderis, quid mali com-
miseris quid boni omiseris: & si. de omni-
b⁹ tuis peccatis, quotidianisq; culpis dole
ingemisce, plora, venia pete, emēdationē
propone & suo tempore cōfiteri intende.
In lecto decenter & pudicè te habe, mox
quādo euigilas cor tuū leua ad Deū oran-
do, ac salubria meditādo, & dū surgis pri-
mū quære regnū dei & iustitiā eius ac diē
fructuose expēde. In cibo, potu, somno, ac
vestitu moderamen obserua. passionē do-
mini nostri Iesu Christi quotidie diligēter
recogita. Motus animæ ac passiões vince
ac rege, pximis esto benignus affabilis,
charitatiuus, Pauperibus liberalis, imo ad

omnia

omnia opera misericordiæ tã corporalia quàm spiritalia proposse intentus, linguã refrena. In exterioribus occupationibus mentẽ multoties ad Deũ erige discretionẽ in cũctis obserua, presenti i dei assiduè pensa. Iustitiã dilige, esto syncerus, omni calliditate, duplicitate, simulatiõe exclusis maiorib9 esto subiectus. Nemini quicquã debeas, nisi vt diligas omnes. In his & cõsimilibus te exerce, profice, persevera. I V-VEN. Saluberrimæ prius doctrinæ, quibus deo præstãte obtemperare conabor. Et nũc ô Senior venerande, ó pater dilecte, ex totis precordiis gratias tibi ago, me totũ tibi exhibeo ac repẽdo. S E. Conuersioni & gratitudini tuæ toto corde cõgratulor, de tuo pfectu in domino lætor. Præstet nobis altissimus taliter cõuersari in seculo isto, vt vitæ huius completo curriculo cõgregemur, & beatificemur simul in cœlo, in creatore nostro qui est super omnia Deus sublimis & benedictus.

Amen.

D. Dionysii Carthusiani, de Fonte lucis, ac semitis vitæ, tractatus, admodum fructuosus ac spiritualis.

PRAEFATIO.

QVis sapiens, & intelliget i[...] telligens, & sciet hęc? Qu[...] ctę vię domini, & iusti am[...] bunt in eis præuaricat[...] rò corruēt in eis. Verba ista [...]

Ose. 14. tulit sanctus ꝓpheta Oseas. Primo, ad insinuandū difficultatē sui voluminis. Secūdo, ad designandam paucitatē intelligentium sua dicta. Et horū rationē subiūgens adiecit, quia rectę sunt vię Dei. In quibus iustos asserit ambulaturos, trāsgressores verò casuros in eis. Quia & si interim fortè in eis cœperint proficisci, nō tamen in eis salubriter perseuerāt. Porrò iuxta mysticum sensum verba hæc ritè suscipiūtur de cognitiōe idonea triplicis vię, qua itur ad fontem beatitudinis, ad vltimū finem, ad creatorem omniū Deum sublimen & benedictū in cuius lympidissima, amorosa, & fruitiua cōtemplatione omniū mentium

tium creatarum consistit fœlicitas, quem admodum ipse testatur vnigenitus patris æterni, loquens ad patrē. Hæc est vita æterna, vt cognoscat te verū Deum. Ioan. 17
Et rursus alibi: Ego sum, inquit, alpha & o, principiū & finis. Apo. 22
De quo Hieremias ꝓpheta: Hiere. 3
Vere, inquit, in domino Deo nostro salus Israël. Deniq; quoniā pauci ad hūc beatissimū ac beatificū finem, Deum incomparabiliter gloriosum, per rectas ambulāt vias, hic potissimū diebus de quibus dixit Aposto. Scito quod in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt ho 2. Tim. 3
mines amātes seipsos, cupidi, elati, voluptatis amatores magis, quā Dei. Idcirco ad insinuandū paucitatē intelligentiū efficaciter vias tres, quibus ad altissimū est tendendum (vtpote viam purgatiuā, illuminatiuam ac perfectiuam) merito preinductum assumpsi verbum propheticum:
Quis sapiēs & intelliget ista? & cætera, Ose. 14
Si quidē hæc ipsa, quæ de hac triplici via dicentur, nō nisi verè sapiētibus innotescūt aut elucescere queunt. Quòd si quispiam aliorsū se dixerit ea cognoscere, factis negabit: eritque cognitio eius aut nulla, aut certe informis, nuda & arida atq; dānationis meritoria grauioris quemadmodum ait saluator: Seruus qui cognouit vo Luc. 12

lũtatẽ domini sui & nõ fecit, plagis [illegible]
labit multis, Preterea omnes iniquo.
Iob. 14. Domini ignorare: sacra copiose doce
ptura. Scriptũ est enim: Rebelles lu
nescierũt vias Dei. Vniuersi autẽ in
tali existẽtes peccato rebelles sũt lu
lumini scilicet icremẽto, Deo sancto
ro, & recte rationis iudicio. Hinc [illegible]
Baruc 3. cit Propheta: Viã sapiẽtiæ nescien
meminerunt semitarum eius. Pr
omnes huiusmodi in scripturis [illegible]
pientes ac fatui appellãtur. De [illegible]
2. Cor. 1 lomon loquitur: Stultorũ in[illegible]
merus. Apostolꝰ quoq;: Stul[illegible]
Deus sapientiã huius mundi [illegible]
talibus vitiũ puerilitatis, quod quoq; stul
titia nũcupatur, veræ ac salutari [illegible]
contrarium. Nam sicut infantuli [illegible]
pira præferunt auro ac gemmis: ita m[illegible]
ximi huius seculi amatores atque tur
simi immunditiarũ carnalium dilecto
summo & incõmutabili, incircũs
& incõparabili bono preeligunt ac
ponũt ista caduca, vana, & vilia: quo
stolidius nihil irrationabiliꝰ, nihil in
valet excogitari. Itaq; constat, qui [illegible]
sint veraciter sapiẽtes vtpote soli in[illegible]
tate & gratia cõsistẽtes, quorũ cor[illegible]
tali immune est culpa. Quum etiam [illegible]

perglorioſiſſimus Deus fons ſit totius lu cis ac ſapientię: certũ quod omnes à deo auerſi in tenebris atq; ſtultitiis cõuerſantur, Pſalmographo cõcinente: Neſciuerũt neq; intellexerũt, in tenebris ambulant. Apoſtolus quoque. Obſcuratũ eſt, ait, inſipiens cor eorũ. Quũ ergo hæc ita ſe habeant, ego te ô chariſſime mi in Chriſto cupiẽs veræ ac ſalutaris ſapiẽtiæ eſſe alũnam, atq; per Dei munera ad æternæ beatitudinis brauiũ gradientẽ propono auxiliante ac peragente ſuperdulciſſimo ſpiritu ſancto, ex tuo amore cõſcribere aliquid *de viis* dei ſynceris ac ſplẽdidis præſertim de triplici via ſalubri, qua vera ac ſempiterna obtinetur fœlicitas. Procedãq; breuiter ac ſuccincte quaſi ꝓ quotidiano exercitio iſta cõpingens, quẽadmodũ iam frequẽter ac deuote rogaſti. Deniq; ante annos fere duodecim opuſculũ tibi ſcripſi de arcta via ſalutis, & mũdi cõtẽptu, nihilominus interim p vias latas ac tenebroſas ambulaſti. Nũc verò maturioris factus ætatis ac pœnitẽs corde, ſacros in vrbe ac deuotione ordines aſſumpſiſti, proponẽs poſthac ſacerdotaliter atq; canonice cõuerſari. Et quoniã domino annuẽte, intra dies quindecim primã cãtaturus es miſſam, ego in ea aliquid tibi offerre deſide-

 rans,

rans aurũ verò & argentũ nõ habens: co-
gitaui charitati tuæ præsens deuotion
exercitium, ac paupertatis meæ opusc
in illa offerre: cõfidens hoc ipsum ꝓbi
ti ac prudentiæ tuæ magis quàm nũm
aliquot aureos placiturum: affectuo
me precãs, vt in eo perseuerãter post
exercearis quotidie, sicut nunc fir
decreuisti, ne in pristina ruas mal
quod te multa sane nũc obligant,
canonicatus, sacerdotium, literatu
lia id genus quamplurima.

De multiplici via, de qua sacra scri-
ptura. *Articulus* I.

Hiere. 6 INterrogate quæ sit via bona, & ambu-
late in ea: & inuenietis requiẽ animab'
vestris. Via dicitur mediũ inter duo extre-
ma. Quædam ergo sunt viæ Dei per quas
Deus ad suas creaturas præsertim intelle-
ctuales ac rationales procedit: nõ locu
mutando, sed eis aliquid influendo, aut
ipsis aliqua dispõnẽdo, siue iudicia ex
cendo. sicq; ꝓcessus & influentiæ ope
tiones decreta, & exultationes Dei, vo
Prou.8 tur viæ ipsius. De quibus per Sapient
increata ac genita sapientia, quæ est v
bum æternũ & vnicus filius Dei fate
Dominus possedit me initio viarũ su
Iob.29 De quibus & apud Iob quoque asseri

Ecce hęc ex parte dicta sunt viarum eius. Et Apost. Quã incõprehensibilia, inquit, sunt iudicia eius,& inuestigabiles vię ipsius. Rom.12 Aliæ sunt viæ Dei per quas rationalis creatura graditur ac ptingit ad ipsum: vt sunt diuina præcepta & euãgelica Christi cõsilia, opera bona, desideria virtuosa, cogitationes sanctæ, loquutiones fructuosæ, atq; aduersa p Deo æquanimiter tolerata. De quib9 vnis scriptũ est: Iustæ ac veræ sunt omnes viæ tuę, domine Deus omnipotens rex sanctorũ. Apoc.15 Christus quoq; in euãgelio: Arcta inquit, est via, & angusta porta quæ ducit ad vitã. Matt.7 De primis autem viis ait propheta: Vniuersæ viæ domini, misericordia & veritas. Psal.108 De secundis verò: Vias tuas domine demõstra mihi,& semitas tuas edoce me. Preterea secũda viæ distinctio est, quod vna est via electorũ, alia reproborũ. De quibus Salomõ: Iustorũ, inquit, semita quasi lux splẽdens procedit & crescit vsq; ad perfectũ diẽ. Via autem impiorũ tenebrosa, nesciunt vbi corruũt. Via electorũ est cõuersatio virtuosa, vita pœnitentialis, obseruatio præceptorum, De qua canit Psalm. Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Via autem reproborũ est vita iniqua, cõuersatio carnalis & intimorata, transgressio legis

diuinæ. De qua via ait Saluator. Lata
Matt. 7 via & spatiosa porta, quæ ducit ad per
tiōē. Porrò via hæc electioū recta
dida appellatur ac pulchra Primo, q
piīsima directiōe spiritus sancti proc
& eius luce perfunditur, in omni e
actu meritorio indigemus actuali m
ne ac directione spiritus sancti, qui
Apostolo operat̄ ī nobis & velle &
Philip. 2 Secūdò, quia ex gratia gratū facie
charitate (quæ sunt spiritualia lumi
tis) progreditur, atq; earū splendore
matur & clarificatur. Tertiò quia
ratiōis iudicio oritur. Omnis ete m a-
ctio virtuosa ex deliberat nascit ratiōe.
Quartò, quoniā Deo, qui est lux pura ac
infinita, superisplēdidissim⁹ ac superpul
cherrimus omniū finis nostra corda co
git. Nēpe qui manet in charitate, in De
manet, & Deus in eo. Et qui adhæret d
vnus spiritus est cū eo. Quintò, quoni
vitiorū tenebras fugat ab anima eaq;
nullat ac lucidā facit atq; formosam
tantū vt sponsus cœlestis loquatur ad
Quā pulchra es amica mea, quā pulc
es. Oculi tui cōlūbarū, absq; eo q
sec⁹ latet. Capil i tui, & cetera. Et qu
via impiorū istis luminibus caret, m
deornat, obtenebrat atque à deo a

tis,eā quoq; dæmonū essent mansione, & ad infernalem trahit caliginem. Idcirco rite tenebrosa vocatur, iuxta illud Hieremiæ, via impiorū quasi lubricum erit,in tenebris impellētur & corruēt in ea. Sed queri potest quomodo via impiorū tenebrosa feratur in tātū vt impij quò ruant ignorare dicatur,quū aliqui ex certa sciētia & ex deliberata ratione atq; proposito peccēt q teste Hieremia: Sapiētes sunt vt faciāt mala, qui eu. si de industria recedūt à deo,qui vtiq; sciūt se mala agere,& ad ea quæ tenētur,neg igere in profundū etiā cadere vitiorū ac promereri supplicia infernorū? Et respōdēdū quod. iuxta theologos atq; philosophos oīs peccās ignorat, errat, maleq́; iudicat. Quia & si bene iudicet in cōmuni, non tamen in particulari imo passione, ignorantia, aut malitia rationis suæ iudiciū in certis agendis seu fugiēdis corrūpitur, excæcatur ac deprauatur & malū sub specie alicuius boni acceptat. Idcirco diuinus Dionysius protestatur, quod nullus ad malū respiciēs agit. Et Sapiens: Omnis, ait, via viri recta sibi videt. Et rursus: Stultis illudit peccatū. Itē: Excęcauit, inquit, eos malitia eorum. Insuper tertia viæ distinctio est, quod quædā est via intrinseca ac for-

malis, vt actio bona aut mala. De qua s[illegible]
Iob 31 ctus Iob profitetur: Deus considerat vias
meã, & omnes gressus meos dinumera[illegible]
Ioã. 14 Alia est via extrinseca obiectalis. Sic fi-
lius dei asserit de seipso: Ego sum via ve-
tas & vita. Et Esaias loquitur Israeli, Pr[illegible]
buisti dorsum tuũ viã omni pertranse[illegible]
Quarta distinctio est, quòd quædã e[illegible]
euidẽter mala. Alia verò est via appa[illegible]
Pro. 14 seu verisimiliter bona, & tamen ver[illegible]
mala: De qua apud Sapiẽtẽ legitur: E[illegible]
quæ videtur homini recta, & [illegible]
eius ducũt ad mortẽ. Hæc via [illegible]
nos decipere, quoniã quædã vitia quæ
virtutes esse putantur, vt immoderatus ri-
gor, iustitia, remissio, pietas, dissolutio, hi-
laritas ac recreatio bona. Sic quidam per-
suadent sibi, Ecclesiasticorũ pluralitatẽ be-
neficiorũ licere, vt valeãt hospitalitatẽ &
cętera misericordiæ opera copiosius exer-
cere, nõ attendẽtes, quẽadmodũ diuino
Diony. Dionysio edocente, bonũ oporteat e[illegible]
Esai. 62 ex integra causa, nec bona malis permix[illegible]
Deo placere nec eleemosynas de rapi[illegible]
esse acceptas, nec opera pietatis quæ in
diuini cultus vergunt minorationẽ ac der[illegible]
gationẽ, & in ecclesiis demembrationẽ
defunctorumque destitutionẽ Deo grata
cõsistere. Sic miseri decipiũt semetipsos
Po[illegible]

Postremo quinta viæ distinctio est ꝙ triplex est via salubris. Prima, est via purgatiua. Secunda, illuminatiua. Tertia, vnitiua seu perfectiua. De qua via triformi in præsēti opusculo tractare nostra stat sētentia.

Qualiter Dominus noster Iesus Christus sit via purgatiua, illuminatiua, & perfectiua. *Articulus* II.

VNus est mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus. Dominus Iesus Christus, qui in vnitate personæ est verus Deus & verus homo, secundū suā deitatē est finis noster, & secundū suam humanitatem est via ad vltimū finem. Propter ꝙ dixit: Ego sum via. Nemo venit ad patrem nisi per me. Et alibi, Ego (inquit) sum ostium, per me si quis introierit saluabitur. Ipse equidem est via obiectalis & exēplaris, quum sit exemplar rectissimum quod nobis proponitur imitandū sicut ī prima sua Canonica Ioannes scribit apostolus. Qui se dicit in Christo manere, debet sicut ille ambulauit & ipse ambulare. Vnde & beatissimus princeps apostolorū testat Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Et ipsemet Christus est loquutus. Si quis mihi ministrat, me sequatur. Sic itaque Christus est via inter fontem beatitu

1. Tim. 2
Ioā. 14
1. Ioā. 2
1. Pet. 2
Ioā. 12

dinis nostræ Deum vnum ac triū, cuiē omniū summus vertex ac vltimus finis & inter viatores mortales, videlicet homi-
1.Tim.2 nes quos Deo reconciliaut Propterea dei & hominum mediator perhibetur. Denique Christus est via purgatiua qua-druplici ratione. Primò, quoniam suis terribilibus comminationibus, iustissimis increpationibus, sanctissimis documentis à peccatis nos retrahit & emendat, vt in Euangelio ait, Nisi pœnitentiā egeritis
Lucę 13 omnes simul peribitis. Et rursus, Timete qui habet potestaté & corpus & animam perdere in gehēnā. Itemque, Dicet & his qui à sinistris erunt, Discedite à me maledicti in ignem æternū, qui paratus est diabolo & angelis eius. Secūdò, quoniā suæ sanctissimæ conuersationis exempli sui mundiria culpæ nos reuocauit, cupiuit & purgauit. Vnde & ipse ait: Qui sequitur me nō ambulat ī tenebris. Tertiò quoniā suæ saluificæ passionis virtute ac merito totum redemit genus humanum à vinculis peccatorum, iuxta illud Apocal. Christus dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Et Esa. ipse vulneratus est, propter iniquitates nostras attritus est propter scelera nostra. Quartò, quoniam per sacramenta ecclesiæ suos fideles purg

purgat quotidie. Sacramēta nāq; à Christi passione purgādi ac sanctificandi vim sortiūtur, sūtque vasa medicinalia quibus animarū lāgores curātur. Amplius, Christus est via illuminatiua, primo, quoniam euāgelicæ legis sapiētia nos istruxit, ac diuinorū cōtēplatione edocuit, iuxta illud Ioannis. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominē venientē in hunc mundum. Hinc rursus in epistola sua Ioānes, Scimus ait, quoniā filius Dei venit & dedit nobis sensum, vt cognoscamus verū Deū, Vnde & ipse loquit Deo patri. Manifestaui nomē tuū hominibus. Secūdo, quia a Christo tanquam à capite dona gratiæ, & lumen sapiētiæ descendunt in mēbra ipsius virtute ac merito suæ sacratissimæ in hoc seculo vitæ ac passionis, quæ totæ nobis fuerunt meritoriæ. Idcirco apud Ioā. habetur: Gratia & veritas per Iesum Christū facta est, & de plenitudine eius omnes accepimus. Insuper Christus est via perfectiua: Primò, quoniam legem totius perfectionis plenitudinem continentem donauit, perfectam charitatem pręcepit omnimúque consummationem virtutū monstrauit. Ipse quippe est legifer summus, in cuius lege omne malū abigitur, omne bonum docetur. De quo illud Iob verissime Mat. 22

perhib

perhibeť. Ecce Deus excelſus in fortitudi
Eſa. 33 ne: & nullus ei ſimilis in legiſlatoribus.
Mat. 22 Nimirũ qui Deũ toto corde, tota méte,
tota anima, totiſq; viribus docuit, & præ
cepit eſſe amandũ: nec ſolũ amicos, ſed
etiã inimicos diligi iuſsit, & inter cætera
quoq; dixit. Eſtote perfecti, ſicut & pater
Ioã. 10 veſter cœleſtis perfectus eſt. Secũdò quo
niã veram plenam nobis beatitudine
meruit & vltimo fini immediatè nos i..
git. Propterea dicit, Ego vitam æter..
do eis. Et rurſus ait ad patré. *Pater quos*
Ioã. 14 dediſti mihi, volo vt vbi ſum *ego, & ibi*
ſint mecũ, vt videãt claritaté *meã*. Ter-
tiò, qa præceptis decalogi euãgelica ad-
iecit cõſilia, per quæ obtineť charitas ar-
dentiſsima, puritas ſumma, perfectio ve-
ra, & futuræ beatitudini in hac vita quã-
tũ poſsibile eſt ꝓpinquaŕ. Quartò, quo-
Ioan. 15 niã charitaté & oẽm virtuté pfectiſsimè
adimpleuit, prout ipſe ꝓteſtatur. Maioré
hac charitaté nemo habet, vt animã ſuã
ponat quis pro amicis ſuis. Quintò, quo-
niã tam ardentiſsimè nos amãdo & tan-
ta pro noſtra ſalute agendo ac ſuſtinédo,
ad ſui amoré atque diuinæ charitatis fer
uoré nos maximè prouocauit, & quan..
Galat. 2 in ipſo eſt, inflammauit. Quod perpē..
dens Apoſtolus. In fide (inquit) viuo
filii

filii dei, qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me: Hinc lex euangelica dicĩ lex amoris. Itaque Chriſtus eſt via purgatiua ĩ quantum ſaluator, iuxta illud. Venit filius hominis quærere & ſaluum facere, quod perierat. Sicque competit ei hoc nomẽ Ieſus: Angelo ad Ioſeph loquẽte: Vocabis nomen eius Ieſum: Ipſe enim ſaluũ faciet populũ ſuũ à peccatis eorũ. Eſt autem Chriſtus via illuminatiua, in quãtum magiſter ac doctor: Prout de ſeipſo in Euangelio faſſus eſt. Vn⁹ eſt magiſter veſter Chriſtus. Et item, Vos vocatis me magiſter & domine, & bene dicitis, ſum etenĩ. Sicq́ue meritò cõſiliarius appellatur, prout prophetico hoc prædictũ eſt præſagio: Vocabitur nomen eius admirabilis, conſiliarius. Ipſe demum eſt via perfectiua, inquantum ſacerdos & pontifex ardentiſſimuſq́ue amator. De quo in prima ſua ait canonica ſũmus apoſtolus. Conuerſi eſtis ad paſtorem & epiſcopum animarum veſtrarum. Ordo autem pontificalis præſertim eſt perfectiuus, vt magnus Theologorum princeps Dionyſius loquitur. Sicque competit Chriſto, vt pater futuri ſeculi & princeps pacis vocetur, quemadmodum apud Eſaiam legitur prophetam.

Luc. 19 · Matt. 1 · Mat. 23 · Ioan. 13 · Eſa. 9 · 1. Pet. 2 · Diony. · Eſai. 9

Quid ſit via purgatiua formalis.

Arti

Articulus. III.

Rom. 5 PEr vnum hominē peccatum in hu
mūdum intrauit, & per pecc tū mo:
Eccle. 7 Quēadmodū sacra docet scriptura D
Gene. 1 ab initio fecit hominem rectum, quia h
minem protoplastum in originali crea
iustitia, per quā caro spiritui, sēsitiua p
Gene. 3 rationi, & ratio Deo in omnibus pro
& absq; renisu fuit subiecta. Sed primo
reante diuinum transgred.ēte præcept
ro spiritui mox cœpit esse rebellis &
sualitas rationi, ac ratio Deo. *Hic om*
in originali nascūī peccato: & *fomes p*
cati manet in nobis: & caro *contra spiri*
cōcupiscit, & vulneratę sunt ratio ac volū
tas, atque ad omne malū sumus procliues
ad resistendū quoque infirmi. Indigemus
ergo ī primis, vt ī via nos purgatiua exer
ceamus quatenus à cunctis vitiis ex p
gemur præteritis & innumerabilia vnd
vitemus peccata, atque à vitiorū reliquiis
emūdemur: vtputa à pronitatę & inclia
tione ad culpas: sicq; ad originalis iusti
redeamus conformitatem. Est igitur v
purgatiua exercitiū & conatus seu oc
patio, qua tāquā per iter ac mediū ad
tiorū expulsationē, ad passionū & cō
piscentiarū refrenationem, ad omni
fectionū animæ reformationē, ad co

ſenſuumq; cuſto diã ac omniũ euitationẽ culparũ tendimus ac conamur. Hoc eſt, plane non cõformari huic ſeculo nequã, Rom. 12
exuere veterem hominẽ atq; in interiori homine reformari, corpus caſtigare & in ſpiritus ſeruitutẽ redigere, actibus quoq; 1. Cor. 9
pœnitẽtiæ digne inſiſtere, ſicq; animę ex purgationi ac puritati inuigilare, intende rę, immorari. Nempe quũ dominus Deus Matt. 2
noſter ſit eſſentialiter ſanctus, & intermi nabiliter purus, bonus, verus, ac ſapiẽs, Leui. 19
aīam puram ac virtuoſam & ſapientẽ requirit, amat, amplectitur, nec quicquid ab eo nos ſeparat, & ab eius gratiis impedit, niſi peccatũ, per qđ creatori noſtro diſsimiles, odibileſq; efficimur. Hinc igitur in primis à peccatis emũdari, & ea ſemp vitare oportet. Sicut teſtatur Eſaias. Hic eſt omnis fructꝰ, vt auferatur iniquitas. Et ſapient. Odio ſunt Deo impius & impietas eius. Vnde Pſalmogra. Odiſti (inquit) om Pſal. 5
nes qui operãtur iniquitatẽ. Et denuo ait ſcriptura. Neminẽ diligit Deus niſi q Sapiẽ. 7
cum ſapientia inhabitat. Verũtamẽ quia quotidie, heu, peccamꝰ, & in multis offẽ Iacob. 3
dimus oẽs (quã & iuſtus ſepties cadit) pro ptèr quod reuera vniuerſæ iuſtitię noſtrę, Pro. 24
tanquã pannus ſunt mẽſtruatę. Hinc quo Eſa. 43
tidie in via hac purgatiua nos exerce-

re de

re debemus, quemadmodum in Eccle-
stico legitur. Fili peccasti, ne adiicias i-
rum, sed de preteritis deprecare, vt ti-
Eccl. 21 remittantur. Nunc igitur practica hu-
viæ breuiter est tangenda.

Qualiter in via purgatiua debeam nos quotidie exercere. Artic. IIII.

LAuamini, mundi estote, auferte m-
lũ cogitationũ vestrarum ab oc-
Esai. 1. meis, & discite bene agere ait dñs. In
ni peccato inueniũtur plerũque duo.
mũ, est mentis auersio à summo & in-
riabili bono; Deo altissimo & [illegible] Se-
cundũ, est cõuersio mẽtis ad bona crea-
ta, caduca, vana, fœda ac vilia. Ratiõe pri-
mi peccator Deũ maxime inhonorat ac
paruipẽdit, cui tam vana ac vilia præpo-
nere ac præeligere non veretur. Ratione
secundi inordinatè atque illicitè delecta-
tur in rebus creatis ac vanis. Et ratione v-
triusque debetur homini pœna pro culpa
sua. Nã ratione auersionis suæ à Deo, de-
betur ei pœna damni: videlicet diuinæ
beatificæ visionis carentia. Ratione ver
secundi, debetur eidem pœna sensus, ho
est infernalis incendii cruciatus. Hinc v-
lens ĩ via purgatiua se exercere, veraci-
pœnitere atq; purgari, & à vitiis præse-
ri: tria per ordinem facere debet. Primo
eten-

etenim pro Dei contemptu, & paruipen
sione debet seipsum summe ac profundis
simè humiliare, deiicere, aspernari, omni
que cōfusiōe ac pœna dignissimū arbitra
ri. & tātò plus, quātò omnipotētē & īcō
parabilē dn̄m maiestatis grauius frequen
tiusque offēdit. Deū quoque toto corde
debet extollere ac laudare. Secūdo ꝓ sua 2
libidinosa ac vitiosa delectatione, quā ha
buit in peccando, debet precordialē do-
lorē ac veram, condignā ac proportiona-
tam contritionē assumere. Vt quo enor-
miora ac plura fuerint ipsius peccata: eo
intēsior cōtritio sit atq; precordialior do
lor. Quia vt fatetur S. Hieron. oportet vt Hieron.
cōtritio peccatū adæquet seu ei propor-
tionetur, quatenus magnitudini multitu-
diniq; culparum correspōdeat magnitu-
do doloris: ac ꝑ hoc tāto intēsior habea- Deut. 25
tur dolore de peccato quā de quocūque
corporali dāno tēporalique nocumento:
quāto malum culpæ maius est malo pœ-
næ, & quanto damnabilius est ac infelici⁹
bonum increatum immensum quā tem-
poralia amisisse: quanto item deterius est
animam vulnerasse & pœnam æternam
promeruisse & corporale, damnum siue
incommodū incurrisse. Quod nō est ab
solute incōmodū, si sapienter attendātur

aut æquanimiter toleretur, imo ut- ritaliter ac multipliciter prodest. Te- pro pœnis quæ suis debentur pecc- ipsum spontanea pœnitudine castig- corripi ac corrigi humiliter innatur- sui arbitrium cõfessoris ac iudicis fa- cere nõ omittat. Itaq; volens purgat- recõciliari, placere, vniri ponat se- die bis aut ter, dum amplius sibi- præsertim sero aut nocte, corã iudici- mo, in loco secreto & quieto: & se- discutiens ac mala præterita ad me- reuocans, Deũ cũ profunda humi- cordiali cõtritione, & vera ad ... dum promptitudine alloquatur, sic dicen- do aut meditando.

OMnipotẽs & æterne, ac benignissi- me deus, misericordissime dñe Ie- Christe, creator meus & redẽptor ani- meę, ecce ego sum impiissim⁹, vilissim- ac nequissimus ille peccator, tot⁹ abo- nabilis, cõtẽptibilis, ac miserrimus o- bruto vilior, ac deterior peccãdo ... qui tam enormiter ac frequẽter, tã au- dacter & impudẽter tuã maiestatẽ atq; ... sentiam inhonoraui, tuam sanctitatẽ ... di, tuam bonitatẽ, charitatem, & pie- cõtempsi, tua præcepta transgressus sum, tuis bonis abusus sũ, tuis beneficiis ...

tißimus fui. A te deo meo deo toti⁹ salutis meę cor meũ auerti, & quotidie tã culpabilis negligénsq; illa & illa peccata commisi & tot bona omisi. Tunc specialiter recordetur penset, ac põderet aliqua sua peccata grauiora, & quędã etiã quotidiana & dicat. O saluator & miserator piissime, tu scis quã enormiter in hoc, & in hoc, tuã sanctitatẽ offendi. Et si in peccatis excesßit carnalibus, illorũ recordationi nõ diu immoretur nec aliqua sibi tẽtatio, titillatio, aut delectatio inde nascat: Sicq; ad cuiuslibet peccati recordationẽ specialiter atq; pro omnibus generaliter intime doleat, gemat, suspiret, pectusque suum cum publicano percutiens, & prę verecundia ac rubore turpitudinis ac malitiæ vitiorum suorum oculos ad cœlũ leuare nõ audens, dicat ex corde illud cũ Esdra, Deus me⁹ confundor & erubesco leuare faciem meam ad te, quoniam iniquitates meę multiplicatę sunt super caput meũ, & delicta mea creuerunt vsque ad cœlũ. Et illud. Deus propiti⁹ esto mihi peccatori. Itẽq; Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meũ: & sicut on⁹ graue grauatæ sunt sup me. interea peccata sua recogitãdo modo prætacto, cõsideret diligẽter circũstantias, & omnia ex quibus

Lucæ. 18

Lucæ. 3

Psal. 35

grauãtur peccata: videlicet locũ, temp
modũ, frequẽtiã: & si fuit in sacris ben
ciatus, aut literatus seu aliis præsidẽs
ex proposito & certa scientia peccás. D
nique his peractis genua flectẽs aut to
corpore se in terram prosternẽs, mani
simul iunctis aut in formã crucis, exte
oret pro plena remissione his aut co
milibus verbis.

O Misericordissime deus summe
bilis præstantissime ac super o
desiderabilissime dñe Iesu Christe
pter infinitã bonitatem, charitate &
sericordiam tuã, per omnia quæ pro me
salute assumpsisti, egisti, ac passus es, per
tuã benedictã incarnationẽ sanctissimã
in hoc mundo cõuersationẽ, amarissimã
passionẽ, per tuam charissimã genitricẽ
dulcissimam atque benignissimã virginẽ
Mariam, per omniũ sanctorũ ac deuoto
rũ preces ac merita ignosce mihi grau
simo atque vilissimo peccatori, & grat
tuam diuissimam mihi infunde per quã
inceps omnia peccata deuitem, timor
& virtuose me corã te habeam neque
inceps mentẽ meam miserrimã à te d
meo auertã. Præterea vt peccator i sei
contritionem & compunctionem ac
dat validius, potest sibi manus suas
fu

furtis ligare, seu eas ĩ dorsum reflectere, & coram altissimo sic stãdo dicere. Ecce ô deus gloriosissime iudex ęterne ac me tuende, ego sum ille pessimus latro, & in iustissim⁹ fur, qui toties peccãdo & alios scandalizãdo propriam animã aliorũq́ue animas interemi & eas tibi creatori ac saluatori suo nepharie abstuli atq; dęmonibus tradidi. Sicque fructũ passionis & sanguinis tui quãtũ in me fuerat ĩpediui: ac superbiendo gloriam & honorẽ, quæ tibi soli debẽtur, sacrilegè vsurpaui, & super arenam peccaui. Et ista dicẽdo ex pręcordiis doleat, lachrymas fundat, séque nõ satis dolere pœniteat: ꝓ gratia quoque cõdignę cõtritionis diuinã deprecetur clemẽtiã. Quib⁹ iĩ cõpletis proponat se firmiter emendare, occasiones peccãdi vitare opportuno tẽpore cõfiteri, satisfacere, séq ue in omnibus custodite habere. 2. Par. 30.

De prosequutione exercitij huius: & de vigilãti cõsideratione beneficiorũ dei generaliũ ac specialiũ. *Articu.* V.

CVstodi temetipsum & animã tuã sollicite. ne obliuiscaris verborũ domini cũctis diebus vitę tuę. Deutr. 7 Quoniã vulnera repetita sunt grauiora & post indultã veniam recidiuare, maioris peruersitatis

 est

est & ingratitudinis: idcirco nō suffi[cit]
modo præterita accusare, exercere, ver[am]
gratiamq́ postulare, nisi post illa sit in[ti]
mo iugiter custoditus & indefessè sol[li]ci[tus]
ne dominum maiestatis rursus offenda[t].
Propterea est necesse vt omnipotens [præ]
sentiam & eius districtū iudiciū incessa[bi]
liter penset, interiores & exteriores [sensus]
custodiat sensus, verba vitet illicita, [mo]
tus passionū, refrenet, neminē scanda[liza]
Hier.48 re & omnes ędificare conet[ur], opus q[uod]
faciat reuerēter, quia sit maledictus q[ui fa]
cit hoc negligēter, in cibo, potu, [som]
no, vestitu sit moderat[us], atq; i[n] c[un]ctis [recta]
eius ītētio. In his atq; similibus ad iu[ui]
cationē spectātib[us] & quæ deus ab ipso re
quirit se habeat pseuerāter, fructuose ac
strenue. Et q[ui]a in dei itinere nō proficer[e]
Bernar. est deficere, studeat omni die in virtutib[us]
crescere, in gratia stabiliri, in deuotione
firmari. Quod si ad modicū tēpus sic e[ge]
rit magnū indubitāter experiet[ur] pfect[um],
trāquillitatē atq; dulcedinē mētis (vel
nūquam certe) in Deo. Sed quia hæc c[ōp]
implere nō est fragilitatis humanæ: se[dulo]
co dei auxiliū inuocare nō cesset, atq[ue]
resistēdū oī tētationi sit semper parat[us].
Præterea quoniam diligens conside[ratio]
beneficiorū dei, nō solū charitatē e[...]

auget, accendit, sed desperationem quoq; repellit ac præstat fiduciam, & ad cordialem vitiorũ detestationem inducit, & etiã facit amplius põderare, eorumque grauitatem clarius intueri: ideo vt peccator ex testiuũ suorũ necessitatem acutius cernat ac penetret detestet & odiat, nec tamẽ desperet sed respiret atque cõfidat in domino, expedit valde vt beneficia dei corporalia ac spiritalia, naturalia & supnaturalia generalia & specialia viuaciter recordetur, ac dominũ taliter alloquatur. O summe & gratiosissime ac sup dulcissime deus q̃d tibi retribuam pro bͦ quæ mihi ingratissimo cõtulisti? Tu enim ex nihilo me plasmasti, nõ lapidem aut bestiam, sed rationalẽ me creaturã fecisti, tua imagine & similitudine me cõsignans ad baptismi gratiã pduxisti in quo animã non solũ ab originali mundasti peccato, sed gratia ac virtutibͦ etiã eã ornasti. Tu vsq; in præsens me cõseruasti in esse, & cõtulisti necessaria vitæ atq; à plurimis preseruasti periculis, meq; tã diu : meis fuit nui sti criminibus, & quotiescũq; pœnitẽs veniam postulaui, tu misericordissime indulsisti, & semper bona pro malis retribuisti. Quinque cõplures iã ęterna dãnatiõe percusseris cui multo minͦ peccauerũt quã

Psal. 125

Gene. 1

indignissim⁹ ego, & qui minora qu[illegible]
dona susceperunt à te: mihi tamē pep[illegible]
sti hucusq; & post tot ac tāta facinora
ad gratiā, pœnitētiā, & illuminationē [illegible]
pduxisti, sacris literis instruxisti, do[illegible]
varia cōtulisti, insuper tu pater æter[illegible]
nigenitū filiū tuū pro mea salute m[illegible]
in mundū incarnari, inter homines c[illegible]
uersari prędicare ac crucifigi hūc vo[illegible]
sti: eius pretiosissimo corpore & san[illegible]
ne reficis incessanter: sed & spiritū sa[illegible]
fidelibus infudisti ac contulisti. Tu [illegible]
vnigenite patris æterni tot & tanta [illegible]
stri saluatiōe assumere opera[illegible]
gnatus es, & teipsum in sacra[illegible]
ita impendis, atq; per angelos sanctos &
homines præsidētes tuos vicarios nos se[illegible]
per custodis, & à multis ac magnis retra[illegible]
his vitiis. Sed ô benignissime deus qu[illegible]
maior est dilectio, dignatio, beneficit[illegible]
tua circa me: tātò heu īgratitudo mea [illegible]
grauior & prauitas mea inexcusabilior a[illegible]
que deterior. Veruntamen quoniā tan[illegible]
nos dilexisti, tanta ꝑ nobis fecisti ac t[illegible]
rasti, tam clementissimè nos pręueni[illegible]
tandiu nos in vitiis sustinuisti nūcq; a[illegible]
stam me recognitionem ac pœnitentia[illegible]
ex tua pietate immensa duxisti: desper[illegible]
nec possum, nec audeo, præserti quo[illegible]
tu [illegible]

tuipſe deſperationẽ vehemẽtiſsimè prohibuiſti:& qui deſperat,tuæ bonitati ac pietati incircunſcriptibili maximè derogat,cũ ipſa in infinitũ ſit maior quã oĩs malitia,culpa,ingratitudoq; noſtra. Quãuis ergo ò deus ſanctiſsime tam dirè peccauerim vt omniũ creaturarum tuarum vſu & obſequio ſim indignus,imo hoc millies promeruerim vt cũcta aduerſum me creata cõſurgant,& ſui in me creatoris vlciſcant iniuriam:non tamen deſpero nec deſperabo,ſed in tua pietate & miſeratione infinita reſpiro,in tuæ benignitatis abyſſum me modo ꝓiicio,in Chriſti vulneribꝰ me ab ira tua abſcõdo,ꝑ omnia quę ipſe pro me egit ac pertulit, miſericordiã & ſalutem cõſequi obſecro,tibi poſt hac inauertibiliter adhærere, ſubdi, ſeruire propono.

De frequenti & affectuoſa meditatione dominicæ paſſionis & quibuſdam generalibus remediis atque auxiliis contra tentationes & vitia.

Articulus VI.

MEmoria memor ero, & tabeſcet in me aĩa mea. Sicut Philoſophi dicunt ex actibus ſæpe iteratis generatur habitꝰ ſeu cõſuetudo,quæ eſt velut altera natura quia ꝑ eam homo prõptiſsimè atq; dele-

ctabiliter operatur. Vt ergo semp habe-
mus ad manũ de Christi passiõe prĩpi
sime meditari eam quoq; oculis cordis.
morose fructuose, effi acitérq; inspicere
assuescam⁹ eã quotidie diligẽter ac pie
recolere, ac taliter imaginari quasi reali-
ter & principaliter Christũ pro nobis
ti, crucifigi ac mori intueamur, vt sic ei
Matt.26 cũ intima recordemur cõpassiõe. Ita
Mar.14 attẽdamus quẽadmodũ filius dei ac
Luc.22 mitissim⁹ de⁹ & homo, creator salu
& amator nostri post cœnã nouissim
trinam suam orationẽ, ac maximam
Ioan. 18 tristationem, & tremefact
dorẽ sanguineũ à crudelissim
Matt.14 m s ac virsimis illis far llibus est capt⁹,
Matt.26 ligatus, impul us, distractus, & ad domũ
Ioan.19 Annæ & Caiphæ ductus, & ibidẽ oculis
velatus, cõsputus, percussus, blasphemat⁹
& morti addict⁹. Deinde tãquã latro præ
Luc.23 sidi impio vinculis cõstrictus, presẽtatus
Ioan.19 falsissime accusatus, ad Herodem missus
ab illo alba veste illusus, præsi iq; rem
sus, nudat⁹ colũnę alligatus, flagellis ;
ceratus spinis coronatus arund ne cęlu
purpura quoq; irrisus, ac rursus cõsputus
Matt.27 blasphematus, & sacro vultu beat cruore
Mar.51 pfusus. Post hęc morti turpissimę adiud
Luc.23 catus, & ad eã ꝓpriis humeris crucẽ ba

ians ductus cruci affixus inter latrões suspēsus, p manus ac pedes diris clauis pfossus, aceto & felle potatus, lancea pforatus suæ dulcissimæ matri & ineffabiliter nimis cōpassus, acerbissima & ignominiosissima morte occisus. Intueamur quoq; q̄ patiētissime, mansuetissime, quā silenter, quāamorose, quāq; humilime cūa ista sustinuerit dominus Iesus Christus q quasi ouis ductus ad imolandū, & quasi agnus coram tōdente obmutuit. qui cū maledi ceretur nō remaledicebat, quū pateretur nō cōminabat. Præterea circa hanc Christi pasionem ponderare debemus, quis qualis & quantus sit ipse qui ista ppessus est. Itē à quibus & qualibus, & p quibus, & quo loco ac tēpore, quo fructu & fine. Nō enim quicunque, sed vnigenitus dei verus deus & verus homo, domin⁹ virtutum rex gloriæ ista pro nobis est passus à populo vtiq; olim peculiari, ī regia vrbe, in solēnissimo die coram multis milibus hominū. Quæ omnia si diligenter pēsentur nō mediocriter augent cōpasionē, accendūt amorē, ædificāt meditantē. Deniq; hæc dominicæ meditatio pasionis valde iusta, virtuosa atque salubris est. Primo, quoniam charitas qua Christū amare tenemur & virtus gratitudinis exigūt: vt

Sapiē. 2
Apoc. 2
1. Pet. 2
Ioan. 1
Psal. 23

vt eorum quę pro nobis Christus fecit: tulit reminiscamur. Alioquin si quidé in ertes essemus ingrati: quum beneficior. oblitio pars ingratitudinis dicatur maxi ma. Secúdò, quoniá passio Christi est vi lut liber cópiscua relucés doctrina, í qua vniuersæ virtutes cópédiosissimè ac opti mè addiscútur: videlicet charitas summ quia pro nobis hæc pertulit dominus: animá suá dedit pro ouibus suis: patiés maxima quoniá tot & tanta ferendo, la inordinata tristitia, nullo dolore, nt. turbatióe cótra suos motus est hostes: hu militás profundissima, quod í nullo se ex tulit, sed corde verbis ac morib. mánsit hu milim: fortitudo firmissima, quoniá mor tem suam amarissimam cóstanti ac soli do pertulit animo. Tertiò, quoniá passio nis Christi memoria est cótra omnes té tatióes, vitiorúmq; acies, cótra vanitates & voluptates ac pompas fortissima arma tura, inuictum remedium maximúmque subsidium. Quis enim ita incótinens qui Christi passioné intimo recolendo corde nó se refrenet? Quis ita ambitiosus super bus & vanus, qui eius cótumelias, iniurias blasphemías, ac spernatióes & profundis simá ipsius humilitatem pensando nó de primat animum? Quis tam iracundus, g

losus

losus aut cupidus, qui Christi humilitaté patientiam, nudationem cōsiderādo nō compungatur? Itaq; in omni tentatione, prçsertim carnali in omni cōmotione irç superbiæ gulæ, aliorúmque vitiorū domi nicam passionē cordi nostro obiiciamus, imprimamus, intueamur, Sicq; omnes in utiles phātasticas vitiosas, occupationes, cogitatiōes, affectiōes nostris à cordibus propellemus. Sunt insuper alia cōtra tentationes & vitia quædam cōmunia vigorosa remedia, vt puta feruens & frequens oratio, iuxta illud in psalmo Laudans inuocabo dominū, & ab inimicis meis saluus ero. Psal.14. Quatuor quoq; nouissimorū meditatio cordialis, iuxta illud: In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua & in æternū nō peccabis. Eccle.12 Item. occasiones peccandi ac otia deuitare, videlicet locū, tēpus, munuscula, incautos aspectus, indecentes attactus, vana colloquia: Diligens quoque occupatio in scripturis, sed & inuocatio virginis gloriosæ & angeli proprij custodis, atque sanctorū, ad quos maiorem quis habet dilectionē, ac deuotionem, multáque alia de quibus alibi diffusius scripsi.

Qualiter sacerdos ante celebrationem, in celebratione, & post celebrationem habere

se

se debeat. *Articulus* VII.

LAuabo inter innocetes manus me[as]
&circũdabo altare tuũ domine. Q[ua]
lis debeat esse cõuersatio sacerdotũ e[uan]
2.Ti. 34 geliçæ legis. Paulus apostolus in episto
lis (videlicet ad Timotheũ atque ad Ti
tũ) describit. Nempe quod ibi de episco
pis loquitur, de sacerdotibus quoq; m[axi]
1.Tit.1.2 ma ex parte est intelligendum, secun[dum]
omnes doctores. & de hoc in decret[is ple]
nissimè pertractatur imo ex euãgelio
1.q.1.ca. probatur quam sanctè debeãt viuere
p Esaiã. pe quàm virtuosa & exẽplaris debeat e
40.d.c. iuslibet Christiani cõsistere vita [evange]
ante oia lica pandit doctrina. Christianus [quippe]
33.q.4.c. à Christo nomen sortitur: nec vere ac di
Christi. gnè Christianus quis dicitur nisi q Chri
Matt. 11 sti vestigia sequitur, discens à saluatore,
quia mitis est & humilis corde, qui amicos
inimicósq; diligit, q omne mortale fugit
peccatũ, & vniuersa Dei atq; ecclesiæ im
plet præcepta, qui habens victũ & quibus
tegatur cõtentus est, qui cõuersus vt par
uulus fact⁹ est simplex, pius, iustus & inno
cens, superfluitatem, pompam & vanitaté
in vestitu, apparatu ac cęteris vitãs cãdus
sobrius, hospitalis. Porrò sacerdotes præ
vulgo tãto laudatioris & exẽplarioris vi
tæ esse tenentur, quãto in sublimiori i[n]
gradu

gradu ac ordine. Et quoniā superdignissimum eucharisti sacramētum quotidie cōficiunt, tractant, offerunt, sumūt: oportet eos omnino puræ ac diuinæ cōsistere vitæ: vt spiritali ardore amoris sint pleni, & circa diuinissimū sacramentum prorsus intēti, ne pollutis manibus tractent, nec ore accipiant inquinato. Populóq; nequaquam præbeāt occasionem minus dignè se habendi ad supernaturalissimū sacramētū angelicis spiritibus formidandū. Verū de ista materia tot & tanta iā in alijs scriptis opusculis, vt tædiū pariat plura nunc inde cōscribere. Nihilominus vt breuiter quædā tangam, pensandū, quia vt sanctus asserit Augustinus in omni sacrificio sunt quatuor attēdenda, scilicet quis, quid, cui & quare. Sacerdos ergo antequā ad celebrandū procedat penset hæc quatuor. Primo, quis sit ipse q celebraturus est. Reuera defectuosus ac fragilis homo. Idcirco cōsciētiā suā examinet, vitam discutiat, & quicquid in se deprehēderit culpæ, redarguat, pœniteat, veniam deprecetur, confiteat, satisfacere ac emēdare integro corde proponat. Secūdò, perpendat quid sit quod consecrare ac immolare proponit, profectò corpus & sanguinem saluatoris. Ergo totum Christum Deum ac hominē offerre

Malac. 1

August.

offerre proponit. Ex tāta igitur huī
compatibilis sacramenti dignitate ac
uerentia cōsiderata, totus in se contre
scat, imperfectionem indignitatémq;
priam fateatur, nō nisi cū ingenti pr
ratione profunda humilitate, reueren
timore interna puritate & feruida dil
ne accedat. Tertiò penset cui offert.
rum Deo patri altissimo quē cœlum,
ra pontusq; cōtremūt, quem & ang
mētes & vniuersi sanctorū exercitus
horrescūt. Nō igitur tam infinitæ ex
tiæ regi ac domino omnipotē
tare, astare, sacrificare, eiúsq; fi
ac dilectum offerre præsumat corde
morato, īpurato, carnali ac frigido. Quar
tò, perpēdat quare sacramētū hoc offer
Est namque duplex intētio officij missæ.
Vna generalis ipsius Ecclesiæ, Et ita sacra
mentum istud offertur, primo & maximè
pro cōmuni bono totius ecclesiæ milita
tis & cæteris prout in canone cōtinetur
Alia est intentio propria celebrantis: q
pro diuersis personis & causis celebrat
que sacrificat: qui etiā ardētem debeat h
bere affectum, vt exaudiatur pro omnib
pro quibus orat ac celebrat. Sic ergo ad c
lebrationē debet disponere. Por o in
celebrationis officio habere se debet

de recollectè, deuotè ac feruidè, singula verba distinctè, proferendo, sensum sapiēter ac affectuose pensando, sacramēti dignitatem & patris æterni incircūscriptibilem maiestatem synceriter cōtemplando: vt sic eius oratio tanquā incensum dirigatur in conspectu diuino. At vero post celebrationem deuotissimè gratias agat deo oratiōibꝰ, psalmis, ac meditatiōibꝰ sāctis insistat saltem ad tēpus, totáq; die decenter, timoratè, custoditè, exēplariter ac syncerè se habeat. Atque hoc modo tota cōuersatio sacerdotis sit vna cōtinua ad celebrandū præparatio salutaris: nec vnquam vanitati, voluptati, iniquitati consentiat: neq; per os eius, quo sacratissima protulit verba ac venerandissimum sumpsit sacramentū, inania, infructuosa, illicita, vnquam profluant verba. Sed proh dolor multi sunt sacerdotes, ꝗ & si in principio aliquātulū sint deuoti: tamen tēpore ꝓcedente quo frequētius celebrāt eo qd agūt minus perpendūt & frigidiores tepidioresq; fiūt, atq; ex arido quodam vsu sane cōtritione interna confitentur: & sine præparatione cōdigna, imo absq; feruore, puritate, absque reuerētia & timore accedunt & celebrāt: O quāta est horū impietas, quanta impudentia & insipientia,

quãta ingratitudo ac cæcitas, quàm intolerabilis & immensa erit eorum natio (Tu autem charissime Christi dos nũquã huius no li sias: sed quãto quẽtius, tanto feruẽtius, tãto deuotius fructuosius cõfiteamus ac celebres: quanus tãti faciam ti gratiis virtutibus affectib9 quotidie copiosius implea. omni eius spirituali pinguedini m... dilateris, omnipotẽti ; domino ac ... sanctissimo saluatori quotidie magis ... tus efficiaris: nec tepidorũ frãg... plis: sed sacris semper occupationib9 ... rũ tibi possibile est; sis int...tus in cibo po... tu vestitu, somno, colloquio moderatus: verbis & factis omnibus exemplaris.

Quid sit Seu illuminatiua. Artic. VIII.

Psal. 39 Esai. 39 Hiere. 3 Accedite ad eũ & illuminamini. Quia sole iniquitates inter deũ, & rationalem diuidãt creaturam & charismata spiritus sancti suspẽdãt ab ea: idcirco anima à vitiis emũdata, à passionũ immoderantiis reformata à peccatorum reliquiis, quae sunt prauitas & grãdis inclinatio ad ... candũ) li fœcata: ipsa mox capax est: ... strationis supernæ, apta est radiũ splendoris ... tiæ salutaris suscipere, fulgore cõtemplationis perfundi, ad æternorum ... rum speculamina eleuari. Itaque

iuxta formam præscriptam se exercitauerit homo in via purgatiua: viam illuminatiuam protinus ingredi debet, & exerceri ac proficisci in ea. Porro via illuminatiua est studiũ seu occupatio mentis circa cõtemplanda sublimia dei præsertim in contemplatione superbeatissimæ trinitatis ac simplicissimæ & superpulcherrimæ deitatis. Deinde in speculatione bonorum cœlestium & supernaturalium veritatis fidei Christianæ ac spiritualium rerum. Quum etenim in clara & immediata per speciẽ horum cõtemplatione tota consistat nostra fœlicitas: profectus noster hic est, vt cõtemplationi illi tam beatificæ ac perfectæ nũc quotidie propinquemus, proficiendo in fidei illustratione, in bono sapientiæ, in summæ & increatæ veritatis ac diuinorũ cognitione. Deniq; quum deus (cuius opulentiæ ac munificentiæ nullus est finis, sit etenim aliter sapientia infinita Ioan. 8
& lux supersplẽdidissima prorsus incircũscripta) cum videt animã modo prætacto purgatam, humilitate, patiẽtia, mansuetudine castitate, iustitia, cæteris quoq; virtutibus moralibꝰ informatã, veritatisq; auidam & fontis sapientię inhiantem, & cœlesti per illustrari adeclãtem: mox vultũ suum Psal. 65
ei, & eam illuminat sapientiæ radio eam clari- Psalm. 3

clarificat seipsum ei præ solito clari⁹ g
tiosiúsq; ostẽdens atq; incerta & occu
sapiẽtiæ suæ ei ꝓpalãs ita vt ea quæ n
sunt, rationésq; credendorũ & nexu n
ordinem credibiliũ subtiliter specul tu
ita vt lætabunda ac grata mente dec
Psal.15 Benedicã Dominum qui tribuit mihi
tellectũ. Quod quàm desiderabile
Psal.93 præclarũ, fatetur Propheta, dicens: B
tus homo quem tu erudieris domi
1.Ioã.2 de lege tua docueris eũ. Vnde & Sa
Ioannes Apostolus in prima sua epis
scribit purgatis huiusmodi fidelibus: In
ctio eius docet vos de omnibus.

Qualiter in via illuminatiua exercitare se debeat homo. Articulus IX.

SIquis vestrũ indiget sapiẽtia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter & dabitur ei. Postulet aũt in fide nihil hæsitans. Doctrina philosophi est, quòd actus actiuorũ sint in patiente disposito: & quod vnicuique competat agere secundum modum suæ naturæ atque potẽtiæ. Rursus, quòd sicut se habet visus vespertilionis ad lumen solis, sic intellectus humanus ad intuitum diuinorum, videlicet immaterialium substãtiarum, & maxime supersimplicissimi & prorsus incõprehensibilis Dei. Hinc & sacra scriptura &

mo

moderato, incauto, & pręsumptuoso diuinorũ scrutinio atq; intuitu nos coërcet p Salomonẽ dicens. Sicut qui mel comedit multum, non est ei bonũ, sic qui perscrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. Et in Ecclesiastico legitur, Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed quæ præcipit tibi deus, illa cogita semper. Veruntamen est quædã diuinorũ perscrutatio studiosa, moderata, humilis atq; auxilio gratiæ Dei innitens, quæ laudabilis est. De qua ait vir sanctus, Mirabilia testimonia tua, ideo scrutata est ea an. *Et denuo.* Da mihi intellectum, & scrutabor legẽ tuã. Et iterũ: Beati qui scrutantur testimonia eius. Itaq; sicut teste scriptura dulce lumẽ & delectabile est oculis videre solẽ, nihilominus figenti oculũ immoderate in solẽ visus obtũditur, reuerberatur ac læditur. Sic dulcis est veritas summa, & iucundũ cõtemplari æternũ totius luminis fontem, veruntamen immoderate, intimorate irreuerenter contemplari, scrutari, penetrare, præsumẽs, grauius excæcatur, deiicitur, vulneratur. Sic itáq; cõtemplari conemur, vt à veritate scripturę, à doctrina ecclesię nullatenus discedam⁹. Quod non obseruantes hæresiarchæ prauissimi, errauerũt & alios in errorem mi- 2. Tim. 3

serũt. Hinc iuxta præhabita exerci
illuminatiuæ præcedere debet exer
purgatiuæ: atque vt illustrissimus pa
doctor noster Ioãnes Cassianus te
actualis & ethica seu moralis sciẽtia
circa passionũ refrenationẽ versatur
ricã (id est, sapientalẽ diuinorũ cont
tionem) debet præire. Volens ergo
illuminatiua se exercere ab humili
cipiat, ita vt de propriis virib⁹, de n
ingenio, de acquisita sciẽtia nõ pr
Psal. 15 6 sed in dño sit spes eius & eius
Esai. 36 nitatur, quẽadmodũ per Esaiam docetur:
Quis ambulat in tenebris, & nõ est lumẽ
ei? Speret in nomine domini, & innitatur
super Deum suum. Deinde ab exteriori-
bus abstrahat mentem suam & eam recol
ligat, eius dispersiones & euagatiões ab
Dionys. ciẽdo. Sicque iuxta diuini Dionysii doc
mentum se cõuertat ad radium, superna
illustrationem optando, & pro ea orãd
seque ad dei cõsiderationem aut cõtem
plationem pro viribus eleuando. Et tu
Deus sublimis, qui sapiẽtię dux est & p
ceps totius illuminationis, videns dilig
tiam hominis fidelem, ac pium eius co
tum, manum applicabit ac porriget a
Sapie. 7 tricem, mentem per donũ sapientiæ
Esai. 58 strãdo prout Esaias asserit. Requiẽ

tibi domin⁹, & implebit splẽdoribus animã tuã. Ipse enim est sol sapiẽtiæ ac intelligẽtiæ: quo in anima resplendente ac radiãte, omnia mox clarescũt, venustãtur, trãquillãtur & exhilarãtur ĩ ea. Sicq; creatoris sui maiestatẽ immẽsam, pulchritudinẽ infinitã, sapiẽtiam, omnipotẽtiã, atq; beatitudinem, perfectionẽ & eminentiã prorsus interminabilem incipit intueri ac vehementissime admirari, iucunde cõspicere, feruenter diligere, eiq; intimè cõgaudere, & in ea ad horam quiescere. Sapiẽ. 5

Quid sit contemplatio & de speciebus ipsius. Articulus X.

ECce Deus magnus vincens scientiã nostrã. Ideo timebũt eum viri, & nõ audebũt cõtẽplari omnes qui sibi videntur esse sapiẽtes. Iob 35 Quemadmodũ libro de ciuitate Dei B. August. frequẽter fatetur: Intellectus est suprema vis animæ, idcirco in eius actu beatitudo est sita, sicut iã ante ex verbis patuit Christi dictis: August. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te verum Deum. Quod etiam decimo Ethicorum probat philosophus. Ioã. 17 Nec tamẽ in quocunq; intellect⁹ actu cõsistit fœlicitas, sed vt Aristoteles loquitur, in optima speculatione optimi speculabilis collocatur. Nã teste eodem, Beatitudo est optima actio Philo.

optimæ potẽtiæ ĩ optimo obiecto, q.
est. Hinc cõtẽplatio rite sic diffini-
Cõtem platio quid sit. Contẽplatio, est summæ deitatis atq;
fectuũ eius affectuosa prompta & sync-
cognitio. Nã primo ac principaliter ci
Deum versatur, Secũdario circa creat
respectũ eorũ ad Deũ: videlicet prout
eo fontaliter profluũt, gubernãtur, at
ad ipsũ finaliter ordinãtur. Quia sic D
est finis & ratio cõsiderationis eoru
quicquid ĩ eis cõsideratur & de eis co
scitur, ad omnipotẽtis notitiã & amo
gloriã & honorẽ refertur, qui fabricã vni-
uersi idcirco tã venustissime decorauit, tã
sapiẽter distinxit, tã ĩeffabiliter ordinauit,
tamq; mirãde in nihilo statuit ac firmauit
tãta magnitudine, multitudine, & virtute
compleuit mirificè: vt sua ĩ eis bonitas sa-
piẽtia & potestas resplẽdeãt, honorentur,
laudentur, formidẽtur ac diligantur. Hinc
scriptũ est. Vniuersa propter seipsum ope-
Prou. 15 ratus est dñs. Et iterum Salomõ, Omnia
Eccles. 3 (inquit) fecit deus vt timeatur. Itemque
Sapi. 13 alibi, A magnitudine, ait, speciei creatura
Esai. 32 poterit creator horũ cognoscibiliter vide-
ri. Et Esaias hortatur, Leuate in excelsum
oculos vestros & videte quis creauit hæc.
Denique cõtemplatio ista actus est do
sapientiæ, quæ inter septem dona spiritus
sancti

ſancti ſortitur primatũ,nec poteſt eſſe informis,quũ ſit affectiua & ſaporoſa diuinorũ notitia charitati inſeparabiliter iuncta,nec proprie contemplatio actus eſt ſapientię qualiſcũq;,ſed eius quæ perfectionẽ quandã includit, quæ promptè ac liberè procedit in actum. Ideo dictũ eſt, ꝙ cõtẽplatio eſt prompta ac facilis diuinorũ agnitio, quæ inſtar ignis celerrimè fertur in altum, & tranſcenſis creatis pertingit ad deum.Propterea ait Richardus, Contemplatio volatu libero quocũq; eam fert ſpiritus mira agilitate circunfertur.Contemplationem quoq; diffiniẽs, Contemplatio(inquit)eſt libera mentis perſpicacia in ſapiẽtiæ ſpectacula cũ admiratione ſuſpenſa. Vnde & Hugo de ſãcto Victore ſic eam diffinit, Cõtẽplatio eſt perſpicax & liber animi cõtuitus in res perſpiciẽdas vſquequaq; diffuſus. Poſtremo cõtẽplatio debet eſſe ſyncera cognitio,ne errori, paſſioni,aut culpæ mixta fœdetur,ſed certitudine ac ſplendore veritate valletur. Præterea huius cõtẽplationis ponit ſanctus Bernard. quatuor ſpecies. Prima eſt admiratio maieſtatis,dum ſcilicet in contemplatione diuinæ & increatæ ſublimitatis,& in cõtuitu incõprehẽſibilitatis diuinæ ſubſtãtiæ mẽs ipſa cum admiratione Bernar.

intenta est & suspensa. Secunda, est cõsideratio iudiciorũ dei. In quorũ cõsideratione dum se homo deficere cernit, cũ Apo-
Rom.11 stolo vociferat: O altitudo diuitiarũ sapientiæ & scientiæ dei, quã incomprehensibilia sunt iudicia eius. Tertia est inspectio beneficiorum Dei. Quarta consideratio
Esai.94 est promissorum ipsius: quæ nec oculus
1Cor.2 vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt.

De alia assignatione ac declaratione ... cierum contemplationis. Artic. XI.

Ephes.1 PAter gloriæ det vobis spiritum sapientiæ in agnitione eius. Quãuis species cõtẽplationis à diuersis diuersimode assignentur. Ista tamẽ quam modo inducam rationabilior cõuenientiorq; videtur. ... prima species contẽplationis est supernaturali, cõtemplatio adorandæ atq; altissimæ Trinitatis. Cuius cõtemplationem supernatur. ... appello, q̃a ex naturali ratione Trinitas personarũ in DEO nunquam ... hominib⁹ patuit, sed ex diuina reuelatione primo innotuit. Ad hãc itaq; cõtemplationis speciẽ pertinet intueri quẽdmodum in vero ac simplici deo sit æterna immaterialis, inuariabilis, actualissima ac superessentialis ... rissima generatio vt puta emanatio verbi æterni à patre summo, qui seipsum perfe-

cti-

ctè æternaliterq; cognoſcẽs ac intuẽs ſui ipſius cõceptũ & verbum internũ in ſe ꝓfert, ac gignit. Quod namq; in ſe & de ſe cognoſcit ac intuetur, hoc intra ſe loquitur ac producit. Et quoniã vnico actu itelligendi ſeipſum & omnia perfectè intelligit: idcirco vna ꝓlatione interna, ſeu generatióe mẽtali ſeipſum & cũcta pleniſſimè intra ſe exprimit, & vnicũ dũtaxat verbũ gignit, quod eſt eius perfecta ac naturalis imago, ſplendor ac filius, omniumq; creaturarũ exẽplar, idea & ratio, atque totius vniuerſi forma archetypa in mẽte diuina. De quo Augu. Qui negat, ait, mũdũ archetypũ, negat & dei filium. Hinc ĩ verbo iſto æterno tota patris natura reſplendet totaq; eius maieſtas ac ꝑfectio repræſentatur in eo. Idcirco vera deitas cõtinetur atque conſiſtit in eo. Vnde quĩtodecimo de Tri. aſſerit Augu. Pater tanquam ſeipſum dicens genuit verbũ ſibi æquale. Amplius hanc cõtemplatiõis ſpeciem pertinet intueri quemadmodum pater & filius ſe inuicem intuentes, volẽtes, ac mutuo incõprehenſibiliter ac ſuperſuauiſſime cõplacentes, producunt & intra ſe ſpirant vnum increatum plenum ac infinitũ amorem propriæ amabilitati proportionatum, qui eſt amor & nexus oſcu-

lumque

lumq; amborũ. Quemadmodum enim verbũ est emanatio intellectus: sic amor est amanatio volũtatis. Rursus spectat ad hanc speciẽ contẽplari quã verè super-beatissima ac superdelitiosissima huius a. tissimæ Trinitatis sit vita, quemadmodũ hę superuenerabiles, supersublimes, ac persanctæ personę se mutuo intueãtur intuitione penitus cõprehẽsiua, iucundissima & æterna, se inuicem quoque diligũt amore superardẽtissimo & immẽso, sicq; mutuo perfectè ac supergaudiose complacent, atq; seinuicẽ superfœlicissimè pfruantur, & qualiter sit in eis plena cõmunio superiucunda diffusio, cõsistẽtia supergloriosissima & æterna. Ecce hæc omnia humiliter ac syncerè, quietè & amorose sunt contemplanda cum præcordialissima congratulatione tam infinitæ beatitudinis & excellẽciæ trinitatis superexaltatæ ac adorandæ. Præterea causæ seu rationes amoris sunt cognitio, bonitas, similitudo, propinquitas, vnio, cõmunio, beneficẽtia, & præuia seu alterna dilectio. Quùmq; oẽs hæ rationes in superessentiali & consubstãtiali trinitate perfectissimè prorsus cõsistant. Siquidem vnaquæq; earũ aliam quãlibet omnino perfectè ac comprehensiuè cognoscit. Quælibet quoqe earũ ei bon

bonitatis immensæ: estque ĩter eas plena similitudo ac sũma propinquitas, quia secũda earũ emanat à prima, videlicet filius à patre, & tertia ab vtraq; vtpote spiritus sanctus à patre ac filio. Inseparabiles quoque sunt, quia cõsubstantiales. Vnaquæq; alteri se totã cõmunicat, & filius à patre infinitum bonum accepit, plenitudinem deitatis, quemadmodũ ipse protestatur: Pater quod dedit mihi maius omnibus est (diuina scilicet essentia.) Vnde ibidem subiungit: Ego & pater vnum sumus. Et hoc ipsum bonũ immensũ à patre ac filio accepit spiritus sanctus patri & filio verissime cõsubstantialis, coæternus & coæqualis. Vnaquæq; demum earum scit se ab alia infinita dilectione amari. Hinc cõstat, quod inter eas sit prorsus superæstuãtissima & immensa dilectio. Secunda species cõtemplationis est verę ac simplicissimæ deitatis speculatio naturalis. Et hãc nomino naturalem: nõ quod naturalis ac acquisitæ sapiẽtiæ sit actus, aut sine charitate & gratia queat haberi: sed quoniã ea de deo cõspectat, quæ per naturalem possunt rationẽ cognosci: vt quod deus sit ẽs primũ, æternũ, incausatum independens, perfectum, infinitum, immateriale, simplicissimũ, adorandum, prima causa omniũ guber

Ioã. 10

Rom.1 gubernatiua. Vnde affirmat Apost. Inui-
bilia dei per ea quæ facta sunt conspiciũ
sempiterna quoque eius virtus & diuini-
tas. Itaque ad hanc speciẽ pertinet cõtẽ-
plari, quemadmodum deus sit bonitas p-
ra, veritas sempiterna, vnitas simplicissi-
ma, purus actus, omnipotens virtus, sa-
ctitas exemplaris, sapientia æternalis, c-
sa & ratio omnium idealis, esse purum
se subsistens ac separatum vniuersorũ
cipiũ, prima omnis rectitudinis omni-
iustitiæ, veritatis & virtutis regula & m-
sura, ẽs a quo est omnis nobilitas, omnis
pulchritudo, omnis felicitas ac dulcedo,
omnis pietas & iustitia. summa charitas,
plena libertas omnisque perfectio ab que
omni mensura ac fine & prorsus impartial
sime: ita vt omnia ista sint vnum vnitaq;
in deo, scilicet simplicissimũ ac superdiuisi
mũ eius esse tam infinite incomprehensibi-
literq; perfectũ, vt omnia ista in se simpli-
cissime ac supereminentissime cõprehen
dat. Hæc omnia de deo excelso ac glorio
so lympide, amorose, & cõgratulatoriẽ cõ
templari ad hanc secundam cõtẽplatio-
nis speciem attinet. Tertia cõtẽplationis
species est speculatio humanitatis Chri-
vtputa qualiter ipsa à vero æterno hypo
statice sit assũpta, atq; ĩ increato esse eius
p-

personali supposita: & qualiter in eodē
pūcto, quo ex purissimis virginis glorio
sæ sanguinibus corpus Christi à spiritu
sancto formatū est, aīa quoq; eius creata
sit cordiq; vnita & vtrūq; simul à verbo
assumptū. Quomodo item eodē momen
to anima Christi oī gratia, virtute, dono,
fructu & beatitudinibus fuerit adimpleta
ac speciosissimè perornata, lumine quoq;
gloriæ ac beatifica visione præ omnibus
sanctis ineffabiliter decorata, impleta ac su Lucæ. 2
blimata. Insuper ad hāc speciē pertinet cō Matt. 2
templari, quemadmodū ex virgine natus Luca 2
sit Christus, circūcisus, adoratus à Magis Mat. 11
præsentatus in tēplo: ac cætera oīa quæ
de ipso euangelica narrat historia: puta
qualiter in mundo hoc in omni humilita
te, paupertate, patientia, mānsuetudine, cha
ritate sit conuersatus, quāta sustinuit, quo
modo genus humanum redemit, quanta
miracula fecit, quomodo resurrexit, ap- Matt. 15
paruit & ascendit. Quarta species cōtēpla Luc. 24
tionis est cōsideratio munerū gratiæ dei, Actu. 1
scilicet supernaturalium ac gratuitorum
beneficiorum & donorum ipsius: vt sunt
virtutes infusæ, sacramenta ecclesiæ, diuer
saque dona gratiæ gratum facientis ac
gratiæ gratis datæ, donaque gloriæ & om
nis illa beatitudo cœlestis. Quinta species
est

est speculatio donorum naturæ, id est, naturalium omniũ, ad quam speciem spectat cõsideratio ordinis vniuersi, & omnium separatarũ substantiarũ seu supernorum spirituũ atque cœlestium corporum ac elementorum, omniũq; mixtorũ, potissimum hominis? In quibus omnibus creatoris bonitas, sapientia ac omnipotentia gloriose resplendet, & honoranda, formidabilis amabilisque monstratur. Hæc solum breuissime tango. Nam alibi (in tractatu scilicet de contemplatione) plenius inde conscriptum.

Quid sit vita vnitiua seu perfectiua.
Articulus XII.

Ioan. 17 PAter iuste, notum feci hominibus nomen tuum: vt dilectio tua in eis sit, & ego in ipsis. In his verbis innuit Christus, cognitionẽ ad amorẽ referri, & sine eo informẽ. Porro præinducta triplicis viæ

Diony. distinctio ex verbis diuini Dion. sumpta videtʳ. Ipse siquidẽ lib. de angelica hierarchia ponit tres actiones hierarchias in angelis sanctis: videlicet purgationem, illuminationẽ & perfectionẽ. In libro quoq; ecclesiasticæ hierarchiæ docet, quẽadmodum quidam ordo est purgatiuus: quidã illuminatiuus, quidã pfectiuus. Atqui angeli purgari dicũtur, nõ vtiq; ab immundicia

ditia culpæ, sed à hierarchicæ lucis mino ratione. Illuminari quoque ac pfici asseruntur, non quod in beatifica diuinæ con templatione essentiæ crescant aut in summi boni amore beatificam visionē consequēte proficiant, aut amplius inflammētur. Nequaquā enim in essentiali pr[illegible]mio sortiūt augmentū, sed sunt omnino, quò ad illud in termino: sed ī diuinorū cognitione effectuū atque in dilectione illam concomitante suscipiunt incrementū & in accidentali proficiunt præmio, Et hoc vsq; ad finalis cōsummationē iudicij. Sic que intelligendū est q; septimo angelicæ hierarchię capitulo diuinassim⁹ ac sacratissimus Dion. loquitur: Seraphim, inquiēs, ad diuini caliditatē amoris, inferiores mētes angelicas, quātū possibile est, incēdūt Cherubin quoque datæ sibi sapientię cōmunione mentes cœlestes se inferiores copiose illustrāt. Porro ī ecclesiastica hierarchia purgatio, illuminatio, & pfectio aliter inueniuntur. Quoniā viatores à culpis quotidie emundari, in Dei cognitiōe & eius amore pficere indigēt. Et primo quidē oportet à culpa purgari, deinde illuminari & veritatē cognoscere. Tertiò, pfici, id est, amore accēdi, atq; per hoc deo nostræ salutis authori vniri. Veruntamen Idem

ſicut in angelis, ſanctis pręťacti tres acti-
hierarchici reipſa coincidũt (ſiquidẽ p
hoc quod vnus illuminat aliũ, à minora
tione lucis purgat eundem, & in amor
ipſum ſuccendit) ſic in hominibus præ
ctarum trium viarum vna aliam ſecun
aliquem gradũ cõprehendit atque inc
dit: quoniam via vnitiua purgatiuam
minatiuamque prętſupponit, nec ſine
minatione cõtingit deo vniri, amore
ci aut charitate affici. Cõformiter vi
minatina vnitiuã quodãmodo cõpre
dit: quoniam diuinorũ cognitio nec co
templatio nec illuminatio propriè dicta
patur, niſi dilectiõis affectu formetur ac
perficiatur. Sic & via purgatiua aliquid ha-
bet admixtũ de via illuminatiua & perfe
ctiua, quoniã ſine veræ ſapiẽtiæ directio
ne, charitate, & gratia, nemo purgatur à
culpa, nec paſsiones reformat. Itaque vi
pfectiua ſeu vnitiua eſt ſtudiũ, occupatio
ſeu actio ad ſynceriſſimæ charitatis ardo
rem, ad deitatis ecſtaticũ flammigerũque
amorem ad myſticę ſapientiæ æſtuanti
ſimũ, quietiſſimum ac ſecretiſſimum te
dens intuitum. Cõſiſtit nãque hæc via
hoc, vt ex cõtẽplatione dei per negatio
mẽs diuino amore tota accẽdat, & ve
ignea atq; ſeraphica afficiat, ſicq; ſep
& cum

& cuncta creata relinquens, transcendens ac obliuiscens, superincõprehẽsibili deo tanquam prorsus ignoto, per hierarchicę lucis illapsum, per occultissimę inspectionis alloquium, per supersplendentẽ caliginem ac sapientissimam ignorantiã vniatur, prout hoc infra elucidabitur.

De duplici deitatatis cõtẽplatiõe, & qđ sit mystica theologia. *Artic.* XIII.

Terribilis dominus & magnus vehementer & omnipotens super omnia opera sua. Quis vidit eũ & enarrabit? & qs magnificabit eũ sicuti est à principio? Eccle.14

Quemadmodũ primo de diuinis nominibus capitulo diuinus Dionys. loquitur, duplici via ad dei cognitionẽ ex creaturis procedimus. Prima est via positiõis seu affirmationis, dum quicquid bonitatis perfectionis ac eminentiæ reperitur in creaturis. Deo tãquã omniũ primo & effectiuo principio excellẽtissime, oĩ perfectione seclusa, adscribim⁹. Secũda est via ablationis seu abnegationis. Dum quicquid ĩ entib⁹ inuenitur creatis negamus de deo tanquã de superexaltato, superessentiali, & superincomprehensibili, qui nec genere, specie, nec aliquo vniuoco cõuenit cũ creatis, nec ei aliquid cõpetit prout nos comprehendere id valeamus. Hinc tertio Diony.

mistycæ theologiæ capitulo sanctus Dionysius: Hoc (inquit) est deum vere cognoscere supersubstantialē supersubstantialiter per omnium entiū ablationem laudare. Deniq; contēplatio ista dei p negationē sublimior atq; perfectior est quàm contēplatio eius per positionē. Quia in ista per negationem infinita excellētia & supersubstantialis maiestas ipsius clarius, acutius atque profūdius cernitur quàm in illa. Praeterea secundo de diuinis nominibus capitulo magnus Dion. ait. Negationes in diuinis sunt propriæ, id est, proprie ac verè dictæ. Affirmationes autem [illegible] incōpactæ, hoc est, incōuenientes: nō cohærentes nec propriæ. Cū equidem à deitatis plena cognitiōe in infinitū deficiat mens omnis creata: quo in hac vita cuius deo plus appropinquat, quo abūdantius illustratur, quo summo enti nullam causam habēti æterno & indepēdenti magis unitur acutiusq; infigitur, eo ipsius incōprehensibilitatē, inaccessibilitatem, infinitatem quoq; supertranscendentiā lympidius contēplatur. Quūq; in apice mentis fuerit propinquissime & immediate, put in hac vita per creatā lucē ac speciem fieri potest unita, infixa, intenta, immersa sit in [illegible] da ignorātia eius, quo ad aliqd est [illegible]

Diony.

Idem.

Sed hoc eſt ei videre & contemplari, incomprehenſibilitatem eius clariſsimò intueri. Et hæc contemplatio, qua deus per omnium negationem cōſpicitur, myſtica theologia vocaẽ, quæ eſt interna ac abditiſsima mentis cum deo loquutio, atque caliginis (hoc eſt diuinæ ſuperſplendidiſſimę ac ĩpenetrabilis & inuiſibilis lucis) per ignorantiam quandam intuitio amoroſa. Quę, vt quidã eam diffiniũt, eſt anagogica ſeu ſuperductiua motio, eleuatio: ſeu defixio mentis in deũ per purũ feruidámque amorem. Eſtque experimentalis cognitio dei per vnitũ amplexũ amoris ſeu ſapida deitatis notitia dum ei ſupremus affectiuè apex per amorẽ vnitur ardẽtẽ. Poſtremo hæc myſtica theologia, ſeu vnitiua ſapientia realiter eſt ipſum ſapientiæ donũ: nempe ſapientia illa quę ĩter ſeptem dona ſpiritus ſancti primũ eſt atque digniſsimũ? quæ eſt habitus ſupernaturalis infuſus dei per guſtũ internum cognoſcitiuus, ꝑ quã mens bene de deo ſentit ac iudicat per connaturalitatem & cõformitatẽ affectus ad ipſum, ſeu ꝑ mẽtalem ſaporem. Cuius ſapiẽtiæ triplex eſt gradus. Et ipſa ſecundũ gradũ ſuũ ſupremũ, quo ineſt viris heroicis ac ꝑfectis, efficiẽs eos quaſi cõſiliarios ac ſecretarios

oipotẽtis ac superſapiẽtiſsimi cre[illegible]
eſt ſapiẽtia vnitiua aç myſtica theo[illegible]

Quod duobus modis ad myſtice [illegible] gia viſionem, ecſtaticumq́ue amo[illegible] tiſſimam caliginis intuitionem, ſeu [illegible] plationem praefatam, per omnium ab[illegible] nem anima perducatur.

Articulus XIII.

Hier. 23 FActus ſum quaſi vir ebrius, & [illegible] homo madidus vino, a facie do[illegible] à facie verborum ſanctorum eius. [illegible] prætacta DEI contemplatio amor[illegible] miſtica quæ & raptum facit [illegible] ſit nobiliſſima atq; altiſſima [illegible] ma ac diuiniſſima oper[illegible] ipſam exigitur precipua abſtractio men-tis ab exterioribus, ac ſũma recollectio [illegible] cius in ſe, [illegible] ſimplificatio ſui in DEO p[illegible] riſſima: quatenus nullo inordinato a[illegible] ctu nulla cõſideratione circa creata nu[illegible] occupatiõe diſtractiua ĩpediatur aut [illegible] trahatur à ſũmo & increato obiecto. [illegible] que ad hãc vnitiuæ ſapiẽtię myſticã cõ[illegible] platione vno modo pertingit homo [illegible] ipſum excitãdo ac diſponendo ad eã, [illegible] abſtractionem præfatam per recol[illegible] nem & ſimplificationem, per oration[illegible] meditationẽ atque conſiderationẽ [illegible] quæ diuinæ dilectionis feruorẽ mag[illegible]

uocare ac parere solent in animo donec apex voluntatis valide accendatur ac purè afficiatur in deo, sicque vertex intelligētię desuper illustretur ad contemplādū modo prætacto. Denique hūc modū eiusque practicā diuinus Dionys. primo misticę theologiæ docēs capitu. Tu (inquit) Timothæe clarissime, intētissima cōtuendis spectaculis mysticis exercitatiōe, & sensus linque & intellectuales operatiōes & sensibilia & intelligibilia oīa, & quæ non sunt, & quę sunt omnia, vt illi iūgaris qui super omnem substantiā omnēque scientiā est ignote pro viribus teipsum intēde. Hæc ille. Alio modo ad contemplationē istā pertingit homo absq; suo conamine ac præparatione prædicta: dū scilicet misericordissimè desup præuenitur atque diuinitus fortiter illustratur, valide inflammatur gratiosissime præoccupatꝰ ac mirabiliter nimis perstringitur, in tātum vt etiā resistere nequeat. & quāuis velit non possit effugere, gratia prædominā̄te ipsi naturæ nō violenter, sed conuenientissime. Et primꝰ modus solet esse laboriosus hic verò est facillimus. Hinc beatus ait Ber. Quidam trahuntur qui dicere possunt. Trahe me post te. Alij ducuntur, qui dicūt: Introduxit me rex in cellā vinariā. Bernar. Cant. 1 Cant. 2

Alij rapiũtur Et primi quidem felices, sed feliciores, qui in patiẽtia sua possident animas suas. Secũdi feliciores: quia ex voluntate sua domino confitentur. Tertij felicissimi, qui in profundissima dei misericordia quasi quodãmodo sepulta iam arbitrij potestate, in diuitias gloriæ in impetu ardoris rapiuntur, qui spreto ipso rationis ac sensuum vsu. nõ ascensoriis gradibus sed inopinatis excessibus auolare intendũ per cõtemplationẽ ad superstantem deum altissimũ solent. Horũ vnus fuit deuotissimus frater ille Rogerus ordinis sancti Francisci. qui dixit, Facillimum est hominem rapi & mente eleuari ...

Lec.21 Psal.27 Rogerus

Nam scio, inquit, hominem qui ... raptus fuit ĩ vno matutino, & homo iste infinities resistit raptui, & aliquando tãtam vim oportet eum facere, vt recedat à deo suo & fugiat, quantũ alius facit vt appropinquet. Hæc aũt protulit de seipso. Vnde & rursus testatus est. intantum se deus animæ meæ cõmunicat, vt prę nimia dulcedine cũ nõ valeam sustinere, sed cõpellor dicere & clamare: Domine recede a me, quia nõ possum sustinere multitudinem dulcedinis tuę. Talis fuit Et sanctus

Egidius ille frater Egidius. vnus ex primis Francisci sanctissimi sociis. De quo Bonauẽtura scribit:

scribit, quod toties vidit eum raptũ, vt inter homines vitam angelicam ducere videtur, beatissimus quoq; abbas Sisois, de quo in vitis patrum refertur, quod quãdo in oratione manus extendit, statim eas retraxit, ne raperetur, alioquin protinus rapiebatur. Ecce quam infinita & admiranda est gratia dei in quibusdam suis electis misericordiç suæ vasis. Vere sicut ait Saluator: Spiritus vbi vult spirat: & incircũscriptibilis misericõrdia ac opulẽtia DEI nullis terminis clauditur, nullis legibus coarctatũ: sed vbi quãdo & quãtũ & quali terei placet, liberrimè ac misericordissimè se diffundit, atq; plus interim etiã offert, plus influit quã homo fragilis queat sufferre. Quod sanctus ille Effrem experiens in seipso in suis orationibus ac meditationibus consueuit clamare, domine continua vndas gratiæ tuæ.

Abbas Sisois

Ioan. 3

De sua Ioard. ute diuino ac deificante amore ad & in initium, ad mysticã contemplationẽ pertinente, atque priuati amoris extirpatione.

Articulus XV.

Pone me vt signaculũ super cor tuũ quia fortis est vt mors dilectio. Cum tãta sit omnipotẽtis ac superpiissimi creatoris ad hõines dilectio atq; dignatio, vt

Cant. 8

 ipse

Prou. 8 ipse per Salomonē testetur. Delitiæ meæ
esse cū filiis hominū Et item per Hiere
Hiere. 3 miā: Quis est iste qui applicet cor suū vt
appropinquet mihi. Quibus verbis doce
mur, quātū deus naturaliter omniquaq;
bonus nostrā optet salutem, quā paratus
sit nobis gratiarū suarū donare charisma
ta quam libenter velit esse nobiscum: in
ter nos cōmorari. imo & *habitare* in no
bis. dummodo nos ipsi obicem nō pona
mus dummodo corda nostra præparare
Iob. 14 & applicare curamus, quod in *nobis* est
faciēdo Hinc etenim apud Iob *asseritur*.
Apoc. 3 Si dixerit homo ad deum cor *suum* ...
tum illius & flatū ad se, trahet. *Et Ch.* ...
Ego sto (inquit) ad hostium & pulso, si q̄s
aperuerit mihi ianuam & audierit vocē
meā, intrabo ad illum & cœnabo cum eo
& ipse mecū. Porro per nullam virtutem
tam directè ac intime tam valenter. pure
& immediate applicat & cōiungit, homo
cor suū deo, sicut per charitatem quę mē
tem amantis spiritaliter aperit, capacēq;
facit amāti. Cum ergo per vnitiuæ ac my
sticæ sapientiæ contemplationem altissi
ma mēs humana DEO propinquissime,
quantū in hac fieri valet vita, iungatur ac
infigatur, imo in ipsum absorbeat atque
supernis fulgoribus, sacris ardorib[9], cha

rism a

rismatibúsque diuinis abūdantissimè per fūdatur, ditetur adimpleatur. hinc sancti doctores fatētur, quod hæc mystica visio per diuinum præferuidum fiat amorem, ita vt purus ac æstuans amor dei ad hanc contemplatiuam ac mysticam cōtemplationē immediatè ac summè disponat: vtpote actualis syncera & feruens ad deum affectio, quæ mentem aperit sponso cœlesti ac influentijs, coruscationibus fœcūdationibus atque amplexibus eius. Prætereà amor iste diuinus ut purus ac feruidus esse nequit, nisi priuato amore prorsus euulso. Etenim amor priuatus, q dicitur amor sui crescens vsq; ad cōtemptum dei, efficit hominem seruū ac membrum diaboli ciuémq; Babylonis, id est ecclesiæ malignantium. Porro amor Dei crescens vsq; ad contemptū, sui cōstituit hominem ciuem sanctorū membrum ac militē Christi, amicū filiúmq; altissimi. Hi duo amores (quorū vnus origo est omnis peccati: & alter fons omnis operis boni) tibi inuicem sunt cōtrarij. Et quāto quis plus crescit in vno, tāto amplius decrescit in alio ita vt sicut venenū amoris diuini est amor priuat9, sic priuati amoris minoratio diuini est amoris profectio, priuati siquidem amoris vera euulsio, diuini amoris est perfectio.

Augusti.

Psal. 11

fectio. Præterea qd sit vter hic amor, breuiter tãgã. Amor igitur priuatus vocatur, quo quis diligit se in se, non in domino deo, volens videlicet ac cupiens sibi, quæ ei in se secundum propriam inclinationé & affectionem sunt delectabilia, vtilia aut honesta. Ex quo quidẽ amore mox oriuntur cõcupiscentia carnis, auaritia, põpa, ambitio, atq; vniuersa mẽtis ac corporis inquinamenta. Amor vero dei, quæ charitas appellatur, est quo deũ sup omnia toto corde diligimus, & nos ipsos in deo, videlicet ordinatè secũdum exigentiam vltimi finis nostri volẽdo appetendo; nobis quę animab. nostris verè expedit ad cõplacendum proprio creatori, ad proficiendũ in charitate & gratia eius, ac omni virtute, ad obtinendum beatitudinem cõsummatam. Sicq; ex isto procedit amore gloriatio in aduersis, castigatio carnis, custodia cordis, humiliatio mẽtis despectio terrenorũ, desideriũ ęternorũ, & omnis actus virtutũ. Cúmq; amor priuat⁹ omniũ radix sit vitiorũ, constat q̃ eo euulso cũcta eradicentur peccata. Quo facto insunt cordi interna mũdicia & charitas Dei pura, fortis, fixa ac feruida. Sicque ad omne bonũ, & illuminationes altissimas ac frequẽtes & quasi continuas, ad inflãmatio

Deut. 6

mationes æstuãtissimas, ad trãsformatio- nẽ deificã, ad raptũ & extasim ad exerci tatio ̃ẽ secretissima traquillationẽ dulcis simã, imo ad vitã Angelis ꝓximã est animatũ disposita, statq; velut in cõtactu cõti nuo solis æterni, solis iustitiæ, solis sapien tiæ infinitę, vt exuberãtissimè ac indesinã ter illustretur, caleflat, penetretur, impleatur, ac inundetur ab illo, & instar speculi tersi, peruij & politi luminosi atq; clarissimo obiecta substrata ac applicata est sup lucidissimo soli immenso. Idcirco nõ cessat sol ille liberalissimus stilicidia gratiæ, fluẽtia sapientiæ, charitatis scintillas in illã diffundere. Deniq; amor dei purus cẽsetur, dũ ipsum nõ proprij intuitu cõmodi, neq; mercedis cupidine, sed ob infinitã ipsius bonitatẽ & amabilitatẽ diligimus Psal. 15. sicut & ipse dilexit nos nõ ob suam vtilitatẽ, qui bonorũ nostrorum nõ eget: sed vt suę bonitatis ac fœlicitatis simꝰ pticipes ad ipsius gloriã ac honorẽ. Insuper quũ amare sit alicui bonũ velle, & deus excelsus ac sanctꝰ sit bonitas ĩterminata omni for miter simpliciterq; pfecta, non possumus ipsum magis amare, nisi cũ pręcordiali affectu ac cõplacentia gratulabũda volẽdo & fauendo ei, quod ipse habet & est: puta bonitatẽ, sapientiã, pulchritudinẽ, opulẽ-

tiam,

tiam, omnipotentiā, beatitudinē & perfectionem suam omnifariā ac immēsam. Deinde præcordialiter affectādo, vt ipse creator ac dominus vniuersorum ab vniuersis decenti ac debito modo colatur, honoretur, diligatur ac formidetur: ita vt nosipsi imprimis id totis viribus peragamus: & alios ad id quantū possumus inducamus. Ita in dei amore modo prætacto perfectus, nihil sui relinquit sibimetipsi: sed totū se deo impēdit, ipsum toto posse colēdo, totis præcordiis cupiēdo, toto feruore amādo, ad eius honorē, laudem ac gloriam omnia referendo vehemētissimè cupiēdo bonum cōmune, vniuersorū salutem, quatenus Deus in omnibus atq; ab omnib' debite honoretur. Idcirco de eius iniuriis & offensis, de pereūtium ingratitudinibus, vitiis ac perditionibus intimè cōtristatur. De honorificentia verò dei & reformatione lapsorū operibúsque iustorū, & emendatione errantiū summe lætatur, gratias agit, pro omnibus intercedat, & totus in bonitatis affectū, in zelū iustitiæ, in ignē amoris cōuertitur, resoluitur, transformatur. Propter quod iugiter sursū mouetur ad vnionem, ad amplexum, ad mysticam visionem erigitur.

De mystica, flammigera, anagogica, & trans

trans

transformatiua contemplatione.

Articulus XVI.

IN manibus Deus abſcõdit lucẽ & præcipit ei vt rurſus adueniat. Annũciat de eo dilecto quod poſſeſsio eius ſit. & ad eã poſsit aſcendere. Incõprehẽſibilis de⁹ omnipotens & ſuperliberrimus deus (qui cuius vult miſeretur, & clemens eſt in quẽ ei placuerit, à quo nõ eſt appellare aut ſubterfugere, cui nullus valet reſiſtere, cui nemo dicere põt, cur ita facis?) quos vult illuminat & inflãmat, præuenit, immutat, cõuertit, ac ditat: qui & interdum nondũ paratos repente miſericordiſsime vertit, quocunque voluerit afficit, & ad gratiam illuminationis ſupernę ac contemplationis theoricę perducit altiſsimam, vt patet in Paulo Apoſtolo, quem ad Chriſtianorũ perſecutionem graſſantem conuertit in via rapuitq́; ad contemplandum ſublimia atque ad audiendũ verba arcana, qui etiã puſillos ac imperfectos, imo & quoſdam adhuc mũdanos volens ſic allicere, ad altiora ac ſpiritaliora prouehere, nonnunquam gratia cõtemplationis, ſuauitate internæ cõſolationis ad horulam tãgit perfundit ac recreat, genus ſeruorũ ponens quaſi ad mẽſam filiorũ. Hic DEVS ſublimis cũ viderit mentem hominis ſpiritalis

Iob 36
Rom. 9
Iob 11
Actu. 9
Eſaię. 21

zelo

zelo iustitię penetratã charitate fra-
gerã, puritate ac omni virtute fulcitã,
diuina fortiter respirãtẽ, mox dignan-
me, exuberantissime, amorose ac fructuosis-
tissime ei occurrit, succurrit, cooperatur,
seq; ei cõicat, manifestat infundit, eã
eleuat, intra se rapit, deosculat, amplectitur,
atque se ei intuendũ, gustandũ fruendum
offert ac exhibet, habetque cõplacentiam
magnam in ea, & tanquam amicam
Iob. 36. ac sponsam apprehendit, fœcũdat, &
astringit, eandẽ lucem quoque quam ab-
scõdit in manibus, quam in manibus suis
tenet absconsam, ei propalat ad
horulam, prout sibi omnium
simo moderatori placuerit. Verum ut hęc
clarius intelligãtur man⁹ Dei sunt sapien
tia & potestas, iustitia, clemẽtia & volun-
tas ipsius. Quæ sunt principia operatiõis
diuinæ ad extra. In his manib⁹ Deus om
nipotens lucẽ abscõdit: quia tam lucẽ gra
tiæ quã lumẽ gloriæ in sua habet ac con-
tinet potestate, & iuxta sapientiæ suæ cẽsu
rã iuxta omnipotentiæ suę arbitriũ, iuxta
voluntatis suæ propositũ lumẽ gratiæ ab
scõdit & pãdit, retinet & effundit, aufert
ac reddit. Ideo dicitur: Præcipit ei (vide-
Eodem. cet lumini gratię) vt rursus adueniat. Quo-
niam lumẽ hoc indignis celatũ aut pec-

ti subtractum, Deo iubente iterum aduenit ac infunditur pœnitēti, & augetur feruenter amāti, atq; ostēditur cōtēplāti. In quo lucis huius reditu annūtiat Deus per alloquutionē internam dilecto (homini bono scilicet cū quo tam gratiose operari dignatur) ꝙ lux ista possessio eius sit ita, vt eam possit stabiliter possidere, & si ad horā amiserit eam, ad eā rursus recuperandā possit ascēdere, & ꝑ eā ad lumen gloriæ peruenire. Insuper lucē cōtēplationis theoricæ ac mysticæ radiū visionis tenens Deus in manibus, eandē lucem pulcherrimè radiantē ad libitū suum menti purgatæ nūc pandit & influit nunc retrahit & abscōdit. Sicq; lux ista venustissima ad tenentis Dei arbitriū latet ac patet & nūc copiosius clariúsq; infulgēs, nūc minus, Quúmq; hanc lucē omnipotens mēti ostēderit, mox mole magnitudinis suæ actualitate & excellentia maiestatis, ꝑfectiōis ac luciditatis suæ immensæ mentē in momēto, in ictu oculi, ī pūcto sic dulciter, non violenter vincit & opprimit, vt ipsa defluat, atq; deficiat à seipsa, & victa amore ac stupēs prę admiratiōe eius quā cōtemplamur maiestatis ac claritatis immensæ, prę deitatis quā cernit delitiosissima serenitate: nesciat de seipsa. Si quidem

repente tam valide illustratur ac i[...]tur, vt prorsus succumbens vires &[...] corporales amittat. Tũc mẽs in ina[...] lucis secretũ inducta, in infinitę [...]so demergitur, in æternæ fœlicitatis [...]no rapta deperditur, in amoris ign[...] mẽsi reuoluta cõburitur, atq; in [...]stissimę ac superplanissimę solitudini pertrãsibili, & immensa amplitudine [...]rissime errat, fœliciter deuiat, Perde[...] seipsam: nesciens vbi vel quando. V[...] in hac intuitione trãquillissima acc[...]bica mens humana, vt plurimum [...] defigitur, sed Deus lucem quã [...] infudit, retrahit & abscondit in manibus atque post modicũ denuo præcipit ei, vt [...] menti adueniens oriatur, maiori [...] quam cum claritate quàm ante. Qua luce menti fulgente mens iterum intus [...] deficit ignescit alteratur, miratur o[...] tur, deficit. Túncq; Deus amanti [...] mensæ annuntiat de ea (hoc est, de luce ista quam paulò ante abscondit in manibus) electo ac dilecto (feruido scilicet a[...] matori) quod possessio eius sit: eo quod ipse cuncta carnalia & caduca aspernat. præter Deum & extra eum concupi[...] ideóque Deo suffragante ad eam po[...] ascendere, ita vt in ea crescens quoti[...]

tand.

tandē loci fontali suauissimo Deo beatifi ce stet intentus, fruitiue vnitus, amorose æternaliterq; immersus. Denique quoniā ista tam supernaturalis eleuatio mētis, tā admirāda & alta contēplatio, nobilitatio, ac deificatio eius, signū ac opus est infinitæ dignationis ac magnæ dilectionis Dei ad eā, idcirco post verba preallegata protin⁹ subditur Super hoc expauit cor meū, & emotum est de loco suo. Etenim in hac profundissima cōtemplatione gratia Dei præueniens ac pertransiens, sensum perstringit amantis, & eripit eum illi, infigitque sibi, atq; vt horū expertus ait sanctus Bernar. Rapit eum in diē qui est à tumultu rerū ad gaudia silentij, hoc est in splendorem clarissimum lucis supremę: in quo ab omni profluuio desideriorū carnaliū, inquietorum phantasmatū, fluctuantium cogitationū suauiter conquiescit obdormiens in dilecto. Sicque pro modulo suo ad momentū & punctum idipsum ostenditur ei videndū sicuti est. Inter hæc nanque Deus efficit ipsum in idipsum, vt sic ipse pro modulo suo sicut & illud est. Tūc plerūque in osculo patris & filij medium inuenit se contemplator huiusmodi. Postremo de hac re satis profundè scribit in libro de perfectiōe filiorū Dei, iuxta ex-

Iob 15

Bernar.

1. Ioan. 3

perientiã suã, Ioãnes Ruisbrochius inter
cætera, dicens: Oportebit nos fũdare vit
nostrã supra infinitæ profunditatis abys-
sum. Et ita poterimus in amorẽ æternali-
ter mergi, atq; à nobis in ipsam imperscru-
tabilem ꝓfunditatẽ demergi. Et in eo
amore modo carẽte palpabimus & à no-
bis deuiabim⁹, & ipse nos ducet ac perfi-
cet in immẽsam & incõprehensam amo-
ris dei amplitudinem. In quo quidem
fluemus & à nobis deducimus in igno-
delitias opulẽtiæ ac bonitatis diuinæ:
quib⁹ liquebimus & deliquebimus, & pro-
fundabimur & deprofundabimur in glo-
riam Dei. Hæc & alia multa scribit, quæ
pie ac sapienter sunt intelligẽda, ne fiant
alicui erroris occasio. Clarè siquidẽ nõ
ab expertis nequeunt intelligi.

*De diuersis effectibus spõsi cælestis in an-
ma contemplatiua heroica amorosa, & de
actibus ac gradibus charitatis ardẽtissimæ
ac perfectæ.*

Articulus XVII.

Psal.30 QVàm magna multitudo dulcedinis
tuæ domine, quàm abscõdisti ti-
Dionys. mẽtibus te. Sicut diuinus loquitur Diony-
si⁹. Charitas virtus est vnitiua. Primus ita-
que charitatis & actus ac grad⁹ est men-
amãtis Deo cõiungere. Nam & mentem
au

auersam ad ipsum reducit & vertit. Hinc
in prima sua Canonica ait Ioãnes Apost. 1.Ioan.4
Qui manet in charitate, in Deo manet,
& Deus in eo. Vnde & sine charitate nul
la virtus mentẽ Deo ꝓpriè simpliciterq́;
coniungit. Secundus actus ac gradus cha
ritatis, est cor amãtis in Deũ transforma
re. Quoniã charitas virtus est confirma- 1.Cor.13
tiua seu assimilatiua ac penetratiua, volũ
tatẽ amãtis cõformãs volũtati amati, imò
amãtẽ à seipso quodãmodo alienat, &
in dilectũ transfert atque cõmutat. Propte
rea sancto Dionysio cõtestante: Diuinus
amor extasim facit: quia nõ sinit amãtes
esse suiipsorũ sed eorum quos diligũt, in
quos quasi extra se positi tẽdũt, mouẽtur
& afficiuntur. Hinc sicut ferrũ ac carbo-
nem calor ignis, quasi transformari videt
in ignem, ita vt ignis proprietatem, actũ,
& similitudinẽ induant: sic charitas in a-
matũ transformat ac transponit aman-
tẽ. Propter quod asserit Aug. Quod ani-
ma verius est vbi amat, quàm vbi animat.
Et Christus in euãgelio: Vbi, inquit, the-
saurus tuus (id est res quam precipuè di-
ligis) ibi est cor tuum. Et rursus, Pater san
cte serua eos in nomine tuo quos dedisti Matt.6
mihi vt sint vnũ, haud dubiũ quin percha
ritatem sicut & apostolus Paul. dicit: Qui

adhæret Deo, vnus spiritus est. Ecce [...]
tã transformationem & vnitatem eff[...]
charitas. Nã & de primitiua ecclesia o[...]
ni charitate repleta fertur. Multitu[...]
credentium erat cor vnum & anima [...]
Amicorũ etenim est eadẽ velle atq; [...]
Plato. nolle, secũdũ philosophũ. Et Plato a[...]
stoteles, p̃fessi sunt, quòd amicus est a[...]
idem, seu alter ego. Vnde & spõsa in I[...]
sum cœlestem per charitatem trans[...]
Canti.7 mata fatetur in Cãticis: Ego dilecto [...]
& ad me cõuersio eius. Tertius chari[...]
actus ac gradus est diligentẽ c[...]
Isidorus indissolubiliter colligare. id[...]
dorus, quod diligere dicitur quasi duo li-
gare. Nẽpe quo amor amplius crescit &
inualescit, eo validiꝰ amantẽ amato astrin-
git ac colligat, producendo quasi cõtinuã
memoriã & affectionẽ dilecti in animo di-
ligentis. Cuius charitatiuæ affectionis ta[...]
ta est vis, vt nulla aduersitas, nulla prosp[...]
ritas, nullus euentus eam valeat cõfring[...]
Roma.8 re, vincere, aut auferre. Propterea Deũ [...]
diligens, cũ Apostolo dicere potest: Qu[...]
Genesiꝰ nos separabit à charitate Dei? Sic Chri-
stum inclytus ille martyr Genesius dilig[...]
bat: Non est, inquiens, rex præter Chri-
stum, pro quo si millies patiar & occid[...]
ipsum mihi de corde auferre nunquã p[...]

ter.

teritis. Quartus, charitatis actus ac grad⁹ est amātē præ vehemētia affectionis vulnerari amore dilecti, iuxta illud in Canticis, vulnerata charitate ego sum. Itemq;: Vulnerasti cor meū soror mea sponsa. Nōne corde vulneratus, percussus, perforatus charitatis acumine ac sagitta tibi videtur amator, dum vehemēs ille amoris aculeus mētem eius medullit⁹ penetrat, affectiuā vim eius intantū cōcutiens, tam acute trāsuerberās, vt desideriorū suorū efferuescētiā, gestus, effectus, ac signa reprimere nequeat, celerare non possit, dissimulare nō valeat? desiderio ardet, feruet affectu, æstuat & anhelat profundissime ingemiscēs: separationis impatiēs, ac longa suspiria trahēs. Hic charitatis gradus interpolationem interim admittit in starq; febris nunc intēsius nūc remissius vrit ac stimulat, imo frequēter fortior redit. Ad quē quidē gradū puenerat nimirū August. cum cōfitēs Deo diceret, Sagittaueras tu cor meū charitate tua, & gestabam verba tua visceribus meis infixa. Coruscasti in animo meo, & fortiter inflāmasti & cōmouisti omnia intima mea. Quintus actus & gradus, est amantē præ amore lāguidū facere. Iuxta illud Canticorum: Fulcite me floribus, stipate me

Cāti. 4
Eodem
August.

malis, quia amore langueo. Ex vul-
ne quippe oritur langor, dũ præ...
do mens amore vulnerata dilecti...
mẽ eius ad libitũ habẽs prę[illegible]entiã,
mœrore atq; desiderio bipartito a...
Eccl. 24 Cũ siquidẽ ipsa increata sapiẽtia ...
Qui edũt me, adhuc esuriẽt, cõstat
mens Deũ in hac vita cõtemplans...
eum lympidius cõtemplatur, eo ad...
lem ac beatificam eius visionem veh...
tius inflãmatur: ideoq; de illius vi...
Rom. 7 absentia, de plenæ fruitionis ca...
Philip. 1 tristatur, ad eã quoq; æstuante...
cũ apostolo vociferatur. Inf...
me liberabit de corpore mortis ...
Item. Cupio dissolui. & esse cũ Christo.
Et cum Propheta. Heu mihi, quia inco-
tus meus prolongatus est. Rursus dũ a...
ma ad actualẽ Dei cõtemplationẽ c...
ac delitiosam secũdum possibilitatem vi-
tæ præsentis prouehitur & interdum re-
pentè ab ea dilabitur, atq; ad pristin...
suas ærũmnas, distractiones, imagines, ...
tationes reuoluitur, tunc mœrore cõfici-
tur ad eleuationem suspirãs priorem. ...
ei interdum dispensatiue nunc breuiu...
nunc longius Deo moderãte subtrah...
Itaq; duplex hic mœror ac gemibũdu...
desiderium languor vocatur animæ co...

templatiuæ ac amorosæ, cuius est dicere:
Queadmodũ desiderat ceruus ad fontes Psal.42
aquarũ, ita desiderat aĩa mea ad te Deus.
Sitiuit anima mea ad Deũ fontem viuũ.
Quãdo veniã & apparebo ãn faciẽ Dei?
Tali etenim deitatis feruidissimo amato
ri nil libet, nil sapit in rebus caducis. Vñ Syluam
& sanctissimus abbas Syluanus post cõtẽ
platiões & visiones suas altissimas rediẽs
ad seipsum, ad exteriora quæque progre
diẽs, vultum suũ operuit, dicens: Quid
necesse est lucẽ istã corporalẽ videre in
qua mihi est vtile? Et Grego. Lux, inquit, Grego.
fastidio est. Ideo Deũ deprecans estatur:
Educ de carcere aĩm meam ad confitẽdũ
nomini tuo. Sextus actus & gradus, est à Psal.142
seipso prorsus deficere atq; defluere, ita vt
taliter amans cũ Apostolo fateatur: Viuo
iam non ego, viuit verò in me Christus.
Langoré nanque mors cõsequi solet.: ta- Galat.2.
q; superdulcissimus ac superpiissimus deus
se anima amorosa cũ tanto mœrore expe
ctari, cum tanto desiderio appeti cernẽs,
cum ingenti dignatione ac mira liberali-
tate ad illam reuertitur, ac clariorem quã
ante sui contemplationem ac callidiorẽ
amorem exigens eam, in tantum vt ser Hie. 20
re nequeat. Quemadmodum Hieremias
Propheta testatur: Factus est sermo,

inquiẽs, domini in corde meo, quasi æstuans & defeci, ferre nõ sustinens. lius: Cõcupiscit, inquit, & deficit a mea in atrio domini. F aptus etenim sorptus, introductus & immersus an in diuitias gloriæ, in oceanũ deitati mẽsæ, prę admiratione incircũscripta maiestatis & entis æterni prorsus indep dentis nulliusque indigentis, cuius n. est causa, in cuius manu sunt omnia: fluit prorsus ac deficit à seipso trãsito tus in principẽ maiestatis in fontem nis, in deitatis abyssum: cõquiescit obdormiẽs in dilecto, & aliud tẽs prędominãte in ea ĩtuitione caliginis totũq; pręoccupãte ardore amoris. Quod vir sanctus expertus: Inflãmatũ est cor meũ, & renes mei cõmutati sunt, & ego ad nihilum redactus sum, & nesciui. O quam bene & optime est tunc animæ amorosæ, quã serena, quam iucunda, quã cœliformia ac tranquilla sunt omnia tũc in ea. Vbi tunc nebulæ vitiorũ, turbines passionũ, inuolutiones phãtasmatũ, varietas distractionum inquietudo tẽtationũ? Nonne a præsentia solis iustitiæ, a cõspectu & ardore atque fulgore solis sapientiæ fugiunt omnia illa? Septimus gradus actus, est mentem ad mysticæ theologiæ

Psal. 71

giæ visionē theoricam caliginosam ac supersplēdentē prouehere. De qua re supra iā tacta sūt plura. Est n. visio illa inter cōmunē cōtemplationē & beatificā patriæ visionē medio modo se habēs. Octauus gradus & actus, est mētem iā feruidā post huius incolatum exilii ad facialem ac felicissimam primæ veritatis inspectionem, ad diuinæ essentiæ visionem, ad infinitæ bonitatis plenissimam sūme cōtentantē ac quietantem fruitionē perducere. Quo facto desiderium repletum est & quiescit, capacitas mentis est satiata, omnisque potentialitas animæ ad actum perducta, censetur quo ad finale ac principale obiectum. Propter quod scriptum est: Satiabor quum apparuerit gloria mea. Et: Adimplebis me lætitia cum vultu tuo. Psal. 15

Prosecutio huius materiæ: & quàm mirè ac gratiose agat sponsus cælestis in anima inflammata, sanctificata ac deificata.

Articulus. XVIII.

Sapientiam amaui, & exquisiui à iuuentute mea: Et quæsiui sponsam eam mihi assumere: & amator factus sum formæ illius. Scio quoniam mecum cōmunicabit de bonis & erit alloquutio cogitationis meæ. Intrans in domum meam conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudi- Sapi.

ritudinem conuerſatio eius, nec ta[illegible]
conuictus illius: ſed gaudium & lætitia.
Spõſus & ſponſa ſe mutuo complecti[illegible]
diligunt, deoſculantur, aſtringunt, ac [illegible]
rinu reſpicientes amorẽ. Itaque increata
ſapiẽtia (quæ eſt deus æternus) ſpõſa c[illegible]
ſpiritus ac feruidi amatoris rite voca[illegible]
Prou.8 Quoniam talis amator eã ſynceriſſime
vnice diligit, ardentiſſimè ac interne c[illegible]
ſibi aſtringit, eam prę omnibus amplec-
tur, alienũ atq; impurum amorẽ pen[illegible]
aſpernatur. Ruſus Deus (qui eſt ſa[illegible]-
iſta) ſponſus dicitur animæ (quæ [illegible]
tus rationalis) & anima amo[illegible]
eſt Dei ſui, quoniam Deus per charitatẽ
eam amplectitur, per vnione præterea dam
dulciſſime eam deoſculatur, lumine gratiæ
ſuę eam fœcundat, eamq; ſibi fidelem in-
tegram inuiolatam manere iubet & exi-
git. Quod quidem fit dũ ipſa præter Deũ
& extra eum nil diligit. Etenim iuxta præ
habita nulla actio i tantũ coformat, ſicq;
identificat vnũ cũ alio, ſicut dilectio. Hic
nimirum anima feruens ac ſancta de cæ-
leſti loquitur ſpõſo in amoris dialogo, in
Cant.2 Cantico Cãticorũ: Dilectus meus mihi,
Cant.7 & ego illi Itemq; : Ego dilecto meo & ad
me cõuerſio eius: Hoc eſt, Ego tota ſum
vnica illius quẽ ſuper omnia tam ſingula-
riſsi-

larissime amo, tã vnice diligo, eius obsequio me totam ĩpendo amori voluntatique eius me integrè offero, illi intẽta sũ, ei vaco atque cõplaceo. Ad me quoq; cõuersio eius: quoniã ab ipso me redamari seu potius præamari experior. Ipse mihi vicẽ repẽdit, ipse me clementissimo ac dignantissimo aspicit vultu, nõ sũt fraudata meo affectu. Talem itaq; animam quę cũ Apostolo vere pronũtiat: Mihi absit gloriari nisi ĩ cruce domini mei Iesu Christi. Gala. 6
Per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo, ita vt quicquid mundus magnũ, dulce, ac cõmodum arbitratur, mihi crux sit, illud vilissimũ reor, & pro nihilo aspicio. Talem inquam animam sponsus cœlestis dulcissimè visitabit, familiariter amplectetur, amorosè alloquetur, cõmunicabitq; ei de bonis suis luce gratiæ, splẽdore virtutũ, donis ac fructibus spiritussancti eam fœcũdans, mirabiliter inflammans, vt sit tanquã oliua fructifera in domo Dei. Tunc plane gaudebit spõsus super sponsã, & gaudebit super te Deus tuus. O anima inclyta & electa tam plene ad creatorẽ tuũ cõuersa, cõcupiscit rex decorem tuũ, & dicit tibi: Ostẽde mihi faciem tuã, sonet vox tua in auribus meis, & erũt delitię eius esse tecũ, ac demorari ĩ medio cordis

Psal. 51
Esai. 62
Psal. 44
Can. 2
Prou. 8
Esai. 60

cordis tui. Tūc certe videbis & efflue[illegible]
mirabitur cor tuū ex tanta dilectione [illegible]
dignatione Dei tui ad te, & dilatabitur
amore ipsius cū gaudio, fœliciterq́ gu-
stabis quā magna sit multitudo dulcedi-
nis eius quā proficit & ostendit speranti-
Psal. 30 bus in se, quos abscōdit in abscōdito [illegible]
tus sui à cōturbatiōe hominū, qui rem
Psal. 76 forinsecus cōsolari, quietē, solitudinem
optantes quorū mentes Deus gloriæ
perdulcissimus ac munificētissimus spi-
sus ineffabiliter adimplebit, conso[illegible]
tranquillabit, radiose perfundet [illegible]
ter accendet, dulciter vnget [illegible]ter
possidebit, imo nonnunquam etiam &
forte crebrius amorose ac misericordissi
me prorsus præueniet spiritū nostrum a
flatū ad se trahēs, improuisoq; erigens, &
Iob 14 absq; nostro conatu inopinate tollens
immutans succendens, & absorbens, im-
Deu. 34 plebiturq́; in nobis quod in Deuterono-
mio scriptum est. Amantissimus domini
habitabit cōfidēter ī eo quasi in thalamo
tota die morabit̄ & inter humeros illius
requiescet. Denique sicut amor carn[illegible]
prędominās (q amor hereos appellatu[r])
facit amantē considerationi & amori a-
mati grauiter intentum, eiusq; iugiter m[e]-
morē singula quæque intimè cogitantē
om[illegible]

omnia percurrẽtem, ide amati præsentia hilarem, de eius absentia ac recessu mœrentẽ, semperq; cupit vniri ac frui dilecto in eius intuitu cõplacentiã habet, ipsum astringit, cõprimit, deosculat, nec in his ipsis percipit moras, imo oẽ tẽpus quod in istis expẽditur, breue videtur, ita, omnino syncerissimus ac insignissimus amor Dei cõtemplationi dilectioniq; Dei efficit mẽtẽ amãtis vigilanter diuturne, & si nõ cõtinuè tamen sæpissime prorsus intentã, eiusq; innumerabilibus vicibus memorem nõ in diuinis dũtaxat, verũ etiam in omni loco, actu ac tempore, in strato, mẽsa, domo, via, otio atq; negotio: ita vt ad literam impleat talis homo illud Deuterono. Erunt verba domini in corde tuo & meditaberis ea sedens in domo tua. & ambulans in itinere, & dormiẽs atq; cõsurgẽs erũtq; & mouebũtur iter oculos tuos. Insuper amor hic sanctus ac ardens facit mentem ea quæ Dei sunt intimè meditari & cuncta diligẽter percurrere. Nũc incõprehensibilem Dei bonitatem ac pietatem, nũc eius infinitam sapientiam, iã opulentiam iam omnipotentiam, pulchritudinem, iustitiam: beatitudinẽ, æternitatẽ, ac cæteras proprietates ipsius synceriter cõtemplando, viuaciter admirando, Deut. 6

incon

incomparabiliter diligẽdo, amplect. laudãdo ac honorãdo. De gratiosa & experimentali Dei præsentia am. lætificat mentẽ. serenã, & tranquilla. ficit, & mira bonitate perficit. Por absentia dilectissimi & superdilecti Dei parit tristitiã afflictione ac defec nem. Ex tanto quoq; cõtemplationis cessu amorisq; impetu ardore & ebull nẽ generantur per redundantiam qua in parte sensitiua ac corpore langor litas, mœror ac macies, detestatio rei alimenti, ĩpotentia vsus ac motus mẽbrorum ac sensuum, & totius langor. Nec in his actibus lapsum temporis aduertit, moras nõ percipit, immensitatis vehementissime admiratur, nec sufficit admirari anima sancta charitatem, pietatem, dignationem & munificentiã Dei circa se: tam amorose ac familiariter, tam gratiose & munificenter se ei offerentem, communicat, applicat & infundit. Amplius quoniã amor ingreditur, vbi scientia permanet foris, dum mens cõtemplationi amorosæ est intenta, inflammato & velut commoto ac irritato amore, ĩcipit amor ipse quodãmodo ebullire ac supferuere, ita sacra violẽtia totũ corpus cõcutere. Cum autẽ feruet, quadã caloris ac desiderii vio

violētia extra seipsum proiicitur, & supra se tollitur, quasi ibi esse dedignetur. Vnde tam vehementer se iactat. Sic & mēs trāsfixa amoris feruore quasi extra corp⁹ iactare se nititur, & vsque in summum volare molit. Postremo ex prædictis supernaturalibus ac mirādis cœlestis spōsi & charitatis in anima certissimū sumitur argumentū veritatis fidei christianę, ita vt quicunque hæc experitur, in tantū ex eis in fide certificetur, vt quāuis totus mundus auerteretur à fide, ipse tamen de fidei veritate nō posset ambigere, prout de hoc in tractatu de contemplatione & alibi plenius disputaui.

De effectibus atque indiciis amoris extatici. *Artic.* XIX.

AVerte oculos tuos à me, quoniā ipse me auolare fecerunt. Deus sublimis & benedictus suę æternæ veritatis actualitate & cognoscibilitate ac suę īmēsę bonitatis amabilitate omnem intellectū atque affectū creatum infinite transcendit ac superat. Ideò animam cōtēplantis à se ipsa penitus alienat, rapit, absorbet, atque deficere facit Propter quod ait Psalmus Defecit in salutare tuum anima mea. Et rursus: Defecit caro mea & cor meū. Spiritualia autē per corporalia declarantur.

Idcirco proprietates & actus ac signa a-
moris spiritualis extatici p actū & signa
amoris carnalis (qui hærēs siue prędomi
nās aut extaticus nominať) elucidare o-
portet. Itaq; primū opus ac signū carna-
lis amoris extatici desiccatio membrorū
Taliter etenim amorosi arefiūt ī mēbri
pallescunt, & marescunt: quoniā ex inte-
tissima cordis applicatione circa dilect.
multiplicātur spiritus & calor naturalis
sua operatione debilitatur, sicq; corpo.
desiccationē incurrūt. Cōformiter ex ve-
hementi ac intimo amore spiritali extati
co & applicatiōe occupatiōeq; et circa
dilectum, videlicet superamabilissimum
Exo.14 Deum, cor ab oī carnalis voluptatis are-
scit profluuio, à cōcupiscētia, & omni af
fectione terrena: siccante domino aquas
maris rubri, id est, carnaliū motus humo
rum flante vento vehemēte atque vrente
id est spiritus sancti virtute intus gratiose
ac fortiter operante. Nempe quo anima
Augusti. amplius circa spiritualia ac diuina se occu
par: eo à carnalibus magis abstrahitur &
ea fastidit. Hoc S. Augustinus expertus
dixit. O deus meus quā subito mihi in fa
stidiū versum est: quicquid ante male ama
uerā. Hinc sponsa orat in Canticis: Surge
Cant.4 aquilo & veni auster: perfla hortū meum
& fluen

& fluent aromata illius. Per aquilonem, qui eſt vẽtus durus ac frigidus, torpor & grauitas intelligitur vitiorum, Per auſtrũ verò, qui eſt dulcis & calidus ventus, accipitur ſpiritus ſanctus, quo in animã flante, ſpirante ſéque piiſsimè infundẽte, aromata, id eſt ſpiritalia deſideria carnalibus pulſis affectibus fluũt ab ea, dicente Gregor. Guſtato ſpiritu, deſipit omnis caro. Gregor. Secundus effectus atque indiciũ amoris carnalis extatici, concauitas eſt oculorũ. Nam amoroſi taliter conſueuerunt oculos habere profundatos ac concauos: eo quod oculi ſequuntur ſpiritum, ſeſe ad intra retrahentes, & ad æſtimatiuo organũ concurrentes. Sic interiores oculi animę ſpiritali amore extatico inflammãte profundãtur in corde, & introuerſa eſt anima talis: quoniam intus eſt, intus fulget, ac inuenitur totum quod quærit, quod diligit, quo delectatur, in quo cõquieſcit, de⁹ videlicet lux vera, veritas ſũma, bonitas infinita: cui ait cum Iſaia. Vere tu es deus abſconditus. Et rurſus: Secretum meum mihi. Et cum Pſalm. Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum Præterea intra ſe ꝓfundat huiuſmodi anima intuitũ aciei viſus interni. vt conſideret ac ſcrutetur nequid in ea ſit quo offendatur ſpon Eſai. 43 Eſai. 4 Pſal. 78

ſus cœleſtis, qui ſolus cor intuetur: iux-
ta illud. Meditatus ſum nocte cum cor-
de meo: & exercitabar, & ſcobebam ſpi-
ritum meum. Rurſus viſum mentalem
profundat: quatenus occultos cœleſtis
ſponſi acceſſus & receſſus pro poſſe ob-
ſeruet ac noſcat. De quibus apud Iob ſcri-
Iob. 2 ptum eſt. Si venerit ad me, non videbo
eum: & ſi receſſerit à me non intelligam.
Quamuis etenim quidā tales acceſſus &
receſſus certo ſcire ſeu obſeruari non va-
leant probabiliter tamē poſſunt. Nec du-
bium quin talis amor exteriores quoque
cuſtodiat ſenſus, quorum, incuſtodia incu-
ſtoditæ mentis eſt ſignum. Ideò Salomō
Eccle. 21 cōteſtatur: Oculi ſapientis in capite eius:
ſtultorum autem in finibus terræ, ſeu in
calcaneo. Tertiū amoris carnalis extatici
ſignum, eſt ſiccitas oculorum ſeu lachry-
marum carentia niſi ex parte dilecti ve-
niat fletus. Hinc nec damna rerū, neque
mors proximorum valent in taliter amo-
roſis excutere lachrimas. Cōformiter ani-
ma ſpiritualiter extatice amoroſa, propter
nulla damna ad ſuperdilectū ſponſum ſu-
pernum nō pertinentia cōtriſtatur. Sicut
& Salomon loquitur: Non cōtriſtabit iu-
Prou. 12 ſtum quicquid ei acciderit. Adeo quippe
quærit ac diligit tantiq; facit eſſentiali-
bonu-

bonũ & vt alia paruipendat. Vnde, sanct⁹ Iob grauissima passus, patiensq; aduersa patientisime dixit, Dominus dedit, dñs abstulit, sicut dño placuit, ita factũ est, sit nomẽ domini benedictum. Sic & de Tobia quoque scribitur: Non est Tobias cõtristatus contra Deum quod plaga cæcitatis venerit ei, sed immobilis ĩ dei timore permansit gratias agẽs deo omnibus diebus vitæ suæ. Non ergo pro rebus vilib⁹ cõtristemus, nõ pro paruis ac transitoriis cõmoueamur. Iustus nanq; quasi fundamentum æternum. Quartũ signũ ac opus amoris carnalis extatici, est profunda solicitudo & cogitatio versa ad interiora, nõ vtique ad spiritalia aut diuina, sed magis ad vana & fœda phãtasmata intus reclusa. in quibus dilectã rem speculatur, atque carnalia imaginatur: ita vt taliter amorosus quasi dormiẽtis imaginem gestare, videatur ad exteriora euigilare vix valens, nisi cũ ei de re amata sit verbũ, eo quod tota sua cogitatio, intensio & affectio fixa sit in amato. Consimili modo anima spiritaliter extatice amorosa in tantũ solicita est & intenta circa secretissimum Deum vt ad verba mundana inania, impertinentia, ad vanos rumores ac fabulas claudat sensum, & inuite talia audiat, dicens illud

Iob. 2

Tob. 2

Prou. 1

propheticum Deo, Narrauerunt mihi i
qu.e fabulatiões, sed nõ vt lex tua. Si a
de Christo & pertinentibus ad salutē
sermo. statim euigilat & aduertit, iuxta
lud. Qui ex deo est, verba dei audit. Q
tus effectus atq; indiciũ amoris carna
extatici est pulsus inordinat⁹. Taliter q
pe amorosi pulsum habent aut nimis ta
dum aut valde velocem secundum diue
sas apprehensiões & affectiones de am
to conceptas. Dum enim de eius adept
ne desperant tardũ mox habent pulsum.
Velocem verò quando de eo vicē repor
tare cõfidunt. Sic anima spiritaliter exta
tice amorosa pulsus, id est affectiones, ha
bet mirabiliter celeres ac veloces, quãdo
de spõsi sui adeptione confidit, quãdo ab
ipso visitari, impleri, consolari, amplecti
experitur, dum de eius gratiosa præsentia
iucundatur, aut de eius beatifica fruitiõe
habenda quodammodo certificatur, quē
admodũ ait Apostolus. Ipse spiritus testi
moniũ perhibet spiritui nostro quod filij
Dei sumus. Talē habuit pulsum internũ
sanctus qui dixit: Cor meum & caro mea
exultauerũt in Deum viuum. Et denuo:
Viam mandatorum tuorum cucurri, cum
dilatasti cor meum. At verò dum anima
ariditatem spiritus incidit, & solita alacri
tate

tate ac cõſolatione priuatur, dum de beatitudinis adeptiõe grauiter anxiatur, aut de reproborum numero eſſe veretur, tardum mox habet pulſum, dicens cum ſancto Iob domino: Clamo ad te, & nõ exaudis me: ſto & nõ reſpicis me. Mutatus es mihi in crudelẽ. & ĩ duritia manus tuæ aduerſaris mihi. Sextum opus ac ſignum amoris carnalis extatici, eſt quod taliter amoroſus videndo rem rei amatæ conſimilem inflammatur, concutitur aſpicit, & quaſi inſanire videtur. Sic anima ſpiritaliter extaticè amoroſa deum in hac vita in ſeipſo videre ac deguſtare nõ valẽs, dum eius bonitatem, dulcedinem, venuſtatem & excellentiam in ſuis contemplatur ac guſtat effectibus, atque in prælibatione quadam per genera, ſpeciémque creatã, protinus alienatur, cõcutitur, alteratur, vt quaſi inſaniens videatur, imo ab inexpertis ac temerariis inſana ac fatua iudicetur dũ anima ſurſum tendente ac corpus ſuũ relinquente, corpus inclinatur ſeu variis modis mouetur ac caſum minatur. Septimum ſignũ amoris carnalis extatici eſt defectiua & truncata locutio, & modica allocutio cũ dilecto dũ præſens eſt. Nã taliter amoroſi in abſentia concipiunt multa: dum verò conueniunt, proferunt Iob 30

pauca & eadem imperfecte. Siquidem
gnitudo affectionis verba abrūpit &
tem absorbet, in amplexū & oscula
Sic anima spiritaliter amorosa exta
defectiuis atq; trūcatis vtiť sermonib
quendo cum sponso, sicut dū ait dilec
Canti. 2 meus mihi, & ego illi. In quib⁹ ratio
ba amoris debet supplere & explana
quēadmodū eloquēs Aarō fuit os Mo
Exod. 6 infacundi. Vnde cū loquitur sponsa d
ctus meus mihi supplendum est, gra
se exhibet & super omnia mihi placet,
Canti. 2 que charissimus. Et ego illi, intenta sum,
placere desidero vniri peropto.

*Quod ad iam prædictam triplicem Su
plurima reducuntur, ea quæ passim à docto
ribus sunt scriptitata.*

Articulus XX.

Psal. 103 QVàm magnificata sunt opera tua
domine, omnia in sapiētia fecisti.
Primò de cœlo & mūdo Aristoteles ait:
Per hunc quidē numerū (puta trinariū)
adhibeamus nos ipsos magnificare vnū
deum eminentem proprietatib. earū quę
creata sunt. Quod ideo dixit Philosoph⁹
quia in cunctis creatis apparet perfectio
quædam in trinario: sicut in principio, &
medio ac fine. Idcirco antiqui deum ho-
norauerūt orationibus ac sacrificiis trip-
cati:

catis prout commentarius ibi exponit: & Thomas super primum librum Sentētiarū allegat. Itaque numerus iste trinarius perfectionem & excellentiam quandam importat atque creatis omnibus inuenit & in ipso creaturarum cōsistit perfectio. Hinc superbenedictę trinitatis vestigium dicitur in omnibus relucere. In omni nāque creato quædā est trinitas, prætertim in entibus esse completum habētibus. Vtpote essentia, potentia, & operatio, esse, posse, & agere, principiū, mediū, & finis, actus, potētia, & vtriusq; cōnexio, seu qđ est & quo est, & amborū cōiūctio, mod⁹, species, & ordo, seu numerus pondus, mēsura. Vnde per sapientiā deo dicitur: Omnia in numero & pondere & mensura cōstituisti. Rectissime ergo Psalmographus concinit creatori Quam magnificata (id est valde magnifice, valde eminēter ac ordinate facta) sunt opera tua. Nam omnia in sapientia fecisti, id est, sapientissime. Conformiter in rationali creatura ad trinarium quēdam quasi omnia reducūtur etiam vitæ & exercitia ac media quib⁹ ad deum pertingitur, ad viam videlicet purgatiuā illuminatiuā, ac perfectiuam, seu vnitiuā. Nempe ad viam purgatiuam pertinet status incipiētium. Ad illuminatiuā

Psal. 10[illegible]
Sapié. [illegible]

ſtatus proficiẽtiũ. Ad vnitiuam ſtatu
fectorum. Rurſus ad purgatiuã pert
ſtatus animalis. Ad illuminatiuã ſtatu
tionalis. Ad perfectiuam ſtatus ſpiritu
Item ad purgatiuam pertinet princi
reformationis, rationis, voluntatis, ac
memoriæ. Ad illuminatiuã profectus
formationis huiuſmodi. Ad vnitiuam r
formationis eiuſdem perfectio. Prætere
cũ triplex ſit veritas, ſcilicet veritas vi
veritas doctrinæ, veritaſq; iuſtitiæ, ad p
gatiuã ptinet, veritas vitæ: ad illuminati-
nam, veritas doctrinæ: ad perfectiuam ve
ritas iuſtitiæ. Adhuc autem ad purgatiuã
pertinent virtutes politicæ, ad illuminati
uã virtutes purgatoriæ, ad vnitiuã virtu-
tes purgati animi. Poſtremo ad purgati-
uã ptinẽt ſerui fideles, ad illuminatiuã ſe
creti amici, ad perfectiuã, occulti filii. Po
teſt etiam dici, quòd ad purgatiuã perti-
neant virtutes morales præſertim ad ſen
ſitiuũ appetitũ ſpectantes, quæ circa paſ-
ſionum refrenationem verſantur, ad illu
minatiuam virtutes intellectuales, ad vni
tiuam virtutes theologicales, præſertim
ſecundum ſuum eſſe perfectum & maxi-
me charitas.

*Declaratio prædictorũ, videlicet diſtin-
ctio inter ſeruos & mercenarios ac ſecre-*

to!

tes amicos occultósque filios.

Articulus XXI.

IAm non dicam vos seruos, sed amicos, qa omnia quæcūq; audiui à patre meo nota feci vobis. Ista sunt verba Christi, q bus inter seruos & amicos distinguit: cū tamen omnes boni ac virtuosi sint serui ipsius. Porrò abbas Cassian⁹ mercenarios præfert seruis. Sed diuinissimus ille Ioānes Ruysbroec mercenariis seruos prępo nit. Iterum idem Ioannes occultos filios præponit amicis. Cancellarius autem Parisiensis amicos prætulit filiis. Considerādum est igitur, qualiter ista distingui in telligi, cōcordarique debeant. Itaque iux ta Cassianū triplex est incitamentum seu motiuū vitandi peccata, faciendique bona. Primū est timor supplicij, puta æternæ dānationis, aut certè temporal s incommodi, aut tormenti. Et iste est timor seruilis pure, quē charitas excludit, dicen te Ioanne apostolo in prima sua Canonica: Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorē, quoniā timor pœnā habet. Siquidem timor pure seruilis, & charitas simul esse ꝓrsus ne queunt. Quoniam solum seruiliter timēs nō diligit bonum virtutis, nec dei intuitu Ioannes Cassi.

ac amore deserit vitium, agitve bon
sed ex suiipsius amore priuato ne s
patiatur ꝙ horret ac grauat. Ex quo
dē amore reciproco, improbo & re
seruilis scaturit timor, cum ex eadem
cedat radice appetere & amare pro
bonum, & fugere ac timere malum c
rium. Idcirco qui solū seruiliter timet
metipsum plus amat quàm deum, ne
deo sed in bono creato caduco sibi c
tuit finem. Ideo in mortali est culpa d
nationisque statu. Hinc magni doctores
videlicet Alexāder de Halis, & Guilhel-
mus Antisiod. in suis asserūt Sūmis quod
quis posset pro fide pati martyriū & ta-
men dānari, videlicet si ex solo seruili id
ferat timore. Nec mirum, cum & Aposto
lus fateatur. Si tradidero corpus meū ita
vt ardeam, id est. pro fide igne comburar
charitatem autem nō habeā, nihil mihi
prodest. Nēpe quāuis timor seruilis vitet
culpā & faciat bonum ex genere, nullum
tamen horum facit bene & sicut oportet
puta recta intētiōe & ex bona ac viua ra
dice. Ali⁹ vero est timor initialis, quo qs
vitat peccatum facitque bonū, partim ti-
more supplici, & parti amore dei ac pra
mij. Et hic timor est bon⁹, quāuis sit im
perfectus. Terti⁹, est timor filialis, qui est
fu-

fuga offensi Dei, vitãs culpam & faciens bonum, ne deus offendatur ac deserat hominem. Sicq; timor iste ex charitate procedit. Secundũ incitamentum mala vitandi ac bona agendi, est spes seu desiderium præmij. Tertium, vero est amor dei, affectus boni honesti ac zelus iustitiæ. Itaque eos qui ex seruili timore fugiunt culpam ac faciũt bonum, Cassianus vocat seruos, nimirum à seruitute scilicet seruilis timoris. Iuxta quẽ sensum ait saluator: Seruus non manet in domo in æternum, filius autem manet in æternũ. porro mercenarios nominat Cassianus eos, qui deo deseruiũt intuitu præmij spéq; mercedis, iuxta illud. Inclinaui cor meũ ad faciendas iustificationes tuas in æternũ, propter retributionem. Nec solum quidem, sed simul etiam ex amore dei & zelo iustitiæ, vt ibi dicemus. Eos aũt qui ex amore puro Deo ministrant vocat Cassianus amicos & filios, inter quos non distinguit, sicut nec sacra scriptura. Præterea diuus ille Ioannes Rusbroec, aliam habuit cõsideratione. Nã seruos vocauit, qui diuina præcepta ex charitate obseruant mortalia declinantes peccata, & opera vitæ actiuæ (videlicet actus misericordiæ) exercentes: nondũ tamen ad cõtemplatiuæ vitæ saporem euãgelico

Ioan. 8

gelico

gelicorúmq; obſeruantiã conſiliorum
dantes iſti ſunt ſerui ſeruitute timoris
tialis,partímq; filialis. Iuxta quem mo
Chriſtus in euangelio loquitur: Euge
ue bone & fidelis intra in gaudiũ do
ni tui. Viri quoq; perfecti & ſancti in p
tria ſerui dei vocãtur ſeruitute filialis
caſti timoris,qui etiã in patria perſeuera
Vnde in Apoc.legitur: Serui dei ſeruie
illi, & videbũt faciem eius, & regnabu
in ſecula ſeculorũ, imò ſic Chriſtus, pro
ut homo,ſeruus dei in ſcripturis vocatur.
De quo deus pater ꝑ Eſaiã teſtatur. Ecce
ſeruus meus,ſuſcipiam illũ, electus meus
complacuit ſibi in illo anima mea. Et rur
ſus: In ſcientia ſua iuſtificabit ipſe ſeruus
meus multos, & peccata illorũ portabit
Porro mercenarios vocat noſter Ruysbro
ec,qui deo miniſtrãt principaliter intuitu
deſiderióq; mercedis. Ideo in charitate&
gratia nõ ſunt,quoniam deo ex charitate
& amore boni honoríſq; dei principaliter
obſeq eſt neceſſe vt Deus ſit finis,nõ ipſe
met operans ſeu proprium bonum. Ami
cos demum appellat idem eos,qui nõ ſo-
lum ex charitate obſeruãt præcepta & o-
pera pietatis exercent,ſed cõtemplationi
quoque inſiſtũt interna ac amoroſa adhæ
ſione domino cohærentes atque ad ſpiri-
talem

talem ſaporem ſe extēdentes, & etiā euangelica obſeruantes conſilia. Veruntamen nondū plene nudi effecti ſunt, ſeu ab omni proprietate (id eſt, conuerſione ad ſeipſos ac ſpiritalia dona) nudati, quia ad cōſolationem internā deuotionē ſenſibilē, dulcē adhæſionē plus aſpirant & afficiūtur, quā amittit perfectio. Vnde cum talia eis aſſunt, alacres ſunt. Puſillanimes vero ſi talia deſint, Idcirco nondū perfecte ſibiipſis ſunt mortui, nec ſynceriſſimè integerriméq; ad DEVM cōuerſi: hos ergo appellat fideles dei amicos. Occultos autē dei filios vocat, qui prędictis omnibus moriūtur, & à ſeipſis ſeu reflectiōe ad dona præfata nudati ſunt, atq; ad DEVM pleniſſime verſi, eū duntaxat, nō dona ipſius aſpiciētes, quærētes, penſantes: niſi forte inquantū per ea Deum valeant honorare, ac adipiſci, quod aliter nequeūt. Hinc iſti deo potiſſimū placent, & viſitātur implentur, rapiuntur, ac ſumme beatificātur ab ipſo, qui ſiue ſenſibilem deuotionē & conſolationem internam experiantur ſiue non æquali accipiunt animo, ac Deo cohærent, non ali[illegible] quàm ipſius honorificentiam, glor[illegible] complacentiam ac vnionem, ſyncer[illegible]múmque amorem, optantes.

De

De triplici gradu reformationis inte-
Articulus XXII.

Ephe. 4 RÆnouamini ſpiritu mentis veſtræ: induite nouum hominem, qui ſe-
dum deum creatus eſt. Cũ in tribus ſu-
mis animæ viribus (videlicet intelle-
memoria, volũtate) attẽdatur ſummæ
increatæ Trinitatis imago in anima ra-
nali, modicum de harum reformation
virium eſt tangendũ. Itaq; initiũ refor-
tionis intellectus ſeu ratiõis, eſt per f-
veritatem, & ſacræ ſcripturæ doctrinã, -
per eccleſiæ documenta ab erroribus &
ignorantia ſaluti contrariis expurgari, &
neceſſariorũ ad ſalutem agnitionem adi-
piſci. Porro ꝓfectus reformationis, eſt ex
illuſtratione diuina ratiões credibiliũ per
donum intellectus cõſpicere & in ſcriptu
ris deſuper erudiri, atq; i ſummę veritatis
notitia ſalutari ſumere incrementũ: quẽ-
Coloſ. 1 admodũ ad Coloſſenſes ait Apoſtolus: Po
ſtulamus, vt impleamini agnitiõne volun
tatis dei in omni ſapiẽtia & intellectu ſpi
rituali: vt ambuletis digne Deo, ſemper
creſcẽtes in ſciẽtia dei. Quãuis etenim fi-
des Chriſtiana ſit penitus ſupra rationem
& de incõprehenſibilib. rebus: nihilomi-
nus mẽs ſyncera diuinit⁹ illuſtrata, nexũ,
rationes, ac ordinem credendorũ intelli-
gens

gens, cernit nihil ratiōabilius esse fide ca
tholica, dum omnia cōportantur. Perfe-
ctio autē reformationis rationis, est per
mentis excessum supra se rapi, & non per
argumenta ratiocinationū, & nec per cor
porearū ænigmata similitudinum: sed pu
ta & anagogica intelligentia altissimum
contemplari: iuxta illud Apostol. Nos aūt 2. Cor. 3
reuelata facie gloriam domini speculātes
in eādem imaginē transformamur à cla-
ritate in claritatem. Præterea initium re-
formationis voluntatis est vitiis reluctari
& eam diuinorū rectitudini præceptorū
subiicere, nec passiōib⁹ subiacere, sed præ
ualere. Profectus verò huius reformatio-
nis est sensitiuas affectiones habere volū
tati subiectas, & cuncta voluntatis deside
ria habere in deo adunata ac ordinaria.
Perfectio autem reformationis istius, est
vnum esse cum deo in spiritu per amorē,
vt iam aut nō, aut vix possit velle, nisi deū
& quę ei sunt placita, vt īauertibilis sit ab
eo. Quod cōfirmatis in bono potissimū
cōuenit, & viris perfectis nonnihil com
petit, qui cū Apost. dicere habent: Certus Rom. 8
sum quia neque mors, neque vita, nec ali-
qua cre. &c. Insuper initiū reformationis
memoriæ intellectualis, est eam à suis di-
stractionib. ad dei cōmemorationē oran

do, legendo, meditando reducere... ctus reformationis memoriæ, est i orationibus, lectionibus ac meditat... mentem in deo fixã sine importun... gatione tenere atque in altitudine cum deo ambulare. Perfectio aũt m... riç est ita in deo esse absorptũ, vt su... cæterorúmque omnium obliuiscatu... que in deo absque volubilium cogit... num imaginationũque strepitu du... cõquiescat. Ecce ad hæc ordinada a... titer prosequẽda sunt omnia exercitia... stra bona.

De veritate ac eius multiplici veritatis distinctione, præsertim de triplici veritate ad triplicem viam præhabitam pertinente.

Articulus XXIII.

Rom. 3 Est autẽ deus verus, omnis vero homo mẽdax. Quum omnis perfectio in deo, quãto magis veritas? Rursus ens & ve-

Philoso. rũ cõuertibilia sunt, dicete Philosopho. Sicut se habet res ad esse, ita ad veritatẽ. Est ergo deus ver⁹ & veritas ipsa. Primò quonia habet esse summe ratũ, perfectũ, incómutabile, vniforme ac solidum. Propter

Hieron. quod ait S. Hie. Solus deus vere est, cuius

Auicen. essentiæ cõparatũ nostrũ esse, nõ est. Auicẽna octauo metaphysi suç affirmat. Quicquid necesse est esse, veritas est. Secundo,

quo-

quoniam esse diuinum est purum ac impermixtũ nihil de nõ esse, nihil de vanitate aut falsitate habẽs adm xtũ. Quod nulli creato cõpetit enti. Tertiò, quoniã deus per suã essentiã ostẽditq̃ est. Quartò, quia ꝑ eã suo intellectui est cõformis. Quintò, quoniam omnis veritas creatæ est causa fõtana. Insuper in intellectu diuino est veritas: quia diuinã essentiã & alia oĩa intelligit sicut sunt: ẽstq; īstitutor, mẽsura, ac regula oĩs veritatis createę. Reb. vero creatis cõpetit veritas ꝑ cõparationẽ ad intellectũ diuinũ, inquãtũ cõformãtur rationi ideali quã habẽt in mẽte æterna, ac sortiũtur naturã quã deus creator ipsis prętitit atq; largit⁹ est. Vnde Richar. de media villa super primũ sententi_rum distinctione octaua testatur. Veritas cõsistit in cõformitate rei ad suũ exẽplar. Est itaq; multiplex veritatis diuisio. Prima, quod alia est veritas creata, alia increata. Secũda, q̃ veritas increata ponitur duplex, videlicet veritas diuinæ essentiæ, & veritas intellect⁹ diuini. Quæ duę veritates realiter idẽ sunt, sola ratiõe distinctæ. Iterũ quãuis veritas cõueniat deo absolute, & tribus superbenedictis personis cõmunis sit, imo omnes tres vna sint veritas sicut & vna essentia: nihilominus veritas filio appropriatur;

quemadmodum charitas spiritui sa[illegible]
eo quod filius sit emanatio intelle[illegible]
qué pertinet veritas, sicut spiritus sa[illegible]
emanatio est volũtatis, ad quem per[illegible]
charitas. Hinc ars, veritas, sapientia[illegible]
idealis, exemplar, pulchritudo, speci[illegible]
lio attribuũtur. Itaq; iuxta hoc verita[illegible]
creata adhuc duplex *asseritur sicut &* [illegible]
tia ĩcreata, vt puta genita, scilicet *filio*[illegible]
que ingenita, quę est diuina essentia[illegible]
per veritas creata est multiplex, *vide*[illegible]
veritas entis, & veritas ꝓpositionis, ac ve
ritas signi, & veritas ostensionis. Interdũ
quoq; accipitur veritas ꝓ virtute morali
ad iustitiam pertinenti, per quã veritatem
homo ita se habet in factis, sicut promisit
& dixit. Est quoque tripartita diuisio veri
tatis, videlicet veritatis, vitę, doctrinę & iu
stitiæ. Vnde iã aliqua tangã. Præterea si-
cut verũ tripliciter dicitur, ita & vanũ si-
bi oppositũ. Primò, siquidem dicitur ve-
Dani.2 rum prout cum ente cõuertitur. Et sic o-
mne ens dicitur verũ. Vnde Daniel: Om-
nia, ait, opera dei vera sunt. Sicque vanũ
vero huic oppositum dicitur non ens vt
chimera. Secũdo, dicitur verum prout vl-
tra hãc veritatẽ seu verã rei entitatẽ ad-
dit ordinẽ ad operationẽ ac finẽ quẽad-
modũ dicitur verus ignis, qui habet ope

rati[illegible]

ratione͂ igni co͂ueniente͂ : & verus homo, qui vtitur ratione: Sicq; vanum huic vero oppositu͂ dicitur per priuationem ordinationis in fine͂. Et ita abusio͂es & iniquitates sunt vanæ. Tertiò, dicitur veru͂, prout addit super veritatem rei impermixtione͂ & omnimodã impotentiã ad no͂ esse. Et sic dicitur verum esse habere, quod habet omnino inuariabile esse: scilicet deus: qui teste Apostolo, sol⁹ habet immortalitate͂, id est, omnimodã inuariabilitatem. Sicq; vanum huic vero co͂trariu͂ dicitur, quod habet co͂mutabile esse. Et ita omnis creatura vanitati subiecta est. Quę vanitas est distantia ac deficientia à vero & inco͂mutabili esse. Hinc apud Ecclesiast. legitur. Omnia subiacent vanitati. Et Aposto. Vanitati, inquit, creatura subiecta est. Omnis nanque creatura ex se habet deficere, ac dependentiam à Deo: sine cuius manutenentia nec ad mome͂tu͂ posset subsistere. Propter ꝙ Plato in primo timæi Deum inducit loquente͂. O dij deoru͂, quoru͂ pater & opifex ego, natura quide͂ corruptibiles estis, mea aute͂ volu͂tate incorruptibiles permanetis. Ideirco in primo metaphysicæ suæ loquitur Auice͂na. Quicquid est præter necesse esse (id est, præter inco͂mutabilem deum (in se falsum est) id est,

1. Tim. 6
Roma. 8
Eccle. 5
Rom. 8
Plato.
Auice͂na

vanũ ac defectiuũ indigẽs ac depẽ[...]
Iob 4 Hinc etiã in Iob habet: Ecce qui [...]
deo nõ sunt stabiles:& in angelis su[...]
perit prauitatem. Denique iuxta Th[...]
est quadruplex veritas, quarũ poste[...]
priori depẽdet. Videlicet puritas p[...]
veritas rei, veritas intellectus crea[...]
rem appendentis, & veritas signi seu
positionis. Porro Petrus de Tharen[...]
per primũ sententiarũ scribit, quod [...]
tas vno modo opponitur falsitati. E[...]
veritas essentiæ nõ est propria deo. Alio
modo opponitur permixtioni, quemadmo
dũ dicit verũ aurũ, cui nil alieni metalli
est mixtũ. Et sic veritas esse atq; essentia
deo est ꝓpria, quoniã nil priuationis aut
defectus diuino esse miscetur. Omni vero
enti creato multiplex nõ entitas est ad
mixta per negationẽ multiplicis gradus
enitatis ab eo. Hinc veritas creaturæ non
est pura neq; perfecta. Postremo veritas
vitę est vita seu cõuersatio vitalisve actio
secundũ diuinæ legis rectitudinẽ regula-
ta seu iuxta diuinorũ tenorẽ pręceptorũ
exhibita ac directa. Cõsistit nãq; veritas
vitæ in hoc qđ rationalis creatura actio-
nes suas cõformat diuinæ mẽtis iudicio,
operãdo secũdum censurã ac iussa regu-
læ mentis æternæ: agens quæ approbat
deus,

deus, & vitãs ac reprobans quæ reprobat ille. De qua veritate ait Salua. Omnis qui facit veritatẽ, venit ad lucẽ, vt manifestentur opera eius, quia in deo sunt facta. Et Apost. Diuitibus præcipe nõ sublime sapere, nec sperare in incerto diuitiarũ: sed diuites fieri in operibus bonis, vt apprehendãt verã vitã. Per Esaiam quoq; loqt̃ de⁹: Dabo op⁹ eorũ in veritate. Hęc veritas fictionẽ & simulationẽ excludit vt sit homo in vita sua syncer⁹, nõ simulator & callidus. Veritas aũt doctrinæ est ipsa doctrina diuinę & increatę veritati ac sapietiæ cõformata, vtpote expers erroris. De q̃ scribit Apo. Licet nos aut angel⁹ de cœlo euãgelizet vobis pręter id qđ euangelizauim⁹ vobis anathema sit. Veritas vero iusti tię dupliciter dicit̃. Prĩo, ꝓut ipsa iustitia est q̃dã rectitudo, scđm diuinę & createę iustitię regulã mẽsurata. Scđò, ꝓut qs ex iustitię zelo veritatẽ fatetur, sicut fit in iudicii foro. Hinc quidam sic dicũt. Veritas cõsistit in hoc, vt homo in dictis aut factis suis rectitudini diuinæ legis ac sapientiæ cõformetur, illãq; imitetur, cui se homo cõformare debet, Primo ĩ his q̃ ad cognitionem ptinent ꝙ spectat ad veritatem doctrinę. Secũdo ĩ his quæ p seipsũ agere debet, ꝙ ad veritatem pertinet Gala.

tæ. Tertio in his quæ debet circa alios seruare aut obseruanda promulgare, veritaté iustitiæ certú est ptinere. De triplici veritate dixerũt aduersarij ve-
Mat. 22 tis Christo. Magister scim⁹ quia vera (ecce veritas vitę) & viã dei in veritate doces, (ecce veritas doctrinæ) & non est cura de aliquo (ecce veritas iustitiæ.)

Quod deus est prima, actualissima, optima, potissima ac beatissima vita, & de triplici vita distinctione, specialiter de triplici vita. Articulus XXIIII.

Psal. 12 APud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumé. Cũ esse diuinũ tãquã pelagus quoddã oẽm essendi plenitudiné, nobilitaté, excelleatiãq; cõtineat & includat, certũ q̃ esse dei sit esse viuum ac intellectuale. Quũq; deus sit vere atq; in fine totius simplicitatis penitus, simplicissimus, in quo (sicut in lib. de causis probatur) nullorũ cõpositio est modorũ, elucescit q̃ ipse sit per se ac essentialiter viués, ipsaq; actualissima vita: imo in ipso prorsus sũt idé esse viuere, intelligere, & amare. Insuper cũ supergloriosissimus deus (prout duodecimo primæ philosophiæ
Aristot. Aristoteles demonstrauit) sit purus actus cuius est omnia alia transmutare mouere, perficere, atq; à nullo mutari, moueri, aut

per

perfici palã est quod fontalis plenitudo viuendi ac superditissima possessio vitæ ei cõueniat. Deniq; in rebus creatis viuere perhibentur, quæ mouẽt seipsas ad actũ. Cũ itaq; sup præstãtissimus de⁹, seipsũ liberrime iuxta sapiẽtiæ suę cẽsurã ac operis sui rationẽ exemplarem ac idealem ad omnẽ quã in creaturis efficit, operationẽ inducit, clarissimũ est ꝙ ipse verifice viuere affirmetur, pręsertim cũ ipse sit iuxta philosophos ĩtellectus vniuersaliter agẽs, in quo omnia intellectualiter, idealiterq; cõsistũt quemadmodũ & Ioannes asserit. Ioan. 1
Quod factũ est (omnis certe creata essentia) in ipso vita erat, id est, vitaliter ac exẽplariter, & sapientaliter fuit in Deo: Hinc ipse apud Ioannem, vnigenitus Dei filius Ioan. 5
testatur. Sicut habet pater vitam in semet ipso, sic dedit & filio vitam habere in semetipso. Et princeps quoque Apostolorũ dixit ad Saluatorẽ. Tu es CHRISTVS filius Dei viui. Opulentissima ergo & prorsus Mat. 16
nobilissima ac delitiosissima est vita ẽtis altissimi dei sublimis & benedicti, qui est ipsa veritas prima sapiẽtia infinita, voluntas liberrima, charitas sempiterna, mẽs supersanctissima, incõprehẽsibiliter incircũscriptibiliterq; perfecta. Itaque beatissima est vita ipsius, in quo omnis perfectio

tam infinitè ac ſimpliciſsime eſt cõſiſte
cum fœlicitas dicatur ſtatus omniũ bo-
rum aggregatione perfectus. Nonne i-
perbeatiſsimus ac ſuperuoluptuoſiſsim⁹
eſt dominus deus noſter, qui intuẽdo
ipſum cõſpicit ſe omnib. interminabili-
ter præeminere, omnia incomparabili-
prorſus trãſcẽdere, a nullo penitus de-
dere, nulliuſq; ĩdigere, cuius cætera cũ-
ſic ĩdigẽt, vt abſq; ipſius cõſeruatione ac
imperio nec ad punctum poſsint durar-
qui videt ſe eſſe bonitatem immenſam,
omnipotentẽ virtutẽ, ſuperſanctiſsimam
mentem, vniuerſorũ fõtale principium, ĩ
quo eſt omniũ bonorũ, omniũq; pulchr-
rum ac deſiderabilium infinita poſſeſsio?
Cõtemplatur ſe eſſe pulchritudinis infini-
tæ, ſuauitatis ac gloriæ illimitatæ, videt
quod ſuæ dignitatis, authoritatis atq; cle-
mẽtiæ, ſuæ liberalitatis ac opulẽtiæ, ſuæ
ſecuritatis, æternitatis, iuſtitiæ, atq; præex-
cellentię nullus ſit finis, nulla mẽſura, nul-
lum obſtaculũ & quod ipſe ſit ſumm⁹ iu-
dex ac rex vniuerſorũ, in cuius ditione cũ-
cta ſunt poſita, in cuius manu eſt ſaluare
& cõdemnare. Ritè ergo beatiſsimus præ-
dicatur, qui pro fœlicitate contemplatiua
habet ſuiipſius ac omniũ perfectiuã ſcien-
tiã: pro beatitudine actiua totius mũdi gu-
berna

bernationē liberrimā, ꝓ fœlicitatequoq; terrena ac falsa, quę in diuitiis, voluptate, potestate & fama, honore ac laude exquiritur, habet pro diuitiis ī seipso perfectionē, opulentiamq; immēsam ac vniuersorū dominantissimā possessionē, pro potestate omnipotētiā, pro voluptate de seipso ī se īfinitā lętitiā & de suis effectib⁹ gaudiū iuxta illud: Sit gloria domini in seculum, lætabitur dominus in operibus suis. Pro fama, omnium intellectualium creaturarum admirationē, pro laude iugētriūphātis ac militantis ecclesiæ collaudationem pro honore latriæ cultū ab omni cōsortio deuotorū. Præterea à præfata actualissima vita dei profluit omnis vita creata, vita naturæ, vita gratiæ, vitaq; glorię. ¶Vita autem naturæ in vegetatiuā, sensitiuā, dūlocum motiuā rationem seu discursiuā ac intellectiuam partitur. Vita vero gratiæ appellatur quæuis actio virtuosa procedens a gratia, seu conuersatio bona, aut ipse habitus gratiæ, gratificātis aut certe primus interior & elicitus actus ipsius quæ est habentem deo facere gratū, acceptum, spiritaliterq; viuentem, velquęcūq; virtus charitate formata, seu charitas ipsa quę vita animæ nūcupatur. Postremo vita gloriæ est beatitudo ęterna, aut lumen

gloriæ

gloriæ ad beatificam dei visionem mē
tes beatorū disponens, seu actio quę
ciuium supernorum iucunda ac glorio

*De bonis industriis quibus ad increm
virtutum, ad perfectionem contem-
tionisque gratiam peruenitur.*

Articulus XXV.

CVm quæsieris dominū deū tuū, in
nies eum: si tamen toto corde quæ
ris eū, & tota tribulatione animæ tu
sanctus ait Greg. Ars artiū est regimē a
marū. Sic itidē scientia scientiarū reuera
dici potest deo seruire, ī virtutibus crescē
re, tentationibus præualere nō deficere
neque tepescere à bono īcepto, sed digne
ac strenue perseuerare in eo, sicque super-
fectionē ac brauiū supernę vocationis p-
tingere. Itaq; ad hæc peragēda indigemus
multis laborib. multis industriis, diligēti
grandi, discretione ingenti: quāuis enim
Deus liberrimus cui licet facere quicquid
vult quosdā misericordissime etiā dū pr
uitatibus suis intenti sūt, præueniat, tāg
cōuertat: regulariter tamē & generaliter
Zach. 1 loquēdo, oportet vt homo ad dona gratię
dei se pręparet, quod in se est faciendo.
Iacob. 4 Hinc etenim in Zacharia legitur: Cōuerti
mini ad me & cōuertar ad vos dicit dom
nus. Iacobus quoq; Apost. Appropinquat

inqui

inquit ideo, & appropiquabit vobis. Nũc ergo breuiter aliqua sunt tãgenda ad ꝓficiendum accõmoda, satisq; necessaria. 2. Cor. 3 Psal. 69
Primũ, est frequens & intenta oratio. Cũ enim tota sufficiẽtia nostra ex deo sit, sine quo nil boni valemus, oportet vt dei auxiliũ iugiter ac feruide inuocemus, cũ Psalmista dicentes: Deus in adiutorium meũ intẽde, domine ad adiuuãdũ me festina; aut verba similia. Hinc in Euangelio ait saluator: Oportet semper orare & nõ deficere. Luc. 18 Deniq; ad istud etiã pertinet propriã imperfectionẽ fragilitatẽ ac defectuositatẽ pensare, de se nihil præsumere, totã in deo spẽ ponere, qui per Oseã loquitur: Perditio tua ex te, in me tãtum modo auxilium tuum. Secũdum, est propriã vitã quotidie vigilanter discutere, seq; corã deo cordialiter accusare, ꝓfunde humiliare, petere veniã, atq; proponere emẽdationem. Osc. 3 Nam sicut in Ecclesiastico fertur: Oratio humiliãtis se nubes penetrabit. Et Psalmista loquẽs de Deo: Respexit, ait, oratione humiliũ, & nõ spreuit precem eorũ. Itemq; Sacrificiũ deo spiritus contribulatus. Psal. 50 Tertium, est omnipotentis dei præsentiam omnia intuentem sapienter perpendere, sicque coram deo de fœditate peccati rubore ꝓfundi.

Ideo

Ideo dixit propheta ad dominũ: Serua
Psal. 118 mandata tua & testimonia tua, qa omnes
Boët. vię meę in cõspectu tuo. Et vt ait Boëtius,
Magna nobis est indicta necessitas bene
agendi, quoniã ante oculos cũcta cernen-
tis iudicis omnia agimus. Quartũ, est diui-
ni rigorem iudicij, & acerbitatẽ inferna-
lis incendij profunde cõsiderare, imm...
sitatẽ quoq; fœlicitatis iustorũ, sed & bre-
uitatẽ atq; incertitudinẽ vitæ præsentis,
Eccle. 7 mortis horrorẽ, futuriq; seculi perpetu-
tatẽ. Propter quod scriptũ est: *Memora*
Psal. 17 *re nouissima tua, & in æternũ nõ pecca-*
Eccl. 13 *bis*. Quintũ, est occasiões peccãdi vitare,
præsertim praua cõsortia, cũ dicat scri-
ptura: Cũ peruerso puerteris. Et, Qui teti-
gerit picem, inquinabit. Sextũ, est domi-
nicam passionẽ iuxta modũ præhabitum
frequẽter recolere. Septimũ, est diligens
cordis custodia. Quod vt valeat efficaci-
ter custodiri, necesse est linguã à prauilo-
quiis refrenare, vẽtrẽ à crapula coërcere,
& sensus exteriores reprimere, & nequis
incautè ac libidinose intueatur quẽquã,
nec illicita audiât verba, si possit euade-
re. Quod si nequit, audiat mœsta facie &
inuite, cũ Salomon cõtestetur. Per tristi-
Eccle. 7 tiam vultus corrigitur animus delinquẽ-
tis. Inordinatum vero affectum oporte
penitus

penitus deuitare. Præterea ad ꝓficiendū assignātur laudabiles quædā industriæ. Prima est, ꝑ corporis situationē ad deuotionē se ꝓuocare, vt se prosternendo in terrā, aut genua flectendo, aut pectus tundēdo. Verūtamē in aliorū præsentia nihil singularitatis in talibus est agendū. Scđa est secretū quietūq; locū captare, in quo homo cor suū corā deo cōfidenter effundat, & sine aliorū inquietatione, meditationi vacet & orationi. Vnde vt ait Euangelista: Christus ascēdit in mōtē solus orare. Et ipsemet docet. Quū oraueris, ītra cubiculū, & clauso super te ostio, ora patrē tuū in abscōdito. Hinc quoq; passiōe sua instāte à tribus etiā prædilectis familiarissimisq; discipulis est auulsus, vt separatus oraret, non vtiq; ob indigentiam suā, sed ad nostri instructionem. Tertia est, tempus magis accōmodum obseruare. Tempus quoq; nocturnū ad vacandū deuotioni magis est aptū. Hinc monet ꝓpheta: Cōsurge, lauda in nocte in principio vigiliarū, & effunde sicut aquam cor tuū ante cōspectum domini dei tui. Leua ad eū manus tuas, & miserebitur tui. Tēpus quoq; diluculi, dū sensus sunt sobrij, aptum est. Propter quod ait quidam Sapiens: Iustus cor suū tradet ad vigilandū

Mat. 14.
Matt. 6
Luc. 22.
Thre. 2.

dilu

diluculo ad dominũ. Esaias verò vtrun
Esa. 20 hoc tempus tetigit dicẽs, Anima mea de
siderauit te deus in nocte. De mane vi
labo ad te. Nihilominus actus & oratio
nes, qbus certa præfixa sunt tẽpora, pr
ordinatis sunt horis soluenda. Quarta
sanctorũ ĩuocare suffragia, præsertim v
Iob. 5 ginis gloriosæ, ac proprij angeli. Idcir
monetur Iob. Ad aliquẽ sanctorũ cõu
tere. Sexta, est in cunctis discrete proce
re. quatenus iuxta Apostolicũ docum
Omnia secundum ordinẽ fiant atque de
center. Hinc sanctus pater Antonius di-
scretionẽ omniũ virtutũ asseruit maxime
necessariam & opportunam. Ipsa namque
est virtutum auriga, modum mediumque
obseruans, ac regia via incedens: Idcirco
Rom. 12 dixit Apostolus: Rationabile obsequium
vestrũ. Septima, est naturalem siue insolitã
dispositionẽ bene aduertere, & cõtra vi
tia ad quæ quis procliuior est singulariter
præliari, atque vitiorum amputare radicẽ
Octaua, vt propriam penset vocationem,
& iuxta illius exigentiam digne deo stu-
1. Cor. 1 deat ambulare, ea quoque quæ Deus pri-
Colos. 1 mo ac principalius à se requirit solicitius
Mich. 6 adimplere. Hinc namque hortatur Apo-
Ephe. 4 stolus, Obsecro vos in domino, vt di
gne ambuletis vocatione qua vocati est
ca

cum omni humilitate, & mãſuetudine, & patientia, ſupportantes inuicem in charitate, ſoliciti ſeruare vnitatẽ ſpiritus in vinculo pacis. Vnde & in Eccleſiaſtico dicitur. Quæ præcipit tibi deus, illa cogita ſẽper & in pluribus operibus eius ne fueris curioſus. Nona eſt, vt cũctis miſericordiã pro poſſe, prõptiſſimo exhibeat animo, quatenus ita ſibi fiat à Deo, iuxta ꝙ ait Saluator. Beati miſericordes, quoniã ipſi miſericordiã conſequẽtur, & breuiter ſic proximis faciat, prout ſibi à domino fieri optat. Hinc quippe docet Tobi. Noli auertere faciem tuã ab vllo paupere. Ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies domini. Decima eſt, vt deo ſemper cupiat cõplacere, atq; ad ipſum aſſueſcat cor ſuum & ſẽper, vel ſaltẽ omnino frequẽter leuare. Ad quod peragẽdũ breuibus ac internis vtatur orationibus dicens: Cor mundũ crea in me deus, aut aliquid ſimile: & aſpirãdo ad deũ p verba affectuoſa huiuſmodi. O dulciſsime deꝰ quãdo te totis præcordiis diligã, Quãdo te amoroſe aſtringã? Quã do tuo accẽdar amore? Quãdo tibi ſtabiliter inhærebo?. Vndecima, vt id ad quod omnia exercitia ſua ordinãtur, menti ſuæ reponat ac ĩprimat, & quoties ſe ab illo elõgatũ, lapſum, diſtractũ ſentit, mox do

Eccle. 3

Matt. 5

Tobi. 4

Pſal. 59

leat, atque ad illud mentis reflectat intui tum. Hoc autē est actualis vnio mētis cū deo seu puritas cordis. Duodecima, vt cō na ac solita exercitia sua deuotionalia. cesset continuare, siue sensibilē experi deuotionem & alacritatē siue non, plus insistat vitiorū detestationi, & pro ptitudini mētis ad ea quæ sunt cultus honorificētiæ dei, quam deuotioni ac fer uori experimentali atque sensibili, & to to affectu intentionéq; purissima ad aspiret, ipsum totis viribus veneretur, & ab oībus cupiat venerari, pro omnibus intercedat viuis ac mortuis specialiter p pinquis, commissis, ac benefactoribus potissimum pro bono cōmuni atque pa rentibus. Omne denique temporis spa tium ac momentum studeat fructuose ex pendere, ad laudem & gloriam om nipotentis, qui est super om nia Deus sublimis & benedictus. Amen.

D. Dio

D. Dionysii Carthusiani Vitæ spiritualis vtilissimum compendium. Cui titulus præcordiale.

Proœmium Authoris.

QVid dilecte mi, quid dilecte cordis mei, quid est amantissime frater? Ne dederis cor tuum vanitati, neque dispergas animã tuam in multis. Vnum nanque necessariũ est, & quicquid extra illud appetitur, inane est. Deus enim vnum est in quo est omniũ bonorũ & pulchrorũ, ac desiderabiliũ plenitudo. Et propterea nil vtiq; optãdum, nil admittẽdũ, nil requirẽdũ nisi ipse & ea quę nos ad ipsũ dirigũt atq; deducũt. Ois autẽ cõsolatio omnisq; decor & delectatio, quę ab huius vni⁹ desiderio & cõtẽplatione animã distrahit, vitanda, spernendáq; est. Nũc ergo ô anima quoniã post deum nil verè atque simpliciter vnum est, quoniã omnis creatura à simplicitate & perfectione ac dignitate diuina, infinite occũbit, relinque multa, suggredere vana, exclude creata, & adhære illi, qui

Prou.11

Luc.10

Cant.8

qui fecit te. Pone eum vt signaculum super cor tuum, & in ipso solo fige te, & cogita ad eum omnes affectiones actionesque tuas. Omnē bonitatem ab ipso expecta: illā pulchritudinem, quę ei grata ac placita est, duntaxat desideres, & in ipsa ipsam adornare, stabilire, simplificare studeas, quatenus sic pura & nuda abstracta atque syncera effecta, diuinitatis capax sis, ardeatque ī interiori affectu [illegible] nus amor tāquā in Seraphim, in intellectu æterna sapiētia splēdeat sicut [illegible] rubim & ipsa quoque memoria [illegible] dictum in te cōprehēdat, cōplectatur, teneat, ad instar thronorum. Se[illegible] mimentis tuæ affectum & quia [illegible] tis virtutūque zelo anima tua [illegible] sit, ideo quod tibi ad huius [illegible] perfectionis adeptionē, amplius [illegible] let tibi [illegible] conscribā. Deniq; quia affectum [illegible] in vno, vero summo que bono stabilire ac ectasies [illegible] re & legere cupis per quę affectus [illegible] creatore suo ardentior atque stabilior [illegible] queat. Ideoque nō rethericos quęris eloquij flores, neque verborum [illegible] diligis, nec curiosa subtilitate [illegible] compendiosum aliquod, quod menti [illegible] lius imprimi firmiusq; possit teneri. Qu[illegible]

& [illegible]

& ego implebo vt valeo, nedum tibi ſed mihi quoque hæc ipſa conſcribés, quatenus quorum affectio vna eſt, ſtudiũ ac labor conformes ſint.

De qualitate & cõditiõe mẽtis humanæ.
Articulus I.

QVo natura entis dignior eſt atque ſimplicior, eo actio eius vniformior firmiorq; cõſiſtit. Vnde cum diuina natura præſtantiſſima ſit, & vnitas pura: omnis ei⁹ actio vniformis eſt, & ſimplex incommutabilis & perfecta. Operatio autem angelicæ mentis quo menſuratur, & diuinæ ſimplicitati amplius cõformatur. Porro rationalis aĩa, quoniã in vniuerſitate intellectualiũ ſubſtãtiarũ infima eſt: ſecũdum naturam maxime inſtabilis eſt atq; volubilis, neq; in vno fixa manet, ſed niſi cuſtodioſiſsima adſit cuſtodia, vndique inceſſanter vagatur, nec æterno illi imméſoq; bono eſt intẽta animo difficulter ad ipſum erigitur, faciliter verò atque repente ab ipſo recedens elabitur.

Quomodo gratia Dei ſit cauſa, atque origo omnis meritoriæ operationis in nobis.
Articulus II.

QVeadmodũ naturaliũ operationũ principiũ natura eſt: ſic gratia diuina meritoriarũ omnium actionũ cauſa

Ili 3 eſt

est. Et sicut vnumquodque eo naturaliter suam operationem expeditius fortiusque exercet, quo fuerit in ipso propria sua natura vigorosior, atq; viuacior: sic mens humana, quo in ea gratia Dei maior ac fortior fuerit, eo diuinis incessabilius intendere valet, & quæ diuina sunt atq; salubria, delectabilius & indefinétius im. Dũ verò in semetipsa: vel gloriari, aut fidere inchoat, protinus cadit. Deniq; gratia de gratis infunditur: infusa aũt per sacras meditationes & operationes bonas conseruatur, nutritur, incalescit, atq; redũdat. Si verò negligẽtes, segnésque fuerimus, mox vel minuitur, aut penitus perimitur, quoniam mortalis culpa eam extinguit, venialis autem debilitat. Ideoq; qui puritati studet, & gratiam dei in se conseruari augeriq́; optat: sũma eget custodia, ac sollerti labore, quia qui gratiã Dei in se nõ auget, necessario in breui eam minuit. Propterea syncerè ac fructuose cõuersari desiderãs, si nõ minimas culpas vitet, doleat, & emendet earũdémque insuper causas ac occasiões abscindat, atq; in vniuersis ircũ spectè, solicitè, ac timoratè se habeat, alioqui cõfestim arescet: Et quià spirituali feruore ĩcepit, in carne (aut certe ampliori pigritia) consumabit. Quoniam itaque

itaque oīs noster profectus ex gratia dei tanquā à fonte dependet, indesinēter implorandus est Deus, quatenus gratiā suā menti nostræ infundat, eamque cōseruet & augeat. & data quoque gratia diligētissime custodiēda, ne per inanem cordis effusionem dispereat, & negligētiæ ac ingratitudinis anima rea fiat.

Quid sit illud vnū, quod Christus dominum necessarium esse disseruit.

Articulus III.

QVid optimū est, & Deo amplius in nobis placēs, hoc vtique summe necessariū est. Quid autē sit hoc, si inquiras responsio diuersis modis, variisq; nominibus, reddi potest. Veruntamen in re ipsa vna est Responderi quippe potest quia charitas sit vnū, quod saluator necessariū dixit. Rursus dici potest, quòd puritas mentis seu contemplatio Dei, sit hoc vnū. Sed omnia hæc rem vnam insinuāt. Certū est enim id quod summa atque finalis animæ perfectio est, id vnum esse quod necessarium est. Charitas autē, seu cordis munditia: & contēplatio dei vltimata hominis perfectio est. Vera nempe charitas passionum excessus excludit, & sine cōtēplatione dilecti esse nequit: Ideoque vnū quodque trium horum alia duo cōplecti Luc. 10

tur. Nuda enī & informis diuinorū agnitio, cōtemplatio dicēda nō est, sed agnitio charitate formata, & cum affectu inflammans, ipsa est cōtemplatio. Sic ergo charitas contemplationē, & cōtemplatio charitatem complectitur: neque possibile est, vnum sine altero esse. Sed nec possibile est aliquod horum adesse, si non fuerit mēs ipsa à passiōib⁹ inordinatis expers & à peccato immunis: non sic vt omnes passiōes euicerit, & ab omni culpa libera sit: sed quoniam quo passiones magis refrenat & ab omni offensa solicitius cauet: eo dilectioni & contēplationi aptior fiat. Porrò si ī mortali peccato sit, & passionibus seruiat: neque contemplatur, nec diligit, quia in gratia nō est, sine qua nec cōtemplatio nec dilectio adest. Itaque hoc vnum quod necessarium est, existimet vir tutum zelator non aliud esse, quā cordis munditiam. Sed & Deus, qui omnis boni principium est & finis hoc vnū quod necessarium est rite censetur tanquam obiectale bonū Cordis verò mūditia, vt formalis perfectio & intrinsecus finis, p quē Deo anima vnitur, adhæret & in immenso æternóque bono contenta redditur atque quiescit segregata à multis, & in vno confixa.

Quod

Quod vniuersa mentis nostræ intentio, atque propositum in consideratione ac desiderio huius vnius figi debeat.

Articulus IIII.

QVoniam igitur mens humana secundũ naturã tam mobilis est, atque instabilis, à cõtẽplatione & amore huius *vnius*, quod necessarium est, subito *cadit*, nec in eo diu fixa existit, Propterea idei optimũ est. si ĩ vno stabiliri debet, vt hoc vnum firmiter ac indelebiliter cordi atque affectui suo imprimat, & ad ipsum cũcta, que agit & petit, referat, & omne suum exercitiũ ad ipsum coordinet, quatenus dum se anima ab hoc vno, quod necessarium est, elongatam intelligit, aut distrahi sentit, intime doleat, protinusq; ad ipsum recurrat, & pro virib⁹ in ipso stabiliri festinet, atq; in hoc sancto labore vniuersum vitæ huius tempus deducat. Quoniam quo in hac re vehementius proficit eo melior est, perfectior, & futuræ felicitati propinquior. Itaque quotiescũque nos passio aliqua turbat quoties ira inflãmat inuidia torquet, ĩpatiẽtia agitat, superbia effert, gula obnubilat, accidia deprimit pẽsemus & doleamus à puritate mẽtis, quæ sola necessaria est, nos elõgari ac distrahi Vnde ad amorem puritatis mẽtalis ani-

mus mox reuocãdus eſt,& ipſius effect mundiciæ, vniuerſarum nebulæ paſsiones prorſus ſpernendę ſunt,& extirpãdę.Præterea has immoderatas paſsiões chari ti eſſe cõtrarias eiuſque expulſiuas pi eſt.Eluceſcit quoque,quia cõtẽplationẽ ſummè impediant:& non ſolũ hæ, ſed inutiles phãtaſię cogitationeſque inanes,

Actu.17. vagæ & viles,cõtemplationem,vel interrũpunt,vel auferunt.Itaque nunquã obliuioni tradenda eſt memoria huius vitæ ſed iugiter ad ipſum eſt cõuertendus mentis intuitus,ipſum ſiquidem eſt propter quod venimus. Et ideo ſemper ardens vitæ monaſticæ ſectator ſibimet, dicat Ad quid veniſti?

De iugi atque ſolicita cuſtodia cordis.

Articulus V.

IGitur cum ſit mũditia ſeu puritas cordis finale animæ noſtræ bonũ & ſumma perfectio cuius intuitu omnia agẽda, ſuſtinẽdáq; ſunt,maximè deſiderari debet, & pro eius adeptione infatigabiliter laborãdũ eſt Adepta aũt, tanquam prætioſiſsimus theſaurus.diligẽtiſſime cuſtodiẽda eſt.Sicut enim in arte medicinę ſanitas omniũ medicamẽtorũ finis eſt.ſine qua nullum medicamentũ optatur nec valet,niſi videlicet ad ſanitatis reparationẽ proſi-

proficiat, sic nullũ exercitiorũ nostrorũ vtile putandũ est, si non ad mentis purita tē coadiuuet. Hic ergo sit omnis noster labor, omnis diligētia, omnisque affectio habere semper & vbiq; in presentia diuinæ lucis & in æternę maiestis, ac diuini vultus cuncta cernentis cōspectu cor mũdum. Deniq; si interroges quomodo cor custodiendũ sit. quatenus semper, prout miserabili est huic vitæ eit possibile, ī puritate cōsistet: respōdendũ, nō aliter nisi omnia inferiora, quę in nobis sunt secundũ rationis censurā vtilitatémq; intellectiuæ partis animæ gubernentur. Vbi enim secundum congruentiam superioris non disponũtur subiecta, turbatio est quæ paci & puritati repugnat. Quoniã ergo optimum hominis est (vt Dionysius ait) secũdum rationem esse, refrenãdi sunt sensus, & omnis sensualis affectio coercēda est, vt pote ne menti distractionē inducāt neque lumē rationis obtenebrēt, quod ita, & impatientia præsertim efficiunt, sed & inuidia omne peruertit iudicium, & superbia non sinit hominem agnoscere semetipsum. Porrò ventris ingluuies accidiã & somnolētiã facit, cordísque oculum à cōtemplatione vehementer auertit. Quicũque itaque cordis studet munditiæ, nisi vi

sum

ſum ſuam vbique, maximè aũt in diuin
cuſtodiat, linguam quoque gubernet
res etiam à vanis auertat rumoribus
immoderamine cibi ac potus ſe tẽpe
ſciat quoniam fruſtra laborat. Præter
hæc cuncta cuſtodit, nec tamẽ inter
paſſiões atque affectus vincit & rep
ſi non diſcat dominari animo ſuo, &
animæ motus extinguere, quæ purita
lectioni, ſcilicet & contemplationi re
gnant, inuanum conatur, Ideóque cir-
ſpecta mens ea ſemper intra ſe diligenter
perpendat, quæ cordis mundiciam vel tol
lunt, ſiue offuſcant. Dúmque tale quippiã
in ſe oriri aduertit, repẽte fortitérque oc-
currat: metuẽs ſemper ne pretioſiſsimus
ſuus theſaurus, qui eſt puritas eius, auferatur ab ea. Propter cuius cuſtodiam atque
amorem omnia aduerſa æquanimiter fer
re oportet. Potiſſime autem linguæ incu
ſtodia mentis ſerenitatem cõturbat, vber
tímq; penitus inficit. Et qui loquax eſt, pa
lam vtique, quoniã mente vacuus ſit: pro
cordis cuſtodia ſolicitudinem nullam ge
rens nihil quoque proficiẽs. Inſuper itaq;
in omni labore omniq; actu, mens ipſa v-
bertim, & ſi nõ cõtinuè, ad creatorẽ erigẽ
da eſt: ea dicendo, quę mentis affectũ am
plius igniunt, & deuotionẽ renouare effi-
cacius

cacius queũt, vt est, Cor mundum crea in me deus. Et similia, prout dominus dederit. Et hoc in coloquiis, in mẽsa, in opere exteriori semper agendũ est, quatenus discat anima, assuescatque redire ad se, ne dissoluta & vaga, à proposito cadat, puritatémque amittat & à pristina gratia atque feruore deficiat. Semper quippe vna spiritualis meditatio, atq; interna affectio gratiam alit & roborat, & ad aliam quoque disponit. Sicque tandem generatur in animahabitus, quo faciliter, delectabiliter postmodum faciet, quod paulo ante laboriose agebat. Et quia pauci sunt, qui se ita custodiunt, ideo pauci synceri & perfecti iam fiunt. Necesse est enim, vt omni tempore timorate se gerant, ac omni vespere consideret quemadmodũ diem expenderit: & in quibus se offendisse perceperit, hæc in posterũ deuitet, doleat, & occasiones cõsimilis ruinæ fugiat. Verũtamen in omnibus his nõ confidat homo in se, sed à diuina benignitate opẽ & gratiam præcordialiter perseuerãtérque imploret: neque incœpto virtutum studio fatigationi succũbat neque aduersitatibus cedat: sed fortiter, fiducialiter, atque constanter laboret.

De septem meditãdis secundum tempora

certa.

Articulus VI.

NOn finit præsentis vitæ status vnico-
gitationi semper mentem nostrā in-
sistere, neq; possibile est cōtēplationi ac
dilectiōi Dei iugiter sine interruptiōe i-
tendere: sed voluitur atq; dilabitur anim.
de vno ī aliud. Ideóq; plures ei diuinę me-
ditationes imprimendæ sunt & non sol.
vnū, sed omnia quæ ad salutem pertin.
charitatémque promouent, vel timore
inducūt, in præcordiis nostris scribend.
sunt, atque firmissimè infigēda, quatenus
dum mēs ipsa ab vna cogitatione salubri
auertitur, ad aliam aliquā bonā protinus
cōuertatur, quemadmodū secularia cor-
da ab vna cogitatione iniqua ad aliá ca-
dunt. Denique ex cōsideratione multorū
quæ ad salutē pertinēt, amor dei amplius
in animo incalescit ac stabilitur, & ob id
plura memoriter atque solicitè intuenda
sunt, quę ad puritatē & salutem proficiūt
Nam & vicissitudo ista cogitationum, ipsi
animæ ꝓpter recessum eius à diuina sim-
plicitate & īmutabilitate naturale est atq;
iucūda. Est insuper vtilis: quia cito fatiga-
tur mēs ipsa, si vni cogitationi stet diu in-
tenta. Nō tamē cōfuse, & inordinatè me-
ditanda sunt hæc, sed vnicuiq; diei, horæ,
ac tempori proportionāda ac deputanda

est

est meditatio ei magis cõueniens. Septẽ itaque sunt, quę (vt mihi videtur) salubriter menti imprimũtur, & vtiliter cogitantur, vtpote gloria cœli, mors, beneficia dei iudiciũ tam singulorum quàm omnium pœna iferni, passio Christi, & ꝓpria peccata atque defectus. Horũ aliqua charitatem inflammãt, scilicet gloria cœli, beneficia dei, & passio Christi. Alia vero timorem efficiunt. Omnia autem mentem custodiũt, & à malo præseruant. Poterit de his septem, secundum septem dies hebdomadæ solennior haberi memoria. Vt die dominica principaliter versetur memoria in cõtẽplatione fœlicitatis cœlestis, feria secunda de morte, tertia de beneficiis dei, quarta de iudicio, quinta de inferno, sexta de passione, sabbato de peccatis. Nihilominus vnumquodque istorũ quolibet die cogitari potest, imo & debet pręsertimque passio Christi, sed ꝓpter caussam inductam, quolibet die præcipuè occupanda est anima in vno istorum.

De quotidiano ꝓfectu, & optimo fructu exercitiorum nostrorum.

Articulus VII.

PVritati cordis visio dei, quæ est tota merces essentialéque pręmiũ, correspondet, sed & charitati debetur visio dei

&

& quo ardẽtius modo diligimus, eo ꝑ modum clarius deũ videbimus. Vnde cõstat essentialiter idẽ esse, dilectionẽ & puritatem mentis. Nempe puritas animæ quædã præsuppon't atque includit, sine quib⁹ nec vera charitas haberi potest, puta expulsionem peccatorũ ac reformationem passionum, saltem secundum aliquem gradum. Perfecta verò dilectio charitásque perfecta, perfectam quoque passionum reformationem atque victoriam exigit: ad quã perfectionem vniuersa tertius vitæ prȩsentis operatio ordinãda est. Verũtamen quoniã (vt ait Philoso. huius) ars & virtus sunt circa difficilia, sicut virtus atq; perfectio hæc altissima atq; praestatissima est, sic difficillimè & laboriosissimè adipiscit̃. Ideóq; indefesso animo ac firma fiducia conari oportet deum inuocando atq; in eo dũtaxat sperãdo. Quod si aliquando pro libito nostro nõ exaudimur, vel interdũ mentem nostram instabilem, aridámque ac indeuotam inuenimus: non idcirco frangamur, sed cum sincera fiducia cõstanter instemus, & manũ domini lõganimiter prȩstolemus, nosque dispensationi cõmendemus diuinæ, certi quoniã ipsi cura est de nobis, & quia quandoque gratiam suam, vel suspẽdit, vel differt

fert propter commodum nostrum. Interim etiam exteriores delitiæ, viles atque carnales cõsolatiunculæ penitus contemnenda sunt. & cum gemitu & planctu est implorãda Christi clementia. Et propter eius absentiã libenter ad tempus in amaritudine simus, sintque tãtisper nobis lachrymæ nostræ, & si non corporales, saltem internę panes die ac nocte. Quemadmodũ scriptum est: Renuit consolari anima mea. Quoniã itaque charitas æternæ vitæ meritoria est neq; sine ea aliqua virtus, diuinæ est visionis meritoria, omnis actio ex charitate procedens diuina, vitã meretur æternam. Quemadmodum omnis operatio ex mortali nascẽs peccato, ĩfernalia promeretur tormẽta. Quotiescũque itaque mens nostra in deũ afficitur, toties æternam beatitudinem ꝓmeretur seu ampliorem diuinę visionis claritatem Ideoque hic summus noster cõsistit profectus, & optimus omnium laborum fructus, frequens, ardénsque mentis in deum affectio: & quo in eũ vberius frequẽtiúsque erigimur, eo prorsus vehementius nobilitamur, deificiamur atque proficimus. Denique sicut ignis consumit stupam, sic dilectionis affectus ac ardor peccatũ, peccatíque pœnã. Sed & sicut charitas sum-

ma est virtus, sic actio eius saluberrima extat. Propterea quicquid de diuinis & diuina pertinĕtibus, meditationi nostræ occurrit, ad dei dilectionem & eleuationem mĕtis in deũ mox referre debemus: vt scilicet siue beneficia dei, siue passionem Christi, seu aliud quippiã cogitemus, conemur semper ex his in diuinum amorem cõpungi. Sed in omnibus iis ab immoderata lætitia à dissolutiõe cordis, à risu vani, pro virib⁹ omnino abstinere oportet. Hæc quippe solicitudinem, diligĕtiam, & recollectionem cordis impediunt atque effundunt: & qui illis lætatur, diuina que consolatione indignus efficitur.

De triplici incitamento diuini amoris.

Articulus VIII.

QVo res melior est, eo amabilior est; & quod optimũ est, summe vt est laudabile. Quoniam ergo Deus benedictus naturaliter ac essentialiter bonus est, & immĕsa perfecta puráq; bonitas, qua est omniũ desiderabiliũ omnium pulchrorũ infinita ac incomprehensibilis plenitudo: videlicet æterna sapiĕtia, incircunscriptibilis maiestas omnipotens, tus, inobtenebrabilis splendor, inexco- tabilis pietas, pax summa atq; dulcissima, ardĕtissimus amor, iucũdissima felic-

gaudiosissima vita, indeficiénsque imperiũ. Propterea ipse summè & naturaliter, & item propter seipsum desiderabilis est atque amabilis. Primũ itaque inflammãs animam in dei amorem, est propria eius bonitas, seu contemplatio bonitatis diuinæ in seipsa. Secundũ autẽ est, speculatio *munificentiæ* & beneficiorũ ipsius. Naturale enim est eũ diligere qui alteri bona impẽdit, & circa eũ munificus sit. Quò itaq; beneficia diuinæ munificẽtiæ circa nos plura maioráq; sunt, eò deũ feruẽtius obligamur diligere: & grauius quoq; peccamus nõ diligẽtes. De beneficijs autẽ ac misericordiis Dei nostri super nos, postmodũ mentio erit. Igitur iam nunc dilige anima mea dominũ, ama deũ creatorem tuũ, amplectere & complectere eum intra teipsam. Munda affectũ & præpara ei locũ, quoniã prope est omnibus inuocantibus eũ. Noli obliuisci gratias, ac misericordias eius, sed dic ei cũ syncero suspirio: Nomen tuum & memoriale tuum Psal.144
domine ĩ desiderio animę meę. Rursusq́; Psal.102
Ne auertas faciem tuã à puero tuo. Non Esai.26
enim ô anima pacem extra eũ inuenies, Psal.68
non conscientiæ serenã quietem, non veram consolationẽ, nec desiderij tui satie- Cant.1
tatẽ. Porrò si ei constanter adhæseris, si ei Psal.104

perseueranter clamaueris: trahe me[...] te, si faciē eius incessanter quæsieris: [...] vtiq; apparebit tibi & cōuertet cor [...] in se, stabiliens & illustrans te in su[...] templatione atq; amore, & tūc vera[...] gustabis, quoniā suauis est domin[9]. A[...] rabiles enim, dulcissimas, & mūdi[...] subinde delectationes ex diuino fo[...] bono Deo hauries & experieris: & [...] desipiet tibi caro, omnisq; indigna[...] nalis oblectatio cōtemnetur à te & qu[...] tibi paulo ante laboriosum extitit, ment[...] scilicet à multis abstrahere, & in Deo [...] gere, iam prōptum erit atque iucund[...] Veruntamen in primis necesse est, circa purgationem passionū insistere, & exte[...] more hominem ordinare, atq; in consid[...] ratione dominicæ passiōis & humilita[...] humanitatisq; Christi animā exercere [...] sic demū ad feruidos diuinę bōitatis a[...] ct[9] cor leuare, atq; ad lucidissimas, in[...] bilis, incorporeę, ac simplicissimæ diu[...] tatis cōtemplationes mentem attolle[...]

Quod ad sedulam cordis custodia per[...] gnum incitamentum sit seria de diuinæ [...] testatis præsentia cogitatio.

Articulus IX.

Vile est atque peruersum, plus vene[...] rari vel timere hominū vultum, [...]

diuinum conspectum. Quo itaque pacto
mi dilectissime frater audemus deo spe-
ctāte cogitare, quod homine audiēte nō
audemus proferre? Deniq; quomodo nō
erubescimus ea deo cōspiciēte appetere,
quæ corā hominibus cōfundimur opera-
ri vel dicere? Sed & qualiter audem⁹ in di
uini vult⁹ præsentia facere, quod honesto
aliquo viro præsente formidam⁹ efficere?
Palā est ideo nos ista pagere, quoniā am
plius hominē quam deū honoramus atq;
metuimus. Sed quid ait altissimus? Ego,
inquit, glorificātes me glorifico. Qui ve-
ro deum negligit & spernit, negligetur &
spernetur ab eo: quoniā quem ipse despi
cit, null⁹ corrigit. Ideo studiosa deuotaq; Eccle. 7
mens se corā diuino aspectu cogitet sem
per cōsistere: omnésq; suas cogitationes,
verba & actus perpendat deū semper at-
que vbiq; inspicere, dicēs cū sanctissimis
Helia & Heliseo: Viuit dominus in cuius
conspectu sto hodie. Vocétq; cum Agar 1. Re.17
matre Ismaëlis locum omnē in quo fue- 1. Reg.4
rit, dominus videt. Enimuero si in Dei Gen. 16
præsentia nos esse perpēdimus, eiúsq; im
mensam maiestatē pensemus: eū vtique
plusquā hominē, aliquē venerari satage-
mus. Si vero eius cōtēplemur inflexibilē Philip.2
iustitiā, ac metuēdū iudiciū, mox vtique Heb. 10

metuemus, & merito cum timore & tremore nostram operemur salutẽ, pẽsantes quã sit horrendũ incidere in manus dei viuentis, qui nec minimũ malum impunitum relinquit. Insuper si diuinæ mentis sanctitatẽ aduertimus, erubescemus coram tã mũdissimo ac sanctissimo deo turpiter agere, & inhonestè inobedientérq; viuere. Quo enim qui offenditur dignior, eo & culpa grauior est. Cúmq; deus incomparabilis & omnino ĩfinitæ dignitatis exstat, culpa omnis qua ei inobediẽtes sum' infinitam enormitatem habet. Est enim auersio ab infinito bono. Denuo, quò aliqs sanctior & iustior est, eo iniustitia atq;
Eccle.12 malitia ei amplius displicẽt. Deus autẽ essentialiter sanctus est, & supersubstãtialis ac infinita sanctitas atq; iustitia: ideóq; inæstimabiliter ac incõparabiliter ei displicet peccatũ, & recessus ab eo. Hinc ergo vehemẽter ô præcordialissime amice & in Christo dimidiũ animę meę, nõ timere oportet, ne tã immẽsam maiestatẽ inhonoremus, neq; tã infallibilẽ iustitiã obliuiscamur, ne corã tã sancto & mũdo deo, immũdè atque iniquè viuamus, sed cã affectu & solicitudine enitamur, mentẽ nostrã ei semper purã offerre, & dũ in cœlis soli conquiescimus, eius semper præsentiam

tiam cogitemus, diligamns, formidemus, ac honoremus, & ipsum nobiscũ semper habere conemur. Neque enim longe est ab vnoquoque nostrum, quoniã in ipso sumus, mouemur & viuimus, & ipse omnibus intimus est, cunctáque penetrat. Ipse siquidem de se loquens: Cœlum, ait, & terram ego impleo. Sin autem solitudo nostra misera, erimusque infœliciter soli, non fœliciter solitarij. Actu. 17 Hier. 23

Sequuntur septem feriarum meditationes vtilissimæ.

Dominico die meditandum de cœlesti atque æterna fœlicitate sanctorum.

Articulus. X.

O Culus non vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis ascenderunt, quæ præparauit Deus electis suis: Quid enim præparauit benignissimus Deus diligentibus se nisi seipsum? Porro ipse inuisibilis est, audiriq; nequit, & cõprehendi nõ valet. Non nobis præparauit creaturam aliquã seu bonũ finitũ, sed seipsũ, vt eũ videamus, diligamus ac possideamus ipsóq; fruentes æternaliter cotentemur. Porro gaudiũ est diffusio animi in conceptione boni, quo itaq; id quod apprehẽditur melius est magísque cõueniẽs & poten- Esai. 64 1. Cor. 2 Ioann. 1 Rom. 11

tentia apprehendens pręstantior, ipsaq;
apprehētio clarior eo gaudiū ex huius-
modi apprehensione prouenienis, plen'
est atq; iucūdi⁹. Deus autē sublimis, q
omnes beati fruūtur in patria, est infini-
bonitas, qua adepta nil āpli⁹ appeti val.
omnē perfectionē, omnemq; nobilit-
ac pulchritudinem, cū immensa pleni-
ne cōprehendēs, estq; diuina bonitas
creatę menti eā cernenti cōuenient
ma atq; dulcissima. Sed & deus æterna
increata sapientia est, exēplarisq; veritas
intellectum penitus implens & oī agni-
tione ac veritate adornans & felicitans.
Constat ergo quod visio patriæ ex parte
obiecti scilicet DEI sit sūmè iucūda omnē
delectationem omnemque lætitiam ine-
fabiliter, incomparabiliterque præcel-
lens. Denique intellectus dignissima ac
diuinissima potentia est, & vnio quoque
seu apprehensio intellectus in patria cla-
rissima est ac immediata. Erit enim facie
ad faciem, & erimus tunc ei similes, quo
niam videbimus eum sicuti est. Contem
plare ô anima vt vales, quale erit gaudiū
videre æternam illam essentiam, & clare
cognoscere, quemadmodum ipsa æterna
sit a nullo facta nec creata, neque depen-
dēs sed sibi ex se in se & per se sufficiens,
omnia

omnia creās, intelligēs, cōseruās, administrans, atque gubernās. Admirabilē & ī circūscriptibilem & incōprehēsibilē deū per essentiam & in seipso lucide & clare intelligere, & eius fōtali sapientia totius vniuersi ordinē, omnemq; veritatem atque secretissima ītueri. Frui quoq; immēso bono & id semper possidere & quicquid desiderabile pulchrūq; existit in seipso habere sicque æterna irradiari sapientia, & diuina impleri bonitate, vt oē desiderium intellectus & volūtatis omnino satietur & cōtentum reddatur. Gustare insuper diuinæ pacis dulcedinem & amore creatoris prorsus absorberi, in deum transfomari, & eum semper in se cōplecti neque ab eius amplexu amore atque aspectu vnquam posse auelli. Videre demū superbenedictam trinitatem & inspicere, quemadmodū ab æterno patre generetur filius patri coæternus coæqualis & cōsubstantialis: quomodo etiam ab vtroq; procedat spiritus sanctus, & quemadmodū pater diligat filium, & filius patrem, atque vterq; spiritum sanctum, quæ diuinatum harum personarum mutua cōplacentia, nexus, amor, & gloria. Postremo videre in Christo ex diuina atq; humana natura, vnam constare personam: & gloriā Ioan. Ioan.

ac pulchritudinũ humanitatis in Christo,
& qualiter super omnem angelicam al-
titudinem exaltata sit inæstimabili excel-
lentia: videre quoq; gloriã atque decor:
amantissimæ dei vnice virginis, præele-
ctæ Mariæ, & mutuam eius & filij sui fa-
miliaritatem atq; amorem. speculari quo
ni. 7 q; Hierarchias cœlestes, ordinesq́; ange-
.15 licos, & quomodo milia miliũ ministrãt
creatori, deciesq; milies cẽtena milia De
assistant, & quẽadmodũ non sit numerus
militum eius: Cernere etiam vniuersita-
tem hominũ electorũ, prophetarũ apo-
stolorũ, martirum, ac confessorum, virgi
numq́;, & totius cœlestis militię inuiola-
bilem pacem, feruidissimam charitatẽ, iu
cundissimã societatẽ, incõcussibilẽ secu-
ritatẽ, æternã beatitudinẽ, inenarrabilem
gloriam, & splendidissimã pulchritudinẽ:
vbi impossibile est deesse quod amatur,
adesse quod oditur: vbi Deus omnia im-
plet, oĩa in se trahit, & omnia possidet.
Misera & infœlix nimis anima, quæ pro-
pter vilissimas mundi huius delitias, pro-
pter turpissimas carnis libidines, & mo-
mẽtaneas delectatiões ac põpas, tãto se
gaudio priuat, & irã Dei pœnáq; æternã
acquirit. Amandus nobis es, & super oĩa
ardẽtissime diligendus, sancte creator,
ado

adorande deus, qui pauperrimis istis vermiculis talia præparasti: Et tu ô rex Messia, ò altissime Christe, qui amissam olim beatitudinẽ istã, nobis non auro neq; argẽto: sed ꝓprio sanguine atq; turpissima ac amarissima tua morte reparasti. Cur dormis ô anima, cur mœrore cõsumeris, cur te accedia premit, quare non diligis, cur non desideras neque suspiras? Intende paulisper quænam tibi parentur in patria & propter amorem illorum vilipende interim præsentis gaudia vitæ. Pensa quomodo exul & peregrina sis super terram, & cum affectu festina ad patriam. Quinam que temporales quærit delitias, & qui non quotidie æstuanti desiderio suspirat ad beatitudinem istam, non est vtique ea dignus. Ama quoque modo nesciri & sperni, vt illic ab omnibus electis agnoscaris & honoreris, Nõ fatigatio te pusillanimẽ, nec pigritia segnem efficiat, pro æterna beatitudine laborantem. 1.Pet. 1.Par.2

Feria secunda meditandum de morte.

Articulus XI.

QVi se quotidie præsentem vitam, atque vniuersam eius gloriã cito assimilatũ cogitat, facilè ea quę nunc dulcia ac bona videntur cõtẽnet, & dei timorem incurrit: eaq; cõgregare festinat, quę sibi in ex

in extremæ necessitatis articulo ꝓderũt, atque egredientem animã comitabuntur. Ideoq; hoc nobis expedit, vt quotidie alloquamur animã nostrã, dicentes Scito ô anima, quoniã in breui veniet hora vt transeas ex hoc mundo in regioné ignotã & districto tribunali Christi te mox astare oportebit. Veniet cito tẽpus amarissimæ mortis, dũ tempus omissum & infructuose neglectũ recuperare non poteris. Nihilq; te iuuare, aut cõsolari va-
Io. 14 lebit eorum, quæ nunc inordinate diligis iniusteq; agis: sed tunc sequẽtur te opera tua, tam mala quam bona, neq; erit tibi in hora illa cõsolatio aliqua: nisi memoria atq; fiducia bonæ vitæ præteritæ, & succursus diuinæ clemẽtiæ. Tũc dolebis te tã ĩtimorate ac negligẽter vixisse, omi-
Matt. 4 sisse tot bona, cõmisisse tot mala. Tũc te horror cõcutiet, & vastabit anxietas, torquebitq; remorsus, ac vermis cõsciẽtiæ malę. Itaq; iã pœnitẽtiã age, modo labora, moresq; corrige, ne tunc sero miserabiliter, & formidolose ꝓclames, inducias vel vnius horę. Porro vt tenacius menti inhæreat meditatio mortis assidua, vtile valde est, imaginem hoĩs moriẽtis cordi imprimere. Pensandum nanq; est, quẽadmodũ tunc inualidæ manus nigrescant, vultus

Vultus pallescat, os cõtrahi, visus obtenebrari, & oculi ꝓfundari incipiãt, quomodo demũ pulsus caprizare halitusq; desicere, & ex ĩtimo se colligere ĩchoẽt, mox quoq; sudor mortis adsit, victã esse naturam cõtestãs, & ipse mortiferæ atq; durissimæ mortis pũcturæ cor suffocare ac scĩdere conẽtur. Quũque his anima vallata pressuris, lucem huius mũdi videre desierit, & alterius statũ seculi interioribus oculis aspicere incipit: adsũt repente cruentæ bestiæ atque laruales dæmonũ facies & cateruæ, renouant peccata præterita, si forte desperationem inducant, & exeutẽ præstolantur animam, si forte eis torquẽda præstetur. Hæc præmeditari vera sapiẽtia est, nec est vtilior scientia quam discere mori, hoc est, seipsũ quotidie ad mortẽ disponere, & ad eius aduentum omni die paratũ existere, vt scilicet nil in mente resideat, quod cõscientiam mordet, & cum quo mori timemus. Hoc nempe est quod Saluator docet. Vigilate, inquiens, quia nescitis diem neq; horam. Et quod alibi quoque scriptũ est. Memẽto creatoris tui, in diebus iuuentutis tuæ, antequã veniat tempus afflictionis tuæ. Quotidie ergo mortificemus desideria nostra, & omnem à nobis abscindamus mundanum

Mat. 2
Mar. 1
Eccl. 1

affe-

affectũ, nil cõcupiscentes eorum quæ in mũdo sũt: illuc nos intime cõuertẽtes vbi æternaliter erimus & viuemus, quatenus cupiam' & nos cũ diuino Apostolo abiui, & esse cũ Christo. Beatus enim seruus ille, quem cum venerit dominus, inuenerit vigilantem. Ideo & Theophilus Alexãdrinus olim expers morti propinqui dixit de abbate Arsenio, Beatus es Abba Arseni, quoniã hãc horã semper præ oculis habuisti. Deniq; abbas Helias: Ego inquit tres res timeo. Vnam quando anima mea egressura est de corpore. Secundam, quãdo cõcursurus sum deo. Tertiã quando sententia iudicis proferetur de me. Has nos igitur dilecte mi hæc tria formidemus & vilescet nobis hic mũdus omnisque eius decor, & con cupiscentia & gloria eius.

phili. 1 luc 22.

Feria tertia meditandum de intenta consideratione beneficiorum dei.

Articulus XII.

TRia sunt, ex quibus beneficii magnitudo pensatur. Primum est, excellentia dantis. Secundum, paruitas recipientis. Quo enim dator est dignior, & recipiens minor, eo in dono seu beneficio amplior apparet ex parte donantis dignatio: atque ex parte recipientis vehementior exigitur gra-

gratitudo. Quemadmodũ si rex præpotẽs egeno alicui aliquid præstet. Tertiũ autẽ ex quo benefici; magnitudo attenditur, est dignitas doni. Quoniã ergo maiestas fõtis atque datoris vniuersorũ donorũ, incircunscriptibilis est, incõparabilis atque immensa, apparet in beneficiis dei sũma ac infinita ignatio. Deniq; quoniam paruitas & fragilitas, ac insufficientia nostra ineffabilis est, multaque nimis, ex parte nostri sũma requiritur gratitudo. Qualia vero sint beneficia dei, solerter intueri oportet. Beneficiorũ autem dei quædam sunt dona naturæ, quædã vero dona gratiæ, & vtraque duplicis sunt generalia scilicet ac specialia. Dona naturæ sũt creatio gubernatio, & cõseruatio. Recordare ergo, quoniam à Deo habes esse viuere, sentire, mouere, ac intelligere. Et quicquid naturalis perfectionis, pulchritudinis, atque decoris in anima carneq; habes, diuinitus tibi impartitũ nõ obliuiscaris. Si ingenio polles, si corpore pulcher es, si gratiosus, si prudens, si robustus, si eloquens, agnosce te hæc ab authore naturæ recepisse & ipsi gratum esse satage. Præterea qs beneficia enumerare sufficiat? Quis ea digne cõtemplari, ponderare, laudare ac diligere possit? Inter quæ sũmum atque

dignis

dignissimũ ipsa est incarnatio filii Dei
qua ardentissimus eius amor, imensa
nitas inestimabilisq; misericordia splé
Luc 3 Deniq; ꝙ propter nos in terris inter h
mines cõuersatus est, atque ab eis m
ꝑpessus, ac demum amarissima morte
cisus: quod nos proprio sanguine ab i
nali æternaq; pœna redemit, & angel
Pet. 1 beatitudinis, ac ꝑpetuæ iucũditatis h
des cõstituit, Quod ex aqua & spiritu
Titum.3 cto nos regenerauit, & à multis peccat
grauibusque peccatis seruauit. Quod de
linquentibus misertus est, & dum in mor
talibus eramus peccatis, nõ nos subito iu
ste damnauit: sed lõganimiter expectauit
Et insuper ex mundo reduxit, & ter ita
ad suum deputauit obsequium: quum ta
mẽ multos interim, nobis vel propinquos
aut certe coætaneos, nobis forte m
res ab hac vita abstraxit: & vel in infer
aut in purgatorio iuste projecit. Speci
vero beneficia Dei vnusquisque in se
considerare debet, quomodo scilicet sib
quotidie succurrat & adsit, ignoscat &
tiam præstet: in sacris quoque ordini
cõstitueritatq; carne sua ac sanguine
Pro iis esto ô anima grata deo tãt
nefactoré cõtemplare & dilige, & omn
bonũ, omnem gratiam, omneque me
ri

tũ ei ſemper aſcribe.ne per ingratitudinẽ donis ei⁹ fiat indigna,quoniã ab eo oĩs boni exordiũ eſt,continuatio atque perfectio.Si humanæ beneficẽtiæ immemorem atque ingratum exiſtere non ſolũ inhumanum ſed & plus quam beſtiale cẽſetur(Quum & canis & leo proprium nutritorẽ adiutorémq; diligũt)Quãto magis diuinis beneficiis,quæ in ſeipſis incõparabilia ſũt atq; digniſsima,& maximã gratitudinem propter dignationem dantis requirunt,ingratum fore, itémq; immemorem iniquiſsimum impiiſsimũque conſiſtit?Nunquam ergo ô anima á memoria tua excidat diuinorũ cõtemplatio beneficiorum:ſed ex eorum intentiſsima ponderatione ad dei tui amorem feruentem te ſemper erigere incitaréque ſtude. Habenti nanque,id eſt,grato dabitur, & abundabit.Ei vero,qui non habet, id eſt, ingrato, & quod videtur habere, auferetur ab eo. Matt. 15

Feria quarta meditandum,De iuſto ac metuendo dei iudi io.

Articulus XIII.

Nil horribilius cogitari valet, quã diſtrictum illud nouiſsimum iudicium ei enim ipſum nõ eſſet in inferno pœnalis nõ vtique oraſſet ſãctus propheta,

Iob.14 Quis mihi tribuat vt in inferno protegas & abscōdas me: donec pertranseat furor tuus? Ideoque iudicij illius qualecunque
Hieron. præambulū expertus. S. Hieronymus ait: Siue comedo, siue bibo, siue dormio, siue vigilo, siue aliud aliquid egero, semper insonat auribus meis mee illius horribilis tubę sonitus, Surgite mortui, venite ad iudiciū. Nūc ergo ô pręcharissime: pariter recolligamus paulisper animā nostram & solicito corde describam⁹ interioribus oculis nostris extremi illius iudicij modū
Luc.21 atque horrorem. Intueamur oculo fidei venientem cœlestem iudicem, cum millibus angelorū ac hominū cumque omni militia superni exercitus in nubib⁹ cœli
1.Co.15 super vallem Iosaphat. Pēsem⁹ quoque in momento in ictu oculi vniuersos resurgere, & ad Dei iudicium aduenire. Tūc sta-
Sapiē. 5 bunt iusti in magna cōstātia aduersus eos qui se angustiauerunt, eruntque electi e-
Augusti. uati à terra stantes in aere: impij vero: reprobi iacebunt in terra, quā dilexerunt, plūbo grauiores, duriorēsque ferro. Erunque tunc cum iudice securi, qui modo non sunt securi: & rursus tunc pauebunt, qui modo metuere nolūt, O horrēdæ & inex cogitabiles tunc reproborū angustiæ. Videbunt enim vndique, & ecce super eos iratu

iratus, districtus, inflexibilis iudex infra eos horridum inferni chaos, apertum & patens. In circuitu ardens mundus & igni ta elementa peccatores inflammantia: intus conscientia vrens atque hinc inde dę monũ turba accusans. Si tũc iust⁹ vix sal uabitur, peccator & impius vbi se sustinebit? O peccatoris confusio. Tunc nẽpe reproborum vniuersa peccata atque arcana omnibus ac singulis tam angelis, quàm hominibus elucescẽt: quatenus omnes iustissimũ dei iudiciũ esse intelligant. In hoc talia vidẽtes iniqui sortẽ iustorũ turbabũtur timore horribili, & præ angustia spiritus gemẽtes dicẽt, Nos insensati vitã illorũ æstimabamus insaniã. Faciẽ suã ab ira vultus iudicis quærent auertere & nõ poterũt: dicẽt mõtibus, cadite super nos & collib⁹ operite nos: nec tamẽ latere valebunt. Tunc videbunt impij in quẽ trãsfixerunt, & ingrati eũ qui pro ipsis trãsfixus est quẽ ipsi spreuerũt. Tũc cõputabũtur ac præmiabuntur mali Christiani cũ his qui Christũ pupugerũt & occiderunt. Sed precor te ô adorãde Christe, ô Iesu dulcissime, non inueniamur ego & dilectus meus, cui hæc scribo, in die illo in sacratissimo eorum cathalogo, qui sacrilegis ac sceleratissimis manibus suspẽdẽtes

1. Pet.

Sapiẽ. 5

Lucę. 23
Ioan. 19

Actuũ 2

peremerunt,quod & pro omnibus rogo pro quibus te oro,oraréq; habeo. Deniq; nullũ tũc malũ,nec indiscussum,nec inul tũ trãsibit. De omni cogitatione iniqu: de omni verbo otioso, de oĩ opere malo,de omni tempore iam cõcesso,tũc exigeĩ iustissima & efficax ratio. Tunc dicet iudex iis qui ad sinistrã sunt Ite maledicti in ignem æternũ. Et ecce mox aperiet terra os suũ deglutiet ĩpios, inuoluétq; eos ignis quo elementa ardebunt, & cũ toti⁹ mũdi immũditia atque fœtore, in æterna eos tormenta intrudet, ipsi autẽ in profũda gehẽnæ ruentibus, ascendent electi in alta polorum, reprobis idipsum videntibus, & ad ampliorem suæ miseriç calamitatem nunquã obliuiscentibus. Vt igitur intollerabilem hanc euadamus materiam atque inexcogitabilem confusionem, horrorem atque angustiam, timeamus modo & confiteamur syncere cum multa erubescẽtia peccata nostra, nec abscondamus iam à Christi vicario, quod tunc latere optamus in extremo iudicio. Est autem aliud & singulare vniuscuiusc. morientis iudiciũ, nõ minus isto singulis præmeditandũ ac metuendũ, dum videlicet anima à corpore exiens, ad Christi repẽte tribunal protrahitur, illicq́ue astãtibus

[marginal notes: ...b.24 / ...att. 12 / att. 52]

tibus & accusantibus malignis spiritibus iudicatur.

Quinta feria meditandum.
De pœnis inferni:
Articulus XIIII.

Quēadmodū inenarrabilis est beatitudo sanctorū in cœlo, sic prorsus ineffabilis est miseria reproborum in inferno. Quid ergo de ineffabili fari præsumo? Sed ad incitandum timorē paulisp balbutiēdo loqui desidero. Est enim in inferno in primis animarum ac dæmonū inconuertibilis auersio mentis à deo, cui correspondet pœna damni, scilicet carentia visionis diuinæ quæ est summa infelicitas. Et quoniā in mortali peccato descēderūt vel recesserūt, perseuerat in eis inauertibilis cōuersio ad bonū creatū atque caducū in quo sibi finē statuerunt, & plus quā summū bonū dilexerūt, & hoc est eis æternus cruciatus, quod tali bono frui nequeūt, neq; ī ipsius illicito vsu delitiare sicut optauerāt, possunt. Itaq; ęternaliter obstinati manēt in malo, nec deum diligūt sed odiūt & blasphemāt. Quoniā ergo in peccato mortali ꝑpter conteptū immēsi dei est īfinita enormitas est in inferno interminabilis pœna & qa reprobī miserrimi sunt vasa iræ, ī quib9 rigor

atque seueritas diuinæ iustitię ostédũt ac patent, ideo secũdum magnitudiné uinæ æquitatis iuste torquentur, & c. sint deo odibiles, sépiternæ obliuioni dũtur, nec vnquã miserebitur eorũ
Epi.14 tor. Vnde cũ pœna ignis pœnalissima maxima sit, primũ præcipuũque miser rum tormétũ est ignis ęternus. Nũc er redi ô anima ad te, & à distractiõibus elongans, intuere impiorũ tormẽta, ten᷑ à quorũ miserãdo collegio separ vis post vitã hãc ĩ supplicio ab eo q; peccatis atq; delitiis abstinere ĩ hoc mũdo. Inspice oculis ĩternis
Iob.10 rẽ metuẽdi iudicis, vt credit ĩ medio ræ situm, vide illic terram tenebrosam opertã mortis caligine, in qua densissimæ ac palpabiles tenebrę, in qua vmbra tis & nullus ordo, sed sempitern᷑ hor perẽnis desperatio, atq; amarissima nis boni desolatio habitãt. Certa est æterna dãnatio, & quicquid desiderab iucũdũque existit lõgissime & perpe abest, quicqd auté odibile est atq; abest, quicqd auté odibile est atq; pœ sum ineuitabiliter adest. Audi illic viu & gemitũ, singultũ atque blasphemi ferandissimorũ reproborum, pre dolore ac desperationis horrore ac magnitudi ne lingũ ĩ suam manducantium deũ

cc

cæli maledicẽtiũ atque blasphemaitium. Ibũt enim à calore nimio ad aquas niuiũ. Ignis quoque eorũ non extinguetur, nec vermis morietur. Inuocabunt mortẽ & fugiet ab eis. Erit ibi horribilis aspectus dæmonum & mutuus rãcor ac summa in- Iob. 4 uidia singulorũ, nisi quod se tunc illi am- Esai. 66 plius odibunt ĩ supplicio qui hic familia- Apoc. 9 rius cõsentiunt in peccato. Intollerabilis aderit fætor & gemens societas, pressura & calidissima flãma atque inexcogitabilis fligus. O pœna quæ nunquam finiris, nunquã abbreuiaris, nunquam minueris, O infelix cõsortium, vbi vnusquisque alterius auget tormẽtum. Si hæc ô bone frater intente pensemus, nõ solum nõ oblectabũt voluptates carnales, neque de eo tantũ lætabimur, gratiasque agemus ꝙ ab hoc nequam seculo erepti sumus, sed & miseris quoque mũdi amatorib⁹ vehementissime cõpatiemur, atque pro eis affectuosius diuinã bonitatẽ precabimur. Insuper ad nihilum deducetur in conspe- Psal. 14 ctu nostro malignus: timentes autem dominum glorificabimus.

Sexta feria meditandum, De paßione Christi. *Articu.* XV.

Si scire cupis quali te Christ⁹ charitate dilexit ĩtẽde quãta ꝑ tua salute pertulerit.

tulerit. Proinde si peccati grauitatē, eno-
mitatemq́; agnoscere optas, cōtemplare
quia aliter peccatum mundi tolli nō po-
tuit, nisi ipse mundi creator, verusq́; deus
Pet. 2 idipsum incarnatus proprio sāguine ab-
leret: & ita cogitans Christum diligere
peccata abominari incipies. Acerbita-
ac varietatē passionis domini tui, tibi
Canti. 1 pectore tuo tanquam fasciculum myr-
recōde, & ne tantæ charitati ingrat
quotidie eam deuotissima recole me-
atque in ea vide & disce quid te oporteat
facere, quomodo pati aduersa, & Christi
imitari vestigia, seruum eius cōdeceat. Re-
cordare itaque illius sacratissimæ nouissi-
Ioan. 13 mæ cœnæ, & quomodo in ea charitatē
Mat. 26 docuit, tā verbo quā opere. Verbo quidē
Ioan. 13 dū dixit, Mandatū nouū do vobis vt dili-
Luc. 22 gatis inuicē. Opere autem dū propriū co-
pus in cibum, & sanguinem dedit in po-
Mar. 14 tū. Queadmodū etiā in ea humilitatē
Ioan. 18 me instruxit. Discipulorū abluens terg-
Luc. 23 que pedes, & id nobis imitari præcipie-
Mat. 27 Denique quomodo factus in agonia
Esai. 50 lixius orauit, & factus est sudor eius
Luc. 22 guttæ sanguinis decurrentis in terrā
Ioan. 19 modo postea traditus, captus atque
Mar. 14 ad domum pontificis ductus est & quo-
Ioan. 19 modo nocte illa potestati tenebrarū co-

ce.

cessa illuserunt ei, cędentes, velantes, cō- Luc. 23
spuentes, colaphizantes ac blasphemātes Ioan. 15
filium dei, & sanctum sanctorum. Et quali
ter ipse non auertit faciē suam ab increpā
tibus & cōspuentibus se, patientiā docens
seque patiētiæ formam efficiens. Pręterea
quomodo ligatus & cōsputus pręsidi tan
quā seductor præsētetur & accusetur, quo
modo ab Herode cōtemptus, alba veste ir
risus sit, quemadmodum demum nudatus
atque flagellis dilaniatus, & liuore ac pla-
gis repletus, purpura īduatur, & spinis co
ronetur, totoq; vultu sāguine madēs & ru
bens. Denuo flexis genibus adoretur, cō-
spuatur, & tanquā vilissimus hominū pro
pter te reputetur. Et quomodo sāctissimū Mat.
eius caput iam spinis cōfixum percusserūt Mar.
arundine diuino capiti spinas acutissimas
profundius imprimentes. Quemadmo-
dum etiam hinc baiulans sibi crucem exi
uit & inter latrones suspēsus sit, manibus
pedibusque tranfixis, cūctisq; membris
in tantum vt omnia eius ossa dinumerari Ioan
potuissent, pœnalissime distentis, quomo Luc.
do felle potatus sit, & pro crucifixoribus Mat.
exorauit atque tam amarissime passus sit, Ioan
vt se a patre relictum clamaret, & astantē
sibi matrem discipulo cōmendauit. Hæc
meditari iustum est. & salubre, deoq; gra-

tum,& ad omnē virtutem instruct. singularēque gratiā atque internā tionē potissime à Christo cōquiren ad eius sequendū patientiam, obed. humilitatem & charitatem vehemē flāmās. In omni quoque tētatiōe efficacius dandū remediū quā ad C passionem confugere. Compatienu mū filio suo dilecto ac vnico dulcis matri ac virgini genitrici, affectuosa te cōdolere debemus & syncero dilig. tique corde reuoluere quemadmodum in omnibus his præcordialissimo suo vnigenito ardentissima atque piissima mater

uc.9 compassa sit, quæ si constanter recogite mus, omnis vtique rancor, omnis torpor, omnisq; voluptas lōge fugiēt à cordib. nostris, & conabimur abnegare nos, & assequi Christum.

Sabbato meditandum, De recordatione humili propriorum peccatorum.

Articulus XVI.

CVm autem ex similitudine amor nascatur, id solū nos deo facit odibiles per quod efficimur ei dissimiles. Hoc verò peccatū est, ille enim sanct⁹ est, Peccatū aūt nos reddit immundos & impios. Ideo ait scriptura: Odisti oēs qui operāt iniquitatē. Et denuo peccata vestra diui-

ferunt inter deum & vos. Itaq; cũ peccatũ sit langor & immũditia, mors, turpitudóque animæ: volens à peccatis purgari, ea ad mentem reducat & quantũ poterit ea exaggeret, põderet atque magnificet, quatenus de eis amplius doleat seq; magis humiliet. Quo nãque peccata nostra clarius videmus & cõfitemur eo diuino conspectui vehementius abscõduntur, & quo de ipsis magis compungimur ac verecundamur, eo amplius tã culpa quàm pœna cõsumuntur: quo insuper ipsa plus magnipẽdimus, eo Deus ipsa minora diiudicat: & quantũ ex ipsa peccatorum atq; defectuũ suorũ cõsideratione se anima profundius deiicit & humiliat, eo corã deo sublimior fit. Multa ꝓinde sunt, ex q̃bus peccata nostra enormitatẽ & grauitatẽ acquirũt. Primo propter maiestatẽ & sanctitatẽ eius, qui legem præceptáq; dedit, quẽ peccando mortaliter propter inobedientiã spernimus & inhonoramus. Venialiter autem peccando aliqualem ei irreuerentiã exhibemus, corã tam sancto immensóq; diuino domino, nõ satis timorate & syncere cõuersantes: in cuius cõspectu merito cũ omni tremore ac solicitudine ambularemus pauentes, ne vel in modico immensitatẽ sanctitatis atque iustitiæ eius inhonoraremus

rarem⁹. Secũdũ peccata noſtra aggrauãs
eſt ĩgratitudo de beneficiis DEI. Quãto
nim illa plura nobis beneficia præſtitit,
eo magis obligamur ipſũ diligere gra-
vſq; peccam⁹ nõ obediẽtes: nec honorã-
ter tã benignißimũ ac liberaliſsimũ be-
nefactorem. Tertiũ autem quod culpam
aggrauat, eſt, quod toties ea peccata cõmi-
teramus. Vulnera nẽpe repetita dureſcũ
dunt & difficilius ſanant. Sunt quoque
cauſæ ac circũſtantiæ multæ peccata aggra-
uantes, vt quod ex propoſito mala agim⁹,
quod ſcientes viam iuſtitiæ nihilominus
iniuſte fecimus, quod in ſacris locis ſeu ĩ
diuinis laudibus mala cõmiſimus, quod
bona vana intentiõe operati ſumus. His
igitur rite pẽſatis ponat ſe homo coram
deo ſuo ĩ loco quieto ſeu opportuno, cõ
memorétq; peccata ſua grauiora conſciẽ
tiam magis mordentia: & illa ſecundũ iã
prętacta magnipẽdat & aggrauet, atque
ex totis præcordiis dolẽs dicat, Heu de⁹
creator, ꝙ infelix ego te ſũmmũ & omni-
potentem & immenſę ſanctitatis domi-
num, ſic irreuerenter offendi, hoc & hoc
peccatum, tibi inobediens, téque contẽ-
nẽs effeci, tibi tã ingratus fui, toties hoc
& illud repetiui. Et ſi forte bonũ aliquid
feci, propriũ honoré & gloriam quęſiui,
non

non te solum intendi. Hæc dicens cõpungatur & erubescat, seq; humiliet, & diuinã misericordiã, beneficia, & merita Christi rememorans, spem resumat, atq; emẽdationẽ firmiter proponat, & pro posse pœnã sibi cõdignam infligat. Et reuera tanta est omnis peccati mortalis enormitas, vt merito pro vno ac minimo tali, cũctis diebus vitæ nostræ nos vsque ad puluerem, & sub brutis quoq; humiliaremus, à cõtritionis dolore nunquã cessantes. Non tamẽ sit dolor iste semper cõtinuus, sed frequẽs & oportunus. Sed & inde nos præsertim dolere & cõtristari debemus, quod post abnegationem mũdi & ingressum cœnobii tam negligenter infructuoseq; viximus & cum tẽpore atque accidia opus dei efficimus. Porro nisi in vera humilitate omne nostrum exercitium fundetur, omnisque inanis ac elata cogitatio penitus abiiciatur, vniuersum spiritualis structuræ ædificiũ cito cadet, & omnino peribit.

De præparatione ad ministerium, celebrationemque missæ.

Articulus. XVII.

CVm ad venerandum altare dei, & sacratissimam atq; diuinã mẽsam Christi proponis mi chare frater accedere, quatuor diligenti corde intẽde. Primo teipsũ

qualis

qualis sis. Secũdò maiestatẽ ei⁹, cui h... sacrã offers. Tertiò ipsum sacrificiũ ... quale & quã sublime existat. Quarto ... sam ꝓpter quã hæc oblatio institu... Priusquã ergo ad celebrationẽ acce... scute cõsciẽtiã tuã & quicquid in ea ... sto displicens seu charitati cõtrariũ ... neris, per internũ dolorẽ syncerã co... sionem ac humilẽ satisfactionẽ, em... & dilue. Cõsidera quoque miseriã a... gilitatem, insufficientiã, & ingratu... tuam, quatenus cũ profunda hu... & reuerentiali timore accedas dice in se creto Deo tuo, Tu domine vniuersorum, in cuius cõspectu omnis creatura tanquã nihilũ est & inane, omnipotens, & mi... ricors, ac metuẽde DEVS, tu domine ...

Ioan. 6 sti imperfectum meũ & iniquitates meas multas & magnas tu vides. Confiteor do mine & agnosco, qa nimis indignus sum vt ego tam ingratus & negligẽs, tam vi lis & immundus, tã pauper & iniustus, al tari tuo assistã, & te regem gloriæ vnige nitũ DEI, æterno patri offeram, & te cõ trectem atque manducẽ. Sed ò Christe tu qui te à nobis sumi iussisti, qui mihi, o dinem contulisti, & eius à me obsequi... exigis, da propter hanc tuã inæstimabilẽ dignationem, charitatem & misericordiã mihi

mihi gratiam, vt te tam humiliter, tam timorate, tàmque reuerenter, & affectuoso tractem & sumam, sicut decet & tu requiris. Præterea intuere maiestatem eius, cui sacrificium immolas. Quoties enim celebras, toties omnipotẽti æternóque patri dilectum ac vnicum suum filium offers. Considera quàm magnũ sit tale officiũ, & cum quanta puritate & reuerentia, quo more & feruore, tã superexaltato deo astare & immolare oportet. Insuper vide hoc sacramentũ in se, quã sanctum & nobile reuerendum, atque amandũ existat. Continetur enim sub forma panis, ex vi consecrationis caro christi, & sub speciebꝰ vini sanguinis ipsius, vtrobiq; tamen vere est totus Christus, Deus & homo. Itaque quũ dissimilia nolũt vniri (similitudo enim facit vnionem bonã esse atque decentem. Dissimilitudo autẽ facit eam nociuam, ipsamque corrũpit: vt si aquam igni cõmisceas (perscrutare diligenter antequã Christum accipias, si te ei conformem & assimulatũ inuenias: alioquin vnio tui cũ eo innaturalis erit, nociua nec permanẽs. Denique ipse quẽ tractas & sumis sanctus & purus est, mitis & humilis, amorosus & innocẽs. Nisi itaque te quoque talem inuenias vel actu aut certe in affectu, atque

Cõtenta sub speciebus panis & vini.

Leui.19

Matt.12

secun-

secundum aliquem gradum, vtpote, in gradu incipientium, vel perfectorum, medio modo se habentiũ ac proficientium non vtique accedere expedit. Verũtamen quum sit hoc sacramentũ medicina peccati, & remediũ eius, si nondum à passionibus, atque peccatis emũdatus sis, doles tamen de eis, & emendationem omnem proponis tũc cõmunio & celebratio optimũ expedit, & ad illicitos passionũ motus frangendos maximè cõfert, & deuotionem ac charitatẽ præcipuè auget. Porro causa institutionis sacramenti istius, & cõmemoratio charitatis passionisque CHRISTI, & cæterorum quoque beneficiorũ eius, vt videlicet toties eius accẽdamur amore, quoties pignus memoriale dilectiõis suæ accipimus. Sunt autem & aliæ multæ causæ, vtpote salus militantis ecclesiæ, salus viuorũ, requies defunctorum, & quotidianorum quoque medela defectuũ. Qui itaque pro his Deũ digne exorare in missa cupit, eget vtique, vt se Dei idoneũ atque syncerum ministrũ exhibeat. His igitur pensatis, cum reuerentia & timore, atque affectu accendendũ est, & requiritur in ipso officio actualis deuotio, quã is raro habebit, qui missa peracta se cito effundit, & ad vana conuertit

Causa institutionis sacramẽti altaris.

uertit. Necesse est enim: vt qui dignè cele-
brare desiderat, post missam studeat Deo de donis suis gratus esse, memor custoditus & antè missæ exordium, se (vt dictum est) præparet, atque in omni sua conuersatione solicitus sit, & ea de quibus confitetur quamuis parua appareant, posteà propensè caueat, ac magis custoditus sit. Et reuera dum post confessionem incauti, negligētes, & leues manemus, vt ante, signū est nō ex vero dolore, sed ex arida cōsuetudine nos esse cōfessos. ideóq; nihil prorsus pficimus sed indeuoti rudes, & crudi manemus. Denique horæ ipse canonicæ, ac laudes diuinæ nō improuisa vagáque mente inchoandæ sunt, sed antè earū inceptionē dirigendus est spiritus ad creatorem suum, & deuotū aliquid cordi infundendū est, & post earum expletionem non mox effundenda, sed custodienda est anima. Vnde si semper actualiter intenti esse ad omnia sacra verba nequimus, saltē cū feruore ac attentione inchoemus, quatenus sic virtus principij remaneat in sequētibus & à primordiali attētione totū opus sortiatur virtutē. Alioquin modicus error in principio, magnus erit in fine.

Actualis deuotio

Philoso.

De solido cibo perfectorum.

Articulus XVIII.

ESt in Christiana doctrina lactea esca, qua illi qui nondũ exercitatos habẽt sensus, alendi sunt, qui interna & spiritualia necdũ gustauerunt, neq; perfectorũ sermonũ capaces facti sunt. Hi quippe tanquam paruuli adhuc ac teneri in Christo sunt, ac circa exterioris hominis cultũ passionũ atque reformationẽ egent institui atque manifestis malis compesci. Porrò perfectorum est solidus cibus, quemadmodum ait Apostolus: Sapiẽtiam loquimur inter perfectos. Hic autẽ solidus cibus, sermo est mẽtalis puritatis, ac intimæ perfectionis, cõsistens in hoc, vt mens ipsa, vniuerso summo bono, quod solum necessariũ est, syncere atq; stabiliter infigatur, atque adhæreat. Quoniã ergo iam in hac oratione de his quæ ad hanc perfectionẽ, ac solidum cibum disponunt, breuiter dictũ est: nunc de ea, quid ipsa sit paulisper differendum. Est autem diuinæ veritatis seu summæ deitatis munda speculatio, bonitatis diuinæ feruens dilectio. Enimuero ad hanc speculationẽ & dilectionẽ omnis cognitio & amor creaturarum omniũ ordinanda sunt, ad quam tamen contẽplatio humanitatis passionisq; Christi, & eorum quæ ad eam pertinent, & ipsorum dilectio potissime erigũt, atq; coadiuuã.

Hebr. 5. 1. Cor. 2

Luc 10

Quid vera sit sapientia.

iuuant. Denique quo diuinitas ipsa omni creatura melior est, atque præstantior: eo ipsius contemplatio dignior est, & amor desiderabilior. Sed & cur amor procedat ex cognitione, & ex vtroq; deuotio, quē- *Ex cognitiōe amor ex vtroque deuotio scaturit.*
admodū diuinitas optima est atq; dulcissima, sic eius cōspeculatio syncera maximaq; quātū in se est deuotionē causas in mente. Sed necesse est animā per ethicā seu moralem scientiam esse dispositam, & per veram atq; internā pacem fore aptatam. Pax ista est tranquillitas ordinis, seu quies à perturbatione: dum scilicet in nobis caro obedit spiritui, & sensualitas rationi passionibꝰ mitigatis, & appetitui rationali subiectis. Vnde à p̄turbatiōe ꝓrsus cauere oportet, & ad tranquillitatē, & mansuetudinem animam semper inducere. Itaq; vt ex visibilibꝰ creaturis, ad inuisibilis creatoris cōtēplationē queas assurgere, considera ordinem rerū. Est nempe mentibus ordo & species rerum se habēt vt numeri, & adinuicē ordinatissime cōcatenatæ sunt. In ordine autē necesse est vnū esse primū, & vnū vltimum. Est igitur in vniuersitate vnum primū ens. Hoc autem primū ens necesse est esse incau- *Philoso.*
satum, ac indepēdens. Si enim causatum est, habet causam ante se, & sic nō erit pri-

Primum ens.

mum. Quumque hoc ens sit à nullo de-
pendens, est ens per essentiam & est a
seu per seipsum, ergo est æternum, nu-
quam enim desinet: quia nec incepit. I-
tẽ in omni ordine primũ est in illo o-
ne perfectum sicut primũ calido est p-
fecte calidum. Primum igitur ens est p-
fectum. Nam cum sit primũ, & per es-
tiam nõ potest in eo natura entis es-
norata à plenitudine suæ perfectio-
hil enim imperfectũ est, nisi prout est d-
stãs à fonte suæ perfectionis. Ideoque q
est sibiipsi ratio existendi, habet esse om
nino perfectum. Deus igitur est ens, is
quo est omnis nobilitas, omnisque per-
ctio, & plenitudo ipsi⁹ esse. In diuino e-
go esse, est vita, sapiẽtia, felicitas, omnip-
tentia, sanctitas: & quicq ad ornatũ atque
decorem ipsius esse pertinet. Præterea:
perfectũ est: & primũ necesse est, esse s-
plex. Si enim compositum est indiget
ex quibus componitur: & habet cõpo-
tia sua ante se neque est in seipso sub-
tialiter perfectũ, sed per additioné, vn-
ad aliud: & vnũquodque compoñent-
indigeret alio. Primũ ergo ens quum
perfectũ, est simplex: Non ergo diuersifi-
cãtur in eo esse, posse, & agere in Deo ita
que vnum idemq; existunt, essentia, po-

Perfe-ctiones diuinæ.

tia & actio. Est quoq; Deo idem & potentem ac sapienté seu fœlicẽ & sanctũ esse. Omnia enim hæc nõ sunt in ipso, nisi pura, perfectáq; vnitas. Porrò quod perfectum est, simplex est: materiam nõ habet. Materiæ enim est recipere & pati atque moueri: & ipsa est contingentiæ radix ac imperfectionis origo. Deus ergo materia caret, quod autẽ sine materia est, dimensionem non habet, quantitas enim sequitur materiã. Deus ergo corpoream magnitudinẽ non habet. Ideoq; indiuisibilis est & incorporeus, insensibilis omniq; materiali atque sensibili charitate carens. Insuper omni quoque passiua potẽtia caret, cũ sit actus purus, id est, natura nullam potens perfectionem sortiri ab alio, & ob id immobilis & incõmutabilis est. Quod autem simpliciter perfectũ est, necesse est & infinitum esse. Si enim perfectio eius finem haberet, non vtique esset omnino perfectũ. Quod vero infinitum est, incõprehensibile est, & quod incomprehensibile est, id ineffabile esse cõstat. Deus itaque immensus est, incomprehensibilis, & ineffabilis. Talis ergo est amantissime frater Deus noster, ad quem tendimus, qui est in æternũ sublimis & benedictus. Amen.

In Deo idẽ sun[t] essentia, potenti[a] & actio.

D. Dionysii Carthusiani, De plurimorum beneficiorum vsurpatione, Patroni & Canon. Dial.

CAN.

Psal. 67 QVoniam me peccatorem [...]uem intueor. Quid mi[...] per meipsum Deũ iudicem [...]stum accedere vereor ne forte queádmodum fluit cera à facie ignis, sic pereã ego peccator à facie Dei? Ad quẽ ergo fiducialius tutiúsque cõfugiam, nisi ad te, ô beate huius collegij venerãdi [pa]trone sancte. N?P A. Quis nam es tu? [...] Cur domin⁹ meus sic loquitur seruo [...] quasi huius suæ ecclesiæ canonicos non agnoscat, & quasi solo sit nomine, non ipsi, patronus noster? P. Nescis superna gloriæ ciues domino Deo suo tam omni quaque cõformatos, vt quos ipse igno rat, ignorẽt & ipsi, quos scit ipse, ipsi quo que scire credantur? Porrò impios & [in]iustos, carnales & negligentes, idcirco [ne]scire asseritur Deus, quia eorum damna-

Luc.13 bilem non approbat vitam, quibus & in

Mat.7 die dicet iudicij, Nescio vos, discedite

me opari iniquitatis. Iustos vero cognoscit, quorũ vitã approbare censetur. Quid ergo miraris, si me te ignorare profitear, cuius mihi cõuersatio displicet vehementer? Atqui sicut tu nomine, nõ vita canonicus es, sic ego nomine, nõ re, tuus dici possim patronus. Insuper qua fronte me tuũ appellas patronũ, qui alterius quoq; collegii, aut certe pluriũ te esse canonicũ gloriaris? Nunquid pluriũ capitum, diuersorum prælatorum non subordinatorum, variorum itidem corporũ mysticorũ, poteris esse membrum aut subditus? c. Væ misero mihi, & heu miserũ me quia quẽ patronum & excusatorem inuenire sperabã, nõ nisi accusatorem & reprehensorem reperio. Et ecce solo nomine me esse canonicũ cõtestaris, quum põdus feram diei & æstus, quotidie visitãs chorũ orans, cantans ac celebrãs. Præterea cur super pluralitate beneficiorum me increpas, quum iam viri doctissimi in omni fere facultate promoti, pluribus sint beneficiis dotati? Quod si vituperabile esset, atque dãnabile ab eis (ni fallor) euitaretur. Et nomine expedit plures habere patronos apud altissimum & per cõsequens in pluribus esse præbendatum collegis? P. Nunc in collocutionis huius exordio te

Mat. 2[illegible]

grauem

grauem esse peccatorẽ clamasti? Cur e-
go super re ista causeris, quoniam nom-
ne, nõ re, te canonicũ esse redargui? s
de illorũ es cathalogo, qui seipsos qu
accusant, quũ vero accusantur, & corri-
tur ab alijs, indignãtur & excusare se n-
liuntur: cum tamen in scriptura verit s
expressum sit: Qui odit correctionem
stigiũ est peccatoris. Et qui abiicit d-
Eccle.21 plinam, infœlix est? Præterea non ad-
Sapiẽ.3 tis, quid canonici nomine designetur?
Nónne canon regula interpretatur? Vn-
de canonicus quasi regularis nuncupa-
tur. Propter quod is tantùm ritè ac verè
re ipsa appellatur canonicus, cuius vi-
iuxta sanctorum patrum canones iu
que regulas dirigitur, rectificatur, ac
citur. An adeo excæcatus es ment-
exteriorem ingressum ad chorum, vo-
calémque cantum, orationem, & cele-
brationem putes cuiquam sufficere ad s-
lutem? Nónne ingratum est spiritui san-
cto, quicquid ei offert, neglecto ad quo
Bernar. offerẽs obligatur? Nónne legisti Bernar-
dum hæc dicentem quam extremæ sit i-
pudentiæ, carnales & vitiosos canoni-
cos, seu clericos audere ingredi Sancta
sanctorum, summíque regis se præsen-
tari conspectui: & pollutis labiis fon-
tem

tem puritatis supermundissimum laudare DEVM? Nũquid speciosa est laus in ore peccatoris? Nõne peccatori dixit deus, Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Nónne qui declinat aurem suam ne audiat legẽ, oratio eius execrabilis erit? An non audisti Augustinũ loquentem? Quia plus placet Deo latratus canũ, grunnitus porcorũ, quam cantus luxuriantium clericorum? Nónne de talibus per beatissimum Esaiam locutus est dominus: Populus hic labiis me honorat: cor autẽ eorũ longè est à me? Idcirco inuanũ me colũt. Denique quid diuinus docuerit Dionysius nõ aduertis? Nõne in pluribus scripsit locis. Quod indignis ministris nec fas est sacra cõtingere symbola, vasa ac sacerdotalia ornaméta? Multominus profecto est eis licitum consecrare, tangere, sumere, aut aliis dispensare corpus & sanguinem Saluatoris: quoniã deiformes atque mũdissimos esse oportet in sacris ordinibus cõstitutos sacri altaris ministros. Hinc catholici cõcorditer dicunt doctores, vnũquemque in sacris constitutũ ordinibus, in omni actu cuiuscũq; ordinis sacri peccare mortaliter, si indignè (hoc est ĩ mortali existens peccato) exerceat aliquem

Psal. 4
Eccl. 1
Prou. 2
Esai. 15

actũ ordinis sacri: & calicem & sacras ve-
stes tangendo, mortaliter peccat. Postre-
mo plures habere apud Deũ patronos,
tiq; expedit, sed non eo modo vt tang
q̃n potius qui plura habet beneficia, q̃
rũ vnũ simplicis victui ac vestitui suffic
nullũ apud Deũ habet patronũ in ...
te nisi pœniteat, quũ in statu dãnati
esse probetur. Dũ item multorum ca
nõ subordinatorum vult esse mem
ac subditus nullus eorum verũ esse me
brum ac verus subditus demonstratu
Quod autem de doctoribus plura bene-
ficia habentibus opponis, nil valet qu
excæcat eos eorum malititia, eorum cu
piditas, ãbitio, negligẽtia, carnalitas, &
huiuscemodi aliud vitiũ. Et vide quã s
lide arguas. Nõne magis credendum
sanctissimis patribus excellentissimis
doctoribus dudum in Christo defunctis
quorũ doctrinã & vitã approbauit alt
simus, & nunc vniuersalis tenet approba
que ecclesia, qui scripserunt, asserue rũt &
docuerunt oppositum? Nõne electus de
Bernardus cuidam illustri scripsit canoni-
co. Quicquid de vnico tuo beneficio vl-
tra simplicem victũ & vestitũ tibi reseruas
tuum nõ est furtum est, rapina est, sacri-
legium est? Nonne secundum doctrinam

 Thomæ

Thomę de Aquino Guilielmi Parri. Raimundi, Ioãnis Vlrici & aliorũ compluriũ qui plura beneficia habēt quorũ vnũ ad simplicem victũ vestitũque sufficit, Deũ suę priuant honorificentiæ cultu, matrē suam ecclesiã suis mutilant membris ac detruncãt suppositos pauperes eleęmosynis eis debitis, viuos ac mortuos suis suffragiis, fundatores suis intentis? Ecce quam horribilia sunt ista. Cũ enim beneficiũ ordinetur ad oficiũ, nempe ad persoluendũ horas canonicas, ad orandũ ꝑ fundatoribus & vniuersis iis annexis, ad obsequendũ altissimo, ad tribuendũ ꝙ superest indigētibus dũ vnus plura beneficia habet, nec tamen nisi vnum officiũ soluit, priuatur deus residuis officiis, quæ suæ maiestati exhiberentur ab his qui de aliis (canonici seu clerici pluribus beneficiati) possent beneficiis sustentari. Similiter defuncti illorum priuantur suffragiis, & egeni eleemosynis suis. CA. Vndique conuictum me cerno, conclusum me video, obrutum me fateor, idcirco cõsiliũ auxiliumque imploro, efflagito & suspiro. Veruntamen de hoc informari deposco, quid iudicari debeat simplici victui vestituique sufficere. Siquidē ad honestatē status nostri multa ꝑtinere ac exi

gã

gi dicimus & docemus: PAT. Quod te
peratũ fateris, atque remediũ quęris cõ
mendo, cõsiliũ & auxiliũ impartiri para
Porro ad quæsitũ respondeo, quod vest
assertio & doctrina multipliciter peri
losa & erronea inuenitur. Hoc igitur te
respondeo, quod quanto canonici pl
vulgari vocatione, gradu, aut ordine ne
cro sunt altiores tanto pariter & vir
bus spectãtiores esse, & honestiores
ta tenẽtur. Honestas vero ecclesiæ nequa
quam in curiosis, deliciosis, preciosis, su
perfluis vestibus, equitaturis, epulis erna
mentis, familia exteriori, seculariqu
apparatu, sed in decore consistit virtut
Et nimirũ honor debetur virtuti, vt po
exhibitio reuerentiæ in signum virtut
Id autem demum vere honestũ est, qu
virtuosum, deoque placitum cõprobatur.
om. 8 Porro quod carnalem prudentiam redo
let, quod seculo huic cõforme est, quod
carnẽ oblectat, abominabile est apud iu-
dicem summum, si tamen Christo credi-
tur, qui in Euangelio protestatur. Quod
ic. 16 altum est hominibus, abominabile est
ic. 6 apud Deum. Qui iterum loquitur: *Væ
vobis diuitibus, qui habetis consolatio-
nem vestram. Væ vobis qui ridetis nunc,
quia plorabitis & flebitis. Væ vobis qui
saturati*

estis, quia esurietis. CAN. Et quis poterit saluus fieri, præsertim ex nnmero nostro, quia quotidie delicate vsque ad abundantiam conuiuamur, vino implemur, & inter epulas confabulamur, ridemus & ludimus, diu quoque sedemus ad mensam, & vix ieiunia obseruamus ecclesiæ? PAT. Si non credis Gregorio asserenti, Quia qꝑ fouet carnem, necat spiritum: saltem Paulo crede apostolo, qui affirmat: Qui autẽ sunt Christi: carnem suam crucifixerunt, cum vitiis & cõcupiscentiis. Item: Neque auari, neque cupidi, neque fornicatores, neque elati regnũ dei possidebunt. Crede & incõmutabili veritati, quæ ait: Quã angusta est porta & arcta via, quæ ducit ad vitam, & pauci inueniunt eam? Quam spatiosa porta & lata via quæ ducit ad perditionem, & multi incedũt per eã? CA. Si hæc ita se habent, paucissimos nostrũ credo saluandos. Siquidem in vniuersis quæ carnis sunt volumus abundare. delitias, diuitias, honoresque quærimus, diuinum officiũ agitanter transigimus, & ita cursorie legimus oramus & psall. m', & verba vix distincta proferimus. PA. Status vester vniuersus miserabiliter est valde, heu miserum corruptus, atque ad maximum lapsum vos deiecti. CA. Hoc mihi precor

Greg.

Galat.

planius

planius pleniusq́; exponas. P A. Diligenter aduerte, atque obligeris. Etenim quantũ es homo Christianus, teneris Euangelica præcepta, ad cõmunia quoque præcepta ecclesiæ, vt discas à saluatore quia mitis est & humilis corde, corpus tuũ in animæ redigas seruitutẽ, abstinendo à carnalibus desiderijs quæ militant aduersus animã. Amicos inimicosq́; diligas, pro persequẽtibus te exores, odientibus te & mala faciẽtib⁹ tibi benefacias, omnem deinceps superbiã, irã, inuidiã, gulã, incontinẽtiam auaritiam, accidiã, &c. vniuersa peccata mortalia vites, cũ metu & reuerentia seruias Deo. cũ timore & tremore tuã operis salutẽ. Nec solum præfata fugias vitia, sed etiã oppositis eis virtutibus decoreris vt vere sis humilis, mansuetus, sobri⁹, castus, liberalis & alacer ad diuina atq; (quod omibus eminet) toto corde, tota anima, tota mente, totisque viribus diligas Deum, & proximum omnem sicut teipsum: neminem scãdalizes: omnes, quãtũ in te est, ædifices, in patientia tua possideas animã tuam. Delinquentem charitatiue corripias, opera misericordiæ tam corporalia quàm spiritualia pro posse exerceas, habẽs victũ & quibus tegaris his cõtẽtus sis. Et in his perseueres

Matt 11
1Co. 9

vſque in finem. Ecce ad iſta obligaris inquantum Chriſtianus. Quia qui dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ipſe ābulauit, & ipſe ambulare, cum ipſe iubeat & hortetur. Qui mihi miniſtrat, me ſequatur. CA. Ego his rite penſatis, nōdum veraciter Chriſtianum eſſe me fateor & cognoſco. Nihilominus vt cordialius me humiliē & deplangā, ea quoq; paucis mihi pandere digneris precor ad quæ put canonicus obligor. PA. De hoc in decretalibus ſatis dꝛceris: tamen vt memoriæ fortius imprimātur, cōpendioſe tagētur. Sic enim in principio tertii Decretalium cōtinetur: Vt clericorum mores & actus in melius reformentur, cōtinenter & caſte viuere ſtudeant vniuerſi præſertim in ſacris ordinibus cōſtituti, ab omni libidinis vitio præcauētes, maxime illo propter qꝫ venit ira in filios diffidētiæ quatenus in cōſpectu omnipotentis Dei puro corde ac mundo corpore valeant miniſtrare: ne vero facilitas veniæ incētiuum tribuat delinquendi, ſtatuimus, vt qui cō prehēſi fuerint in cōtinentiæ vitio laborare, prout magis aut minus peccauerint, puniantur ſecundū canonicas ſanctiones quas efficacius & diſtrictius præcepimus obſeruari, vt quos diuinus timor à malo

nō reuo

1. Pet.
Matt.
Heb.
Philip.
1. Tim.
Mat.
Mar.
Mat.
Luc. 1 & 13.
1. Tim.

reuocat, tẽporalis saltem pœna coe..
à peccato. Si quis ergo hac de causa..
sus præsumpserit celebrare diuina, n..
lum ecclesiasticis beneficiis spolietur
rũetiã pro duplici culpa perpetuo de..
naẽ. Prælati vero qui tales præsump..
in suis iniquitatibus sustinere, maxim..
col.3. tentu pecuniæ vel alterius cõmodi te..
poralis pari subiaceant vltioni. A c..
la & ebrietate oẽs clerici abstineã..
gẽter. Vñ vinũ sibi temperẽt, & se v..
nec ad bibendum quispiam incitetur..
ebrietas & mentis inducat exiliũ & li..
nis prouocet incendiũ. Vnde illum a..
sum penitus decernimus abolẽdum, q..
in quibusdam partibus ad potus æqua..
suo modo se obligãt potatores, & ill..
dicio taliũ plus laudaẽ, q plures ineb..
& calices fœcũdiores exhaurit. Si quis..
tem super his se culpabilem exhibue..
(n.. i à superiore cõmonitus satisfecer..
ab officio vel beneficio suspẽdatur. Cle..
rici officia vel cõmercia secularia nõ ex..
erceãt, maxime inhonesta. Mimis iocula..
toribus & histrionibus nõ intendãt, &..
bernas prorsus euitẽt, nisi forte causa n..
cessitatis in itinere cõstituti. Ad aleas &..
taxillos non ludant, ñec huiusmodi lu..
dis intersint. Coronam, & tonsuram ha..
beat..

beant cõgruentem,& se in officiis eccle siasticis & aliis bonis studiis exerceāt diligēter Clausula deferāt desuper indumē ta nimia breuitate vel lõgitudine nõ notāda. Pannis rubeis aut viridibus, necnõ manicis aut sotularibus cōsutitiis, frenis sellis, pectoralibus, calcaribus deauratis aut aliam superfluitatem gerentibus, nõ utantur. Fibulas omnino nõ ferāt, neque corrigia argenti vel auri ornatum habentes, sed nec annulos gestēt, nisi quibus cōpetat ex officio dignitatis. Pontifices au in publico & in ecclesiis superindumē s lineis omnes vtātur nisi monachi fuerint, quos oportet habitũ ferre monachaim. Clerici arma portātes, & vsurarij excommunicentur. Si quis ex clericis comā laxauerit, anathema sit. Monasteria sanctimonialium si quisquā clericus sine manifesta & ratiõabili causa frequētare praesumpserit, per episcopum arceatur. Et si non desierit, ab officio ecclesiastico reddatur immunis. Si laici excommunicatio subdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni. Si quisquā sacerdotum (id est presbyter, diaconus, subdiaconus) de quacũq; fœmina habeatur crimine fornicationis suspectus, si post primam secundam & tertiam admonitionē inueniatur

 sabu.

fabulari & aliquo modo cōuersari cū
excōmunicationi subdat. Fœmina
canonice iudicetur. CAN. Intellectis
quæ commemorare dignatus es, im
ino me esse constitutum periculo luo
rius reprehendo. Nec etenim viget
no, disciplina, nec regularis obseru
vlla. Nunc ergo quod mihi impendis
filium? PA. Quod aliud nisi vt plur
beneficiorum renuncians, cum vn
tenti sis post hac contentus & ea q
gi, ad quæ (siue vt Christianus siue
tum canonicus) obligaris obseru
NO. Nō video qualiter ea in colleg
& inter canonicos perseuerans, va
adimplere, cum scriptum sit: Cum p
so peruerteris. Et: Qui tetigerit pic
quinabitur. Et: Qui cōmunicauer
bo induet superbiam. Et: qui se iūg
nicariis, erit nequam. Denique ergo
adhuc imperfectus & fragilis, imo p
nibus & vitiis plenus, quomodo int
nales & praue viuentes conuertibil
& Deo inauertibiliter adhærebo, &
potius mox vndiq; flectar, deiicia
ribo? Imo nisi canonicis meis me
formem ab eis irridebor. P. Veræ sap
tiæ radius fulget iam tibi, & spiritus
ctus qui vbi vult spirat, ad salubrem

...rationem te erigit. Idcirco finaliter cō
...lo tibi vt pericula fugiens, ciuitatem re
...fugi putas ad tutissimū monasterij por
...tum festines sacram intres religionē, in
qua tot habeas adiutores in bonis, quot
fratres & socios religionis. Hoc quoque
...scasqʒ portabilius est a prauis ho-
...nibus derideri quā ab altissimo iudice
...robari, & in æternum cōfundi. CAN.
...o sancte patrone gratias ago immē
...deuotissime atqʒ humillime obte-
...quatenus gratiam & virtutem adim
...saluberrimū tuū consiliū mihi à do
...impetrare digneris. PA. Ego nō ero
...tui. Tu quoqʒ quod in te est fa
...nō omittas, & mecum pariter ora
...ac omnium saluatorem, Qui
est super omnia deus subli
mis & benedictus.
Amen.

*

Protestatio seu testa-

mentum quoddam Christiano c… libet iam iam morituro, vel di… vel cogitatu non inutile.

IN nomine patris & filij & spiritus sancti. Ego. N. infe… lis peccator, redemptus … tiosissimo sanguine do… ni nostri Iesu Christi … permagnam ipsius erga me dilection… nō meū meritū, fateor & agnosco pu… cè vel chirographo hoc, vel verbis me… coram omnipotente Deo, coram om… qui in cœlo sunt exercitu, coramq; vo… quotquot hic vt testes (si res exegerit … cūstantiis, quod ego sum ac mori vo… re obediens sanctæ ecclesiæ catho… lius, quemadmodū syncere christianū… cet. Credoq; & fateor generatim om… & singulas partes seu articulos fidei Ch… stianę, quib⁹ credendis vnusquisq; Chri… fidelis obnoxius est, pręcipuè vniuers… particulas ī duodecī articulis fidei chri… næ vel apertè expressas, vel rationabilit… inclusas, secundū quod à spiritu sancto … duodecim Apost. veritate euāgelica no… bis traditi sunt. Ad hæc credo & adhæreo illi…

illorum interpretationibus siue declarationibus, non quorumuis aut quibusuis sed iis quæ per sanctos patres editæ, à sãctissimis cõcilijs receptæ, admissæ, approbatæ, cõfirmatæq́ue sunt. Et, vt breuiter dicam, credo quicquid verè christianus credere debet. In hac tam immobili tãq; firma fide gaudeo ego ex toto corde mori, tenens ac offerens hanc scripturam in manibus meis tanquam munitissimum & inuictissimũ aduersus omnes insultus, insidias ac fraudes diaboli scutũ. Et si (quod Deus auertat) fieret, vt ego impugnatione diaboli aut violentia ægritudinis qcquã aduersus prædicta cogitarem, loquerer, facerem, aut in aliquid pfidiæ diffidentiæ seu desperationis caderem, hoc qualecunque futurum esset, reuoco hic nũc in vestra omniũ præsentia tamque irritũ facio, quàm facerem si cõpos mentis essem. Propter hoc appello vos omnes quicunque hic præsentes estis, tèq; sancte ãgele, cuius custodiæ ego traditus sum, vt huius protestationis coram omnipotente iudice testimoniũ feratis. Quod verò in me est, ignosco & remitto oẽs iniurias mihi quomodocũq; irrogatas: idipsum petẽs, mihi fieri ab his, quos vel verbis vel factis vnquã offendi. Petoque & ex toto corde

 desi-

desidero, particeps fieri omnium bonorum operum quæ à sanctis hominibus per totam ecclesiam vel facta sunt hactenus, vel adhuc fient: præcipuè autẽ amarissimę passionis & innocentissimæ mortis domini nostri Iesu Christi: Et mea naturalis ac voluntaria mors, stet pro omnibus peccatis meis. Atque vtinã neque contra Deum, neque cõtra leges eius, neque cõtra superiores, neq; contra proximum, aut meipsum vnquam peccassem. Postremo gratias ago omnipotẽti Deo pro omnibus beneficiis ipsius mihi exhibitis, commendóq; corpus & animã in manus eius & in amaritudinem passionis domini nostri Iesu Christi, cui laus & honor & dignitas in perpetuum.
Amen.

Ad

Ad mundi contemptum exhortatio elegiaca.

De numero ætherea quisquis cupis esse palestræ,
Principe sub Christo & degere militiam:
Huc precor obtutu figas tua lumina & ora.
Ac priscos sanctos contueare viros.
Feruor apostolicus, & disciplina prioris
Ecclesiæ hos fecit linquere cuncta fuga.
His prætesa quidem consortia chara parentum, &
Coniugia, ac mundi dulcia, & illecebræ.
Hos diuinus amor fructus radice beata
Ferre bonos fecit, & vigilare deo.

His crucifixus erat mundus, de[...]
petebant.
Quo magis immundi dæmonis[...]
ma fulgent.
Hos deus omnipotens tua gratia m[...]
sa supernè
Lustrat, & irriguo crescere f[...]
facit.
O bone Christe Iesu, quantos peper[...]
re triumphos
Hi tibi delecti, melliflúique viri.
O tibi quas grates horum vice prom[...]
Olympus,
Quasve chorus laudes concinit an-
gelicus.
Illorum metuende pater prece, respice
vultu.
Me miserum placido, fac placeám-
que tibi.

In

IN D. DIONYSII
Carthusiani laudem,
Tetrastichon.

Nobile Carthusij Dionysius ordinis olim.
Et decus & splendor, nil nisi sacra crepat.
Hæc Loer excipiens Theodoricus omnia tandem
Præstuit, vt volitent docta per ora virum.

FINIS.

JOANNIS
Gerson
DE
imitat. Chri
et
[illegible]
DE
[illegible]

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm